

חלק שלישי סימן א תשובה להרב החסיד וכו' רב דק"ק זלאטשוב גי"ק ואח"כ ניסת לאיש ושלחו אתריה חכמי העיר ונתנה אמתלא.

ולדעת רומעכ"ת אין זו אמתלא טובה. זולת חכם א' רצה לצדד קולא מחמת שיש לה מיגו דמת בעלי ורצה לסמוך עצמו על דברי התוס' בכתובות דף כ"ב ובמהרש"א שם.

ורומעכ"ת שדא ב' נרגא וכתב דבצדד תברא. דלדבריו למה הצריכו אמתלא באשה שאמרה א"א אני כו' עכ"ל.

והנה ברור שהדין עם רומעכ"ת והחכם הזה לא ידענא מאן איהו דלא חש לקמחי' ומאי עגנו דברי התוס' ומהרש"א לכאן דאינהו מיירי תכ"ד יעוי"ש אבל לאחר כ"ד מה מהני מיגו דהרי מיגו גרוע מעדים ואפי' עדים לא מהני אחר פדי דיבור כ"ש מיגו ועיקר טעמא דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים.

ואף דהמש"ל מ"פ ט מהלכות אישות רצה לומר דחזרה עם עדים מהני פבר חזר בו בעצמו פ"ג מה' יבום. אמנם מה שרצה לחלק עלינו את השוין ורצה לומר דהת"ה חולק וס"ל דחזרה עם עדים מהני לא נהירא וחסילה לייחס סברא זו לגדול האחרונים דכל ר' לא אניס לי' והמענין בכל התשובה עד סופו יראה דלא נשאל פלל אם הוא אסור בקרובותי ולא איירי מזה פלל בכל התשובה זולת אם היא יש בה חשש סבלונות מטעם קלא שהוציא המשודד קול שיש לו עדים שנתן לה סבלונות.

וע"ז סובב קוטב התשובה וע"ז פתב להתיירה מפמה טעמים הואיל והיא מכחשת לאו פל פמיני' לאוסרה. ועוד דהוא קלא דבתר אירוסין ועוד דאינו קול גמור.

ועוד דלא חיישינו לקלא דסבלונות ועוד פיון דאתפחיש בעדים מבטלינו קלא. וע"ז פונונתו דאלו לא אתפחיש בחזרה לחוד לא הוי מבטלינו קלא אלו הי' נאמן מתחלה לאוסרה פיון דכבר שויה לנפשי' חד"א ליאסר בקרובותיה א"כ נשאר הקול גם גבי דינא.

אבל השתא שבאו עדים ואתפחיש בעדים ממילא אף דהוא אסור בקרובותי אפתי אנו אעדים סמיכנו. או דכוננתו לפי ס"ד דנאמן לאוסרה א"כ החזרה לא מהני כמו גבי דינא לא מהני חזרה דכבר שויה חד"א לגבי דינא ה"נ לא מהני חזרה לגבי דינא פיון דהי' נאמן תחלה ושוני' לה חד"א.

ואולי יש איזה חסרון בדבריו דבלא"ה יש בתשובה חסרון הנזכר בכמה מקומות ויותר נכון לומר פן מלייחס סברא כזו לגדול פמותו דנהירין לי' שבילי דכנלא תלמודא ולעשות מחלוקת בינו להרשב"א ז"ל.

והדבר ברור דאפי' חזר בו ויש עדים מכחישים אותו לא מהני בלא אמתלא ודמיא להודיה בהודאה באתם עדי ואח"כ חזר ואמר שאינו חייב דלא מהני מיגו דפרעתי. ואם באנו להקל מצד האמתלא יפה פתב מעכ"ת דאף דעל מה שאמרה שקר יש לה אמתלא מ"מ אנו באין לדון ולאוסרה מצד שהחזיקה עצמה בא"א ואמרה שבעלה עדיין חי והרחיק נדוד וע"ז אינה נותנת אמתלא.

ומה שאמרה שהיתה מתניאשת מלהנשא עוד מחמת חסרון פיס להשיג רשיון אין זו אמתלא של כלום דמה בכך שלא איכפת לה אכתי לאיזה צורך התזיקה עצמה בא"א ולא מצינו בכל הש"ס אמתלא כזו.

ובכ"מ האמתלא שהיא נותנת הוא טעם שהיתה מוכרחת לשקר א (ח"ג) הגיעני נידון האשה שהתזיקה עצמה בא"א בשביל טובתה וכאן לא הי' לה שום טובה מזה שהתזיקה עצמה בא"א: ואם כי דבר זה אינו צריך ראי' פינון שלא מצינו בשום מקום שמועיל אמתלא כזו אין להקל.

אמנם אעפ"כ יש להביא קצת ראי' מעובדא דא"א אני דקאמר בגמרא שנתנה אמתלא שבתחלה באו אלי' ב"א שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו ב"א מהוגנים עמדתי וקדשתי א"ע.

נהנה בש"ע שינה מל' הגמרא וז"ל. ואם נתנה אמתלא שאמרה כן פדי שלא יקפצו עליה ב"א שאינם מהוגנים.

ואין דרך הש"ע לשנות מלשון הגמרא ושלא להעתיק לשון הגמ' כצורתה ונלע"ד דבכינון שינה הלשון משום דבגמרא הי' מקום לפרש דה"ק בתחלה באו אלי' ב"א שאינם מהוגנים אמרתי כו' ובלא"ה לא רציתי להנשא להם ולכך לא איכפת לי במה שאמרתי נתקדשתי ובאמת ס"ל להש"ע דאין זה אמתלא כלל.

לכך שינה הלשון וכתב פדי שלא יקפצו עלי' ב"א שאינם מהוגנים להורות לנו דזה דוקא הוי אמתלא אבל מה דלא איכפת לה לא הוי אמתלא. ואף דיש לדחות דהתם לא נתיאשה דאולי למחר יבואו ב"א מהוגנים ולא הי' לה להתזיק א"ע בא"א.

דבאמת זה אינו חדא מה בכך דלמחר יבואו מהוגנים באמת תאמר אמתלא, וגם אין לבדות חילוקים מלבנו להקל. ועוד דלא מפי'ה אנו חיו, דגם כאן גזירה עבידא דבטלה וגם אולי תשיג ידה או יד מי שירצה לישאנה.

ואנו בעינו אמתלא גלויה וניפרת לב"ד שיש ממש בדבריה פמבואר ברמב"ם וש"ז, ויתבאר עוד לקמן: ועוד אני חוכך בנידון דידן לפי מה שבא במכתבו קודם דרומעכ"ת שהעדים העידו שבקשה מאיש הנושא גיטין שייבא לה גט מבעלה והוא הבטיח להביא לה בתוך שלשה שבועות בלא פתובה א"כ הוחרטה להזכיר שם הבעל מה שמו ושם אביו ושם מקומו וא"כ אולי באמת יש אחד שישמו כד כמו האיש שהזכירה ואמרה שהוא בעלה ואם כן באנו לדון בדינו של הרא"ה והביאו הר"ן והש"ע דכל שאמרה נתקדשתי לפלוני לא מהני שום אמתלא דאינה יכולה להפקיע שעבודו.

וראיתי למהריב"ל בחלק ראשון שהשיג על הרא"ה מטענת שלא להשביע שיכול להפקיע מה שהודה לחבירו. ולענ"ד פוננת הרא"ה הוא לפמ"ש תחלה דעיקר לשון האמתלא הוא בדברים הנזכרים אצלנו אמת אע"פ שאין ידועים לנו.

וע"ז פתב אה"כ דאם הודית שנתקדשה לפלוני לאו כל כמיני' להפקיע שעבודו, פוננתו דאינה נאמנת לגבי אחר וא"כ אין כאן קושיא מטענת שלא להשביע דשם האמתלא ידוע

לנו שהיא אמת דכן דרף העולם להודות שלא להשביע ומעולם לא הי' שם שום הודאה קלל.

וראיה לדברינו דהרי יש פוסקים דס"ל דאף דלא טעין טענינו ליה וכן צריכה להוציא האמת לא מפי' כמבואר ביו"ד סימן קפ"ה ע"ש: ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה הח"מ. ואין להביא ראיה משלא להשביע דאף שאמרו דברים יתירים מהני אמתלא דהרי בשלא להשביע אין פאן אמתלא מה שהודה שהוא חייב לזה דהרי היה יכול לומר סתם שחייב פדי שלא להשביע ואפ"ה מהני האמתלא וא"כ ה"ה הקא אף אם הוסיפה דברים שבעלה חי מהני אמתלא.

דזה אינו, דנלע"ד דאף מהריב"ל לא הוקשה לו מטענת שלא להשביע על דינו של הרא"ה אילו אמרה אמתלא דב"א שאינם מהוגנים משום דטעם גדול יש לחלק ביניהם דבטענת שלא להשביע עיקר פוננתו שאחרים יאמינו לו שאינו עשיר לכך י"ל דלכך פורט למי הוא חייב פדי לחזק דבריו שיאמינו לו ביותר אבל בב"א שאינם מהוגנים דבלא"ה אין האשה מתקדשת אלא לרצונה רק שהי' רצונה לדחות בני אדם שאינם מהוגנים וכיון שתאמר נתקדשתי סתם או א"א אני ממילא שניה נפשה חתיכה דאיסורא ושוב אי אפשר שיקפצו עליה בני אדם שאינם מהוגנים דהרי היא אסורה לכל העולם כל שלא נתנה אמתלא לדבריה ולא היתה צריכה לחזק דבריה שיאמינו לה ולכך בנדאי מודה מהריב"ל דאמתלא זו לא מהני.

רק דהוי קשיא ליה דהרא"ה סתם וכתב דשום אמתלא לא מהני וא"כ ה"ה בנידן דינן פיון שלא היתה צריכה לאמר שבעלה חי ממילא לא מהני אמתלא: ועוד נלע"ד דלא מבעי' פאן דהוצרכה לומר עכ"פ שהי' לה בעל רק שהוסיפה ואמרה שהיא חי ונרחיק נדוד לא מהני אלא אפילו אם היתה יכולה להשיג מבוקשה בטענה אחרת לגמרי ג"כ לא הוי אמתלא פיון שהיתה יכולה לומר באופן אחר השקר בשביל האמתלא שהי' לה שוב אין מקבלין האמתלא ולא אמרינו דלא עלה על לבה שקר אחר.

ק"ו פאן דבטענה זו עצמה היתה יכולה לגרוע דברים ושלא להחזיק עצמה בא"א. ותחלה אומר דלכאורה לפמ"ש מו"ז בתבואת שור ס"א ס"א ע"ח כל שהחזיקה עצמה אף בדיבור ולא הי' לב השומעים חלוק לא מהני האמתלא וא"כ בכאן לא הי' לב השומעים חלוק.

ועוד דכבר כתב מו"ז שם דאף באומרת נדה אני כל שאמרה דברים המוכיחים לאמת דבריה בשעת הדיבור שוב לא מהני שום אמתלא דכבר הוחזקה בדיבור זה ואין אמתלא מועיל נגד החזקה: (ומכאן ראיה דאמירה לפני השכינות לא הנה חזקה דהרי רש"י פי' פגון לבשה בגדי נדה משמע אמירה לא מהני.)

ומו"ז לפי שיטתו יישוב לשון רש"י ודוק. אבל אין זו ראיה לנ"ד דהתם לא אמרה יותר ממה שהיתה צריכה משא"כ בנידון דינן ודוק: וא"כ פאן עשתה דברים המוכיחים והלכה להפ"ח ושלחה שמשים אחר המביא גיטין ושאלה אם יש לו גט מבעלה ובקשה ממנו שיביא לה גט ומחלה הכתובה נהרי ע"י מעשים אלו נתחזקה לא"א ושוב אין מועיל אמתלא.

ואין להביא ראיה מתשובת הרא"ש פלל ל"ה הביאו הש"ע סימן מ"ו דשם ג"כ שכתב עדים לכתוב לה גט ואפ"ה פסק הרא"ש דמהני אמתלא, דז"א דשם לא הוזכרה לא"א ולא היתה יכולה להתחזק פינו דכבר נתקדשה לאחר ולא היתה יכולה להפקיע עצמה מבעלה.

משא"כ פאן דהיתה נאמנת להחזיק עצמה בא"א וכיון שהוזכרה שוב לא מהני אמתלא נגד חזקה: אמנם לולא שאני פדאי לדון נגד מו"ז הי' נלע"ד דלחנם דחק לומר דבההיא דבא"א אני הי' לב השומעים חלוק דאולי אומרת פן בשביל ב"א שאינם מהוגנים וגם קשיא לי לפי דבריו שאילו הי' ידוע שלא באו אליה ב"א שאינם מהוגנים ולא היתה נותנת אמתלא היתה חזקה גמורה כשאר חזקות דהי' מלקין ושורפין על החזקות, פן נראה מבואר למעיניו בלשון מו"ז.

ובאמת דבר זה קשה לאמרו דהרי פסק הרמב"ם דאם אינה נותנת אמתלא או שאין ממש בבהיה אמתלא אפתי קדושין תופסין בה. ובאמת פדאי בשאר חזקות דהיו מלקין ושורפין אין קדושין תופסין בה.

וכן נראה קצת מלשון הרא"ה שהעמקתי למעלה. ולכאורה הי' נראה לע"ד לחלק באופן אחר פדאי לא מהני אמתלא נגד חזקה, אמנם באיש ואשה שבאו ממד"ה ונוהגין פדרי איש ואשתו הם לפנינו בחזקת א"א ולא שייך לומר סתם אשה בחזקת פנויה דהרי אדרבא אשה פזו סתמא היא א"א דהרי פדאי יש פנויה וא"א בעולם ונגד זה לא מהני שום אמתלא להוציאה מחזקה.

וכן בנדה כל שראוה השכנות לובשת בגדי נדה הרי היא מוחזקת לנדה מן הסתם ושוב אינה נאמנת להוציאה מחזקה. אמנם אשה שבאה לפנינו בלא איש או אינה לבושה בגדי נדה שקודם שאומרת שהיא אשת איש או נדה היא אצלנו בחזקת טהרה ואף אם אומרת שהיא א"א או נדה אינה נאמנת לגבי אחרים לסתור החזקה רק לגבי דידה, ותדע דהרי באמירה לא לקי ובלבשה בגדי נדות לקי לכך פינו דאינה נאמנת לגבי אחרים לסתור החזקה ואינה אסורה רק מטעם דשניא נפשה חד"א.

ממילא בחזרת ונותנת אמתלא מהני דלא שניא חד"א: אמנם לפ"ז כל היכא דנאמנת מדינא לא מהני אמתלא אח"כ פינו דנאמנת להפקיע עצמה מחזקה וכ"נ ממ"ש התו' ביבמות קי"ח ע"ב ד"ה אמר לי' תנינא שפכתו שם גבי המזפה גט לאשתו במקום יבם הקשו דלמא הטעם דשניא נפשה חד"א, ותירצו דמשמע דאמתלא לא מהני משמע דדוקא היכא דהאיסור משום שניא נפשה חד"א מהני אמתלא אבל כל היכא דנאמנת מדינא לא מהני: ובזה יש ליישב מה שהקשה בתשובת פני יהושע בחלק אה"ע סימן א' בתוס' דכתובות דף ס"ג ע"ב ד"ה אבל אמרה כו' דאמאי לא תירצו דמזירי דאמרה טמאה אני וחרה ואמרה טהורה ונתנה אמתלא לדברי, וע"ש מה שהאריף להוכיח מזה, ואני פתבתי במקום אחר באריכות מה שנלע"ד בזה, אמנם קושיותו יש ליישב כמ"ש בעצמו פינו דנאמנת במיגו ונאמנת מדינא לא מהני אמתלא.

ומה שהקשה לנפשי' דא"א לומר פן דהרי בנדה נאמנת מדינא מטעם וספרה לה אפ"ה מהני אמתלא. לפענ"ד אין ראיה דעיקר קרא אתי דנאמנת לומר טהורה אני אע"פ

שְׁהוֹחֲזָה נִדְהָ כַּמְבוֹאֵר בְּתוֹס' רִישׁ גִּיטִין מְשוּם דְּהוּי בְּיָדָהּ אוּ לֹא אִתְחַזַּק אִיסוּרָא ע"ש, אָבֵל לְאִיסוּרָא בְּאֵמַת אֵינָה נְאֻמְתָּ רַק מִטַּעַם דְּשׁוּנְיָ אֲנַפְשָׁהּ חַד"א דְּהָרִי אֵין בְּעֵלָה לִוְקָה עֲלֵי בְּאֵמִירָה דִּינָה אַא"כ מוֹחֲזָקת מִמִּילָא מְחַמַּת לְבִישׁת בְּגָדֵי נְדוּתָהּ כְּדַכְתִּיבָנָא וּבְזָה בְּאֵמַת לָא מְהַנִּי אֲמַתְלָא.

אָמְנָם עֲדִינּוּ אֵין חִילּוּק זֶה מִסְפִּיק דְּאֲכַתִּי תִקְשָׁה מִטַּבַּח שְׁעֵשָׂה סִימָן בְּרֹאשׁ הַכֶּבֶשׂ וְאָמַר שֶׁהוּא טְרֵפָה דְּנִאָמְנָן מְדִינָא וְאִפ"ה מְהַנִּי אֲמַתְלָא וְכֵן הָאֹמֵר בְּנֵי מְמוֹר דְּנִאָמְנָן מְדִינָא דְכַתִּיב יִכִּיר וְאִפ"ה מְהַנִּי אֲמַתְלָא.

אֵלָא ע"כ אָנוּ צְרִיכִין לְחִילּוּקוֹ שֶׁל רַבִּינוּ הַגָּדוֹל מו"ז זֶלֶה"ה. אָמְנָם בְּאִפְנוּ זֶה דְּכָל הֵיכָא דְּאֵינּוּ נְאָמְנָן מְדִינָא וְאֵינּוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִחֻזְקָה רֵאשׁוּנָה כְּמוֹ בְּאֵשָׁה שְׁאֵמְרָה א"א אָנִי שְׁאֵינָה נְאָמְנָת נְגִיד אֲחֵרִים לְהוֹצִיא א"ע מִחֻזְקָתָה אֵע"ג דְּלִגְבֵי דִינָה נְאָמְנָת מִטַּעַם דְּשׁוּנְיָ נִפְשָׁה חַד"א.

מ"מ כָּל שְׁנוֹתָנָת אֲמַתְלָא לְדַבְרֵיהָ נְאָמְנָת שְׁשׁוּב לֹא הוֹדִית מְעוּלָם הוֹדָאָה לְאִיסוּר וְלֹא נִעֲשִׂית חַד"א וְנִשְׁאַרְהָ עַל חֻזְקָתָה הֵרֵאשׁוּנָה, אָמְנָם הֵיכָא דְּנִאָמְנָת מְדִינָא לְהוֹצִיא א"ע מִחֻזְקָתָה הֵרֵאשׁוּנָה הָרִי הִיא עֵתָה בְּחֻזְקַת אִיסוּר וְשׁוּב לֹא מְהַנִּי אֲמַתְלָא.

אָמְנָם אִף הֵיכָא דְּנִאָמְנָת מְדִינָא כָּל שֶׁהִי לֵב הַשׁוֹמְעִים חִלּוּק בְּשַׁעָה שְׁאֵמְרָה כֵּן בְּשִׁבִיל הָאֲמַתְלָא אִף שֶׁהִתוּרָה הָאֲמִינְתָּה הֵינּוּ בְּאִוְמֵרַת בְּאֵמַת בְּלֹא אֲמַתְלָא אָבֵל כָּל שֶׁלֵּב הַשׁוֹמְעִים חִלּוּק בְּשַׁעָת מַעֲשָׂה נְאָמְנָת אַח"כ לְחַזוֹר מְדַבְרֵי וְלְדַבְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים אָנוּ שׁוֹמְעִין כִּינּוּן שְׁגָם בְּשַׁעָת מַעֲשָׂה הִי לֵב הַשׁוֹמְעִין חִלּוּק אוּלַי אוֹמְרַת כֵּן מְחַמַּת הָאֲמַתְלָא וְא"כ לִק"מ מִטַּבַּח וּמֵהָאֹמֵר בְּנֵי זֶה מְמוֹר דְּכַבֵּר כְּתִב זְקֵנֵי דְשָׁם הִי לֵב הַשׁוֹמְעִים חִלּוּק.

אָמְנָם לִפ"ז צְרִיכִין אָנוּ לִיִּישֵׁב קוֹשְׁיַת הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ מַה שֶׁהִקְשָׁה אֲמַאי לֹא מְתַרְצֵי הַתוֹס' דְּמִיִּירֵי בְּאוֹמְרַת טְמֵאָה אָנִי וְנוֹתְנָת הָאֲמַתְלָא. וי"ל דְּהָרִי כְּתִבּוּ דְלֹא מְהַנִּי אַא"כ הִי לֵב הַשׁוֹמְעִים חִלּוּק בְּשַׁעָת מַעֲשָׂה כִּינּוּן דְּנִאָמְנָת מְדִינָא הַטַּעַם מִיָּגוּ וְא"כ מ"מ"נ אִם בְּשִׁבִיל אֲמַתְלָא זֶה הֵיטָה יְכוּלָה לֹאמַר מְאוּס עָלֵי וּג"כ הֵיטָה מְשַׁגָּת מְבֻקְשָׁה א"כ אֵין זֶה אֲמַתְלָא כָּלֵל דְּהָרִי הֵיטָה יְכוּלָה לֹאמַר מְאוּס עָלֵי וְהֵיטָה מְשַׁגָּת מְבֻקְשָׁה וְלֹא הֵיטָה צְרִיכָה לְהַחֲזִיק עֲצָמָה בְּטְמֵאָה.

וְאִי לֹא שְׁיִיכָה הָאֲמַתְלָא בְּטַעֲנַת מְאוּס עָלֵי א"כ בְּלֹא"ה לֹא הֵיטָה מִיָּגוּ כָּלֵל בְּשַׁעָת מַעֲשָׂה כִּינּוּן שְׁהֵי לֵב הַשׁוֹמְעִים חִלּוּק בְּשַׁעָת מַעֲשָׁה אוּלַי אוֹמְרַת כֵּן מְחַמַּת הָאֲמַתְלָא וְא"כ לֹא הֵיטָה יְכוּלָה לְטַעוֹן מְאוּס עָלֵי כִּינּוּן דְּהָאֲמַתְלָא לֹא שְׁיִיכָא בְּטַעֲנַת מְאוּס עָלֵי.

וְע"כ הַתוֹס' לֹא נִחַתִּי לְהִכִּי וְס"ל דְּכָל כַּה"ג ה"ל לִגְמ' לְפָרוּשֵׁי דַאל"כ לֹא הוּי מִקְשָׁה מִיָּדִי וְדוּק: וְהִנֵּה לִפְמִש"כ מוֹכַח דְּכָל שְׁהֵיטָה יְכוּלָה לְטַעוֹן טַעֲנָה אַחֲרַת לְגַמְרֵי וְהֵיטָה שְׁיִיכָא הָאֲמַתְלָא בְּטַעֲנָה זֶה כַּמִּש"ל ק"ו הֵיכָא דְּהֵיטָה יְכוּלָה לְטַעוֹן אוֹתָהּ טַעֲנָה עֲצָמָה כְּמוֹ בַנ"ד וְלֹא הֵיטָה צְרִיכָה לְהַחֲזִיק א"ע בַּא"א.

וּבַמ"ש יֵשׁ לְכוּנוֹן לְשׁוֹן הָרֵאָב"ד פ' י"ח מַה' א"ב שְׁכַתְּבָה בְּאֵשׁת כִּהֵן שְׁאֵמְרָה נְאָנְסָתִי שְׁאֵם נִתְנָה אֲמַתְלָא לְדַבְרֵיהָ שְׁאֵמְרָה כֵּן מִפְּנֵי שְׁנוֹתָנָה עֵינֵיהָ בְּאַחַר מְהִימְנָא שְׁהָרִי לֹא הוֹדִית הוֹדָאָה לְאִיסוּר וְלֹא נִתְקַבְּלוּ דְבָרֵיהָ וְדָמְיָא לְאֵשָׁה שְׁאֵמְרָה א"א אָנִי וְכו' וְכַבֵּר רֵאִיתִי מִי שְׁעָמַד עַל דְּבָרָיו וְכַתֵּב בָּהֶם סְבָרָא זָרָה בְּלֵי טַעַם, אָמְנָם לִפְמ"ש יְבוֹא עַל נְכוֹן דְּאֵילוּ

היינו מקבלים דבריה לגבי בעלה ולא היינו חוששין בשעת מעשה לעיניה נתנה באחר וגם היתה יכולה להפקיע עצמה מבעלה וצ"ל דמהימנא מדינא כפי משנה ראשונה דחזקה דאי לאו קושטא הוא לא הוי מבזה נפשה בנדאי לא מהני אמתלא כמש"ל, אמנם עתה שלא נתקבלו דברי ואינה נאמנת מדינא רק דס"ד לאנסרה לכהנים אחרים משום דשניא חד"א ולזה מהני אמתלא והחילוקים שפתיבתי למעלה נלע"ד מןכרחים מסוגיות הגמ' דיבמות דף קי"ח שהבאתי למעלה דמבעיא לי לרבא המזכה גט לאשתו במקום יבם מהו אי אמרינן דזכות הוא או זימנין דרחמא לי ופשיט לי מדקתני וחוששין לדברי'.

והקשו התו' דלמא הטעם משום דשניא נפשה חד"א ותירצו דחולצת משמע מדינא ועי"ל דמשמע דאמתלא לא מהני, והנה רש"י פירש במתניתין הטעם משום דשניא חד"א. וכן קשה על הרב המגיד פ"ק י"ב מהל' גירושין הלכה א' וגם על הרמב"ם גופא יש לדקדק כמו שדקדקו התוס' דקאמר חוששין וחולצת ולא מתייבמת ובאמת עיקר הטעם משום דשניא חד"א, אמנם צ"ע לכאור באמת לשיטת התוס' מאיזה טעם באמת היא אסורה מדינא ולא מהני אמתלא וגם ברש"י שפי' בפשיטות האיבעיא דאי רחמא לי או סניא לי לא היינו חוששין צריף ביאור אמאי לא שניא חד"א ולא נתבאר בדברי רש"י דמייירי באמתלא אגב ראיתי במש"ל פ"ט מהל' אישות שהקשה אמאי לא הקשה תוס' ארישא ואישתמיטתי' שפ"ק ע"ז וקני מוהרש"א אמנם מה שישיב ע"ז איני מבין במאי שפ"ק דתוס' פירשו דמאינה נאמנת דסיפא פשיט לה: וזה תימא איף נאמין לה נגד החזקה ומשנה שלימה שנינו אין האשה נאמנת לומר מת יבמי גם מ"ש עוד שם דהשתא דייק לה שפיר הא דאינה מתייבמת וכו' אינו מוכן לענ"ד, אמנם לענ"ד ברור דעת התוס' פשוט דהא דאינה מתייבמת י"ל משום חד"א אמנם משום חד"א לא היינו כופין לחלוץ אע"כ דמדינא חולצת אמנם קושיות מו"ז מהרש"א ומשל"מ לפענ"ד בלא"ה לק"מ דס"ל לתוס' דהא דסניא לי ליבם לא מבעיא דנדאי רוב נשים שונאות ליבם וכן דייק לישנא דבעל האיבעיא פ"ן דסניא לי וכן מבואר בהדיא בתוס' דף צ"ד ע"א ד"ה פ"ן דסניא לי רק דמבעיא לי' אולי לפעמים רחמא לי וליכא זכות ולכך פשוט רק מסיפא דמוכח דזמנין רחמא לי: אמנם עדיין צריכין אנו למודעי מה חילוק יש בין רחמא לי לסניא לי מדינא.

לענין נאמנות נגד החזקה ואם נימא דנאמנת נגד החזקה אמאי לא ניהוש לדבריה אם רחמא לי או סניא לי ומה שנלע"ד דהתו' הקשו ב"ד צ"ג בד"ה פי תבעי' אמאי אינה נאמנת במת בני ואח"כ בעלי פ"ן דדייקא אע"ג דרחמא לי ותירצו דלא הקילו רק משום עגונה ולפ"ז ברור אף דלא רצו להקל פ"ן דליכא תקנות עגונות מ"מ לחומרא נדאי איתרע החזקה פ"ן דדייקא ולכך חוששין מדינא אמנם לכאורה פ"ן דעכשיו חוזרת ואומרת להיפך א"כ מ"מ"נ או נסמוך על דיוק של עכשיו או נימא דהשתא חזינו דאתתא זו לא דייקא וא"כ נסמוך על חזקה: ראשונה שהיתה בחזקת היתר לשוק וצ"ל פ"ן דמתחלה היתה נאמנת מדינא ונתחזקה לאיסור שוב לא מהני אמתלא.

וא"כ לפ"ז י"ל דזה בעצמו פונת הפשיטות: מסיפא דנאמנת מדינא משום דיוק דידה דלכאורה קשיא מהיכי מוכח דזמנין דרהמא לי דא"ל דאי סק"ד דסניא לי א"כ לא דייקא ואינה נאמנת נגד החזקה.

דְּהָרֵי בְּדָף צ"ד אִיפְשָׁטָא הַבְּעֵיָא דַּאע"ג דְּסִנְיָא לִי דִּינִיקָא, וְכֵן מִשְׁמַע שְׁם בְּתוּס' בְּסוּף ד"ה הַגְּל, וַאֲע"ג דְּאִיפְשָׁטָא לְמִימַר דַּע"כ לֹא פְתָבוּ הַתּוּס' רַק לְפִי הַאֲבַעֵיָא דַּע"א בְּמִלְחָמָה אֲבָל לַפּמ"ש הָרִי"ף וְהָרָא"ש דְּאִיפְשָׁטָא הַבְּעֵיָא דַּע"א בְּמִלְחָמָה מְהֵא דְּדַגְלַת דְּאַנְסוֹבָה רַבָּא לְדַבְּרֵיהוּ א"כ אִיפְשָׁטָא הַבְּעֵיָא מִשּׁוּם עֵבִידָא לְאַגְלוּיָא: אָמְנָם כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בְּמָקוּם אַחַר דְּהָרוּאָה יִרְאָה בְּשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דַּאע"ג דְּסִנְיָא לִיכְבֵּם דִּינִיקָא וְכֵן הוּא בְּחִידוּשֵׁי רִשְׁבִּי"א גִּבֵּי ע"א בְּקֻטְטָה יַעוּי"ש: אָמְנָם נִלְפַע"ד דְּהָכִי קָא פְּשִׁיט דְּאִי סַק"ד לְעוֹלָם סִנְיָא לִי א"כ עַכ"פ לְהִנֵּי אֲמַתְלָא אַע"ג דְּהִיָּתָה תְּחִלָּה נְאֻמְנָת: מְדִינָא מ"מ פִּינּוֹן דְּבִשְׁעַת דִּיבּוּרָה הָרָאשׁוֹן הִי לֵב הַשּׁוֹמְעִין חֲלוּק דְּאוּלֵי אוּמְרַת פִּן מַחְמַת דְּסִנְיָא לִי וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי דַּאע"ג דְּנְאֻמְנָת מְדִינָא אַפ"ה כָּל שְׁהִי לֵב הַשּׁוֹמְעִים: חֲלוּק מִבְּד הָאֲמַתְלָא מְהִנֵּי הָאֲמַתְלָא כַּמ"ש מו"ז ו"ל אַע"כ דְּזִימְנִין דְּרַחֲמָא לִי וַאֲ"כ לֹא הִי לֵב הַשּׁוֹמְעִים חֲלוּק וּלְכַף אִין מְקַבְּלִין מְמָנָה הָאֲמַתְלָא.

זֶה נִלְע"ד כְּוֹנֵנַת הַפְּשִׁיטוֹת לְשִׁיטַת הַתּוּס' וַאֲ"כ מוּכַח כַּמְש"ל אָמְנָם: לְשִׁיטַת רִשְׁ"י מִשְׁמַע דְּפְשִׁיט מְרִישָׁא וְסִיפָא דְּזִמְנִין דְּסִנְיָא לִי וְזִימְנִין דְּרַחֲמָא לִי וּמִשְׁמַע מְלִישׁוֹנוֹ וּמִשִּׁיטַת הַה"מ דַּאע"ג דְּקַתְנֵי חוֹלְצַת לֹא דִּינִיק מְדִינָא דְּוִקָא רַק דְּטַעֲמָא מִשּׁוּם דְּשׁוּיָא חַד"א וְצ"ל הַפְּשִׁיטוֹת שֶׁל הַפְּשִׁטוֹן דְּתִלְיָא לִי אִי רַחֲמָא לִי אוּ סִנְיָא לִי מִשּׁוּם דַּס"ל דְּלָא אָסוּרָה: מְדִינָא מִשּׁוּם דְּאִינָה נְאֻמְנָת נֶגְדַּת הַחֲזוּקָה וְצ"ל אוּ: דַּס"ל דְּמִשּׁוּם רַחֲמָא לִי אוּ סִנְיָא לִי חִיּוּשֵׁינוּ דְּלָא דִּינִיקָא וְהָא דְּאִיפְשָׁטָא הַאֲבַעֵיָא דַּף צ"ד הוּא מִשּׁוּם דְּעֵבִידָא לְגְלוּיָי וְהָא דְּנְאֻמְנָת בְּמַת בְּעֵלֵי כְּדֵי שְׁתַּתִּיבָם: מִשּׁוּם דְּנֶגְדַּת הַבְּעֵל לֹא שִׁינְיָא רַחֲמָא לִי אוּ דַּס"ל פִּינּוֹן דְּמַתְנִיתִין ע"כ מִיָּרִי בְּחוּזְרַת עַכְשָׁיו מְדִיבּוּרָה וְאִם פִּן חוּזִינוּ דְּלָא דִּינִיקָא וּלְכַף לֹא אָסוּרָה רַק מִשּׁוּם חַד"א אֲבָל מְלִישׁוֹן רִשְׁ"י בְּמַתְנֵי מִשְׁמַע כַּמ"ש לְמַעְלָה וְס"ל לְרִשְׁ"י בְּמַתְנֵי דְּאִי רַחֲמָא לִי אוּ סִנְיָא לִי לֹא שִׁינְיָא חַד"א.

אָמְנָם צְרִיף לִיחַן טַעַם לְדַבֵּר דְּאִין לוֹמַר הַטַּעַם כַּמ"ש הָרָא"ש וְתוּס' בִּיבְמוֹת בְּאוּמְרַת טְמָאָה אֲנִי לָהּ דְּלָא אָמְרִינּוּ שְׁוּיָא. חַד"א מִשּׁוּם דְּרוּב נְשִׁים מְשַׁקְרוֹת וַאֲ"כ ה"ה הָכָא אִם נִימָא דְּכָל הַנְּשִׁים שׁוּנְאוֹת לִיכְבֵּם: א"כ רוּב מְשַׁקְרוֹת דִּלְעַנ"ד זֶה אִינוּ דַּע"כ לֹא סְמַכוּ: עַל (זֶה) רַק דְּוִקָא לְגַבֵּי בַּעַל דְּאִינָה נְאֻמְנָת לְהַפְקִיעַ עֲצָמָה מִבְּעֵלָה וַאֲ"כ אַע"ג דְּבְרִישָׁא י"ל דְּאִינָה נְאֻמְנָת לְהַפְקִיעַ א"ע מִיָּבָם מִשָּׂא"כ בְּסִיפָא אַמְאִי לֹא נִימָא דְּשׁוּיָא חַד"א לְהַנְּשָׂא לְשׁוּק.

וְהַנְּרָאָה לַפְּעַנ"ד לְשִׁיטַת רִשְׁ"י דַּס"ל דְּאִי כְּוֹלָה סִנְיָא אוּ רַחֲמָא כָּל שְׁחוּזְרַת בְּהָ אַע"פ שְׁאִינָה נוֹתְנַת אֲמַתְלָא לֹא שְׁוּיָא חַד"א דְּאִינוּ טַעֲנִינוּ לָהּ דְּבִשְׁבִיל דְּסִנְיָא אוּ רַחֲמָא אָמְרָה כֵּן כְּמוֹ בְּטַעֲנַת שְׁלָא לְהַשְׁבִּיעַ לְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּטַעֲנִינוּ לִי אֲבָל אִי לַפְּעָמִים רַחֲמָא לִי וְדַאִי לֹא טַעֲנִינוּ לָהּ.

אָמְנָם אִם טוֹעֲנַת בְּפִירוּשׁ דְּאָמְרָה כֵּן מִשּׁוּם דְּסִנְיָא אוּ רַחֲמָא אִין הִכְרַע בְּשִׁיטַת רִשְׁ"י אִם מְקַבְּלִין מְמָנָה: אָמְנָם יוֹתֵר נִרְאָה דְּאִין מְקַבְּלִין מְמָנָה מְדַקְתְּנִי סְתָמָא וְס"ל כְּשִׁיטַת הַתּוּס' דְּמִשְׁמַע דְּאִין מְקַבְּלִין הָאֲמַתְלָא דַּס"ל הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלַפְּעָמִים רַחֲמָא וְלַפְּעָמִים סִנְיָא אִין זֶה אֲמַתְלָא גְלוּיָהּ וְנִיכְרַת לִב"ד.

וְגַם חֲזָה רִאִי לַנ"ד דַּכ"ש דְּאִין זֶה אֲמַתְלָא גְלוּיָהּ וְנִיכְרַת שְׁעִשְׁתָּהּ כֵּן וְהַחֲזִיקָה עֲצָמָה מִטַּעַם דְּלָא אִיכְפַת לָהּ, וְעִינֵין בְּדָף קי"ח ע"א ד"ה סַד"א הָא וְנִרְאָה דְּכּוֹנְנוּ ג"כ לְמָה

שְׁפִתְכֵנו. אָמְנָם יֵשׁ לְפָרֵשׁ שָׁם כְּמוֹ שֶׁפָּתַח הַח"צ דָּאָרְף אִם שְׁתָּקָה אֶסוּרָה וְדוּק: עוֹד נִלְעַנ"ד לְהֵבִיא רְאִיָּה דָּאָרְף כָּל שְׁהִיָּתָה יְכוּלָה לֹאמַר טַעֲנָה אַחֲרַת אֵין מְקַבְּלִין תְּמַנָּה אֲמַתְלָא מְהָא דְכַתְּבַת הָרַב הַמַּגִּיד פָּרְק י"ח מֵהַל' א"ב לְחֻזְק דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁהִבְאִתִּי לְעֵיל דְּבִאֲשֵׁת כְּהוֹן שְׂאֲמָרָה גְּאֻנְסְתִי אֶסוּרָה לְכָל הַפְּהִינִים וְאֵין מְקַבְּלִין מִמְּנָה אֲמַתְלָא דְּעֵינִיָּה נְתָנָה בְּאַחַר וְהֵבִיא רְאִיָּה מְסוּגִיָּא דְּכַתְּנֻבוֹת הִיא אוֹמְרַת מְשֻׁאֲרְסְתֵנִי גְּאֻנְסְתִי וְהוּא אוֹמַר לֹא כִי אֵלָא עַד שְׁלֹא אַרְסְתִּיךָ דר"ג ס"ל דְּנֶאֱמַרְתְּ וְקֶאֱמַר בְּגִמְרָא הַטַּעַם מְשׁוּם מִיְגוּ דְּאֵי בְּעִי' אֲמָרָה מְנוּפַת עֵץ אֲנִי דְּלֹא מִיְפְסְלָה נְפִשָׁה מִפְּהוֹנָה וּמִזָּה הֵבִיא הָרַב הַמַּגִּיד רְאִיָּה דְּאֵין מְקַבְּלִין מִמְּנָה הָאֲמַתְלָא, וְכִבֵּר עֲמַד הַח"צ בְּתִשׁוּ' ס' ק"ן עַל דְּבָרֵי הָרַב הַמַּגִּיד הַלְלוּ שְׁקִשִּׁין לְהוֹלְמָם ע"ש וְהִנְיָחָם בְּצ"ע.

אָמְנָם טָרַם נְשִׁית לֵב לְיִישָׁב קוֹנְשִׁית הַח"צ עַל הַה"מ לְהֵבִין פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרֵינוּ הִנָּה נִרְאָה בְּעֵלִיל דְּכֻוֹנַת הַרַה"מ דְּוִדָּאֵי כָּל הָאֲמַתְלָאוֹת מְקַבְּלִין זוּלַת הָאֲמַתְלָא דְּעֵינִיָּה נְתָנָה בְּאַחַר אֵין מְקַבְּלִין מִפְּנֵי הַטַּעַם שְׁנַתֵּן הַה"מ כִּינּוּן שְׂאֵינוּ מְחֻיָּב לְגַרְשָׁה א"כ ע"כ הִרְאֵנִי שֶׁהֵבִיא מְסוּגִיָּא מְשֻׁאֲרְסְתֵנִי גְּאֻנְסְתִי ע"כ גְּאֻמַר עַל זֶה הָאֲפֹן דְּמוּכַח דְּאֵין מְקַבְּלִין מִמְּנָה הָאֲמַתְלָא דְּעֵינִיָּה נְתָנָה בְּאַחַר לֹא הָנוּת מִיְפְסְלָה נְפִשָׁה מִפְּהוֹנָה דְּהִיָּתָה יְכוּלָה לִיתֵּן אֲמַתְלָא זוּ, וְהִנָּה לְפִי זֶה תִּקְשָׁה כִּינּוּן דַּעַכ"פ מוֹדָה הַה"מ דְּמְקַבְּלִין מִמְּנָה הָאֲמַתְלָא א"כ אֲפִתִּי לֹא מִיְפְסְלָה נְפִשָׁה מִפְּהוֹנָה דְּהִרִי אֲפִתִּי יְכוּלָה לֹאמַר בְּתוּלָה הִיָּתִי אוֹ קוֹדֵם שְׂאֲרְסְתֵנִי גְּאֻנְסְתִי וְאֲמַרְתִּי כִּן מִפְּנֵי הַפְּתוּבָה דְּהִרִי בְּטוּעֵנַת בְּתוּלָה אֲנִי מִפְּסֻדַת הַפְּתוּבָה אֵלָא ע"כ דְּאֵין זֶה אֲמַתְלָא דְּהִרִי הִיָּתָה יְכוּלָה לֹאמַר מְנוּפַת עֵץ אֲנִי וְלֹא הִיָּתָה מִפְּסֻדַת הַפְּתוּבָה וְלֹא הִיָּתָה צְרִיכָה לְפְסוּל א"ע מִפְּהוֹנָה וְא"כ מוּכַח ג"כ שֶׁכָּל שֶׁיְכוּלָה לֹאמַר טַעֲנָה אַחֲרַת אֵין מְקַבְּלִין מִמְּנָה אֲמַתְלָא: אָמְנָם לְיִישָׁב הַקּוֹנְשִׁיּוֹת שֶׁהִקְשָׁה הַח"צ עַל דְּבָרֵי הַה"מ נִלְעַנ"ד דְּהִנָּה הַח"צ הֵבִין בְּדְבָרֵי הַה"מ שְׁפִי מִיְפְסְלָה נְפִשָׁה מִפְּהוֹנָה הִיָּנוּ מִבְּעֵלָה הַפְּהוֹן וְע"ז הַקְּשָׁה דְּהִרִי בְּלֹא"ה אֶסוּרָה לְבְּעֵלָה הַפְּהוֹן דְּאוֹמַר פ"פ מְצִאתִי גְּאֻמָּן לְאֻנְסְרָה עָלִיו, וְכִבְּאֵמַת לְכֹאוּרָה אֵי אֲפִשֵׁר לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַה"מ בְּאֲפֹן אַחַר דְּאֵי אֲפִשֵׁר לֹאמַר דְּמִיְפְסְלָה נְפִשָׁה מִפְּהוֹנָה הִיָּנוּ מִכְּהִנִּים אַחֲרִים דְּהִרִי בְּלֹא"ה כִּינּוּן דְּאֶסוּרָה עַל בְּעֵלָה וְצְרִיכָה לְהַתְּגַרְשׁ מִכ"ש אִם גִּימָא דְּעֵינִיָּה נְתָנָה בְּאַחַר ע"כ תְּתַגְרֵשׁ וְתֵאָסֵר מִמִּילָא לְכְּהִנִּים אַחֲרִים אֵע"כ כְּמוֹ שְׁפִי הַח"צ דְּקֹאֵי עַל בְּעֵלָה הַפְּהוֹן אָמְנָם לְפ"ז מֵה שֶׁפָּתַח עוֹד לְהַקְשׁוֹת לְפִי שִׁיטַת הַרְשָׁב"א דֹּא"כ אֵין פֶּאֵן מִיְגוּ דְּמוּכַת עֵץ דִּי"ל עֵינִיָּה נְתָנָה בְּאַחַר, וְאֵין לֹא שְׁיִיךְ עֵינִיָּה נְתָנָה בְּאַחַר כִּינּוּן שֶׁהוּא טוּעֵן עַד שְׁלֹא אַרְסְתִּיךָ וְהִנָּה מְקַח טַעֲוֹת דָּאֵם כִּן בְּלֹא"ה תִּקְשָׁה לְהַה"מ דְּאֵיךְ הִיא יְכוּלָה לִיתֵּן הָאֲמַתְלָא דְּעֵינִיָּה נְתָנָה בְּאַחַר אֵע"כ דְּהַה"מ מוּכִיחַ סְבֵרַת הָרַמְבַּ"ם דֹּא"כ תִּקְשָׁה לְמֶאֵן דְּסִבִּירָא לִי כְּנֻסָּה בְּחֻזְקַת בְּתוּלָה וְנִמְצָאָת בְּעוּלָה יֵשׁ לָהּ מְנָה וְס"ל דְּתִירוּץ זֶה קֹאֵי אֲלִיבָא דְּר' יוֹחָנָן דְּס"ל הִכִּי רַק דְּלֹא קֹאֵי תִירוּץ זֶה עַל מִתְּנִי דְּמוּכַת עֵץ כְּמוֹ שֶׁפָּתַחוּ הַמְּפָרְשִׁים וְא"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדוֹקְטָא דְּלִיבָא מִיְגוּ אֵרְף דְּבִאֲמַת הָרַמְבַּ"ם לֹא ס"ל כְּשִׁיטַת הַרְשָׁב"א מ"מ לְפִי מֵה שְׂרָבָה הַח"צ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַה"מ אֲלִיבָא דְּהַרְשָׁב"א קִשָּׁה כְּנ"ל.

אָמְנָם מֵה שְׁנִלְעַנ"ד בְּיִשׁוּב הַקּוֹנְשִׁיּוֹת דְּנִלְעַנ"ד דְּלְתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן דְּמִשְׁנֵי מְשׁוּם מִיְגוּ לֹא ס"ל טַעֲמָא דְּחֻזְקָה וְטַעֲמָא רַבָּא אִיבָא כְּמוֹ שֶׁפָּתַח הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ מְשׁוּם דְּהִרִי בְּעוּלָה לְפָנֵינוּ נִמְצָא לְפ"ז הָאוֹמַר פ"פ מְצִאתִי מוֹתֵרַת לְכַהֵן כְּקוֹנְשִׁית הַתּוֹס' בְּסוּגִיָּא דְּפ"פ דְּנַעֲמִידְנָה בְּחֻזְקַת כְּשָׂרָה לְכְּהוֹנָה וְהַתּוֹס' תִּירְצוּ דְּאִיבָא חֻזְקַת הַגּוּרָף נִגְדָה אָמְנָם כְּבָר הַקְּשָׁה ג"כ

הפ"י דהא איפא תדא במקום תרתי איברא באמת י"ל דהרמב"ם פסק כר"ש דלית לי תדא במקום תרתי.

אמנם כבר כתב המש"ל פ"ק י' מה' מקונאות דטעם הרמב"ם דפסק כר"ש משום דסמך עצמו על שינויא בתרא בריש גדה דדוקא בגדה פליגי דטומאה למדו מסוטה משא"כ השאר דברים. אמנם לתירוץ הראשון בריש גדה פליגי רבנן עלי דר"ש בכל דוקתא ולפ"ז הוי בפ"פ תדא במקום תרתי ומותרת לכהונה להאי שינויא וא"כ מותרת לבעלה כהן ולמאן דס"ל פנסה בחזקה בתולה יש לה פתובה מנה אינה נאמנת דשמא עיניה נתנה באחר כמ"ש לעיל בשם הרב המגיד ולענין מיגו לעולם אמרינן דידעת הדין כמו שכתב הש"ך סימן ס"ו ס"ק נ"ו ולכך נאמנת במיגו דמוכח ע"ז כה"ה נראה לי לפע"ד.

אמנם אפתי קשיא לי לשיטת הרשב"א והר"י גבי גבינות שכתבו בריש חולין וכ"כ שם הר"ן דכל שיצאה מחזקתה שעה קודם שנודע לנו יצאת מחזקתה לגמרי ואיתרע לגמרי חזקת הגוף, ודברי הש"ך סי' פ"א ס"ק ט' שחילק בין פתם לגבינות צ"ע דבנדאי התם עדיף טפי דאנו דנין על החלוק שהי' לו חזקה ברורה וגם ע"כ צ"ל דרוב חלוקים טהורים תדע דתוס' מקשים מכתם לב"ש דס"ל כל הנשים דנין שעתו וכולן בחזקת טהרה (ולא חילקו ש בפשיטות דבכתם ליכא רובא: נחזור לענינינו דא"כ הרי פאן בפ"פ איתרע חזקת הגוף לגמרי ואף אם נדחוק דאפילו בכה"ג פליג ר"ש ומשוי לי ספיקא אפתי, הרי כתב הר"ן בסוגי' דהנה בה מומין דאיצטרף לטעמא דברי ושמא דאל"ה הוי אמרינן פאן נמצא גבי משארסתי נאנסתי ואף להוציא ממון כתב לכאורה כן דהרי תנא תנא פלה בבית אבי לקדושין אמנם זה יש לדחות דהתם הוי תפיסה מספק וי"ל דע"כ לא משוי פאן נמצא לנדאי אלא א"כ יצאה לרשות אחר ולא מחזקינן מרשות לרשות אמנם בעודה ברשות לא משוי לנדאי שהי' מקודם רק דמרע לגמרי לחזקת' והוי ספק וכיון דקימ"ל כן א"כ הדרא קושיא לדוקתא דבפ"פ נעמידנה בחזקת היתר.

לכהונה ומה שנלענ"ד בזה דאע"ג דלענין ממון בעודה ארוסה היא ברשות האב ולאחר הנשואין היא ברשות בעלה מ"מ לענין איסורי ביאה תיכף משנתארסה יצאה מרשות אב ושייך לומר פאן נמצא אחר אירוסין פאן הי', ודברי הב"ש בס"ל ל"ט ס"ק י"א שרצה לומר דבנמצא ברשות האב לדעת הטור לא בעי גיטא תמוהין מאוד דעכ"פ צריכה גט מטעם דשוניא נפשה חד"א ובה מושב מה שהקשה מהא דהדרי הקדושין ולא חיישינן שמא יאמרו קידושין תופשין, אמנם אף לפמ"ש שהוא ספק שקול וכאן נמצא אינו נדאי רק מרעא החזקה, יש ג"כ ליישב והארכתי במקום אחר, אמנם אף לדעת הב"ש יש לחלק עכ"פ דכל הספק בגוף הקידושין לא שייך רשות אחר אירוסין אבל אם הספק בביאת איסור אחר אירוסין והיא מקודשת בנדאי רק הספק אם נאנסה קודם האירוסין או אחר אירוסין נחזור לענינינו אמנם על ר"א מקשה התוספת שפיר דאיהו לא סבירא לי פאן נמצא דהרי משני תברא מי ששנה זו לא שנה זו אבל לכאורה קשיא על ר"א מכתם שנמצא בחלוק שהביא הרשב"א והר"ן ריש חולין וצ"ל דס"ל באמת דתל' בפלוגתא דר"ג ור' יהושע או דר"ש אפילו בכי האי גוונא משוי לי ספק אף דאיפא תדא במקום תרתי.

הדרן למילתא לפ"ז י"ל דלתירוץ הראשון דהטעם משום מיגו באמת פ"פ מותרת לכהן
לשיטת הה"מ א"כ הא דקאמר דמיפסלא נפשה מכהונה היינו מכהנים אחרים דשנן'
אנפשה חד"א וא"כ שפיר מוכיח הה"מ סברת הרמב"ם, ואין לצדד ולהקל בנ"ד ממה
שכתב בפ"י בתשובה הנ"ל דאעפ"י שאמרה זה בעלי פיון שלא אמרה בפירושו
שנתקדשה בפני עדים לא נתחזקה באיסור.

היות לפענ"ד דבריו לא נהירין בזה פלל דנדאי יש לחלק בין אמרה שנתקדשה דמשמע
אירוסיין די"ל דלא נתקדשה בעדים אבל באומרת זה בעלי דמשמע נשואין וכניסה לחופה
דזה אין דרף לעשותו בלא עדים ובפ"ט בזמן הזה שעושין החופה בפומבי ק"ו בנ"ד
שאמרה שהולד זה מבעלה דהחזיקה עצמה בנשואה דאין דרף נשואין בזמן הזה בלא
עדים: סימן ב ב"ה ע"ד העגונה מ' חנה מהראוי הי' שלא לטפל עצמי פעת בענין זה היות
אין פחי עתה פכחי אז ונעדיין לא שבתי לאיתני, זולת לא יכולתי להתאפק ונכמרו גיחומי
על אבי העגונה היותה יחידה וילדה והעתיר עלי דבריו ולא הניחני בשום פנים עד
שאזקק לעיין בשריותא דהאי איתתא: לזאת אמרתי אבוא בקצרה לבאר היותר מוכרח
לנד"ד ולא אאריך בפלפול שאין בו הכרח כ"כ לנ"ד היות שאבי העגונה הוא אורח
ברגליו יבוא וטרח טריא כל הני פרסאי לבוא לכאן גלל פן הוכרחתי לעיין בזה לכתוב
הנראה לפי ענ"ד ובד' בטחתי יהי עם פי שלא אכשל בדבר הלכה למעשה: והנה מדברי
העד הראשון לכאורה אין מקום להתיר היות דמוכחא מלתא דלמרמי איתתא קא מכנין
דומיא דהאי ארמאה דאמר לבר ישראל קטול אספסתא ואף לדעת הב"ח בתשובה סי'
נ"ז דאף דמוכחא מלתא טובא פהאי דקטול אספסתא אפ"ה משיאין את אשתו רק דוקא
התם משום דהפנונה הי' לעשות שירותו אבל אם אמר סתם אהרוג יהודי פדך שהרגתי
לאותו ישראל מהימן אע"פ דמוכחא מלתא דלהטיל אימה קא מכנין מ"מ יש לומר פיון
דהקא אומר פן מחמת פעס שראה שלא עשו רצונו ולכך הטיל אימה כדי שיעשו רצונו
ממילא הוי פצונה לעשות שירותו דעיקר הפנונה להנאתו, ומלבד דדברי הב"ח שם
בתשובה לא נהירין לפענ"ד ונדעתי קצרה מהבינו.

תחלה מה שהקשה ע"ד מוהר"מ בר"ב ונ"ל אלא דתמיה לי טובא בפלפולו של מוהר"מ
הרב הגדול ונישא וניתן ליישב דבריו וכו', ולא יכולתי לעמוד על סוף דעתו. והנה אפרש
דברי מוהר"מ ומתוכו יתבאר שאין מקום פלל לדברי הב"ח שם.

והנה אעתיק לשון מוהר"מ בתשובת נשים סי' ט' ונ"ל ועוד האמר בפ' כל הגט שמע
מקמנטריסין (של פרסיים) איש פלוני מת או נהרג אל ישיאו את אשתו וכו' עד דעבידו
לאחזוקי שקרייהו ומשמע דרגילי בהכי הפרסיים) לשקר ועבידו לאחזוקי שקרייהו אבל
אי לא רגילי (שאר פרסאי) בכך לאחזוקי שקרייהו לא הוי תלינן לומר דלמא האי פרסאי
דקא מסהיד עביד לאחזוקי שקרא אלמא דלא תלינן להחמיר אלא במלתא דמוכחא טובא
עכ"ל והפנונה מדקאמר דרגילי פרסאי בהכי היינו דרגילי פרסאי קומנטריסין בהכי
לאחזוקי שקרייהו אבל אי לא רגילי שאר פרסאי וכו' היינו שאר פרסאי שהם
קומנטריסין לא הוי תלינן דלמא האי שהוא מהקמנטריסין עביד לאחזוקי שקרא.

ויכללא פרסאי שהוא קומנטריס וס"ל כשיטת רש"י דעיקר הטעם משום התפארות
שהורגין בדין אבל לא שייך גבייהו למירמי איתתא כסברת הרמב"ם ובפרסאי שאומר

שהוא הרג הוא להיפך דשייך אימה ולא התפארות רק שמביא ראי' כמו שקמנטריסין אי לאו שכל קמנטריסין של פרסיים רגילי להתפאר לא הוי חיישינן להאי פרסאי מקמנטריסין שמעיד פעת שפוננתו להתפארות ה"נ פינן דלאו פולהו נכרים רגילין להטיל אימה לא חיישינן דלמא האי רוצח רוצח להטיל אימה, עוד הקשיתי דאי תימא פל שפוננתו להטיל אימה לא מהימן אף בלא ציווי שירות א"כ ע"כ מוכח דבעינן מוכחא מלתא א"כ איך מביא ראי' מפירות ערלה ועניקה הא התם ליכא מוכחא מלתא ואפ"ה חיישינן.

לא ידענא מאי קשי' לי' דהתם לא בעינן מוכח' מלתא משום דכל המוכרין רגילין להשביח מקחם ואפילו ישראלים לכך חיישינן בזה דמשקר פינן דרגילין לשקר כדי להשביח אע"ג דלא מוכח פדמוכח דמי כמש"כ מוהר"מ עצמו דבקמנטריסין הטעם דרגילי בהתפארות, אמנם מה דשהי' אבני תלתא רגילי ונסתפק אע"ג דמוכח מתוך דבריו דלמירמא אימתא קא מכונן היינו משום דאמרין ובכוחי מתכונן להתיר ה"ד פגון דאמר ישיאו את אשתו אם מתכונן להעיד פגון שפא לב"ד הא לא הכי הוי מסל"ת ונסתפק אבני דלמא דווקא מתכונן להעיד או דמילתא דכל מקום שהזכיר מוהר"מ פרסאי קאי על להתיר דכל עצמו של זה לא פא ולא נתכונן רק לדיבור זה דמת פלוני וזה עיקר דיבורו כדי להעיד או להתיר א"כ בודאי אין לקרותו בכלל מסל"ת דכל פוננתו העיקרית הי' לדבר זה להודיע מיתתו אבל בקטול אספסתא דעיקר פוננתו שיקטול לו אספסתא ובתוך הדברים הזכיר מיתת פלוני לפי תנמו אף דמתכונן למירמי אימתו מ"מ כ"ז הי' לפי תנמו ולא נתכונן דווקא להודיע מיתתו של זה המת ולא נפיק ממלפ"ת דלפ"ת רמי אימתא בזה ההרוג לכך מביא ראי' ממוכר דג"כ עיקר הדבר למפור לפירותיו ולפ"ת הגיד שהם ערלה מ"מ פינן דרגילי להשביח מקחם נפיק מתורת מלפ"ת, ולפי זה יש מקום ליישב מה שלא פשט מקמנטריסין של פרסיים דשם חיישינן דעיקר הגדה שלהם להטיל אימה או להתפארות ודוק: אמנם י"ל דבלא"ה לא מצינו למפשט פינן דאיכא למימר מאי נהרג יוצא ליהרג ודוק ובמה שפכתתי לפענ"ד אין מקום למה שהאריף הב"ח והדבר ברור שכל שמוכח' מילתא להטיל אימה נתכונן לא מיקרי לפ"ת פינן שאומרו במתכונן נפיק ממסל"ת, אמנם קשה לצייר הדברים דאם מוכחא מלתא דכוננתו להטיל אימה בודאי צ"ל דסובר הכותי שיגיע לו איזהו תועלת מזה וא"כ הוי פלהשביח מקחו ואפשר יש להמציא נ"מ בדרך רחוק אבל העיקר כמו שפכתתי וראיתי להכנסת חזקאל שאלה נ"ב שכתב בפשיטות דאלו האי דאמר קטול לי אספסתא הוי אמר קברתי לא הוי חיישינן דלמירמא אימתא קא מכונן דודאי לא הטיל אימה, דלמה אמר קברתי עיין שם בספק ג' ד' ה' ולפ"ז הי' מקום להקל ולסמוך על העד הראשון ולענ"ד דבריו תמוהין מאוד דמאי בכך דאמר מילתא יתירתא קברתי פינן דגוף העדות הפיתה אמר למירמא אימתא דהרי מוכחא מילתא דמכונן למירמי אימתא מה בכך שהוסיף דברים ואמר ג"כ קברתי ובאמת דלצורך למירמא אימתא לא הי' צריך לומר קברתי, אמנם מה בכך שאמר קברתי אטו משום שאמר קברתי איכא הוכחה דלא אמר למירמא אימתא הלא אנו רואין שאמר גוף הענין למירמא אימתא.

ואף שהדברים פשוטים אביא קצת ראי' לדברינו חזא ממה שהקשה הרשב"א בחידושו סוף במות על דעת הרמב"ם דפסק דבעינן קברתי בנכרי וז"ל וכן בבבביתא דגיטין

שָׁמַע מִקְּמִנְטְרִיסִין וְהֵתֵם וְדָאֵי לֹא קִבְּרִיתּוּ מִיִּנְרִי וְאַפִּי"ה מִקְּשָׁה הַגַּמ' וְהָא קו"ל מִסְּל"ת נֶאֱמָן וְצ"ל דְּכֻוֹנְנָתוֹ דְּמ"ט וְדָאֵי אֵינְרִי בְּלֹא קִבְּרִיתּוּ הֵינּוּ מְשׁוּם דְּהַמְקִשְׁן הִי סְבוּר דְּמִיִּנְרִי בְּלֹא קִבְּרִיתּוּ דְּהָרִי הִי סְבוּר לְאוּקְמִי בְּרִייתָא בְּיֹצֵא לִיהֲרַג וְא"כ קִשְׁיָא טוּבָא דְּלָמָּה לִּי לְאַקְשׁוּנִי לְפִי הַמְקִשְׁן דְּעַדִּיפָא הָוִי לִי לְאַקְשׁוּנִי לְפִי הַמְסַקְנָא דְּמַת מִמֶּשׁ וְלֹא מְהִימְנִי מְשׁוּם דְּעַבִּידוּ לְאַחְזוּקִי שְׁקִרְיָהוּ, וְכֹךְ פִּסְק הָרַמְבַּ"ם לְהַדְיָא דָּאִין נֶאֱמָנִין מְשׁוּם דְּעַבִּידִי לְהַטִּיל אִימָה תְּקִשִׁי מִמ"נ אוּ בְּלֹא קִבְּרִיתּוּ תִּפְּוֹק לִי דְּלֹא אָמַר קִבְּרִיתּוּ וְאִי בְּקִבְּרִיתּוּ לֹא שְׁיִיךְ עַבִּידִי לְאַחְזוּקִי שְׁקִרְיָי בִּינָן דְּאָמַר קִבְּרִיתּוּ כְּמוֹ שְׁפַתְבִּתִּי בְּשֵׁם הַפְּנֹסֶת יְחֻזְקָאֵל וְדָאֵי לֹא לְהַטִּיל אִימָה נִתְּכֻוֹנְנִי אֶלָּא צ"ל דְּאֵלִיבָא דְּאָמַת הָוִי מְצִינִי לְאוּקְמִי בְּקִבְּרִיתּוּ דְּפִרְסָאֵי אַחַר מְהִימָן וּבְקִמְנְטְרִיסִין לֹא מְהִימְנִי מְשׁוּם דְּעַבִּידוּ לְאַחְזוּקִי שְׁקִרְיָהוּ וּמְכֻוֹנְנִי לְמִירְמָא אִימָתָא רַק מְהַמְקִשְׁן פְּרִיךְ שְׁפִיר דְּע"כ הִי סְבוּר דְּאַף בְּלֹא קִבְּרִיתּוּ מְהִינִי דְּהָרִי רָצָה לְאוּקְמִי בְּיֹצֵא לִיהֲרַג וּלְכַךְ לֹא מְהִימְנִי אֲבָל בְּמַת מִמֶּשׁ מְהִימָן מְשׁוּם דְּנִכְרִי מִל"ת מְהִימָן אַף בְּלֹא קִבְּרִיתּוּ וְאִם כֵּן אֲנִי רוֹאֶה הַדְּבָרִים ק"ו מָה הֵתֵם דְּלֹא מוּכְחָא מִיִּלְתָּא מִמֶּשׁ מִתּוּךְ דְּבִרְיָהֶם דְּמְכֻוֹנְנִי לְמִירְמָא אִימָתָא רַק דְּאָמְרִינָן מְסַתְמָא פְּנוּנְתָם לְמִירְמָא אִימָתָא מְשׁוּם דְּעַבִּידִי לְאַחְזוּקִי שְׁקִרְיָהוּ אַפִּי"ה אִם אָמְרוּ קִבְּרִיתּוּ לֹא מְהִימְנִי וְחִיִּישִׁינָן לְמִירְמָא אִימָתָא מְכ"ש בְּעֻבְדָּא דְּאַסְפֹּסְתָא מוּכַח בְּהַדְיָא מִתּוּךְ דְּבָרֵי דְּוִדָּאֵי נִתְּכֻוֹנְנִי לְמִרְמִי אִימָתָא דְּלֹא מְהִינִי אַף אִם הוֹסִיף וְאָמַר קִבְּרִיתּוּ וְעוֹד יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי מְדַבְּרִי הָרָא"ש שְׁפַתְבִּי דִּינִצָּא לִיְהִדַּג כו' מְעִידִין עָלָיו וְכַתְּבֵם שְׁם דְּדוֹנוּקָא יִשְׂרָאֵל הַמְעִיד כו' וְלְכַאוּרָה קִשְׁיָא דְּלִפִּי מַה שְׁפִסְק הַתְּה"ד דְּבִסְתָּם נִכְרִי הַמְעִיד שְׁמַת בְּקוֹמְנְטְרִיסִין לֹא חִיִּישִׁינָן לְהַתְּפָאָרוֹת אוּ לְמִרְמִי אִימָתָא וְא"כ אֲמַאי לֹא מְהִימָן נִכְרִי הַמְעִיד וְשֵׁהוּא יוֹצֵא לִיהֲרַג וְצ"ל דְּסְבִירָא לִי כְּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת שְׁם לְשִׁיטַת הַמְקִשְׁן בְּלִישְׁנָא קְמָא דְּרַב יוֹסֵף דְּהָא דְּלֹא הִקְשָׁה מְקוֹמְנְטְרִיסִין מְשׁוּם דִּי"ל דְּדוֹנָא בְּנִכְרִי הַמְסִל"ת בְּמַת נֶאֱמָן מְשׁוּם דְּלֹא טְעָה בֵּין מַת לְלֹא מַת אֲבָל יוֹצֵא לְמוֹת אוּ לִיהֲרַג לֹא וְלְכַאוּרָה נִרְאֶה מְלִשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת דְּהֵינּוּ טְעָמָא דְּלֹא מְהִימָן בְּיֹצֵא לִיהֲרַג מְשׁוּם דְּחִיִּישִׁינָן דְּטְעָה וְלֹא רָאָה רַק יוֹצֵא לִידוֹן וְסְבוּר שֵׁהוּא יוֹצֵא לִיהֲרַג א"כ תְּקִשָׁה לְפִי מַה שְׁפִירְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת מִשֵּׁם ר"ת דְּפִנְרִסִי שְׁמַנְג הוּא בְּלִשׁוֹן פִּרְס הַדְּיָין הַגְּדוֹל א"כ בְּדִיָּין הַגְּדוֹל שְׁמַעִיד שְׁחַתֵּם עַל הַפִּסְק שְׁיִצָּא לִיהֲרַג נִימָא דְּמְהִימָן אֲמַנְם יֵשׁ לוֹמַר דְּבִאֲמַת נֶאֱמָן אֲמַנְם הוּא אֵינּוּ בְּכָלֵל הַקְּוִמְנְטְרִיסִין הַנֶּאֱמָר בְּבִרְיָיתָא וְהָא דְּלֹא מְחַלֵּק בְּבִרְיָיתָא בֵּין דִּיָּין הַגְּדוֹל לְקוֹמְנְטְרִיסִין מְשׁוּם דְּרָצָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּבַב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא חָזוּ לִי זְכוּתָא אֲמַנְם לְפִי שִׁיטַת רש"י שְׁפִירְשׁ דְּפִנְרִסִי שְׁמַנְג הוּא חֲתִימַת פִּסְק דִּין א"כ תְּקִשִׁי אִם הַקְּוִמְנְטְרִיסִין מְעִידִין שְׁכֵבֵר חֲתָמוּ הַפִּסְק נִימָא דְּמְהִימְנִי מְשׁוּם דְּאֵז לֹא שְׁיִיךְ טְעוֹת.

וְאוּלַי דְּלְשִׁיטַת רש"י צְרִיכִין אֲנִי לְתִירְץ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַתּוֹסְפוֹת דְּהַבְּרִייתָא מִיִּנְרִי דְּעַדִּיָּין לֹא חֲתָם הַפִּנְרִסִי שְׁמַנְג אוּ דְּרש"י פִּירְשׁ קְוִמְנְטְרִיסִין שֵׁהוּא סוֹפֵר הַעֲרָכָאֵי כְּמִבְּנֹאֵר בְּמוֹסָף הַעֲרוּךְ וְהֵם אֵינֶם חוֹתְמִין רַק הַעֲרָכָאוֹת חוֹתְמִין בְּעֻצְמָן וְאִין עֲרָכָאוֹת בְּכָלֵל קוֹמְנְטְרִיסִין וְא"כ לְכַאוּרָה תְּקִשִׁי עַל הָרָא"ש דְּפִסְק דָּאִין שׁוּם נִכְרִי מְהִימָן בְּיֹצֵא לִיהֲרַג דְּאֲמַאי לֹא מְהִימָן הַפִּנְרִסִי שְׁמַנְג לְדַעַת ר"ת וְעֲרָכָאוֹת שֶׁל פִּרְסִים הַחוֹתְמִים לְשִׁיטַת רש"י, אֲמַנְם זֶה אֵינּוּ דָּאִינְהוּ בְּלֹא"ה לֹא מְהִימְנִי דְּעַבִּידִי פִּרְסָאֵי לְאַחְזוּקִי שְׁקִרְיָהוּ וְשֵׁאֵר נִכְרִים לֹא מְהִימְנִי מְשׁוּם דְּטְעוֹ.

אמנם לפי זה אפתי תקשי ממ"נ אם נימא דעיקר התפארות שלהם היה במה שפוסקין דין ההריגה והוא להם לתפארת שפוסקין דין גדול ואמת אבל במה שנתקנים הפסק ונהרג על פיהם או שהמיתו אותו אין בזה להם התפארות א"כ באמרו מת ממש אמאי לא מהימני דנימא דנדאי לא פנונו להתפארות פינון שהוסיפו ואמרו מת ממש כמו בקברותיו לדעת הפנסת יחזקאל.

ואם ניחא דבמת ממש איכא התפארות יותר שנתקנים הפסק ונהרג על פיהם א"כ הוא גופא תקשי מנ"ל להרא"ש סברה זו דביוצא ליהרג לחוד איכא ג"כ התפארות דהרי לא נזכר בגמ' התפארות רק במת ממש ודלמא דוקא במת ממש איכא התפארות ולא ביוצא למות.

ואם נימא דכל שהוא יוצא ליהרג פינון דחתם פורסי שמנג סבירא לי' דמעידין עליו א"כ הוי במת ממש ואיכא התפארות והדרא קושץ' לדנקתא דאם הוסיפו ואמרו מת ממש נימא דהוי כמו שהוסיפו ואמרו קברותיו אלא ע"כ דעיקר התפארות הי' להם במה שדנין מיתה ופוסקין דין חרוץ אבל במה שנתקנים אין ההתפארות הנה שייך להם וכן נראה מלשון הרשב"א ביבמות וגיטין ולשון המהרא"ש אינו מדנקדק קצת ע"ש, ואפ"ה אם הוסיפו ואמרו שמת לא מהימני דאפתי י"ל שפנונו להתפארות אף שהוסיפו דברים, ובמה שכתבתי יש ליישב מה שכתב הטור ומדברי א"א הרא"ש לא נראה פן, וכתב הב"י דאינו יודע מהיכן למד ונראה לפענ"ד דס"ל להטור לסברא פשוטה דלדעת הרמב"ם דס"ל דנתפנונו להנאתם למירמי אימה וזה לא שייך אם אומרים דנהרג בב"ד אחר דאם רצונם להטיל אימה יותר הי' להם לומר דנהרג בב"ד שלהם כדי להטיל אימה שלהם.

אמנם אם הטעם משום התפארות אין לחלק בין אומרים על ערפאות אחרים או על עצמן דאפתי הם מתפארים שהם שופטים על צד היישר. ועוד נראה להטור לסברא פשוטה דלשיטת הרמב"ם דס"ל הפירוש דעבידי פרסאי לאחזוקי שקרייהו היינו דלמירמי אימתא קמכווני, עיקר האימה במה שנתקנים הפסק דין ונהרג ממש דנדאי יותר הטלת אימה יש באמרו שנתקנים הפסק דין ממש ונהרג ממה שאומרים שיצא מהם פסק שיצא ליהרג.

וא"כ היכא שאומרים שיוצא ליהרג י"ל דלא שייך כלל לומר למירמי אימתא קמכווני דאם הי' פנונתם למירמי אימתא יותר הי' להם לומר מת ממש שיש בזה יותר הטלת אימה, וכדומה לזה כ' הב"ש בק"ע בשם הרש"ך שאלה קנ"ג סימן שס"ה.

ונראה לפענ"ד הדברים ק"ו בנדון דידן ממה שכתב שם בשם הרש"ך. אמנם לשיטת רש"י דהא דאמרינו דעבידי פרסאי לאחזוקי שקרייהו הוא משום התפארות ודאי דעיקר התפארות הוא שיבא מהם פסק דין ליהרג כמו שכתבתי לעיל.

וא"כ שפיר כתב הטור דמדברי הרא"ש לא נראה פן דהרי הרא"ש כ' דדוקא ישראל המעיד ביוצא ליהרג נאמן א"כ ע"כ ס"ל דפ"ל של עבידי פרסאי לאחזוקי שקרייהו היינו משום התפארות דאי סבירא לי' לשיטת הרמב"ם משום למירמי אימתא דא"כ אמאי לא מהימן הדין הגדול שלהם לשיטת ר"ת וערפאות החותמים על הפסק לשיטת רש"י דהרי בדיקהו לא שייך דטעו בין יוצא ליהרג ובין יוצא לידון וגם ליכא למימר דחיישינו

דלמירמי אימתא קמכונני דהרי ביוצא ליהרג לא שיניף למירמי אימתא דהנת להולמימר מת ממש אע"כ ס"ל להרא"ש דהפירוש עבידי פרסאי לאחזוקי שקרייהו הוא משום התפארות וזה שיניף גם ביוצא ליהרג וא"כ פינו דס"ל הטעם משום התפארות ממילא אין לחלק בין אם אומרים שנהרג בדינם ובין אם אומרים שנהרג בערפאות אחרים כמ"ש לעיל ודוק: אמנם מדברי עדות הב' היינו עדות נשים שהעידו איה ספרה לפנייהם מומרת שהגיד' לה נכרית ממיתת ה' ישראל.

נ"ל להתיר בפשיטו' כי לשון הגב"ע נראה מבואר איה המומרת ספרה לפנייהם לפי תנמה ולא נתפוננה להעיד או להתיר וגם מבואר שהנכרית ספרה לה לפי תנמה פדי להתנצל על בריחתה מהמשרת שרצה לישאנה ואף דהמומרת הגידה אח"כ אולי יש לו אשה לר"י אלה ואראה אם כנים דברי הנכרית, אדרבא משם ראי' דמתחלה לא פוננה לשום דבר רק אח"כ עלה על מחשבתה אולי יש נפקא מינה לאשת המת ואולי יש לו אשה.

ועוד דאדרבא ה' נראה מדבריה שהיתה סוכרת שאין דיבורה מועיל פלום וכל שגראה מדברי הנכרי שמספר המעשה כמו שהיה ואנו רואין שהראשון מסלפ"ת ה' אף הר"ן והריב"ש מודים דמהני וכן מבואר בדברי פל האחרונים.

וגם הנשים המעידות מפי המומרת נראה מדבריהם שהי' לפ"ת בלא שאלה תדע דמה היה להם לשאול למומרת על איש הנפטר דמהיכא תיתי יעלה על לבם לשאול פי המומרת ומה טעם היה להם שייסברו שהמומרת יודעת ממיתת ההרוג.

ועוד נראה לפענ"ד שאף החולקים בנכרי מסלפ"ת מפי נכרי מודים ביישראל מפי נכרי באין חולק. ומה שכתב הבית שמואל בשם המ"ב בס"ק נ"א דסבירא לי' דיישראל דרכו לישאל וגרע מנכרי מפי נכרי.

ולפענ"ד בחנם עשו פלוגתא ואין ראי' מהמ"ב פלל דממה שכתב בסימן מ"ו אין ראי' פלל דהתם העד הישראל המעיד לפנינו בעצמו מעיד שאינו יודע אם הי' הנכרי מסלפ"ת משום שלא הי' בתחלת הסיפור כשהתחיל הנכרי לספר לישאל אחר וא"כ ודאי חיישינן שמא שאלו הישראל משום דדרוך הישראל לשאול על ישראל חבירו אבל אם הישראל מעיד מה שהנכרי סיפר לו ואינו אומר לפנינו ששאל אותו, בלי ספק שאנו מפרשים דבריו כפשוטן כמו שמעיד לפנינו ואילו הי' ע"י שאלה הי' מספר לפנינו ששאל אותו פינו שאומר לפנינו הדברים פהנוניתן וכבר מבואר חילוק זה בדברי האחרונים במהרי"ט סי' ד"ה הביאו הב"ש בק"ע סי' שע"ב.

אמנם אף מסי' ס"ג אין ראי' פלל דהרי עיקר הטעם שאנו אומרים דיישראל מפי נכרי אמרינו דמסתמא הי' לפ"ת דאמרינו אילו הי' ע"י שאלה הי' מעיד לפנינו כמו שהי' השאלה. וכל זה דוקא אם העיד לפנינו דברים פהנוניתן היאך ובאינה אופן הוא יודע ולכה אנו תופסין דבריו כפשוטן פינו שלא הזכיר לפנינו שהי' ע"י שאלה מסתמא לא הי' שם שאלה דאלו הי' ע"י שאלה הי' מספר לפנינו גם השאלה כאשר מספר שאר דברים והענינים פהנוניתן.

אבל היכא דעד המעיד לפנינו מיגו גניז לדיבורי' ואינו מעיד כלל האיך ובאיזה אופן יודע מההריגה רק שאנו מוכיחין מתוך דבריו שלא הי' אצל ההריגה וע"כ שמע מן הנכרי פיון דמיגו גניז לדיבורי' ואינו מעיד הדברים פהנוניתו ממילא חיישינו שמה הי' ע"י שאלה ולא שייך לומר שאנו תופסין הדברים פהנוניתו כמו שהוא אומר ואילו הי' ע"י שאלה הי' מספר גם השאלה לפנינו שהרי בלאו הכי לא אמר שום דבר מהדברים פהנוניתו ולא סיפר לפנינו איך ובאיזה אופן יודע מההריגה.

ובענין עדות המומרת כבר מבואר בכל הפוסקים באין חולק שמומר נאמן במסיח לפ"ת ואין להחמיר ולומר פיון דהנכרית סיפיה זה לפני המומרת כדי ליתן התנצלות על בריחתה מהמשורת של אדונה א"כ הוי דומיא דלמירמא אימתא, חדא דאם נימא דזה שקר ע"כ הי' לה טעם אחר מה שברחה ממנו א"כ מה הי' לה להתנצל בדבר שקר הרי הי' יכולה להתנצל בטעם האמת שלה ואף אם נימא דבאמת הי' לה טעם גרוע ולא רצתה לגלות מחמת גריעותו ונתנה התנצלות גדול.

דגם זה אינו דהרי באמת נמצא מת בבה"כ כפי מה שאמרה הנכרית שאותו מת המנוח הוא ישראל הנ"ל הנכרי, וא"כ אם נימא דזה שקר דלא נהרג שם ישראל הנ"ל ע"כ דזה המנוח בבה"כ הוא אחר א"כ מה לה לשקר חנם לומר שזה המנוח הוא ישראל הנ"ל הי' לה לומר האמת שהרגו לאיש אחר המנוח שם בבה"כ פיון שהסיחה לפ"ת רק שהי' רצונה לשום התנצלות והיתה יכולה ליתן התנצלות בדברי אמת אלא ע"כ דזה עצמו הוא האמת דזה המנוח שם הוא הנפקד ישראל הנ"ל.

ועוד דמקצת אחרונים כתבו באומרת וזה קבר שקברתי אפי' במסלפ"ת גרוע מהני. ואע"פ שהדברים שכתבתי למעלה שכל שיכולה ליתן התנצלות בדברי אמת לא תלינו דמשקרא היא סברא ברורה פשוטה ואין צריף לרא' עכ"ז אחר החיפוש מצאתי בכנסת יחזקאל שאלה נ"ד בתשובתו להגאון בעל שבות יעקב כתב וז"ל אמנם לו יהא כדבריה מה שייך פאן תפארת שאומרים שההרוג הוא לעמלי לוי, מה לי אם הוא לעמלי או אם הוא אחר, ולא נאמרו דברים הללו שחוששין לתפארת אלא באם אין ההרוג לפנינו ופן הדבר שקר ולתפארת אומרים פן משא"כ אם ההרוג לפנינו מנ"מ מאן דהוא והדברים ברורים ופשוטים.

ועוד נראה לפענ"ד להוכיח סברא זו מסוגיית הש"ס מהא דתני בפירק כל הגט שמע בב"ד של ישראל וכו' וכתב הטור דמדברי הרמב"ם נראה דוקא אם הקומנטריסין אומרים אנו הרגנוהו אבל אם אומרים שנהרג בקומנטריסין אחרים נאמנים ומדברי א"א הרא"ש וז"ל לא נראה פן, וכתב הב"י דאינו יודע מהיכן למד פן מדברי הרא"ש אמנם ברש"י משמע קצת פדעת הטור בשם הרא"ש, והט"ז כתב בשם המהר"א ששון שנתפלא מאד על דברי הב"י שהרי ברש"י מבואר בהדיא פן וע"ש מה שהשיג הט"ז על המהר"א ששון ופירש לשון רש"י באופן אסר והרואה יראה שגם דבריו דחוקים מאד, ועמ"ש למעלה בפירוש דברי הטור, אמנם מה שנלפע"ד בפירוש רש"י דהנה קשיא לי טובא על פולקם שדקדקו בלשון רש"י שכתב ראוהו יוצא לדון יותר הי' להם לדקדק דקשיא טובא על רש"י דלמה לי כלל למימר דראוהו יוצא לדון דה"ל למימר דכל הענין שקר דאפי' לדון לא יצא ואף אם נימא דרש"י דקדק פן מלשון הגמרא דקאמר עבידי פרסאי לאחוזקי שקריהו אפתי

תקשה על הגמרא גופא אמנם פן נראה לפע"ד דנדאי ליכא למימר דכל הענין שקר והם מתפארים בשקר דהרי פינו דממונים להרוג בלי ספק הרגו כמה פעמים ומה להם להתפאר בשקר פינו שיכולים להתפאר את עצמם באמת: אמנם פוננת הגמרא דעבידי פרסאי לאחזוקי שקרייהו היינו כל שבגי אדם ראוי לאחד רק יוצא לידון בפניהם הם מתפארים תיכף באומנם שפסקו להם מיתה כדי להתפאר שכל הינצא לידון לפניהם פוסקים משפט חרוץ ולא שינו לומר שיתפארו באמת בדין אחר שכבר עשו שהרי הם רוצים להתפאר בשביל אותם שראו לזה יוצא לידון שעשו בו משפט חרוץ ולא פטרו אותו.

ודוק היטב וזה ברור בכוננת רש"י ואין פוננת רש"י במ"ש שראוי יוצא לדון על הדיינים שזה דבר שאין הדעת סובלתו לפרש בלשון רש"י רק הפוננה על שאר בני אדם שראו יוצא לדון ודוק היטב הרי נתבאר דכל שיכולין להתפאר באמת אמרינו דנדאי לא התפארו בדברי שקר וא"כ ה"ה בנידון דידן אלו הי' מת אחר היתה נותנת התנצלות באמתבמת אחר, ולענין שלא הזכירו שם המת אין בכך חשש כלל דכבר מבואר בכל האחרונים שכל שאנו יודעים על מי מעידין א"צ להזכיר את שמו וכיון שהזכירו אותו יהודי שישב במבצר בתנות אדונה וידוע שזה הנפטר ישב שם ולא נפקד שום אדם מהיושבים במבצר בתנות אדונה.

ואם פי הדברים ברורים ולדעתי אף מי שהוא מייראי הוראה יכול לסמוך ע"ז, אמנם אולי ימצא איזה מתעקש שיחוש לכל החומרות יותר מדאי מה שאין ראוי לעשות פן בדיני העגונה אני אומר בפשיטות דיש לסמוך על העד הישראל האחרון שאמר מפי הישמעאל שנהרג ביער מחוץ לעיר וכבר כתבנו דאין לחוש שמא הי' ע"י שאלה כל שלא הזכירו כש"כ שנהרג ברור מתוך לשונו שלא שאלו דמה הי' לו לשאול שהרי לפי עדותו נראה מלשונו שכבר היו יודעין ממיתת הנהרג רק שהיו סוברים שנהרג בעיר א"כ מה הי' לו לשאול עוד אלא נדאי שהישמעאל ספר לו זה מעצמו ואין פאן הכחשה בין הישמעאל להנכרית דיכול להיות ביער הסמוך לעיר וכאשר יראו הנפושם להניחו שם גרוהו לעיר וקברוהו בבה"כ, ואף דהישמעאל לא אמר קברתיו כבר כתבו דהרמב"ם מודה בעד מפי עד, ואף דבשאר ענינים שהקילו בעד מפי עד יש לפקפק הרבה וגם אני ממדתי ע"ז במקום אחד מ"מ בחומרא דקברתיו כבר כתב הב"ח בתשובה דיש להקל במקום שאי אפשר להמצא עדים אחרים, וכן מהרי"ט אע"פ שהוא מהמתמירים בעמפ"ע בשאר ענינים הקיל לענין קברתיו ונתפונן לדבר אחד עם הב"ח והביא ראוי מדהקש' בגמ' ודלמא צרה היא ולא הקש' דלמא נכרי הוא ולא אמר קברתיו וראיתי למש"ל פי"ג מה' גירושין יה' ט"ו שכתב וז"ל ואין ראיתו ברורה דא"כ תקשה על הר"ן וכו' [ודבריו צריכין באור במ"ש שאינו אומר אלא לתומו כמספר לחבירו וכוננתו דאף בכיוון להעיד לא פינו לקלקל רק שלפי"ת הוא משקר, ודוקא במספר לחבירו הוא משקר דרף סיפור אבל לא חיישינו שבמתפונן יעמוד בראש ההר להשמיע למרחוק לזה השומע ומתפונן להעיד שקר דכיון שאין מתפונן לקלקל מה לו לצרה הזאת להעיד ולהשמיע שקר פינו דאין מספר דרף סיפור לזה השומע, אמנם אפתי תקשי שמא כוננתו להודיע לב"ב שיטפלו בו ולכך עמד בראש ההר להשמיע לאותו שומע וסבור שאומר אמת ואפתי איכא חששא דקברתיו שהרי באמת יש פאן שומע רק כל שאינו מספר ממש עם

שומע אין דרכו לשקר לפי"ת אבל דרכו להשמיע אמת להשומע כעובדא דחיוויאי, אמנם יש לדחות ראיות מהרי"ט ולחלק כמו שחילקו האחרונים הא דלא בעי קברתיו בפרשא זרינא].

ואשתמיטת' דברי מהרי"ט חלק ראשון סי' מ"ח מה שכתב שם בהגהה דלפמ"ש שם יש ליישב קושיות הריב"ש על ה"ר"ן דנדאי לא נתפונן הנכרי להעיד במקום שאין שם בני אדם וגם בנדאי אין פוננת הנכרי לקלקל רק אמרינו שהתפונן להודיע מיתתו כדי שיטפלו בו בני ביתו ולכך הני מסלפ"ת אף בלא קישור דברים, והרי נתיישבה קושיות הריב"ש על ה"ר"ן אבל עדיין הי' לן למיחש דלמא נכרי הוא ולא אמר קברתיו אע"כ דלא חיישינו לה במקום שא"א לחקור כמו שכתב מהרי"ט וא"כ ה"ה בנודון דידן יש להקל בעמפ"ע אף בלא קברתיו ועוד נראה לפע"ד אחר שעכ"פ מועיל הגדת העד מפי הישמעאל על ההריגה א"כ ממילא אף אם נחמיר לומר שעד הראשון הי' פוננתו למירמי אימתא והנכרית אמרה להתנצלות ע"כ אפתי פיון דהטלת האימה וההתנצלות הי' בדברי אמת וכיון שאין צורך לנו לעדותן על גוף ההריגה שפבר נודע מאחרים, א"כ ממילא יש לסמוך עליהם במה שאומרים קברתיו, דבעסק קבורה לא שייך לומר למירמי אימתא.

ואין לפקפק שראיה שהכחשה לענין קבורה שהראשון אומר שקברו בפאר והשני אומר בבה"כ דכיון דדי לנו בהנזה א"כ אין הקבורה מהתקירות, דאין צורך לנו כלל בהקבורה רק כל שטלטלוהו במקום הריגתו די בכך ובעסק הטלטול ליכא הכחשה ואפי' לדעת המתמירים בהכחשה במקום הריגה מפני שההריגה הוא עיקר המצטרף לעדות ומקום ההריגה הוא מהתקירות אבל הקבורה אין בה צורך כלל כי העיקר הוא הנזה במקום הריגתו.

ועוד יש מקום להקל בנ"ד לפמ"ש המבי"ט סי' קל"ח הביאו הב"ש סי' ד"א דאם ידענו יהודי הלאה ממקום פלוני כדי לילך למקום פלוני ידענו שלא בא למחוז חפצו ונעלם ולא ידענו מקומו ואם"כ נמצא הרוג באותו דרך דתלינו להקל מדאורייתא וכו' ע"ש.

ונה פמה שנים שהארכנו מאד בענין זה והבאתי הרבה ראיות מגדולי הראשונים להכריח דבריו וכתבתי טעמים נכונים לזה אף שכתבתי שיש לחלק בפרטים רבים ולא בכל גונוי אמרינו פן מ"מ העליתי בתשובתי דבגוונא דנ"ד יש לסמוך עליו וכן דעת גדולי הראשונים אמנם קשה פעת להעתיק הדברים היותם ארוכה מארץ מדה וקשה עלי להעתיקם, וגם שלענ"ד אין צריך לזה שפבר די להתיר אשה זו במ"ש למעלה: שוב הגיד לי אבי העגונה שהבאר והבה"כ הוא מקום א' שמתחלה הי' באר ואם"כ עשאוהו לבה"כ.

מכל הני טעמים שכתבתי למעלה נראה לפענ"ד להלכה למעשה דאתתא דא שרייא לאינסובי לכל גבר די תיצביין אחר החיפוש שלא הוחזק שום עיר שנקרא ברעזניצא הסמוכה יותר לק"ק דובנא מקום העגונה ואם"כ יכריזו בב"הכנ ג' פעמים בק"ק ברעזניצא אם לא נעלם שם זה ערה חמשה שנים איש שהי' שמו ישאל והי' בערה חמשה ועשרים שנה והי' לו אשה וכן אהד והי' מתחילה בעל מלאכה קירזנ"ר, ואם"כ נעשה קרעמי"ר וירד מנכסיו ונסע לק"ק דובנא, ואם לא ימצא שם איש פזה שנאבד שם

אזי יתירו להאשה הנ"ל להנשא ע"פ ב"ד של שלשה פדין האשה הנשאת ע"פ עד אחד ב"ד.

אמנם מפני חומר הנושא אין אני רוצה לסמוך על דעתי עד שיענינו בדברי הרבנים המובהקים ובעלי הוראה דפק"ק יצ"ו ונספיקו על דברי ויבואו על החתום ועוד שני גדולים, המפורסמים בדורינו זה לבקיאים בדבר הלכה ובדיני הוראה של עגונה דאיתתא כי היכי דלימטיני' שיבא מכשורא.

ואחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש ובו בטחתי לא יארע דבר תקלה ע"י ח"ו והחונן לאדם דעת יצילנו משגיאות: נשמט מדלעיל דלענין קברתי פבר הסכים הרמ"א לדעת הר"ן והה"מ שכל שמכירו לא בעינו קברתי וכן לחילוק הרא"ם דדוקא בא בדרה בעינו קברתי פשיטא דלא בעינו פאן קברתי דנראה שהיו מכירו אותו וכן פתב מהר"ם אשכנזי סימן ל"ב שכל שאומר משרת לעמיל הוי מכירו ולא בעינו קברתי וה"ה בנ"ד, וכן לחילוק מהר"י סאגיש.

נראה מפל האחרונים שכל שאמר נהרג סתם אין תולין שאולי מצאו הרוג ולא ראה הרהיגה ולא בעינו קברתי ויש לנו בדברי מהר"י סאגיש אריכות דברים ואין פאן מקומו. זולת לדעת הריטב"א בדעת הרמב"ם דבעינו מעייל נפשי' לאכרוזי, וא"כ יש לסמוך על פל מה שפתי למעלה: היום יום ד' ב' ניסן התקנ"א פ"ק סטנאב יצ"ו סימן ג להרב המאוה"ג דק"ק סלאפקוויץ מכתב קדשו הגיעני נידון העגונה וגם הג"ע והנה לראורה מקום לצדד להקל ע"פ מה שחידש הח"ץ בתשובה קל"ד דסי' בינוני הוי פלא הוחזק וא"כ פינו שידענו שזה הלך בדרה זה ולא ידענו אם הי' עוד מי בסי' זה שהלך בזה הדרה הוי לא הוחזק דאף אי שכיחא שיירות יש להקל לשיטת התוספות והרא"ש בשיטת דיצחק ר"ג וכבר הארכנו בדבריו בתכלית האריכות ואף לפי מה שהשכתי עליו דנראה דבריו תמוהין מאד דמה ענין יצחק ר"ג לכאן דשם לא הי' שום חשש רק על קורטבא דאולי יש עוד יצחק ר"ג בקורטבא ולכך ס"ל לרבא פל שלא הוחזק לא חיישינו ומקרי שפיר לא הוחזק אבל בסימן בינוני דחיישינו לכל העולם ודאי גם רבא מודה דחיישינו לכל העולם דמחמת שאינו סי' מובהק י"ל דהוי פה הוחזק דיש עוד בעולם פמה ב"א שיש להם סימן פנה ואפילו ביצחק ר"ג גופא אלו הוי חיישינו לכל העולם פולו ודאי גם רבא מודה דחיישינו כמ"ש הח"מ על תשו' הרא"ש דהרי אנו ס"ל דלא סגי בלא שם עירו ודווקא באותו עיר לא חיישינו ליוסף ב"ש אחר, ועוד דאף באותו עיר יש לחלק בין יוב"ש לסימן בינוני משום דיוב"ש אלו הי' עוד אחר בעיר הי' ידוע לנו ולכך בלא הוחזק לא חיישינו וכמבואר ברמב"ן בגיטין ובב"ש סימן קד"ח ובתשוב' מהרי"ק משא"כ בסי' מוצנע בינוני די"ל דגם באותה עיר יש עוד אחר ואינו ידוע לנו.

וא"כ לפ"ז בנ"ד לא שייכי הנה טעמי' דכל המומין הי' גלויים ומפורסמים וגם ידענו שהוא מסלאפקוויץ והלך בדרה זה והוי לא הוחזק אף דשכיחי שיירות ולזה יש להקל לשיטת הרא"ש והתוס' בסוגיא דיצחק ר"ג.

אמנם באמת דז"א דאף דלא הוחזק בסלאפקוויץ עוד א' בסימנים אלו מ"מ י"ל אולי יצא מסלאפקוויץ פריא ובדרה אירע לו המקרה זה שהרי לא העיד העד שיצא מביתו אחר

שאינרע לוי המקרה שלו ומה שהביא מעכ"ת דברי הר"ן בתשובה לא ידעתי מאי ענין לוי דהר"ן מניירי בדבר ברור כמו סימני מנהקים או דומיהן כמבואר.

בדבריו וראיותיו. ומ"ש מעכ"ת דהיד והרגל הם שני סימני אמצעים מלבד פי אין לסמן ע"ז ורוב הפוסקים לא הסכימו ע"ו.

אמנם כ"ז לא נהירא לי כלל דאין זה שני סימני רק סימן אחד דדוקא היכא דסי' א' אין לו שניכות עם חבירו אז הוי שני סימני אבל הכא הוא דבר הרגיל שמי שיש לו לקותא פנה הוא ביד וברגל ושניהם א'.

גם לפי מכתב מעכ"ת ממפת הפנים כ' מעכ"ת דזה הי' עיקר חולשתו ואולי פולה חדא גזירה דרגילין לבא פאחת וכולן כא' הוי סי' א'. גם מ"ש מעכ"ת כיון שהי' לקותא בכל האבר אפשר דהוי כמו מסמן המקום, נפלאות בעיני דא"כ סומא בא' מעיניו יהי' סי' מנהקה ובאמת כלפי לניא דהרי עיקר הטעם דצריף לסמן המקום השומא בראש האבר או באמצעיתו דע"י זה הוי סימן מנהקה כיון שמצמצם המקום הוי כמו נקב בצד אות פלוני דמצמצם ביותר ועדיף מצד תיבה פלוני דאינו מצמצם כ"כ וכ"ש לקותא בכל האבר דאינו מצמצם כלל.

אמנם יפה עשו עם החיפוש ולפי הנשמע עשו חיפוש גם בפפרים השניכים לעיר ויישר כוחן בזה כי יש מקצת מגדולי אחרונים שחששו לזה כמבואר בתשוב' גאוני בתראי וב"ח הדדשות, ובלי ספק דבחיפוש סגי בשם עירו לבד והוא ממש דין התוספתא יצא מעיר פלוני מתפושין וכו' ועדיף מיני' דהתם בעינן שיהא העיר משונמר או שהעיד שייבא א' מתושבי העיר כמ"ש תב"ש ולשון תושבי העיר לאו דוקא רק שעכ"פ שהי' דר שם בזמן שיצא משם דאל"ה חיישינן כיון שלא העיד רק שיצא ממקום פלוני חיישינן שמא לא הי' מאנשי העיר שיצא משם רק עבר דרוף שם אדם ולא ראוהו אנשי העיר ולא מהני החיפוש, וכן הוא במהרי"ו ובמ"ב ובאמת אני תמה על המ"ב וביותר על הב"ש שפכתבו כן בפשיטות ובאמת לשיטת הרמב"ן והרשב"א והר"ן והנ"י בסוגיא דיצחק ר"ג הוא ממש דין יצחק ר"ג והלקתא כרבא דאמרינן פאן נמצא פאן הי' ולא חיישינן שמא אינו מאנשי העיר כל שראוהו שם יעוי"ש דאין צורך להעיד שהיו מתושבי העיר).

נחזור לענינינו דבנ"ד עדיף דמלשון הגב"ע מבואר שהגיד שהי' מסלפקונויץ, ובחנם הביא דברי המאיר נתיבות כי הם דברים פשוטים וגלויים לכל משפיל, וגם אין דבריו ענין לנ"ד דעיקר הפנונה במשפטי שמואל מחמת שלא נודע זמן יציאתו וכבר האריכו כל הגדולים בזה דבגידון פנה החיפוש קשה מאד כי לא ידענו מאיזה זמן נתחיל לחפש, ומה שחילק המאיר נתיבות בין הזכיר שמו לגרמי' כתב כן וראי' מתשובות רבינו הב"י סי' ח' שהזכיר יהודי קוסא וכתב וז"ל דהוי פהזכיר שמו ואפי' הכי כיון שלא הזכיר הזמן החמיר מאוד ונהיאו הב"ש בסימן קצ"ח בק"ע וכן מבואר בכל התשובה אבל בכאן א"צ לזה דהרי הזכיר הזמן יותר מחצי שנה וראוי לחפש על שלשה רבע שנה, ומ"ש מצירוף עדות אם כי לדינא פשוט דמצטרפין אבל פאן אין צורך לזה דהרי גם העדות שהוגבה באוסטרךא שמע עד השני ויכול להעיד על הכל אמנם פשוט דמצטרפין כמ"ש מעכ"ת.

ואין לחיוב כיון שאמר סתם שהוא מסלאפקוויץ שמה נולד בסלאפקוויץ ודירתו הי' במקום אחר וחסש זה הביאו הצ"צ סי' נ"ט והביא ראי' מגיטין פ' השולח דף מ"ד פלוני עבדי מכרתיהו לפלוני אנטוכי, לא יצא לאנטוכי שבאנטוכי יצא ופרש"י לפלוני אנטוכי משמע שנולד באנטוכי ולא משמע שדר באנטוכי.

אמנם זה כמה שנים שפתבתי להרב החסיד הרב דק"ק זלאטשוב להשיג על הצ"צ בזה, כי מלבד שיש לחלק בין פלוני אנטוכי לפלוני מאנטוכי פענבדא דצ"צ פי'דוע מדקדוק לשון המבטא, ואמנם גם בפלוני אנטוכי אין דבריו מןכרחים די"ל דרפנון פליגי עלי' דרשב"ג ובבריייתא אין הלכה פרשב"ג וגם כל הפוסקים לא הזכירו חילוק זה של רשב"ג ואף אליבא דרשב"ג לפי המסקנא דמחלק בין אית לי' ביתא לבין אית לי' אןשפינא נראה דאין ראי', וראי' ברורה לדברינו ממ"ש התו' והרא"ש והמרדכי בגיטין פרק הזורק דשינה מקום הלידה פשר ושינה מקום הדירה פסול דכל אדם נקרא על"ש דירתו פלוני ממקום פלוני ואינו נקרא על שם הלידה.

וראי' יותר גדולה מהא דכתבו המרדכי והג"א פ' השולח דכתבו בהדיא דאין פותבין מקום הלידה מההיא דיבמות דהוי כתב בי' אנה אנדרילנאי נהרדעי והינו מקום דירה הרי מבואר בהדיא דאף פלוני אנטוכי הוא מקום דירה, ומה שנראה ברא"ש הגירסא אנדרילנאי מנהרדעא הוא ט"ס כי לא נמצא פן הגירסא בשום ספר, ועיין במרדכי פ' השולח אף שיש שם ס"ס הפנונה מבוארת דמוכח מסוגיא דהאשה שלום דאנדרילנאי נהרדעא ע"כ הפנונה מקום דירה דאל"ה לא מהני בדיקה, אמנם בנידון דידן בלא"ה לא חיישינן לכ"ז דהרי העיד ששאל לו מאיזה מקום הוא והשיב מן סלאפקוויץ וכל המשיב על שאלה זו נדאי אין הפנונה על מקום הלידה שאין דרף לשאול על מקום הלידה וגם המשיב אינו משיב על מקום הלידה, ועוד מוכח בכמה פעמים בהג"ע דכוננתם הי' על מקום דירה עוד יש כאן בד להקל ממ"ש המבי"ט דכל שידענו שהלה דרף שם וכוננתו הי' לילה למקום ידוע ולא בא לשם ונמצא שם הרוג עדיף ממים שאל"סכיון שנעלם ביפשה ויצאתה מאיסור תורה, ואם פי פקפקתי בזה במ"א וכתבתי ע"ז בארובה מ"מ קדי הוא לעשות סניף.

ק"ו דהאי דידן עדיפא ויש בזה להאריך אמנם אין דרכי להאריך במקום שאין צורך: סימן ד ב"ה תשובה על דברי הרב מבראד בענין מינקת ועיין בספרי ח"א דף קי"ט. הנה הדבר ברור אף שהיתה מניקה בשעת מיתת בעלה ונאסרה מתקנות חכמים מ"מ כל שנולד אח"כ איזה סיבה שאינה יכולה להניק והסיבה נקפרת וידוע, ובגוונא דליפא למיחש שמה תעשה סיבה זו במתפונן נדאי מותרת והראי' ממת בנה, ומעתה צריכין אנו לפרש דברי הרא"ש דכתב תחילה דגמלתו הוא סיבה נקפרת דהרי לא חיישינן לשיטתו גמלתו אטו לא גמלתו רק שמה תגמלנו במתפונן ויכף גמלתו בחיי בעלה דליפא למיחש להכי מותרת, וע"ז קשה להרא"ש דאפתי נגזר גמלתו בחיי בעלה אטו גמלתו לאחר מיתת בעלה, או דנפרש פנונת הרא"ש דנגזר גמלתו בחיי בעלה אטו לא גמלתו כלל ועדיין היא מניקה וע"ז תירץ דלא גזרינן דנדאי מינכר בין נתנה למניקת וגמלתו או לא ואח"כ כתב ומטעם זה נראה להתיר אשה שדדי' צמקו וצריף לבאר פנונתו שכתב ומטעם זה יש להתיר צמקו.

ונראה לכאורה פנונתו דצמקו ג"ם מידי דמיןכר ולפ"ז תיקשה למה לי בתיי בעלה דלפ"ז לשפרי אף לאחר מיתת בעלה פינו דליכא למיגזר מידי ואי נימא דלא מינכרי א"כ אף אם צמקו בתיי בעלה ליתסר.

וא"ל דבאמת צמוק עצמו לא הוי מידי דמיןכר רק פינו דצמקו בתיי בעלה נדאי גמלה לבנה או נתנה למניקה וא"כ הוי מידי דמיןכר והא דצמקה לאחר מיתת בעלה ונתנה למניקת דאסורה משום דגזרינן אטו לא צמקו ונתנה למניקת דא"כ צמקה בתיי בעלה והניחה בעלה מעוברת ליתסר כמו דגזרינן בנשבעה ונתנה למניקה אטו לא נשבעה, והחכם צבי כתב להיפוך וצ"ל בדעת החכם צבי דצמקה הוי דבר ניכר וידוע והא דאסור לאחר מיתת בעלה משום דתיישינו שמה מעשה איזה מעשה כדי שתצטמק דדי ובאמת דברי הח"צ אינם מוכרחים בהכרח גדול ואפשר דצמקו לא הוי דבר הניכר ובעינו שגמלתו או נתנה למניקת בתיי בעלה רק דנפקא מינה דצמקו לא בעינו שלשה חדשים וביום אחד סגי, וכן בפסק חלבה.

רק בנתנה למניקה ולא פסק חלבה בעינו ג' חדשים כדי שתפסוק חלבה אבל כל שלא פסק חלבה עדיין הרי היא בשעת מיתת בעלה עדיין מניקת פינו שיכולה להניק ואינו ניכר כי אולי יאמרו היום או מחר תחזור ותניק או שעדיין היא מניקה לפעמי' וא"ל דטעמא דצמקה לאחר מיתת בעלה ונתנה למניקה אסירא מטעם שמה תחזור המניקה ולא יהי' מי שימסמס לי' דא"כ אף צמקה בתיי בעלה אע"כ פדכתיבנא: והנה לפמ"ש יש שני טעמים לאסור בצמקה אחר מיתה חדא דגזרינן צמקה אטו לא צמקה או שתעשה איזה פעולה שתצטמק ואין לחלק בין נצטמק מחמת אונס פצעים ונחבורות שלא תעשה כן במתכוון דאפתי נגזר שתעשה בעונן אחר שתצטמק ואין לחלק בגזירות כמו למר בר רב אשי דס"ל מת אסור דנדאי אין לחלק בין מת מחמת חולי או נפל מן הגג וזה פשוט: ומ"ש דמאן דלא גזר נשבעה אטו לא נשבעה ה"ה דאין לגזור ע"י פצעים אטו שלא ע"י פצעים הוא תימא גדול דלא דמי כי אוכלא לדנא דהתם היא גזירה לגזירה אבל ה"ה הוא ענין אחד שאם נתיר צמקה ע"י פצעים תעשה צימוק שלא ע"י פצעים ואיך נוכל לחלק בין צימוק מחמת פצעים או לא דבשניהם גזרינן שמה תעשה צימוק דבשלמא אם הי' הצימוק אסור משום דדילמא עשתה במתכוון הי' מקום להתיר ע"י אונס ולא לגזור אונס אטו מתכוון אבל אסור הצימוק משום שמה תעשה אחרת במתכוון ותנשא ותאמר מה ביני ובין חברתי שצמקה והותרה: ומ"ש מעלתו קולא תוף ט"ו חודש כבר פתבתי לרומעכ"ת מה שיש להקשות ע"ו, ומה שרצה פעת ליישב דבריו הפל הוא מסברת הפרס וכינון שמודה דלר"מ יכולה להניק ד"ד חודש מנ"ל לומר דדי בח"י חודש רק משום גזירת בעינו ד"ד חודש דלמא ס"ל דדווקא ד"ד חודש: ומ"ש דאיך יחלוק על ב"ה ג"כ אינו קושיא דבנדאי ס"ל לר"מ דלא נחלקו בדבר זה, ומה שהשיג ע"ז לא ידענא מאי דכוננת אב"י על רב נתן בר יוסף וכן בר"ש"י בגיטין סוף פרק מי שאחזו דר"מ ור"י פליגי בזמן הנקה ואמאי פסקינן התם כר"מ ולא כר' יהודא וב"ה ונה שמיעה גדולה אלא נדאי ברור דאין הטעם משום דהלכה כר' מאיר בגזירותיו וגם לדבריו יש לגזור תוף ד"ד חודש אטו נתנה תוף ח"י חודש: ומה שדחה דברי הפוסק יחזקאל אין זו דתי' דאדרבא היא משועבדת ולא נפטרה מהשיעבוד כ"א בהכניסה שפחה דלא הדרא בה:

סימן ה לבני ולב"א הרבנים המופלגים התריפים ובקיאים מוה' שמואל ומנה' ולמן מרגליות.

הנה קבלתי כ"י וזה מקרוב פתבתי לק"ק ליסנקי אודות גט הניתן בע"כ ות"ל עלתה ידי שהוכרח להחזיר גרושתו וכן מקרוב כמו כן פתבתי לק"ק אוסירטין נידון פינוצא בזה והתפשרו ליתן גט אחר ברצון ואגב אודיע אתכם מה שהקשיתי לשאול על דברי הגאון מפראג שפסק הלכה למעשה שהגט בטל בשליחות בע"כ דא"כ הא"י מצאנו ידנו ורגלינו ומעשים בכל יום שהשליח עושה שליח בגט דהרי הרמ"א בסימן ל"ה סעי"ו הביא דעת הקדוש מרדו"ש והח"מ בסימן ל"ו סעיף ה כתב שכן דעת המחבר דכל שאין השליח יכול לעשות המעשה בע"כ הוי מילי ולפ"ז לדין דאין יכול לגרש בע"כ ואפילו בדיעבד הגט בטל ממילא הוי מילי לדעת הקדוש וא"י לעשות שליח שני ואנו נוהגין אף לכתחלה במקום אונס לעשות שליח.

עוד הארכתי בענין גיטין בע"כ שעל הרוב הם ניתנין מוכרכין בדבר אחר כמו המעשות הנ"ל שאחד נתן הגט בתוך שק קטן עם דוחן ואחד נתן בתוך פיס מעות ולדעתי הגיטין פסולים משום דא"א לצמצם בשעשה שמוסר לידה השק והוא תופס.

בו ויכול להיות שהגט כבר בידה ומקצת השק למעלה והוי גט בידה ומשיחה ביזו ואפ"י מקצת הגט ביזו ומקצתו בידה מחמירין האחרונים כמבואר בסי' קל"ח ובב"ש וט"ז שם, עוד הארכתי במה שכתב הב"ש בפעל שפגרה ממת מומין והשגתי על הב"ש ס"ק ד' במ"ש על הרמב"ם.

ורא"י לדבר דהא במופהשחין כתב נמי נעשה וכו' דהתם אין זה רבותא דהתם אפילו שניהם רוצים כופין לגרש ודו"ק (עוד פתבתי בפ"ש"ק העבר תשובה להרב דק"ק מקווליניץ שנסאל מעמדי אודות אחד שהודה על אשה וגם היא הודית וחזרו והשגתי על הח"מ וב"ש סי' קט"ו הח"מ ס"ק ד"ז והב"ש ס"ק ל"ד שהקשו מאי קמ"ל).

נידון החילוק שכ' הרב מפראג בין שם ע"י חולי כבר פתבתי אם תענין בתשובתי להרב מק"פ תמצא בהם דברים של טעם (וגם חילוק הרב מברלין בב"אור יותר) גם מ"ש דטעם הראב"ן דפוסל במקום לידה משום דס"ל דאפולה מילתא קמסהדי מלבד פי באה"ד מופת דאינו כן דהרי גם בעדים רצה ליפסול בדבר שא"צ לדעת ראב"ן, אמנם בלא"ה אינו פלוג וכתב השגתי על הג"פ שהקשה כן על התוס' דבאמת כל הפוסקים מודים דלאו אפולה מילתא מסהדי דהרי אין מעלין ליוחסין רק דהני פוסקים ס"ל דאין העדים חוקרים אם אמת הדבר כמו שהוא מוחזק אצלם אם לאו רק דע"כ הי' מוחזק אצלם לכהן וה"ה ה"א בנדאי אין אנו חושדין שכיננו במזיד לשנות שם הלידה רק כיון שאינו ידוע טעו והי' סוכרים הסופרים והעדים שהלידה הי' במקום פלוני ולא חקרו אצל הבעל כי אין צריכים לחקור אפ"י לכתחלה וכאשר הי' מוחזק בעיניהם כן כתבו ובדבר שדרך העדים לטעות תולין שטעו ואין פוסלין השטר כמבואר בח"מ אבל בדבר שצריך לחקור לכתחלה א"י לומר שטעו ולכך פסול דהוי שנוי דהרואה נדאי לא יתלה בטעות שהרי צריכים לחקור לכתחלה ודוק היטב.

ובתשובה לשארופקי פתבתי הדברים בפניאור רחב ביותר. וראני' לדברי דהרי הר"ן מהסוכרי' דמעידין שהוא מוחזק לכהן פמבואר בש"ה וכאן הביא דעת התו' דכשר בשנינוי שם הלידה ועוד הבאתי הרבה ראיות לזה ועוד נראה ברור דאף במכשירין בשנינוי מקום הלידה מודים בענין השם דפסול כיון דהוי שנינוי השם וכן משמע בתשוב' גבורת אנשים וזה נראה פנונת הרשב"א הביאו הב"י בס"י קצ"ה בנכתב שם אביו על המקח וכתב שהוא פסול דכיון שפתיב בן אברהם מכלל שמו הוא זה והוי ככתב שמו על המקח ודעת הרשב"א דלא בעינוי שם האב וצ"ל דכוננתו דכיון שפתיבו הוא בכלל שמו ושנינוי פוסל בו (ועוד פבר פתבתי בתשובתי להרב מק"פ דהרי אפילו בכתב דמתקרי על שם שנסתקע פוסל מהרי"ק שהביא והג"פ ר"ל שם שלא נקרא מעולם וכבר כ' הרמ"א דמאן דמכשיר חניכא לכתחלה פשר דבשם העיקר לחוד פשר ואפ"ה אם כתב דמתקרי ע"ש שנסתקע דפסול פנ"ל על שם שלא נקרא בו מעולם) גם מה שקילס דברי הרב מק"פ בהא דשם ליב לא שכיח להיות כיוני לשם אליקים והביא ראי' מרש"ל לא תלי לה פיפי ואינו ראי' של פלום דהתם די בשם העיקר רק לכתחלה פותבין הכיוני היכא דיש לשם העיקר כיוני אחר כדי לברר הדבר לרואין אף דבלא"ה מה"ת יטעו לומר שהוא אחר כיון דבאמת כיוני המגרש הוא ידוע ג"כ לעיקר השם הפתוב בגט אפ"ה פותבין הכיוני אבל אם שם הכיוני של המגרש הוא ידוע ושכיח טובא לשם הפתוב בגט והכיוני אחר אינו שכיח מה"ת יטעו להקפיד ולתלות בשם שאינו שכיח בלא הכרח ולא יתלו בכיוני השכיח אבל הכא אדרבא כיון שהיו קוראין לתורה בשניהם והעולם הי' קוראין אותו בכיוני אחד מוכרח שפיוני זה הוא לשני שמות העיקרים.

סוף דבר במקומי אני עומד שלשון דמתקרי אינו סובל רק על שם אליקים לחוד והיותי טרוד מאוד ועדיין לא עיינתי בדברי הגאון רק בדרף העברה רק מ"ש ותמה שלא מצא בסה"ג מ"ש דכותבין שם שקורין תחלה תמהתי דכונתי מבואר על סדר גיטין שהביא הד"מ ס"ק י"ט שם וזה מבואר בתשובתי אמנם פבר פתבתי דאיני רוצה להחזיק במחלוקת ולדעתי בעל נפש ירחיק עצמו מזה ממילא ומכ"ש יודע ספר אשר יהי' לו להבין כל הפתוב בענין זה הכ"ד אביה ודודף וכו': סימן ו להרב דק"ק מקוליניץ פבד מו' הירץ נ"י.

גי"ק קבלתי נידון האשה שהודית תחלה ותורה בה וגם הנחשד הודה ונזר בו ותחלת הודאתם הי' שלא בב"ד וגם החשוד הודה שלא בפני האשה וגם ראיתי דברי החכם האוסר ומעקימת שפתיו ניקר שת"ח הוא אמנם מה שרצה להשיא דברי הרמ"א שכתב הנחשד מצטרף עם א' כו' מטעם העד המעיד הוי פרגלים לדבר לא בעינוי רגלים אחרים ודלא כח"מ וב"ש והאריף בזה.

נלפע"ד דאין לשון הרמ"א סובל בזה וגם א"א לפרש פן פאשר אבאר דהנה עיקרא דהאי מילתא הוא מתה"ד סי' רכ"ב והתם א"א לפרש פן וגם מדברי רמ"א גופי' יש להוכיח פן דהרי הת"ה פתיב תחלה בעובדא דידי' סי' רכ"ב ונ"ל דהא פתיבו תוס' פ' אע"פ בהדיא דאין להתיר באומרת טמאה אני לה דנוקא משום דשויא נפשה חתיכה דאיסורא אבל משום דנראין הדברים אמת לא הוי אסרינו לה אלא הואיל ויש רגלים לדבר כדפי' לעיל ואיהו נמי הודה לא אמרינו רוב נשים משקרות להאכילה דבר האסור וכיון דהכי הוא

א"כ נ"ד שהבעה"ב אע"ג דגבכרא מהימנא הוא והבעל מאמין לו מיהו לא קזי שום קלקול אלא שמע הודאתה שאמרה טמאה אני וא"כ אף אם יאמין לו שבנדאי שפך הודית מ"מ לא הוי אסורה לי אלא מטעם דשני' אנפשי' ח"ד ולא משום שאנו סוכרים שהדבר אמת כדפרישית ולגבי דידה לא שני' פלל לאוסרה משום דמהימן והבעל סומך עליו קמסהיד דהא איהי ידעה אם קלקלה אם לא ומאי שני' שישמנה לבה על דבריו של זה ולגבי דבעל אין פאן דבריו לאוסר דלגבי דידן' ודאי אמרינן דנתנה עיני' באחר ולכך אמרה טמאה אני ולפיכך ממ"נ שריא עכ"ל והדברים ראויים למי שאמר' ועיקר פונתו דרגלים לדבר אינו מועיל לענין דנימא דגוף הדבר אמת ואסורה על בעלה מצד הבעל דז"א רק דרגלים לדבר מועיל דלא נימא דרוב נשים משקרות וממילא האיסור מצד דשני' אנפשי' חד"א וא"כ במכחשת את העד שהודית בפניו לא שני' לומר שני' אנפשי' חד"א אף דהבעל מאמין לו שהודית דמה בכך שהבעל מאמין אפתי אינה אסורה עליו מצדו רק מצד עצמי דשני' אנפשי' חד"א וכיון דהיא מכחשת גם עלי' לא שני' הסברא שני' אנפשי' חד"א כיון שהיא אומרת שלא הודית מעולם ואין עלי' שום איסור ובמה נוכל לאוסרה על בעלה ובעד המעיד אינה נאסרת ע"פ עד אחד לזה נראה פננת הרמ"א במ"ש והודית בפני א' נאח"כ אומרת ששקר הוא וכו' וקמ"ל בזה אע"ג דמאמין הבעל וסומך על דבריו ואיפא ג"כ רגלים לדבר אפ"ה מותרת פנ"ל ותימא על הח"מ וב"ש ששנדחקו בפירושו דמאי קמ"ל והנה מזה מוכח דאין הפירוש בדברי הרמ"א כמ"ש הטחם האוסר דהטעם דע"א המעיד הוי כמו רגלים לדבר דכיון דהרמ"א מייירי במכחשת לא מהני רגלים לדבר וכמו שכתבתי לעיל ודוק אע"כ עיקר הפננה משום דמצטרפין וכמ"ש הח"מ וב"ש.

אמנם נלע"ד דכוננת הת"ה דאף בלי רגלים לדבר יש לאוסר היכא שהודית והנחשד מצטרף כאשר אבאר דז"ל הת"ה אפס אי קשיא לי דאם החשוד עוננו מודה וכו' והבעה"ב נמי מעיד שהיא הודית שזנתה והוי כהודאה אחרת הלואה שמצטרפין ואלו לא אמרינן שעניני' נתנה באחר ה"ל עדות גמורה ע"י צירוף ומאן לימא לן דאפ"י כה"ג מהני טעמא דעניני' נתנה באחר עכ"ל והנה נראה מדבריו דלא ברירא לי' הא מילתא לגמרי, וקשיא טובא כיון דעובדא דידן' הוי פרגלים לדבר ומכ"ש לפמ"ש הח"מ וב"ש דמייירי דוקא פרגלים לדבר, א"כ בפשיטות הל"ל כיון דאלו הודית בפני ב' והי' רגלים לדבר ודאי היתה אסורה משום דשני' נפשה חד"א ממילא כיון דאיפא חד עד המעיד על גוף המעשה אינה נאמנת להכחיש השני שהודית לפניו כמו הודאה אחר הלואה וממילא אסורה משום טעמא דשני' אנפשי' חד"א וכמו בהודאה אחר הלואה אף במכחיש עד ההודאה אנו אמרים כיון שיש עד הלואה בנדאי הודה ה"ה הכא אנו מקריחין שהודית וכיון דיש רגלים לדבר אסורה מחמת דשני' חד"א ואף דמכחשת העד שהודית אינה נאמנת וכיון דבנדאי הודית נימא כיון דאיפא רגלים לדבר אסורה א"ו דלאו מטעם רגלים לדבר ושני' אנפשי' חד"א רצה לאוסרה רק דכוננתו דכמו דאמרינן בהודאה אחר הלואה דמצטרפין ואמרינן דגוף הענין אמת ה"ה הכא ואפילו בלא רגלים לדבר יש לאוסרה דלא אמרינן פלל הסברא דעניני' נתנה באחר וכן משמע מלשון וא"כ ממילא אף בלא רגלים לדבר אסורה ודומה למאי דהודאה אחר הלואה מצטרף ולא אמרינן משטה בהודה לפני ע"א ה"ל דכונת' דלא אמרינן עיני' נתנה באחר והענין אמת כיון דאיפא עוד ע"א

ומצטרף וא"ל דבלא רגלים לדבר פיון דרוב נשים משקרות לא מיקרי הודאה כלל ואפי' לאצטרופי לא חזי אבל בדאיכא רגלים לדבר הוי הודאה וחזי לאצטרופי דלא מצי מכחיש לי' דאפתי תקשה ממ"נ דנדאי אין עד הלואה מכריח לומר שאמת שהודאה אם לא מטעם דאמרינו שמכריח דהענין אמת וא"כ ממ"נ אם בעינן רגלים לדבר הא לא"ה אמרינו שהוא שקר ואין העד המעיד שנטמאת מכריח שהענין אמת א"כ מכ"ש שאינו מכריח שהודית דזה ברור שאינו מכריח שהודית אם לא משום דאמרינו שהענין אמת וכיון דגם ברגלים לדבר אין הרגלים לדבר מכריחו ואיך יצטרף עד הטומאה פיון דאין מכריח שהענין אמת ממילא אינו מכריח שהודית ויכולה להכחישו ואין פאן חד"א אלא נדאי שמצטרף להכרית שהענין אמת וא"כ ממילא אף בלא רגלים לדבר יש לומר פן שמכריח שהענין אמת ודוק היטב.

ואף אם נימא דאפתי בהודאתה אינה יכולה להפקיע עצמה מבעלה רק דאסורא משום דשניא חד"א אפתי צ"ל דבצירוף העד מכריח להיות הענין אמת שבנדאי הודית ושניא חד"א אף דאינה נאמנת לגבי הבעל נאמנת לגבי דידה אף בלא רגלים לדבר דנדאי הענין אמת ובנדאי הודית רק לגבי הבעל אין אחד נאמן בדבר.

שבערוה ואפתי היא אסורה דנדאי העד שאומר שהודית הוא אמת, אבל אי בעינן רגלים לדבר דוקא ממילא צ"ל דעד המעיד על גוף הענין אינו מועיל פלום ודוק היטב ולפי מ"ש הדבר ברור כל שלא העיד הנחשד לפני הב"ד אין בעדותו ממש ואינו מצטרף.

ומכ"ש פשחור בו לפני ב"ד: ואני תמה אף לפי סברת החכם האוסר דס"ל דעד המעיד הוי פרגלים לדבר אטו מה שאמר החשוד חוץ לב"ד מידי ממשא אית בי' למחשבי ברגלים לדבר הלא אינו אלא פטפוטי דברים ומכ"ש פשחור בו בב"ד דאיכא רגלים לדבר להיפוך, ומה שהקשה על דברי הר"ן דכתב דאין האשה נאמנת להפקיע עצמה מבעלה עמה דהאשה יכולה לאסור על עצמה באומרת תשמיש עלי דבריו תמוהים דנדאי כ"ע מודים דאין האשה נאמנת להפקיע עצמה מבעלה כמבואר בריש קידושין ביהודית איתתא דר' חייא אבל באומרת תשמיש עלי אין צורך לנאמנות שלה דאומרת פן בפרהסיא או בפני בעלה ואדרבה על מה שכתב הר"ן דאפקעינהו לקידושין מינ' קשה מהנה עובדא דשילהי נדרים דע"כ מיירי באשת פהו ונבעלה לכותי דפוסל בביאתו אף לפניו ולא שייך לאפקעינהו לקידושין מינ' ודוק: גם בענין אף אם הי' ב"ד שקבלו עדות הנחשד שלא בפני הבעל והאשה יש לדון דאינו פלום וכבר כתבו הרמ"א ורש"ל בתשובותיהם דאף המקילין יודו לאסור אשה על בעלה, בעינן דוקא בפני האשה והבעל, וכבר כתב הרא"ש בתשובתו מרורות על הב"ד שקבלו עדות לאסור אשה על בעלה שלא בפני אשה ובעלה, והרש"ל כתב בתשובה דא לדברי המקילין בקבלות העדות שלא בפניו מ"מ יכולין לחזור בהם, אמנם הש"ך כתב בשם מהרא"נח דלדבריהם אין יכולין לחזור בהם אמנה כבר כתבתי פיון דלא הי' ב"ד של שלשה אין בדבריו פלום: סימן ז תשובה להרב המאו"הג מו"ה ארי' ליב רב דק"ק סטרי בע"המח ס' קצות החושן אד"ש והנה רומעכ"ת האריף לבאר דעת ר"ת ולשון התוס' והג"מ בשם ר"ת, ואעתיק תמצית דבריו הינצא עיקר לדינא.

והנה פ"י פנונת התו' במה שכ' או שפא דנקא בסימנין קאי על הרישא דאין מעידין א"ע
פרצוף פנים דמתני' מיירי ע"י סימני פרצוף פניו ארוך וגויץ ותמונה ואע"ג דארוך וגויץ
בגוף אפי' סימן בינוני לא הוי מ"מ בפרצוף ופדחת וחוטם הוי סימן מובהק ואפי' אי
סימנים דרבנן סמכינן עליהו וע"ז הוי ק' לי' מסוגיא דבכורות דלא מקשי לר"י מידי.

ולנה העלה דבאמת בט"ע סגי בפדחת לחוד ומתניתין לא מיירי בט"ע ולפי מסקנת
מעכ"ת נראה דאפילו לא נשאר מפל הגוף רק הפדחת לחוד סגי בט"ע של הפדחת אפי'
לאחר כמה ימים ולהגורסים שם רוב פדחת יכול להיות דאף ברוב סגי ואף כי פל זה הם
קולות גדולות חדשים ולא שערום אבותינו כ"ו גרם להם שלא ראו הג"מ ולא עמדו על
פנונת ר"ת בהראי' שמביא מבה"ג, עוד יצא קולא דאפי' ברוב גופו בלא ראש מעידין
אף לאחר כמה ימים והביא ראי' מבכורות וגם זה קולא גדולה והמגיני שלמה פתבו
בלשון אפשר והב"י בתשובותיו פ"י בפשיטות דבעינן ראש וגוף ודעת רומעכ"ת דלענין
ג' ימים דס"ל לר"ת שהוא חששא דרבנן סמך על הפ"י דנעוד מתניתין בסימנים אכל
ט"ע מהני אף לאחר ג' ימים זה תנרף דעת רומעכ"ת והנה קשה בעיני מאוד לומר על
הגדולים אשר עיניהם משוטטים בכל ספרי הפוסקים ובסקירה א' הם נסקרים כנראה
מתוך ספריהם נעלם מהם לשון מפונרש בפוסק מפונרס כהג"מ דבכל יום שמעתי
בפומייהו.

אמנם אף לפי דעת רומעכ"ת לא אוכל להכין איך אפשר לומר שדעת ר"ת דבט"ע
בפרצוף בלא גוף ק"ו בפדחת לחוד דמהני לאחר ג' ימים דהרי שפתי ר"ת ברור מללו
אף למאי דמפרש משנתנו בסימנין לפי פירוש מעכ"ת אפי' ה כתב נזכר היטב בט"ע ע"י
סימני הגוף וראיתי למעכ"ת שהביא דברי הב"י והמגיני שלמה שכתבו שהוא לאו דנקא
ואני שמעתי ולא אבין דעד כאן לא כתבו שהוא לאו דנקא זולת על לשון סימנים דבאמת
ט"ע מהני בלא סימנים אכל עכ"פ מדכתבו התוס' ע"י סימני הגוף עכ"פ מיירי בשגופו
שלם רק דלא בעינן סימנין ובט"ע סגין לא נשמע מעולם קולא זו בשם ר"ת דפרצוף
פנים בלא גוף סגי לאחר ג' ימים ק"ו בפדחת והנה הרא"ש והרשב"א והר"ן והנ"י פולס
לא כתבו בשם ר"ת להקל רק בגופו שלם.

והנה רומע"ל עושה ב' חלקות בדברי התוס' דלפירוש הראשון מיירי בט"ע ולפירוש
השני מיירי בסימנים ועושה ממנו נ"מ לדינא ובלשון התוס' נראה דאין נ"מ לדינא
ובשניהם מבואר לשון א' ט"ע על ידי סימני הגוף וכן הוא לשון הרא"ש דבעינן גופו
שלם ומי לנו בקי בדברי ר"ת ובה"ג יותר מהם וגם מה שפירש בסוגית הגמרא דבכורות
הקוש' והתירוץ דחוק מאוד וגם לשון המשנה אין מעידין אלא על פ"פ אינו סובל
פירוש דלא מיירי בט"ע רק בסימנים דא"כ אמאי לא תני סימנא בהדי' כדקתני בסיפא
אע"פ שיש סימנים בגופו וגם לפי עניות דעתי החוש מכחיש לומר דאף דבארוך וגויץ
בגוף אפי' סימן בינוני לא הוי מ"מ בפרצוף הוי סימן מובהק ק"ו בפדחת לחוד וכ"ש אם
נימא אפי' רוב פדחת שהדברים קשים לאומרם ועוד דמייתי בגמרא עלה עובדא דאבא
בר מניומי וגדולה מזו מייתי בירוש' האי מאן דבעי דלא חקמין לי' משמע דמתניתין מיירי
בט"ע ולא מסימנים ושיטת ר"ת דס"ל דבגופו שלם אף בלא חוטם יתבאר לקמן, ועוד
דלשיטתי' תקשה מאי ראי' מייתי מדיגלת דמשמע דהתם הי' ט"ע דאנסבי' אפומא

דְּשׁוּשְׁבִינָא שְׁהִי מְפִירוּ וְלִשְׁיטַת ר"ת כְּבָר תִּירְצוּ בְּמִרְדְּכִי וּבְיִתְרַת הַפּוֹסְקִים דְּקִים לִי
לְהַגְמָרָא דְהָאֵי עֲוֹבְדָא הָוִי שְׁלֵא נִשְׂאָר רַק הַשְּׁנוּי בְּמִשְׁנֵתִינוּ אַבְל לְעִנְיָן אַם הַפִּירוּ
בְּסִימְנִים אוּ בַט"ע וְדָאֵי מְדַקְאָמַר אֲפֹמָא דְשׁוּשְׁבִינִי בְּנִדְאֵי שְׁהִי מְפִירוּ בַט"ע, וְעִינִין
בַּמ"ק וְיִמַר לָאו שׁוּשְׁבִינִי וּפִירָשׁ"י בְּעִין יַעֲקֹב מְפִירוּ וּמָה שְׁהִבִיא מֵעַכ"ת רֵאִי דְבָרְוֹב
הַגּוֹף כּוֹלָא עֲלֵמָא מוֹדוּ דְאִיכָא ט"ע קָשָׁה מְאוֹד דְּכָל סְפָרֵי הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוּנִים
מְרֵאִים לְהִיפּוֹד וְכֵן לְשׁוֹן הַש"ס וְהַמְגִינֵי שְׁלֵמָה פְתָבוּ בְּלִשׁוֹן אֲפִשְׁרַר אֲלִיבֵי דַר"ת, וְגַם
בְּזָה לְפִי ע"ד הַחוּשׁ מְכַחִישׁ.

וְלֵעֲנַ"ד פְּשוּט דְמִשְׁם רֵאִי לְהִיפּוֹד, וּבְאֲמַת בְּבִכּוֹר לָא מְהִי רַק פְּרָצוּף אֲלִיבָא דַר"ל אוּ
פְדַחַת אֲלִיבָא דַר"י מִשׁוּם דְּבְעִינִין יִפִּיר וְהָא דְלֵא אֲשַׁתְּמִיטָא מֵהַפּוֹסְקִי לְקוֹתְבוּ. הָרִי גַם
לְהִיפּוֹד דְמְהִי לֵא נִזְכָּר בְּשׁוּם אֶחָד מֵהַפּוֹסְקִים וְסָמְכוּ עַצְמָם בְּמָה שְׁפָתְבוּ דְבְעִינִין פְדַחַת
מִטְעַם יִפִּיר וְלֵא הַזְפִּירוּ רֹב וְזָה בְּעַצְמוֹ כְּוֹנֵת הַתּוֹס' בְּקוֹשְׁיֵיתָם דְלֵמָא בְּעִינִין יִפִּיר מִשׁוּם
הַפְּרָה דְבְעִינִין פְדַחַת אַף לַר' יוֹחֲנָן.

וְהַקְשָׁה רוּמַעַכ"ת ת"ל דְּפְדַחַת הוּא רֹב רֵאשׁוּ וְיִפִּיר ל"ל, וְלִפִּי מָה שְׁפָתְבִיתִי אֲתִי לְמַעוּטֵי
רֹב הַגּוֹף. אֲמַנְם קוֹשְׁיָא זֹה בְּלֵא"ה יֵשׁ לְדַחַת דְּבְאֲמַת הוּא פְּלוּגְתָא דְתַנְאֵי, וְאֲבָא חֲנָן
מִשׁוּם ר' יְהוֹשֻׁעַ ס"ל דְרֹב רֵאשׁוּ הוּא רֹב פְדַחַתוֹ וְתַנְאֵי פְּלִיגֵי עֲלֵי פְּמִבְנָאָר בְּנִדְהָ דַף
ד"ז וְלִכְהָ מְקַשָׁה הַתּוֹס' שְׁפִיר דִּילְמָא ר"מ וְרַבְּנָן ס"ל פְּאִידָה תַנְאֵי דְרֹב רֵאשׁוּ הוּא מוֹצָא
צְדָעֵי וְלִכְהָ בְעִינִין יִפִּיר וְעוֹד קִצָּת רֵאִי מְבַרְיֵיתָא דְמִקְשֵׁי מִינֵי לַר' יוֹחֲנָן דְקַתְנֵי יִפִּיר זֹה
הַפְּרַת פְּנִים וּמִשְׁנֵי תְנֵי עַד הַחוּטִם דְּבַרְיֵיתָא דְקַתְנֵי יִפִּיר זֹה הַפְּרַת פְּנִים וְלִשׁוֹן זֹה הַפְּרַת
פְּנִים מִשְׁמַע דְאֲתִי לְמַעוּטֵי רֹב הַגּוֹף דְלִית בִּי הַפְּרָה דַאל"ה לִיכָא מִיַּדִּי לְמַעוּטֵי לַר'
יוֹחֲנָן.

וְעוֹד דְיוֹתֵר נִכּוֹן לֹמַר דְלִיכָא הַפְּרָה בְּרֹב הַגּוֹף דְלֵא מְהִי בְּבִכּוֹר שְׁלֵא נִמְצָא בְּשׁוּם מְקוֹם
לְהִיפּוֹד מִמָּה שְׁנֵאמַר דְאִיכָא הַפְּרָה בְּרֹב הַגּוֹף דְמִבְנָאָר בְּתוֹס' וּבְכָל הַפּוֹסְקִים הַהִיפּוֹד
דְבְעִינִין גּוֹפּוֹ שְׁלֵם וּמִשְׁמַע אֲפִילוּ עִם הָרֵאשׁ כַּמ"ש הַב"י בְּתַשׁוּבָה וְאַבְאָר עוֹד לְקַמְן.

וְיוֹתֵר נִלְע"ד עֵיקַר דְדוֹקָא בְּרֵאשׁ דְהָוִי לִי זֶה מִטְעַם חֲשִׁיבוֹת לָא מִיְקָרֵי יִפִּיר בְּלֵא פְדַחַת
חֲבֵל בְּרֹבּוֹ דְהָוִי כְּכּוֹלוֹ הָוִי כְּפָנֵי מְכּוֹסָה וְעַדִּיף מַט"ע בְּמַדִּינַת הַיָּם. וְעַתָּה נָבֵא לְרֵאֲנִי
שְׁהִבִיא מֵעַכ"ת לְפִירוּשׁוֹ וְיִתֵּד שְׁהַפֵּל תְּלוּי בּוֹ הוּא דְבָרֵי ר"ת בְּשֵׁם בַה"ג וְלִשׁוֹן בַּה"ג
וְדַע' מֵעַכ"ת שְׁפִינְתָּ ר"ת לְהַבִּי רֵאִי דְמַתְנֵי לָא מִיְרֵי מַט"ע דַּט"ע אֲפִי פְדַחַת לְחוּד
וְאַחַר כְּמָה יָמִים מְהִי ק"ו בְּפְרָצוּף פְּנִים עִם הַחוּטִם בְּלֵא הַגּוֹף אוּ הַגּוֹף לְבַד, דְמְהִי
לְאַחַר ג' יָמִים דָּאִין הַט"ע מִשְׁתַּנָּה רַק דְמַתְנֵיתִין מִיְרֵי מְסִימְנֵי הַפְּרָצוּף דְזָה עֲשׂוּי
לְהַשְׁתַּנּוֹת וְלִכְהָ לָא מְהִי לְאַחַר ג' יָמִים וּמְבִיא מְבַה"ג שְׁפָתְבִי לְגַבִּי אֲשָׁה אַחֲמַרוּ רַבְּנָן עַד
דְאָמְרֵי סִימְנֵי פְרָצְפוּ וְכו' וְשָׂאָר סִימְנֵי שְׁלוֹ.

וְהַבִּין מֵעַכ"ת דְכְּוֹנֵת בַּעַה"ג הוּא לְמִשְׁנֵה דָאִין מְעִידִין וְהָא שְׁפָתְבִי וְשָׂאָר סִימְנֵי שְׁלוֹ
הוּא וְאוּ הַמְחַלְקַת כְּמוֹ אוּ שָׂאָר סִימְנֵי שְׁלוֹ. וְכְוֹנֵתוֹ לְסִימְנֵי מְוַבְהַקִּים אוּ סִימְנֵי
בִּינּוּנִים וְלִפִּי פִירוּשׁוֹ כְּוֹנֵת בַּעַה"ג לְרַב וְתָא דְאֲפִי סִימְנֵי פְדַחַתוֹ מְהִי כ"ש ט"ע.

אֲמַנְם לְבָבִי לֵא כֵן יְדַמָּה, וְלִפְעַנ"ד מְבַה"ג רֵאִי לְהִיפּוֹד, וְתַחֲלָה נְבָאָר לְשׁוֹן הַתּוֹס' וְאִם.
פִּי כְּבָר פִּירְשׁוּ הָאֲחֲרוּנִים וּבְכָלֵל דְבַרְיָהֶם דְבָרֵי עִם כָּל זֶה גְרוּיַח תּוֹס' בְּיִאוּר וְדַקְדּוּק

הלשון של התוס' והנה פנונת ר"ת בלי ספק שכל שגופו שלם כמו שהי' בחיים נזכר הוא בט"ע אף לאחר ב' ימים.

אמנם לשון ט"ע הוא כמו דאמרינן פלים ששבעתן העין יש בו ט"ע אע"פ דלא שינה גבי כלי פרצוף פנים אפ"ה כיון ששבעתן העין והוא רגיל לראותו ומפירו יש בו ט"ע (ועיין ב"רש"י בב"מ דף י"ט בד"ה וט"ע אית לי בגונן' ועיין בחדושי רשב"א חולין בסוגיא דט"ע עדיף מסימנא שכתב פן בהדיא) וכן פאן אדם המפיר חבירו ורגיל עמו ומפירו היטב אף שאינו מסתכל בפניו כמו שאמרו לענין ציצית משפיר חבירו ורגיל עמו ברחוק ד"א וידוע מצד החוש שאדם הרגיל עם חבירו יכול להפיר חבירו מרחוק אף מאחוריו ומכ"ש פנגד פניו אף שאינו רואה פרצופו ממש והוא מצד שנצטייך במחשבתו גופו וצורתו ותמונתו וארכו ורחבו ותמונת כל אבר ואבר ואילו הי' יכול לצמצם אנהו ותמונת כל אבר מדת ארכו ורחבו ותמונת כל אבר ואבר וגוונו וצורתו ולהעיד עליו לפניו בצמצום גדול פחוט השערה ודאי הי' סימן מובהק אמנם זהו דבר שא"א.

אמנם עכ"פ בהסתכלות ובמחשבה הפל מצויר בצמצום גדול ולכך מפירו בט"ע. ונדרך משל אם הוא אדם שחור אפ"ה אין יכול להעיד בצמצום בגוון השחור עד פמה הגיע שחרירותו, אבל בט"ע יכול להפירו בין פמה ב"א מצד גוון השחרו' אף שגם האחרו' שחרו' לא הגיע שחרורות' לשחרותו של זה וכן בתנונת איכרו היות המחשבה מצמצמת בתכלית הדיוק למי שרגיל עמו מאוד ומפירו היטב וכן כל תמונת אבר אינו יכול להעיד בצמצום אף למי שרגיל עמו ובמחשבה הוא מצומצם בתכלית הדיוק.

אמנם כל שגופו שלם יש בו ט"ע דט"ע מיקרי כל שרואה אותו מפירו תיכף כאשר אבאר אבל אם לא נשאר רק פרצופו וחוטמו בלא הגוף ליכא ט"ע גמור רק צריך הפרה והסתכלות היטב להפירו כיון שאינו במצבו שהיה בחיים.

אמנם באדם שלא הי' רגיל עמו ונזכר כ"כ זה אינו מפיר בט"ע רק כשרואה פניו פרצופו וחוטמו יכול הוא להפירו אע"פ שלא ראה אותו פמה שנים אם רואה פניו הוא מפירו. עוד אקדים הקדמה אחת דיש חילוק בין לשון סימני הגוף ללשון שיש סימנים בגופו.

דלשון סימני הגוף יותר משמע סימנים של הגוף שהם בכל גוף שבעולם בעצם ולא במקרה שהוא צורתו ותמונתו וארכו ורחבו, ולשון סימנים בגופו יותר סובל שהוא במקרה אצלו כמו כל סי' בינוני ומובהק ואף דבב"מ רצה הגמ' לפרש ארנה וגוץ הוא דרך דחי' וגם צריך לפרש שהוא משונה משאר גופים בארכו או בקטנו וגם עכ"פ סובל יותר הפירוש סימנים מיקרים שגופו וזה דבר פשוט מאד: ובזה נבא לבאר לשון ר"ת דתחלה כ' דמתני' ה"ק דאין מעידין אא"כ נשאר עכ"פ מפל הגוף פ"פ עם החוט' ואף שלא נשאר פלום יותר מעידין וע"ז קאי אין מעידין לאחר ג' ימים אבל אם הוא פולו קיים והגוף פולו שלם עם הראש שפיר יכולין להעיד עליו אף לאחר ג' ימים בט"ע על די סימני הגוף ואין הפנונה דווקא שיש סימנים בגופו דמאי פסקא שיש לו סימנים והוי לי למימר אם יש סימנים בגופו ועוד דה"ל לפרש סימנים בינונים.

ועוד ראי' דהרי הטור לא הביא לשון ע"י סימנים שגופו אלא ודאי פדכתיבנא דה"ק שיכול להפירו בט"ע ע"י סימנים שגופו דהיינו סימנים עצמיים שיש בכל גוף שהט"ע

הוא ע"י ממש כמש"ל שע"י שנוצטטייר במחשבתו סימני הגוף האורף והלוחב וגוונו וצורתו ותמונת כל אבר ותואר ומצב וקומת הגוף בעצם הוא מכירו בט"ע (ועיין במרדכי פ"ב דכתובות ובמ"ש בשם ר"ת לענין קיום החתימה דבחוט השערה מכירין השינוי בט"ע פ"ב שמתוך פונת הלב הם מעידים וזה ממש כמ"ש) ולכך לא הוצרך הטור להזכירו ולפ"ז יפירש דמתניתין מיירי באין גופו שלם צ"ל הא דקתני במתניתין אע"פ שיש סימנים בגופו דמשמע שיש גוף צ"ל דה"ק אף שנושא מקצת גוף שיש עליו סימן או דיש סימן בראש דהוא ג"כ בכלל גוף אמנם הפירוש הזה דחוק בעיני ר"ת לכך כתב אף אם נימא כ"ן דקאמר אע"פ שיש סימנים בגופו משמע דנושא גם הגוף לכך קאמר די"ל דמיירי דאין לו ט"ע ע"י גופו דהיינו שלא הי' רגיל וניכר לו היטב רק שראה אותו בחיים כמה פעמי' ומכירו ע"י פרצוף פניו כשסתכל בפניו אבל בשלימות הגוף אין לו ט"ע ולכך אין לו הפרה רק ע"י פרצוף ולכך אין מעידין לאחר ג' ימים ואף שיש לו סימנים בגופו כ"ן שאין לו ט"ע מצד הגוף בשלימות לא מהני דהפרת הפרצוף משתנה לאחר ג' ימים ואף גם פ"ז הי' ר"ת מסופק עדיין אם יש לסמוך למעשה ע"ז היכא דיש פרצוף פניו וחוטם והגוף שלם וליכא שפתי' וסנטר דהוי חבול בפניו אם מהני ט"ע לאחר ג' ימים לזה כתב דזה ברור וידוע אם כל פרצוף פניו שלם עם שפתיים וסנטר ואינו חבול וכל הגוף קיים שפירין אותו בט"ע כ"ן שהוא כמו שהי' בחיים והוא רגיל עמו ומכירין אותו בט"ע דנדאי מהני אפי' לאחר ג' ימים וא"כ עכ"פ ע"כ מתניתין ה"ק אין מעידין אלא שנושא עכ"פ פדחת וחוטם וכל שנושא פדחת וחוטם מעידין כשנושא פדחת וחוטם וליכא שפתיים וסנטר וכל הגוף קיים ואף שיש סימנים בגופו אין מעידין אלא שנושא עכ"פ פדחת וחוטם וכל שנושא פדחת וחוטם מעידין וע"ו קאי אין מעידין לאחר ג' ימים היינו שלא נשאר חפניו רק פרצוף פדחת וחוטם וליכא שפתיים וסנטר דהוא חבול בפניו וכן הוא במרדכי בשם ר"י ור"ת, ועוד כתבו התוס' דע"כ בספק יש להקל בכגון זה, ועתה נבא לבאר ראיות ר"ת מבעל הלכות גדולות והנה רומעכ"ת הבין דבעה"ג קאי על המשנה ובאמת דאינו פן והנה מעכ"ת פשה נקודה רבה על הפתב באמצע לשון בה"ג וכוונתו דמה שכתב לענין אשה החמירו רבנן הוא הפסק מאמר והוא ענין בפני עצמו, אבל באמת שאינו פן וכל הראיה לשון בעה"ג יראה שפלו' מאמר א' ודברים אחרים וקאי על תחלת הענין שכתב דאי אתו תרי סהדי דטבע במים שאין להם סוף אע"ג דלענין מומן נחתין לנכסי' מ"מ לענין אשה החמירו רבנן וזה כמה שנים פתבתי תשובה ארוכה מדין משאל"ס ואיבעיא דעד אחד במלחמה.

עוררני לזה בני הרב מו' מרדכי אב"ד דק"ק חירוב והעתיק לי לשון בעה"ג וכתב אלי דנראה דדעת בעה"ג דאיבעיא דע"א במלחמה לא איפשטא וסבירא לי' פשיטת הרי"ף דגם, בשני עדים שייך האיבעיא ולכך פסק דבעינן סימנים במשאל"ס פדמשני בגמרא דף קט"ו וקאמרי סימניו וכן כתבו התוס' שם בשם ר"ח רק דר"ח ס"ל דהא איבעיא רק בע"א דוקא וס"ל פשיטת הרי"ף דגם בשני עדים שייך בדדמי ודבריו נכונים בלי ספק כמה שכתב דהאי איבעיא לא איפשטא פנ"ל ולפ"ז מוכח להדיא להיפך מדברי בעה"ג דט"ע לא מהני ובעינן דוקא סימניו וא"כ מוכח דמתניתין מיירי בטביעות עין ולא בסימנים וט"ע לא מהני לאחר ג' ימים דמשתנה צורת פניו ולכך בעינן סימנים וה"ה במים וכמו שכתבו התו' בדיבור המתחיל וקאמרי סימניו ומדברי התוס' גופא שם מבואר

בְּהִדְיָא דְהָא דְמִשְׂאִינן בְּמִים ע"י ט"ע מִיָּרִי שְׂאִינוּ חָבִיל בְּפָנֵינוּ כְּמוֹ שְׂפִירֵשׁ ר"ת בְּהָא דְאִין מְעִידִין הָרִי מְבֹנָאָר דְלִמְסַקְנָא סְבִירָא לִי לְתוֹסָפֵי דְמִתְנִיתִין מִיָּרִי בַט"ע רַק בְּחָבִיל בְּפָנֵינוּ וְכַמְבֹנָאָר בְּמֶרְדְּכִי בְשֵׁם ר"י וּבְרָא"שׁ וְטוֹר: אָמְנָם לְפִי מַה שְׂפִירֵשׁתִּי לְשׁוֹן הַתּוֹסֵס יֵשׁ לְפָרֵשׁ ג"כ הֶרְאֵי שְׂהֵבִיא ר"ת מִבְּעַה"ג דְנִרְאָה בַהֲג"מ דְעֵיקָר פְּנֹנֵת ר"ת שְׂפָל שְׂהוּא שְׁלָם וּמְפִירוֹ בַט"ע מְהֵנִי אַף לְאַחַר ג' יָמִים וְכִבְר פְּתַבְתִּי דְתוֹסֵס מְדַמִּי מִשְׂאֵל"ס לִיבְשָׁה אַחַר ג' פְּמִבְנָאָר בְּדָף קט"ו אָמְנָם הַתּוֹסֵס פְּתִבּוּ שֵׁם דְמִיָּרִי שְׂאִינוּ חָבִיל בְּפָנֵינוּ וּבְלִי סֶפֶק דְכּוֹנְנָתָם דְגַם כָּל גּוֹפּוֹ שְׁלָם כְּמִבְנָאָר בְּתוֹסֵס פֶּאן גַּבִּי אִין מְעִידִין אַחַר ג' יָמִים וְזֶה בְּעֶצְמוֹ פְּנֹנֵת ר"ת בְּהֶרְאֵי דְפִירֵשׁ פְּנֹנֵת בַּעֲה"ג סִמְנֵי פְדַחְתּוּ כּו' וּשְׂאָר סִמְנֵים שְׁלוֹ וְלֹא קֶאֱמְרִי סְתָם וְקֶאֱמְרִי סִמְנֵים וְגַם אִם פְּנֹנְתוֹ עַל סִמְנֵים חֲמֵשׁ מֵאֵי פֶסְקָא שְׂיֵשׁ לוֹ סִמְנֵים וְגַם הָוִי לִי לְבָאָר דְעָתוֹ אִם בִּינוּנֵים אוֹ מְוִבְהָקִים וְגַם הוּל"ל וּשְׂאָר סִמְנֵים סְתָם אוֹ סִמְנֵים שְׂיֵשׁ בּוֹ אֲלֵא ע"כ דְכּוֹנְנָתוֹ ג"כ עַל סִמְנֵים עֶצְמֵיִם שְׂפָכְל אָדָם דְהֵינּוּ ט"ע וְלִכְּהָ קֶאֱמַר סִמְנֵי פְדַחְתּוֹ וּשְׂאָר סִמְנֵים דְהֵינּוּ מְפָל הַגּוֹף וְט"ע מְפָל הַגּוֹף וְהַפְּנֵים מְהֵנִי בַמִּשְׂאֵל"ס בְּמוֹ לְאַחַר ג' יָמִים דִּיבְשָׁה וְנִמְצָא מוֹכַח דִּיבְשָׁה ג"כ מְהֵנִי וְזֶה לַעֲנֵד פְּנֹנֵת ר"ת בְּרֵאֲיִיתוֹ מִבְּעַה"ג וּלְפַעֲנֵד מְפָאן רֵאִי לְמֵאֵי שְׂפִירֵשׁתִּי בְלִשׁוֹן הַתּוֹ דְקֶאֱמְרִי סִמְנֵין שְׂבַגּוּף פְּנֹנְתוֹ ט"ע דְהָרִי ע"כ רַבִּינוּ תָּם עֶצְמוֹ מְפָרֵשׁ כֵּן בְּדַבְרֵי בַהֲג"מ דַּל"ה אִין רֵאִי דְדִלְקָא פְּנֹנֵת בַּהֲג"מ עַל ט"ע בְּסִמְנֵים בִּינוּנֵים כְּמִבְנָאָר בְּדָף קט"ו דְמִצְטָרְפִי בַמִּשְׂאֵל"ס אָמְנָם פִּירוּשׁ מַעֲכ"ת בְּלִשׁוֹן בַּעֲה"ג אִין לוֹ קִיוֹם וְהַעֲמָדָה כָּלֵל דְאִם נִימָא כְּפִירוּשׁ מַעֲכ"ת דְאֶמְרוּ סִמְנֵי פְדַחְתּוֹ סִמְנֵים מִמֶּשׁ קֶאֱמַר א"כ אִין צֹנְרָה לְשְׂאָר סִמְנֵים דַּע"כ מִיָּרִי שְׂלֵא הִי מְפִירִים רַק שְׂמַעֲיָדִים כְּהָ וְכְהָ צוּרְתוֹ א"כ תּוֹ לֹא שְׂיָהָ בְּדַמִּי וְאִין צֹנְרָה לְסִמְנֵים אַחֲרִים וְדוּחַק לּוֹמַר דְהוּא וְא"ו הַמְחַלְקַת דְמֵאֵי צֹנְרָה לְחַלְקַת הוּל"ל סִמְנֵים סְתָם וְהַפֵּל בְּכָלֵל.

וְעוֹד דִּיּוֹתֵר הָוִי לִי לְאַשְׁמוּעֵינָן ט"ע בְּסִמְנֵים בִּינוּנֵים. אָמְנָם זֶה יֵשׁ לְדַחֲתוֹ וְאִכְמ"ל וְעוֹד יֵשׁ לְהַרְבּוֹת בְּרֵאֲיוֹת מְסוּגֵיָא דַּע"א בְּמִלְחָמָה דְאִין וְהָ פְּנֹנֵי בַּעֲה"ג וְכִבְר הָאֲרַכְתִּי בְּתַכְלִי בְּבִיאוֹר הַסּוּגֵיָא דַּע"א בְּמִלְחָמָה וְיֵשׁ הַעֲתָקָה תַּחַת יַד בְּנֵי הָרַב מו' מְרְדְּכִי נ"י וְאִכְמ"ל גַּם מַה שְׂנַדְחַק מַעֲכ"ת בְּהַבְנֵת לְשׁוֹן הַגְּמָרָא יִפִּיר לְחוּד וְהַפְּרַת פְּנֵים לְחוּד וּבְבִיאוֹר לְשׁוֹן הַתּוֹי"ט בְּתִשְׁבָּה לַפַּעֲנֵד בְּחַנְּם גְּדַחַק וְהַדְּבָרִים כְּפִשׁוּטָן דְכּוֹנְנֵת הַגַּמ' דְהַפְּרַת פְּנֵיָהֶם עֲנָתָה בְּם מִשְׁמַע דְאִין עֲדוֹת אֲלֵא בְּהַפְּרַת פְּנֵים דְהֵינּוּ בְּפִרְצוּף פְּנֵים עִם הַחֻטְּם מְשׁוּם דְהַפְּרָה זֹו הִיא כְּדִי לְהַפִּירוֹ וּלְהַבְדִּילוֹ מִשְׂאָר ב"א לְכַה דִּיקְדַּק הַפְּתוּב הַפְּרַת פְּנֵיָהֶם אֲבָל בְּכֹחַ פְּתִיב יִפִּיר וְלֹא פְתִיב פְּנֵיָהֶם מִשְׁמַע דְאִין הַפְּנֹנָה לְהַפִּירוֹ בְּפָנֵינוּ בְּכַדִּי שְׂיִוְכַל לְהַפִּירוֹ בֵּין כָּל ב"א רַק הַפְּרָה סְתָמִית וְכָלֵלִית שְׂפָל אָדָם שְׂרׁוּאָה חֲבִירוֹ שְׂפָעָה שְׂרׁוּאָה אוֹתוֹ בְּפָנֵינוּ מְקַרִי הַפְּרָה אַף שְׂאִינוּ יְכוּל לְהַפִּירוֹ אַחַר כְּהָ בֵּין כָּל הָעוֹלָם וְהַפְּרָה זֹו אַף בְּפַדְחַת לְחוּד מְקַרִי הַפְּרָה וְזֶה פְּשׁוּט מְאֹד בְּעֵינֵי וְאַפְשָׁר לְהַעֲמִיֵס זֶה בְּלִשׁוֹן הַתּוֹי"ט ג"כ אָמְנָם לַעֲנֵד פְּשׁוּט דְזֶה פְּנֹנֵת הַש"ס: עוֹד הֵבִיא מַעֲכ"ת דִּין הַמְבִי"ט וּפְלִפְל בְּחֻמְקָה בְּדַבְרֵינוּ וְחֻכְם עֲדִיף מְנַבִּיא וּבְרוּב דְבָרִים שְׂנִינוּ לְדַבְרֵי אֶחָד נִתְפַּוּנְנוּ אָמְנָם אִין שְׂנֵי כּו' בְּסַגְנוֹן אֶחָד, לְזֹאת אַעֲתִיק מַה שְׂפַתְבְּתִי בְּזֶה, אָמְנָם מַה שְׂהֶאֱרִיף מַעֲכ"ת בְּדִין כְּאִן נִמְצָא וּבְאֲמַת רֵאִיתִי מְגִדּוּלֵי הָאֲחֻרׁוֹנִים שְׂתַפְסוּ בְּמִן שְׁלָם בְּדִין כְּאִן נִמְצָא בְּגֵדָר אֶחָד וְגַם כָּלֵל עִמּוֹ כָּל הַטְּוִמָאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן מְזִמֵן לְזִמֵן וּבְמַחֲזִילַת מַעֲכ"ת שְׂגִיָּאָה הִיא בְּיָדָם וְעוֹד נוֹסֵף עַל זֶה מְקַצְתָם שְׂגִיָּגוֹ לּוֹמַר מִטַּעֲם כְּאִן נִמְצָא אִם אִנּוּ מְסוּפְקִים עַל שְׂנֵי עַגְבֵּינֵים אִם זֶה הוּא מְזִמֵן קְרוּב אוֹ לְאַחַר זִמֵן רְחוּק יֵשׁ לָנוּ לּוֹמַר שְׂזֶה הוּא מְזִמֵן רְחוּק מְשׁוּם כְּאִן

נמצא פאן הי' מזמן יותר רחוק אמנם עיקר פנונת פאן נמצא נאמר גבי מומין והפנונה העיקרית פל שנמצאו ברשות הבעל אמרינו דודאי לא הי' קודם ברשות האב דלא מחזקינו מרשות לרשות ועיין בריטב"א ריש חולין גבי דין דגבינות ואין חילוק בין אם פאו המומין תיקף שפאה לרשות הבעל או אח"כ, וכן גבי יצחק ר"ג לפי פירוש הרמב"ן והרשב"א והנ"י אמרינו פאן נמצא וגם פו הפנונה שמעולם הי' יצחק זה מקורטב"א ולא אמרינו שפא ממקום אחר לכאן.

וכן גבי שטרא דנאני בר חבו אמרינו פאן נמצא ברשות אדם זה ומעולם לא הי' ברשות אדם אחר, וילדעת הרמב"ן הוא במומין הוא דלא מחזקינו מגברא לגברא, וכל זה הוא גדר פאן נמצא ממקום למקום, אמנם אם נרצה לומר פאן נמצא מזמן לזמן צריכין אנו לומר להיפך פיון שנמצא פו עכשיו פו הי' מזמן קדום וזה אינו כלל רק דאנו אומרים פיון שפא ברשות אחד ואין צורך להחזיק מרשות לרשות או ממקום למקום ממילא חיישינו שפא הי' קודם פמו בטרפות הגבינות ודומיהן משום דאתרע חזקה קמיינתא ועיין בתוס' פ' המדיר ד"ה על בעל התמור, אמנם אפילו היכא דליכא חזקה קמיינתא פמו בבוגרת לדעת התוס' עיקר הטעם דרגילות לבא מצפרא, ואף לשיטת רש"י דהוא פלוגתא דרב ושמואל אפתי למאן דפסק דפלוגתיהו במכחישתו אבל באינו מכחישתו מודה רב א"כ אפילו ליכא חזקה קמיינתא לא אמרינו פאן נמצא פאן הי' מזמן רחוק, ואף למאן דס"ל דגם באינה מכחישתו פליגי אפ"ה יש לחלק דבבוגרת אמרינו פיון דהיום הוא הזמן הראוי לגדלות וכיון דהשתא גדולה מה"ת נימא דמקודם הי' משונה ממה שהיא השתא וכן בנמצא מת מה"ת נימא שהי' מקודם משונה ממה שהיא עכשיו פל דלית לי' חזקת חי וכבר ביארתי זה במקום אחר ענין זה באריכות, ולקמן אבאר מה שיש נ"מ בזה.

וראיתי שמעכ"ת הרגיש בזה אמנם הלך בדרך מרחוק והביא מפרחק לחמו מסוגיא דלא יחפור אמנם החליף השיטה וקרא לה שם חדש דטעם פאן נמצא הוא מטעם קרוב אמנם האמת הוא להיפך דכוננת הרמב"ן הוא דקרוב בזה הוא מטעם פאן נמצא פיון שפא במקומו ממש אמרינו פאן נמצא פאן הי' ומעולם לא פא ממקום אחר וכן הוא בט"ז סימן רצ"ד ויש נ"מ בזה בדין צלוב שהביא מעכ"ת בשם נ"ב לפי מה שביארתי למעלה דלפי דברי מעכ"ת הו"ל קרוב במקומו, ולפי מה שכתבתי אינו פו פיון דחיישינו דשפא צלוב הראשון עברה עליו מטרונא וזה אחר הוא ולא שנייה פאן נמצא דגם צלוב הראשון הביאו ממקום אחר לכאן ואילו היינו חוששין שפא הביאו לכאן מת אחר ממקום אחר שנייה שפיר לומר מיום שמת פאן הי' אבל אנו חוששין פמו שזה פא חי לכאן ונצלב פו שפא אחר פא לכאן ונצלב והראשון חלף הלך לו ועדיין חי, ודוק היטב.

וראני לדברינו דהרי המביא גט ואבד. הימנו חוששין, לזמן מרובה במקום שהשיירות מצויות שפא אחר הוא אע"ג דידעינו בודאי שהשליח אבדו פאן אפ"ה חיישינו שפא אחר הוא והגט שנאבד מצאו אחד מן השנייה ולא אמרינו פאן נמצא פאן הי' ולא תימא דחיישינו דווקא לשיירות שעברו קודם שאבד זה הגט דהרי הרשב"א הוכיח דלשיירות שעברו קודם ל"ח לר' נתן פמבואר בחדושינו בגיטין וכן מוכח מדברי הרמב"ן מלחמות ובדברי הראב"ד והרמב"ן בספר הזכות ביישוב דברי הרי"ף וה"ה הקא בצלוב דחיישינו

דְּשִׁמָּא צְלוּב הִרְאִישׁוֹן לֹא מֵת כָּלֵל וְכִינּוֹן שֶׁהוּא חַי בְּיָדָא חֵלְף וְהִלְף לֹו וְזֵה אַח"כּ בָּא לְכָאן דְּדוֹקָא בְּגִט שְׁנַמְצָא בְּמָקוֹם שְׁנַכְתַּב אֲמַרִינּוּ כָּאן נִמְצָא אַבְל בְּנִמְצָא שְׁלֵא בְּמָקוֹם שְׁנַכְתַּב לִיכָא לְמִימַר כָּאן נִמְצָא וְצְלוּב לְהָא דְמִיָּא דּוֹק וְתִשְׁכַּח וְלֹא שְׁיִיד לְמִימַר דְּמִיּוֹם שְׁנַצְלַב הוּא בְּאוֹתוֹ מְקוֹם דְּהָרִי בְּאַמַּת אָנּוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁמִיּוֹם שְׁנַצְלַב הוּא בְּכָאן וְאַפְי' הִכִּי אַחַר הוּא, וְאִין לְחֻלְק וְלוֹמַר דְּבִגִּט הִינּוּ טַעֲמָא דְחִיְשִׁין מִשׁוּם דְּאַף דִּידְעֵנוּ שְׁאַבְדוּ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם אַפְתִּי חִיְשִׁין שְׁמָא זֵה שְׁיִדְעֵנוּ שְׁנַצְבַּד עֲדִין מְנַח בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וְעוֹד אַחַר בָּא לְכָאן כְּמוֹ שְׁזֵה בָּא לְכָאן וְאַבְד גַּם כֵּן גִּט אַבְל בְּצְלוּב צ"ל שֶׁהִרְאִישׁוֹן הִלְף לֹו מְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנַצְלַב זֵה וְאַחַר בָּא לְכָאן וְזֵה לֹא חִיְשִׁין דְּזֵה אִינוּ דְּהָרִי גַם בְּגִט חִיְשִׁין אֲפִילוּ בְּדִקּוֹ אוֹתוֹ מְקוֹם וְלֹא מְצָאוּ שְׁמָא נְדַחַף מִשְׁם בְּרִגְלֵי הָעוֹבֵר וְאַחַר אַבְד שְׁם גִּט אַחַר וְכֵן אֲלִיבָא דְרִשְׁבָּ"א חִיְשִׁין שְׁמָא מְצָאוּ זֵה הָעוֹבֵר וְנִטְלוּ וְהִלְף לֹו וְגִט זֵה שְׁנַמְצָא אַחַר בָּא לְכָאן וְאַף דְּדַעַת הַרְשֵׁב"א דְרִשְׁבָּ"א ס"ל חִיְשִׁין לְשִׁירוֹת שְׁעֲבָרוּ קוֹדֵם מ"מ אַפְתִּי נִימָא דְלֹא חִיְשִׁין שְׁגִט זֵה הִלְף וְאַחַר בָּא לְכָאן אַע"כּ כִּינּוֹן שְׁגִט הִרְאִישׁוֹן לֹא נִמְצָא בְּמָקוֹם שְׁנַכְתַּב לֹא שְׁיִיד כָּאן נִמְצָא כִּינּוֹן שְׁגִט הִרְאִישׁוֹן בָּא מְמָקוֹם אַחַר לְכָאן.

אֲמַנְם לִפִּי"ז אִין כָּאן קוֹשְׁיָא מְהָא דְחִיְשִׁין בְּשׁוּמְשָׁמִין שְׁמָא פִּינּוּ, וְבְאַמַּת הַמְעִינּוּ בְּדַבְרֵי הַרְשֵׁב"א בִּיבְמוֹת וּבִנ"י יִרְאֵה דְלֹאוּ לְגַמְרֵי מְדַמָּה לְהוּ עוֹבְדָא דְשׁוּמְשָׁמִין וְעוֹבְדָא דִּיצְחָק ר"ג רַק שְׁפַתְבוּ שְׁשִׁנִּיהֶם עֲנִין א' וְדַרְף אַחַד לְהֶם.

אֲמַנְם אִין זֵה רֵא"י דִּי"ל דְּהַרְשֵׁב"א וְהִנ"י לְשִׁיטְתִּיהוּ דְסָבִירָא. לְהוּ דְהִלְכְתָא כְּרַב אֲשִׁי דְלֹא ס"ל כָּאן נִמְצָא אַבְל הַרְמַב"ן אֲזִיל בְּשִׁיטוֹת הָרִי"ף כְּדַרְכּוֹ וְכִמ"ש מֵהִרִי"ט בְּתִשׁוֹ דְהַרְמַב"ן אֲזִיל תְּמִיד בְּשִׁיטַת הָרִי"ף דְסָבִירָא לִי דְרַב אֲשִׁי מוֹדָה.

דְּאֲמַרִינּוּ כָּאן נִמְצָא, וְא"ל דַּס"ל דְּבִגִּט הוּי מִיְלְתָא דְשְׁכִיחָא כְּשִׁיטְרוֹת מְצוּיּוֹת שְׁיִש בִּינְדָם גִּיטִין הַמְבִיאִין וְשְׁכִיחָא לִיפּוֹל וְלֹאבְד מְלַבַּד שְׁאִין זֵה אַמַּת דְנִפְלִיָּה לֹא שְׁכִיחָא. אֲמַנְם בְּלֹאוּ הִכִּי תִקְשָׁה דַּא"כ אִף בְּנִמְצָא בְּמָקוֹם שְׁנַצְבַּד נִיחוּשׁ אֲלֵא וְדַאִי כְּדַכְתִּיבָא.

אֲמַנְם חוֹבָה עָלֵינוּ לִיִּשְׁב דְּבָרֵי הַרְמַב"ן. לְזֹאת נִלְעַנ"ד דְּהִנֵּה בְּשׁוּמְשָׁמִין צְרִיכִין אָנוּ לְדוֹן עַל שְׁנֵי עֲנִינִים אַחַד עַל הַשְׁוּמְשָׁמִין שְׁרֵאִינוּ תְּחִלָּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם אִם נִפְנוּ מִשְׁם אוֹ עֲדִין הֵם בְּמָקוֹמָן הָא חֲדָא, שְׁנִית צְרִיכִין אָנוּ לְדוֹן עַל שַׁעַח מְצִיאָה וְהַשְׁוּמְשָׁמִין שְׁאָנוּ רוֹאִין עַכְשָׁיו בְּחִבּוּיּוֹת אִם בָּאוּ מְמָקוֹם אַחַר אִם לֹאוּ.

וְהִנֵּה אִם בָּאִים אָנוּ לְדוֹן עַל שַׁעַח הַמְצִיאָה וְרֵא"י שֶׁל עַכְשָׁיו וְדַאִי הִנֵּה לָנוּ לְחוּשׁ שְׁמָא מְמָקוֹם אַחֲרֵי בָּאוּ לְכָאן דְּאִין לּוֹמַר כָּאן נִמְצָא דְהָרִי אִף אִם הֵם הִרְאִישׁוּנִים ע"כּ בָּאוּ מְמָקוֹם אַחַר ג"כ. אֲמַנְם כְּנֻנַת הַרְמַב"ן לְדוֹן עַל הַשְׁוּמְשָׁמִין שְׁרֵאִינוּ בְּתַחֲלָה אִם הֵם עֲדִין בְּמָקוֹמָן אוֹ שְׁפִינוּ אוֹתָם מִשְׁם וס"ל דִּישׁ לּוֹמַר כָּאן נִמְצָא וְלֹא נִפְנוּ לְמָקוֹם אַחַר מִיּוֹם שְׁרֵאִינוּם שְׁם, וְזֵה הוּי כָּאן נִמְצָא מְמָקוֹם לְמָקוֹם כְּמוֹ בְּקוֹפָה וְשְׂרָצִים וְלִפְיָכָה ס"ל דִּישׁ לְחֻלְק בֵּין זֵה לְגִט שְׁנַמְצָא שְׁלֵא בְּמָקוֹם שְׁנַכְתַּב אִף דְלַעֲנִין הַדִּין דְשַׁעַח מְצִיאָה שְׁוִין, מ"מ לַעֲנִין הַדִּין שֶׁל שַׁעַח רֵא"י יִשׁ לְחֻלְק מִשׁוּם דְּגַבִּי גִט אִם בָּאוּ לְדוֹן עַל הַרְא"י שְׁבַתְחִלָּה שְׁרֵאִינוּ הִגִּט בְּיַד הַשְּׁלִיחַ אִם נִיטַק מְמָקוֹם לְמָקוֹם אָנוּ אוֹמְרִים שְׁנַדַּאִי נִיטַק שְׁהָרִי אַבְדוּ, מְמִילָא י"ל שְׁגִט מְמָקוֹם שְׁנַצְבַּד נִיטַק עוֹד מִשְׁם וְהִלְאָה ע"י רִגְלֵי ב"א.

וְאִם דִּידוּעַ הַמְקוֹם שְׁאֵבְדוּ מ"מ אַחֲרֵי שְׂרָאִינוּ אוֹתוֹ וְנִעְלַם מֵאֵתָנוּ נִיתַק מְמָקוֹם לְמָקוֹם יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא נִיתַק גַּם מִשְׁם לְמָקוֹם אַחַר (אוֹ דַס"ל דְּשִׁכִּיחַ שְׂיֵהָא נִדְחָף בְּרַגְלֵי ב"א) אֲבָל בְּנִמְצָא בְּמָקוֹם שְׁנֹכַחַת הוּא לְהִנְפֹּף אִף דְּמִצַּד שְׂרָאִינוּ תַחֲלָה בְּיַד הַשְּׁלִיחַ אֵין רַאִי דְהָרִי בְּנִדְאֵי אַחַר רְאִיּוֹתֵינוּ נִיתַק מְמָקוֹם לְמָקוֹם מ"מ בְּאֵנוּ לְדוֹן מִצַּד הַמְצִיאָה שְׁמַעוּלָם לֹא בָּא מְמָקוֹם אַחַר לְכָאן וְכֵן הוּא גַבֵּי יִצְחָק ר"ג וְכֵן בְּעֵנְבִים שֶׁל עֶרְלָה שְׂאִין פֶּאן רַאִי תַחֲלָה זוּלַת אֵנוּ בְּאִים לְדוֹן מִצַּד הַמְצִיאָה.

וּלפ"ז בְּצָלוּב לֹא מְבַעֲיָא אִם נִימָא דְהִטְעַם בְּגִט מִשׁוּם דְּשִׁכִּיחַ לְכֹף חֵיִישִׁינוּ שְׁנֹדְחָף מְמָקוֹם לְמָקוֹם אֲלֵא אִפִּי לַפּמ"ש מִשׁוּם דְּרָאִינוּ הֲגִט בְּיַד הַשְּׁלִיחַ וּא"כ ע"כ אַחַר הָרֵאָלִי נִיתַק מְמָקוֹם לְמָקוֹם וּלְכֹף חֵיִישִׁינוּ שְׂמָא נִדְחָף גַּם מְמָקוֹם שְׁנֹאֲבַד שְׁם אַפְתִּי לֹא דְמִי לְשׁוֹמְשִׁמִּין דְהָרִי כְּבָר בְּרַנּוּ דְמִצַּד הַמְצִיאָה וְרַאִי שֶׁל עֲכָשִׁיו לֹא שְׂיֵיף פֶּאן נִמְצָא פְּלַל דְהָרִי גַם הָרֵאֲשׁוֹנִים בְּאוּ מְמָקוֹם אַחַר זוּלַת שְׂאֵנוּ בְּאִים לְדוֹן מִצַּד הָרֵאָלִי הָרֵאֲשׁוֹנָה שֶׁלֹּא נִיתַק מְמָקוֹם לְמָקוֹם וְכִינּוּן דְּבִצְלוּב חֲשִׁשׁוֹ חֲכָמִים שְׂמָא נְפִסַּק הַחֲבָל אוֹ מְטְרוֹנָא עֲבָרָה עָלָיו וְכַדוּמָה מְמִילָא אִף בְּנִמְצָא עֲכָשִׁיו צָלוּב יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא אַחַר הוּא.

תַּדְע דְּלִפִּי מַה שְׁבִרְנוּ א"כ גַּבֵּי שְׁוֹמְשִׁמִּין. אִף אִם אֵינוּ יָדוּעַ לָנוּ עֲכָשִׁיו אִם הַשְּׁוֹמְשִׁמִּין עֲדִינּוּ מְוַנְחִים אוֹ כְּבָר פִּינְהוּ מִשְׁם לֹא חֵיִישִׁינוּ שְׂמָא פִּינּוּ מִטְעַם שְׁפַתְבְּתִי לְמַעְלָה שְׂיֵשׁ לָנוּ לוֹמַר שֶׁלֹּא נִפְנוּ מִשְׁעָה שְׂרָאִינוּ אִי לֹאוּ דְשִׁכִּיחַ וּבְצָלוּב אִם לֹא רַאִינוּ צָלוּב עֲכָשִׁיו חֵיִישִׁינוּ שְׂמָא מְטְרוֹנָא וְכו' וּא"כ אֵין רַאִיָּה מִשׁוֹמְשִׁמִּין לְצָלוּב, וְרַאִיתִי לְמַעַכ"ת שְׁפַתְבְּתִי דְמוֹמִין הָוִי מְזַמֵּן לְזַמֵּן, וְז"א דְהָוִי מְרִשׁוֹת לְרִשׁוֹת דְשְׂיֵיף בִּי פֶּאן נִמְצָא, אֲבָל בְּהִבִּיא הַבַּעַל רַאִי שְׁעַד שֶׁלֹּא נִתְאַרְסָה הִי בְּהַ מוֹמִין שְׁפִיר הָוִי מְזַמֵּן לְזַמֵּן, וּבְחֻזְמֵם הַק' מַעַכ"ת עַל הַנ"י וְכֵן הוּא בְּר"ן רִישׁ חֻלְיִין וּבְרִשְׁב"א רִישׁ חֻלְיִין גַּבֵּי גְבִינּוֹת.

וּמַה דְּקָשְׁיָא לְרוּמַעַכ"ת מַאי מְקַשָּׁה הַרְמַב"ן מְעוּבְדָא דְשׁוֹמְשִׁמִּין הָא מְמוּנָא שְׂאֵנִי, כְּבָר פְּתַבְתִּי דְלֹא קָשְׁיָא פְּלַל דְהַרְמַב"ן ס"ל דְרַבָּא וְרַב אֲשִׁי לֹא פְּלִיגִי לְדִינָא וְרַב אֲשִׁי מוֹדָה דְאִמְרִינוּ פֶּאן נִמְצָא אִף בְּמָמוֹן, וְרַאִי לְדְבָרֵינוּ דַּהֲנ"י בְּעֵצְמוֹ הִבִּיא דְבָרֵי הַרְמַב"ן בְּכַבָּא בְּתָרָא.

אֲמַנָם אִף לְפִי דַעַת מַעַכ"ת ע"כ צְרִיף לְחַלְקַ בְּזֵה הָאֲנֹפֵן דָּאִם אָנוּ מְסוּפְקִין אִם זֶה בָּא מְמָקוֹם אַחַר שֶׁהוּא הָרוּב לְכָאן אוֹ לֹא בָּא פְּלַל מְמָקוֹם אַחַר לְכָאן רַק שֶׁהוּא בְּמָקוֹמוֹ יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר שֶׁהוּא בְּמָקוֹמוֹ א"כ אֵין אָנוּ דְנִין עַל הַפְּרִיָּשָׁה אִם הִלָּךְ זֶה מִשְׁם זוּלַת עַל הַבִּיאָה אִם שְׁוֹמְשִׁמִּין אֵלוּ בְּאוּ מְמָקוֹם אַחַר אוֹ לֹאוּ וּלְכֹף יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר דְּעַדִּיף טְפִי לוֹמַר שֶׁלֹּא בְּאוּ מְמָקוֹם אַחַר רַק שֶׁהֵן אוֹתָן שְׂרָאִינוּ בְּמָקוֹמָן א"כ וְדָאִי בְּגִט נְמִי נִימָא הִכִּי דְהוּא בְּמָקוֹמוֹ בְּאוֹתָהּ עִיר וְלֹא בָּא מְעִיר אַחֲרַת פִּינּוּ שְׂיַדְעֵנוּ בְּבִירוֹר שֶׁהֲגִט שְׁנֹאֲבַד אַחַר הָאֲבִידָה הִי בְּאוֹתָהּ עִיר, וְלֹא דְמִי לְמַה שְׁפַתְבְּתִי לְמַעְלָה דְכִינּוּן שַׁע"כ אַחַר שְׂרָאִינוּ הֲגִט בְּיַד הַשְּׁלִיחַ חֲלָף וְהִלָּךְ לוֹ לְמָקוֹם אַחַר דְּבִשְׁלָמָא אִם בְּאֵנוּ לְדוֹן מִטְעַם שְׂאִין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא נִפְנוּ הַשְּׁוֹמְשִׁמִּין מְמָקוֹמָן שְׂרָאִינוּ אוֹתוֹ שְׂיֵיף שְׁפִיר לוֹמַר פִּינּוּ שְׂאֲחֲרֵי שְׂרָאִינוּ הֲגִס בְּיַד הַשְּׁלִיחַ נִעְלַם מֵאֵתָנוּ מַחֲמַת שֶׁהוּא שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם שְׂרָאִינוּ אוֹתוֹ אִף דִּידוּעַ הַמְקוֹם שְׁאֵבְדוּ מ"מ פִּינּוּ שְׂאֲחֲרֵי הָרַאִיָּה נִיתַק מְמָקוֹם לְמָקוֹם מְמִילָא יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא נִדְחָף עוֹד מִשְׁם וְהִלָּהָה אֲבָל אִם נִימָא הִטְעַם דִּישׁ לְתַלּוֹת בְּקָרוּב בְּמָקוֹמוֹ מְמִילָא פִּינּוּ שְׂיַדְעֵנוּ אַחַר הָאֲבִידָה בְּבִירוֹר שֶׁהִי בְּאוֹתוֹ בֵּית יֵשׁ לָנוּ לְתַלּוֹת בְּקָרוּב בְּמָקוֹמוֹ, דְהָרִי עֵיקַר הִטְעַם הוּא

דאָנו דָּיִן עַל הַמְּצִיאָה, וְאִין לֹמֵר דָּאָנוּ מְסֻנְפָקִים אִם זֶה הֵגֵט בָּא מִיַּד הַשְּׁלִיחַ לְכָאן אִו מְמָקוֹם אַחֵר וּא"כ הָיִי קְרוֹב שְׁלֵא בְּמָקוֹמוֹ וְאִין לְתַלוּת בּוּ יוֹתֵר מִבְּרַחֲוֹק דז"א דְּעַל נְהָ אִין סָפֵק פְּלֵל דְּוֹדַי גֵּט שֶׁל הַשְּׁלִיחַ בָּא מִיַּד הַשְּׁלִיחַ לְכָאן וּא"כ קִנְיָה פָּאן מְקוֹמוֹ וְהָיִי פֶל הָעִיר קְרוֹב בְּמָקוֹמוֹ: וְעוֹד אִפְּלִי בְּבֵית אִם רַבִּים מְצוּיִים חִיָּשִׁינֵן פֶּמְבֹאָר בְּגִיטִין דָּף ד"ח דְּבַעֲיֵנוּ דְּוֹקָא מְצִאוּ בֵּין פְּלִי, וְעֵינֵן שָׁם בְּתוֹס' ד"ה אִו שְׁמַצָּאוּ וּבְוֹדַי מִיָּרִי דְּוֹמִיָּא דְּכָל הַסְּוֹגִיָּא שְׁיִוְדַע הָאִיף אָבְדוּ, וּמָה שְׁהָאָרִיף עוֹד מַעַכ"ת צָרִיף אָנִי לְהַעֲתִיק מ"ש בַּחוּרְף הָעֶבֶר לְהַרְבֵּי דק"ק פִּידְקָאמוֹן.

וּמ"ש מַעַכ"ת בְּדִין נוֹגַע הֵנָּה עֲדִינֵן הַדְּבָר צָרִיף הִכְרַע וְלֹא מְצִאוּ דְּבָר בְּרוּר בְּרֵאשׁוֹנִים לְהַכְשִׁיר אִו לְפִסּוּל. וְכָבֵר נִסְתַּפֵּק בְּזֶה הַגְּאוֹן חֲכָם צָבִי וְהִבִּיא ג"כ קִצָּת רֵאִי לְהַקְל, אָמְנָם נִסְתַּפֵּק גַּם כֵּן אִם הַזְּכִיר בְּפִירוּשׁ לְשׁוֹן יְרֵוּשָׁה, וּבִס' פ"י בְּכַתְּוֹבוֹת בְּסוּגִיָּא דְּתָרִי וְתָרִי מְשַׁמַּע ג"כ דְּעַתּוֹ לְהַקְל, וּמ"ש מַעַכ"ת מִס' אָדָם וְחִוָּה יֵשׁ לְדַחוּת דֵּה"ק דְּמִשׁוּם שְׁהִחְמַרְתָּ בְּסוּפָה שׁוּב אֵינָה נִחְשָׁבֶת לְנוֹגַעַת וְדוּק הֵיטֵב.

וּמ"ש מַעַכ"ת רֵאִיָּה לְחַלֵּק בֵּין אִם מְזַכֵּיר מְמוֹן, אִם כִּי יֵשׁ לְחַלֵּק כַּמֶּש"ל בְּשֵׁם הַח"צ מ"מ רֵאִיָּת מַעַכ"ת אֵינָה מְכַרְעַת דְּהֵתָם שְׁפִיר קְאָמְרִינֵן דְּלֵמָּא מִשׁוּם חִימוּד מְמוֹן וְלֹא דִּיִּיקָא שְׁפִיר, וְעוֹד כֵּינֵן דְּעִיקָר תְּבִיעֵתָהּ בַּב"ד הִיא הַכְּתוּבָה וְאֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת עַל עֵיגוֹן מִמִּילָא לֹא דִּיִּיקָא וְחִיָּשִׁינֵן דְּמִשְׁקָרָא בְּשִׁבִיל חִימוּד מְמוֹן, וְעֵינֵן בְּתִשׁוּבַת מְהָר"י טְרַאנִי חַלֵּק אַה"ע ס' ל"ז.

וּבְאַמַּת הַחִילוּק בְּעֵנֵן נִגְיַעָה בֵּין הַזְּכִיר מְמוֹן אִו לֹא לְכַאוּרָה אִין לֹו שְׁוֹרֵשׁ בַּגְּמ' וּפּוֹסְקִים. וּמָה שְׁהֵנִיחַ מַעַכ"ת בַּצ"ע לְפִי מָה שְׁפִירוּשׁ מֵהַרְח"ש בַּק"ע דְּעַת הָרֵיטְב"א, לְפַעַנ"ד אִין פָּאן מְקוֹם עֵינֵן דְּעַד פָּאן לֹא אֵיבְעִיָּא לֵן רַק בְּאוּמָרְת סָתָם הַתִּירוּנִי לְהַנְשֵׂא וְתַנּוּ לִי פְתוּבָתִי אָבֵל אִם פִּירוּשָׁה לְהַדִּיא דְּעִיקָר תְּבִיעֵתָהּ לְהַנְשֵׂא בֵּין אִם מִגִּיעַ לָהּ הַכְּתוּבָה.

אִם לֹאוּ עַכ"פ תּוֹבַעַת לְהַנְשֵׂא וְאִם הַדִּין נוֹתֵן שְׁתַּנּוּ לִי הַכְּתוּבָה אִזִּי אֲנִי תּוֹבַעַת לְהַנְשֵׂא וְגַם הַכְּתוּבָה, פְּשוּט דְּמַתִּירִין אוֹתָהּ לִישָׂא וְאַפ"ה הָעַד הַמְּכַחֵישׁ חֲזִיב קָרְבֵן שְׁבוּעָה כֵּינֵן שְׁתּוֹבַעַת שְׁנִיָּהֶם.

וּמִדְּקָדוּק לְשׁוֹן הָרֵיטְב"א יֵשׁ לְפָרֵשׁ כְּוֹנְתוֹ דַּס"ל כְּשִׁיטַת הָרֵשֶׁב"ץ דָּאִם אֵיפְשָׁטָא הַאֵיבְעִיָּא דַּע"א נֶאֱמָן מִשׁוּם מִילְתָּא דְּעֵבִידָא לְגִלוּיִי אִפְּלִי לְעֵנֵן הוֹרְדַת אַחִים לְנַחֲלָה נֶאֱמָן דְּכָאן הוּא אִף לְעֵנֵן מְמוֹן, וְלִכְּךָ שְׁפִיר קְאָמֵר דְּלֹא תִימָא דַּלְפ"ז אִפְּלִי הַזְּכִירָה הַכְּתוּבָה מְהִימֵן הָעַד דְּתָרִי אִף לְעֵנֵן מְמוֹנָא לֹא בְּעֵינֵן עֲדִים לְכָךְ קְאָמֵר דְּאַפְתִּי בְּדָבָר שְׁבַעְרָוּהָ לֹא רָאוּ חֲכָמִים לְהַאֲמִינָה רַק מִשׁוּם עֲגוּנָה וְהָכָא לֹא שְׁיִיף עֵיגוֹן שְׁהִיא בְּעַצְמָהּ אֵינָה מְקַפְּדַת עַל הָעֵיגוֹן וְגַם חוֹמֵר בְּסוּפָה לִיתָא דְּלֹא דִּיִּיק' פְּלֵל דָּאִין כְּוֹנְתָהּ לְהַנְשֵׂא וְכַמֶּש"ל בְּשֵׁם מֵהַר"י ט.

וּבְעֵנֵן נוֹגַע הַדְּעַת נוֹתְנַת שְׁאִין לְהַחְמִיר דְּתָרִי בְּלֹא"ה חִיָּשִׁינֵן שְׁמָא שְׁכְרוּהוּ אִו מְכּוּיֵן לְקַלְקֵלָה הִיכָא דְּלֹא דִּיִּיקָא אִי ס"ל דְּעִיקָר טַעֲמָא מִשׁוּם דִּיִּיקָא וְאִי טַעֲמָא מִשׁוּם מִילְתָּא דְּעֵבִידָא לְגִלוּיִי אִף בְּלֹא דִּיִּיקָא לֹא חִיָּשִׁינֵן דְּשְׁמָא שְׁכְרוּהוּ, וּא"כ בְּנִגְיַעָה לֹא חִיָּשִׁינֵן לְשִׁיקָרָא מְהָנֵךְ טַעֲמָא פֶּמְבֹאָר פֶּל זֶה בְּתוֹס' יְבָמוֹת דָּף צ"ד ד"ה כִּי תִיבְעִי לָךְ.

ומה שהביא הנודע ביהודה ראי' מהרי"ף, לפענ"ד לפי מה שפירש הריב"ש דברי הרי"ף אין משם ראי' פלל. וז"ל בסי' קפ"א ואני אומר שמלשון הרי"ף נראה שאין אשה וקרוב נאמנין לומר שזה אחיו של פלוני כשמעידין פן במזון או באיסור בשעת מעשה ומשנה שלימה שנינו אלא שאם אמרו קודם מעשה שאין מעידין לא על מזון ולא על איסור הוחזק על פיהם ויכולין העדים או הדיינים המעידים על החליצה לומר בלשונם ואשתמודעיןא פינו שפבר הוחזק ע"פ אלו קודם מעשה וגם בדרף זה דוקא היכא דליפא חשדא ועוד האריף שם, וכן נראה דעת המרדכי בכוננת דברי הרי"ף והוסיף לומר דזה מקרי מלפ"ת, ולפ"ז נדאי ברור היכא דאיפא חשדא שיאמר פן מאיזה טעם שוב לא הוי לפ"ת ולכך חיישי, אבל כל שמעיד בתורת עדות בב"ד בשעת מעשה נראה פינו שהקילו חכמים דנאמן להעיד מטעם דמילתא דעבידי לגלויי לא משקרי ולא מטעם מסלפ"ת ממילא תו אין לחלק אף דאיפא חשדא, אמנם בעיקר דין נוגע צריף אני לבאר מה שנלפענ"ד תחלה מה שהשיג הש"ף על הריב"ש בסמ"ד ס"ק כ"ח, והנה דעת הש"ף דבנוגע לא אמרינו פלגינן דיבורא והביא ראי' מאריס שאינו מעיד לבעה"ב אי איפא פירא בארעא ואני תמה על ראי' זו מכמה טעמים חדא לפמ"ש הרא"ש במכות גבי אילעא וטובי' קרובי' דערבא בשם יש מתרצים דהיינו טעמא דלא אמרינו פלגינן משום דא"א לחייב הלנה ולפטור הערב משום דכיון דהלנה נתחייב ע"פ ממילא נתחייב הערב ועיין בתשובת נודע ביהודה סימן כ"ז חלק אה"ע שהקשה אם נימא דנוגע הוא מטעם קרוב א"כ לנה ומלנה יצילו דאדם קרוב אצל מזון ואינו רק עד פסול ואשתמיטתיה דברי ה"ר"ן בחידושי סנהדרין דדוקא.

לעשות דין במזונו דבעינן כ"ג אינו רק קרוב אבל לחייב או לפטור עצמו הוי בעל דין ואינו עד פלל) וא"כ מטעם זה בעצמו א"א לומר פלגינן דיבורא גבי אריס דהרי עיקר טענות המערער שרקע זו גזולה ביז הלוקח ותובע הקרקע וממילא גם הפירות שלו ואם נאמין לאריס שעדי המערער פסולין ממילא הפירות של הלוקח וא"א לומר שהקרקע לקוחה ביז הלוקח והפירות של המערער וכ"ש לפי מ"ש הריב"ש א"א שם דלא אמרינו פלגינן דיבורא אלא במקום שהוסיף דברים שאינו צריכין כגון בההיא דבר ביניתוס וכן בהרגת' ונהרגוהו שהוסיף דברים ותרי עניני ניהו שהי' די לומר דאזיף בריביתא או נהרג בעלה אבל במקום שאינו מוסיף בעדות לא אמרינו פלגינן דיבורא ובטלה כל העדות דג"כ לא קשה מידי, אמנם אף לפי שיטת הראב"ד שהביא הרא"ש גבי אילעאי וטובי' משום דדוקא גבי נוגע אמרינו פלגינן דיבורא משום דלא הוי עד פלל הא לא"ה אמרינו עדות שבטלה מקצת' וכו' אפי' הכי נראה ברור דלא דמי פלל דהתם שפיר שייך לומר פלגינן דיבורא דהרי עכ"פ אין שניהם צריכין לשלם הלנה והערב אלא או הלנה או הערב וא"כ שפיר נוכל לומר דלגבי הלנה שהם רחוקים הם נאמנים ומחוייב לשלם ובזה אין מעידין על הקרובים ואם אין ללנה לשלם דאז מעידים על הקרוב שהוא הערב אין נאמנים נגדו פלל אבל גבי אריס שאינו מעיד רק על פסול עידי המערער איך נוכל לקיים עידותו במקצת שיהי' הקרקע וחצי הפירות של הלוקח וחלק האריס יהי' של המערער ולכך שפיר שייך לומר עדות שבטלה מקצת' בטלה כולה, וליפא למימר דלגבי דידן הוי בעל דין ולא עד דהרי אינו מעיד פלל על ענין בפני עצמו שנוגע לו רק שממילא יש לו הנאה ממנו ודוק, ומה שהביא ראי' מהא דבצי סילוק גבי בני העיר

לא ידענו מאי ראי' היא זו דהרי הם פשוטפים כמבואר בפסוקאי לכך אין נאמנים גם על חלק חביריהם כמו בשותפים והטעם כמו שכתב הסמ"ע דגם הנשאר היא של שותפות ואף אם נחלק בין זה לשותפיו לא קשה מידי לפי מה שפכתתי לעיל דדוקא גבי לנה וערב דאין העדות מתקיימת בשניהם פאחד שינה לומר דנאמנין לגבי דלנה דאז אינו קרובים.

אבל אם אין ללנה והו מעידין נגד הערב אין נאמנין דכולה עדות לגבי הערב הוא או בפלוני רבעני ובא על אשתי אף דהעדות מתקיימת בשניהם פאחד ואפילו הכי פלגינן דיבורא משום דיכולין אנו לקיים עדותו שיהי' אמת על חבירו ולא על עצמו ולמפלג הדיבור שרבע אמת אבל לא לו אבל היכא שהוא דיבור אחד והעדות ע"כ מתקיים בשניהם פאחד א"א לומר פלגינן דיבורא ואפילו בחד גופא אם הדיבור פולל שני ענינים שיכול להתקיים אחד בלא דיבור השני כגון גרשתיך כבר שיכול להיות אבל לא למפרע רק עכשיו.

וכללא דמילתא דלא אמרינן פלגינן דיבורא רק היכא דנוכל לחלק בדיבור העדים כגון את ונקסי קניין ודומה לו או בתרי גופא דומיא דלנה וערב וכדומה שאין מתקיים בשניהם פאחת ואף בחד גופא אם נוכל לחלק גוף המעשה אמנם לא נמצא דמיון כזה משום דגרשתי למפרע יכול לחלק הדיבור, אמנם באריס שאינו מעיד רק על פסול העדים ואי אפשר לחלק הדיבור וגם המעשה א"א לחלק דהרי עיקר טענות המערער שהקרע גזולה וממילא הפירות שלו ועוד דאם לא נאמין האריס על חלקו בפירות ממילא ראוי שישארו הפירות (בין) ביד הלוקח ומה טיבו של המערער להפירות כיון שלקח הקרע מהמערער שהרי אין המערער טוען כלום על חלק הפירות של האריס שקנאו ממנו או ששייר לעצמו ולא דמי ללנה וערב כמו שפכתתי לעיל ובנדאי דלא אמרינן פלגינן דיבורא בטענות התובע וגם להרגתי ונהרגוהו לא דמי דהתם העדות פולל שני ענינים שנהרג בעלה של פלונית ושהוא הרגו דאין אחד תלוי בחבירו ויכול להיות שנהרג אבל לא על ידו משא"כ בבי אריס שהפירות תלויין בקרע ודו"ק ולכך ודאי אמרינן שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה והממון בש"ס ופוסקים בכל מקום שאמרו פלגינן דיבורא נראה שהדברים ברורין פשמש ובעיקר דברי המרדכי וזה שהשיג עליו הריב"ש והביא מתשובת הרשב"א לפענ"ד לדינא לא פליגי וגם המרדכי מודה להרשב"א רק פלוגתיהו בפירוש הסוגיא היות דלענ"ד נראה פשוט כל שאינו תובעו הריבית רק שמעיד לפסלו אין כאן נגיעה דלא טעו אינשי בהכי שהב"ד יאמינו לו נגד מי שפגגדו שהלנה לו בריבית וגם מה צורך לו לפסלו וגם אם רצונו לתבוע אותו יכול הי' לתבעו בהדיא ולא בדרך עדות לפסלו אתנם אם הוא תובע אותו בהדיא שוב אינו נפסל ע"פ כיון שאנו רואים שאומר פן בשביל שתובע אותו שיפסקו לו הב"ד להחזיר לו הריבית ועכ"פ רצונו להשביעו על זה וזה כוונת הרשב"א בתשובה אמנם דעת המרדכי נלפענ"ד דסבירא לי' דמעשה דבר ביניתוס שהעד השני העיד ג"כ על אותה הלואה שהלנה לו בריבית ולכך חיישינן שמא רוצה לפסלו עכשיו ואח"כ יתבע אותו (ואפשר בב"ד אחר ע"פ עדים שכבר נפסל) כמ"ש הרשב"ם גבי ראובן שגזל שדה או טלית דף מ"ד ד"ה דאית לי' סהדי להאי, אמנם כל שאין תובעו כלל לא הוי נוגע וגדולה מזו מבואר בטור לדעת ר"י שבעינו דוקא שיש לשמעון עדים שיוכל לזכות בדין, ולרבינו יונה עכ"פ בעינו שנתרעם

עליו בב"ד אף דהתם כל שנאמין עכשיו לעדותו ממילא יגיע לו טובה וסבור הוא שהב"ד יאמינו לו לפנסלו דבענן מה שמעיד לפנסלו אין פאן גגיעה קל וחומר פאן שטוען שנתן לו ריבית ואינו תובעו קלל שאין לומר שהוא נוגע משום דסבר שהב"ד יפסקו לו להחזיר לו הריבית ונדאי לא טעי אינשי בהכי ולפ"ז שפיר יש לחלק בין אינו מזכיר הירושא די"ל דיודע שאינו נאמן לענן ירושה ולא טעי בהכי ולכך לא הוי נוגע אבל בתובע השכר ודאי הוי נוגע ממש ולפ"ז בנ"ד י"ל דלא הוי נוגע פיון שלא תבע' הפתון' ועוד נלע"ד דהקא בלא"ה לא הוי נוגע דנראה שגבו העדות אחר שנקבר המת ובלי ספק שנקבר עם הפתונת כפי הדין בהרוג וא"כ ממילא אינו נוגעת דהירושאים אינם חייבים דשואל שמת ונאנס החפץ הירושאים פטורים וכבר פתבתי דלא אמרינן שהוא נוגע מחמת שטועה בדין וכן מופת כל הסוגיא דפרה וטלית דכל שאינו זוכה על פי הדין לא הוי נוגע ולא אמרינן דלאו פולי עלמא דינא גמירינעוד נלענ"ד דלא מבעי' אם שמעו מן האשה לפעמים במסל"ת דיכולין להעיד מפייה דלא שייך גגיעה אלא אפי' השתא יכולה לסלק עצמה ולהעיד, ואף דבעל העטור פסק דאמרינן עבידי לאחזוקי שיקרייהו מ"מ במילתא דעבידא לגלויי יותר סברא לומר דכל שנסתלק נגיעתו לא יעיד בשקר במילתא דעבידא לגלויי וכן פתוב בספר בית מאיר ועוד הארכתי בדעת בעל העיטור ואין פאן מקומו.

ומ"ש רומעכ"ת היתר בסי' פליו באיסור דרבנן והביא דברי הגאון מו"ה עוזר, עיין מה שפכתבתי ע"ז בהיתר אלמנת הרב המגיד ממניסק וגם מה שפכתבתי להגאון מבראד בהתרה הנ"ל על דברי תשובת פני יהושע.

ומה שהביא הנו"ב בסי' מ"ג ראי' מקושיות הרא"ש על הרמב"ם על דכתב הרמב"ם דהנהגה בכלאים אינו לוקה רק טמאה בטוהרה לענ"ד לפמ"ש הפ"י הטעם דהא דלא סמכין על סי' בינוני באיסור דרבנן כי היכא דלא ליסמוך עלי' באיסור דאורייתא שוב אין ראי' פלל משיטת הרמב"ם דלשיטתו לא משפחת פלל בא"ד סימנין, גם מה שהביאו ראי' מסוגיא דתולין לסוגיא דב"מ המעניין בחידושי ר"ן הנדפסים מחדש על חולין יראה שאין ענין זה לזה פלל עוד ראיתי בדברי מעכ"ת שכתב בפשיטות וז"ל וה"ה בנ"ד לענין ספק ג' ימים פיון דחשש תפח אינו אלא דרבנן אע"ג דנימא בי' ספיקא לחומרא משום חזקת איסור א"א אפי' בדרבנן להחמיר מ"מ מהני בי סימני פליו וכ"כ הנו"ב סי' מ"ג עכ"ל, ולא ידעתי האידך פשוט לו כ"כ דחשש תפח הוא דרבנן, ולענ"ד פשוט להיפך דלשיטת המחמירין בספק ג' ימים הוא דאורייתא והנ"ב שכתב שהוא דרבנן ס"ל ספיקא לקולא) מלבד חזקת א"א וגם חזקת חי וכן מוכח מהריב"ש שכתב דכל דקתני אין מעידין הוא דאורייתא ואם ניסת תצא וכבר הארכתי בדבריו, אמנם מבואר פן בבירור וגם מה שכתב רומעכ"ת דספיקא לחומרא משום חזקת א"א נאפי' בדרבנן להחמיר אין לדבריו הבנה דכיון שיש חזקת א"א הוא דאורייתא ואין זה ענין דבחזקה אף בדרבנן לחומרא דהתם מייגרי שגוף האיסור דרבנן.

ומה שהביא דברי הנו"ב שהאריף בסי' ל"א בדברי הט"ז והנקו"ה בי"ד והב"ש באה"ע ובסי' מ"ג תמה על דברי הריב"ש שכתב דהנהג' דר"א פן פרטא רובן לאבד דמנ"ל הא נאשתימטי' גמרא ערוכה בבבא בתרא דף קנ"ג וכל מה שהאריף בסימנים אלו, לפענ"ד בחנם האריף שהדבר ברור שמעמידין בעל אשה זו בחזקת חי שאנו דנין עליו ואין לומר

דַּהְרֵי מַתְּ לַפְּנֵינוּ וְעַכְשָׁיו יֵצֵא א' מִחֻקְתָּ חַי ז"א דַּע"כ לֹא שִׁינְךָ חֻקְתָּ חַי אַא"כ אָנוּ דְּנִין עַל אוֹתוֹ אָדָם פְּרִטֵי יָדוּעַ דָּאזְ שִׁינְךָ לֹמַר שְׂאוֹתוֹ אָדָם שִׁינְךָ לָנוּ חַי וְאָנוּ דְּנִין עָלָיו יֵשׁ לְהַעֲמִידוֹ בְּחֻקְתָּ חַי אַבְּל אִם אֵין אָנוּ דְּנִין רַק עַל פְּלָלוֹת הָעוֹלָם שְׂאָחָד מַתְּ בְּעוֹלָם לֹא שִׁינְךָ חֻקְתָּ חַי פְּלָל דְּנִדְאֵי יֵשׁ הַרְבֵּה מַתִּים בְּכָל יוֹם, וְרֵאזֵיהּ לְדַבְּרֵינוּ מִהַמְּבִיא גִט מִמְּדִינַת הַיָּם, וְכִמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי לְהַגָּאוֹן מ"ו מְשֻׁנְלָם נ"י, וּמִטַּעַם זֶה אֵין לֹמַר שֶׁנַּעֲמִיד לְאוֹתוֹ שְׂנַמְצָא מַתְּ בְּחֻקְתָּ חַי עַד עַכְשָׁיו דְּכִינֹן שְׂאֵינוּ יָדוּעַ לָנוּ מִי הוּא וּבִדְאֵי יֵשׁ מַתִּים בְּעוֹלָם שְׂמַתוֹ פְּכָר יוֹתֵר מִמֶּה שְׂמַתוֹ הַיּוֹם וְכִינֹן שְׂאָנוּ דְּנִין עַל פְּלָלוֹת הָעוֹלָם לֹא שִׁינְךָ חֻקְתָּ חַי פְּדַכְתִּיבְנָא וְאֶדְרַבָּא רֹב מַתִּים מַתוֹ פְּכָר כְּמוֹ שֶׁפְּתַבּוּ הַפּוֹסְקִים לְעַנְנֵן בִּי צִיִּים, וְאִף דִּישׁ לְחַלֵּק דְּאוֹתוֹן שְׂמַתוֹ פְּכָר נִקְרְבוּ עַכ"פ לֹא שִׁינְךָ חֻקְתָּ חַי, וְעוֹד דַּע"ז שְׂנַמְצָא אֵין אָנוּ צָרִיכִין לְדוֹן פִּינוּ.

שְׂלֹא יִדְעֵנוּ מִי הוּא וְכִמוֹ שֶׁפְּתַבּוּ הַפּוֹסְקִים בִּי"ד בְּאֵם נֶאֱכַל אֶחָד מִהַתְּעַרְוֹכַת, וּכְבָר הַאֲרַכְנוּ בְּקוּוֹטְרַס מִיְנוֹחַד בְּדִין רֵאזֵהוּ חַי מִבְּעַרְב, וּבְעַנְנֵן פָּאן נִמְצָא פְּתַבְתִּי בְּתִשׁוּ' לְהַרְבּ מִפּוֹדְקָאמִין דְּנִרָא' דְּלַעֲנֵן חֲשָׁשָׁא דְשִׂאֲלָה לֹא שִׁינְךָ פָּאן נִמְצָא כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּנִדָּה וְחֻלִּין יַעוּי"ש, וְכַעַת אָנִי רוֹאֵה שְׂאֶפְשֵׁר אֵינוּ מְסַפִּיק דְּדוֹקָא הָתָם שִׁינְךָ עֵינוּ שְׂבִנְדָאֵי הַשְּׂאִיל וְלֹא שִׁינְךָ פָּאן נִמְצָא רַק לְעַנְנֵן רְשׁוֹת שְׂפִיר פְּתַבּוּ הַתּוֹס' דַּעֲדִינֵן הוּא בְּרִשׁוֹת הַשְּׂאִיל אַבְּל הֵכָא לֹא יִדְעֵנוּ אִם הַשְּׂאִיל פְּלָל אִף דְּלֹא שִׁינְךָ פָּאן נִמְצָא לְעַנְנֵן רְשׁוֹת מ"מ י"ל פָּאן נִמְצָא מַגְבָּרָא לְגַבְרָא שְׂלֹא הִיָּה בְּיַד אַחַר מְעוֹלָם.

וּמ"ש מַעַכ"ת לְחַלֵּק בֵּין זְמַן מוּעֵט לְזְמַן רַב לֹא נִהִירָא פְּלָל לְבָדוֹת חִילוּקִים מְלַבְנוּ וְגַם לְתַתְּ דַּבְּרֵי חֻקְמִים לְשִׁיעוּרִין. אֲמַנְם נִלְע"ד יוֹתֵר מִה שֶׁפְּתַבְתִּי זֶה יוֹתֵר מִעֲשָׂרִים שְׁנֵה לְהַגָּאוֹן מ"ו מְרַדְכֵי זָאב ז"ל דְּכִינֹן דַּס"ל דְּבָרִים הַעֲשׂוּיִין לְהַשְּׂאִיל וְלְהַשְּׂפִיר מוֹצִיאִין מִיַּד הַמְּוַחֲזָק בְּעַדִּים וְרֵאזֵה ע"כ דְּלֹא שִׁינְךָ בְּהוּ פָּאן נִמְצָא וְלֹא חֻקְתָּ דְּכָל מִה שֶׁהוּא בְּיַד הָאָדָם וְכִינֹן דַּס"ל דְּבָרִים הַעֲשׂוּיִין לְהַשְּׂאִיל הַפְּלֵ תְּלוּי בְּאֶהְבַת הָאָדָם פְּמַבְּנ' בַּש"ע ס' ע"ב א"כ פִּינוּ דְּלֹא יִדְעֵי מִי הוּא הַנְּהַרְג לְכַף חִיָּישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה, וְכֵן דַּעַת הֵרִי"ף בְּתִשׁוּבָה הִבִּיאוּ הַנִּי בְּשִׁבוּעוֹת זוּלַת דַּעַת הַרְמַב"ם דַּס"ל דְּבַעֲיָנוּ תַּחֲלַת.

עֲשִׂיתוּ לְהַשְּׂאִיל וְלְהַשְּׂפִיר, וְעַל שִׁיטְתוֹ לַק"מ דְּכְבָר הוֹכַחְתִּי בְּתִשׁוּבָה דַּעַת הַרְמַב"ם בְּשִׁיטַת יִצְחָק ר"ג פְּשִׁיטַת הַתּוֹס' וְהֵרָא"ש וְלֹא מִטַּעַם פָּאן נִמְצָא, וְעִי"ל אִף דַּס"ל דְּבַעֲיָנוּ דוֹקָא תַּחֲלַת עֲשִׂיתוֹ לְכַף הֵינֵנוּ דוֹקָא לְהוֹצִיא מִהַמְּוַחֲזָק הָא לֹא הֵכִי ס"ל דְּכָל הַפְּלִים שְׂכִיחֵי לְהַשְּׂאִיל דוֹמָא דְשׁוֹמְשָׁמִין דְּחִיָּישִׁינוּ שְׂמָא פִּינוּ פִּינוּ דְשְׂכִיחַ וְלְכַף חִיָּישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה וְלֹא שִׁינְךָ פָּאן נִמְצָא, אֲמַנְם בְּדַבְּרִים שְׂאֵין רְגִילִין לְהַשְּׂאִיל ס"ל דְּבַאֲמַת דְּלֹא חִיָּישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה וְכְבָר פְּתַבְנוּ כִּי כֵן עֵיקַר וּלְפ"ז פָּאן מַמ"נ הָאֲשֶׁה מוֹתֵרַת דְּלִשִׁיטַת הַתּוֹס' וְהֵרָא"ש מְקִילִין פְּתַדָּא לְטִיבּוֹתָא אִף בְּהַמְּוַחֲזָק וְאֵין שְׂפִירוֹת מְצוּיּוֹת, וְלִשִׁיטַת הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א דַּס"ל דִּיִּצְחָק ר"ג תְּלוּי בְּכָאן נִמְצָא ע"כ ס"ל דְּבַאֲיִן רְגִילִין לֹא חִיָּישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה, וְכְבָר הַאֲרַכְנוּ לְמַעֲלָה דְּלֹא נִמְצָא מְפּוֹרֵשׁ בְּרֵאשׁוֹנִים דְּבִלָּא רְגִילֵי לְמַשְׂאֵל דְּחִיָּישִׁינוּ לְשִׂאֲלָה זוּלַת תְּשׁוּבָ' רַבִּינוּ הַב"י וְדַבְּרֵיו קָשִׁים לְהוֹלְמֵן וּמ"ש הַב"ח בְּשֵׁם הַרִיטְב"א הוּא ט"ס וְצ"ל הַב"י בְּתִשׁוּבָה וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הַב"י עֲצָמוּ בְּתִשׁוּבָ' חִיָּינוּ בֵּית יְהוּדָא.

אֲמַנְם מִה שֶׁחִיָּלֵק מַע"ל בְּשִׁיטַת הַב"ח בֵּין זְמַן רַחוּק לְקְרוֹב לֹא נִהִירָא שְׂלֹא מְצִינוּ סִלּוּק זֶה וְגַם בְּשִׁמְעָת' דְּנִאֲנֵי בַר חָבוּ לֹא חִיָּלֵקְנוּ בֵּין זְמַן קְרוֹב לְזְמַן רַחוּק לְזֹאת הַסְּפָמְתִי לְהַתִּיר

ומה שהביא ראוי ממציא חביות של יין דמונתרת בשתי' אם בא ישראל ונתן בה סימן לענ"ד אינן ראוי כלל דודאי לנפילה שני פעמים לא חיישינן דאפי' לנפילה דפעם אחת לא חיישינן כל שלא הוחזקה וכ"ש לנפילה ומציאה ונהדר לנפילה ומציאה עכשיו וזה פשוט ועיין בב"מ גבי מציאו קשור בכיס ובגיטין גבי שיירות מצויות והוחזקו ומה שפתי שם על קשיית הפני יהושוע: סימן ח תשובה להרב דק"ק בראד א) הנה תחלה חשש מעכ"ת על האגרת שמה הי' מאיש אחר ועוד חשש שמה עבר אחד דרך ק"ק בראד ונתאכסן, אצל האלמנה ימים לא כבירים ולא נודע שמו לבעלת האכסניא.

והי' שמו אברהם צורף או שמה לא הי' אשה בביתה והוא הי' בעל האשה והנני רואה שלא סימיהו קמי' דמר גופא דעובדא והנה בענין האגרת לא מעל' ולא מוריד כי האגרת הי' מבעל העגונה בעודו חי שהודיע לאשתו שהוא בק"ק בראד והעגונה ספרה המעש' כמו שהי' ולא לענין התרתה והדיינים חזו את הטפל והניחו את העיקר וצויתי להרבני מוה' יהושיע מקאמרניא להגיד למעכ"ת בע"פ את אשר שמעם מפי האלמנה יחד ולפי הנראהו שהרבני מו' יהושע קיצר הדברים ונתן מקום לרומעכ"ת להסתפק או מחמת טרדות לימוד מעכ"ת יצאו הדברים מלבן ואימא לאיני גופא דעובדא היכי הנה היות בשעת הבריחה מזאוננין קודם שבועות ברחו כמה אנשים משם ובתוכם בעל האשה ולא נודע להאשה לאיזה מקום ברח הבעל ואח"כ בסוף הקיץ הי' לה אגרת מבעלה שהוא בק"ק בראד אבל לא נודע לה אצל מי הוא מתגורר אח"כ רצתה ליסע לק"ק בראד וחקרה אצל אנשי עירה מהבורחים אצל מי היא יכולה לחקור בק"ק בראד על בעלה ואמרו שתחקור אצל האלמנה היות שבעלה נתאכסן עמהם בברחם מזאוננין כמה שבועות והאלמנה תגיד לה איך ואנה הוא בעלה ועתה יראה מעכ"ת אם יש פקפוק וגמגום בעדות ואם אפשר לחוש לחשש הנ"ל דאיך ניהוש שמה עבר אחד ובעלת האכסניא לא הי' בביתה או שלא נודע לה שמו דהרי הבורחים צוו להעגונה לחקור האלמנה בעלת האכסניא על בעלה הרי בלי ספק שבעלת האכסניא הפירתו היטב בשמו ובר מן דין הרי אמרו שהתגורר עמהם כמה שבועות וכן העידה בעלת האכסניא שעמד אצלה ששה שבועות או שבעה שבועות או יותר עם הבורחים ולא הוצרכנו לשאול אם נתאכסן אצלה עוד אברהם צורף מעולם דמה לנו בזה זולת חששנו אולי באותן הבורחים בהמשך זה הזמן הי' עוד אברהם צור שהי' בורח ואישתיה ג"כ כמה שבועות וע"ז הסיפה בעלת האכסניא והוסיפה שמעולם לא נתאכסן אצלה איש א' ששמו אברהם צורף מבלעדי זה והוסיפה זו אינה גורע שעכ"פ באותו פעם בין הבורחים לא נתאכסן אבל כמה שבועות זולת אחד וגם זה הי' לרנוחא דמילתא דמשמעות דברי העגונה שהבורחים הגידו שבבריחה באו כולם לבראד ונתאכסנו כולם אבל האלמנה והם נסעו אח"כ משם והניחו לבעלה אבל האלמנה וכן מעידה בעלת האכסניא שהנשאר אצלה מההבורחים הי' שמו אברהם צורף ומת אח"כ, ומעתה אין כאן שום חשש בעולם והיתרא דהאי איתתא פשוט הוא בעיני מאד ויכול רומעכ"ת לשלוח אחר הרבני מו' יהושע מקאמרניא ויגיד לו דברים כהנני ויניח צריף שתגיד האשה עצמה בב"ד כמו שפתי רומעכ"ת, ועתה אבא להשתמשע בדברי רומעכ"ת בקיצור גדול: ב) מ"ש מעלתו דזה דמי למ"ש הח"מ אם יעמוד א' ויאמר פב"פ מת ולא הזכיר שם המדינה כו' זה תימא בעיני דאדרבא לדברי הח"מ היתר האשה פשוט בלא"ה אף לפי מה שהבין מעכ"ת עובדא דידן דהרי

הח"מ פירש דברי הרא"ש דאם ידענו דאחד הלך לשם והשגי לא ידענו מתיר הרא"ש אף בשניות מצוינות משום דס"ל דנה מקרי לא הנוחזק ומקיל הרא"ש אף בשניות מצוינות וא"כ בנ"ד ק"ו דיש להתיר דאיכא תרתי לא הנוחזק ואין שניות מצוינות, דאע"ג דק"ק בראד מיקרי שניות מצוינות מ"מ פ"נ שצממו מקום האכסניא והאכסניא גופא הוי כמו אין שניות מצוינות דאין כל השניות באות לאותו אכסניא דנקא ק"ו לאותו בעלת אכסניא שאינה כמו אכסניא אחרת בעלי פונדקאות המנוחזות לעוברים ושבים ודמ' להיכי דתרו פיתנא וכמ"ש הרא"ש בתשו' דכל שאינו על הדף ממש לא הוי שכיחא שניות ולא מיקרי שכיחי שניות כ"א ב"ד דרב הונא וכ"כ מהר"ם אלשי"ך בסי' מ"ב יעוי"ש.

והנה יראה מע"ל בתשובות מהר"ם אלשי"ך בסי' קכ"ו ויראה שהתיר חמש פעונדא דידן לפי מה שהבין מע"ל וגרוע טובא מינ', ובאמת שפבר הארכתי בתשובה שדבריו תמוהין מאד, חדא שלא נזכר שם שעכ"פ ה' ידוע שה"ר חיים אגילאר הלך לפלופיל ק"ו שלא ה' ידוע שנתארח אבל משה פילא וגם שם עירו לא ה' ידוע ואף אם נימא שה' ידוע שהלך לפלופיל מסתמא אפתי גרע מעונדא דידן שלא ה' ידוע שנתאכסן אצל משה פילא.

והיותר תימה שרצה להתיר אף לשיטת הרמב"ן והרשב"א בסוגיא דיצחק ריש גלותא מטעם שמעיד משה פילא שיצא מפלופיל ואין זה ענין כלל להיא דיצחק ר"ג דהתם אמרינן פאן נמצא פאן ה' ויצחק ר"ג ה' מאנשי קורטבא אבל פאן דחיים אגילאר פאן ממקום אחר לפלופיל בודאי חיישינן שמא גם אחר פאן לשם ששמו חיים אגילאר ודוק היטב.

וכבר הארכנו בזה בתשובה בתכלית האריכות וגם על חלקת מחזקק השגתי בתשו' באריכות ובאמת בנ"ד לא סמכתי ע"ז וא"צ לסמוך ע"ז דלפי מה שפכתתי למעלה גופא דעונדא דידן היכי הנה התירא פשוט מאד לכ"ע.

תו כתב מע"ל שיש לגמגם דכאן לא מיקרי עביד לגלויי דאם יבא בעל של העגונה וכו' ונה פלא גדול דהרי אם יבא חי הבעל עצתו יכחיש אותה ויגיד לה הרי אני עמדתי ונתאכסנתי בשעת הפרחה וכיון שבעלת אכסניא אמרה שלא נתאכסן אלא אחד הרי תתפס בשקר, ולהעגונה עצמה כ"ש דלא חיישינן דמשקרא ולא נתאכסן אבל האלמנה דהרי לגבי העגונה עצמה איכא תרתי דדייקא וגם עביד לגלויי אלא ודאי אמת שנתאכסן.

אמנם לדינא פבר הארכתי בתשובה לפענ"ד יש להקל במקום עיגון בלא טעמא דעבידי לגלויי דדייקא לחוד מהני היות שפן נראה דעת רוב הפוסקים פאשר אבאר, הנה התשב"ץ חלק ראשון סי' פ"ד פתב להדיא בשם התוס' והרמ"ך דמעולם לא נסתפקו בגמ' דדייקא מהני זולת דהאי איבע' קאי אם עבידי לגלויי ג"כ מהני שהרי התשב"ץ האריך שם דעד מפי עד לא מקרי עביד לגלויי ק"ו מפי נכרי או שפבר מת או אינו מכיר ממי שמע אלא ודאי דטעמא דעמפ"ע משום דדייקא ודייקא לחוד מהני ואף הריב"ש לא חלק עליו, רק מה שרצה התשב"ץ לומר דמילתא דעבידא לגלויי הוא דאורייתא וע"ז חולק הריב"ש דגם טעמא דמילתא דעבידא לגלויי הוא דרבנן ומשום עגונה הקילו בה.

אָבֵל מֵה שְׁפָתַי הַתְּשֻׁבָה דַּע"ע לֹא לֹא הָיוּ עֲבִידֵי לְגִלּוּי הוֹדָה לֹו פְּנִיָּה מִמֵּה שְׁפָלְפְלוּ בְּסִנְיָא דְפִּיִּסְקִין מְזוּנֹת לְפָנֵי אֲצֵא וְיוֹתֵר מְבֹנָאָר מִמֵּה שְׁפָתַי בְּסוּף הַתְּשֻׁבָה סִי קַנ"ה וְנ"ל וְיֵשׁ דְּבַר שְׁאֲמָרוּ בֹו ג"כ מִקְלֵתָא דְעֵבִידָא לְגִלּוּי וְאִינוּ בְּגָדֵר זֶה שְׂאִינוּ דְבַר מְפֹרְסָם וְאִין בְּיָדֵינוּ לְגִלּוֹתוֹ וְגַם אִינוּ נְדָאֵי שְׂיִגְלָה אֱלָא שְׂאִיפְשֵׁר שְׂיִגְלָה בְּאִינָה זְמַן כְּגוֹן מֵת פְּלוּנֵי שְׁהָרֵי אָף אִם הוּא חֵי אֲפִשֵׁר שְׂלֵא יָבֹוא לְעוֹלָם כִּי יִרְחִיק נְדוּד לְקֶצֶה הָאָרְצָא וְלֹא יוֹדַע אִם הוּא חֵי אִו לֹא אֱלָא שְׂאִם הוּא חֵי וְיָבֹוא לֹא יֵהִי טַעֲנָה לְמִי שְׂמַעִיד עֲלֵיו שְׂמַת וְתוּ פְתַב וְעוֹד יֵשׁ מְקוּם שְׂהַזְפִּירוּ מִקְלֵתָא דְעֵבִידֵי לְגִלּוּי שְׂאִינוּ בְּגָדֵר אֱלֹו שְׂאִינוּ דְבַר מְפֹרְסָם אֱלָא שְׂיָדְעִינוּ שְׂהִי עֵדִים בְּדְבַר וְאִם נְחֻקֵּר אֹתָם אִיפְשֵׁר שְׂיִזְכְּרוּ וְיַעֲדוּ וְיִבְזֵה אִין עַד אֶחָד נְאָמֵן מִשׁוּם מִקְלֵתָא דְעֵבִידֵי לְגִלּוּי עַכ"ל הָרֵי מְבֹנָאָר מְדַבְּרֵי דְאָף אִם יֵשׁ עֵדִים וְיִכְחִישׁוּ אֹתוֹ לֹא מִקְרֵי עֵבִיד לְגִלּוּי ק"ו בְּאִינוּ מְזַכְּרֵי מִמֵּי שְׂמַע אִו שְׂאֲמַר שְׂשֻׁמַּת מִפִּי שְׂמַת אִו בְּאֹמֵר שְׂשֻׁמַּע מְנַכְרֵי דְלֹא מִקְרֵי עֵבִיד לְגִלּוּי וְכֵן מוֹכַח דַּעַת בַּעַל הַמְּאֹוֵר וְהַרְשָׁב"א וְדַעַת הַרְמַב"ם מְהָא דְנָתַן טַעַם דַּעַד אֶחָד נְאָמֵן דְנִיתָן לֵה בֹן בַּמַּד"ה שְׂהַשְׂיָג הַרְאָב"ד דְזֶה לֹא עֵבִיד לְגִלּוּי וְתִירָץ הַרְשָׁב"א דְהִכָּא דִּיִּיקָא וְכֵן הוֹכַחְתִּי שְׂמַ דַּעַת הַרְמַב"ן מִמ"ש בַּב"ב דְאִין אֲדָם חוֹשֵׁשׁ שְׂיִתְפֹּס בְּשִׁיקְרָא לְאַחַר מִיתָה דְלַפ"ז קְשִׁיא מִמ"ש בְּסוּף פ"ב דִּיבְמֹת מַעֲשֵׂה בְּלִיִּסְטִים אֶחָד שְׂיִצְא לִיהָרַג וְכו' וְהַשְׂיָאֵו חֻקִּים אֶת אֲשֵׁתוֹ וְא"כ תִּקְשִׁי דְהָרֵי זֶה לֹא הָיוּ עֵבִיד לְגִלּוּי דִּיִּוֹצָא לִיהָרַג וְלְדַבְּרֵי חֻקִּים שְׂמַ נְרָאָה דְמִיָּרֵי בַב"ד שְׂל יִשְׂרָאֵל וְלַר"י מִיָּרֵי בַב"ד שְׂל פְּרָסִיִּים וּמְלַבֵּד דְתִיקְשִׁי בְּגִיטִין פְּרָק כָּל הַגֵּט אִו לְלִישְׁנָא קַמְאֲדַר יוֹסֵף אִו לְלִישְׁנָא בְּתַרָא, מְלַבֵּד כָּל זֶה הַדְּבַר בְּרוּר דַּע"ג דְנוֹתְנִין עֲלֵיו חֻקִּים חֻקִּים וְחֻקִּים מִתִּים עַכ"פ לֹא שְׂיָיָה לֹוֹמֵר דְסוּמְכִין ע"ז לְהַתִּיר אֲשֵׁה לְשׁוּק מִשׁוּם דְמִתְיָרָא לְשַׁקֵּר שְׂמָא יַעֲמֹוד חֵי וְיִהְיֵה נְתַפֵּס בְּשִׁיקְרָא, וְעוֹד נְרָאָה דְגַם הַרְאָב"ד ס"ל כֹּן שְׂהָרֵי פְתַב דְנִיתָן לֹו בֹן בַּמַּד"ה לֹא מִקְרֵי עֵבִיד לְגִלּוּי אַע"ג דִּיִּוֹכַל לְהַתְּבַרֵר ע"פ עֵדִים ק"ו בְּאִינוּ מְזַכְּרֵי מִמֵּי שְׂמַע וְכו' וְכֵן נְרָאָה דַּעַת הַרְשָׁב"א בְּסִי אֱלָף רַנ"ב שְׂשֻׁאֵלוֹ אֹתוֹ אִם עַד מִפִּי עַד נְאָמֵן לְהַתִּיר יְבָמָה לְשׁוּק וְהוּא הַשִּׁיב שְׂנַאָמֵן וְהִבִּיא רַאִי מְדַבְּרֵי בַה"ג מְאֵחַר שְׁפָתַי לְדַבְּרֵי רַב אֱלָפֵס דְהָא דְקַמְדַּחֵי רַבְּנֵי לְרַב שְׂשֵׁת וְהָאֵי מְרַבְּנֵי לְרַבָּא לֹאוּ דְחִיּוֹת נִיגְהוּ וְעַד א' נְאָמֵן בִּיבָמָה לְשׁוּק לְהַתִּירָה כְּתַב הַשְׂתָּא דְאַמְרַת דַּע"א בִּיבָמָה לְשׁוּק כְּשֵׁר דְשׁוּיָגְהוּ רַבְּנֵי כְּאֲשֵׁה שְׂהֵלֵף בַּעֲלָהּ וְלְכוּלְהוּ מִקְלֵתָא שְׁוּיָגְהוּ רַבְּנֵי וְה"ה עַמ"ע מִפִּי אֲשֵׁה וְכו' עַכ"ל.

לְכַאוּרָה קְשִׁיא מַה הִי דַּעַת הַשְׁוֹאֵל לְחַלְק בִּיבָמָה בֵּין עַד שְׂאוּמֵר מֵת יְבָמִיָּהּ וּבֵין עַד שְׂאוּמֵר שְׂשֻׁמַּע מִפִּי עַד וְכֵן מֵאֵי קַמ"ל בַּעַל הַלְכוֹת בְּזַה. וְיוֹתֵר קְשִׁיא לְשׁוֹן בַּה"ג שְׁפָתַי דְשׁוּיָגְהוּ רַבְּנֵי כְּאֲשֵׁה שְׂהֵלֵף בַּעֲלָהּ לְכוּלְהוּ מִקְלֵתָא שְׁוּיָגְהוּ רַבְּנֵי, וְקְשִׁיא דְמַהִּיכָא תִּיתִי נְחֻלְק בִּינֵיהֶם אֱלָא נְדָאֵי הוּא הַדְּבַר אֲשֵׁר דְבַרְנוּ דַּעַת הַשְׁוֹאֵל הִי דַּע"א בִּיבָמָה נְאָמֵן מִשׁוּם מִקְלֵתָא דְעֵבִידֵי לְגִלּוּי וְלִכְךָ רְצָה הַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת גְּבִי ע"א בְּמַלְחָמָה לְחַלְק דַּע"ע אִינוּ נְאָמֵן מִשׁוּם דְלֹא הָיוּ מִקְלֵתָא דְעֵבִידֵי לְגִלּוּי וְהַרְשָׁב"א הַשִּׁיב לֹו דְאִין הַטַּעַם מִשׁוּם עֵבִיד לְגִלּוּי רַק מִשׁוּם דְדִיִּיקָא כְּדַמוּכַח מַק"ו דְרַבָּא כְּמְבֹנָאָר בְּרַשָׁב"א גְּבִי ע"א בְּקַטְטָה זֶה פְּנוּנַת בַּה"ג אִילּוּ אִיפְשֵׁטָא הַבַּעֲיָא מִטַּעַם עֵבִיד לְגִלּוּי (*וְדָאֵי הִי מְקוּם לְחַלְק) אֲבָל בְּאַמַּת דְבִיבָם לֹא דִיִּיקָא (*הַתּוֹ) [הִי] מְקוּם לְחַלְק (*כִּי בְמָה) [בִּיבָמָה] בֵּין הָעַד עֲצָמוּ וּבֵין הַמַּעֲיֵד מִפִּי אַחַר אֲמָנָם הַשְׂתָּא דְאִיפְשֵׁטָא הַבַּעֲיָא מִשׁוּם דְרַב שְׂשֵׁת וְרַבָּא וּמוֹכַח מְדַבְּרֵיהֶם דְאִין הַטַּעַם מִשׁוּם עֵבִיד לְגִלּוּי רַק דְדִיִּיקָא כְּמוֹ אֲשֵׁה שְׂהֵלֵף בַּעֲלָהּ מַק"ו

דַּרְבָּא א"כ מְמִילָא לְכוּלָּהּ מִקְלָתָא שְׁוִינְהוּ רַבְּנֵי דְאַפִּילוּ עִמָּ"ע מְהֵנִי וְכֵן מוֹכַח בְּתַשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א שְׁכַתְּבָא בְּעֵלְהָ וְאַח"כ מֵת הֵבֵן שְׁכַתְּבָא שְׁהֶרָאב"ד מוֹדָה לְזֵה מְשׁוּם דְדִיִּיקָא מְשַׁמַּע בְּהִדְיָא דְגַם זֶה לֹא מִיִּיקָרִי עֶבֶיד לְגִלוּנֵי רַק דְנֶאֱמָן מְטַעַם דְדִיִּיקָא וְהָא דְבְנִיתָן לֹו בֵּן אֵינוֹ נֶאֱמָן לְדַעַת הַרְאָב"ד מְטַעַם דִּיִּיקָא מְשׁוּם דְהֶרָאב"ד מְחַלֵּק לְדַעַת הַרְשֵׁב"א בֵּין אִם מְעִיד נֶגְדַּת הַחֲזָקָה דְאֵינוֹ נֶאֱמָן כְּמוֹ הַבְּעַל מִשָּׂא"כ אִם אֵינוֹ מְעִיד נֶגְדַּת הַחֲזָקָה וּבִאֲשֵׁה ס"ל אִף אִם אֵינָהּ מְעִידָה נֶגְדַּת הַחֲזָקָה כְּגוֹן דְהֶחֱזַק מִיתַת שְׁנֵיהֶם אֵינָהּ נֶאֱמָנָת מְשׁוּם דְבְצִירוּף הָעֵד אִף דִּיִּיקָא זֹוּטָא מְהֵנִי אַע"ג דְעַד לֹא עֶבֶיד לְגִלוּנֵי סְמִכִּינוֹ עֲלֵיהָ אִף בְּדִיִּיקָא זֹוּטָא וְכֵן מְבוֹאָר בְּחִידוּשֵׁי הַרְשֵׁב"א גַּבִּי עַד אֶחָד בְּקֻטָּה.

וְיֵשׁ לִי מְקוֹם עֵיוֹן עַל סְנֵיָא זֹו עַל שִׁטַּת הַפּוֹסְקִים דַּס"ל בְּדַבְרָא שְׁבַעְרָוּהָ וְלֹא אִתְחַזַּק אִיסוּרָא ע"א נֶאֱמָן מְדַאוּרֵיִיתָא, דְהֶרִי הַמְּאוּר וְהַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת וּבְחִידוּשֵׁי וְהַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשֵׁי שְׁמ"ס ל' דְהֵיכָא דְהֶחֱזַק מִיתַת הָאָב וְהֵבֵן ע"י אַחֲרִים שׁוֹב אֵין ע"א נֶאֱמָן לְנֹתַר מֵת בְּעֵלְהָ וְאַח"כ מֵת בְּנֵהּ אִי אֶמְרִינוּ דְטַעַמָא מְשׁוּם דְדִיִּיקָא וּבִיבְמָה לֹא דִיִּיקָא.

וְהֵנָּה הַרְמַב"ן גּוֹפֵא כְּתַב שְׁמ דְנֹדַי לִיכָא הֶתֶם חֲזָקַת אִיסוּר דְאֶדְרַבָּא מְדַאוּרֵיִיתָא אִוְקָמָה אִתְחַזְקָתָה שְׁהִיא מְוַתְרַת לְשׁוּק וְאִי ס"ד דְעַד אֶחָד נֶאֱמָן בְּלֹא אִיתְחַזַּק אִיסוּרָא אִף בְּדַבְרָא שְׁבַעְרָוּהָ וְקָשָׁה אִמְאִי אֵינוֹ נֶאֱמָן ע"א אִף בְּלֹא טַעַמָא דְעֶבֶיד לְגִלוּנֵי, בְּאַמַּת צ"ע דְכִינוּ דְמְדַאוּרֵיִיתָא אִוְקָמָה אִתְחַזְקָה וְאֵינָהּ צְרִיכָה חֲלִיבָה רַק לְחֻמְרָא אִמְאִי אֵין ע"א נֶאֱמָן כִּינוּ דְאִיסוּרָא דְרַבְּנֵי הוּא וְעֵינֵן בְּמִבִּי"ט הוּבָא בַק"ע רְצָה לְהַקְל בְּמִשָּׂא"כ אִף בְּנִכְרֵי שְׁאֵינוֹ מְסַלְכִין וְהֵנָּה הַרְשֵׁב"א וְהַרְמַב"ן הוֹסִיפוּ עוֹד עַל דְבַרֵי בְּעַל הַמְּאוּר דְאַפִּי לֹא אִיתְחַזַּק מִיתַת הֵבֵן כְּלָל ע"י עַד זֶה אַפ"ה אֵינוֹ נֶאֱמָן.

שׁוֹב מְצַתִּי בַט"ז סִימָן קנ"ד בְּתַשׁוּבָה שְׁפַלְפְּלוּ בְּעַנְיָן זֶה עִם הַגָּאוֹן מו"ה הָעֵשִׂיל. וְאֵנִי תַמָּה שְׁלֹא הִבִּיאֹו הַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת.

וְאֵין לְהִבִּיא רַאִי מִי"ד סִי קי"ט דְנֶאֱמָן לֹוֹמַר מִמְּוִמָּחָה פְּלוּנֵי קְנִינִי חֲדָא דְכְּבָר כְּתַב הַרְמַב"א דְבִאִיסוּר דְאוּרֵיִיתָא לֹא מְהֵנִי וְהַסְפִּים עִמּוֹ הַש"ף וְכֵן דַּעַת הַב"י. וְמָה שְׁהַקְשָׁה הַש"ף מְהָא דְנֶאֱמָן נִכְרֵי לֹוֹמַר שְׁל עוֹף פְּלוּנֵי וְטָהוּר לַק"מ דְזֵה הוּי מִקְלָתָא דְעֶבֶידִי לְגִלוּנֵי מְשִׁשׁ, וְאִף דְאֵינוֹ נֶאֱמָן מְדַאוּרֵיִיתָא אִף בְּדַעַבְיָדָא לְגִלוּנֵי בְּעִגּוּנָה פְּשׁוּט דְהֵכָא עֲדִיר דְנִכְנַס בְּגִדְרָא דַּעַת גְּלוּי מִקְלָתָא שְׁבִינְדִינוּ לְגִלוּתוֹ תִּיכְף כְּמִבְּוֹאָר בְּרִיב"ש סִי קנ"ה וְדַמְיָא לְבִשְׂרָא וְחֻלְב שְׁטוּעִמּוֹ קִפִּילָא שְׁנַתָּן הַרִיב"ש הַטַּעַם שְׁבִינְדִינוּ לְגִלוּתוֹ, וְאִף דְהַט"ז מְחַלֵּק וְכַתְּבַת דְנֶאֱמָן אִף בְּדַאוּרֵיִיתָא הַרִיב"ש לְגִזְיָא שְׁכַתְּבָא שְׁמ אִם הוּא בְּעַנְיָן דְלֹא שְׁיִיף מִיְרַתָּהּ אוֹ שְׂדוֹ תִּקִּיפָא אוֹ בְּעַנְיָן אַחַר וְכו'.

וְעֵינֵן בַּתב"ש סִי ב' שְׁהַסְפִּים ג"כ דְמְוִמָּחָה פְּלוּנֵי לְחֹוד לֹא מְהֵנִי רַק בְּצִירוּף לְטַעַמָא דְלֹא שְׁבִיב הִתְרָא כו'. וְאֵין לְהִבִּיא רַאִי מִתּוֹס' גַּבִּי עַד אֶחָד בְּמַלְחָמָה שְׁכַתְּבוּ דָאִם הָעֵד אוֹמַר בְּדַדְמֵי אִף דִּיִּיקָא דִּינָהּ לֹא מְהֵנִי דְזֵה אֵינוֹ רַאִי כְּלָל דְנֹדַי אִי חִיִּישִׁינוּ דְעַד אוֹמַר בְּדַדְמֵי אֵין כָּאֵן עַד כְּלָל לְשִׁיטַת הַתּוֹס' וְאִטּוּ בְּלֹא עֲדִים אַפִּי אִיכָא קוּל הַפְּרָה נְסִמּוּף עַל דִּיִּיקָא דִּינָהּ לְחֹוד וְדַאי ז"א אֶבֶל כָּל דְאִיכָא ע"א אִף דְלֹא עֶבֶיד לְגִלוּנֵי אַפ"ה מְצַטְרַף לְדִיִּיקָא דִּינָהּ וּמְהֵנִי.

ובבאמת דברי הריב"ש צ"ע דמשמע מדברי הריב"ש סי' ש"ף דע"א מפי נכרי מסל"ת
נאמן במים וכיון דמים במלקמה דמי ואיתתא לא דייקא ועד מפי נכרי לא הוי מילתא
דעבידי לגלויי אמאי נאמן.

וכבר זה כמה נים הקשיתי לשאול וכמעט כל הפוסקים פה אחד דעמ"ע נאמן במלקמה
ובמים: ולפמ"ש בשם התשב"ץ וכן נראין הדברים מהרבה פוסקים דעמ"ע לא הוי עביד
לגלויי וכיון דבמלקמה ובמים לא דייקא אמאי מהימן עמ"ע, וארכו הדברים ביני ובין
הרב מגלוגא וחתר להשיב אל היבשה ולא יכול ונשאר הדבר בקונשיא.

ואין לפרש דה"ק דמילתא דעבידא לגלויי דהיום או מחר יבא ההרוג ברגליו מה לו
לשקר חנם, דזה אינו חדא דלשון הרמב"ם והריב"ש בסי' קנ"ה מבואר שאינו פן ועוד
דהרי גם בפשיטות ע"פ הטעם דע"א אינו נאמן דחיישינן שמהא משקר, וע"כ צ"ל דלא
חייש לקולא דידה אף בלא במתכונן חיישינן דמשקר כ"ש דיש לחוש שמהא מכונן
לשקר ה אמנם אף אם נימא דאף עמ"ע מקרי עביד לגלויי מטעם הנ"ל פסברת מהרי"א
בסימן פ"א או דאם יבא חי נתלה שהעד השני שקר מה שאינו לפענ"ד.

מ"מ כבר הוכחתי דעכ"פ דעת התשב"ץ והרשב"א והרמב"ם לדעת הרשב"א וכולהו
ס"ל דדייקא לחוד מהני, וכן נראה לכאורה דעת הרא"ש בעד אחד ביבמה, דהנה הקשו
דלמה לי למימר להרא"ש דבמת הבעל ואח"כ מת הבן ודאי לא מהימן אמאי לא נימא
דהא בעיא בתרנוניהו פשיטת רש"י, נהי דלא קשיא דאמאי דחיק הרא"ש לומר דבעד
לא שייך מיגו דאף אם שייך מיגו גבי אפתי איכא למיבעי במת יבם לחוד דאע"ג דמת
בעליה ואח"כ בנה נאמן אפתי איכא למימר דלא דייקא רק דנאמן משום מיגו וזה הי'
קושל' הגאון מ"ו העשיל זצ"ל.

ומ"ש דנאמנת לומר מת בעלי היינו ביצאתה היא ובנה למד"ה ובאה היא ואמרה מת
בעלי, ודברי הט"ו והמגיה אינם מוכנים לי. אמנם באמת אין זה קונשיא דא"כ תקשי מאי
פשיט רב ששת וכמ"ש המגיה אכל אפתי קשיא לכאורה דנימא דהא [בעיא בשניהם]
אי עביד לגלויי מהני או לא, וצ"ל פיון דאנו חוששינן שמכונן לקלקלה א"כ ע"כ עיקר
פוננתו שיתגלה הדבר כדי שתתקלקל דאם לא יתגלה לא תתקלקל, וא"כ אף אם נימא
דטעמא משום עבידלגלויי אפ"ה לא מהני, לסברת מהרי"ו בסי' פ"ז אע"ג דאמרינן דעד
אחד נאמן משום דעביד לגלויי ולא חיישינן דילמא שכיר הוא וכוננתו לקלקלה משום
דלא חיישינן לזה רק הכא פיון דאמר מילתא יתירתא ודלא כמ"ש למעלה אמנם לפ"ז
צ"ע א"כ היאך פשיט רב ששת דמת בעליה ואח"כ בנה דמהימן, דהרי אפילו אי טעמא
דע"א משום עביד לגלויי בהא לא מהימן דחיישינן לקלקלה ואם נימא דהכי פשיט לה
דש"מ דלא חיישינן לקלקלה, חדא דא"כ אפתי לא נפשט מת יבמיה דילמא הכא טעמא
משום מיגו פיון דלא חיישינן לקלקלה דלפ"ז עכ"פ מק"ו דרבא לא מוכח מידי דמת
בעליה ואח"כ בנה דמהימן דהרי ע"כ פוננת רבא דממ"נ נאמן דאי משום עביד לגלויי הא
נדאי מהימן ואי משום דייקא איכא ק"ו כמו שכתבו התוס' וא"כ אפתי אין ראי' דמהימן
במת בעליה ואח"כ בנה דאיכא למימר פיון דאמר מילתא יתירתא דילמא מכונן לקלקלה
ולא הוי עביד לגלויי ואף פיון דלא חיישינן דסניא לי' תו ליכא למימר דמכונן לקלקלה
דתידיק שפיר דהיא גופה מנ"ל דדייקא שפיר דהרי איכא למימר דטעמא דעבידי לגלויי

עיקר ודייקא קצת פסברת בעל האבועי נאין לומר דאה"נ דרבא לא פשיט רק במת
במיה לחוד א"כ מאי האי דקאמר הרא"ש בסוגיא דפיסקא דיש להחמיר שלא פדברי
הרי"ף דאפשיטי האבועי וכן במת בעליה ואח"כ בנה מאי וכן דהרי"כ ש"ש הוא דלשיטתן
בהא לא אבועי וא"ל משום דרב ששית הא אפתי ליכא רק פשיטות מרב ששית לחוד
והרי"ף פתב משום דרבא ורב ששית ס"ל דאפשיט האבועי אע"כ דס"ל דרב ששית ורבא
תרונייהו ס"ל דעיקר טעמא משום דדייקא כמ"ש התוס' ובטעמא דדייקא לחוד מהני ולא
חיישינן דסניא לי וילכה הוי ס"ד דגם במת הבן מהני וכן פשיטותא דרב ששית דעיקר
טעמא משום דלא חיישינן לסניא לי ודייקא שפיר ולא בעינן לטעמא דעביד לגלויי ובה
מיושב דאמאי לא פשיט הרא"ש ע"א ביבמה מדגלת דעיקר טעמא משום עביד לגלוי
אע"כ דגם שם איכא למימר להיפך דהתם דדייקא יותר וכמ"ש התוס' פאן: אמןם באמת
דברי מהרי"ו לא נהירא לי דאיך לא פירשו הטעם בהדיא דלעולם לא חיישינן לקלקלה
רק הקא משום דאמר מילתא יתירתא ולא הוזכר בדבריהם פלום מזה הטעם ועוד דהרי
אדרבה מטעם שאמר מילתא יתירתא הוי ס"ד דנאמן טפי מטעם מיגו וניהו דאמרין
דאין פאן מיגו משום דאפשר יש לו טעם בדבר אפתי מדוע נימא דמגרע טפי נאמנות
העד ומדוע לא נימא שהעד אומר דברים פהוניתן, וגם הראיות שהביא מהרי"ו לפענ"ד
אין דאי פלל דהתם דדייקא ולא ילקלה אמןה לפענ"ד הדברים פשוטים דהרי בעל
האבועי הי סבור כפשוטו דביבמה ליכא רק דדייקא זוטא והוי ס"ד דאי טעמא משום
דייקא ודאי דדייקא זוטא לא מהני ואם טעמא משום עביד לגלויי מהני בצירוף הדייק
ובנדאי למשנה ראשונה שאין ע"א נאמן הוי חיישינן אף לקלקלה פמבואר בירושלמי
אמןם לפ"ז האבועי למשנה דע"א מהימן ולא חיישינן לקלקלה טעמא מאי אי סמכינן
אדייקא זוטא בצירוף עבידי.

לגלויי אם לאו והנה הרא"ש שינה לשון התוס' דבתוס' כתבו ולא דדייקא שפיר והרא"ש
השמיט תיבות אלו משום דס"ל פינן דבלא"ה ס"ל לבעל האבועי דביבמה ליכא רק
דייקא זוטא ממילא אי אמרינן דהעד אומר בכונה דמתו שניהם כדי שלא תדקדק ע"כ
דליכא דדייקא פלל דהרי בלא"ה ליכא רק דדייקא זוטא וילכה פתב שפיר דחיישינן שמכוין
לקלקלה ובאופן זה ליכא דיוקא פלל ועבידא לגלויי לחוד בלא דדייקא זוטא לא מהני
אמןם הפשטן פשיט לי דמעיקרא דדינא פירכא ונדאי גם ביבמה איכא דדייקא רבה ודוק
במש"ל ובין לפי שיטת מהרי"ו ובין לפי מה שפרשתי דברי הב"ש בסי' קנ"ו ס"ק י"ד
צל"ע חדא פמו שפתב הרמב"ם דס"ל דנאמן דניתן לבעלה בן ה"ה אשה דנאמנת שפלו
לה חדשי ודלא פהרא"ש ונה תימא ודבר זה לא יתברר לעולם וליכא חומר בסופה ולא
דייקא.

גם מ"ש דיש לחלק בין רוב מסייע לעד ובין חזקה מסייע דהרי אין ע"א נאמן במת בעלה
ואח"כ בנה ונה יותר תימא דהקא טעמא משום דשמא מכוין לקלקלה מטעם שפתב
מהרי"ו או מטעם דידי.

פל זה פתבתי לרווחא דמילתא אבל בנ"ד א"צ לכל זה דאין לה מילתא דעבידי לגלויי
יותר מזה לשיטת האומרים דעמ"ע הוי עביד לגלוי וכמו שפתבתי למעלה דהרי ע"כ
העגונה אומרת אמת שאמרו לה שבעלה נתאכסן שם כמה שבועות ושצו אותה לחקור

אותו אצל האלמנה ועפ"ז נאמנת הן מטעם דיניקא הן מטעם עביד לגלויי ולא עוד שאשה עצמה ודאי נאמנת מטעם הדיוק לחוד כדמוכח בירושלמי דלמשנה ראשונה היא נאמנת והעד לא הי' נאמן פדעת ר"א ור' יהושע מכ"ש דעביד לגלויי דאם הבעל יבוא חי אם לא נתאכסן שם יכחישנה אלא ברור שאומרת אמת וא"כ בנדאי נתאכסן אצל האלמנה כמה שבועות והיתה מכירתו וכיון שהאלמנה אומרת שאברהם צורף נתאכסן אצלה כמה שבועות ומביתה לקחו אותו להקדש בק"ק ברדא ואח"כ שמעה בו שמת וא"כ אם יבוא חי יכחישנה שהרי מעידה בבירור שלא נתאכסן אצלה כמה שבועות אברהם צורף בלתי זה וגם ק"ו שלא לקחו אותו מביתה להקדש זולת אחד ובלתי ספק כי לא סיימוהו קמי' דמר ואם ישלח אחר הרבני מו' יהושע מקאמרניא יגיד לו הדברים כהווייתן ולע"ד הדבר פשוט בפעיתא בכותחא להתיר האשה מכבלי העגון וגם אני הנני נטפל לעושי מצוה להסכים עם רומעכ"ת בהיתר האשה הנ"ל והנה אל יקפיד מע"ל כי באו דברי בקצרה וגם לא פסדון היות פתבתי בנחיצה רבה מחמת טרדות אחרות מלבד טרדות התלמידים שיעורן פסדון וגם ידי יד כהה עצלה מלכתוב וגם אין לי מעתיקים פנויים להעתיק דברי וזו הסיבה כי ימצא שם ט"ס הרבה ועתה אני חוזר על הראשונות בהיתר אשה זו ובביאור מ"ס בראשונה ולהיטיר כל הספיקות והחששות שחשש מעכ"ה בקיצור.

א) הדבר ברור. לשיטת הח"ח בכוננת הרא"ש שכל שאחד ידענו שהלה לשם והשני לא ידענו שהלה לשם הוי לא הוחזק הרי פאן לא הוחזק.

ב) אף אם בעיני תרתי אין שיירות מצויות ולא הוחזק כל שצמצמו האכסניא הוי אין שיירות מצויות ק"ו באכסניא זו דאין דרוך להתאכסן שם אורחים ואינה פונדק מיוחד לאורחים כלל פאן זולת דרוך מקרה לשם שהוצרכו להתעכב בק"ק ברדא ונכנסו לשם דזה ודאי דמיא להיכא דתרו פיתנא ואיפא תרתי לטיבותא לא הוחזק ואין שיירות מצויות כיון שצמצמו אכסניא.

ג) אף למה שהארכתי לחלוק על הח"מ דזה מיקרי הוחזק מ"מ כיון דדעת התוס' והרא"ש וסייעתו וכן הוכחתי בתשובה שפן הוא דעת הרמב"ם דבחדא לטיבותא סגי הקא עכ"פ אין שיירות מצויות.

ד) אף לשיטת הרמב"ן והרשב"א והנ"י דס"ל דבעינן תרתי ונימא דזה מיקרי הוחזק הקא כ"ע מודה להתיר בפשיטות כיון שהאלמנה מעידה שאמרו לה אותן הבורחים עצמן שנתאכסנו עם בעל העגונה אצל בעלת האכסניא ובעלת האכסניא מעידה שמת אחד מהבורחים ושמו אברהם צורף ולא נתאכסן אצלה אברהם צורף אחר ואין לנו לחוש שפא פנונתה שאינו יודעת בבירור פדי שניחוש שפא עבר א' עליה ולא ידעה שמו ומלאכתו דלעולם אין אנו תופסין דברי העד רק כפי דבריו ק"ו הקא דאינה צריכה להעיד כלל על כל הימים רק אותו זמן שנתאכסן ומת אברהם צורף הנ"ל שנדאי י"ל על זמן קצר כזה שיודעת בבירור שלא נתאכסן אצלה אברהם צורף אחר ק"ו שפכר פתבתי שבאכסניא זו אין דרוך לעוברים ושבים להתאכסן כלל זולת אלו באו דרוך מקרה לשם מחמת שדעתם הי' להתעכב שם עד שוב הבורחים.

ה) ועוד פנין שלא הנוחזק בין הבורחים עוד אכרם צורף מקרי לא הנוחזק ומה לנו לשם מקומו אחר שפין הבורחים. לא הנוחזק ובעלת אכסניא יודעת שלא הנוחזק עכ"פ עוד אכרם צורף אחר אצלה בין הבורחים וידוע לה שבא עם הבורחים.

ו) ועוד שעכ"פ כל הבורחים שהי באכסניא הי חבורה אחת והפירו זא"ז ואלו הי עוד אחר שם הי מגידים לעגונה על איזה אכרם צורף תחקור אלא נדאי שלא הנוחזק ביניהם אחר. ז) פנין שכל הבורחים הי ממקום אחד נאמנת האלמנה העגונה שבמקום הבורחים לא הנוחזק עוד אכרם צורף רף בשנים פמותו דהרי לשני חבורת בורחים לא תיישינו שיהי לא נתאכסנו אצלה בורחים רק פעם אחת וא"א לומר שכל הבורחים הי ממקום אחר שיהי העגונה מעידה שאותן הבורחים מעירה וממקומה הגידו לה שחבורתם נתאכסנו שם.

ח) פנין שהעגונה מעידה שאמרו לה שנתאכסנו אצל האכסניא עטליכה וואכין בל"א והוא לשון ב"א יותר משלשה שבועות דשנים ושלשה שבועות אומרים בפירוש שנים או שלשה שבועות וא"כ היא אפטר שפכל משך זמן שנתאכסנו אצלה לא נודע לבעלת האכסניא שמו או מלאכתו והיא לא שמעה פשקראו אותו חבירו ומלבד זה הוא חששא רחוקא שהי ביניהם עוד אחד ששמו לא נודע לה וזה שלא נודע לה שמו הי שמו אכרם והי צורף ג"כ וזה ברור דעדיף מלא הנוחזק בעיר.

ט) דהיא אפטר לומר דבעלת אכסניא לא הפירה אותו דהרי הבורחים צוי לחקור אצל בעלת אכסניא על בעלה וא"כ ע"כ ידעו שהפירה אותו בשמו היטב.

י) שיהי מוכח מדבריהם שפשינסעו הבורחים לביתם הניחו אותו בק"ק בראד ולכך צוי לחקור אחריו באותו אכסניא שהניחוהו והרי בעלת אכסניא מעידה שלא נשאר אצלה באכסניא מהבורחים זולת זה והי ממש דומיא דתוספתא ודומיא דפונדקי ששאלוה סתם אי חבירינו נאפילו שמו ושם מלאכתו לא בעינו ומלבד זה בעלת האכסניא הגידה בפירוש שיתר האנשי היו רצענים ושאר בעלי מלאכות זולת זה הי צורף.

גם מה שחשש מעלתו אולי נסעה מביתה בעלת האכסניא ובאותו פעם עמד שם אכרם צורף אחר כפר נתבטל חשש זה ממ"ש אמנם מלבד זה שלפי מה שהבין מעלתו שיש לחשונש על יום או יומים הי מקום לחשונש אבל לפי מ"ש שעמדו פמה שבועות אין מקום לחשונש וה דאין דרף נשים בעלת בית ובפרט אשה זו ליסע על פמה שבועות מביתה וגם אלו נסעה באותו פעם לא היתה מעידה בבירור והיתה בעצמה חוששת על זה ועוד פנין שהבורחים פולם הי ממקום אחד נאמנת העגונה לומר ששם לא הנוחזק עוד אכרם צורף רף בשנים וא"א לומר שהבורחים הי ממקום אחר פאטר כתבתי למעלה: וראיתי למעכ"ת שכתב שהאשה תעיד בפירוש שעכ"פ בעת הבריחה לא נתאכסן אצלה אדם ששמו כף ובעת הזאת היתה יודעת שם כל אחד ולא נעלם ממנה שם כל אחד מהבורחים ולפי מ"ש"ל בלי ספק דסתמא בפירוש: ומ"ש מר בענין עביד לגלויי לא ירדתי לסוף דעתו ולא יכולתי להולמן וביותר מה שפכל ושלש דלמא העגונה משקרת וחשש זה לא ראיתי ולא שמעתי בראשונים או באחרונים, ופשוט דהאשה נאמנת משום דדייקא ובירושלמי ר"פ האשה שלום הקשו למשנה ראשונה מ"ט היא נאמנת וע"א אינו נאמן ומשני דעד חשוד לקלקלה משא"כ היא עצמה לא תקלקל עצמה.

וּלְמִשְׁנֵה אַחֲרוֹנָה אֵיבְעִיָא לֵן מ"ט ע"א נֶאֱמַן אֵי מְשׁוּם עֶבֶיד לְגִלוּנֵי, וְעֵינֵן בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א רִישׁ סוּגְיָא דַע"א בְּמִלְחָמָה וּלְשִׁיטַת הַתְּשׁב"ץ צָרִיף לֹמַר דְּמִשְׁנֵה רֵאשׁוּנָה הַחֲמִירָה מְדַרְבְּנֵן: נְחֹזֵר לְעִנְיָנֵינוּ דַאֲרַף אִם נִימָא דְגַם גְּבִי דִיזְדָה צָרִיכִין אָנוּ לְטַעֲמָא דַעֲבִידֵי לְגִלוּנֵי הָרִי א"כ צָרִיכִין לֹמַר דְּגַם עַד מַפ"ע הֵנִי עֶבֶיד לְגִלוּנֵי, וְק"ו מְפִי שְׁנֵי עֲדִים שְׂיִכּוּלִין לְהַכְחִישָׁה וְכִינֵן שְׂאוּמְרַת שְׁהִגִּידוּ לָהּ הַבּוֹרְחִים וְא"כ אוֹתָן הַבּוֹרְחִים עֲצָמָם יִכְחִישׁוּ אוֹתָהּ אִם שְׁקָר בִּימִינָה, וְלֹא עוֹד דְּבִלְא"ה אִם הֶעֱגוּנָה מְשַׁקְרַת הָרִי אִם יָבֹא הַבְּעַל יִכְחִישׁ אוֹתָהּ לְפִי דַעַת מַעְלָתוֹ שְׁלַעוּלָם תּוֹלִין שְׁהֶרְאִישׁוֹן אָמַר אָמַת הָרִי תַתְּפֹס בְּשַׁקָר וְכִינֵן שְׁהֶעֱגוּנָה אוֹמְרַת אָמַת א"כ בַּעֲלַת הָאֶכְסָנְיָא תַתְּפֹס בְּשַׁקָר דַּהֲרִי אוֹתָן הַעֲדִים שְׁהִגִּידוּ לְהֶעֱגוּנָה הֵם יִכְחִישׁוּ אֵת הָאֶלְמָנָה בַּעֲלַת הַבֵּית שְׂאוּמְרַת שְׁמַת שְׁלֹא נְתַאֲכֹסֵן אֶצְלָה זֹלַת אַבְרָהָם צוּרְף אֶחָד, וְהָרִי גַם בַּעַל הֶעֱגוּנָה נְתַאֲכֹסֵן, וְלֹא עוֹד שְׁאִם יָבֹא הַבְּעַל חֵי הָרִי הַבְּעַל עֲצָמוֹ יִכְחִישׁ אוֹתָהּ לֹמַר הָרִי נְתַאֲכֹסְנִי אֶצְלָה כַּמָּה שְׁבוּעוֹת וְהָרִי אָנִי חֵי וְלֹא תוֹכֵל לְהַתְנַצֵּל בְּשׁוּם אֲנָפֵן בַּעוּלָם וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי דְהֶעֱגוּנָה וְדֹאֵי אֵינָה מְשַׁקְרַת, וְעוֹד דְּוִדָּאֵי שְׁנֵיהֶם אֵינָם מְשַׁקְרִים דְּכָל מִי שְׁמַשְׁקֵר יִתְפֹּס בְּשַׁקְרוֹ כְּשִׁיבֹא הַבְּעַל חֵי מְפִי הַבְּעַל וְהָרִי אֵין לָהּ מִקְלָתָא דַעֲבִידָא לְגִלוּנֵי גְדוּלָה מְזוּ: וְרֵאִיתִי לְהַנּו"ב בְּסִימָן מ"ב שְׁכַתְּבַת עַל הִירוּשְׁלַמִי מְדַהֲקָשׁוֹ וְיִקְנְסוּ אֶבֶל הַשְּׁנֵי וְלֹא יִקְנְסוּ אֶצְלָה הֶרְאִישׁוֹן מְכָלֵל דַּאֲרַף אִם לֹא הִי חוֹמֵר אֶבֶל הֶרְאִישׁוֹן רַק אֶצְלָה הַשְּׁנֵי הִי ג"כ דִּיּוֹק יָפָה וְכו' ע"ש וְתִימָה עַל גְּאוֹן שְׁלֹא עֵינֵן יָפָה בְּכוֹנוֹת הִירוּשְׁלַמִי דְהִירוּשְׁלַמִי לֹא מִיָּרִי כָּלֵל לְעִנְיֵן דִּיּוֹק שְׁסֻמְכוּ עָלֶיהָ שְׁתַּנְּשֵׂא שְׁהָרִי מְקַשָּׁה אַף עַל הַמִּשְׁנֵה דַאֲרַף בְּשְׁנֵי עֲדִים תַצָּא מְזָה וּמְזָה רַק דְקַנְוִשְׁיַת הִירוּשְׁלַמִי אֲמַאי קְנֻסוּהָ וְתִרְץ כְּדִי שְׁהִיא תִידוּק וְע"ו קָשָׁה דְבַשְׁלָמָא מִן הַשְּׁנֵי בְּדִין שְׁיִקְנְסוּ אֶבֶל מַה לָּנוּ לְקְנֹס הֶרְאִישׁוֹן אֲטוּ מְשׁוּם דְהִיא לֹא דִיִּיקָא יִפְסִיד הֶרְאִישׁוֹן וְע"ז תִּרְץ מְשׁוּם עָרוּנָה נִגְעוּ בָּהּ ע"ש בִּירוּשְׁלַמִי וְדוּק וְזָה בְּרוּר: סִימָן ט תְּשׁוּבָה שְׁנִית לְהַרְבּ דַּק"ק בְּרֵאד הֵנָּה בְּכַתְחֵי הַתְּשׁוּבָה עֲמַדְתִּי מְרַעִיד וְהִי קָשָׁה בְּעִינֵי לְהַאֲמִין כִּי יִצְאוּ הַדְּבָרִים מְפִי הַגְּאוֹן וְהֵם אֵינָם רְאוּיִם אֵלָיו.

אח"כ רֵאִיתִי דְלֹאוּ מֵר חֲתוּם עַלִי נְחָה דַעַתִּי דְבָלִי סְפֵק אֶצְלִי שְׁחַתוּם כ"כ מְדַעַתוֹ, וְאַף עַה"ח אָנִי אֲתַפְּלֵא אִם יִדַע צְנוּרְתָא דְשְׁמַעְתָּא מְדוּעַ לֹא הִבִּין, וְשַׁפְתִּי בְּרוּר מְלָלוּ וְהוּא מְתַהַפֵּף לְכָל צַד, וְגַם ח"ו לְחֻשְׁנוֹד אֵת כְּבוֹד הַגְּאוֹן שְׁרוּצָה לְפַלְפֵל דְרָף נְצוּחַ וְלַעֲשׂוֹת סְנִיגְרוֹן לְדַבְרֵיוּ וְכִי אֵין זָה מְדַת ת"ת כְּמוֹהוּ וְלֹא עוֹד כִּי לְנִצְחוֹן עֲצָה וּגְבוּרָה לְמִלְחָמָה בְּטַעַם וְסִבְרָא אֶבֶל לֹא בְּדַבְרֵי שְׁפִתִים וְאֵין טַעַם בְּרִיר חֲלָמוֹת לְזֹאת בְּלִי סְפֵק כִּי לֹא יִצְאוּ הַדְּבָרִים מְפִי הַגְּאוֹן: הֵנָּה הַשִּׁיג עָלִי בַמ"ש דְזָה מְקַרִי עֶבֶיד לְגִלוּנֵי דַהֲרִי לֹא מְיֻקְרֵי עֶבֶיד לְגִלוּנֵי אַא"כ נְתַבְרַר בְּעִינֵי כָּל שְׁמַשְׁקְרוֹת כְּגוֹן שְׁהִיא אוֹמְרַת מֵת וְהַבְּעַל יָבֹא חֵי מִשְׁא"כ שְׁתּוֹכֵל לְהַכְחִישׁ לְהַבְּעַל וּלְהֶעֱגוּנָה עַכ"ל.

הֵנָּה כָּל תְּשׁוּבָתִי רֵאשׁוּנָה סוֹבְבַת ע"ז דְתַקְשִׁי עַל עַמ"ע מְפִי שְׁפָחָה אוּ אֵינוּ מְגִיד מְפִי שְׁשֻׁמַע דְתּוֹכֵל לְהַכְחִישׁ לְהֶרְאִישׁוֹן אוּ לְהַשְׁפָּחָה: ק"ו בְּאֵינָה מְעִידָה מְפִי שְׁשֻׁמַע וְהוּא עֲשָׂה עֲצָמוֹ כְּלֹא יִדַע עַד לְבִסּוּף כְּתַב שְׁמָצָא מְצִיאָה כְּסִפֵּר נו"ב, וְאַנִּי הִבְאִיתִי בְתְּשׁוּבָה רֵאשׁוּנָה הַתְּשׁב"ץ וְכַתְּבִיתִי וְכ"כ הַנּוֹדַע בִּיהוּדָה, וְאַחֲרֵי שְׁרָאָה דְאַכְתִּי קָשָׁה מְעַד מ"ע וְשַׁפְּחָה עֲשָׂה עֲצָמוֹ בְּסוּף זוֹכֵר נְשַׁכְחוֹת וְחֹזֵר בּוֹ מַמ"ש תַחֲלָה דְלֹא מְקַרִי עֶבֶיד לְגִלוּנֵי כִּי אִם בְּדַבְרֵי שְׁיִתְבְּרַר לְעִינֵי כָּל שְׁמַשְׁקְרַת רַק אַף בְּמְקוֹם שְׁנֵאֲמִין לְרֵאשׁוֹן יוֹתֵר מְקַרִי ג"כ עֶבֶיד לְגִלוּנֵי וְכַשְׁרָאָה שְׁגַם זָה לֹא הוֹעִילוּ דְאַכְתִּי תַקְשִׁי בְּמַעִיד מְפִי שְׁפָחָה חִילְקָה מְסַבְּרַת הַפְּרַס וְדַחַק

עצמו יותר מדאי, ואין טעם בריר חלמות ולא נמצא לחלק בשום מקום בין מקום מילתא דעבידי לגלויי גדול או קטן, ומעולם לא ראיתי הבל פנה, ובחנם דחק דהדבר דוע דכוננת הרמב"ם דבעד מפי שפחה מטעם תקנות עגונות דדייקא' וכן פתבו כל הפוסקים דעתו.

ובלתי אפשר להאמין שיצאו הדברים מפי הגאון. והנה חזר מפל וכל ממ"ש.

תחילה בפשיטות להשיג עלי ששמע ולא הבין דהרי לא מקרי עביד לגלויי כי אם נראה בעליל לעיניי כל חי שמשקרת ולבסוף הודה דאף מפי שפחה שיוכל לומר שפנה בו אפ"ה מקרי עביד לגלויי.

אמנם אני אעתיק שנית היות השמיט ועשה עצמו פלא ידע והשמיט ראשית הדברים ונ"ל אחרי שהארכתי דעמ"ע לא מקרי עביד לגלויי וכתבתי דבאמת הטעם משום דייקא לחוד פתבתי אמנם בנ"ד א"צ לכל זה דאין לה עביד לגלויי יותר מנה למאן דס"ל דעד מ"ע מקרי עביד לגלויי כמ"ש בתשובתי הראשונה דכן דעת מהרי"ו וע"כ צ"ל פן דאל"ה תקשה ממלחמה ומים.

והנה לפ"ז פתבתי דק"ו דכאן מקרי עביד לגלויי שאם נימא דהטעם דעד מ"ע מקרי עביד לגלויי משום דאין אדם משקר במקום דאין בו תועלת דהיום או מחר יתברר ששקר הנה, ולמכונן לקלקלה לא חיישינו, וכן נראה בעליל דעת מהרי"ו, הרי הדבר פשוט דגם זה מיקרי עביד לגלויי אמנם אף אם יתבינו לי סברתו משום שאנחנו נאמין לראשון יותר ונתלה השקר בעד השני א"כ כ"ש דכאן מקרי עביד לגלויי דהרי ע"כ אנו מאמינין להעגונה יותר מעד אחר דבדידה איפא תרתי עביד לגלויי ודייקא וא"כ ודאי אומרת אמת שאמרו לה שבעלה נתאכסן שם כמה שבועות עכ"ז האשה העגונה נאמנת יותר מעד א' וא"כ אם יבא חי יכחישנה העגונה והבעל כו' וא"כ מ"ש שהיא תכחיש את העגונה כפר פתבתי שהדברים ק"ו אם מתמת שנאמין שעד הראשון אמר אמת מקרי עביד לגלויי שנתלה השקר בשני ק"ו פאן כשיבא הבעל חי שנתלה השקר בהאלמנה ולא בעגונה דהרי עגונה נאמנת יותר מעד אחר וכמו שכתבתי למעלה.

ולא עוד שאם יבא הבעל ויאמר שנתאכסן אצלה ובעלת אכסניא תכחישנו הרי בלי ספק שנאמין לבעל שהאלמנה תתפס בשקר דלאיזה צורך יאמר הבעל אחרי בואו שקר במתכונן שנתאכסן אצלה ונתלה בהקדש והבריא אם הוא שקר ולא להודות על האמת שלא נתאכסן, ועוד דהרי ודאי נתלה השקר בהאלמנה, דמה שהעגונה והבעל יאמרו שנתאכסן שם הוא מילתא דעבידי לגלויי ע"י יתר האנשים שנתאכסנו אצלה והעדים שהעידו להעגונה, ומ"ש שנתלה השקר בהעגונה שהיא נוגעת אזיל בטר איפכא מה שמבואר דאדרבה העגונה נאמנת יותר דדייקא.

ועוד דכשיבא הבעל הוא יכחישנה. והוא אינו נוגע ועוד כפלתי הדברים שנית בסוף התשובה וזה הי' עיקר הפנה שכתבתי דהעגונה ודאי אינה משקרת וממילא הוי פדות אלמנה עביד לגלויי גם מה שדחק עצמו בטעם הרמב"ם בעד מפי שפחה ובחנם דחק לחלק בין מילתא דעבידי גדול דנאמן מדניא ומילתא דעבידי לגלויי כמו מפי שפחה הוי פתונות עגונות וכל זה הבל ורעיון רוח ומ"ש ומה שהוכרחתי לחלק מתמת שקשה בעיניי

לדחות את טעם השני רק דלא בעינן שיהי' מילתא דעבידא לגלויי דהרי זה מחלוקת
שינה ותליא באשלי רב רבי גבי מ"ש הרמב"ם בפ"ג מהלכות יבום נאמן עד אחד להעיד
שניתן לבעלה בן להתייר לזר כו' ע"כ, וע"ו פתב הרמב"ם ד זה הדמיון אינו מחנור אם
אמרו בעדות מיתה דע"א נאמן אפי' בדבר שהיא אינה נאמנת משום דמילתא דעבידא
לגלויי ולא משקר יאמרו בניתן לבעלה בן דאפשר דמשקר ע"כ היינו משום דבזה דמעיד
דניתן לבעלה בן לא הוי מילתא דעבידי לגלויי, וכן הביא רמ"א בהגה"ה בסי' קנ"ט ולא
הכריע ויעו"ש בב"ש עכ"ל.

והנה לא עיין פלל אף בתשובתי דמעולם לא נחלקו הרמב"ם והראב"ד דדייקא מהני
לגבי דידה זולת בע"א ביבמה נחלקו דלא שייך דייקא פמבואר בגמ' וכבר הארכתי
בתשובתי, וזו שגיאה גדולה וראי' ברורה שלא יצאו הדברים מפי הגאון.

גם מ"ש מי לנו גדול מהרשב"א כו' הרי מבואר שחושש לדברי הראב"ד וכן פתב הב"ח.
כבר מבואר שלא עיין פלל ועיקר הספק דהראב"ד סבירא לי' דביבמה לא דייקא פמו
שהארכתי בתשובה.

עוד העתיק דברי הנו"ב במ"ש דעד מפי שפחה אינו נאמן מד"ת שהרי בידו להכחיש.
וכתב ע"ז ולא כמ"ש מעכ"ת וכו', הביטו וראו וה הפותב מפביר מילין בלי דעת שהרי
לדעת הרמב"ם דס"ל דעד מפי שפחה נאמן ע"כ שהקילו חכמים משום תקנות עגונות
וסמכו אטעם דייקא לפי מה שפי' הנו"ב, אבל אני פתבתי אף אם נאמר לא סמכינו
אטעמא דייקא רק דבעינו דוקא עביד לגלויי פסברת מהרי"ו ואפ"ה ס"ל אפי' עד מפי
שפחה נאמן כ"ש דהכא הוי עביד לגלויי כמ"ש למעלה.

סוף דבר בלי ספק שלא יצאו הדברים אלו מפי הרב הגאון דק"ק בראד רק מפי החתום
מ' אבלי: סימן י ב"ה ע"ד שאיש אחד החזיק עצמו בקטנותו ללוי מחמת שפן שמע
בילדותו מאחד מן המגידים וגירש שתי נשים בחוקת שהוא לוי נאח"פ נודע בבירור
שאינו לוי וכבר נישאו הנשים לאנשים נלענ"ד שהנשים צריכין גט שני וישבו תחת
בעליהן ולא יצאו אפשר אבאר בס"ד: הנה כבר נודע מחלוקת הפוסקים אם לא פתב
בגט פהו דיש פוסליו ויש מכשיריו והכריע הרמ"א דאין להקל רק בפשעת הדחק.

אמנם פן הדבר פשוט לדעת הפוסקים דשינוי גרע מאם לא פתב פלל וכבר פתבו
הפוסקים לחלק בין אם שינה מקום הלידה דכשר לשינה שם אביו והנה לענין אם שינה
מישראל לכהן נראה למי דומה והנה מדברי ר"ת דפרק הזורק נראה מפירוש דדומה
לשינה מקום הלידה, אמנם לענ"ד דעיקר טעם ר"ת הוא משום דמקום לידה א"צ לכותבו
אפי' לכתחלה וכמ"ש גם הב"י ושאר פוסקים.

ומה שדחק הב"י בלשון ר"ת באמת אין לשונו משמע פן דא"צ לדחוק דכוננת ר"ת רק
מה שא"צ לכותבו אפי' לכתחלה פלל א"כ אין מדקדקין בזה פלל אפי' אם שינה בזה
פינון שא"צ לכותבו אין מדקדקין ולא חיישינו ללעז אבל במה שצריך לדקדק עכ"פ
לכתחלה ממילא בשינוי מדקדקין וחוששין ללעז והנה מדברי ר"ת בפרק הזורק נראה
להדיא דאפי' אם פתב על מי שאינו פהו פשר היינו משום דס"ל פהפוסקים דאין
צורך לכתוב פהו אפי' לכתחלה אבל השתא לדין דצריך לכתוב פהו לכתחלה שלא

בשעת הדחק פסול אם לא כתב פהן ממילא י"ל דבשינה פסול אף בשעת הדחק כמו
בשינה שם אביו אמנם גם בשינה שם אביו יש מקילין באם הוחזק ויש פוסלין וס"ל דלא
מהני חזקה בשם אביו ונ"ל דלוי דומה לשם אביו דלא מהני חזקה לדעת המחמירים
בשם אביו אכן נראה מתשובת צמח צדק בסי' ק"ח דלעגנו פהן ולוי לא מהני חזקה אמנם
בתשובת ח"צ נראה דמהני חזקה גם לעגנו פהן ולוי, אמנם נראה שחלק בין אם פותב
על עצמו לוי לכותב על אביו אבל י"ל דהוא מייירי לכתחלה ולכן יש לחלק בינו לבין
שם אביו דיש להחמיר פדעת הפוסקים דבאביו לא מהני הוחזק אבל בדיעבד אם ניסת
בשעת הדחק דסומכין דמהני חזקה בשם אביו ה"ה לעגנו לוי אם הוחזק אביו ללוי נ"ל
דמהני ובדברי ר"ת נראה מבואר דאף דכתב על אביו שם פהן ואינו פהן דכשר דהרי
התוספות הקשו ע"ז בכתובות דאמאי מהני פהן בשני יוב"ש ותירצו דהתם דייקא משום
דאיכא שני יוב"ש וא"כ תקשה הא בלא"ה בשם אביו אם נכתב פהן פסול אלא ודאי
דאין חילוק אבל פכר פתבתי דאין מדברי ר"ת ראי' משום דלדידי' לא בעינן למכתב פהן
פלל אבל לדין דצריף למכתב איכא למימר דבדיעבד פסול בשינה ואפי' חזקה לא מהני
ללוי ומכ"ש בשם אביו וי"ל דהוי שינוי ממש פיון דלא מהני חזקה והוי מזונו מתוכו
ואפשר עוד דלדין דצריכין למכתב לוי וכבר פתבתי דלפ"ז י"ל דשינוי פוסל אפשר
דגרע משינוי שם אביו ואפי' מאן דס"ל דחזקה מהני לשם אביו אולי יודה פלוי דחוקה
לא מהני אם נודע אח"כ שאינו לוי והנה לעגנו גט נלענ"ד דצריכה גט אחר אף לאחר
שניסת לאחר וכמבואר בפסקי מהרא"י ובש"ע סימן ק"נ וקנ"א דאין זה לעז עיין בפסקי
מהרא"י באריכות אמנם לעגנו אם תצא מבפלה עדין הדבר צ"ע: סימן יא ב"ה במותב
תלתא כו' ואתא לקדמנא ה"ה המרום ה' יוסף במ' משה מק"ק האסטילאב והעיד בפנינו
הב"ד בתו"ע באליו"ע ובפונש התרת א"א לעלמא נאנחנו הב"ד אימנו עליו באיום גדול
והעיד בזה"ל ר' גרשון בן אליעזר מיט זיין ווייב שינה מק"ק זבארז האבן גיוואהנט
בקהלתינו ק"ק האסטילאב ה"ל אין איף האב אים וואל גיקאנט בין איף אוןעק פון מיין
פאטער איף בין גיוועזין אבל בעה"ב בק"ק שוחצאב ער הייסט ר' מרדכי איידילש איז
איין מאהל גיקומין דער ר' גרשון קיין שוחצאב מיט נאף איין חבד היישט יעקלי
וויזהאגראדר עשרה פרסאות מעיר ווארשא האב איף גיפרעגט דעם יעקלי וויא הייסט
דער יהודי וואס מיט אייך איז ווארוס עהר איז מיר זייער קענטליך גיוועזין רופט זיך
אהן דער ר' גרשון ווארום פרעגסטי זאג איף צו אים איף קאהן אייך איהר הייסט ר'
גרשון וואריס איהר האט גיוואנט בק"ק האסטילאב האט עהר מיך אןיך דער קענט אין
איז אוןעק גיפארין אין איין ערף שלשה שבועות אן תענית אסתר איז דער ר' גרשון
ווידער גיקומין קיין שוחצאב בקלייד בבגדים נאים האב איף עהם גיפרעגט מה מעשיך
האט עהר מיר תשיב גיוועזין אין בין איין משרת ביים חיל אין איז אוןעק וביום אחרון
של חה"מ פסח היינו ערב יו"ט אחרון של פסח שנת תקכ"ל בין איף גיפארין מיט מיין
בעל הבית ר' מרדכי איידילס ה"ל מק"ק קוטנא אהין לק"ק שוחצאב זענן מיר גיקומין
אין איין קרעצמע חצי פרסה מק"ק זעחלין האבן מיר גיזעהן או איין אדון מיט פיל זיינע
לייט האבן גישלאגין לר' גרשון ה"ל מפת מות אי די קרעצמירן איז אינה יהודית
אשכנזית זאגט צו אונס שויאן זיא וויא מעהן שלאגט איין יהודי צום טויט האב איך מיט
מיין בעה"ב ארויס גוקט האט דער ר' גרשון גישריגין צו ר' יוסף דא איז שוין מיין סוף

למעה"ש מודיע צו זיין מיין ווייב זיא נאָהל קיין עגונוה ניט זיין אין פר מורא בין איך קריק ארײַן אין קרעצמע אין מיר זענן אוועק גיפארין פר מורא אין דעם ר' גרשון האט מעהן נאָה גישלאגין ביז עהר איו נהרג גיווארין דארטין אין דער אָדון מיט זיינע לײַט האָבן דעם ר' גרשון אוף גיהאנגן אוף אין בײַם אין דער חבֿר יעקלי איו ניצול גווארן וויא ווייש דאָש באַשער עהר איו בלאז מַפְּרָסָם בְּכָל הַקְּהֵלוֹת הַסְּבִיבוֹת פִּין דְּעַר מַעֲשֵׂה אַז דְּעַר ר' גרשון איו נהרג גיווארין וְנִתְּלָה רַק אִיךָ זָאג ניט מַחֲמַת קוֹל.

או מפי השמועה נאר וואש מיני אויגין האבן גיזעהן פנ"ל רק סוף מיתתו האב איך ניט גיזעהן רק איך בין גיוועזין אין דעם פּפֿר חֲצֵי פְּרָסָה מִן זַעֲחֵלִין וְנָאו דְּעַר ר' גרשון איו נהרג גיווארין מַחֲמַת הַפֵּאת וואש איך בין דער בייא גישטאנן פנ"ל וואנט דארט איין יהודי איין איש וואס האלט בייא דעם שר של הפּפֿר דאָש מילחקש הנקרא בלשון פולין שווייגער האב איך גפּרעגט דעם יהודי דעם שווייגער וויא איו דער סוף גיוועזין מיט ר' גרשון הנ"ל האט עהר מיר גיזאגט איך וועל אייך זאגן דיא מעשה מתחלה ועד סוף דער ר' גרשון מיט ר' יעקלי וניזהגראדר זענין בַּחֲבֵרוֹתָא גְרִיטֵן אין דער אָדון וואס האט גיהרגית לר' גרשון איו אהן גיקומין צו זייא אין דער אָדון איו גיזעסין תפוס בייא דיא רוסען דען עהר איו גנוען איין קאנפּעדראק האט מעהן איהם ארויס גילאסט אין דער אָדון האט דעם ר' גרשון וואל גיקאנט וויא ער איו צו זייא אהן גקומן צו רייטן אין וואָלד אין זיי דר זאגט זענן זיי שפור גווען האבן זיי זיך דר קענט מיט דעם אָדון אונ האבן גשטיפט אונ נוי זייא זענן גקומן אין פּפֿר הנ"ל האט דר אָדון איין פּאָטש גיטאהן לר' גרשון האט דער ר' גרשון דעם אָדון אראפ גווארפין פון דעם פּערד זענן צו גפאלן פיל פוירען אונ דער אָדון האט גשריגן דאָש איו איין הולף רכיל איו דעד ר' יעקלי נמלט גווארן אונ ר' גרשון איו נהרג גווארן אונ דר נאָה האבן זייא אים אויף גהאנגן אויף איין בײַם אונ דר נאָה זענן גגאנגן אַרְבָּעָה פוירען אין וואלד אונ האבן אים צום איבריגן דר שְׁלֵאָגן איו דער ר' גרשון גילעגן אויף דר ערד האבן אן גהויבן אים פּלָבִים צו עסין האב איך מיך אויף אים מרחם גווען איבך דעם ר' גרשון אונ האב אים מקבֿר גווען אין וואָלד אונטֿר איין סאסנאווי בײַם צווישן צוויי ווארצלן.

אונ דער שווייגער הנ"ל וואש האט מיר דאָס אלץ דר ציילט האט מיך געפירט על קבר של ר' גרשון הנ"ל. אונ אלץ וואס איך זאג פּר אייך האב איך אלץ גזעהן מיט מיני אויגן אונ גהערט מיט מיני אוהרין, גם איך האב מיך דר נאָה גזעהן מיט זיין חבֿר יעקלי וויהגראלר הנ"ל האט ער מיר אייך דר ציילט גאר מתחילה ועד סוף.

כ"ז הַנֶּגְבָה פֶּדֶת וְכַהֲלָכָה וּבָאִיּוֹם גְּדוֹל פִּנ"ל. הַכ"ד הַב"ד פֶּה ק"ק זְבָאָרְז יוֹם ג' נָא"ו תַּמּוּז תַּקל"א לַהֲיוֹת לְרֵאָא' בֵּיַד הָאִשָּׁה שְׂתַלְתָּ אֶצֶל הַמּוֹרִים הַלְכָה לַעֲיִין בְּדִינָה וְדַבֵּר מִשְׁפָּטָה אִם בְּדַבֵּר הַזֶּה כְּדִי לַהֲתִירָה לַעֲלֵמָא פְּתַבְנוּ וְחַתְּמָנוּ יוֹם הַנֶּגְל.

נאום צבי הירש חופ"ק זבאָרז יצ"ו. ונאום הק' אבֿרהם בנימין וואלף במו' יושע העשילזצלה"ה מגיד דפ"ק זבאָרז יצ"ו.

ונאום הק' שמואל בה"ה מוהר"מ זלה"ה מיאבֿרוב: כָּל זֶה הִנְעַמְתָּ אֹת בְּאוֹת מַגּוּף הַפֶּתֶב וְחֹתְמֵיהֶן: וְלַכְאוּרָה יֵשׁ לְפַקֵּק הַרְבֵּה בְּשִׁרְיוֹתָא דְּהַאי אִתְּמַתָּ הָיוֹת דְּבָרֵי הָעֵד מְלַבֵּד שְׂאִינוּ מְבוֹאָר כָּל הַצְּנֻרָה הֵמָּה מְגֻמְגָמִים הַרְבֵּה דַתְּחִלָּה אָמַר אִין ר' גרשון איו נהרג

גיווארין ותיכף תוכ"ד אָמר אין דער נאָך האָבן זינא איהם גיגאנגין אויף איין בנים אין דער נאָך זענין גיגאנגין ד' פּפּרנים אין האָבן אים בים איבריגין דער שלאגן משמע דאָף אחר התל' הי' בו קצת חיות וצריכין אנו לפרש דבריו דנהרג לאו דוקא ועדיין הי' בו קצת חיות וא"כ אין להתייך ממה שאמר איז ר' גרשון נהרג גיווארין דאין מעידין עד שתצא נפשו וזה הוי דומיא דמגיד דמתני' דהיננו מפות ופצעים.

ואם באנו להתייך ממה שאמר זענין גיגאנגין ד' פּוירין האָבן אים צים איבריגען דער שלאגן. יש לפקפק ג"כ דיותר קרוב הדבר שלא הי' באותו מעמד שהרגו אותו הפּפּרנים בתוך היער וצ"ל ששמע פן מהפּפּרנים ואף שלא אחר ששמע נראה שהעד הי' מיגז גיז דהרי נראה דבתחילה ג"כ לא הי' יודע רק מפי השמועה ואעפ"כ לא אָמר על מה ששמע שמעתי וא"כ מי יודע אם הי' מסיחים לפי תומם או בדרך שאלה.

גם מה שאמר איז עקר גילעגין אויף דער ערך האָבן אים אהן גיהובין פּלבים צו עסין האָב איף מיד אויף אים מרחם גיוועזין איבר דעם ר' גרשון אין האָב אים מקבר גיוועזין יש ג"כ לפקפק להתייך דיש לחוש דשמא לא ראה אותו רק אחר ג' ימים וידוע דהרשב"א וסייעתו החמירו בספק אשתיה ג' ימים.

ואף אם ניחא להקל כמ"ש הפוסקים דאם גופו קיים מעידין עכ"פ בספק אשתיה דיש לסמוך על ר"ת. י"ל דהכא ברע טפי די"ל דלא ראוהו עד אחר שהתחילו הפּלבים לאכול ממנו ואולי הי' חסר אבר אף דיש לדקדק מדברי קצת פוסקים דאף אם לא העיד העד בפירוש שהי' שלם סומכין להקל מ"מ י"ל דוקא היכא דליכא רגלים לדבר שהי' חסר אַמרינן פּינן שלא הזכירו מסתמא הי' שלם דמהיכא תיתי נימא דהי' חסר משא"כ הכא דיש להסתפק טפי דרגלים לדבר פּינן שהתחילו הפּלבים לאכול אף שאינו ברור שהי' חסר אבר רק י"ל שהתחילו לאכול קצת בשר ועדיין מקרי שלם כמבואר בקונטרס עגונות בתשובת ב"י מ"מ מידי ספק לא יצאנו דאולי הי' חסר אבר.

עוד אפשר דיש להסתפק דאולי לא הי' שלם פ"פ עם החוטם מחמת השחתת הפּלבים ואף בתוך שלשה אין מעידין ואף דפשוט אם העיד אחד מצאתי פלוני מת או הרוג אין להסתפק שמא לא הי' פ"פ עם החוטם אם אין העד לפנינו לבדקו מ"מ הכא גרע טפי פּינן שאומר שהתחילו הפּלבים לאכול.

ועתה אבוא לבאר דברי הפוסקים שנאמרו בענין זה בקצרה ולא אבא בארוכה לפלפל בשיטת הגמרא בדברי הראשונים פי ידעתי מיעוט ערפי שאין תלמיד פמוני מכריע אף נגד תלמידי תלמידיהם וא"כ יהיו דברי לא לעזר ולא להועיל ואין דרפי תמיד להאריך בענינים שאין בהם נפקותא ממש לדינא בנידן שאני עסוק בו.

הנה בש"ע מבואר שני דיעות באינו ישראל מפי אינו ישראל וספק אם הי' הראשון מסלפ"ת ודיעה המיקלת הוא דעת ת"ה ונהביא ראי' ממוהר"ם ונהספימו בזה רוב אחרונים בתשובתם ופסקו הל' למעשה ומבואר בט"ז דה"ה ישראל מפי א"י וכן משמע בתשו' מהריב"ל ח"ב הביאו בק"ע סכ"א וחלק זה אינו מצוי ת"י וכן מבוי בק"ע בשם מהראנ"ח סי' ר"ס ומשמע דיותר יש להקל בישראל מפי א"י דאם הי' ספק בדבר לא הי' אומר דבריו בסתם.

שוב מצאתי בתשובת גאוני בתראי בשם התו"ט שצדד ג"כ להקל ביישראל מפי א"י וכן מבואר בתשובת מהר"ם אלשיך סי' מ"ד וכן דעת מהר"ם בתשובת מ"ב שא"ל מ"ו. אמנם המ"ב שם חולק וס"ל דבישראל מפי א"י יש להחמיר דדוקא א"י דאין דרכו לשאול תלינן דהא' הי' מסל"ת אבל ישראל דרכו לשאול חיישינן שפא לא הי' מסלפ"ת, וקצת הי' נ"ל להביא ראיה לענ"ד מת"ה דאף ישראל מא"י לא חיישינן ממ"ש בפסקים סי' קס"א שפכת שם בעובדא שהעיד איהו ששמע מעירון שאמר בפה מלא אל תאמינו שיהיו תפוס אף הוא נהרג וזה אמר כמה פעמים כאשר היהודים רוצים לילך לחקור ולדרוש אחר היהודי אם הוא תפוס או נהרג וכל פעם אמר אותו עירון כי הוא נהרג וכתב ע"ז וז"ל ואין לומר אדרבה עדות זה של ר' יונה גרע טפי משום דהא דהעיד דכמה פעמים פשדשו וחקרו אחר היהודי אמר בכל פעם שהוא הרוג משמע לפום ריהטא שע"י שא"ל ודרישה אמר מה שאמר נראה דלשון העדות לא משמע שדשו וחקרו היהודים באותו עירון אלא משמע כששמע הקול בעיר שדשו וחקרו אז מעצמו אמר מה שאמר עכ"ל ונלענ"ד דמ"ש לא משמע שדשו וכו' אלא משמע כששמע הקול בעיר וכו' לא כתב כן דדוקא הכי משמע שלא דשו אבל העירון ואלא משמע פלל דדשו גם אצל אותו עירון דמנ"ל הא דהרי יכול להיות פירושו דגם אצל עירון חקרו דאטו אותו עירון אינו בכלל אנשי עיר דדשו וחקרו אבלם רק שפכת דמשמע מוציא מיד משמע, ונראה דה"ק דלא משמע דוקא שדשו גם אצלו רק דמשמע נמי שדשו אצל אחרים וא"כ לפ"ז מוכח דגם ביישראל מפי א"י תלינן שהי' מסלפ"ת אמנם אינו מוכרח דיש לדחוק ולפרש דדוקא קאמר שוב ראיתי בתשובת מהרי"ט סי' כ"ה פתב ג"כ דגם ביישראל מפי א"י סמכין שהי' מסלפ"ת שפכת וז"ל כל שאומר הא"י בא פלוני וסיפר לי כה שסתם הדברים בלא שא"ל הם לא נחוש שפא אחר שא"ל דיבר דבריו שא"כ הוי לי לא"י לספר ששאלוהו והשיב אלא דאנו תופסין דבריו בסתמא ולא תלינן להחמיר שנאמר מעצמינו שסיפר ע"י שא"ל וה"ה ביישראל שהעיד בשם א"י בסתמא וליתי' קמן למיבדקי' סומכין אסתמא דמילתא דמסל"ת מדלא אמר ע"י שא"ל סיפר ודעתו שם שאף הריב"ש מודה בזה דכל שאומר דברים פהנונייתו ששמע מן הא"י ואינו מזכיר שא"ל לא מחמירין לומר ולהוסיף דע"י שא"ל סיפר, אכן אם הא"י אומר ראיתי א"י שהי' מספר לנשים כה וכה יש לנו לחוש שפא ע"י שא"ל באו תחלת דבריו נראה מבואר שחולק ממש ג"כ על המ"ב, אם אמנם דבתשוב' סי' מ"ח חלק ראשון וסי' קל"ט משמע מדבריו קצת דדוקא בא"י צריך לדחוק וליישב דבריו הסתומין קצת עם המפורשים באר היטב, אמנם בבגדון דידן י"ל דגרע טפי ואולי גם מהרי"ט יודה בזה לחומרא משום דהתם פיון דהא"י או ישראל אומר דברים פהנונייתו מה ששמע מהא"י אין לנו להוסיף על דבריו ולומר שע"י שא"ל באו פיון שלא סיפר אבל הכא דלא אמר ששמע מא"י ומיגז גניז לדבורו ולא סיפר דברים פהנונייתו לומר על מה ששמע שמעתי דרחוק הדבר שהי' גם כן כשפגע בהאדון תחלה ואפ"ה סיפר בסתם ולא אמר ששמע ואנחנו צריכין לפרש דבריו ששמע מא"י ממילא איפא למיחש דע"י שא"ל באו: אמנם לכאו' יש להביא ראיה מת"ה דאף בכה"ג לא חיישינן ממ"ש בסי' קס"א וז"ל א"כ מה שאמר העירון בפה מלא שהוא הרוג לא דייקנין אבתרי' היאך ידע שהוא הרוג אלא אמרינן ששמע בבירור מהורגיו או מאותן שהי' עם הורגיו וכו' וא"כ אפתינחוש שפא לא הי' הראשונים מסל"ת

דְּכָאן לֹא אָמַר ג"כ דְּבָרִים פְּהוּנְיָתָן וְהוּי מִמֶּשׁ פְּנִידוֹן דִּידוֹן וְהָרִי בְּסִי רַל"ט לֹא הִחְלִיט
לְהִתִּיר מִטַּעַם דְּשְׂאֵלַת א"י לֹא מְקַרֵי שְׂאֵלָה רַק מִטַּעַם דְּסִמְכִינוּ דְּגַם הָרֵאשׁוֹן הִי לְפָרֵשׁ
אֵע"כ מוֹכַח דְּגַם בְּכַה"ג סְמְכִינוּ שֶׁהִי לְפָרֵשׁ, אָמְנָם עֲדִינוּ י"ל דְּלֹא סְמְכִינוּ רַק דְּוָקֵא חֲדָא
לְטִיבוּתָא אוֹ א"י מְפִי א"י וּמִטַּעַם דְּאִין דְּרָף הָא"י לְשְׂאוּל פְּסִבְרַת הַמ"ב אַף דְּלֹא אָמַר
דְּבָרִים פְּהוּנְיָתָן אוֹ יִשְׂרָאֵל מְפִי א"י וְדְוָקֵא שְׂאוּמַר דְּבָרִים פְּהוּנְיָתָן וְסְמְכִינוּ אִסְבְּרַת
מֵהֲרִי"ט אָמְנָם בְּתַרְתֵי לְגַרְיעוּתָא דְּהִינּוּ יִשְׂרָאֵל מְפִי א"י דְּדַרְכּוֹ לִישְׂאֵל וְגַם שְׂאִינוּ אוֹמַר
דְּבָרִים פְּהוּנְיָתָן דְּלֹא שְׂיִיכָא סְבַרַת מֵהֲרִי"ט פְּגוּוּנָא דְּנִידוֹן דִּידוֹן מֵאן לִימָא לָן דִּישׁ לְהִקְל
נְגַד מ"ב וּמֵהֲרִי"ט וְגַם דִּי"ל דְּאָף מֵהֲרֵאנ"ח מוֹדָה לְהַחְמִיר דְּהָרִי עֵיקַר טַעְמוֹ מְבִנְיָא
בְּקוּנְטֵרַס דְּאִי הָוִי ע"י שְׂאֵלָה לֹא הִי אוֹמַר דְּבָרִיו פְּסִתָּם שְׂיִכּוּל לְהַכְשִׁיל וְהִנֵּה אַף אִם
נִימָא דְּדַעְתּוֹ אַף בְּלֹא הִגִּיד לַב"ד רַק לְאָדָם אַחַר אֲמַרְיָנוּ דְּלֹא הִי מְגִיד דְּבָרִיו בְּסִתָּם
שְׂיִוְכַל לְבֹא לִידֵי מְכֻשׁוֹל וְאֲמַרְיָנוּ מְסִתְמָא הַפֵּל יוֹדְעִין דְּבַעֲיָנוּ מִסְל"ת אֵעפ"כ אוֹלֵי יֵשׁ
לְהַחְמִיר פֶּאן דִּי"ל דְּסִמְךָ עֲצָמוֹ אִמְאִי דְּקַבְּרוּ וּבְאֲמַת אִין זֶה מוֹעִיל פְּאֲשֵׁר יִתְבָּאָר לְקַמְן
וּא"כ אִין לְהִתִּיר מְדְבָרִים אֵלּוֹ לְחוּד: וְעַתָּה נְבֹא לְבָאָר אִם יֵשׁ לְהִתִּירָה מִמ"ש שְׂקַבְּרוּ
וְנִרְאָה לְכְאוּרָה דְּגַם זֶה אִינוּ מְסַפִּיק לְהִתִּירָה דִּישׁ לְחוּשׁ שְׂמָא הִי אַחַר ג' יָמִים וְכַמ"ש
לְעִיל, וְאָף שֶׁהַמ"ב סִי ק"ה וּמֵהֲרִי"ט ח"א סִי קל"ט וּבַח"ג סִי ל"ה וּמֵהֲרִיב"ל וְרַש"ך
וְהַרְשָׁד"ם וְכַמְּהָ פּוֹסְקִים הַמְבִּנְיָרִים בְּק"ע הַסְּפִימוּ לְסִמְנָה הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה פְּדַעַת ר"ת
לְהִקְל בְּסִפְקֵי אִישְׁתֵּהִי וְלַענ"ד יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי דְּגַם הַרְמַב"ם ס"ל לְהִקְל דְּהָרִי פְּסִק בֵּא"י
מִסְלַפ"ת בְּעִינָן קְבַרְתִּיו וְהִקְשׁוּ עֲלֵיו מְעוּבָדָא דְּחִינְיָא וּפְרִשְׁא זְרִיזָא וְתִירָץ הַר"י סְאֲגִיס
דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין רֵאִה הַהֲרִיגָה וּא"כ צ"ל דְּעוּבָדָא דְּחִינְיָא הָוִי בְּלֹא רֵאִה הַהֲרִיגָה וְצ"ל
דְּמִצְאוּ הָרוּג וּא"כ תִּקְשָׁה דִּילְמָא הִי לְאַחַר ג' יָמִים אֵע"כ דַּס"ל לְהִקְל בְּסִפְקֵי אִישְׁתֵּהִי,
וּבִיּוֹתֵר בְּעַד מְפִי עַד כְּמַעַט רֹב הַפּוֹסְקִים הַסְּפִימוּ לְהִתִּיר בְּסִפְקֵי אִישְׁתֵּהִי וְעֵיקַר חִילְיָהּ
מִת"ה אִם אָמְנָם כִּי יֵשׁ לִי גְמָגוּם בְּדְבָרִיו וְיִתְבָּאָר עוֹד לְקַמְן וְגַם מֵהֲרִי"ט סִי קל"ט גְּמָגוּם
לְהִקְל בְּעַד מְפִי עַד אָמְנָם הוּא הִתִּיר לְגַמְרֵי בְּסִפְקֵי אִישְׁתֵּהִי פְּדַעַת ר"ת אָמְנָם נִידוֹן דִּידוֹן
גְּרַע טְפִי דְּרַגְלִים לְדְבָר דְּאִישְׁתֵּהִי דְּהָרִי הַעִיד הַעִיד שֶׁהִי הַמַּעֲשֵׂה בַעֲי"ט שְׁל פְּסַח
תִּקְכַּט"ל, וּמִשְׁמַעוֹת דְּבָרִיו קִצָּת דְּהַתְּלִי וְהִרְיָגְתּוֹ הִי הַפֵּל בְּיוֹם א' כִּי לֹא פִּירֵשׁ שֶׁהִי בְּיוֹם
הַמְּחַרַת וּא"כ נִרְאָה דְּבִיּוֹם זֶה תִּיכְף לֹא קְבָרוּ כִּי נִרְאָה שֶׁהִי מְשֻׁבָּה זְמַן בֵּין הַמִּיתָה לְקַבּוּרָה
עַד שֶׁהִתְחִילוּ הַפְּלָבִים לְאָכְלוּ וּבִיּוֹם הַמְּחַר הִי יו"ט רֵאשׁוֹן וִי"ט שְׁנֵי בְּשַׁנַּת תִּקְכַּט"ט בְּשַׁבַּת
קוֹדֶשׁ וּא"כ לֹא קְבָרוּ עַד א"ח פְּסַח וּא"כ הִי אַחַר ג' יָמִים וְהִיכָא דִּישׁ רַגְלִים לְדְבָר מְבִנְיָא
בְּק"ע בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת ב"י דִּישׁ לְהַחְמִיר אָמְנָם בְּצ"צ מְשַׁמַּע דְּדוּקָא בְּדֵאִיכָא הַנּוֹכְתָה וְהִכָּא
י"ל דְּאָף רַגְלִים לְדְבָר מְשַׁשׁ לֹא הָוִי דְּאוֹלֵי לֹא הִי מִת בַּעֲי"ט אַחְרוֹן שְׁל פְּסַח מְשַׁשׁ וְכֹן
מְשַׁמַּע בְּתְשׁוּבַת חִלְקַת מְחֻזְקָא וְעוֹד הִכָּא הָוִי מְשַׁשׁ דְּוָמִיָּא דִּינְצָא קוּל שְׂכַתְב הַרִיטְב"א
הִבִּיאוּ הַש"ע דְּמוֹתְרַת מִטַּעַם מִמ"נ אִם אָמַת הוּא מֵה שְׂאֲמָרוּ הָא"י הָרִי אִשְׁתּוּ מוֹתְרַת
וְאִם אִינוּ אָמַת הָרִי י"ל דְּהוּא תוֹף ג' יָמִים וְעֵינָן בַּח"מ בְּתְשׁוּבַת בַּת גִּיסוֹ וּא"כ בְּנִידוֹן
דִּידוֹן פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דִּישׁ לְהִקְל הוֹאִיל וְהוּא עַד מְפִי עַד וְכַמַּעַט רֹבָם פְּכּוּלָם הַסְּפִימוּ
לְהִתִּיר בְּנִידוֹן סְפִק אִישְׁתֵּהִי בְּעַד מְפִי עַד,, אַף יֵשׁ לְפַקְפִּק שְׂמָא לֹא הִי פ"פ עִם הַחֻטָּם.

אַף נִלְעַנ"ד דְּלִפִּי הַמְּקִילִין בְּעַד מְפִי עַד בְּסִפְקֵי אִישְׁתֵּהִי וּבִיּוֹתֵר לְאֵלּוֹ הַמְּקִילִין אִפִּי בְּסִפְקֵי
אִישְׁתֵּהִי דִּים דְּהוּא דְּבָר שְׂאִינוּ מְצוּי שְׂיִהֵי שְׁם כְּשַׁעָה רֵאשׁוּנָה כַּמ"ש הַר"ן (נֶאָן גְּמַחֵק
הַג"ה א') ע"כ טַעְמִינִי מְשׁוּם דְּתִלְיָנוּ דְּהַעִד הִי יוֹדַע שְׂמִצְאוּ כְּשַׁעָה רֵאשׁוּנָה וְגַם בְּלֹא

קברתיו מקילין פשיטא דכ"ש דמקילין פאן ותלינו דלא התחילו לאכול רק קצת בשר או שראוהו ג"כ קנודם רק שלא ריחם עליו עד שהתחילו הפלבים לאכול.

אמנם אף להמחמירין וס"ל דלא עדיף עד השני מעד הראשון י"ל דמודו פאן כמ"ש הצ"צ בסי' ק"ג בנגידון גזירת הריגת לובלין שהי' ביום א' דסוכות שבא פתב מק"ק לובלין שנקתב ונחתם בר"ח מרחשון על א' שבא שם לקבורה הקיל מטעם אף שביום א' מרחשון הוא אחר ג' ימים י"ל דמציאתו והפכתו הי' קנודם לכן ואע"פ שאנו מסתפקין אם מצאו תוף ג' ימים מ"מ לאותן שכתבו הכתב לרא' לא הי' ספק וספק פי האי שאנו מסתפקין באחרים אם מצאוהו תוף ג' לא הוי ספק דתלינו שהם היו יודעין שהוא תוף ג' וכן פתב ת"ה סימן ר"מ בשם תשובת מור"ם שאם העיד העד לאחר ג' ימים לא אמרינו לא תהי' עדותו פדתנו אין מעידין לאחר ג' ימים דכינו דמעיד סתם שנהרג אמרינו דינע ודאי שנהרג פגון שראוהו מיד והפירוהו או שהי' עם ההורגים ורא' שהרגוהו וסינים עלה ת"ה אלמא אזלינו בתר סתמא ולא דייקינו אבתרי' אלא תלינו דינע בודאי באיזה ענין ומארנע שהוא עכ"ל, וה"ה בנגידון דידן אית לן למימר דמה שכתב שבעל אשה הזאת נהרג ידע בודאי שהוא תוף ג' ימים והפירו יפה, וכ"כ הרב בעל מ"ב בסימן ק"ט ונ"ל אמנם האי חששא שמא לאחר ג' ימים נראה דאין להקל כ"כ דפלוגתא דרבנותא הוא בספק וגדולים נרבים אוסרים בספק זה ה"ה הרשב"א והר"ן והריטב"א והרב המגיד והריב"ש ואע"ג דהתוס' והרא"ש והטור פתבו דהיכא דמספקא לן אם הוא תוף ג' ימים תלינו לקולא מ"מ גם הם לא הקילו אלא היכא דברור לן שאינו חבול בפניו אבל אם חבול בפניו כ"ע מודו דאזלינו לחומרא, ובנגידון דידן פינן דרבים המה האוסרים אף אם אינו חבול בפניו גם לא ברור לן באותו הנהרג אם הי' חבול בפניו או לא יש להחמיר ולא להקל.

אמנם נראה דהאי ספיקא אם הוא תוף ג' או לא היינו דוקא שעדים המעידים שמצאו אותן ההורגים מספקא להו לעדים אם תוף ג' להריגתן או לא דספק חשוב הוא אבל בנגידון דידן מאן לימא לן דעד הראשון שמצא אותן הורגים נסתפק לו אם הוא תוף ג' ימים שמא ברור הי' לעד הראשון שתוף ג' הי' או שמא הוא בעצמו עשה ההריגה או רא' ההריגה ונאנו הוא דמספקין איה הי' כה"ג נראה דיש להקל לכ"ע וכמ"ש בת"ה סי' ר"מ והבאתי דבריו למעלה דאין אנו חוששין בכה"ג כ"ז שהעד מעיד סתם מת או נהרג ותדע דהא מהרא"י ז"ל בפסקיו וכתביו סי' רכ"ג בעובדא דמייד"ל אשת לעמיל פתב ונ"ל ומה שכתב דאיכא למיחש שמא ראוהו אחר ג' ימים ובפנים נחבלות, גם זה תמצא בתשובה דלעיל באר היטב דלא חיישינו להכי ע"כ, ומדתלה השריותא בתשובת מהר"ם שכתב דאין חוששין לאמתלא ולשום חששא אלא היכא דמוכח מתוף דברי העדות ורובה לדמות האי ספיקא דתוף להנהג ספיקות בתשובת מהר"ם ולמה לא תלה השריותא בתוס' והרא"ש והטור שכתבו בהד"ל בספיקא דתוף ג' ימים אזלינו לקולא, אלא ודאי ש"מ התוס' והרא"ש והטור לא מייירי אלא בעדים שמצאו הרוג ומספקא להו לעדות עכ"ל.

ואם אמנם יש לעיין במה שמסיק שם הטעם משום דהני ס"ס פמבואר בכמה תשובות מ"מ הדין דין אמת מטעם שכתב הצ"צ ומוכיח מדברי ת"ה דלית לן למידק אבתרי' דעד ואית לן למימר דכל שאומר שנהרג וקברתיו בודאי רא' הריגתו או שראוהו תוף ג'

ימים ואפ'ל בעד הראשון אם לא הספיקו הב"ד לבדקו והלך מהם מבואר בפירוש למעניין בדבריהם שסומכין להקל אף לדעת הרשב"א והריטב"א המחמירין בספק ג' ימים וא"כ פשוט דה"ה בנידון דידן פנין שאמר שארבעה פפרינים הרגו לר' גרשון והוא קבר לר' גרשון משמע שיצע בנדאי שהוא ר' גרשון והפירושו יפה ואמרין דנדאי ראהו תוף ג' שהי' שלם כמ"ש הצ"צ: ועוד נלענ"ד להקל באשה זו ממה שכתב ת"ה סימן ר"מ אנדון דידי' שאמר הא"י שהיהודי בא עבור חיותו פי הייתי עמו בפסינה והיו שאר א"י זייא דר טרענקין אים ולא יוכלתי להצילו בשום פנים וע"ז כתב ת"ה ונ"ל דאין להתירה פנין שהא"י לא סח שראהו מת אלא שאמר שפא עבור חיותו וגם אמר אונ זייא דר טרענקין אים נוכל לומר שלפי סברת והסכמת רוב העולם דיבר פה שקורין לטביעה מיתה וכתב וא"ת פנין שפסח הא"י לשונות שהן פללות המיתה לית לן למידק אבתרין ואית לן למימר שראה שהטביעו וכדו עליו מים והחזיקוהו בידיים תחת המים עד שיצאתה נשמתו וכו' וכן כת' מהר"מ וכו' (כמו שהעתקתי לעיל בצ"צ) יש לומר שאין לדמות נידן דיין לההוא דמור"ם דהתם כשפסיח סתם שנהרג אינו מסיח בדבר דרגילי עלמא למימר בהו בדדמי אלא שאנו באין לחוש שפא לאחר ג' ימים ראהו פנין דהשתא לאחר ג' ימים הוא מעיד ודאי כה"ג סמכין אסתם דבריו דכיון שמעיד שנהרג תלינן דיצע בנדאי שנהרג ולא חיישינן למילתא אחריתי אבל בנידון דיין דבגוף העדות איפא למיחש שהרי סיים דבריו מה שאמר שפא עבור חיותו היינו טביעה שראה ובטביעה רגילי אינשי לקרא מיתה לא סמכין אסתם דבריו למימר דנדאי יצע שמת רק תלינן שפסח במאי דרגילי עלמא למימר עכ"ל.

והנה אף שיש לי גמגום בדבריו האיו רצה ללמוד ויה מדברי מהר"מ די"ל דמהר"מ לשיטתו אזיל דסבירא לי' בספק אשתהי לקולא פדברי ר"ת ושאר חששות כתב מהר"מ דלא חיישינן להו אלא אם פן מוכחא מילתא וכן משמע שם בתשובות וכן מצאתי במהר"י פן לב סימן, וא"כ אין ראי' מזה לנידון דידי' פלל, אמנם מי יבא אחר הגדול והוא בקי טפי מינן בדעת מוהר"מ.

עכ"פ יש ללמוד דהיכא דאומר מת או נהרג לא דייקין בתרין באיזו מאורע אף שאינו סובל רק במציאות רחוק, דאין לה מציאות יותר רחוק ממה שהיה רוצה הת"ה לפרש דברי האיננו ישאל וא"כ יש להביא ראי' מזה לנידון דיין שפנין שאמר שארבעה פפרינים הרגוהו י"ל שהיה בשעת הריגה אף שהוא קצת רחוק לית לן למידק אבתרין: עוד י"ל לענ"ד יש להשוות דברי העד במה שאמר מתחלה נהרג ולבסוף אמר אונ זייא האבין אים צום איבריגען דער שלאגין פי היכי שלא לסתור דבריו תוף כ"ד ובנדאי אין לדחוק בדבריו דנהרג לאו דוקא קאמר ולהחמיר על העגונה פי לעולם תופסין דבריו בפשיטות כמשמעות לשונם ולא דייקין אבתרין, וגם אין לומר דאמר בדדמי פנין שלא היה העד בספנה ולא תלינן להחמיר שאמר בדדמי כמבואר בכל הפוסקים אלא ודאי מה שאמר נהרג פירושו נהרג ממש, והיינו שהכוהו פל פה במקום שהנפש יוצאה בו שאי אפשר לחיות עוד, פגון שפצעו מוחו וכינצא שאע"פ שהוא חי סופו למות, ולכך קאמר שפיר נהרג ועדיין היה מפרפר עד שהד' א"י גמרו מיתתו, או אף אם נאמר שמה שאמר נהרג היינו שפא לכלל גוסס מחמת רוב ההפאות ככר כתבו התוס' ביבמות דגוסס ע"י אדם חי הוא וסופו למות, וזה ברור דמטעם זה לחוד יש להתיר האשה הזאת לשוק, דיותר יש

להשוות דברי העד פי היכי דלא לישתרי דבריו תוה כ"ד וגם יותר יש לפרשו כפשוטו מלדחוק בדבריו דנהרג ל"ד קאמר פיון שנוכל לפ' כפשוטו דדוקא קאמר: עוד נלענ"ד אף אם ירצה איזה בעל דין לחלוק בחילוקים דקים ולהחמיר נלענ"ד להתיר אשה זו מצד אחר ויצאתי לידון בדבר הקדש תחילה נעתיק מ"ש הרב הגאון בעל ש"ב יעקב בא' שהעיד שהלה הוא וכל הדברים עמו שהוליו לזלוב כתב ז"ל ואם נאמר הואיל שלא הזכיר העד הראשון בפירושו שנשאר שמה עד אחר התל' שמשמעות שהיו יוצאין עמו רק עד חוץ לעיר וחרו ולא ראו התל' א"כ הני זה הדין פדין שהי' יוצא לנהרג דלא היו מעידין עליו פאשר מבואר בא"ע אף לו יהי פן דלא הלכו עמו עד הצליבה ולא ראו שנתלה לא דמי פלל לדין הינצא לנהרג בש"ס ופוסקים דהתם מיירי דמעידין דיצא לנהרג והם לא הלכו משם למקום אחר ולא נשמע ולא נראה עוד שם מה נעשה בדינו ודאי יכול להיות שלא נהרג והחזירוהו וניצול.

אבל בנידון דידן שהיהודים הדרים שם ראו שהוליוהו בפומבי בהמון עם ובנדאי נשמע הקול מהאנשים החוזרים שכבר נעשה מעשה שנתלה ובנדאי אלו נעשה לו חסד ולא נתלה היו מספרים פולם בחידוש הזה וכולם היו עונים ואומרים שזה היהודי ניצל ומה היו עושין אתו אם חזרוהו לתפיסה או שגרשוהו ממדינה ואדרבא ודאי נשמע מפי פולם שנתלה ואין לה עדות לפי תנמו גדול מזה עכ"ל.

נמצא הינצא מזה לנידן דידן דאף אם נרצה להחמיר ולומר שגם הצליבה לא ראה בעצמו עכ"פ בנדאי הדבר ברור שצליבהו מטעמים שכתב הש"ב יעקב דאלו הטעמים שייכים הקא במכ"ש, וא"כ לא מבעיא לשיטת הב"ח דעל הצליבה שנוהגין האינדנא מעידין עליו פשיטא ופשיטא שאין פאן נדנוד איסור אלא אף לדעת החולקים נלענ"ד דעכ"פ יצאתה אשה זו מפלל איסור דאורייתא משום דרוב הצלובין מתים, ונחשש שמא מטרונא עברה עליו ופדאתו או שמא נפסק החבל הוא רק חששא דרבנן, וא"כ יש להקל בהספיקות שמא שמע מא"י שלא הי' מסלפ"ת או שמא לא הי' תוה ג' או שמא לא הי' פ"פ עם החוטם וכל הספיקות דלעיל פיון שהוא מדרבנן וגדולה מזו כתב המבי"ט דבאיסור דרבנן אפי' ודאי אינו מסל"ת נאמן, ואף לדעת הריב"ש שכתב דכל אלו דקתני אין מעידין הוא דאורייתא מ"מ הוא דוקא לשיטתו דס"ל דאזלינן בספק ג' ימים לחומרא משום דס"ל דהוי ספיקא דאורייתא ולכך כתב דאין מעידין עד שתצא נפשו הוי דאורייתא דומיא דאין מעידים תוה ג' ימים אבל לדין שכבר כתבתי שפשטה הוראה להקל בספק ג' ימים וכדעת ר"ת א"כ אדרבא י"ל להיפך פיון דהוי אין מעידין תוה ג' ימים מדרבנן א"כ ה"ה אינה דקתני בהו אין מעידין י"ל שהמה מדרבנן, ומלבד זה כתבתי בתשובה זה כמה שנים לשדות נרגא בדברי ריב"ש כמה שכתב דכל היכא דקתני אין מעידין הוא מדאורייתא דהרי רישא דמתניתין דקתני אין מעידין אלא על פרוציה פנים עם החוטם ובבכורות פ' יש בכור לחד שינויא מסיק דמדאורייתא מעידין על פרוציה פנים בלא חוטם: עוד נ"ל להקל מטעם אחר שיצאה אשה זו מפלל ספק דאורייתא ומטעם שכתב המבי"ט הובא בק"ע סי' רכ"א דאם נאבד יהודי בדרך שהלה ממקום פלוני למקום אחר ואח"כ באותו דרך נמצא הרוג תלינן מדאורייתא שזהו שנאבד, ע"ש מילתא בטעמא.

והרב בעל שֵׁב יַעֲקֹב הֵבִיא דְּבָרָיו וְעַשׂ' לְהֵן סְמוּכוֹת מֵהָא דְּתַנְיָ' בְּפִרְיִיתָא שְׁדָה שְׁאָבֵד בּוּ קָבֵר טָמֵא כָּל הַשְּׂדֵה נִמְצָאָבו קָבֵר אוֹמְרִים זֶה שְׁנֹאָבֵד נִמְצָא, וְאִם אָמְנָם שְׁאִין רֵאִי זֶה מְוַכַּחַת מִשּׁוּם דְּהֵתָם הַשְּׂדֵה הֵיִתָה מִתְחַלָּה בְּחֻזְקַת טְהָרָה וְאוֹקְמִינָן הַשְּׂדֵה אֶחְזַקְתָּה מִשָּׂא"כ הָאֵשֶׁה בְּחֻזְקַת א"א עוֹמְדַת מ"מ הֵדִין דִּין אֲמַת וּכ"ש פֶּאן שְׁיָדוּעַ שְׁצֻלְבוּהוּ וְאִח"כ נִמְצָא הָרוּג דְּאִמְרִינָן זֶהוּ שְׁנִמְצָא הָרוּג הוּא הַצְּלוּב, וְעַכ"פ יִצְאָה אֵשֶׁה זֶה מְחֻזְקַת אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא, וְגִדּוּלָה מִזּוּ פְתַב הַב"ח בְּנִפְל לְתוֹף כְּבָשָׁן הָאֵשׁ אוֹ לְגֹב אֲרִיּוֹת דָּאִם נִמְצָא אִח"כ עֲצָמוֹת אִמְרִינָן שְׁזֵהוּ מִזֶּה שְׁנִפְל וּמִתְרַת לְגַמְרֵי אַף מְדַרְבְּנָן, וְאִם אָמְנָם שֶׁהַב"ש חָלַק עָלָיו וְהֵבִיא רֵאִי מְסַעֲיָף ל"ב, נִלְעַנ"ד שְׁהֵדִין עִם הַב"ח וְכִמוּ שְׁאָבֵאָר מְטַעְמִים בְּרוּרִים וּמִזֶּה יִצָּא לָנוּ דִּין חֲדָשׁ לְהַתִּיר אֵשֶׁה זֶה לְגַמְרֵי בְּלִי שׁוּם פְּקֻיָּק מֵהָא דְּאִיתָא בִּיבְמוֹת בִּינְצָחַק רֵישׁ גְּלוּתָא דְּאִזְזִיל מְקוּרְטָבָא לְאֶסְפְּמֵיָא, וּפְיָרְשׁוּ שְׁם הַרְשָׁב"א וְהַרְמַב"ן וְהֵבִיאֵם הַנ"י דְּהָא דַס"ל לְרַבָּא דְּלֵא חֲיִישִׁינָן לְתַרִי יִצְחָק פְּיָרוּשׁ שְׁפִינָן שְׁהַעֲדִים שְׁרָאוּ בּוּ שְׁמַת בְּאֶסְפְּמֵיָא רָאוּ שְׁאוֹתוֹ יִצְחָק שֶׁל קוּרְטָבָא יִצָּא עִמָּהֶם וּבָא לְאֶסְפְּמֵיָא לֹא חֲיִישִׁינָן שְׁמָא אַחַר הוּא שְׁבָא לְקוּרְטָבָא וְהוּא הוּא שְׁבָא עִמָּהֶם לְאֶסְפְּמֵיָא וְאוֹתוֹ שֶׁל קוּרְטָבִי אִזְזִיל לְעֵלְמָא אֲלֵא אִמְרִינָן פֶּאן נִמְצָא בְּקוּרְטָבִי וְכָאן הֵיָה וְאִין תּוֹלִין בְּאֶדָם אַחַר שְׁאִינוּ יָדוּעַ וְלֹא אִמְרִינָן בְּגִיטִין לִיחּוּשׁ לְשַׁנֵּי שְׁוֹוִירֵי אֲלֵא בְּמִבִּיא גִט מ"ה וְאָבֵד מְמַנּוּ בְּמִקּוּם אַחַר בְּמִקּוּם שְׁהַשְׁיִירוֹת מְצוּיּוֹת שֶׁא"א לֹמַר פֶּאן נִמְצָא וְכָאן הִיָּה הָא נִאָבֵד בְּאוֹתוֹ מְקוּם שְׁנִכְתַּב אַף נִמְצָא לְאַחַר וּמִן וּבְמִקּוּם שְׁהַשְׁיִירוֹת מְצוּיּוֹת לֹא חֲיִישִׁינָן, וְכַתּוּב עוֹד שְׁם הֵיאָף פְּסֻקִינָן הֵכָא פְּרָבָא מְטַעַם פֶּאן נִמְצָא וְכָאן הֵיָה הָא בַּפ' הַמְדִיר לֹא פְּסֻקִינָן הֵכִי, י"ל דְּלִגְבֵי מְמוֹנָא לֹא אִמְרִינָן הֵכִי אֲבָל הֵכָא לְגַבֵי אֵשֶׁה מִשּׁוּם עֲגוּנָא אִמְרִינָן עַכ"ל.

נִמְצָא מְבוֹנָר הַדְּבָר דְּמְטַעַם פֶּאן נִמְצָא כּו' יֵשׁ לְהַקֵּל בְּעֲגוּנָה וְאֵע"ג שְׁלֵא נוּכַל לֹמַר פֶּאן נִמְצָא כּו' מְעוּלָם פְּמוּ גַבֵי מוּמִין שְׁלֵא נוּלְדוּ עִמָּה פְּמְבוֹנָר שְׁם אַפ"ה אִמְרִינָן גַּבֵי עֲגוּנָה פֶּאן נִמְצָא כּו' דְּהַרִי הַנ"י מְדַמֵי לְהוּ לְהַדְדִי וּלפ"ז נִרְאָה לַעַנ"ד דְּהֵדִין עִם הַב"ח דְּעַד פֶּאן לֹא הֵיָקַל הַב"ח בְּנִפְל לְכַבְּשָׁן וְנִמְצָא עֲצָמוֹת אֲלֵא שֶׁהִיָּה יָדוּעַ לָנוּ שְׁקוּדָם שְׁנִפְל זֶה לֹא הִיָּה שְׁם עֲצָמוֹת אֲלֵא שְׁאִינוּ בָּאִין לְחַשׁוֹשׁ שְׁמָא זֶה יִצָּא מִשְׁם וְאַחַר בָּא וְנִפְל לְשָׁם דְּאִמְרִינָן פֶּאן נִמְצָא כּו' אֲבָל בְּסַעֲיָף ל"ב דִּישׁ לְחַשׁוֹשׁ שְׁמָא נִפְל שְׁם אִישׁ אַחַר לֵיָם מְקוּדָם לְכַדְּ הַחֲמִירוּ שְׁלֵא שְׁיָיָף שְׁם פֶּאן לְמִצָּא כּו', וְא"כ ה"ה נִיָּדוּן דִּידָן דְּבוּדָאֵי שְׁבִשְׁעָה שְׁצֻלְבוּהוּ לֹא הִיָּה שְׁם הָרוּג אַחַר שְׁאִם הִיָּה שְׁם בְּוּדָאֵי הִיָּה פִּירְסוּם בְּדָבָר מְאוּתָן הַצּוּלְבִים וְהַוּרְגִים לְזֶה וְא"כ אִין לְחוּשׁ פֶּאן שְׁמָא זֶה הַנְּצָלָב פְּדָאוּ אוֹ נְפֻסָק הַחֲבָל וְזֶהוּ אַחַר כִּי בְּוּדָאֵי אִמְרִינָן בְּזֶה פֶּאן נִמְצָא כּו' בְּזֶה הֵיעַר: שׁוּב רֵאִיתִי עַל סְבַרְתָּ פֶּאן נִמְצָא יֵשׁ לַעֲיִין מֵהָא דְּגַט אֲלִיָּבָא דַר' נָתַן דַס"ל פְּדִי שְׁתַּעֲבֹר שְׁיִירָא וְעֵינָן בְּחִידוּשֵׁי רִשְׁב"א שְׁם וּמֵהָא דְּמוּמִין יֵשׁ לְחַלֵּק וְדוּק וְעֵינָן מֵהַרִי"ט.

שׁוּב אַחַר כּוֹתְבֵי זֹאת הַגְּבִיָּה עוֹד עֲדוֹת אַחֲרַת כְּאֲשֶׁר הֵיָה לְמַרְאָה עֵינֵי הָרוּאָה וּמְדַבְּרֵי אוֹתוֹ הָעַד נִרְאָה בְּרוּר שְׁבוּנְדָאֵי הִיָּה בְּשַׁעָה שְׁצֻלְבוּהוּ וּבְעֵינָיו רָאָה הַצְּלִיבָה דְּמַהִיכֵי תִיְתִי נִיחּוּשׁ לֹמַר שְׁמָא לֹא רָאָה רַק אָמַר מִפִּי הַשְּׁמוּעָה פִּינּוּ דְּלֹא חֲזִינָן הוֹכַחָה דְּמִיָּגוּ גִיָּז לְדִיבּוּרֵי אָנוּ תּוֹפְסִין דְּבָרָיו סְתָם בְּמִשְׁמַעוֹתֵי כַּמִּש"ל בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים וּבוּדָאֵי כְּשִׁמְצָאוּ לְקַבּוֹר הֵיָה בְּאוֹתוֹ הַמְקוּם שְׁצֻלְבוּהוּ שֶׁא"כ בְּוּדָאֵי הִיָּה מְפָרֵשׁ דְּבָרָיו שְׁמִצָּאוּ בְּמִקּוּם אַחַר (וְגַם בְּוּדָאֵי לֹא הִיָּה שְׁם הָרוּג אַחַר בְּשַׁעָה שְׁצֻלְבוּהוּ פִּינּוּ שְׁבַעֲצָמוּ רָאָה הַצְּלִיבָה וְא"כ פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁיֵשׁ לְהַקֵּל וְלֹמַר פֶּאן נִמְצָא וְכו') וְאַף שְׁאִין לְסַמּוֹךְ עַל מַה שְׁאָמַר הָעַד

השני מפי שאמר שהגיד לפני הראשון וא"כ אם נימא שלפני העד הראשון אמר נהרג ולא דוקא א"כ ודאי שאין לסמוך גם על השני שהרי הראשון אמר בפירוש שהי' בו עדיין חיות, אמנם י"ל להיפך דזה ראי' ברורה לפרש גם דברי העד הראשון שפירוש שנהרג היינו שלא יכול עוד לחיות והיינו במקום שהנפש יוצא כיון שלא אמר לפני השני מהארבעה הפכריים אלא ודאי שמה שסיפר לפניו רק: שנהרג הוא דוקא: ועוד יש להביא ראי' מתשובת ש"ב יעקב דדבר שנעשה בפרכוס דרך הפכריים לספר זה עם זה ומסתמא הי' מסלפ"ת כמו שהעסקתי לשונו למעלה, א"כ אף אם לא ראה המעשה של ד' הפכריים הנ"ל אמרינו שהיו מספרים זה עם זה במסל"ת כיון שהמעשה הי' שם במקום העד בפרכוס גדול וע"כ לא החמיר המ"ב רק בישאל אל ששמע מפי א"י אחד שלא הי' ישראל באותו מקום שנהרג ונשאל הי' ההריגה בפרכוס, אבל בנידון דידן שההריגה הי' מפורסמת הדבר ידוע שדרך לספר זה עם זה במסלפ"ת ואין לחוש ששאל את הא"י וכדברי הגאון בעל ש"ב יעקב.

ומכל הלין טעמין נראה לי להתיר האשה הזאת מכפלי העיגון להנשא לכל גבר די תצביין ובלבד שיספיקו עמי שני רבנים מפורסמים בהודאה. ולרא' באתי עה"ח היום יום ב' ער"ח מרחשון תקל"ו, ונהייתי טרוד מאד ואני כותב כמעט חד פרעא אארעא וחד פרעא אעגלה ואני טרוד בשמחת נשואי בתי ליסע על החתונה קצרתי, אמנם לדעתי שגם טעמים אלו שפתבתי יספיקו כל אחד לבדו להתיר אשה זו וכ"ש בהצטרף כולם יחד וה' יצילני משגיאות.

וה' יודע כי לא הי' לי פנאי אף לעיין היטב בספרים רק לגודל הפצרת האשה נכמרו רחמי על נעוריה וגם מחמת תקנות עגונות. וכבר כתב הרא"ש בתשובה שיש למורה לחזור על כל הצדדין להתיר עגונות וכל המחמיר יותר מדאי אין רוח חכמים נוטה הימנו, והנה אם לא תמצא תקנה ע"פ עדות זו אפשר שתתעגן לעולם, הנכרתי להטפל א"ע לדבר מצוה פזו.

וה' יהי עם פי שלא אפשר בדבר הלכה: הכ"ד אלכסנדר סענדר מרגליות חופ"ק זבארז ובאגפ' אם אמנם דדברי כבוד הרב הגאון הגדול רב ור"מ דפ"ק א"ב חיזוק ולא דרישה ולא להרהר אחריו עם כל זה עשינו פדת של תורה וישבנו ובחננו את דבריו ועיינו בהם והספמנו לדבריו ולהיתרו אף שגם הוא הרפין את ראשו שישפיקו שני מפורסמים.

ובאנחנו מ"צ דפ"ק זבארז הספמנו להתירא דהאי איתתא יהי' בהספמות שני מפורסמים ולרא' באנו על החתום היום יום ב' ער"ח מרחשון תקל"ו לפ"ק זבארז נאום הק' אברהם בהגאון מ"ו וואלף מגיד דק"ק זבארז יצ"ו.

ונאום הק' שמואל בה"ה מוהר"ם זלה"ה מיאברוב ונאום הק' אפרים. בדבר שהעיד העד שהפשיטו הפלדערין אחר מותו הי' נראה לצרף דעת הפוסקים דלא חיישינו לשאלה, אמנם כיון שאינו זוכר אולי אמר לו שהפכריים הפשיטוהו וא"כ הדרן לחששא קמייטא דאולי לא הי' מסלפ"ת אמנם אין צורך לזה כי טעמים שלמעלה מספיקים לחוד להתירה.

כ"ד אלכסנדר הנ"ל. הגם מעודי אני נחבא אל הפלים וחדל אני לחיות דעתי הקלושה חוצה בשום הוראה וביותר בדבר הנוגע לאיסור א"א.

אמנם אין מסרבין לגדולפמותו י"ב, הקחם ומפלג בדורו ה"ה הרב המאור הגדול המפורסם בתורה וביראה מו"ה סענדר רב דק"ק זבארו. ואני לבדי ראיתי מראה נד השלוחים אלי במכתב י"ק תשובתו הרמה בהסכמת הרבנים המופלגים מ"צ דק"ק ה"ל ועינתי בתשו' חכם ה"ל ונראין דבריו, ולדעתי יפה דן ויפה הוראתו וסברותיו ישרות ונכוחים ומינסדים על קוטבי סברות רבותינו גדולי האחרונים ז"ל.

הגם שענינתי בזה זמן מועט אמנם לית דין צריך בשש דעובדא דא בענין האשה ה"ל קילא מפל דיני המבוארים בקונטרסים פאשר נודע ע"פ גביות עדות כידוע שבעל האשה ה"ל ה"ה מוטל ביצר מופה בפצעים מפת רצח שאין לאל ידו לנענע שום אבר מגופו נאכד פנה ודאי קיל ממים שאין להם סוף שאיסורי' רק מד"ס ואף מי שיצא לחלוק על המבי"ט מודה בנידון זה, נמצא אפילו אי נחוש לכל הספיקות שנוצרו בתשובה זו דלא כרבותינו המקילין אינו אלא ספיקא דרבנן, ואיתתא דא שריא בלבד שיסכים א' מגדולי חכמי הזמן בדבר היתרא דא: הכ"ד הק' אברהם חופ"ק בוזנאב היות ראיתי קשה הטלטול על האשה ה"ל לחזור בעיירות על פתחא דבי מדרשא לבקש לה עזר וצירוף להתיירא לזאת דעתי מסכמת להתיירא לשוק באופן שיספיקו עוד שני תלמידי חכמים מחכמי עירנו ויבואו עה"ח אז תהי' האשה העצובה נותרת מכבלי העיגון ותהי' רשאי להתנסבא לכל גבר דיתצביין: הכ"ד הק' אלכסנדר סענדר מרגליות חופ"ק זבארו ואגפ' להיות שתשובת הרב הגאון הגדול רב דקהלתנו יצ"ו ובהסכמת הרב המאה"ג המפורסם רב דק"ק בוזנאב בנדאי דבריהם א"צ חיזוק.

אף שהרב הגאון המפורסם רב דקהלתנו לגודל ענוותנותו הרפין ראשו שיספיקו שני לומדים מקהלתנו יצ"ו. בכך אנחנו ח"מ שקלנו בפלס ומאזני צדק תשובה ה"ל.

וראה ראינו שאין בהם גפתל ועקש. ובאנו עה"ח להיות סניף להרבנים ה"ל.

ואיתתא דא שריא לעלמא. ולרא' חתמנו היום יום א' ה' מרחשון תקל"ו: נאום משה בהמנוח ה"ה מו' יוסף ונאום שמואל בהמנוח מוה"ר יעקב ז"ל סימן יב ב"ה לק"ק ברא"ד לב"א ר' זלמן מה שהארכת בכונת הריב"ש נגד דברי הגאון מו"ה יעקב בתשוב' גאוני בתראי נראה דאשתמטתי דברי הרמב"ן בגיטין החדשים פי כו מבואר שם בשם הראב"ד דאותו עיר א"צ בדיקה אם אינו מוחזקין ובענין הי' מוחזקים אמנם הרמב"ן הוסיף דנהרדעי ודאי צריך בדיקה שהרי משם בא והי' נלע"ד לפרש דס"ל דמיירי שלא הי' דוע פלל אם אותו ענין שבאמת הגט שלו הי' בסורא ולכך אע"ג דאין שיירות מצויות אפתי מנא דענין דאותו ענין הלך לשם דלמא האחר הלך לשם וכיון דס"ל דבשיירות מצויות ולא הוחזקו חיישינן ה"נ באין שיירות מצויות ולא דענין אם זה הלך חיישינן ונדאי חיישינן אף בלא הוחזקו וצריך בדיקה ודברים אלו ברורים, והרשב"א שכתב פלשון הראב"ד דמיירי בהוחזקו צ"ל דס"ל שהי' דוע לנו שאותו ענין הי' בסורא אבל לשון הנ"י מגומגם קצת שפיים דלמא הוי מחגרא משמע שלא הי' דוע אם הלך לשם אותו ענין המגרש ואפ"ה כתב דמיירי בהוחזקו וגם לשון הרמב"ן במלחמות לכאורה צ"ע דנראה מלשוננו דמיירי בידוע שהלך לשם המגרש ואפ"ה חיישינן אף בלא הוחזקו שפא גם השני הלך לשם שהרי לא הזכיר תחלה שהי' מוחזקים, ואפשר דגם הוא ס"ל דמיירי שלא הי' דוע אם הלך לשם ומה שפיים בדברי רבא כיון שהאחר נהרדעי בא

לשם חוששין אף לזה שהי' בנהרדעי באותו יום אין במה שכתב לשון אף שהשני ידוע שהלך לשם רק ה"ק פינון שע"כ אַחַד הַלֵּךְ לְשֵׁם חוֹשְׁשִׁין אַף לְזֶה אַע"ג שְׁהִי' בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּנֵהֲרָדְעִי, אֲמָנָם אַף לְשִׁיטַת הָרֵאָב"ד אִין רֵאִי' לְדַבְרֵי הַגָּאוֹן מ"ו יַעֲקֹב מְלֵבֵד דִּיקָה פְּתֻבָּה דְּבֵנֵהֲרָדְעִי גִּוְשָׁא לֹא הִי' צָרִיף בְּדִיקָה מְלֵבֵד זֶה נִרְאֶה דְּמִשְׁמַע לְהוּ דְּרַבְּנָן שְׂפָכֵל עִיר מְסוּרָא עַד גְּהֲרָדְעִי בְּדָקוּ וְלֹא מִשְׁמַע שְׂבָדְקוּ אִם הִנְחֹזֵק דְּזֶה לֹא צָרִיף בְּדִיקָה וְדוֹק: וּמָה שְׂפָלְפֵל מַעַכ"ת פְּעַנְגֵּן דִּימּוּי הַחֲתִימוֹת וְהִבִּיא קוֹשְׁיַת הַט"ו עַל הַרְמַב"ן דְּמִשְׁמַע דְּסוֹמְכִין עַל הַדִּימּוּי בְּדֵאוּרְיִיתָא אֲנִי בְּעַנְיִי אִינִי רוֹאֶה שׁוּם קוֹשְׁיָא דְּהָרִי ע"א גֵּאָמֵן בְּאִיסוּרִין דְּחֻזְקָה אִין אָדָם חוֹטֵא וְלֹא לֹו וְלִשְׁיטַת הַרְמַב"ן אַף בְּאַתְחֻזֵּק אִיסוּרָא וְא"כ אִם גִּימָא דְּאִין זֶה חֲתִימוֹת חָמִיו ע"כ שְׂאָדָם אַחַד זִינִיף חֲתִימוֹת חָמִיו וְכַתֵּב בְּשִׁבִיל חָמִיו פְּדִי לְהַטְעוֹתוֹ וְאַפִּילוּ לְמָאן דַּס"ל דְּבֵאַתְחֻזֵּק אִיסוּרָא אִין ע"א גֵּאָמֵן אַפְתִּי בְּדִימּוּי הַחֲתִימוֹת אִין הַחֲשָׁשׁ מִשׁוּם זִינִיף מִשָּׂא"כ בְּזִינִיף לְדַמּוֹת הַחֲתִימָה לֹא חִיְיִשִּׁינָן מִשָּׂא"כ בְּמָמוֹן דְּבְעִינָן עֲדִים וְגַם חִיְיִשִּׁינָן דְּלָמָּא אַתְרַתִּי חֲתִימָה פְּחֲתִימָה אֲמָנָם מָה שְׂרָצָה מַעַכ"ת לְפָרֵשׁ דַּט"ע לֹא מְקַרִי אַא"כ שְׂרָאוּ מִתְחַלָּה אוֹתוֹ חֲתִימָה עֲצָמָה וּמְפִירִין אוֹתָהּ בַּט"ע שְׁהִיא הִיא לֹא גְהִירָא פְּלֵל וּבְלִי סְפָק פִּי הַדְּבָרִים פְּפִשְׁטָן דְּוַדָּאי אִם הֵם תּוֹלִים הַרְבֵּה בְּחֲתִימוֹת הַעֲדִים וְהֵם מְפִירִין בַּט"ע חֲתִימוֹת וּבִין אִם אִין מְפִירִין הַחֲתִימוֹת רַק מְחַמַּת שְׂמַדְמִין עַכְשָׁיו חֲתִימָה לְחֲתִימָה יֵשׁ חִילוּק גְּדוֹל דְּהָרִי עַכ"פ בְּעֲדִים עֲצָמָן אִם מְפִירִין בַּט"ע מְהִי אַף אִם אִין זוֹכְרִין אִם חֲתִמוֹ וְאִנִּי תָמָה עָלֶיךָ עַל שְׂרָצִיתָ לְהוֹצִיא הַדְּבָר מִפְּשׁוּטוֹ וְכַתֵּב בְּעֲצָמָה שְׁהוּא נִגְדַּ מִשְׁמַעוֹת הָר"ן וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׂפָתְכֵם דְּעֲדִיף טְפִי דִּימּוּי הַחֲתִימוֹת מַט"ע שְׂנַחֲקֵם בְּלָבוּ תְּמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת וְזֶה נִגְדַּ חֲחוּשׁ וּכְבָר הָאֲרַכְתִּי בְּתַשׁוּבָה אַחַת בְּעַנְיָן ט"ע שְׂפָתְכֵם ר"ת אִם גּוֹפוּ קִיָּים.

ומ"ש על הב"ש סי' קמ"ב לא ידענא מאי קשׂיא לך דנדאי הה"מ לאו מטעם שקרא אתי עלה זולת שׂמא לא דקדק יפה תדע דהרי מײרי במצאו בעצמו שׂיש לו מיגו, והקושיות שהקשׂת פְּכָר עֲמָדוּ עֲלֵיהֶם הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א, וְהַרִיטְב"א ב"מ תִּירָץ דְּבֵאַיסוּרָא דְּנִפְשִׁי דִּינִיק טְפִי: אֲמָנָם לַפְעַנ"ד בְּעַנְיָן דִּימּוּי הַחֲתִימוֹת אִין פֵּל הַדְּמִיוֹנוֹת שׁוֹוֹת דָּאִם הֵן דוֹמִין לְגַמְרֵי בְּפִרְט ב"ב אִי שְׂאִין יוֹדְעִים לְחַתּוֹם פְּרָאוּי' וְכוּתְבִין אוֹתִיוֹת קְטוּעוֹת וְעַקְנוֹת וְעַקוּשׁוֹת וּמְלֻנְפּוֹת וְאִין יוֹדְעִין לְסַדֵּד הַתִּיבוֹת פְּרָאוּי' בְּאֵלוּ וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלוּ אִם שְׁנֵי הַחֲתִימוֹת דוֹמִין מִמֶּשׁ הָנִי לַעַנ"ד סִי' מְוַבְּהֵק כְּמוֹ בְּנֻקְבַּ יֵשׁ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנִי כֵּן הַדְּבָר הִזֶּה בְּקְטוּעַ וְעַקוּם אוֹ נְקוּדָה יֵשׁ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנִי: וּמָה שְׂפָלְפֵל בְּתַשׁוּבַת הָרֵא"ש וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַמְּגִינֵי שְׁלֵמָה כַּת"י לַעַנ"ד קִשָּׁה לְסַמּוֹךְ עַל פִּירוּשָׁיו, וּכְבָר הָאֲרַכְתִּי בְּבִיאוּר הַסּוּגְיָא בְּדְבָרִים בְּרוּרִים.

ואין דעתי מסכמת לסמוך ע"ז הלכה למעשה. אבל מהשנלע"ד לצדד להקל בנ"ד פינון דבאמת הי' מסביבות ק"ק ברא"ד וכבר כתב הת"ה מאשפנזו לליטא לא מקרי שׂיירות מצויות וא"כ אף אנו גימא דאף דבנוארשי הוי שׂיירות מצויות מ"מ מעײירות קטנים סביבות ק"ק בראד אין שׂיירות מצויות לנוארשא שאין להם עסק כ"כ בנוארשא, וא"כ לשיטת התוס' והרא"ש פל שאין שׂיירות מצויות אף בהחזקו לא חיישינו, וכבר הארכתי בתשובה להשיג על הח"מ שכתב להחמיר בהחזקו ואין שׂיירות מצויות, אמןם לשיטת הרמב"ן והרשב"א דס"ל בחדא לריעותא חיישינו נראה שהוא מדרבנן, ואף אם גימא דלדבריהם הוא דאורייתא אעפ"כ יש לסמוך על דימוי החתימות אם הם באופן שפתי

למעלה ובאם לא נוכל לעמוד גם ע"ז נלע"ד להכריז בעיירות קטנות סביבות ק"ק בראד אם לא הוחזקו אברהם בן יצחק נאבד זה כמה שנים.

ומ"ש מעכ"ת שהבדיקו קשה מפמה שנים היינו היכ' שצריה חפוש פנבדא דתוספתא דלא נזכר שמו ושם אביו אבל בנ"ד דנזכר שמו ושם אביו וא"צ בדיקה רק אם הוחזק די פל שמכריון בכתבי פנסיות אם לא הוחזקו אברהם בן יצחק נאבד: סימן יג תשובה להרב הגדול מו"ה חיים לאנדא רב דק"ק פאדקאמין היושב בק"ק בראד על השאלה מק"ק ווישעגראד הנה הב"ד לא בחנו דבריהם אם השריטה והגבשושית בראש ההרוג הוא סימן שהי' לו פן בחייו או שמחמת הפאה מהרוצח נעשו לו סימנים אלו, וגם לא כתבו אם הוכרו הפגדים בט"ע, כי לענ"ד אין פאן שום סי' מובהק ואם הי' בפגדים ט"ע וא' מסימנים הנ"ל הי' לההרוג בחייו הוי סימן בינוני ובאנו לנגידון של הגאון ח"צ שרוצה להקל מטעם דנה מיקרי שאלה דיחיד ולא הוחזקו ולא חיישינו אפי' באיסור.

והנה באמת המעיין בגוף הסוגיא יראה מהסוגיא עצמה דהדברים מראין להיפך, דמה שכתב דאפי' אבני מחלק בין נפילה דיחיד לרבים וה"ה לשאלה. והלה בסוגיא מבואר דאבני חייש אף לנפילה דיחיד אי לאו דטעמא דמיונה זהיר ואף דאבני עכ"פ מחלק אבני בין דיחיד לרבים היכא דמיונה זהיר מ"מ הא חזינו דאף בפקדון אי לאו דשמין פשמין הוי חייש לדיחיד, וכן במסירה אי הוי נקנית במסירה הוי חייש אף לדיחיד, וא"כ מנא לי' להחכם צבי לדמות שאלה לנפילה דמיונה זהיר שפא יש לדמותו לפקדון ומסירה ואף דאבני יש להביא ראי' מרבא גופי' דס"ל עכ"פ דלפקדון ומסירה לא חיישינו באיסור היכא דלא הוחזקו ק"ו בממון דלא חיישינו בהוחזקו דאבני י"ל דילמא חיש שאלה גריעי מנייהו ואולי הח"צ מסבא דנפש' פשיטא לי' דחששא דשאלה גרוע טובא מנייהו דהרי רוב הפוסקים ס"ל דלא חיישינו לשאלה פלל אפי' לדרבים ועדיף מהוחזקו ולכא ממיילא יש לנו לומר דעכ"פ לדיחיד כ"ע מודה פינו דחזינו דיש חילוק בין דיחיד לדרבים אמנם עיקר הדין שהמציא לומר דסי' בינוני הוי לא הוחזקו פיצחק ריש גלותא דס"ל לרבא פינו דלא הוחזקו לא חיישינו ולכא עביד ק"ו מהוחזקו דיחיד בממון על לא הוחזקו באיסור, ולענ"ד הוא תימה גדולה דמה ענין יצחק ריש גלותא דשם לא הנה שום חיש רק על קורטבי דאולי יש עוד יצחק ר"ג בקורטבא ולכא ס"ל לרבא פל שלא הוחזקו לא חיישינו ומקרי שפיר לא הוחזקו אבל בסי' בינוני דחיישינו לכל העולם מחמת שאינו סימן מובהק י"ל דהוי פהוחזק דיש עוד בעולם פמה ב"א שיש להם סי' פנה ואפי' ביצחק ר"ג גופי' אלו הוי חיישינו לכל העולם ודאי גם רבא מודה דחיישינו כמ"ש הח"מ על תשובות הרא"ש דהרי אנו ס"ל דלא סגי בלא שם עירו ונדקא באותו עיר לא חיישינו ליוסף ב"ש אחר, ועוד דאף באותו עיר יש לחלק בין יוב"ש לסי' בינוני משום דבב"ש אילו הי' עוד אחר בעיר הי' ידוע לנו ולכא בלא הוחזקו לא חיישינו וכמבואר ברמב"ן בגיטין ובב"ש סי' קכ"ח ובתשובות מהרי"ק משא"כ בסי' מוצנע בינוני די"ל דגם באותו עיר יש עוד אחר ואינו ידוע לנו, ועוד קשיא היאך אפשר לומר דסימן בינוני הוי פלא הוחזקו פמו יצחק ר"ג א"כ אמאי אין סומכין ומתירין על סימן בינוני דהרי ביצחק ר"ג פינו דלא הוחזקו אף דשכיחי שירות לא חיישינו, וגם מה שהקשה הח"צ אנפשי' מקושיות הגמ' ממצאו קשור בכיס קשה טובא ומה שישבו אינו מספיק דמנ"ל להמקשן להקשות ואדרבא בכל הסוגיא משמע דגט ואבידה שוין דהרי עיקר האיבעיא אי סימנין

דאָרײַטא קאָמער נ"מ לאַהדוּרִי גַט אַשֶׁה (וְעוֹד קִשְׁיָא טוּבָא מִמ"ש הַתּוֹס' בספ"ק דב"מ דבְּמַצָּא בַּחֲפִיסָה נִיחּוּשׁ לְשֹׂאֵלָה וְהֵתָם הוּא שְׂאֵלָה דִּיחֵיד מְלִנָּה לְמְלִנָּה אוּ הִנְחִיחוּ וְדוּק) וּבְאַמְת צָרִיף אָנִי לְבָאָר קֶצֶת הַנְּלֵע"ד בְּסוּגְיָא זֹו כִּי הוּא צוּרְף גְּדוּל לנ"ד, וְהִנֵּה יֵשׁ לְעֵינֵי דְקָאָמֵר נ"מ לאַהדוּרִי גַט אַשֶׁה וְלְכֹאֲוֶרָה קִשְׁיָה מִספ"ק דְקָאָמֵר הֵיכָא יְלִיף מֵר אִיסוּרָא מִמְּמוֹנָא וּמְצִאתִי בְּהִגְהוֹת מְרָדְכִי שְׁעָמֵד ע"ז אֲבָל תִּירוּצוֹ אֵינּוּ מוּבָן, גַּם מְצִאתִי לְהַגְאֹון פ"י שְׁעָמֵד ע"ז וְיֵשׁ לָנוּ קֶצֶת לְעֵינֵי בְּדַבְּרֵי וְאֵין פֶּאן מְקוּם לְהֶאָרִיף, אָמְנָם הַנְּלֵע"ד לְכֹאֲוֶרָה בְּיִשׁוּב הַדְּבָרִים בְּפִשְׁיטוֹת דְּוֹדָאֵי אִם נֹאמֵר סִימְנִים דְּאִוּרֵיִתָא וְהַתּוֹרָה סְמָכָה עֲלֵי פְעָדִים אֵין לְחֵלֵק בֵּין מְמוֹן לְאִיסוּר מְדֹאֲוֵרֵיִתָא וְעוֹד הֵרִי לֹא חִילְקָה תּוֹרָה וּכְתָבָה לְכָל אַבְדַּת אַחִיף וְאָף גַּט בְּכָלֵל, וְא"ל דִּילְמָא מְדַבְּרֵנּוּ הַחֲמִירוּ בְּאִיסוּר ז"א דְכִינּוּ דְמְדֹאֲוֵרֵיִתָא מְחִזִּירִין אֵילּוּ גְזָרוּ רַבְּנָן בְּאִיסוּר שְׂלֵא לְהַחֲזִיר הִי שְׁנוּיָא בְּאִיזָה מְקוּם בְּמִשְׁנָה אוּ בְּפִרְיִתָא וְלֹא לִישְׁתְּמִיט שׁוּם מְקוּם לְהַשְׁמִיעֵנוּ גְזִירַת חֲכָמִים בְּזָה פִּינוּ דְמְדֹאֲוֵרֵיִתָא מְחִזִּירִין אֲלֵא וְדָאֵי דְלִיפָא גְזִירַת חֲכָמִים כָּלֵל דְכִינּוּ שְׂלֵא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם שְׁגָזְרוּ מֵהִיכִי תִיִּתִי נִימָא שְׁגָזְרוּ וְעָבְדִי תְּקַנְתָּא.

אָמְנָם מֵה שְׁמִקְשָׁה הַגַּמ' בספ"ק הֵיאָף יְלִיף מֵר אִיסוּרָא מִמְּמוֹנָא הַכְּנוּנָה לְהִיפּוֹף דְלִמָּא מְדֹאֲוֵרֵיִתָא אֵין מְחִזִּירִין כָּלֵל בְּשִׁיּוּרוֹת מְצִוִּיּוֹת אָף בְּלֹא הִנְחִיחוּ רַק בְּאַבְיָדָה מְחִזִּירִין מִשׁוּם דְּעָבְדִי רַבְּנָן תְּקַנְתָּא כְּמוֹ בְּסִימְנִים אֵי סִימְנִים דְּרַבְּנָן אַפ"ה עָבְדוּ תְּקַנְתָּא בְּאַבְיָדָה וְכַמ"ש הַתּוֹס' וְהֵרֵא"ש לְעַנְיָן שְׂאֵלָה וְזָה נְלֵע"ד פְּשׁוּט אָף שֶׁהַפ"י כְּתִב כְּפֹאן וּבְגִיטִין דְּמַעוּבְדָא דְנָאֵנִי בֵּר חֲבּוּ מוּכַח דְּאָף בְּהִנְחִיחוּ וּבְשִׁיּוּרוֹת מְצִוִּיּוֹת הוּא רַק מְדַבְּרֵנּוּ לְכַמ"ש אֵינּוּ מוּכַח כָּלֵל דְּאֲדַרְבָּא בְּרַמְב"ם מוּכַח דְּאָף בְּהִנְחִיחוּ לְחוּד הֵיא סְפַק מְגִוְרֵשׁת.

וְעוֹד נ"ל אָף לְפִי דְבָרֵי אֵין רְאָיָה מִשְׁטָרֵי דְנָאֵנִי בֵּר חֲבּוּ רַק מְעוּבְדָא דִּיִּצְחָק רִישׁ גְלוּתָא מִשְׁמַע שְׁם שִׁיטַת רַש"י וְתוֹסְפוֹת דְּבְּמִמוֹן כַּה"ג שְׁהֵלָף מְקוּרְטָבָא לְאַסְפְּמִיָא וְשֵׁם אָבֵד הַשְׁט"ח לֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא גַּם אַחַר הֵלָף לְשֵׁם וְאָבֵד הַשְׁט"ח אָף בְּהִנְחִיחוּ מִשְׂא"כ בְּהִנְחִיחוּ בְּעִיר אַחַת וְנֶאֱבַד בְּאוֹתוֹ עִיר לְדַעְתִּי קִשְׁיָה לּוֹמֵר דְּלֹא חִיִּישִׁינּוּ אֲפִילוּ בְּהִנְחִיחוּ וְאָף אִם נוֹדָה לוֹ גַּם בְּזָה מ"מ נִרְאָה דְּהֶאֱבַעִיָא קֵאֵי הֵיכָא דְלֹא יִדְעֵנוּ מִנְּפִילָה כָּלֵל וְהִנְחִיחוּ וּבְזָה מִיבְּעִיָא לָן אֵי מְחִזִּירִין בְּסִי' בֵּינוּנֵי וּבְזָה נִדְחָה מֵה שְׁהַקְשָׁה הַפ"י וְז"ל אֲבָל יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לֵאדִיף גִּיסָא וְכו' וְדוּק.

נְחִזֹּר לְעַנְיָנֵינוּ וְיֵשׁ לְהוֹסִיף נוּפָף דְּהִנֵּה פְּלוּגְתָּא דְרַבָּה וּר' זִירָא אֵי מְהַדְרִינּוּ גִיטָא בְּשִׁיּוּרוֹת מְצִוִּיּוֹת וְלֹא הִנְחִיחוּ אוּ לְהִיפּוֹף מְבּוֹנָר בַּגַּמ' דְּלֹא תְּלִי מִיָּדִי בְּסִימְנֵי דְרַבְּנָן אוּ דְאִוּרֵיִתָא דְאַפִּי' לְמֵאן דְּאָמֵר סִימְנִים דְּאִוּרֵיִתָא לְמֵאן דְּמַחְמִירָלָא מְהַדְרִינּוּ בְּחִדָּא לְרִיעוּתָא אִם לֹא בְּסִי' אַחַר בֵּינוּנֵי עַכ"פ כְּדַמּוּכַח מְלִשׁוֹן רַב אֲשֵׁי דְאָף אֵי סִימְנִים דְּאִוּרֵיִתָא בְּעֵינֵי נָקַב רַק דְּלֹא צָרִיכִין בְּצַד אוֹת פְּלוּנֵי וְכֵן לְהִיפּוֹף אָף אֵי סִימְנִים דְּרַבְּנָן לְמֵאן דְּמִיקַל מְהַדְרִינּוּ בְּלִי שׁוּם סִימֵן וְא"כ ע"כ פְּלוּגְתִּיהוּ לֹא בְּהִיכִי תְּלִיָא רַק דְּפִלְגִי בְּסַבְרָא דְּנַפְשִׁיהוּ דְּהַמְחִמִּיר ס"ל דְּחִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא בָּא לְכֹאן אוּ שְׁמָא יֵשׁ עוֹד אַחַר וְאָף דַּס"ל דְּבִסִי' אַחַר מְהַדְרִינּוּ אַפ"ה בְּסִימֵן יוֹסֵף ב"ש וְשֵׁם עִירוֹ לֹא מְהַדְרִינּוּ וְצ"ל דַּס"ל דְּלֹא סְמִכִּינּוּ עָלֵיו כְּמוֹ עַל סִימֵן אַחַר בֵּינוּנֵי.

וּלפ"ז נִרְאָה דְּהִיכִי קִשְׁיָא לִי נֵהִי דְּבְּמִמוֹנָא סְמָכוּ עַל שְׁם אָבִיו וְשֵׁם עִירוֹ דְּהִי סִימֵן אֵי לְמֵאן דְּאָמֵר דְּאִוּרֵיִתָא דְּהִי סִימֵן בֵּינוּנֵי אֵי לְמ"ד דְּרַבְּנָן דְּהִי סִימֵן מוּבָהֵק פִּינוּ דְּלֹא

התחזק לנו אחר ועדיף מסימן בינוני דאילו הי' אחר הי' ידוע לנו מ"מ לענן איסורא
אפשר דלא סמכינן עליו כמו על סימן אחר אבל לענן פללות הדין אי סימנים דאורייתא
נדאי אין חילוק בין איסור לממון פינו דלא מצינו שהחמירו באיסור רק בפרכי הסימנין
יש לחלק בין איסור לממון י ואף דעל סימן זה סמכינן בממון לותר שהוא סימן בינוני
או מובהק י"ל לענן איסור יש להחמיר דאינו בינוני או מובהק ולא מבעיא בהחזקו
ואין שירות מצוינות דאין זה שייכות פלל לסימנין רק דפלוגתייהו הוא אי חיישינן שפא
בא אחר לכאן או לא אלא אפילו בשירות מצויות ולא החזקו ג"כ י"ל פינון שלא מצינו
שפמכו ע"ו רק בממון י"ל דבאיסור לא סמכו ע"ז ולא שייך לומר דלא לישתמיט בשום
מקום דגזרו ע"ז באיסור דאדרבא פינון שלא מצינו בשום מקום שפמכו על זה רק בממון
י"ל דבאיסור לא סמכו ע"ז דזה אינו מפורש בתורה איזה הוי סימן בינוני: לכה יש לחלק
בין איסור לממון ולא ילפינו ממונא מאיסורא ואמנם בתוס' סוף פ"ק לא משמע כן
ומשמע בתירוץ הראשון די"ל דמדרבנן החמירו כמו שהחמירו במים שאל"ס.

אמנם נלע"ד ליישב אף לשיטת התוס' די"ל דלענן חששא דיוב"ש. י"ל באמת דהחמירו
מדרבנן ולא שייך להקשות דלא לישתמיט משנה או ברייתא להשמיענו חומרא זו, דז"א
דבהדיא תנן המביא גט ואבד הימנו פסול לזמן מרובה ואע"ג דרבה שני לה לסלק בין
החזקו או לא אפתי קשיא לי לרב עמרם מנ"ל לחלק ואי משום דקשיא לי כל מעב"ד
דיחזיר דלמא שני לן בין ממונא לאיסורא, ואין להקשות דמאי מקשה הגמ' מההיא דאין
מעידין אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו דלמא הוא רק מדרבנן ואף די"ל דלפ"ז גם גבי
גט אשה לא מהדרינן וא"כ גוף האיבעיא נפשטה אמנם שנינוא דחיקא לא משנינו, אמנם
נלע"ד ליישב מלבד פי לפמ"ש הריב"ש דכל היכא דקתני אין מעידין הוא דאורייתא
לק"מ.

אמנם אף לפי מה שהקשיתי עליו מסוגיא דיש בכור דמשמע שם דמדאין מעידין על פ"פ
לחוד וא"כ ע"כ האי אין מעידין הוא דרבנן וכן נראה מדעת הרמב"ם ממ"ש בהלכות
נחלות דנראה דס"ל דכל דאם נישת תצא אף שהוא מדרבנן קתני אין מעידין וכן נראה
מתוס' וקרא"ש בבכורות גבי גוסס ודברי המע"מ צ"ע דמדמי גוסס למים שאל"ס ודברי
הרא"ש נראין להיפך דמשאל"ס היא מעיוטא דמעיוטא וגוסס הוי מעיוט גמור, אפתי
נלע"ד פשוט דהרי כתבו כל הפוסקים דאף אי סימנים דרבנן מ"מ סימן מובהק הוא
דאורייתא ואע"ג דקתני אין מעידין על סימנים היינו באינו מובהק אבל מובהק הוי
פעדים וכן נראה בהגמ"ר ובריטב"א ולכה לא משני חמור בסימנים מובהקים דגם זה
הוא פעדים.

אמנם זה נוקא אי סימנים דרבנן יש לחלק ולומר דמובהקים הוי פעדים ואינו מובהקים
לא הוי פעדים ולכה לא נכללים עם סימנים מובהקים אבל אי נימא דכל הסימנים
דאורייתא וא"כ כל הסימנים שווין ואין חילוק ביניהם וכולם הוי פעדים מדאורייתא
וכמ"ש בהגהת מרדכי וא"כ אי סלקא דעתך דסימנין דאורייתא ובבינונים גזרו רבנן א"כ
היאך קתני אע"פ שיש סימן בגופו דהרי במובהקין מעידין, וא"ל דזה אינו נכלל בלשון
סימנים משום דהוי פעדים דהרי פינון דסי' דאורייתא אין חילוק במובהקין או לא דכולהו

הוי פֿעדיס מלכד סימנים גרוועין וה"ל למיתני בְּהַדְיָא סימנים בינונים אלא ע"כ דסימני דרבנן ומובהקים לא נכלל בלשון סימנים דהוי פֿעדים.

ועוד נלענ"ד דאף אם נימא פְּלִישְׁנָא קמא דבכורות דאין מעידין על פ"פ היינו מדרבנן אפתי מוכח דסימנים דרבנן דאי ס"ד סי' דאוריין' רק מדרבנן גזרו א"כ תקשי פֿינן דפ"פ בלא חוטם ג"כ מדאורייתא מעידין א"כ איפא תרתי למעליותא דהרי פ"פ בלא חוטם מדאורייתא מעידין וגם סי' הם דאוריין' א"כ אף מדרבנן לא הי' ראוי למיחש.

ואף למ"ש הפ"י בתשובתו להוכיח מתוס' דאף במים שאל"ס לא סמכינן על סי' בינונים אם הוא מדרבנן וכ"כ הגאון מו"ה יהושע בגיטין. אין ראוי דהתם הוא להקפד דסימני דרבנן ומדאוריין' לא סמכינן אסימנים ולכך י"ל דאפ"ל באיסור דרבנן לא סמכו אסימנים כמ"ש הפ"י בגיטין הטעם דלמא אתי למסמך בדאורייתא.

אבל פֿאן הוא להקפד דמדאו' מעידין על פ"פ לחוד ואף דמדרבנן אין מעידין מ"מ פֿינן דאיפא גם סימנים וסי' דאורייתא אף מדרבנן אין לגזור, ועכ"פ פֿינן דאיפא תרתי למעליותא אם נשאת לא תצא ואיך קתני אין מעידין אלא ודאי דסימנים דרבנן והוי דומיא דמים שאין להם סוף דאין מעידין בסימנים בינונים ובזה מנושב ג"כ הא דמקשה הגמ' אי חיישינן לשאלה חמור בסימני אןפך היאך מהדרינן דלכאורה קשיא דילמא חיישינן לשאלה מדרבנן ולפמ"ש אתי שפיר ובלא"ה נ"ל דהמקשן הוכיח דכונת התרצן דחיישינן לשאלה מדאורייתא דלא שייך לומר דמדאורייתא לא חיישינן לשאלה רק מדרבנן דהרי ס"ל סימני דאורייתא ולא גזרו מדרבנן ובשאלה גזרו מדרבנן ועוד נלענ"ד דהמקשן הוכיח שפיר דכונת התרצן דחיישינן לשאלה מדאורייתא משום שנלע"ד ברור לטעם הסוברים דאף אי סימנים דרבנן אפיה חיישינן לשאלה ולכאורה קשיא דמשמע בגמ' דדוקא למאן דס"ל סימני דאורייתא איצטריף לומר חיישינן לשאלה ולמ"ד סימני דרבנן א"צ לומר דחיישינן לשאלה ותירוץ הב"ש אינו מספיק דלדידן' תקשה חמור בסימני מני אןפך היכי מהדרינן אי סימני דרבנן ואף בעידי אןפך אפתי ניקחיש לשאלה וכאשר יתבאר עוד לקמן: לזאת נלע"ד ברור דס"ל דע"כ לא מטעם הברח השושי' תירץ התרצן דחיישינן לשאלה דהרי בשביל זה ל"נ לדחוק ולחלק דסימני הגוף היינו ארוך וגויז וסימני פלים היינו אפילו מובהקים ומטעם דחיישינן לשאלה אטו לא הוי ידע דאיפא לאוקמי פליו סומקי וחיונרא או דומיהן צמר גמלים וארנבים או כדומה לזה ודוחק גדול לומר דלא ידע מזה כמ"ש השב יעקב, אע"כ, דלתירץ הראשון הי' סובר בלא זה לסברא פשוטה דחשש שאלה הוא חשש דראוי לחשוש ולכך תירץ דאפילו מובהקים לא תהני ובאבע"א ס"ל דאין חוששין לשאלה ואין הדבר תלוי בסימני דאורייתא או מדרבנן רק הדבר תלוי בשני התירוצים ולתירוץ הראשון הוא סברא פשוטה בלא"ה דחיישינן לשאלה אף אי סימנים דרבנן ולכך פסקו לחומרא פלישנא קמא דאורייתא אף דס"ל סימני דרבנן והמקילין ס"ל עיקר כאבע"א ויש מחלוקת הפוסקים בזה ולפ"ז ע"כ מוכח דכוננת התרצן הי' דחיישינן לשאלה מדאורייתא.

דאי ס"ד דמדאורייתא לא חיישינן לשאלה אמאי הי' לו סברא פשוטה דחיישינן לשאלה מדרבנן פֿינן דמדאורייתא לא חיישינן לשאלה ומדוע בסימניו אף מדרבנן לא חיישינן ובשאלה חיישינן מדרבנן דהרי גם חשש שאלה לא נמצא בשום מקום והוי לי' לשנוי

כליו בחינוכי וסומקי אע"כ דהוי ס"ל לסברא פשוטה דחיישינן מדאורייתא: והנה הא דמוכח בסוגיא דחיישינן לשאלה מדאורייתא אע"ג דלמכירה וגזילה לא חיישינן משום דלעגנו זה מוקמינו לה בחזקת מרא קמא ומעולם לא יצא מרשותו וכ"כ בתשוב' פני יהושע חלק אה"ע סי' ח' וגם מחמת פאן נמצא פאן הי' ולא הי' ברשות אחר מעולם לשיטת הרשב"א והר"ן בשמעתין דיצחק ר"ג וכמבואר בח"מ סי' כ' ויתבאר לקמן אבל לעגנו שאלה לא שייך פאן נמצא כמ"ש התוס' בגדה והמרדכי בכתובות ס"פ המדיר (עיין בתשובה דף קצ"ט סוף ע"ב) אמנם לכאורה קשיא דאפתי נימא כל מה שביד האדם בחזקת שהוא שלו והיא חזקה אלימתא דמהני אף נגד מיגו לדעת הרשב"א והרמב"ן ועדיף מחזקת א"א גם חזקת ממון עדיפא מרנפא דאין הולכין בממון אחר הרוב וגם אפתי תקשה חמור בסימני אופר דליכא החזקה נגדה אף דלכאורה לא שייך שם כל מה שהוא ביד האדם משום דאנו הכי קא אמרינו דנדאי האנפך הוא שלו פיון שנתן בו סימן מ"מ דילמא השאלו לבעל החמור ונאבד שם מ"מ לענ"ד עדיין הי' מקום לומר פיון דעכ"פ ברור דקודם שנאבד החמור הי' האנפך ביד בעל החמור בנדאי והוי כאילו ראינו האנפך ביד בעל החמור וכל מה שביד האדם וכו' ומעולם לא שאלו אמנם נלענ"ד ליישב אחר שנבאר לשון התוס' ביבמות ד"ה אותיות נקנית במסירה שהקשו תחלה אמאי לא נימא כל מה שביד האדם בחזקת שהוא שלו ולא נתן לו חבירו כלום וע"ז תירצו ושוב פרי' דנדאי הקלף וכו' ויש דיקדוק בדברי התוס' אמאי נטרו עד הכא ומשמע דקושיותם, לאפיי בדרף דיוק דאי הוי ס"ל אין נקני' במסירה הוי חייש ואמאי לא מקשה תיכף על רבא מאי ראי' מיייתי מנאנא בר חבו דהתם כל מה שבידו הוא שלו אמנם פן נלע"ד דנדאי לרבא לק"מ לפי מש"ל בדיבור הקדום דרבא מיייתי ראי' דלא חיישינן למסירה דלצור, וע"כ האי מסירה דלצור היינו שנתנו במתנה לצור דאי דרף שאלה ולהחזירו בעיני' הדר הוי לי' כפקדון וכיון דשמ' כשמ' לא מפקיד גבי' אע"כ דלגמרי נתן לו וא"כ אין פאן קושיא כלל מחזקה דכל מה שהוא ביד האדם הוא שלו דאה"נ דהשטר הוא שלו שנתנו לו האחר במתנה אבל חזקה דכל מה שהוא ביד האדם מעולם הי' שלו לא אמרינו ולכך חיישינן למסירה דלצור אבל עיקר פננת סיום קושיות התוס' על אפיי דנראה דחייש אפיי לנפילה ופקדון אי לאו דמזהר זהיר דשמ' כשמ' וע"ו מקשו שפיר אמאי לא נימא דכל מה שהוא ביד האדם בחזקת שהוא שלו ואמאי חיישינן לפקדון.

וע"ז תירצו דנדאי הקלף יכול לעכב וכו' ודבריהם צריך ביאור דלכאורה פיון שהוא חזקה גמורה דכל מה שביד האדם בחזקת שהוא שלו וממילא השט"ח שלו מעולם ומהיכי תיתי לא יוכל לגבות החוב, ואין לומר דכוננתם דלעגנו לגבות הוי בעל הממון מוחזק ומיירי שהלנה טוען שאינו חייב לזה רק לאחר ולכך אינו יכול להוציא ממנו דאיפא חזקת ממון נגד חזקה שכל מה שהוא ביד האדם דא"כ מאי האי דקאמרי וה"ה גבי אחין דשמטי אהדדי דהרי התם אין הדין בינם להלנה רק בין האחים וליכא חזקת ממון נגד חזקה דכל מה שהוא ביד האדם בחזקת שהוא שלו, ולכאורה נראה דכוננתם למ"ש הש"ף סימן צ"ט ליישב דעת המחבר ומליא בפלוגתא שבין התוס' והרא"ש להרמב"ן והרשב"א לפי מה שפירש שם הש"ף דעיקר פלוגתייהו בשטרות דאין גופן ממון אי שייך מה שהוא ביד האדם וס"ל דהמחבר פסק פתוס' והרא"ש לחלק בין חפץ לשטר.

אָמנם באַמט צדיין יש לנדקדק ולעיין דעיקר הוכחת הפוסקים דתוס' ורא"ש ס"ל דאמרין מיגו נגד חזקה כל מה שהוא ביד האדם בשטרות לפ"ד הש"ך שמתקלקל בין חפץ לשטרות הוא ממה שהקשו אמאי לא מהימן המלנה במקום שחב לאחרים לומר אמונה במיגו דמחילה ע"ש ולא תירצו דהוי מיגו במקום חזקה כמ"ש הרשב"א ונהרמב"ן.

א"ו דס"ל דאמרין מיגו נגד חזקה זו. וע"ז כתב הש"ך דנדוקא בשטרות פליגי דאין גופן ממון, ולענ"ד לפ"ז אין ראי' כלל לדהקא דהתם בשטר אמונה י"ל דס"ל לתוס' דלא שנייך כל מה שהוא ביד האדם על הממון שאינו מוחזק שהרי אין אנו אומרים שהממון הוא של אחרים רק שהאמין לו שלא תבצענו וגוף הנזיר יכול להיות שנתנו לו באמת, ועוד דגוף הנזיר לעולם הוא של הלנה ולא שנייך כל מה שהוא ביד האדם, רק ביבמות פתבו שיכול לתפוס גוף הנזיר על החוב ודוק, וא"כ לא שנייך כלל על הממון כל מה שהוא ביד האדם דאין ראי' מהנזיר שהחוב אינו אמונה וכמו שבאמת הקשה הגד"ת הביאו הש"ך בסי' ס"ז והש"ך בסי' מ"ד יישב בדוחק שיט' ה"רמב"ן ונהרשב"א וילקמן אבאר אכל פאן אפתי תקשי מה בקך דשטרות אין גופן ממון אפתי פינן דהנזיר ע"כ הוא שלו כמ"ש התוס' ולא חיישינן לפקדון ממילא הנזיר ראי' גם על החוב שהוא שלו, ונלע"ד דכוננת התוס' דחזקה כל מה שהוא ביד האדם בחזקת שהוא שלו אינה חזקה גמורה כלל רק היכא שהוא תפוס בה א"כ מצד תפיסתו שהוא מוחזק בו ואין אדם יכול להוציא מידו דהמע"ה ממילא הוא בחזקת שלו ולכך אינו נאמן כשאומר שאינו שלו לחוב לאחרים אבל שתהא חזקה גמורה שתהא מוכחת על דבר אחר שאינו מוחזק בה לא מהני חזקה זו כלל דאינה חזקה גמורה ולכך שפיר פתבו התוס' דלענין גביות החוב לא מיקרי מוחזק ואף שהוא מוחזק בנייר ועל הנזיר יש לו חזקה דכל מה שהוא ביד האדם, מ"מ לא מהני רק לענין הנזיר עצמו שהוא תפוס בה אבל אינו חזקה גמורה שתהא מוכחת על הממון שאינו מוחזק בה, וא"כ ממילא לק"מ מהא דחיישינן לשאלה דאף דלענין הבגדים עצמם לא הוי למיחוש לשאלה אם הי' חי ותפוס בהם משום דתפוס בה וכל מה שהוא ביד האדם מ"מ לא אמרינן שחזקה זו תהא מוכחת על האדם שזה הוא שמת להתיר האשה וכן בחמור בסימני אנוף אע"ג דאנו אומרינן על אנוף עצמו שבודאי הוא שלו מ"מ לענין החמור לא מהני חזקת האנוף פינן שאינו מוחזק בו, אָמנם לשיטת הרשב"א ונהרמב"ן דס"ל דלא אמרינן מיגו נגד החזקה כל מה שהוא ביד האדם, וע"כ דעדיף מחזקת ממון דהרי ס"ל דמיגו להוציא אמרינן וגם ס"ל אפי' בשטר שאין גופו ממון לא אמרינן מיגו נגד חזקה כל מה שהוא ביד האדם וא"כ תקשה לשיטתם מנ"ל להוכיח פאן נמצא לשיטתם דלמא הָכא היינו טעמא דכל מה שביד האדם בחזקת שהוא שלו דעדיף מחזקת ממון דהרי לא מהני מיגו נגדה אע"ג דמהני נגד חזקת ממון ועוד דבשטר אמונה גופא מוציאין ממון אף דהלנה טוען ג"כ אמונה ואף דלרבא איכא למימר דמייתי ראי' ממסירה דלצור אפתי לאב"י תקשה למה לי למימר או לפקדון פינן דשמ' כשמ' וכמ"ש בשיטת התו'.

אָמנם מה שנלע"ד ג"כ דודאי אף אינהו מודה דחזקת ממון עדיף מחזקה דכל מה שהוא ביד האדם, תדע דהרי ה"רמב"ן גופ' ס"ל בההוא דחטף נספא אפי' היו שני עדים אי ליכא אע"כ דודאי חזקת ממון עדיף מכל מה שהוא ביד האדם ולכך כל שיכול לתפוס ולהחזיק בו בטענת החזקת הרי הוא בחזקתו ומהימן לומר דידי חטפתי נגד החזקה דכל מה שהוא

ביד האדם פֿינן שֶׁהוא עֵלְשֵׁי וּמִן חֶזֶק וְיָכוֹל לְזַכּוֹת בּוֹ וְדַבְּרֵי הַסַּמ"ע בְּסִי' ש"ס ד' צ"ע וְיוֹתֵר נִרְאֶה כַּמ"ש בְּדַרְשֵׁי שָׁם.

וְיֵשׁ לְהוֹסִיף נִזְכָּר דְּלֹא אָמְרִינּוּ מִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי הִי' אֹמֵר שְׁקֵר וְהוּא, וְעוֹד הִי' מוֹסִיף שְׁקֵר אַחֵר וְדוּק. אָמְנָם בְּאֹמֵר עַל חֶפְזָא שְׁלוֹ שְׁהוּא שְׁלֵם אַחֲרִים כְּדִי לְחַוֵּב לְאַחֲרִים הָוֵי ג"כ מִן חֶזֶק בְּהוּא וְכֵן הוֹדְעָתוֹ אֲנִי סְהַדֵּי פֿינן שְׁהוּא תוֹכֵס בּוֹ שְׁהוּא שְׁלוֹ כְּדָא מְרִינּוּ רִישׁ ב"מ אֲנִי סְהַדֵּי דְמֵאֵי דְתַפְסִיס הֵאֵי דִידְנָא וְלִכְפֵּי לֹא מְהַנִּי מִיגוֹ וְאֵע"ג דס"ל דְּאָמְרִינּוּ מִיגוֹ לְהוֹצִיא נֶגֶד חֲזַקָתָא מְמוֹן אִי אִיכָא חֲזַקָה כָּל מַה שְׁפִיז הָאָדָם בְּהַדֵּי חֲזַקָתָא מְמוֹן כְּגוֹן בְּחֶפְזָא יָדוּעַ לֹא מְהַנִּי מִיגוֹ.

אָבֵל חֲזַקָה כָּל מַה שְׁהוּא בְּיַד הָאָדָם בְּלֹא חֲזַקָתָא מְמוֹן גְּרִיעַ וּבְדָאֵי מְהַנִּי מִינּוּ נֶגְדָה מִק"ו מִחֲזַקָתָא מְמוֹן: וּלפ"ז יֵשׁ לִיִּישׁב ג"כ שִׁיטַת הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א דְּאֵר דְּסִבִּירָא לְהוּ בְּשִׁטְרָא אָמְנָה לֹא מְהַנִּי מִיגוֹ נֶגֶד כָּל מַה שְׁהוּא בְּיַד הָאָדָם מְשׁוּם דְּבִלְא"ה צְרִיכִין אֲנִי לְפָרֵשׁ כַּמ"ש הַש"ף בְּסִי' מ"ו כְּפִינֵי הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א בְּמַה שְׁכַתְּבוּ גַבֵּי אָמְנָה דְּשִׁינָא חֲזַקָה כָּל מַה שְׁהוּא בְּיַד הָאָדָם דְּהֵינּוּ שְׁהִשְׁטֵר הוּא בְּחֲזַקָתוֹ.

וְנִלְעַנ"ד דְּהַכִּי קְאָמְרֵי פֿינן דְּבִלְאֵי הוֹדְעָתוֹ. שְׁהִשְׁטֵר הוּא אָמְנָה הֵינּוּ מִחֲזַקָתָא שְׁהִשְׁטֵר הוּא בְּחֲזַקָתוֹ וְאֵר שְׁהִלְנָה טוֹעֵן אָמְנָה לֹא הִי' מְהֵימֵן וְלֹא כָּל כְּמִינָא וְהִי' בְּעַה"ש יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיַּד הַלְנָה בְּדִין א"כ פֿינן שְׁהוּא מִן חֶזֶק בְּנִייר הָוֵי כְּאִילוּ מִן חֶזֶק בְּמַעוֹת גּוֹפְלֵי דְּהַרְי בְּלֹא הוֹדְעָתוֹ הִי' יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיַּדוֹ וְלִכְפֵּי הָוֵי מִן חֶזֶק בְּמַעוֹת אָבֵל הֵכָא שְׁהִלְנָה טוֹעֵן שְׁאִינּוּ מְגִיעַ מְמוֹן לְזֶה כְּלוּם וְאֲנִי דְנִין אִם יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיַּד הַלְנָה כְּלוּם וְדֵאִי לֹא שְׁיִיף לֹא מְרִינּוּ שְׁמִינּוּ חֲזַקָתָא בְּמַעוֹת שְׁהַרְי ע"ז אֲנִי דְנִין אִם יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיַּד הַלְנָה אִם לֹא, וְכִינּוּ דְלֹא הָוֵי מִן חֶזֶק בְּמַעוֹת לֹא מְהַנִּי לִי חֲזַקָתָא נִייר כַּמ"ש לְשִׁיטַת הַתּוֹס'.

וְדוּק: וְעוֹד נִלְעַנ"ד אַחֵר שְׁנִיִּישׁב קוֹשְׁיַת הַש"ף בְּסִי' צ"ט ל' תְּשׁוּבוֹ הַרְשָׁב"א הַסּוֹתְרִים וְע"ש מַה שְׁתִּירֵץ הַש"ף בְּדוּחַק וְעֵינֵי אֲוִרִים וְתוֹמִים וְגַם הוּא יִישׁב בְּדוּחַק, וְמַה שְׁנִלְעַנ"ד בְּפִשְׁטוֹת אַחֵר שְׁנִיִּישׁב בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ן שְׁהִבִּיאוּ הַמ"מ פ"א מַה טוֹעֵן וְנ"ל וְמִיגוֹ בְּמִקּוּם חֲזַקָה כְּזוֹ לֹא אָמְרִינּוּ דְאָדָם עֲשׂוֹי לְעֲשׂוֹת קְנוֹנִיָא עַל מְמוֹן חֲבִירוֹ לְפִיכָּה חוֹשְׁשִׁין לוֹ וְכֵן כָּתֵב בְּאִסְיַפְתָּ זְקָנִים בְּשֵׁם הַרְמַב"ן וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּהַרְשָׁב"א סְבָרָא דְאָדָם עֲשׂוֹי לְעֲשׂוֹת קְנוֹנִיָא נִרְאֶה דְמַגְרַע הַטְעָנָה וְהַמִּיגוֹ וְמַה טַעַם הוּא לְהַחֲזִיק הַחֲזַקָה וְעוֹד אֶפְתִּי אִיכָא מִיגוֹ דְמַחֲלֵה, (שׁוֹב רֵאִיתִי שְׁבַחָנָם נִתְחַבְּטוּ הָאֲחֲרוֹנִי שְׁבַאָמַת כְּפִינֵי הַרְמַב"ן פְּשׁוּט דְמִיגוֹ כְּזוֹ בְּמִקּוּם חֲזַקָה לֹא אָמְרִינּוּ וְהוּא מְאָמֵר אַרְוֵה וְה"ק דְּמִיגוֹ בְּמִקּוּם חֲזַקָה כְּזוֹ דְּהֵינּוּ אֵע"ג דְּאָמְרִינּוּ בְּמִקּוּם אַחֵר מִיגוֹ בְּמִקּוּם חֲזַקָה מ"מ מִיגוֹ בְּמִקּוּם חֲזַקָה כְּזוֹ שְׁהַמִּיגוֹ וְהַטְעָנָה גְרִיעַ לֹא אָמְרִינּוּ, וְזֶה בְּרִיר כְּשִׁמְשׁ וּבְזֶה נִסְתַּלַּק כָּל מַה שְׁדַקְדְּקוּ הָאֲחֲרוֹנִים א"כ מְמִילָא כָּאֵן לֹא שְׁיִיף קְנוֹנִיָא וְלִק"מ) וְצ"ל דְּבַאָמַת ה"ק דְּחֲזַקָה זוֹ אִינָה חֲזַקָה גְמוּרָה רַק בְּרֵאִינוּ שְׁהוֹדָה אַחֵר שְׁכָבֵר חֵב לְאַחֲרִים הָוֵי חֲזַקָה גְמוּרָה כִּי אָדָם עֲשׂוֹי לְעֲשׂוֹת קְנוֹנִיָא וְאָמְרִינּוּ חֲזַקָה שְׁהוּא שְׁלוֹ וְלִקְנוֹנִיָא הוּא עוֹשֶׂה וּבַאָמַת הוּא שְׁלוֹ וְזֶה דְּנִקְא בְּיָדוּעַ שְׁהוֹדָה הִי' אַחֵר שְׁחָב לְאַחֲרִים אִיכָא חֲזַקָה דְּסוֹתְרַת לְהַמִּיגוֹ אָבֵל בְּאִינוּ יָדוּעַ מְתֵי הִי' הַהוֹדָה א"כ אִינּוּ חֲזַקָה סוֹתְרַת הַמִּיגוֹ וְאֲדַרְבָּא מְטַעַם מִיגוֹ י"ל דְּהַהוֹדָה הִי' קוֹדֵם שְׁחָב לְאַחֲרִים וּבְזֶה נִתְיִישׁבוּ תְּשׁוּבוֹת הַרְשָׁב"א וְלפ"ז מְבֹאָר דְּחֲזַקָה כָּל מַה שְׁהוּא בְּיַד הָאָדָם לְחוּד לֹא הָוֵי חֲזַקָה גְמוּרָה: וְהָא דְבַאָמַת אִי סִימְנִין דְּאוֹרֵיִתָא אֵר מְדַרְבְּנָן לֹא חִיִּישִׁינּוּ

ובמגויד ומשאל"ס ודומיהן הִתְמִירוּ וְכֵן בַּפ"פ בְּלֹא חוֹטֵם אוּ בְעֵדִים שְׂרָאוּ הַטְּבִיעָה וְדוּמִיהֶן צ"ל דְּדוֹקָא בְּאֶחָד מִשְׁנֵי פָּנִים הִתְמִירוּ אוּ כָּל שְׂאִינוּ יָדוּעַ בְּבִירוֹר שְׁיֵשׁ פֶּאן מַת כְּלָל וַיֵּשׁ לוֹמַר שְׁעֵדִינָן הוּא חַי וְאוֹקִי גִבְרָא אַחְזָקַת חַי לְכַד הִתְמִירוּ אַף דְּאִיפָּא רַבָּא.

אוּ אַף דְּיָדוּעַ בְּבִירוֹר שְׁיֵשׁ מַת לְפָנֵינוּ רַק דְּאִין הַדְּבָר בְּרוּר שְׁעֵדִים לֹא טְעוּ בְּהַפְרָה וְכִינּוּ דְעֵדוּת לְכָל מְסוּר הִתְמִירוּ ג"כ דְּאוּלֵי טְעוּ הָעֵדִים בְּהַפְרָה וְטוּעִין בְּעֵדוּתָן וְכָל זֶה מְקַרֵי תַחֲלַת עֵדוּת אֲבָל כָּל שְׁהָעֵדִים וְדָאֵי לֹא טְעוּ וְעֵדוּתָן נֶאֱמָנָה בְּמָה שְׁמַעֲיָדִין וַיֵּשׁ מַת בְּרוּר לְפָנֵינוּ רַק שְׁאֲנַחְנוּ מוֹרֵי הוֹרָאָה מְסוּפְקִים וְחִיָּשִׁינוּ אִין זֶה עֲנִין לְהָעֵדִים וְאִין פֶּאן הוֹצֵאוּת חַי מְחֻזְקָתוֹ מִמֶּשׁ הָוֵי סוּף עֵדוּת וְלֹא הִתְמִירוּ אֲמָנָם מִשְׁנֵי יוֹב"ש יֵשׁ לְעֵינָן אֵלִיבָא דְרַבָּא בִּיבְמוֹת לְפִי פִירֶשׁ"י וְתוֹס' אֲמָנָם לְפַמ"ש הַתוֹס' בַּב"מ הַטְּעַם מִשּׁוּם לְעוֹ לַק"מ וְכֵן לְפַמ"ש"ל יֵשׁ לְיִישָׁב ג"כ וְהִנֵּה לְפַמ"ש קִשְׂיָא טוֹבָא עַל דְּעַת הַב"י דְּכַתְבַּ דְּאִי בְּכָלִים דְּלֹא מוֹשְׁלֵי חִיָּשִׁינוּ וְכַתְבַּ הַב"ש מִשּׁוּם דְּכִינּוּ דְּסִימְנִין דְּרַבְּנָן לֹא הָוֵי סִימְן מוֹבָהֵק קִשְׂיָא טוֹבָא דֹא"כ חֲמוֹר בְּסִימְנֵי אֲנָפָה הֵיכִי מְהַדְרִינוּ וְא"ל דְּמַדְרַבְּנָן יֵשׁ לְהַתְמִיר דְּהָרֵי כְּבָר בְּרַבְּנָנוּ בְּהַסְגֵּיָא דְּמִשְׁמַע דְּאִין לְהַתְמִיר בְּשִׂאָלָה מְדַרְבְּנָן אֲמָנָם מַה שְׁנַלְע"ד לְיִישָׁב זֶה וַיִּתְיַשְׁבַּ ג"כ מַה שְׁהַקְשָׁה הַח"צ אֲדַנְפְּשִׁי דְּבִשְׂאָלָה דְּיַחֲדִיד לֹא גְזַרְיָנוּ דֹא"כ מֵאֵי מְקִשָּׁה בְּמִצָּא בְּכִיס וְכו' וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הִי נְרָאָה לְעַנ"ד לְיִישָׁב דְּהָרֵי הַח"צ בְּעֶצְמוֹ מוֹדָה דְּבְאִסּוֹר דְּיַחֲדִיד וְהוֹחֲזָקוֹ חִיָּשִׁינוּ וְא"כ מְקִשָּׁה הַגַּמ' שְׁפִיר לְפַמ"ש הַרְאָב"ד וְהַרְמַב"ן בְּדַעַת הָרִי"ף דְּפִי דַע"כ בְּרִייתָא זוּ ס"ל כָּל שְׁעֵבֵר שָׁם אָדָם הָוֵי זָמַן מְרוֹבָה ע"כ מִיָּרֵי בְּהוֹחֲזָקוֹ וְצ"ל לְדַבְרֵיהֶם דְּפִלְגִי בְּהוֹחֲזָקוֹ וְת"ק סָבַר דְּבַעֲיָנָן שְׁיִירוֹת מְצוּיוֹת ג"כ וַיֵּשׁ אוֹמְרִים ס"ל דְּבְהוֹחֲזָקוֹ לְחוּד חִיָּשִׁינוּ וְא"כ מִמִּילָא אֵי חִיָּשִׁינוּ לְשִׂאָלָה יֵשׁ לְחוּשׁ בְּאִסּוֹר דְּיַחֲדִיד וְהוֹחֲזָק אֲמָנָם בְּלֹא"ה לְעַנ"ד בְּרִייתָא דְּמִצָּא בְּכִיס אִפִּי לְזָמַן מְרוֹבָה כְּשֶׁר מִשְׁמַע לְהַדְיָא בְּכָל גְּוֹנָא אִפִּילוּ שְׁיִירוֹת מְצוּיוֹת וְהוֹחֲזָקוֹ אִפִּילוּ לְמֵאָן דְּמוֹקֵי מַתְנִיתִין בְּחֻדָּא לְטִיבוּתָא מִשּׁוּם דְּכּוֹנּוּן דְּהַבְרִיתָא אִינוּ מְחַלְקִין וְלֹא דְמִי לְמ"ש הַתוֹס' דְּמִיָּרֵי דוֹקָא מְצָאוּ בְּעֶצְמוֹ א"נ שְׁיֵשׁ עֵדִים שְׁהַפִּירוּ הַכִּיס מִשּׁוּם דְּלִשׁוֹן הַבְּרִיתָא מִשְׁמַע מְצָאוּ בְּעֶצְמוֹ כְּמוֹ הַמְּשָׁנָה דְּהַמְבִיא גַּט וְאָבֵד הֵימְנוּ וְכֵן בְּעֲנֵן הַפֶּרֶת הַכִּיס לֹא נִזְכַּר בְּבְרִיתָא בְּאִיזָה אֲנָפָה רַק שְׂבָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׁמַחֲזִירִין הַגַּט ע"י הַפֶּרֶת הַכִּיס וְעֵדִיפָא מְזָה נ"ל דְּמִשְׁמַע לִי דְּבְרִיתָא מִיָּרֵי אַף בְּלֹא יָדְעִינוּ אִם נָפַל מְזָה כְּלָל וְהוֹחֲזָקוֹ דְּסִתְמָא קְתַנִּי אֲמָנָם כָּל זֶה אִינוּ מְסַפִּיק לְיִישָׁב דְּבָרֵי הַח"צ דְּאֶפְתִּי תִיקְשָׁה מִנ"ל לְהַמְקִשׁוֹן לְהַקְשׁוֹת דְּלֵמָּא אַף בְּאִסּוֹר דְּיַחֲדִיד לֹא חִיָּשִׁינוּ אַף דְּהוֹחֲזָק: וְמַה שְׁנַלְע"ד לְיִישָׁב לְשִׂיטַת הַב"י בְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּאִפִּילוּ בְּלֹא רְגִילֵי וּמְשִׁילֵי חִיָּשִׁינוּ אֵי סִימְנֵי דְּרַבְּנָן הֵא דְּמַהְדְּרִינוּ חֲמוֹר בְּסִימְנֵי אֲנָפָה מִן הַתּוֹרָה דְּהִנֵּה רַש"י פִּירֶשׁ בִּיבְמוֹת דְּהַקְפִּידָא הוּא מִהַשְׂאוֹל שְׂאִינוּ מִשְׂאִיל לְעֶצְמוֹ אֲנָפָה לְחַמּוֹרוֹ.

אֲמָנָם בְּעֶרְוֵה מְבוֹאָר דְּהַקְפִּידָא הוּא מִהַמְשָׂאִיל שְׁפִשְׁיַחְזָרְנוּ מְסַקֵּב לִי לְחַמְרָא דְּמִשְׂאִיל וְנִמְצָא לְפ"ז י"ל דַּס"ל דְּשְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים אֲמַת לְפִי הַמְסַקְנָא וְהִנֵּה עַכ"פ הַקְפִּידָא מִהַשְׂאִילָה הָוֵי סִי בִּינוּנֵי אַף לְדַעַת הַב"ש מִשּׁוּם דְּאִין דְּרָף לְהַשְׂאִיל רַק דְּאִינוּ מוֹבָהֵק דִּי"ל דְּזֶה הַשְׂאִיל.

בְּפַעַם זֶה וְלֹא הַקְפִּידָא וְא"כ צ"ל שְׁנִיָּהֶם לֹא הַקְפִּידוּ בְּזֶה הַפַּעַם וְהָוֵי כְּסִי בִּינוּנִים בְּשׂוֹאֵל וּמִשְׂאִיל וְהָוֵי שְׂאִילָה דְּיַחֲדִיד אוּ כְּשְׁנֵי סו' בִּינוּנִים, וּבְזֶה יֵשׁ לְיִישָׁב קו' הַח"צ וְאוֹסִיף מִיָּא וְאוֹסִיף קְמַחָא דְּלְכַאוּרָה לֹא דְמִי כְּלָל שְׂאִילָה לְנִפְיָלָה דְּאִי דְּבַנְפִּילָה מִשְׁכַּחַת לָהּ לְדִיַּחֲדִיד

מ"מ בשאלה לא שינה כלל שאלה דיחיד, דבשלמא בנפילה ודאי לא שינה לומר דנה שגפול ממנו כבר אבד כמה פעמים וכמה חפיצים ונאחרים מצאווהו דאטו הוא מאבד מה שנותנים לו וכן זה שמצא לא שינה שמוצא תמיד מציאות וכבר מצא הרבה פעמים מה שאבדו אחרים ולכך שינה שפיר לומר שהיא נפילה דיחיד דמהיכי תיתי לומר שזה דוקא אבד וזה דוקא מצא וזה נראה פוננת אביי דקאמר אי לנפילה מזהיר זהיר לכך הוי נפילה דיחיד אבל בשאלה דרף אדם להשאל לכל אדם ריעיו ומכיריו וכדומה למי שצריך וכן דרף השואל אם יש לו צורך לשאול שואל מכמה ב"א היום מזה ולמחר מזה וא"כ מדוע לא נימא שהמשאל כבר השאל כמה פעמים לכמה ב"א ובתוכם הי' זה השואל ג"כ ששאל לו פעם זה וכן השואל שאל כמה פעמים מאחרים ג"כ ובתוכם שאל פעם אחת גם מזה וזה לענ"ד ברור וא"כ מקשה המקשן שפיר מפסי וארנקי דלא שינה כלל שאלה דיחיד אמנם פו בפסי וארנקי וכלים דלא מושלי הרי אנו אומרים שאין דרף להשאלין וא"כ אף אם נימא פסברת הב"ש לדעת הב"י דלמאן דס"ל סימנין דרבנן אף זה אינו סימן מובהק דדלמא אודמן ששאלן אפתי ע"י שאין דרף לשאלן שוב משוי לי' שאלה דיחיד דכיון דאין דרף להשאלין וצ"ל דע"ד הגרות נודמן ושאלן באותו פעם אפתי איה נודמן ששאלן דוקא למי ששמו כשמו או לשליח מי ששמו כשמו ודוק היטב אבל בסתם כלים דדרף להשאלין לעולם לא הוי שאלה דיחיד ובזה מיןשב מה שהביא הטור והב"י בגיטין הדין דכיס וארנקי ולא הביא במיתה משום דבמיתה לא הוי שאלה דיחיד והנה לפמ"ש דטעם הסוברים דחיישינן לשאלה אף אי סימנין דרבנן משום דס"ל דחששא דשאלה הוא מצד הסברא ולא תליא בזה כלל וקושית הגמרא אזלא אף למ"ד סימנין דרבנן ויש לו סימן מובהק בפסי או עדים ואפ"ה משני שפיר משום דשאלה דיחיד הוי סימן מובהק וכן מוכח בחמור בסימני אונף עכ"פ לעד"נ דיש לסמוך ע"ז אף שלא בשעת הדחק היכא דאיכא סי' בינוני ובכלים דלא רגילי למשיילא דהוי שאלה דיחיד כיון דלא מצינו בשום פוסק שיחמיר בזה ואף מאן דס"ל דחוששין לשאלה ואין מצרפין סימני הגוף לסימני הפלי מ"מ כבר פתבתי דנה לא מקרי שאלה דיחיד אבל באין רגילים להשאל הוי שאלה דיחיד אמנם בלא סימן בינוני בגוף בכלים שאין רגילים להשאל נלע"ד ג"כ לסמוך בשעת הדחק על הפוסקים המתירים כפשטא דסוגי' וכן נראה דעת הב"ש בעצמו מלבד פי נלע"ד עיקר מה שלא הביאו הפוסקים האי דכיס וארנקי לשיטת המפרשים דעתה דחוששין לשאלה משום דס"ל דדבר זה הוא משתנה לפי המקום והזמן ולכך סתמו דבריהם שלא להורות קולא בדבר שיהי' תורת כ"א בידו אבל בשעת הדחק שאם לא נתיר אותה לעולם לא תמצא שום התרה שיש לסמוך על מה שמצאנו בגדולי האחרונים שפסקו הלכה למעשה באותן כלים דלא רגילי השתא למשיילי' שדינם ככיס וארנקי בזמן הש"ס אף דמהרא"י החמיר מעשה רב ובפרט בשעת הדחק: ועוד נלע"ד בכוננת הב"ש דלא תקשה עליו חמור בסימני אונף דודאי מודה הב"ש בדבר שהוא קפידא רבה למשיילי' דהוי סימן מובהק דהרי עיקר הטעם שלו משום דאין זה סי' מובהק דלפעמים משיילי גם פים וארנקי אבל אי לא משיילא כלל הדר הויא לי' סימן מובהק וי"ל דה"ק דלמ"ד סימנין דרבנן י"ל דכיס וארנקי אין סי' מובהק דבלא"ה צ"ל דמצאו בעצמו וי"ל דדוקא חמור בסימני אונף הוי סי' מובהק דאין רגילין למשיילי' כלל משא"כ בכיס וארנקי כיון דגם המקשן אחר שידע מחמור בסימני אונף הקשה מפסי

וארנקי וא"כ עכ"פ מודה דדבר שאין דרוך למישש"ל"י אַחַד מְנֵי אֵלֶּף הוּי סִמְּן מְוֹבָהֵק, וא"כ עכ"פ בְּכָל הַבְּגָדִים וּבְכָרֵט אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם פְּתוּנָת וּמְכַנְסִים וְצִיצִית וְלֹא הִי לְ אֲחָרִים בְּדָרוּךְ דְּלֹא רִגְלִי לְמִישְׁשׁ"ל"י כָּלֵל דְּהוּי סִמְּן מְוֹבָהֵק אִף לְדַעַת הַב"שׁ וּמָה גַם שְׁנַלְע"ד לְהֵבִיא רֵאִי לְשִׁטַּת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּלֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְשִׁאֲלָה כָּלֵל דְּהִנְהָ לְשִׁטַּת הַה"מ וְסִיּוּעַתָּי ס"ל לְהַרְמַב"ם סִמְּנִים דְּאוֹרֵייתָא לְעֵנֵן מְמוֹן רַק דְּבִאִסּוּר הַחֲמִיר הַרְמַב"ם וְכַמ"ש מֵהֵרַח"שׁ בַּקַּע"ד וְכַתֵּב הַטַּעַם מִשׁוּם דַּס"ל דְּרַבָּא גּוֹפֵי' הַדָּר בִּי וְס"ל סִמְּנֵי דְּאוֹרֵייתָא מִטַּעַם קוֹשְׁיָא דְּתַכְרִיף שֶׁל שְׁטָרוֹת אֲמָנָם לְעֵנֵן אִסּוּר פְּסַק הַרְמַב"ם לְחוּמְרָא וְהִנְהָ לְפִי דְּבִרְיָהּ דְּלַכְּוָה פְּסַק הַרְמַב"ם בְּאַבְיָדָה סִמְּנִים דְּאוֹרֵייתָא מִשׁוּם קוֹשְׁיָא דְּתַכְרִיף שֶׁל שְׁטָרוֹת דְּלֹא שִׁינְיָה בִּי תַּקְנֵת' דְּרַבְּנָן מִשׁוּם גִּיחוּתָא דְּבַעַל אֲבִיָּדָה דְּוֹדָא לֹא גִיחָא לִי לְלוֹהָ א"כ לְדִידֵן תַּקְשִׁי קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' מְצָא שְׁטָרוֹת בְּחַפְּסָה אֲמָי מְחִזְרִין גִּיחוּשׁ לְשִׁאֲלָה וּלְדִידֵן' א"ל פְּתִירוֹן הַתּוֹס' דְּעַבְדוּ רַבְּנָן תַּקְנֵתָא דְּהָרִי הוּי דְּוֹמְיָא דְּתַכְרִיף שֶׁל שְׁטָרוֹת דְּוֹדָא לֹא גִיחָא לִי לְלוֹהָ לְאַהֲדוּרִי לְמַלְוָה וְא"ל דַּס"ל דְּשִׁטְר בְּחַפְּסָה הוּי סִי בֵּינוֹנִי וְא"כ לֹא שִׁינְיָה חֲשִׁשָׁא דְּשִׁאֲלָה (וְדַבְּרִי הַב"י בְּתַשׁוּבָה וְדַבְּרִי הַשָּׁב יַעֲקֹב בְּתַשׁוּבָה דְּנִרְאָה מֵהֶם אִף אִם גִּימָא דְּגַט הַקְּשׁוּר בְּכִיס זֶה עֲצָתוֹ הוּי סִי דְּשִׁינְיָה חֲשִׁשָׁא דְּשִׁאֲלָה צ"ע) דַּא"כ תַּקְשֶׁה לּוֹכַח מִמְּתִינִתִּין דְּמְצָא בְּחַפְּסָה וּמְפִירוּ דְּהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ דְּתַרְתִּי בְּעֵי מְתִינִתִּין מִפְּחַ הַכֶּרֶח דְּמְפִירוּ לְחוּד וְדָאִי אֵינּוּ מוֹעִיל רַק בְּצוּרְבָא מְרַבְּנָן וּמְתִינִתִּין סְתָמָא קְאָמֵר וְא"כ מְנַכַּת דְּסִמְּנִים דְּרַבְּנָן דָּאִי מְדָאוּרֵייתָא הַפִּירוּ ל"ל וְגַם חֲשִׁשָׁא דְּשִׁאֲלָה לֹא שִׁינְיָה אֵלָּא וְדָאִי דְּחַפְּסָה אֲפִי' סִי בֵּינוֹנִי לֹא הוּי רַק דְּבַעֲיָנוּ שִׁיַּדַּע שִׁאֲבָדוּ בְּכָלִי כְּזוֹ וְזֶה מְסִייעוּ לְהַאֲמִינוּ עַל ט"ע אִף דְּעַל הַכְּלִי אֵין לוֹ ט"ע] נְעוּד בְּהִדְיָא מְבוֹאָר בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם הַלְכוֹת אֲבִיָּדָה שִׁצְרִיף סִי בְּמְצָא בְּחַפְּסָה אֲבָל הַמוֹצָא בְּחַפְּסָה מִשְׁמַע דָּאֵינּוּ סִי כְּמ"שׁ הַתּוֹס' אַע"כ מוֹכַח דְּהַרְמַב"ם ס"ל דְּלֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְשִׁאֲלָה כָּלֵל מְדָאוּרֵייתָא אִף לְמָאִי דְּמַסִּיק רַבָּא, סִמְּנִים דְּאוֹרֵייתָא וְצ"ל דַּס"ל עֵיקָר פְּתִירוֹן כְּלִים בְּחִיּוּרֵי וְסוּמְקֵי אֲמָנָם י"ל כְּמוֹ שֶׁחֲשַׁשׁ הַרְמַב"ם בְּאִסּוּר אוֹלֵי סִמְּנִים מְדַרְבְּנָן אִף דְּנִשְׁאָר הַקּוֹשְׁיָא דְּתַכְרִיף שֶׁל שְׁטָרוֹת כְּמוֹ כֵּן י"ל לְעֵנֵן שִׁאֲלָה אֲבָל עכ"פ מְמִילָא יֵשׁ לְהַקְל בְּחֲשַׁשׁ שִׁאֲלָה וְלִסְמוּךְ עכ"פ בְּמִדְּיָי דְּלֹא רִגְלִי לְמִישְׁשׁ"ל"י כִּינּוּ דְּסָבִירָא לִי דְּבִלָּא"ה אֵינּוּ אֵלָּא חוּמְרָא לְשִׁטָּה זוֹ: עוּד נִלְע"ד לְצַדֵּד לְהַקְל בְּנ"ד אַחַר שֶׁנִּבְאָר בַּקְּצָרָה שִׁטַּת הַפּוֹסְקִים בְּשִׁטַּת הַסּוּגְיָא דִּיצְחָק ר"ג וְכַבֵּר הָאֲרָכְנוּ בְּתַשׁוּבָה וְהָ פְּמָה שְׁנִים בְּסוּגְיָא זוֹ וְכָאן נִבְאָר בַּקְּצָרָה בְּשִׁבִּיל דְּבַר שְׁנַתְחַדֵּשׁ בְּהָ, וְהִנְהָ שִׁטַּת רַש"י וְהַתּוֹס' וְהָרָא"שׁ דְּפְלוּגְתָא דְּאַבְיָי וְרַבָּא תַּלְיָא בְּפְלוּגְתָא דְּרַבָּה וְר' זִירָא בְּגִיטִין וְאַבְיָי חִיּוּשׁ בְּחִדָּא לְרִיעוּתָא אוֹ שִׁיּוּרוֹת מְצוּיּוֹת אוֹ הוֹחֲזָקוּ וּמְלִשׁוֹן רַש"י וְתוֹס' כָּאן נִרְאָה שֶׁהִי' יְדוּעַ שְׁזָה יַצְחָק ר"ג הֵלֶךְ מְקוֹרְטָבָא לְאַסְפְּמִיָּא וְגַם הִי' יְדוּעַ דְּהָא דְּשִׁלְחוּ מִתָּם לְכָאן הִי' יְדוּעַ שְׁנַתְפּוֹנוּנוּ עַל אוֹתוֹ קוֹרְטָבָא אוֹ כִּינּוּ שֶׁשִׁלְחוּ לְכָאן מִסְתָּמָא עַל אוֹתָהּ קוֹרְטָבָא נְתַפּוֹנוּנוּ וְעוּד הָאֲרָכְתִּי בְּזֶה בְּתַשׁוּבָה וְלַכְּוָה רַבָּא לֹא חִיּוּשׁ כִּינּוּ שֶׁלֹּא הוֹחֲזַק כָּאן עוּד אַחַד וְאַבְיָי חִיּוּשׁ דִּילְמָא יֵשׁ עוּד א' בְּקוֹרְטָבָא וְצְרִיף בְּדִיקָה כְּמוֹ לְמַן גְּבִי גִיטָא דְּאַשְׁתַּכַּח בְּנִהְרֵדְעִי וְכֵן מְבוֹאָר בְּרַש"י בְּהִדְיָא אֲמָנָם שִׁטַּת הַרְמַב"ם נִרְאָה ג"כ כְּשִׁטַּת רַש"י וְתוֹס' רַק דְּפִירֵשׁ שֶׁלֹּא הִי' יְדוּעַ אִם הֵלֶךְ כָּלֵל לְאַסְפְּמִיָּא רַק כִּינּוּ שֶׁלֹּא הוֹחֲזָקוּ שְׁנִים בְּקוֹרְטָבָא מְמִילָא לֹא חִיּוּשֵׁינוּ וְלַכְּוָה לֹא הִבִּיא הַחִלּוּק הַשְּׁנִי דְּאִף בְּהוֹחֲזָקוּ שְׁרִיָּא אִי לֹא שְׁכִיחָא שִׁיּוּרוֹת מִשׁוּם דְּכִינּוּ דְּלֹא יְדַעִינוּ אִם וְהָ הֵלֶךְ לְשֵׁם מָה בְּכָוָה אִי לֹא שְׁכִיחֵי שִׁיּוּרוֹת דְּכְמוֹ שֶׁאֲנוּ תוֹלִין בְּזֶה שֶׁהֵלֶךְ

לשם כך י"ל אולי השני הלה לשם ולא ידעתי מאי דקשיא לי להלחם משנה ע"ש, ולפ"ז י"ל העיקר בדעת הרמב"ם פשיטת הה"מ דגם הרמב"ם ס"ל דבכתבא לריעותא לא חיישינן: אמנם מהרא"ש בתשובה נראה דגם זה לא ידענו אם פנונת אותן דשלחו מתם זה יצחק ר"ג אם לאו ולא הזכירו כלל שם קורטבא רק דשלחו מתם יצחק ר"ג מת וגם לא ס"ל הסבא פנין דשלחו לכאן מסתמא פנונתם על אותו שאנו מכירין אותו והוא מכאן וכבר עמדו ע"ז כל האחרונים בתשובותיהם וגם הח"מ והט"ו יעו"ש בדבריהם והח"מ רצה לתקן דברי הרא"ש דס"ל אע"ג דיש בנדאי כמה יוב"ש בעולם אפ"ה מקרי לא הוה חזק דאין זה נדאי דמי ששמו כה הלה ג"כ לאספמא ולכה מותר אף בשירות מצויות ולשון זה תמוה דא"כ אף בהחזקו שנים בעיר אחר ושירות מצויות לאספמא וידענו שאחד הלה לשם והשני לא ידענו להיכן הלה הוי ג"כ לא הוה חזק וזה תימא גדול דהרי בגט כה"ג נדאי חיישינן.

ועוד דא"כ צ"ל דהחזק חיינו שהחזקו שנים הולכין לאספמא וא"כ אין חילוק בין שירות חנויות אם לאו (ואפשר דזה פנונת זקני ובאמת גם דבריו תמוהין באשר כתבתי במקום אחר) אמנם אח"כ כתב החלקת מחוקק לשון אחר דלא חיישינן שמה אחר גם כן הלה תאחר דלא הוה חזק שנים הולכין ויש לפרש דאין הפנה שנים הולכין בדרה זה דוקא רק שלא החזק שנים הולכין ואיכא למימר שוב"ש אחר הוא בביתו ולא הלה בדרה כלל ולא נעלם וזה מקרי לא החזק ולא חיישינן אף בשירות מצויות דאמרינן שהשני לא הלה בדרה כלל, (וגם זה תימא דבגט כה"ג חיישינן והוי שירות מצויות והחזקו אע"ג דהתם עדיף טפי כמ"ש הרא"ש גופי' בתשובה שם) אמנם לפ"ז הי' נראה לשיטתו דאף בלא ידענו שנה הלה לאספמא רק שיידענו שהלה לדרה הוי ג"כ לא החזק פנין שלא החזק שגם השני הלה לדרה, ובאמת קשה הדבר לאומרו וגם בח"מ גופא משמע דבעינו שידוע לנו שהלה לאותו מקום שמעידין שמת וצ"ל דהח"מ תרתי בעי שאחד ידענו שהלה לאספמא והשני לא החזק לנו אם הלה לדרה כלל ואפשר שהוא בביתו ואז מקרי לא החזק ואם חסר חז מהני תרתי מקרי החזק וצדיק קשה מגט) ולפ"ז יש מקום ליישב דברי הח"צ ממה שהקשתי למעלה די"ל דס"ל בפירוש הח"מ בדעת הרא"ש ולפ"ז גם בסי' בינוני ה' כיוב"ש דהרי גם ביוב"ש מיקרי שלא הזכירו שם עירו ואיכא טובא בעולם והא דאין מתירין בסי' בינוני היינו פשלא ידוע לנו שהלה בדרה זה אבל אם ידוע לנו שזה הלה בדרה זה ואמר לא ידענו אם הלה כלל מקרי' לא החזק ובאמת יש להתיר ע"פ סי' בינוני לכל חז כדאית לי לענין שירות מצויות ולפ"ז יש עוד צד להקל בנ"ד פנין שיידענו שהנהרג הלה בדרה זה וסי' בינוני הוי כלא החזק וא"כ יש להקל לשיטת רש"י ותוס' והרא"ש והרמב"ם, אמנם מלבד שכל האחרונים כתבו דלא קי"ל פהרא"ש בתשובה זו וגם מדברי הראשונים נראה דלא פירשו כן עובדא דיצחק ר"ג מלבד זה דברי הח"מ ופירושו תמוה חזא דהמענין ומדקדק דהה טעמא דתלינן דהשני לא הלה בדרה זה אין זה ענין להחזק ואין ספק הליכה ענין להחזק רק לשיירות מצויות וכיון שמודה שכל שלא ידענו אם זה המת הלה לאספמא אף שיידענו שהלה בדרה והשני לא ידענו אם הלה כלל לדרה ואולי הוא בביתו אפ"ה חיישינן שמה הלה ג"כ ממילא מה יועיל לנו אם אנו יודעין שהלה לאספמא פנין שהשירות מצויות ממילא יש לחוש שמה הלה גם השני לשם, והיותר תימא דהרי שיטת הרא"ש הוא ג"כ

דפלוגמא זו תלגא בפלוגמא דרבה ור' זירא בגט ובגט בנדאי כל שהחזקו אף שלא ידענו אם פתב השני גט כלל ומכ"ש שלא הלה לכאן אפ"ה מקרי החזק ואין לחלק בין גט למיתה, אף דהרא"ש פתב דהרי"ף חילק בין גט למיתה מלבד דלאו מדינא דגמרא פתב כן דבגמרא מדמי להו להדדי רק דהרי"ף הכריע כן מדעתא דנפשי'.

ועוד דלא פתב כן רק לענין הלכתא אבל לא לענין פירושא דהחזק ואדרבא הרא"ש פתב דהכא עדיף טפי ועוד תימא דהרי הרא"ש הביא ראי' מהרמב"ם אמרו לי ב"ד וכו' וברמב"ם לא הוזכר כלל שידיע שהלה למקום ואיך השמיט העיקר שהדין תלוי בו (וענין בתשובתי להרב מפדקאמין שם מבואר יותר), נחזור לענינינו דשורש הדבר דהתוס' והרא"ש ס"ל דבלא החזק ושיירות מצויות לא חיישינן בעגונה ונראה בפשיטות דה"ה בהחזקו אין שיירות מצויות וענין בתשובה שפתבתי לק"ק זאלשין, ואין להביא ראי' דרבא חייש בהחזק ואלא שכיס מהא דרבא חייש גבי ענין בר חייא לגמלא פרחא ולכא' הוא חשש יותר רחוק מאין שיירות מצויות כי מלבד מה שהארכנו בתשובה דלפי מה שפתב ר"ת לקמן דהתם חיישינן לקילקולא אין משם ראי' אמנם פעת נלע"ד דבלא"ה אין משם ראי' דהנה הרשב"א בגיטין פתב דעיקר החילוק בין שיירות מצויות או לא היא משום דבשיירות מצויות הוי נפילה דרבים ולכך ס"ל דהחזקו גרע משיירות מצויות דאפילו המחמיר בשיירות מצויות מקיל בהחזק ובלי ספק דשיטת התוס' והרא"ש אינו כן, ועוד יש לפרש דבשיירות מצויות אע"ג דלא החזקו חיישינן בסוף העולם אולי החזק שם משא"כ כשאין שיי"מ, וכ"נ בריטב"א.

אמנם לשיטה זו צ"ל למאן דמיקל בהנדא לטיבותא דהיינו אף בהחזק לא חיישי' אא"כ בשיי"מ היינו בהחזק במקום רחוק אז בענין מאותו מקום שיי"מ לכאן אבל בהחזק במקום קרוב א"צ לשיירו' ודוק אמנם שיטת הרא"ש ע"כ אינו כן דהרי פתבתי מלשונו למעלה, דיותר יש לחוש לאותו המצוי בעיר כו' מוכח דאפי' באותו עיר עצמה יש לחלק בין שיירו' מצוי' וכמש"ל דיש חילוק בין היכא דמזבני פיתנא להיכא דתרו פיתנא ועוד דכבר פתבתי לדעת הרא"ש כל שלא החזק לנו עוד יוב"ש אין אנו חוששין שפא יש עוד א' בסוף העולם ומקרי לא החזק בכל העולם וא"כ אין חילוק בין שיירות מצויות דחיישי' למקום רחוק לבין אין שיירו' מצויות דלא חיישינן רק למקום קרוב דאם חיישינן שפא יש א' בסוף העולם ה"נ י"ל שפא יש א' במקום קרוב אע"כ ברור דלשיטתו עיקר החילוק דבשיירו' מצוי' כיון שיש לבנ"א עסק לעבור דרף שם לקף חוששין שתא גם זה עבר דרף שם אבל באין שיי"מ כיון שאין לבנ"א עסק לעבור דרף שם לקף אין חוששין גם בהחזק כמו דלא חיישינן אף באותו עיר שפא עבר היכא דתרו פיתנא.

ולפ"ז אם ראינו שעבר אדם שם שוב אין חילוק בין אם שכיס שיירות או לא. וזה סיוע גדולה למה שפ"ה הפ"י בגיטין לדעת הטור (וענין בריטב"א בב"מ מ"ש בשם רבינו יצחק בר אבא מארי ונהבאתיו למעלה) וא"כ לפ"ז אין ראי' כלל מענין בר חייא בנדאי היכא דשיי"מ כיון שיש לבני אדם עסק שם חיישינן שפא גם הוא הי' לו עסק שם והלה לשם אף בגמלא פרחא משא"כ כשאין שיי"מ ואין לבני אדם עסק לשם דלא חיישינן כלל שפא הלה לשם ודוק.

והנה זה פמה שנים הקשיתי לשאול על דעת הרא"ש בשיטתו שכ' דהרי"ף הקיל בעגונה בהקוזק ואין שירות מצויות ובגיטין הקמיר. ועיין בתשובתי שפתבתי לק"ק זאלשין: נחזור לענינו דעכ"פ הדבר ברור לשיטת התוס' והרא"ש והרמב"ם דבהקוזק ולא שכיחי לא חיישינו.

וכ"ה שיטת רש"י ונראה לכאו' דבין לפמ"ש ובין לפמ"ש הח"מ בדעת הרא"ש אם באו עדים ואמרו איש א' הלה מקורטבא לאספמא ומת בדרה במקום שאין שירות מצויות ונדענו שא' הלה לאותו מקום שאין שיי"מ דמאי בכך שלא הזכירו בשמו דהרי אפי' בהקוזק ואין שירות מצויות לא חיישינו וכלום חלקנו לשיטת התוס' והרא"ש ואפי' לשיטת הרשב"א דמחלק בין נפילה דרבים ע"כ מוכרח דאין לחלק לרבה דהרי כתב שפלהקוזק ס"ל לרבה דחיישינו לטובא ואפ"ה מיקל פאין שירות מצויות ודוק, ונדע דהרי נאני בר חבו שכיחא טובא ואפ"ה לא חיישינו אבני דהני נפילה דיחיד בין הקוזק אחר או אלה רק כן דלא שכיחי שירות וזה ידענו שהלה לשם לא חיישינו שמה גם אחר הלה לשם, וידברי הח"מ הוא כ"ש דהרי כתב כל שלא הקוזקו שנים הולכין לאספמא אע"ג דהקוזקו פמה בעולם ושכיחי פמה בעולם ושכיחי שירות לא חיישינו כ"ש היכי דלא שכיחי שירות.

וגדולה מזו נלע"ד דאם באו עדים ואמרו מצאנו הרוג א' בסמטא כו' עיין בתשובה שפתבתי לק"ק זאלשין. אמנם לא מפני שאנו מדמין נעשה מעשה.

ואולי יש לחלק בין הזכרת שמו אע"פ דהקוזקו אלה ששם פן מ"מ אין הספק רק דדוקא ששם פן אבל לא לכל העולם ולכך יש להקל אם אין שירות מצויות משום דאמרין אף אם במקרה עבר אדם בכאן מ"מ מאן לימא ששמו כף דהרי הרבה יש יותר בעולם שאין שם פן אבל בלא הזכרת שמו שיש להסתפק בכל העולם אולי עבר שם אדם יש (להתיר) [לאסור] אף במקום שאין שירות מצויות, ואף דעדיין יש גדר מיוחד דצ"ל דעבר ישאל דוקא ולא אינו ישאל מ"מ לא דמי ליוב"ש דהקא איכא לספוקי בכל היהודים שבעולם.

אמנם אם יש סימן בינוני הדבר פשוט אף דכתבתי דלא דמי ללא הקוזק מ"מ עכ"פ עדיף מהקוזק בלי ספק. אמנם אף דליכא סימן בינוני איכא נ"מ בנ"ד פיון שיש סימן בינוני בכל הבגדים, ואף דליכא ט"ע מ"מ כפר כתבתי דלא חיישינו לשאלה בכל הבגדים או באלו שאין דרכם להשאיל רק דאפתי אי ליכא טב"ע יש לחוש שמה אחר הוא והלה ג"כ בבגדים פאלו ממש וא"כ כפר הוא נכנס בגדר מיוחד לומר דדוקא מי שהלה בבגדים פאלו הלה בדרה זה וא"כ ודאי יש להקל לשיטה זו באין שירות מצויות.

ועוד נלע"ד להקל אם לא הפירו כל הבגדים אף בסמנים רק שהפירו אותו בסמנים גרועים ארוך וגויץ שחור ואדום וכדומה בכמה סמנים אף דלא מצטרפי להיות בסמנים מ"מ לא גרע מהקוזקו שני יוב"ש ואפיה מקילין באין שירות מצויות ה"ה בזה דאף בודאי לא הוי סימן מ"מ אפתי מאן לימא לן דעבר דרה שם יהודי והיו לו סימני גרועין כזה והוי ממש דומיא דשני יוב"ש והקוזקו.

אָמָנָם לְשִׁיטַת הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א דְדַעַת הַר"ף לְהַחְמִיר אַף בְּעִגּוּנָה בְּחֻדָּא לְרִיעוּתָא אִין לְהַקְל בְּזָה. אָמָנָם נִלְעַנ"ד לְצַדָּד עוֹד לְהַתִּיר מִמָּה שְׁפָתַב הַמְבִי"ט הַבִּיאוּ הַב"ש בַּק"ע סִימָן רַכ"א אִם נֶאֱבַד יְהוּדֵי בְדִרְךָ כּו', וְהִנֵּה בְּאַמַּת מְעוּלָם הִי קִשָּׁה בְּעֵינֵי לְסַמּוֹךְ ע"ו מֵאַחַר שֶׁלֹּא מְצִאנוּ סְבָרָא זֹה בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וְהִנֵּה הָרַב בְּעַל שֵׁב יַעֲקֹב הַבִּיאוּ רֵאִי מְשֻׁדָּה שְׁנַמְצָא בָּהּ קָבַר דַּס"ל לְרַבֵּי דְאַמְרִינִן שְׁזָה שְׁאֲבַד הוּא שְׁנַמְצָא.

וּבְאַמַּת בְּכָלֵי דְרַכֵּי הַגַּמ' יֵשׁ פְּלוּגְתָא אִי הִלְכָה פְּרַבֵּי נֶגְדַּ אָבִיו וְרַבּוֹ (וּבַפ"א מֵהַל' תְּרוּמוֹת הִלְכָה ר"ד פֶּסֶק הַרְמַב"ם פְּרַבֵּי נֶגְדַּ אָבִיו וּבַר"פ זֶה בּוֹרֵר נִרְאָה בְּרַש"י דְהִלְכָה פְּרַבֵּי נֶגְדַּ רַשֵׁב"ג וְכֵן נִרְאָה דְהַפּוֹסְקִים פֶּסְקוֹ שֵׁם פְּרַבֵּי אָמָנָם בְּמַרְדְּכֵי פֶּסֶק פְּרַשֵׁב"ג), וּבְנִדְהָ דָף ס' פֶּסֶק הָרָא"ש פְּרַשֵׁב"ג נֶגְדַּ רַבֵּי וּבַהַגְמ"ר הִלְכוֹת אַבְיָלוֹת פֶּסֶק ג"כ פְּרַשֵׁב"ג נֶגְדַּ רַבֵּי הַבִּיאוּ הַש"ף בְּסִי' קכ"ז ס"ק ד'.

אָמָנָם מְלַבַּד זֶה אִין הַנִּידוֹן דּוּמָה לְרֵאָנִי דְהֵתָם הַשְׁדָּה בְּחֻזְקַת טְהָרָה קוֹדָם שְׁנַשְׁפַּח מְקוֹם הַקָּבַר וְגַם הָאָדָם וְהַטְהָרוֹת בְּחֻזְקַת טְהָרָה וְלֹא הוֹרַע כָּלֵל שׁוּם חֻזְקָה רַק מִחֻמַּת קָבַר אֶחָד וְלֹא נִסְתַּפְּקוּנוּ מְעוּלָם עַל שְׁנֵי קָבָרִים לְכָף אִם נִמְצָא אֶחָד שׁוֹב חֻזְרָה לְחֻזְקַתָּה שֶׁהִי לָהּ מְעוּלָם, מִשָּׂא"כ הִכָּא הָאִשָּׁה בְּחֻזְקַת א"א וְגַם הַבְּעַל יֵשׁ לוֹ חֻזְקַת חֵי, וְעוֹד דְמֵאֵי בְּכָף שֶׁלֹּא נִעְלַם מֵאַתְנּוּ זֹלַת זֶה פִּינּוֹן שְׁהַשְׁיִירוֹת מְצוּיוֹת מִי יוֹדַע כְּמָה נִעְלָמִים בְּעוּלָם, וּלְשִׁיטַתוֹ כָּל אַבְיָדָה יֵשׁ לְהַחְזִיר בְּאִינוּ רַמְאֵי אוּ בְּעֵדִים שְׁנַאָבַד לוֹי חִפְזֵי כְּזֶה אַף בְּלֹא סִימָן כָּלֵל.

וְעוֹד דְאִין זֶה מְקַרֵּי אַבְיָדָה כָּלֵל רַק דְאַמְרִינִן דְהִלְךְ לְדִרְכּוֹ וְאֶחָד נִעְלַם וְאִיף שִׁינֵי נֶאֱבַד עַל אָדָם תִּי וְמִי יוֹדַע לְאִיזָה צְנוּרָף הִלְךְ לְמְקוֹם אַחַר וְהִנֵּה בְּבַכּוֹרוֹת רְצָה הַגַּמ' לְחַלֵּק בֵּין קָבַר לְקַרְבָּן ק"ו שִׁישׁ לְחַלֵּק בֵּין קָבַר לְאָדָם חֵי וּבְשִׁיירוֹת מְצוּיוֹת וְאִי דְמֵאֵי לְהָא דְמֵאֵי הִיכָא דְנִעְלַם הָרוּג מֵאַתְנּוּ וְאִם"פ מְצִאנוּ אוֹתוֹ אֲבָל לֹא לְאָדָם חֵי דְאוּלֵי הִלְךְ בְּדִרְךָ מְרַחֵק וְכִינּוֹן שְׁשִׁירוֹת מְצוּיוֹת אוּלֵי מְמָקוֹם רְחוּק נִעְלַם אָדָם שָׁם.

וְעוֹד דְהָרֵי בְּגַט לֹא אָמְרִינִן זֶה שְׁנַמְצָא הוּא שְׁאֲבַד. אָמָנָם הַמְעַיִן בַּמְבִי"ט יִרְאָה דְעֵיקַר טַעַם הַמְבִי"ט פִּינּוֹן שִׁינְדַעְנוּ שְׁהִלְכוּ דְרָף שָׁם וְכַוְנָנְתָם הִי לִילְךְ לְמַחֲזוֹ חִפְצָם וְלֹא בָּאוּ וְנִעְלָמוּ בִּיבְשָׁה וּמִטַּעַם זֶה ס"ל דְעֵדִיף מִמֵּימִם שֵׁאֵל"ס וַיִּצְאָתָה מֵאִסּוּר.

דְאוּרֵייתָא וּבְדִרְבָּנָן יֵשׁ לְסַמּוֹךְ לֹאמַר דְזֶה שְׁנַאָבַד פִּינּוֹן דִּיִּצְאָתָה מֵאִסּוּר דְאוּרֵייתָא (אֲבָל אָמָנָם קִשְׂיָא מְגַט לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דַּס"ל דְחֻשְׁשָׂא דְשְׁנֵי יוּב"ש הוּא רַק דְרַבָּנָן) אָמָנָם סְבָרָא זֹה בְּעֵצְמָה שִׁיִּצְאָתָה מֵאִסּוּר דְאוּרֵייתָא אִין לָהּ רְמוֹ בְּש"ס וּפְסָקֵי הַגְּאֹוֹנִים וְלֹא נִמְצָא בְּשׁוּם מְקוֹם.

וְגַם נִרְאָה שְׁהַאֲחֻרוֹנִים לֹא סָמְכוּ ע"ז, וְמִי רָאוּי לְחַוֵּשׁ וּלְחַבֵּב דְכָרִיו יוֹתֵר מִבְּנוֹ הָרַב מֵהַר"ט וּמוֹכַח בְּתַשׁוּבָתוֹ ח"ב ס' נ"ב דְלֹא חֻשְׁשׁ לְהַבִּיאוּ כָּלֵל אָמָנָם עֵינְתֵי בְּתַשׁוּבַת הַמְבִי"ט שְׁפָתַב שָׁם בַּנ"ד שְׁהַדְבָר יְדוּעַ לְהֵם שְׁמַקְוֹדָם הִלְכוּ יְהוּדִים דְרָף שָׁם וּבָאוּ לְמַחֲזוֹ חִפְצָם וְגַם אִינוּ מְצוּי כָּלֵל שִׁיבּוּאוּ אַחֲרֵים מְמָקוֹ אַחַר וְיִלְכוּ דְרָף שָׁם וְלֹא יִפְּסוּ לְגוֹר שָׁם וּבָאוּתוֹ זְמַן לֹא נִשְׁמַע וְלֹא נִרְאָה מִי שְׁהִלְךְ דְרָף שָׁם, וְא"כ י"ל דְהֵנִי אִין שְׁשִׁירוֹת מְצוּיוֹת שָׁם וּלְכָף סְמָף עֲצָמוֹ לְהַקְל.

ואף דהרשב"א מחמיר בהקדא לריעותא, י"ל בגידון פנה אפשר דמודה, ול"ד ליצחק ר"ג דמשמע דחיישינן בהקדא לריעותא משום דהתם הוי לן למיחוש שבא למחוז חפצו והלך משם ואחר בא לשם ומת, אבל פאן בנדאי לא פאו למחוז חפצם וכמ"ש המבי"ט אפשר דהרשב"א מודה, אבל עדיין קשה בעיני לחדש סברא בלי ראיה לשיטת הרשב"א, אמנם ראיתי למהרי"ו שכתב ג"כ פיון דנדאי ידעינן שאותו יהודי הי' על הדירה תלינן שאותו יהודי נהרג וכו', והנה זה ממש סברת המבי"ט ובאמת המעיין שם יראה דדבריו תמוהים אף דאיפא למימר דמייגרי ג"כ בזמן שאין שיירות מצויות יעו"ש מ"מ הרצ"ה שהביא שהתיר באינו ישראל שהעיד שהיהודי שנתלנה עמו בדירה מת ולא חיישינן שמה זה שנתלנה עמו הלך לדרך ואחר נתלנה עמו ומת ולענ"ד אינו ענין כלל לזה ודבריו תמוהין מאד אמנם אעפ"כ אנו רואין שסמך על סברא זו בצירוף סימנים גרועין בגופו ובכליו ועבד עובדא להתיר וכן מהרא"י סי' תכ"ד סמך עצמו בפשיטות על תשובת הרא"ש במכלוף בן מלול והתיר ממש כעובדא דמכלוף אף דגם דבריו תמוהים יעו"ש, דנראה לכאורה דמייגרי ג"כ שלא ידענו אם הלך לליטא וא"כ מאי מהני אין שיירות מצויות וכמ"ש"ל וכמ"ש האחרונים על תשובת הרא"ש מ"מ לענין קדא לריעותא עבד עובדא כהרא"ש וא"כ אף פאן צריכין לחוש לדעת הרמב"ן והרשב"א מ"מ אפשר לצרף סברת המבי"ט ומהרי"ו אם איפא עוד סברא להקל כמ"ש"ל ונאני תמה מאוד מה שהוצרכו הב"ד לשאול להאב על סימני הבגדים קודם ראותו דהרי הזכרים נאמנים להעיד ונאמן חמי להעיד לה שמת בעלה וה"ה על הבגדים ויותר טוב הי' שיראה הבגדים ויפירם בטב"ע וגם פשוט שהאשה עצמה ג"כ נאמנת להפיר הבגדים בטב"ע כמו שנאמנת לומר מת בעלי, סיומא דהאי פסקא מה שנלע"ד אם הקרחה או השריטה הי' בראשו מחיים וכל הבגדים הוכרו בט"ע או שעכשיו תפיר האשה אותם לענ"ד פשוט להתירה מטעם שאלה דיחיד פיון דלא שכיח שישאול כל הבגדים וכו"ל, אם יתברר הדבר שהי' צריך להחשבון עדיין שנמצא אצלו דיש להתיר, דכל שהי' צריך לו אין לחוש שמה אבדו מדעת.

וגם אין לחוש שמה השאיל בגדיו ושכח בו החשבון דא"כ מאי משני הגמ' פיס וארנקי וטבעת לא מושלי דניחוש ג"כ דלמא שכחו בבגדיו, א"ו פיון דמקפיד עליו להשאילו אינו שוכחו, אמנם אם לא יתברר שהי' צריך להכתב והבגדים לא הוכרו בט"ע אין לסמוך על סימני הבגדים דאין פאן שום סימן מובהק ואף התפירה בהגורה פשוט דאינו סימן מובהק ואין לסמוך עליו, ועוד בכלי א' יש לחוש לשאלה אף אם יש לו סי' בינוני ולא מקרי שאלה דיחיד.

אמנם אם נהרג במקום שאין שיירות מצויות פגון סביבות פפרים וידענו שהוא הלך דרך שם וכמ"ש מור"ם אלשיך בתשובה סי' מ"ב וגם שאין שיירות מצויות במקום שנהרג פי גם שגורלו הוא מקום שהשיירות מצויות בפפרים שסביבותיו שנהרג שם לא מקרי שיי"מ.

עוד טעם ג' דאפי' בגורלו עצמו לא מקרי שיי"מ להאי מילתא אלא פי שוקא דמזבני פיתנא או פי דינא דרב הונא שהפל באים לדון בריבוי עם, אבל במקום שדרך לבא שיירא של י' ב"א בשבוע א' או בשתיים לא אמרו ק"ו בסביבותיו שאין בו לא זה ולא זה עכ"ל.

וכן אם נמצא בזמן שאין שיי"מ ונדוע להם שקונדם לא הלכו דרף ושאם לא הי' שם הרוג יש להקל ע"פ שיטת רש"י והתו' והרא"ש דבכתב לטיבותא יש להקל בעגונה (וכ"ה דעת הר"ף והרמב"ם לדעת הה"מ).

וכבר פתבתי דקונשית הלח"מ לק"מ) בצירוף סברת המבי"ט ומהרי"ו ואף אם לא הי' השריטה והקרקע בחייו אם נהרג במקום שאין שיי"מ יש להקל בשעת הדחק אף אם לא הופרו הבגדים בט"ע פיון דעכ"פ יש סימנין גרועין בגופו ובכליו ולא גרע מהוסקו ולא שכיחי שירות ובצירוף סברת המבי"ט ומהרי"ו.

ואם נהרג במקום שהשירות מצויות ובזמן שהשיי"מ רק שפל הבגדים הופרו בט"ע או שנתברר שהי' צריף לכתב יש ג"כ להקל דלא חיישינן לשאלת פל הבגדים וכ"ש להפתב וג"כ בצירוף סברת המבי"ט ומהרי"ו בשעת הדחק דאם לא תמצא עכשיו היתר לא תמצא היתר לעולם.

כ"ז נלע"ד אם יספיק רומעכ"ת להתיר, ובאם לאו יהיו דברי בטלים, וגם יספיקו עמנו עוד א' או שנים מגדולי המורים היודעים בדיני עגונה הלקה למעשה ואז יתירו לה להנשא ע"פ ב"ד של שלשה: סימן יד תשובה להגאון מו"ה משולם רב דק"ק טוסמניץ.

הנה מה שכתב רומעכ"ת על דברי הריב"ש אימא לאיני גופא דעובדא היכי הנה. היות ידוע למעכ"ת התשובה ששלח הרב מיארושוב זה שנה או שנתיים, ורומעכ"ת השיבו בקצרה ואני השבתי לו ג"כ באותו פעם קצת באריכות שאין להתיר ע"פ אומדנות האלו.

ובקיץ העבר בא הנה הרב מקאליס והפציר בי מאוד לעיין שנית ולא רציתי, והשבתי לו בפה מלא שלפענ"ד היא א"א דאורייתא פאשר פתבתי בתשובתי הראשונה. אמנם אמרתי לו אולי פבוד רומעכ"ת בענצם פלפולו יחדש דבר להוציאה מאיסור, דאורייתא ואז אעיין בו ובחזירתו הראה לי תשובת רומעכ"ת וכאשר קריתי בו שנים ושלש דלתות עמדתי מרעיד כי ראיתי שרומעכ"ת לא פלפל כלל בעיקר תשובתי לפני רומעכ"ת ועכ"פ הי' לו להגיד בע"פ עיקר החשש ואני פתבתי שהיא א"א גמורה, היות שפכתב הגב"ע לא נזכר שום דבר מאנשים אשר היו בפפינה רק שהספן סיפר איך ראה מרחוק טביעת הספינה ולא העיד על אנשי, והדברים ק"ו אם העיד על נפילתו לים ולא העיד ששהה עד שתבא נפשו הוא דאורייתא ק"ו פשלא העיד על אנשים כלל, ועוד דאולי הספן עצמו ראה או ידע שפשראו האנשים אשר בתוכם נפילת הספלאוויטש או טביעת הספינה נמלטו על נפשם על דף שנשמט מהספלאוויטש או מהספינה ולא שייך חזקה דכאן נמצא כלל דכל אדם בורח מהמות אטו אלו נפלו לסטים על אדם נימא כאן נמצא ולא ברח ובנדאי נהרג וברייתא ערוכה נפלו עלינו ליסטים וכו' וה"ה הכא שהרי לא נמצא שום מת ואולי ברחו לנפשם, וכאשר הוכחתי על פניו ולא מצא מענה להשיב הליך לו עה התשובה ולא נשאר ת"י שום העתקה, לזאת יצא הדבר מלבי ואיני זוכר מפלפול רומעכ"ת, אמנם על דברי ריב"ש אלו עמדתי זה ארביסר שנין בתשובה הארונה שכתבתי לאלמנת המגיד מק"ק מינסק והבאתי הרבה ראיות מהפוסקים דס"ל דליכא תרי חזקה משום דכל חזא בחברתה מישף שייכא ולא דמי לעירובין דהתם כ"א יש לו חזקה בפ"ע דהנמצא מת יש לו חזקה דחי והנוגע יש לו חזקה דטהרה מעולם אבל הכא

חזקת א"א תלוי במה שהבעל יש לו חזקת חי וכתבתי דלדידהו צ"ל דגבי ספינה דאינו רוב גמור.

ועוד הקשיתי על הריב"ש במ"ש שם בתשובה דכל היכא דקתני אין מעידין הוא דאורייתא דהיאך יתרוץ הרב ז"ל הא דאמרנו בבכורות לחד שנויא דהפרת חוטים הוא דרבנן והיא קתני אין מעידין אלא על פ"פ עם החוטים.

ולחוק לחלק בין אין מעידין על המגיד ובין הא דקתני אלא. ועוד דאם נחלק בקד לא מקשה הרשב"א על ר"ת מידי במה שהקשה בחידושי על ר"ת דס"ל בספק ג' ימים תולין להקל דא"כ הול"ל אין מעידין לאחר ג' ימים דלשיטת הריב"ש אדרבא נלע"ד להקפיד דאי הוי קתני הכי ה"א דהוא דאורייתא ובספיקא תולין להחמיר לכד קתני אין מעידין אלא תוך ג' ימים דאיכא למימר שהוא דרבנן א"ו דאין לחלק בקד.

ובאמת לא ידעתי היאך יישב רומעכ"ת סוגיא דב"ב דף ר"ג ע"ב דאם נימא דרבנן למיתה אמאי באמת נותנין חומרי חיים ומשיטת הפוסקים משמע שהוא דאורייתא, גם כתבתי שם דלכאורה סוגיא דב"ב קשה לפרשו לשיטת הריב"ש וכמו שהקשה ג"כ רומעכ"ת, וכדי דלא לשונוי לרבינו הריב"ש טועה בסוגיא דעסיק בה אמרתי ליישב דהנה ברור דאין רוב חולין לחיים מגרע לחזקה דקברו מוכיח עליו דהרי אנו רואין שמת אמנם באמת גם טעם רבא אינו מטעם דקברו מוכיח עליו לחוד דהרי מוקמינן לרבא כר' נתן ור' נתן גופי' לא סמוך על טעם הרי בריא לפנינו לחוד נגד חזקת ממון דליכא מאן דפליג דחזקת ממון עדיף מחזקה דהשתא כמ"ש הפני יהושע בקידושיין רק דס"ל דחזקת בריא נחזקה דהשתא עדיפי מחזקת ממון ואין לנו לומר שהי' בריא ונחלה והבריא וזה בעצמו טעם רבא דאוקמי' אחזקת ש"מ ואע"ג דרוב חולין לחיים מ"מ מצרפינו חזקה דהרי מת לפנינו ואין לנו לומר שהבריא ונחלה שנית ומת ולכד עדיף מחזקת ממון.

ולפ"ז אף בלא דברי הריב"ש לכאורה קשה להבין דברי אבני דמדמי ספינה המטורפת לקברו מוכיח דהרי הכא איכא ג"כ חזקה קמייתא. וצ"ל דאבני ס"ל דספינה פיון דרובא לאיבוד, ומה שלא נודע ממנה כלום עד היום מה הי' לה איבודא שצאבדה בים מוכיח עלי' והוי פקברו מוכיח עליו ויש להעמיס זה בלשון הרמב"ן בחידושי ונראה דזה פנונתו ואף דלא דמי ממש לקברו מוכיח מ"מ איכא טוביתא דרובא לאיבוד וא"כ כלפ"ז י"ל דאבני ס"ל דאי מצרפינו קברו מוכיח לחזקה קמייתא דש"מ הי' אף דרוב חולין לחיים אפ"ה מהני נגד חזקת ממון הי' לנו לצרף אבודו המוכיח עליו עם רובא לאיבוד אף נגד תרי חזקות ובפרט דאינו חזקות אלימות דחזקת שייכי בתבירתה כמ"ש"ל, ורבא באמת פליג על אבני וס"ל דלא דמי אהדדי דכאן ליכא קברו מוכיח וכמ"ש הרמב"ן בחידושי ויעיין ברא"ש: ומ"ש בענין פאן נמצא וכתב דבלא"ה אמרינו אף בדאורייתא זה הפקר הוא שנטל העכפר לא ידעתי על מה קאי וכמזונה שהוא ענין שכתב המבי"ט והשב יעקב הביא ראי' משדה, שאבד בה קבר ויש לנו אריכות דברים בזה ונמנעתי מלכתבם אחרי שלא ידעתי בבירור במאי קא עסיק מר, אמנם בקצרה אכתוב לרומעכ"ת שהוכחתי בכמה ראיות דבמקום שהשיירות מצויות לא שייך זה, ומ"ש רומעכ"ת דליכא חזקת חי דממ"נ א' מת ג"כ לא ידענא אהניא קאי דבנ"ד לא נמצא שום מת.

אָמְנָם בלא"ה פְּתַבְתִּי בְּמִקוֹם אַחֵר דָּאפ"ה איכא חֲזָקָה דְּלִדְבָרֵי אִטוּ הַמְּבִיא גַט מִמ"ה אפ"י חוֹלָה נוֹתְנִין אוֹתוֹ בְּחֲזָקַת שְׁהוּא קִיָּים אִטוּ אִם נִשְׁמַע שְׁמַת שָׁם שׁוּם אָדָם אָסוּר לִיתֵן הַגֵּט דְּהָרִי מִמ"נ א' מֵת אַע"כ דְּלֹא שְׁיִיךְ חֲזָקַת חַי רַק בְּאָדָם פְּרֻטִי שְׁאֲנוּ דְּנִין עָלָיו אֲבָל בְּכָלִיּוֹת הָעוֹלָם לֹא שְׁיִיךְ חֲזָקַת חַי דְּוֹדָאֵי בְּכָל יוֹם יֵשׁ כְּמָה מֵתִים בְּעוֹלָם י אָמְנָם ע"ו שְׁאֲנוּ דְּנִין עָלָיו שְׁיִיךְ חֲזָקַת חַי כְּמוֹ בְּרֵאוּהוּ חַי מִבְּעָרְב, וּכְבָר הָאֲרַכְנוּ בְּמִקוֹם אַחֵר בְּדָבְרֵי ח"צ וּמַהרֵי"ט: וּמָה שְׁכָתָב עוֹד מָה שְׁרָצָה חָכָם אַחֵר וְכו' בְּוֹדָאֵי לֹא דְמִי דְשָׁם הִנְחִיז בְּזֵה הַשֵּׁם לֹא חִיִּישִׁינן לְתַרֵּי יִצְחָק דֵּאל"כ אִטוּ לְהַרְמַב"ן אִם נִמְצָא אָדָם נִהְרַג וְכו' אֲלֵא וְדָאֵי אִם יִדְעִינן שְׁמוֹ שֶׁל הַהֲרוֹג רַק דָּאִיכָא סְפִיקָא דְלִמָּא אַתְרָמִי עוֹד שָׁם כְּזֵה בְּזֵה מְהֵנִי וְכו' לֹא יִדְעִנָּא מֵאֵי קָאָמַר מֵר דְּוֹדָאֵי אַף אִם יִדְעִינן שְׁמוֹ וְלֹא הִנְחִיז הַרְמַב"ן וְלֹא שְׁיִיךְ כָּאֵן נִמְצָא כְּמוֹ בְּגֵט שְׁנֹאֲבָד שְׁלֹא בְּמִקוֹם שְׁנֹכְתָב וְאִין זֶה עֲנִין כְּלָל לְשִׁיטַת הַרְמַב"ן דְּיִצְחָק רִישׁ גְּלוּתָא דְאַמְרִינוּ כָּאֵן נִמְצָא דְבִאֲמַת שִׁיטַת הַרְמַב"ן גְּבִי יִצְחָק ר"ג הוּא דְמִיָּרִי שְׁהַעֲיָדוּ בְּפִירוּשׁ הָעֵדִים שְׁאוֹתוֹ יִצְחָק ר"ג שְׁהֵלֵךְ מִקוֹרְטָבָא לְאַסְפְּמֵיָא מֵת רַק דְאַבְיִי חִיִּישׁ דְלִמָּא יִצְחָק אַחֵר מִמִּקוֹם אַחֵר הֵלֵךְ דְּרַף קוֹרְטָבָא וְרָאוּ אוֹתוֹ הָעֵדִים הוֹלְכִין מִקוֹרְטָבָא לְאַסְפְּמֵיָא וְעָלָיו מְעִידִין שְׁמַת וְרָבָא ס"ל כִּינן שְׁהַעֲדִים מְעִידִים שְׁרָאוּ אוֹתוֹ בְּקוֹרְטָבָא אַמְרִינוּ כָּאֵן נִמְצָא וּמְעוֹלָם מִיּוֹם שְׁנוּלֵד הִי דֵר פֶּה וְלֹא אַמְרִינוּ שְׁבָא מִמִּקוֹם אַחֵר אֲבָל כָּל שְׁבָא מִמִּקוֹם אַחֵר יֵשׁ לְחוּשׁ אַף בְּלֵא הִנְחִיז חֲזָקַת שְׁמַת עוֹד אַחֵר בָּא לְכָאֵן מִמִּקוֹם אַחֵר כְּמוֹ בְּגֵט וְדוּק שָׁם בְּמִלְחָמוֹת וּבְחֻדוּשֵׁי רְשָׁב"א יְכֻמוֹת וּנ"י: זוּלַת זֶה הִנֵּה בְּשִׁנְיָה הַעֲבָרָה נִשְׁאַלְתִּי מִגִּיסוֹ הֲרַב הַמְּאוּה"ג רַב דַּק"ק טַשְׁעֶרְקָאב נִידוֹן כְּהֵן שְׁגִירֵשׁ וְרָצָה לְגַרֵּשׁ עַל תְּנָאֵי וְשִׁכַח לומר הַתְּנָאֵי בְּשַׁעַת הַנְּתִיבָה, וְאַנִּי פְתַבְתִּי פְּעַמִּים דִּישׁ לְהַחְמִיר דְאַסוּרָה לְחֻזוֹר לְבַעֲלָהּ וְגַם לְהַתִּירָה לְעֵלְמָא צְרִיכָה גַט אַחֵר וְהָיוֹת שְׁהַפְצִירוּ בִּי עַד בּוֹשׁ לְחַפְשׁ בְּצַדִּי הַהִיתֵר וְאַחֲרֵי רְאוּתִי כִּי לֹא עָלְתָה בְּיָדִי פְתַבְתִּי לְהַרְצוֹת דְּבָרֵי וְדַבְרֵיהֶם לְפָנֵי רוּמַעכ"ת אוּלַי יִמְצָאוּ לָהּ אֵיזָה הִיתֵר מָה שְׁלֹא מְצָאִיתִי.

וְהִנֵּה בְּשָׁבוּעַ הַעֲבָרָה הִגִּיעֵנִי מִגִּיסוֹ הֲרַב הַמְּאוּה"ג הַנֶּ"ל הָעֵתָק תְּשׁוּבַת רוּמַעכ"ת מְצַדֵּד בְּכַחַא דְהִיתֵרָא מְשַׁבְּעָה מְשִׁיבֵי טַעַם. וְכַתֵּב אֵלַי שְׁגַם תְּשׁוּבַתִּי הִי לְמַרְאָה עֵינֵי מַעַכ"ת.

וְנוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹת הָיוֹת כָּל עֵיקַר צַדִּי הַהִיתֵר אֲשֶׁר הִיסוּד נִשְׁעָן עָלֵיהֶם מְבוֹנְאָרִים בְּתְשׁוּבַתִּי וְאִיךְ לֹא הִנִּיף יָדוֹ תַחֲלָה לְעֲשׂוֹת הָעֵקוֹב לְמִישׁוֹר וּלְדַעֲתִי בְּלִי סְפֵק כִּי שְׁלוּחָא דְעִוּוֹת שְׁשָׁלְחוּ לְפִי הַנְּשַׁמַּע ע"י אָבִי הַמְּגַנְרֵשֶׁת וְהַעֲלִים מִמֶּנּוּ הַתְּשׁוּבָה שְׁלִי וְאִם הִרְאָה הָאֵחַת לֹא הִרְאָה הַשְּׁנִית וְשָׁם בְּאַרְתִּי בְּקִצְרָה כָּל הַפְּקוּקִים.

אָמְנָם בלא"ה לְדַעֲתִי מִכּוֹתְלֵי כְּתָבוֹ דְּמֵר נִיכָר שְׁגַם רוּמַעכ"ת לֹא כְּתַב תְּשׁוּבָתוֹ לְהֵלְכָה לְמַעֲשֵׂה לְסִמּוֹן עָלֵיהֶם שְׁאִילוֹ כֵּן הִי מְאַרְיָךְ בְּהֶם יוֹתֵר וְרוּמַעכ"ת קִיָּצַר מְאֹד בְּמוֹכֵן וְלָזֶה כְּמַעֲט בְּכָל עֲנִין הוּא בְּדָרְךְ לִישְׁנָא דְמִשְׁתַּעֵי לְכַמָּה אִפִּי זוּלַת מַעַכ"ת מְרַמֵּז רְמוּזֵי וּפּוֹתַח פְּתַח לְעוֹרֵר לֵב הַמְּעִיָּין לְמִי שְׁיִרְבֶּה לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ לְעִיָּין בְּזֵה לְצַדֵּד בְּכַחַא דְהִיתֵרָא יִמְצָא פְתַח פְּתוּחַ לְכַנּוּס בּוֹ לְעִיָּין ע"ד יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסִיף לְקַח.

וְהִנֵּה מְוַכְרַח אֲנִי לְהַשִּׁיב יָדִי שְׁנִית לְהַעֲתִיק בְּקִיצוֹר גְּדוֹל לְרוּמַעכ"ת מָה שְׁפַקְפַקְתִּי בְּצַדִּי הַהִיתֵר וְלֹא אַעֲתִיק הַפְּלִפּוּל וְהַרְאִיוֹת מְאָפְסֵי הַפְּנָאֵי. וְאִם יְהִי רְצוֹן מַעַכ"ת לְעִיָּין בְּגוּף הַתְּשׁוּבָה הֵלֵא הַמָּה ת"י גִּיסוֹ הֲרַב וְהִנֵּה אָבוּא עַל סֵדֵר קוֹנְטְרִיסוֹ.

פּתח דְּבַרְיוֹ יֵאִיר וְהִתְחִיל בְּפִלוגְתָּא שְׁבִין מוהריב"ל למוהר"י בִּי רב הֵבִיאוּ הַמְבִי"ט סִימָן יו"ד. וְלָנָה נִרְאָה שְׁהִסְכִּים הַש"ע שְׁאַף אִם גִּילָה דַעְתּוֹ בְּפָנֵי אַחֲרִים וְהַסּוֹפֵר לֹא יִדַע מִהִתְנַאי אִפ"ה פְּסוּל מִשּׁוּם בְּרִירָה וְה"ה בַּנ"ד.

עוֹד פָּתַח דַּא"ל דְּכָאן א"צ כְּפִילָא מִשּׁוּם דְּבִשְׁלִיחוֹת לָא בְּעֵינָן כְּפִילָא דְּדִיבּוּר וְדִיבּוּר וַא"כ כִּינּוּן שְׁנֵתְבַטַּל הִתְנַאי נִתְבַּטַּל הַגֵּט אִפִּי אִי יֵשׁ בְּרִירָה. וְהֵנָּה לֹא יִכְלָתִי לַעֲמֹד עַל כּוֹנֵנֵת רומעכ"ת דְּהִתְחִיל בְּפִלוגְתָּא דְּמַהְרִיב"ל וְמַהְר"י בִּי רב וּמִטַּעַם בְּרִירָה.

וְהַדְּבָר בְּרוּר דְּנֻדָּי אִף לְדַעַת מַהְר"י בִּי רב אִף דְּגַט פְּסוּל אֲסוּרָה לְכַהֵן, וְאַח"כּ סִימָן מִשּׁוּם בִּיטוּל שְׁלִיחוֹת הַסּוֹפֵר, וַא"כ מֵה צִנְרָךְ הִיָּה לוֹ לְהֵבִיא הַמַּחְלֻקָּת שֶׁל מַהְרִיב"ל שְׁאִין זֶה עֵנָּן לְמַחְלֻקָּת שְׁלֵהֶם, דְּנֻדָּי כ"ע מוֹדוֹ הִיכָא דְּאָמַר בְּפָנֵי עֵדִים תְּנַאי בְּשְׁלִיחוֹת וְנִתְבַּטַּל הִתְנַאי נִתְבַּטַּל הַשְּׁלִיחוֹת.

וְהֵנָּה גַם מִק"ק טְשַׁעֲרָקָאב פָּתְבוּ לִי טַעַם זֶה שְׂיֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְל מִטַּעַם זֶה, וְאַנִּי פָּתַחְתִּי לָהֶם שְׁדַבְרִים אֵלּוּ מִרְפָּסִין אִיגְרָא מְלַבֵּד כִּי אִין זֶה מְוַסְפֵּם דְּכַתִּיבַת הַסּוֹפֵר הֵנָּה שְׁלִיחוֹת, אֲמַנָּם אִף לְפִי דַעַת הַסּוֹבְרִים מִטַּעַם שְׁלִיחוֹת אִין שׁוּם צַד לְהַקְל בְּזֵה, דְּהַרְוֹאָה יִרְאָה בְּלִשׁוֹן הַר"ן בְּגִיטִין וְלִשׁוֹנוֹ בְּקִדּוּשִׁין שְׁעִיקָר הַטַּעַם דְּלֹא בְּעֵינָן בְּשְׁלִיחוֹת תְּנַאי כְּפוּל שְׁאִינוֹ עוֹשֶׂה שְׁלוּחוֹ אֵלָּא מֵה שְׁנִרְאָה מִתּוֹךְ גִּילוּי דְּבַרְיוֹ וּבְאַמַּת הַטַּעַם דְּלֹא אֲתִי דִיבּוּר וּמְבַטַּל מַעֲשֶׂה לֹא נִזְכָּר בְּרִאשׁוֹנִים זולת בְּתִשְׁבַּת הָרֵא"ש.

אֲמַנָּם בְּשַׁאֲר מְחַבְרִים נִרְאָה טַעַמִּים אַחֲרִים. וְהֵנָּה בְּר"ן עֲצָמוֹ בְּקִדּוּשִׁין גַּבִּי דְּבַרִּים שְׁבַלְב כְּתַב הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלֹא חָשַׁשׁ לַעֲשׂוֹתוֹ תְּנַאי גְּמוּר אִינוֹ בְּרוּר שְׁהַקְפִּיד לְגַמְרִי וְכֵן נִרְאָה מַהְרִשֶׁב"א בְּגִיטִין דְּכָל שְׁלֹא הִתְנָה כְּהִלְכָתוֹ גִּילָה בְּדַעַתוֹ שְׁאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְקִיוּם הִתְנַאי, וּמִסּוֹף דְּבַרְיוֹ נִרְאָה דְּהַכֵּל הוּא גְּזִירַת הַפְּתוּב וְלִדַעַתוֹ לֹא שְׂיֵיךְ כָּאן דְּלֹא אֲתִי דִיבּוּר וּמְבַטַּל מַעֲשֶׂה כִּינּוּן שְׁמַגְלָה דַעַתוֹ שְׁאִינוֹ עוֹשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה רַק ע"ת זֶה וְלֹא גִרַע מֵאֲמֻדָּא דְּמוֹכַח.

וּבְאַמַּת גַּם הַרְשֶׁב"א שֶׁם דְּקִדְק וְכַתְב דְּהָא דְּבִשְׁלִיחוֹת לֹא בְּעֵינָן ת"כ לֹא מִשּׁוּם דְּדִיבּוּר וְדִיבּוּר הוּא רַק כְּתַב וַו"ל וְאַפְשָׁר לְמִימַר דְּתַנְאָה דַע"י שְׁלִיחַ לֹא מְבִי לְשִׁנּוּי שְׁלִיחַ וְאִי שְׁנֵי בְּתַנַּאי לֹא עֵבִיד כְּלוּם וְהֵן מִמֶּשׁ דְּבַרִּי הַר"ן.

וּלפ"ז הַדְּבָר בְּרוּר לְטַעַם הַר"ן דְּנֻקָּא אִם הַשְּׁלִיחַ שִׁנְיָה בְּשְׁלִיחוֹת נִתְבַּטַּל הַשְּׁלִיחוֹת אֲבָל אִם לֹא שִׁנְיָה בְּשְׁלִיחוֹת לֹא נִתְבַּטַּל הַשְּׁלִיחוֹת. וְגִדּוּלָה מְזוֹ הֵנָּה מַהְרִי"ט בְּחַדּוּשֵׁיוֹ כְּתַב הַטַּעַם דְּבִשְׁלִיחוֹת לֹא בְּעֵינָן ת"כ מִשּׁוּם דְּאֲתִי דִיבּוּר כו', וְהֵנָּה לְמַעֲשֶׂה בְּתִשְׁבַּתוֹתָיו לֹא סָמַךְ ע"ז כְּמִבְּנֵי בְּתִשְׁבַּתוֹתָיו כַּמ"ש בְּתִשְׁבַּת הַשְּׁנִיָּה.

אֲמַנָּם אִף אִם נִימָא דְּמִשּׁוּם אֲתִי דִיבּוּר וּמְבַטַּל דִיבּוּר מְהֵנִי בְּשְׁלִיחוֹת תְּנַאי אַע"פ שְׁאִינוֹ כְּפוּל וְאַפִּי לֹא שִׁנְיָה הַשְּׁלִיחַ אֶת שְׁלִיחוֹתוֹ אִפִּתִּי דְּנֻקָּא אִם תְּלָה הִתְנַאי בְּבִיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת אֲבָל בַּנ"ד לֹא תְּלָה הִתְנַאי בְּבִיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת לִיחֻת לומר שְׁאִם יִתְבַּטַּל הִתְנַאי יִתְבַּטַּל שְׁלִיחוֹת הַסּוֹפֵר רַק דְּסַתֵּם תְּנַאי הוּא עַל גְּזִירַת הַגֵּט וְכַמ"ש בְּתִשְׁבַּת הַשְּׁנִיָּה וְהַאֲרַכְתִּי בְּזֵה וְזֵה בְּרוּר וּפְשׁוּט א וְגַם יֵשׁ לְהֵבִיא רֵא"י ע"ז הִיּוֹת לְפִי דַעַת מַעַכ"ת ה"ה אִם הִתְנָה אִיזֵה תְּנַאי קוֹדֵם כְּתִיבַת הַתְּנָרְךָ נְמִי לֹא בְּעֵינָן ת"כ וַא"כ תְּקַשָּׁה תְּשׁוּבַת הָרֵא"ש שְׁהֵבִיא הַטּוֹר בְּסִימָן קמ"ה וְהֵבִאתִיו כְּתִשְׁבַּת הָרֵאשׁוֹנָה וְגַם קֶצֶת יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כֵּן מִקְוִשְׁתִּי הַר"

אֶלְחַנֵּן בְּגִיטִין וְהַתּוֹסֵ' הֵם מֵהַסּוֹבְרִים דָּאִין תְּנַאי פּוֹסֵל קוֹדֵם הַפְּתִיב' וּס"ל דְּבַתְּנַאי דָּאֵם
מַתִּי לֹא שְׂיִיף בְּרִיר' וְאֵע"ג דְּבַגְמָרָא אֵיתָא הָאֵי ש"מ דִּיהִיב גִּיטָא לְדְבִיתָהּוּ כְּבָר פְּתָבוּ
הַמְּפָרְשִׁים דְּקָא יְהִיב לָאו דְּוִקָא (אֶמְנָם זֶה יֵשׁ לְדַחֲוֹת דָּא"כ לֹא הָוֵי פְּטוּמֵי מִיְלֵי אֶבֶל יֵשׁ
לוֹמַר לִפְנֵי הַתּוֹרָף וְהוּא נְתַרְצָה תְּחִלָּה לְכַתּוּב גִּט סֶתֶם וְהַב"ח פְּתַב דָּאָף קוֹדֵם הַפְּתִיבָה
אִין הִכְרַע דְּלֹא הָוֵי פְּטוּמֵי מִיְלֵי ק"ו בְּאֶמְצַע הַפְּתִיבָה) וְכֵן יֵשׁ לְהִבְיָא רֵאִי מִתְּשׁוּבוֹת
מֵהַר"מ מְלוֹבְלִין וּב"ח הַתְּדִשׁוֹת וּבִתְשׁוּבַת גְּאוּנֵי בְּתַרְאֵי אֶמְנָם הַדְּבָרִים בְּרוּרִים וּפְשׁוּטִים
וְא"צ לְרֵאָנִי וְלֹא עָלָה עַל לֵב א' מֵהֶם לוֹמַר דְּבַתְּנַאי קוֹדֵם הַפְּתִיבָה לֹא בְּעֵינָן ת"כ מִטַּעַם
שְׁלִיחוֹת אֵע"ג דְּהֵתֶם לְחַוּמָרָא וְהִכָּא לְהַקֵּל בְּאִיסוּר פְּהוּנָה שְׁאֲפִילוּ רֵיחַ הַגִּט פּוֹסֵל בּוּ וְכֵן
יֵשׁ לְהִבְיָא רֵאִי מֵתוֹס' בְּגִיטִין בִּפ' הַשּׁוֹלֵחַ דָּף מ"ו גְּבִי הַמוֹצִיא אֲשֶׁתוֹ מִשׁוּם ש"ר בַּד"ה
אֵי אָמַר לֵה הִכִּי דְלַדְבָרֵי מַעַכ"ת הִי' יְכוּלִין לְפָרֵשׁ דְּאָמַר לֵה הִכִּי קוֹדֵם פְּתִיבָה וְעוֹד דַּע"כ
לְשִׁיטַת הַתּוֹס' אֵלֶיבָא דְּמַסְקָנָא לֹא שְׂיִיף בְּרִירָה בְּשׁוּם תְּנַאי מִשׁוּם דְּמְבָרַר דְּבָרֵי כַּמ"ש
הַתּוֹסֶפֶת בְּגִיטִין דַּאֲל"ה אֶמְאֵי פְּסֻלֵי כָּל הַתְּנָאִים בְּגִט אֲטוּ אוֹתָן דְּשְׂיִיף בְּהוּ בְּרִירָה דַּע"כ
לֹא פְּתָבוּ דְּלֹא גְּזַרְיֵנָן אֲטוּ חוּץ מִשׁוּם דְּחוּץ לֹא הָוֵי תְּנַאי רַק שְׂיִיר אֶבֶל תְּנַאי אֲטוּ תְּנַאי
וְדָאֵי יֵשׁ לְגִזּוֹר (וְכ"ש דְּקִשָּׁה טוֹבָא לְשִׁיטַת: מֵהַר"י בֶּן לֵב דַּס"ל דְּכָל שְׁלֹא הִגִּיד לִפְנֵי
הַכּוֹפֵר לֹא שְׂיִיף בְּרִירָה) עוֹד פְּתַבְתִּי בְּתְשׁוּבָה דְּלַדְעַת מְהַר"י בֵּי דֵב וְהַמְבִי"ט לְכַאוּרָה
לֹא מְצָאנוּ יְדִינוּ וְנִגְלִינוּ בְּגִיטִין הַנִּיֶּתְנִין ע"ת דְּבָלֵי סִפְקָא דְּמַגְלָה תְּחִלָּה דַּעְתּוֹ לִפְנֵי הַמְּסַדֵּר
שְׁרוּצָה לִיתָן גִּט ע"ת וְא"כ הַגִּט פְּסוּל וְאָף דְּהִרְבַּ אֹמַר לוֹ הֵס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר הַתְּנַאי עַד
הַנְּתִיבָה מֵאֵי מֵהֵנִי זֶה כַּמ"ש מַעַכ"ת וְגַם לְפַעְמִים גַּם הַסּוֹפֵר שׁוֹמֵעַ זֶה וְאֵי כִּי פְּסוּל אָף
לְדַעַת מְהַרִּיב"ל וְאָף בְּלֹא כְּפֻלָּי יֵשׁ לְחוּשׁ לְחַוּמָרָא אֵע"כ פִּינּוֹן שְׂמִבְּנֹאָר בְּסִדֵּר הַגִּט
שְׂמִבְּטֵל כָּל, דִּיבּוּר הַגּוֹרֵם פְּסוּל בְּגִט מְמִילָא מְבַטֵּל גַּם זֶה הַדִּיבּוּר וְא"כ גַּם בַּנ"ד מְמִילָא
נִתְבַּטֵּל גַּם מֵהַ שְׂאֵמֵר תְּחִלָּה לְהַמְסַדֵּר וְגַם זֶה בְּרוּר וּמִטַּעַם זֶה נִתְבַּשֵּׁל ג"כ הַיְסוּד שְׂבִנָּה
רוּמַעַכ"ת לוֹמַר שַׁע"ד הִרְאִישׁוּנָה שַׁע"כ א"א לוֹמַר דָּא"כ הָוֵי הַגִּיטִין הַנִּיֶּתְנִין ע"ת פְּסוּלִין,
וְעוֹד פְּתַבְתִּי שֵׁם דְּבַנ"ד גִּרַע טְפֵי פִינּוֹן שְׂאֵמֵר לוֹ הִרְבַּ שְׂיִזְכִּירוּ בְּשַׁעַת נְתִיבָה וְהוּא לֹא
הַזְכִּירוּ וִי"ל דַּעִילָה מְצָא אוֹ חִזּוֹר בּוּ וְכַאֲשֶׁר פְּתַבְתִּי בְּתְשׁוּבַתִּי הַשְּׁנִיָּה וְגַם פְּתַבְתִּי
בְּתְשׁוּבַתִּי הַשְּׁנִי' דָּאֵם לֹא הִי' עֲסוּקִים בְּאוֹתוֹ עֲנִין לֹא אֶמְרִינּוּ עַד"ר עוֹשֶׂה וְהַאֲרַכְתִּי בְּזֶה
שֵׁם וְקִשָּׁה עָלַי לְהַעֲתִיק שְׁנֵי (וְעַל צַד הַיְתֵר הַשְּׁנֵי קִשָּׁה בְּעֵינֵי לְהַשִּׁיב וְלִבִּי אוֹמַר לִי דְּמִזָּה
נִרְאָה בְּעַלְלִיל שְׁרוּמַעַכ"ת לֹא פְּתַב זֶה לֹא לְהַלְכָה וְלֹא לְמַעֲשָׂה זוּלַת לְעוֹרֵר לֵב הַמְּעֵינִין כִּי
חַס לִי לְמַר לְדַמּוֹת דְּמִיּוֹנוֹת פְּאֵלָה בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן ק"ו בְּדַאוּרֵיִתָּא): וּמ"ש צַד הַהִיְתֵר
הַג' כְּבָר פְּתַבְתִּי דְּלֹא שְׂיִיף כָּאֵן ע"ד רֵאִישׁוּנָה וְעוֹד דְּמֵאֵי בְּכָף דְּלֹא עֲדִיף מֵהַ שְׂאֵמֵר תְּחִלָּה
מֵאִילוּ אֶמְרוּ בְּשַׁעַת נְתִיבָתוֹ פִּינּוֹן דְּלֹא כְּפֻלָּי לֹא מֵהֵנִי, וְגַם שְׂדִימָה זֶה לְטַעוֹת דְּשְׁלִיחַ
לְפַעַנ"ד לֹא דְתִי כְּלָל דְּלְשִׁיטַתִּי א"כ בְּהַקְדִּים לֹא לְהֵן אוֹ מַעֲשָׂה לְתְנַאי וְהוּא צוּנוֹת אַח"כ
שְׂטַעָה וְלֹא יִדַע וְאֵנּוּ יוֹדְעִין שְׂכַן הוּא שְׂפֻלּוֹם חֲלַקְנוּ בֵּין חֶבֶר לַע"ה ה"נ דְּמֵהֵנִי וּמַכ"ש
דְּקִשָּׁיָא טְפֵי לְשִׁיטָה זוֹ דַּס"ל דְּטַעְמָא מִשׁוּם דְּלֹא אֲתִי דִּיבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשָׂה וְאֶפ"ה אֶנְמְדָנָא
מֵהֵנִי וְכַאֲשֶׁר הַאֲרַכְתִּי בְּתְשׁוּבָה א"כ קִשָּׁיָא דְּהָרֵי אִין לְהַ אֶנְמְדָנָא גְּדוּלָה מִזוּ וְכַאֲשֶׁר
בְּאֶמַת הַקִּשָּׁה הַרְשָׁב"א בְּגִיטִין כַּאֲשֶׁר פְּתַבְתִּי בְּתְשׁוּבָה הִרְאִישׁוּנָה אֶמְנָם כְּבָר פְּתַבְתִּי
בְּתְשׁוּבָה הִרְאִישׁוּנָה דְּלְשִׁיטַת הִרְא"ש בְּעֵינֵי שְׂיִיחָי הַ אֶנְמְדָנָא מִצַּד גּוּף הַמַּעֲשָׂה עֲצָמָה
הָא לֹא"ה הָוֵי דְּבָרִים שְׂבַלְב וְאֶנְמְדָנָא שְׂמַצַּד הַדִּיבּוּר לֹא מֵהֵנִי דְּלֹא מְבַטֵּל מַעֲשָׂה אִם אִינוּ
פְּתַנַּאי ב"ג וּב"ר, וְאֵע"ג דָּאֵנּוּ יוֹדְעִין בְּבִירוּר שְׂטַעָה וְסְבוּר דְּמֵהֵנִי מֵהַ לְנוּ וּלְדַעַתוֹ פִּינּוֹן

שאינו יכול לבטל המעשה ואף שאנו יודעים בבירור שע"ת זה עשה המעשה וכיון שאין התנאי זה חל הרי המעשה בטעות אפ"ה המעשה קיים (וגדולה מזו פתבו התוס' ר"פ השולח דאפילו אנו יודעין שהוא אנוס מלפרש הוי דברים שבלב) ולא דמי לעונבדא דמור"ם בשליח שטעה ואמר לי דהתם הי' מן טעה בעיקר הדיבור ולא הי' פיו ולבו שוין כמו המתפונן לומר תרומה ואמר מעשר שבשעת הדיבור לישנא הוא דאי תקל לי ולקף לא הוי דברים שבלב וכמו שחילק הר"ן בקידושין להדיא אבל הקא לא הי' מן טעה כלל ופיו ולבו שוין בכל מה שדיבר וגם הנתינה הי' בכונה גמורה רק שאומר ששכח להוסיף תנאי ומה בכך ששכח ועשה מעשה אף אם נאמין לו אפתי כמה יתבטל המעשה וגרע מדברים שבלב טובא (ועוד דעונבדא דמור"ם הי' לאנסרה לעצמה וכאן הוא רוצה להתירה לעצמה וזה קשה ג"כ על הח"מ וב"ש סי' לו) ומכ"ש באמת אינו נאמן כלל ע"ז דאי משום דע"ד ראשונה עושה כפר כתבתי לעיל דליתא אדרבא ע"כ ביטל דבריו, ומה שהביא ראי' מש"מ היאך יליף איסורא מממונא ועוד דהתם ליפא עדים שהשכ"מ חייב פלום זולת שאנו באין לחייבו מצד הודאתו וכיון שרגיל לטעות אין ההודאה ראי' ואין אנו יכולין להוציא ממנו פיון שיכול להיות, שטעה באמת פיון שרגיל לטעות אין פאן הודאה (וגם לפי צד זה נראה שלעולם נאמן לומר, שטעה דהרי אינו מחלק בין תכ"ד עדיין וזה תימא ועוד דא"כ ג"כ תיקנשה אמאי לא מוקי תוס' במש"ר שאמר קודם הפתיכה ויכול לקלקלה דנאמן לומר שטעה ושכח להתנות): ומ"ש בצד היתר הד' והביא דברי הפ"י דלענין לפרש דבריו מהני אף בגיטין וקידושין ולכאורה באמת דברי הפ"י תלוי בפלוגתא שבין הרמב"ם והטור בנתן לה דינר ואמר לה הרי את מקודשת לי בתנאי כף וכף דלהרמב"ם לא מהני מטעם מעשה קודם לתנאי ולהטור בלא"ה לא מהני מצד דבגיטין וקידושין לא מהני תוכ"ד, אמנם כפר ביאר הב"י דעת הרמב"ם דטעמו משום דהוי דברים אחרים לגמרי ומקושרים יחד וגם בתחלה פשהתחיל הדיבור הי' ע"מ פן (ולפי מה שפירש הב"י טעם הרמב"ם יש להביא לשיטת הרמב"ם דאזיל לשיטתו דאף בקדשים לא מהני תכ"ד ואפ"ה בנידון כזה מהני משום דבתחלה פשהתחיל הדיבור הי' פונתו ע"מ פן) וכיון שא"א להוציא ב' דברים כא' הרי הם דיבור א' והוי כמו נדר ופתחו עמו דמהני אפילו בקדשים כמבואר במנחות דף פ"א ע"ב האומר הרי עלי תודה בלא לחם וכו' אבל הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר דלא הוי נדר ופתחו עמו לא מהני וכמבואר שם בתוס' ד"ה תודה מן החולין (ובאמת יש לעיין בדברי התוס' הנ"ל דיש לומר דאין זה תכ"ד ודוק), וכן הוא טעם ר' יוסי אם לכך נתפונן תחלה, ודברי התוספת במנחות דף פ"א סותרים למה שכתבו ב"ד ק"ג, ואפשר דלענין תכ"ד דאינו יכול לחזור בקדשים אף לדין דיש שאלה בהקדש מטעם מסירה ס"ל לתוס' דיש לחלק דבגזירות לא שייך מסירה ודוחק וצ"ע (אמנם בטור י"ל דס"ל דאף בקדשים מהני תכ"ד ועוד דאף אם נימא דלא מהני י"ל דס"ל הטעם כמ"ש התוס' דהוי כמסירה להדיא ובפתחו עמו לא הוי מסירה משא"כ בקדושין שהוא גזירת הכתוב כמ"ש התו' בב"ב דף קכ"ט) ועיין בתוס' בקדושין דף כ"ט דבטעות לא שייך כמסירה להדיא וא"כ שפיר תלוי חזרהתכ"ד דלא מהני לשיטת תוס' מטעם מסירה להדיא דלב"ש דהקדש טעות שמי' הקדש הוי כמסירה אפ"ה בטעות וא"כ אינו יכול לחזור, אף תכ"ד עיין מ"ש זקני בתב"ש סי' ד' סק"ה ולפמ"ש י"ל דדוקא בדבר התלוי בדיבור א"כ תכ"ד אתי דיבור

ומבטל דיבור אכל התלוי במעשה אין הדיבור מבטל אף תכ"ד כמ"ש התוס' דבקדושים כמסירה להדיוט ולכך אפי' תכ"ד לא מהני].

אמנם מה שתירצו התוס' במנחות דאין פותחין בתרטה קשה להולמן דמה ענין זה לתכ"ד ואולי הוא פנונת התוס' בנזיר שדבריהם מגומגמין (ואפשר פנונתם דלמ"ד פותחין א"כ בתוך כ"ד מהני בלא חכם התרטה ולמ"ד אין פותחין וחכם אינו מתיר לאחר כ"ד לכך אף בתכ"ד לא מהני תרטה פנין דאף.

חכם אינו מתיר בתרטה וצ"ע): והנה לפי מה שבארנו לפענ"ד לפ"ז אין פאן ראי' פלל אף לדעת הרמב"ם לסברת הפ"י ולא ידעתי מה זה ענין לעדות שבטלה לומר דכל מה שאמר קודם תוף פדי דיבור בטל וממה דס"ל דנדר ופתחו עמו בטל או ממה דאמר ר' יוסי אם לכך נתפנין מתחילה דהתם עיקר כמ"ש התוס' דמעולם משעת דיבור הראשון הי' דעתו לכך רק שאינו יכול לדבר שני דברים כא' (וכ"כ התוס' בנזיר דאפי' לב"ש דאין שאלה בהקדש אפ"ה נדר ופתחו עמו מהני משום דלא חל מעולם ההקדש פנין דפתחו עמו) ובלא"ה דברי הפ"י צ"ע חזק מ"ש דדעת המקשן הי' דלענין לפרש דבריו כ"ע מודו ולא פליגי רק לענין חזרה, והתראון ס"ל דדא ודא אחת היא וכי היכי דפליגי לענין חזרה ה"נ לענין לפרש דבריו וסמך עצמו על סוגיא דתמורה, וזה תימא דאיך ס"ד דסמך על סוגיא דתמורה דמפרש בהדיא דר' יוסי ס"ל להיפך ומחלק בין מפרש לחזור.

גם מ"ש שפירש בקושית הגמ' דרוצה להוכיח דבמפרש כ"ע מודו וא"כ עיקר הקושיא חסר מן הספר ולשון המקשה משמע דרוצה להוכיח דר"י ס"ל דלאו פדיבור דמי, ובאמת פנונתו דאף רבנן מודו דכדיבור דמי, ועוד בפשיטות לאתויי מר' יוסי דברי שא ס"ל פדיבור דמי ובסיפא דלאו פדיבור דמי וא"כ בהדיא יש חילוק בין חזור למפרש גם לא ידעתי במה יתורץ קושית המקשן דעכ"פ לא מצינו שום פלוגתא לענין תכ"ד דהרי אפי' ר' יוסי לא פליג רק בקדושים ובתוף כ"ד גדול אבל לפרש לא מצינו שום פלוגתא שיחלוק על ר' יוסי להיפך ויספור דלאו פדיבור אפי' במפרש דווקא: והנלע"ד ליישב סוגיית הגמ' להיפך לגמרי מדעת פני הושע דהנה מפשע דברי המפרשים בענין טעם תכ"ד פדיבור בודאי אין לחלק בין חזרה ובין עדות שבטלה מקצתה משום דס"ל דכל תכ"ד פדיבור א' הוא אין לחלק ביניהם (אמנם לטעם זה אין לחלק בין פל התורה לקדושין וגירושין ומגדף וכן קדושים אמנם תוס' פתבו בב"ב דמגזירת הפתוב הוא לחלק ובקדושים פתבו הטעם משום דכמסירה להדיוט דמי, אמנם טעם זה אינו מוכרח דהרי הרבה פוסקים ס"ל דגם בקדושים פדיבור דמי, וברמב"ם אינו מבואר ג"כ זה הטעם, ומשמע מלשונו דטעם אחד לו עם מקדש ומגרש.

ובאמת דיש לעיין דאם יכול לחזור תכ"ד ממילא לא נגמרה המסירה עד לאחר כ"ד כמ"ש רש"י ותוס' לענין למפרע נפסל כ"ש אם נאמר דלכל ענין הוי דיבור אחד דא"כ לעולם פל כ"ד הוי נדר ופתחו עמו).

אמנם לפמ"ש הר"ן בנדרים בטעם הדבר משום דכשאדם עושה לא בגמר דעתו הוא עושה אלא דעתו שיוכל לחזור בו תכ"ד אבל מקדש ומגרש דחמירי אין אדם עושה אותם אלא בהסכמה גמורה ומש"ה חזרה אף תכ"ד לא מהני (ונראה בדעת הרמב"ם דמטעם זה עצמו לא הוי פדיבור גם בקדושים דהרי פללן בב"א וכתב דקי"ל בששה

דברים תכ"ד לאו פדיבור דמי כו' משמע דכולהו חד טעמא) והנה לפי עיקר הטעם דכדיבור דמי לאו משום דכדיבור א' רק משום דבתחלת הדיבור הי' דעתו שיהי' יכול לחזור ולקב' בדבר שעושה בהספמה אינו יכול לחזור, א"כ לפ"ז יש לחלק דדוקא לענין חזרה הוא פדיבור אבל לענין אחר פגון לענין עדות שבטלה מקצתו לא הוי פדיבור א' ונה נראה פוננת המקשן שרבה להוכיח דעיקר פטעם הר"ן (ולא ס"ל דהוא גזירת הפתוב וגם לא ס"ל הטעם דבקדשים לאו פדיבור דמי משום מסירה מטעם שפתבתי למעלה) דאם נימא דלענין עדות שבטלה מקצת' נמי הוי פדיבור ע"כ צ"ל דכל תכ"ד הוא דיבור אחד א"כ אין לחלק בין קדשים ומגרש וקידושין כו' פיון דהפל דיבור א', ונאפ' בקדשים מהני נדר ופתחו עמו כמש"ל נאפ' בהנה דחמירי הול"ל דכדיבור דמי וא"כ אמאי ס"ל לר' יוסי דבקדשים לא מהני תכ"ד א"ו דעיקר הטעם הוא כמ"ש הר"ן ולקב' בקדשים דחמירי ועושה בהספמה גמורה לקב' אינו יכול לחזור משא"כ בשאר ענינים שדעתו לחזור תכ"ד (שוב ראיתי בדברי הרמב"ם ספ"ב הלכה י"ז ושם מבאר בדין שחזור תכ"ד הוי נדר טעות) וא"כ לפ"ז נדאי יש לחלק דדוקא לענין חזרה פדיבור דמי משא"כ לענין עדות שבטלה מקצתה וא"כ מקשה שפיר פיון דחזינו דבקדשים לא מהני חזרה ע"כ הטעם דעושה בהספמה וא"כ ממילא לענין עדות שבטלה נמי לאו פדיבור דמי (שוב ראיתי דמשמע בר"ן נדרים דבשאר ענינים נדאי פדיבור דמי כמו לענין קריעה ע"ש זולת לענין חזרה מחלק אבל אעפ"כ יפה פתבתי דלא תלי זה בזה דאף אם נימא בכל הענינים לאו פדיבור דמי מ"מ לענין חזרה י"ל בדבר שאינו עושה בהספמה גמורה יכול לחזור תכ"ד ודוק היטב).

ומשני הגמרא דתרי תכ"ד הוא ותכ"ד באמת אפי' בקדשים יכול לחזור וה"ה לענין שבטלה מקצתו כמש"ל משום דכדיבור אחד. אמנם הרמב"ם פסק פרבנו דר' יוסי לענין עדות שבטלה מקצתה, ולקב' לא הביא בשום מקום דינא דר' יוסי דהוא והן פטורים וממילא גם לענין קדשים ג"כ אין חילוק בין דיבור גדול לדיבור קטן אף במפרש רק דוקא בפתחו עמו ולקב' לא הביא הרמב"ם בשום מקום לחלק בין דיבור גדול לקטן.

ובמ"ש נתיישב היטב קושית התוס' על רש"י בד"ה שהעידו בב"א די"ל דמתני' אתיא פרבנו, אמנם לענין למפרע נפסל דתליא בחזרה אף רבנו מודו דכדיבור דמי אבל לענין עדות שבטלה מקצתה ס"ל לרבנו דלאו פדיבור דמי וכמ"ש שפסק הרמב"ם ודוק היטב: נחזור לענינינו לפי מה שבארנו דאין ראי' מדברי הרמב"ם בקידושין לדברי הפני יהושע משום דהוי נדר ופתחו עמו ק"ו דאין שוב ראיה כלל לנ"ד לחלק דאף בקידושין וגירושין יכול לומר שטעה אמנם אף אף לדעת הפ"י לא ידעתי היאך מדמה מפרש לאומר שטעה וכלי ספק דהוא ממש חזרה וגם לא ידעתי איך מהימן לומר שטעה דלמא הוא חזרה וגם כבר פתבתי דמה בכך שטעה אפתי פיון דעביד מעשה מהני ודברים שבלב אינו דברים כ"ש דאפי' דברים שבלב ליכא דשכח לגמרי ואף דהתוס' כתבו תוך כ"ד לא הוי דברים שבלב היינו פיון דמפרש תכ"ד בהדיא פוננתו הראשונה וא"א להוציא שני דברים כא' ומפרש הדיבור הראשון: ס גם מה שפתב שאמירה ראשונה בטעות אני תמה דבאמירה לא הי' טעות דהרי צריף הי' לאומרה זולת שכחה ששכח להוסיף התנאי.

ובאמת ראיתי בהיתר ה' שפתב שלא יאמר הרי גיטף קודם התנאי וזה פלא וכמדונה דאשתמיטתי דברי המש"ל שהביא בעוד שהוא עסוק בה, וכבר כתבתי דהנתינה היא בכוננה לא בטעות רק ששכח מה אמר לו רבו אבל הנתינה גופא היא בכוננה שנתפונן ליתן (ודברי הח"מ בסימן ל"ז תמוהין וכבר השגתי עליו) גם מה שרצה לצרף דעת הב"י במקצת אחרים קשה בעיני איך נסמך באיסור דאורייתא על סברא דחוי' מכל האחרונים וגם בב"י עצמו אינו מוכרח כ"כ ק"ו דגם בזה יש לחלק בין נדרים לגיטין אף לדעת הפ"י ד"ל דשוב אינו יכול לפרש דא"ל מהדר קא הדר דלקה מחלק בין כ"ד קטן לגדול דבכ"ד קטן אמרינן מסתמא לפרש ה' לא"ה אמרינן דהדר ב' ולק' ליפא חילוק דק בקדשים אבל בשאר דברים אין לחלק וא"כ ה"ה לענין מחצת אחרים גם בלא"ה איך אפשר להעיד עכשיו שהפלל היא בתוך כ"ד קטן דהרי לשיטת הפ"י.

אף לענין לפרש לא מהני רק כ"ד קטן ואיך אפשר להעיד ע"ו עכשיו דתוף כ"ד קטן הוא ומו קטן וקצר מאד ומלתא דלא רמיא על אינש להעיד זה: ומ"ש בצד היתר ה' פיון שפונדאי שפדעתו היא להשלים מלבד פי תלי תניא בדלא תני' דמנא ידעינן שדעתו היא להשלים כפאשר כתבתי למעלה דלא שייך פאן ע"ד ראשונה עושה מכמה טעמים וגם לא היא פפול.

אמנם בלא"ה מאי בכך שדעתו היא להשלים פיון דבאמת נתן הגט ולא השלים ואין אחר מעשה פלוס ק"ו פאן שי"ל דבמתפונן לא השלים: ומ"ש בצד היתר הששי דמותר לכהן משום הפקעת קידושין, אף אם היא הדין בדבריו עכ"פ היתה אסורה לבעלה פהן משום דהדר החשש לדוכתי' שייאמרו יש גט לאח"מ ולא יתלו בהפקעת קידושין.

אמנם מלבד פי הארכתתי בתשובה הראשונה דאין לסמוך על אומדנא זו מכמה טעמים וקשה להעתיק שנית. אמנם אני רואה רומעכ"ת מסיק בעצמו דאין זו מספיק להתירה לכהן.

אמנם אני תמה שקושיא זו שהקשה לשיטת הרמב"ם הנה הקשתי אותה בתשובה הראשונה ותיצתי בטיב טעם. אמנם ישוב מעכ"ת אינו מספיק כ"כ דלדידי' לפי האמת אין פאן הפקעת קידושין פלל דכיון דתקנו רבנן דאף אם עמד אינו חוזר בלא תנאי ממילא נדאי גם דעת הש"מ פל שלא התנה גמר ומגרש בלא תנאי, והו תירוץ מעכ"ת.

ולפ"ז לא היא מקשה הגמרא מידי מי איכא מידי וכו' ולא צריף לשנויא דהפקיעו הקדושין ת"ל דכיון דכף תיקנו חכמים ממילא גם דעת הש"מ פן הוא כפאשר באמת לדעת רומעכ"ת אליבא דמסקנא.

ועוד דאפתי תקשה מה שהקשתי בתשובה הראשונה דהרי רבא הוא מרא דשמעתא דכל התנאים פוסלים בגט וא"כ מאי קאמר רבא לית לי' דרב הונא והפקיעו הקדושין ת"ל דבלאו הכי גט שכ"מ פסול אף במת מטעם ברירה אא"כ נתן בפירוש אף אם יעמוד.

אמנם הישוב הברור מ"ש דאין אומדן השכ"מ ענין לתנאי פלל רק דאנו אומרים דמעולם לא עלה על לבו הצד האחר וכמו שהארכתתי בתשובה הראשונה. ובזה מיושב ג"כ מה שיש להקשות על הרמב"ם דס"ל דאילונית אומדנא דמוכח, וא"כ בלא טעמא דקלקולא

צָרִיכִין אָנוּ לוֹמַר לוֹ גַּמְוֹר בְּלִבְךָ שְׂאֵתָה מְגַרֵשׁ לְגַמְרֵי דְאֵי לָאוּ הֵכִי הֲגַט פְּסוּל מִשׁוּם תְּנַאי וְאִנְיָדָנָא.

אָמְנָם לִפְמִ"שׁ אֲתֵי שְׁפִיר דְּכִבְרַת פְּתִיבֵי דְדַעַת הֶרְמֵב"ם וְדַעַת הַמְּלַחְמוֹת דְּמַעוּלָם לֹא עָלָה עַל לִבּוֹ שְׁיֵישׁ לָהּ רְפוּאָה וְכַמִּי"ש בְּתִשְׁבּוּבֵי הֶרְאֵשׁוּנָה וְהַבְּאֵתֵי דְבְרֵי מַהֲרִי"ט. וְלֹא אוּכַל לְהַבִּין מַה שְׁפִיטִים מַעַכ"ת וּבִנ"ד הָרֵי נֶאֱמָן לוֹמַר שְׁבִטְעוֹת הַפִּיל הֲגַט לִיָּדָה וְלֹא יִדְעָנָא אֵהִיא קֵאִי וְכִנּוּנְתוֹ נְעֻלְמָה מְמַנִּי, סוּף דְּבַר אֵינִי רוּאָה שׁוּם צַד לְהַקְלֵי וְהַצַּד הוּא' לֹא מְצֵאֵתִי בְּהַעֲתֵק: וּבְדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם שְׁפִתְבּוּ בְּגַט שְׁכִיב מְרַע אִם מְתִי יֵהָא גַט וְתַמְהוּ עָלְיוּ פֶל הֶרְאֵשׁוּנִים וְהַחֲרוּנִים דְּקִשְׁנִי מִמִּ"נ אִי מִיָּרִי מַעֲכָשְׁוֹ א"כ לְשִׁיטְתוֹ לֹא בְּעֵינָן ת"כ וְאִי בְּלֹא מַעֲכָשְׁוֹ הוּא' לֹא גַט לְאַחַר מִיתָה וְגַם מִשְׁמַעוּ' לְשׁוּנוֹ מִיָּרִי בְּלֹא מַעֲכָשְׁוֹ וְגַם הַה"מ וְהַלַּח"מ וְכָל נוֹשְׂאֵי כְּלָיו דְּחִקּוּ מְאֹד לְפָרֵשׁ.

וְלַעֲנִי"ד מְקוּם הַנִּיחוּ לִי לְהַתְגַּדֵּר וְאַבְאָר בְּקִיצוֹר דְּהִנְהָה מַהֲרִי"ט בְּחֵלְקֵי רֵאשׁוֹן סִימָן מ"ח הַכְרִיחַ דְּהָרֵי גִיטָה אִם תְּתַנֵּי מְאֵתִים זִוּוּ תוֹלָה תְּנַאי בְּנִתְיָה דְאִם לֹא תִתֵּן מְאֵתִים זִוּוּ לֹא תִהִי הַנְּתִינָה לְשֵׁם גַט וְגִרּוּשִׁין וְהִנְהָה בְּרוּר בְּאוּמַר אִם לֹא תִתֵּן לֹא יֵהָא גַט אֵינּוּ תוֹלָה בְּנִתְיָה זִוּלַת בְּגוּפוֹ שֶׁל גַט כְּמוֹ שְׁפִתְבּוּ דְבְאוּמַר לֹא יֵהָא גַט בְּטַל גּוּפוֹ שֶׁל גַט וְכ"כ הַגְּאוּן חֲכָם יִצְחָק בְּכ" דוּד בְּסִפְרֵי דְבְרֵי אֵמֶת וְהִנְהָה ס"ל לְרַמְבַּ"ם כֹּל שְׁבִטְלֵי גּוּפוֹ שֶׁל גַט שׁוֹב אֵינּוּ חָנוּר וּמְגַרֵשׁ וְהִנְהָה בְּאוּמַר הָרֵי זֶה גִיטָה אִם תְּתַנֵּי לִי מְאֵתִים שְׁתוֹלָה הַתְּנַאי בְּנִתְיָה ע"כ צ"ל דְּכִנּוּנְתוֹ שְׁהַנְּתִינָה יִהִי תְּלִוּי וְיִהִי' הֲגַט בְּיָדָה בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן וְכֹאשֶׁר תִּתֵּן מְאֵתִים זִוּוּ אוֹ יִהִי אֲצִלָּה בְּתוֹרַת גַט וְתַתְּגַרֵשׁ בּוֹ וְלִכְפֹּךְ בְּעֵינָן שְׁיִהִי' הֲגַט קִיָּים וּבְרִשׁוּתָהּ בְּשַׁעַת קִיּוּם הַתְּנַאי אָמְנָם אִם אוּמַר אִם תְּתַנֵּי יֵהָא גַט וְאִם לֹא תְּתַנֵּי לֹא יִהִי' גַט שְׁתִּלָּה בְּבִיטוּל גּוּפוֹ שֶׁל גַט א"א לוֹמַר הַכְּנֻנָה כְּשִׁתֵּתֵן מְאֵתִים אֲזִי יִהִי' הֲגַט גַט וְעַד שֶׁלֹּא תִתֵּן מְאֵתִים זִוּוּ וְהִי' הֲגַט בְּטַל וּיְבִטְלֵי גּוּפוֹ שֶׁל גַט עַד שִׁתֵּתֵן מְאֵתִים זִוּוּ וְכֹאשֶׁר תִּתֵּן חֲזוֹר הֲגַט לְהִיּוֹת גַט דְּהָרֵי פִינּוֹן שְׁנִתְבְּטַל שׁוֹב אֵינּוּ יְכוֹל לְגַרֵשׁ אַע"כ דְּכִנּוּנְתוֹ שְׁיִהִי' הֲגַט מַעֲכָשְׁוֹ וְה"ק אִם תִּתֵּן מְאֵתִים זִוּוּ יִשְׂאָר הֲגַט בְּכַחוֹ כְּמוֹ שְׁהוּא עֲכָשְׁוֹ וְאִם לֹא תִתֵּן יִתְבְּטַל הֲגַט וְא"כ אִף בְּלֹא אֲמַר מַעֲכָשְׁוֹ מִמִּילָא הָוִי מַעֲכָשְׁוֹ וְעַדִּיף מַע"מ דְּהָוִי כְּמַעֲכָשְׁוֹ דְּהָרֵי הוּא אוּמַר בְּפִירוּשׁ שְׂאֵם תִּתֵּן יִשְׂאָר הֲגַט בְּכַחוֹ וְעַל הַנְּתִינָה לֹא אֲתַנֵּי כֹּל וְדוּק וּלְפִי לֹא קִשְׂהָ מִיָּדִי מִמִּתְנִיתִין דְּהָרֵי זֶה גִיטָה אִם מְתִי דְהִנְהָה גַט לְאַחַר מִיתָה דְּהִתָּם הָרֵי זֶה גִיטָה קֹאמַר שְׁתִּלָּה הַתְּנַאי בְּנִתְיָה וְא"כ אֵיכָא לְמִימַר דְּהַנְּתִינָה לֹא יֵהָא לְשֵׁם גְּרוּשִׁין רַק לְאַחַר מִיתָה אֲבָל בְּאוּמַר לֹא יֵהָא גַט שְׁתִּלָּה בְּבִיטוּל גּוּפוֹ שֶׁל גַט ע"כ הַכְּנֻנָה לְהִיָּפֹךְ שְׂאֵם לֹא יָמוּת יִתְבְּטַל אוֹ לְמַפְרַע וְאִם יָמוּת לֹא יִתְבְּטַל וְכ"ש לְפִי מַה שְׂאֲמָרוּ בְּגַמ' דְאִם מְתִי שְׁנֵי לְשׁוֹנוֹת מִשְׁמַע וְדוּק וְהֶרְמֵב"ם הוֹצִיא נְהָ מִדְּבָרֵי שְׁמוּאֵל עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מַעֲכָשְׁוֹ וְדוּק וּלְפ"ז יֵשׁ לְתַרְזֵן ג"כ מַה שְׁהַקְשָׁה פִינּוֹן דַּע"כ הָוִי מַעֲכָשְׁוֹ א"כ לֹא בְּעֵינָן ת"כ דְּהִנְהָ הֶרְאֵב"ד הִבְיָאוּ הֶרְשֵׁב"א וְהֶרְאֵב"ש וְהֶרְאֵב"מ נִתְּנָה טַעַם הָא דְּמַעֲכָשְׁוֹ לֹא בְּעֵינָן ת"כ מִשׁוּם פִינּוֹן דְּעֲכָשְׁוֹ חָל הַמַּעֲשָׂה וּמִתְנָה עָלְיוּ כִי קָא חֲאִיל הַמַּעֲשָׂה בְּתַנְאָה קָא חֲאִיל וּכְבָר פְּתִיבֵי בְּזֶה בְּמְקוּם אַחַר דְּקִשְׁיָא לְכַאוּרָה בְּמָה שְׁפִיטִים אֲבָל בְּתַנְאֵי דְאִם דְּהַתְּנַאי בָּא לְבִטְלֵי הַמַּעֲשָׂה שְׁהוּא עוֹשָׂה עֲכָשְׁוֹ וּבָא לְעַקוֹר הַמַּעֲשָׂה לְכֹף צָרִיף כְּפִילָא דְלְכַאוּרָה עֵינְקַר הַחֲלִיּוּק בֵּין תְּנַאי מַעֲכָשְׁוֹ לְתַנְאֵי דְבָאָם הוּא בְּהֵן שְׁעוּקַר שֶׁלֹּא יַחוּל עֲכָשְׁוֹ דְּהִלָּאוּ מְשֻׁנָה בְּתַנְאֵי דְּמַעֲכָשְׁוֹ כְּמוֹ בְּתַנְאֵי דְאִם, וְאִם כֵּן מַה מוֹעִיל כְּפִילַת הִלָּאוּ לְהֵן וְכַתְּבִיתִי דְאִינּוּ מוֹעִיל מ"מ צָרִיף חֲזוּק יוֹתֵר וְהִנְהָ לְפ"ז לַעֲנִי"ד אֵינִי רוּאָה הַדְּבָרִים ק"ו אִם הִלָּאוּ בָּא לְבִטְלֵי הַמַּעֲשָׂה

שְׁלֵעָבֶר וְלֹא שִׁינָה לֹא מֵר דָּקָא חָאֵיל בְּתַנְאָה דְּהָרִי קוֹדֵם הִתְנַאי כְּבָר חָאֵיל וְעַכְשָׁיו בָּא הֵלְאוּ לְעוֹקְרוֹ כ"ש דְּבַעֲיָנָן שְׂיֵאמַר בְּפִירוּשׁ (וּבְנֻדָּאֵי אֵלּוּ הִי הִתְנַאי קוֹדֵם הִפְתִּיבָה הִי שִׁינָה לֹא מֵר בְּתַנְאָה קָא חָאֵיל אֲבָל קוֹדֵם הִפְתִּיבָה אֵין לְהִנְפִיר תְּנַאי וְאַחַר הִפְתִּיבָה בָּא לְבַטֵּל מַעֲשֵׂה שֶׁל כְּבָר וּלְכָף צָרִיף לְהִתְנוּת בְּפִירוּשׁ) וְא"כ לִפ"ז בְּמַבְטֵל גּוֹפָא שֶׁל גֵּט הָרִי הוּא מְבַטֵּל מַעֲשֵׂה הָעֶבֶר וְלֹא שִׁינָה בְּתַנְאָה קָא חָאֵיל וּלְכָף בַּעֲיָנָן תְּנַאי כְּפּוֹל שְׂיֵאמַר הֵלְאוּ וּבִיטוּל גֵּט בְּפִירוּשׁ וְא"ל דָּא"כ אֲמַאי סְבִירָא לִי לְרַבָּא דְּגִילּוּי דַּעַת בְּגִיטָא מְהֵי כְּבָר כְּתַב הִרְשָׁב"א בְּקִידוּשֵׁין דְּגִילּוּי דַּעַת עֲדִיף מִתְנַאי שְׂאִינוּ כְּפּוֹל וְדוּק הֵיטֵב: עוֹד יֵשׁ לְהִמְתִּיק הַדְּבָרִים דְּהָרִי אָנוּ סְבִירָא לָן דְּלֹא אֲמַרִּינָן מְכַלְל הֵן נִשְׁמַע לָאו א"כ מַאי מְהֵי מַעֲשֵׂה שֶׁוֹ דַּאֲפְתִי בְּמַאי מְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה וְצ"ל דְּלֹא שִׁינָה בִּיטוּל מַעֲשֵׂה כְּלָל דְּמִתְחַלָּה לֹא חָאֵיל הַמַּעֲשֵׂה כִּי אִם בְּתַנְאָה, וְא"כ זְכִינוּ לְדוֹן אִם הִי כְּבָר מַעֲשֵׂה וְעַכְשָׁיו בָּא לְבַטֵּלָהּ לֹא אֲמַרִּינָן מְכַלְל הֵן נִשְׁמַע לָאו וּלְדַעַתִּי הוּא נְכוּן מְאֹד וּכְרוּר וְעוֹד דַּק"ו הוּא דְּהָרִי אֲפִילוּ גִילּוּי דַּעַת בְּלֹא שׁוּם תְּנַאי לֹא מְהֵי לְבַטוּלֵי גִיטָא ק"ו הִיכָא שְׂהוּא בְּדַרְכָּהּ תְּנַאי דְּגָרַע טְפִי וְהַדְּבָר בְּרוּר אֲצִלֵי אִם אֲמַר לֹא יִתְבַטֵּל הַגֵּט אִם תִּתֵּן לִי מֵאֲתִים זֶוּ וְאִם לֹא תִתֵּן יֵהִי הַגֵּט כְּטַל דְּמִתְגַּרְשֵׁת מַעֲשֵׂה שֶׁוֹ כִּינּוּ דְּלֹא יִתְבַטֵּל מַעֲשֵׂה וְנִתֵּן לָהּ לְשֵׁם גְּרוּשֵׁין וְאִם אֲמַר לֹא יִתְבַטֵּל כּו' וְלֹא כְּפִלִי אִף לְהַסּוֹבְרִים דְּבַמַּעֲשֵׂה לֹא בַּעֲיָנָן כְּפִילָא מ"מ לֹא אֲמַרִּינָן מְכַלְל הֵן נִשְׁמַע לָאו לְבַטֵּל הַמַּעֲשֵׂה וְהַגֵּט שְׂכָבֶר נַעֲשֵׂה כִּינּוּ שְׂלֹא בְטָלוּ בְּפִירוּשׁ וְזֶה בְּרוּר וְאֲמַת (וְאֵע"ג דְּלְהַרְמָב"ם ע"כ הַגֵּט כֹּל שְׂלֹא נִתֵּן לִיד הָאִשָּׁה לֹא הָיָה מַעֲשֵׂה כִּינּוּ דִּיכוּל לְבַטְלוּ וְאִי חֲשִׁיב מַעֲשֵׂה לֹא אֲתִי דִּיבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשֵׂה ז"א דְּהָא כִּינּוּ דְּנוֹתָן לִידָהּ וְאִינוּ מִתְנָה עַל הַנְּתִיבָה א"כ כִּינּוּ שְׂנוֹתָן לִידָהּ [נְטִשְׁטִישׁוֹ כָּאֵן אֵיזָה תִּיבּוֹת.

וּנ"ל דַּצ"ל שׁוּב הָרִי] הִפְתִּיבָה נַעֲשֵׂה גְּמַר מַעֲשֵׂה וְהוּא מִתְנָה שְׂיֵהִי כְּטַל לְמַפְרַע הִפְתִּיבָה אַחַר [חֶסֶר גַּם כָּאֵן אֵיזָה תִּיבּוֹת, וּנ"ל דַּצ"ל שְׂהַמַּעֲשֵׂה נְגַמַר]. וּמ"ש וְאִינוּ רוּצָה לְגַרְשׁ מַעֲשֵׂה שֶׁוֹ, אֵין הַכּוֹנֵה בְּתַנְאֵי דְּמַעֲשֵׂה שֶׁוֹ דָּא"כ הוּל"ל מַעֲשֵׂה שֶׁוֹ עַל תְּנַאי רַק הַכּוֹנֵה שְׂאִינוּ רוּצָה לְגַרְשׁ מַעֲשֵׂה שֶׁוֹ בְּהַחֲלֵט בְּלֹא תְּנַאי) וְת"ל נְתַגְלָה לָנוּ טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּינוּ הַגְּדוֹל הַרְמָב"ם ז"ל מַה שְׂלֹא נְתַגְלָה לְרַאשׁוֹנִים, וְיֵה"ר דְּכַד שְׂכִיבָא יְפוּק לְתִי אוּכִי"ר: שִׁינָה לְכָאֵן עוֹד תְּשׁוּבָה מַעֲנִין זֶה לְק"ק הַנְּ"ל וְתַמְצָאָנָה לְהֵלֵן אַחַר תְּשׁוּבָה הַבָּאָה כָּאֵן סִימָן טַז תְּשׁוּבָה לְהַרְבֵּי דַּק"ק טַשְׁעַרְקָאבָּ הַנֵּה רּוּמַעַכ"ת לֹא בִיֵּאֵר הַסְּפֵק שְׂלוֹ.

אֲמַנָּם נְרַאִין הַדְּבָרִים שְׂעִיקַר הַסְּפֵק הוּאֵיל שְׂגִילָה דַּעַתוֹ תְּחַלָּה שְׂרוּבָה לְגַרְשׁ ע"ת מְמִילָא אֵיכָא אֲוַמְדָּנָא וְגִילּוּי דַּעַת לְפִי רַאוּת עֵינֵי כְּבוֹדוֹ דְּדַעַתוֹ הִי דְּנֻקָא לְגַרְשׁ ע"ת זוּלַת שְׂשַׁכַּח לֹא מֵר הִתְנַאי וּבְטַעוֹת הַנִּיחַ לִיפּוֹל הַגֵּט לִיד הָאִשָּׁה, וְלִזָּה אֲבָאֵר הַנְּלַע"ד.

וְהַנֵּה בְּגִיטִין דְּרָף ס"ו אֲמַר רַב הוּנָא גִיטוֹ כְּמִתְנָתוֹ מֵהַ מִתְנָה, אִם עָמַד חוּזַר כּו', וְהַנֵּה דַּעַת הָרִי"ף וְהַגְּאֹוֹנִים דְּכָל הָאֲרַבַּע דְּתַנְיָ לְהוּ בְּמִתְנֵי יֵשׁ לָהֶם דִּין מְצָנָה מִתְמַת מִיְתָה וְהָרִא"ש וְהָרִ יוֹנָה חֲלָקוּ ע"ו, זוּלַת דַּהַש"ע בְּסִי' ר"נ סַתֵּם כְּדַעַת הָרִי"ף.

וְהַדְּבָר בְּרוּר דְּגַם לְעַנְיָן גֵּט אִם עָמַד חוּזַר בְּכָל הַנֵּי ד' דְּבָרִים אֵלִיבָא דְּרַב הוּנָא דְּהָרִי עֵיקְרָא דְּמִילְתָא שְׂכָל הַד' דְּבָרִים שְׁוִין לְמְצָנָה מִתְמַת מִיְתָה לְמָדוּ מֵהָאֵי דְּרַב הוּנָא דְּגִיטוֹ כְּמִתְנָתוֹ, אֲמַנָּם אָנוּ בְּאֲמַת לֹא קו"ל כְּרַב הוּנָא בְּהָא מְשׁוּם דְּרַבָּה וְרַבָּא פְּלִיגֵי וְלֹא ס"ל דְּרַב הוּנָא כְּדָאִיתָא כְּדָרָף ע"ג מְשׁוּם גְּזִירָה שְׂמָא יֵאמְרוּ יֵשׁ גֵּט לְאַחַר מִיְתָה.

אָמַנְם זְקִינֵי מוֹר"ם מְלוּבְּלִין בְּתִשְׁבֻּעַ סִי' קכ"ג פֶּתַח דְּכָל שְׁגִילָה דַּעְתּוֹ קוֹנְדֵם הַפְּתִיבָה לֹא שְׁיִיף הַגְּזִירָה דְשִׁמְא יֵאמְרוּ. אָמַנְם לֹא הוֹדוּ לוֹ כָּל סִיעֲתוֹ וְחִלְקוּ עָלָיו גְּדוּלֵי דוֹרוֹ.

וְהָיוּ לַפְעַנ"ד יֵשׁ מְקוֹם לְהַצִּילוֹ מְכַל הַהִשְׁגוֹת שֶׁהִשְׁיגוּ הַחוֹלְקִים עָלָיו. וְאָמִינָא ע"ז רַבִּי מִשׁוּם דַּעְתִּי מְדוּד מְהַפֵּךְ בְּזִכּוּתִי וְכו' אֲמַרְתִּי לְבֹאֲרוֹן (עֵינְקֵרָא דְהָאֵי מִקְלֵתָא תְּלוּי אֵי אֲזֵלִינּוּ בְּתַר אֲוֹמְדָנָא וְגִילּוּי דַּעַת בְּגִיטִין אִם לֹא צָרִיף אֲנִי לְבֹאֲר הַנֶּרְאָה לַעֲנ"ד בְּזָה) וְצָרִיף אֲנִי לְבֹאֲר תְּחִלָּה מ"ש הַב"ח בְּתִשְׁבּוֹת הַחֲדָשׁוֹת לְהַשִּׁיג עַל מוֹר"ם מְלוּבְּלִין דְּבִגִּיטִין לֹא אֲזֵלִינּוּ בְּתַר אֲוֹמְדָנָא וְגִילּוּי דַּעַת וְהִבִּיא פֶּן בְּשֵׁם תִּשְׁוֹבֵת רש"ל שְׁכַתְּב דְּלֹא אֲזֵלִינּוּ בְּגִיטִין בְּתַר אֲוֹמְדָנָא וְגִילּוּי דַּעַת.

וְאַנְהִיר לָן עֵינֵינִין מִהַמוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִשׁוּם ש"ר וְנִדְר וְאִיְלוּנִית דְּבַעֲינָן תְּנָאֵי כְּפוּל דְּנוֹקָא עכ"ל. וְהָיוּ שְׁרָאִיתִי לְמוֹר"ם אֲלִשִׁי"ך סִי' ע"ה שֶׁהָאֲרִיף בְּעֵנָן זֶה וְהִסְפִּימָה דַּעְתּוֹ לְדַעַת מִהֲרָש"ל וּב"ח מְרָאָה זֶה עֲצָמָה שֶׁהִבִּיא מְהֲרָש"ל וְעוֹד הוֹסִיף בְּרָאִיוֹת מְהַרְבַּ הַמַּגִּיד שְׁכַתְּב וְדַע שְׁלִדַעַת רַבִּינוּ יוֹתֵר מוֹעִיל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת גִּילּוּי דַּעַת וְאֲוֹמְדָנָא מִתְּנָאֵי שְׁלֹא נַעֲשֶׂה כְּהַלְכָתוֹ הָרִי שְׁלֹא, אָמְרוּ גִילּוּי דַּעַת רַק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וְעוֹד הִבִּיא רֵאִי מִלְשׁוֹן הָרֵא"ש בַּב"ב שְׁכַתְּב וְשִׁלְשָׁה חִילּוּקִים יֵשׁ בְּדִינֵי מְמוֹן וְנִדְחַק מְאֹד בְּלִשׁוֹן הַרְשֵׁב"א פֶּרֶק מִי שְׁאַחְזוּ וְכֵן בְּלִשׁוֹן הַרְשֵׁב"א פ' הַשּׁוֹלַח ע"ש.

וְהִנֵּה לְפִי הָרֵא"י שֶׁהִבִּיא מִהָא דַּמְש"ר וְאִיְלוּנִית נֶרְאָה מְבִנְאָר דַּאֲפִי לְהַחְמִיר לֹא אֲזֵלִינּוּ בְּתַר אֲוֹמְדָנָא וְגִילּוּי דַּעַת וְאֲפִי לְרַבָּנּוּ דַּר"מ דְּלֹא בְּעֵי תְּנָאֵי כְּפוּל מ"מ תְּנָאָה בְּעֵי וְגִילּוּי דַּעַת לֹא מְהַיֵּי וְכֵן מְבִנְאָר בְּסוּגֵיָא שֵׁם לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּלַרְבָּנּוּ דַּר"מ דְּלֹא בְּעֵי ת"כ אִף אִם גִּילָה דַּעְתּוֹ וְלֹא כְּפֹל אִיכָא לַעוֹ אֲבָל קְלִקוּל גְּמוּר לִיכָא פִּינּוּ שְׁלֹא אַחֲרוּ בְּלִשׁוֹן תְּנָאֵי רַק בְּגִילּוּי דַּעַת אִיכָא לַעז, וְלַר"מ אֲפִי לַעז לִיכָא פִּינּוּ דְאִילוּ אֲתַנִּי לֹא הִי קְלִקוּל פִּינּוּ דְלֹא כְּפֹלִי לְתַנָּאֵי מִמִּילָא בְּגִילּוּי דַּעַת וְלֹא כְּפֹלִי לְמִקְלֵתָא אֲפִי לַעז לִיכָא, וְלַרְבָּנּוּ דְלֹא חֲזִינֵי לְקְלִקוּלָא אִף דַּס"ל דְּלֹא בְּעֵינֵן ת"כ וְאֲפִי כְּפֹלִי לְמִקְלֵתָא אֲפִי לַעז לִיכָא וְאִילוּ אָמְרוּ בְּלִשׁוֹן תְּנָאֵי אִף דְּלֹא כְּפֹלִי לְתַנָּאֵי הָיִי קְלִקוּל גְּמוּר.

אָמַנְם מוֹר"ם אֲלִשִׁי"ך סֵתֵם דְּבָרֵי וְלֹא פִּירֵשׁ מֵאִיזָה טַעַם יֵשׁ לְחִלְקָא בֵּין מְמוֹן לְגִיטִין, וְאִם נִימָא דְכּוֹנְנָתוֹ דְּדוֹקָא לַעֲנָן מְמוֹן אֲזֵלִינּוּ בְּתַר גִּילּוּי דַּעַת אֲבָל לֹא בְּעֵרִיּוֹת בֵּין בְּגִיטִין בֵּין בְּקַדוּשִׁין א"כ תְּקַשִּׁי טוֹבָא פִּינּוּ דִּישׁ לְחִלְקָא בֵּין מְמוֹן לְגִיטִין וְקַדוּשִׁין לַעֲנָן גִּילּוּי דַּעַת דַּא"כ מֵאֵי מִיִּיתֵי הַגְּמָרָא רֵאִי בְּקַדוּשִׁין גְּבִי הֵהוּא גְּבָרָא דְזַבִּין נְכֻסִי אַדְעָתָא לְמִסְק לְאַרְעָא דִּישְׁרָאֵל דְּדַבְרִים שְׁבַלְב אִינָם דְּבָרִים מְפֻמָּה מְשַׁנְיֹת דְּמִיִּירֵי בְּקַדוּשִׁין דְּהָרִי אִין קַדוּשִׁין וּמְמוֹן שְׁנִים דְּהָרִי לַעֲנָן קַדוּשִׁין אֲפִי בְּתַר גִּילּוּי דַּעַת בְּפִירוּשׁ אֲפִי לְרַבָּנּוּ דַּר"מ לֹא מְהַיֵּי וְלַעֲנָן מְמוֹן מְהַיֵּי אֲפִי לַר"מ, וְא"כ י"ל דְּגַם דְּבָרִים שְׁבַלְב הָנוּן דְּבָרִים לַעֲנָן מְמוֹן, וְאִם פְּנוּנַת מוֹר"ם אֲלִשִׁי"ך דְּדוֹקָא לַעֲנָן גִּיטִין לֹא אֲזֵלִינּוּ בְּתַר גִּילּוּי דַּעַת מִשׁוּם דְּגִילּוּי דַּעַת בְּגִיטִין לֹא פְלוּם הוּא וְכַנְרָאָה שֵׁם מִמָּה שְׁפִי דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"א בַּב"ב הַשּׁוֹלַח וְכֵן מִשְׁמַע שֵׁם בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּתִשְׁבּוּעַ זֶה, וְדַעְתּוֹ שְׁאִין לְחִלְקָא בֵּין גִּילּוּי דַּעַת שְׁקוֹנְדֵם הַמַּעֲשֶׂה לְגִילּוּי דַּעַת שְׁאַחַר הַמַּעֲשֶׂה.

וּבְאָמַת זֶה הַחִילּוּקָא בְּרוּר וְכֵן פֶּתַח הַב"ח בְּחֲדָשׁוֹת (וְאִף דְּבַגּוּף הַקּוּשְׁיָא שֶׁהִקְשָׁה הַב"ח מִהָא דַּב"ב דְּבִגִּיטָא גִילּוּי מִקְלֵתָא וּמִשְׁמַע דְּמְהַיֵּי וּבְגִיטִין קִי"ל דְּגִילּוּי דַּעַת בְּגִיט' לֹא

פלוס לק"מ דבב"ב מייירי באומר בפ"י רק דקרי לי' גילוי דעתא שלא הזכיר האנס וז"ב)
[נטשטשו איזה תיבות].

וכבר הארכתי בזה במ"א. ולפ"ד מור"ם אלשי"ך שאין לחלק א"כ אפתי תקשה לדידן' שיהכריח פן מדברי הה"מ והרא"ש מדכתב שלשה חילוקים יש בדיני ממון משמע דבגיטין לא אזלינן בטר גילוי דעת דאפתי תקשה גם לדידן' דהיאך דקדק הה"מ והרא"ש לכתוב בדיני ממון יש ג' חילוקים דהרי גם בקדושין וכל הענינים הולכין אחר גילוי דעת זולת בדיני גיטין ואמאי נקטו בדבריהם דיני ממונות דוקא, ועוד דאם נימא דדוקא בדיני גיטין אין הולכין אחר גילוי דעת דגילוי דעת בגיטין לאו פלוס הוא א"כ תיקשי הרי עיקר הוכחות התוס' דלא אזלינן בטר גילוי דעת גבי מש"ר ולא הוי קלקול גמור רק לעזו בעלמא מדמצריף ת"כ אליבא דר"מ וא"כ אפתי תקשה הא מרא דשמעתא דמוקי בדלא כפלי' לתנאי הוא רבא ואיהו ס"ל דיש גילוי דעת בגיטין וא"כ ל"ל ת"כ הא בגילוי דעת סגי לדידן'.

והנה הרשב"א בקידושין כתב בשם התוס' להכריח מרבא דס"ל גילוי דעת בגיטין מהני דגילוי דעת עדיף מת"כ אמנם פוננת הרשב"א דמרבא נשמע אף לדידן דס"ל פאביי דלא מהני גילוי דעת היינו משום דהוא ביטול המעשה אבל בהא לא פליגי ומודה אביי דגם בגיטין גילוי דעת עדיף מתנאי כפול, ועוד דהרי ה"ן הוכיח מהא דש"ר ואיילונית בפרק תי שאחזו דלא אזלינן בטר גילוי דעת אף בממון לר"מ דבעי תנאי כפול.

ודחוק לומר דה"ן ותוס' פליגי בהא אי אזלינן בטר גילוי דעת בגיטין ונשנה לממון אם לאו. גם מה שנדחק בדברי הרשב"א בפרק מי שאחזו ה"רואה יראה כפה יש בו מהדחוק והוציא הדברים מפשטן לא ידעתי על מה, גם לשיטתו דהרי הוא בעצמו הודה בסוף התשובה דאזלינן בטר אומדנא דמוכח אף בגיטין וע"כ צ"ל פן דהרי לשיטת רש"י ותוס' ס"ל לרב הו"א גיטו כמתנתו בנותן גט סתם ומשום אומדנא כמו אומדנא דמתנת ש"מ ואף ר"ת לא חלק עליהם רק מטעם דלענין גט ליכא אומדנא וא"כ אף לענין גט שפיר מקשה התוספות אמאי במעשה קודם לתנאי התנאי בטל, ומ"ש ממתנות ש"מ דהא הכא איכא ג"כ אומדנא שאינו רוצה בקיום המעשה אא"כ יתקיים התנאי.

ואם יש לחלק בין מעשה קודם לתנאי לאומדנא דמוכח א"כ היאך מקשה הרשב"א ממתנת ש"מ על מעשה קודם לתנאי. וגם בלשון הרשב"א פרק השולח נדחק מאד כאשר יראה המעיין שם.

ועוד יש לגמגם טובא בתשו' זו ואכמ"ל. גם מה שהאריף בדברי הרמב"ם נראה שחזר בו והודה במקצת גם בסוף התשובה חילק בחילוקים דקים ותברא לגזינן' יע"ש: אמנם מה שנלע"ד ברור דאין שום חילוק בין ממון לגיטין וקדושין ולמאן דס"ל דמהני גילוי דעת ואומדנא בממון ה"ה בגיטין וקדושין ואין לחלק ביניהם בשום דבר ועיקר דיני תנאי בממון כתיבא.

זולת לדעת הרשב"ם והרי"ף בעינן ת"כ ובגיטין לחומרא וכאשר אבאר בקצרה ובמקומו הארכתי בזה וכאן אבאר בקיצור כל השיטות הצריף לענינינו ומתוכן ית' דברי רבי

הגדול הרמב"ם גפי מש"ר ונדריים ואיילונית אשר נתקשו בו האחרונים מפרשי דבריו הה"מ והב"י והלח"מ חתר ליישב דבריו ולא עלה בידו זולת בדחוקים רבים, וביותר ל"ל למימר בדלא כפלי' לתנאי הול"ל דלא אתני כלל והוא ישבו בדוחק יעו"ש, וגם מה שהקשה הפ"י.

ומה שהביא מור"ם אלשיך ראי' מלשון הה"מ והרא"ש שפיתבו לשון בדיני ממונות אין ראי' משום דעיקרון של דברים גילוי דעת ואומדנא מבואר בדיני ממונות בדברי הרמב"ם בכמה מקומות משא"כ בדיני גיטין וקידושין וכמו שסיים הה"מ וזה מתבאר מדברי רבינו בכמה מקומות, ועוד דרבותא הוא דעיקרון של תנאי כפול בדיני ממונות פתיבא: ועתה נבא לבאר הנה שיטות הפוסקים והתוס' כפי מה שמבואר בדבריהם בקידושין גיש דברים דא"צ תנאי כפול אלא גילוי דעת דאנן סהדי דאדעתא דהכי עביד גיש דברים דאפילו גילוי דעת לא בעינן כגון הפותב נכסיו כו' וכן פתבו התוס' בכתובות פ' אלמנה נזונות דף צ"ו ד"ה ובין ולא איצטרכו זוזי דמיקרי שגילה דעתו בשעת המכר גיש דברים שאינו מועיל גילוי דעת עד שיתנה כגון אילו הי' מוכר מלבושיו אדעתא למיסק לא"י דזה דבר שאין רגילות למכור אדעתא דהכי דהתם ודאי אין מועיל גילוי דעת שאם לא תאמר כן מעכשיו א"צ שום תנאי רק גילוי דעת ובכל מקום בעינן ת"כ דומיא דב"ג וב"ר אלא ודאי גילוי מילתא במילתא דאין רגילות לעשות כן לא מהני עד שיתנה גיש דברים שאפילו גילוי דעת לא בעינן וכן חילק הרא"ש בקידושין בין קרקעות למטלטלין דלא מהני גילוי דעת משום דפעמים אדם מוכר מטלטלין אף שרצונו לישאר בכאן, וכבר עמדנו במקום אחר על שינוי לשון שבין תוס' בכתובות ללשון הרא"ש בקידושין ובלשון הרא"ש בקידושין וב"ב מבואר יותר וז"ל גיש דברים שאין מועיל גילוי דעת עד דאתני בפירוש כגון שאין הענין מוכיח על דעתו אי לא דאתני גיש דברים שאפ"י גילוי דעת א"צ משום דאיכא אומדנא דמוכח דאפ"י לא גילה דעתו בשעת מעשה לא הוי דברים שבלב משום דבלאו גילוי דעתו אנן סהדי דהכי איפניו אבל ובין ולא איצטרכו זוזי בעינן גילוי דעת בשעת מעשה דליכא אומדנא דמוכח בלא גילוי דעת דהרבה פעמים אדם מוכר קרקעותיו ואינו ידוע למה הוא מוכרן עכ"ל נראה מבואר דלשיטתם אף לר"מ דבעי ת"כ מ"מ היכא דאיכא אומדנא דמוכח אף דלא התנה פלוג לא הוי דברים שבלב דהוי דברים שבלבו ובלב פל אדם וכיון דדברים שבלב הויין דברים א"כ לא שייך לחלק בענין תנאי כפול דהוי כאילו כפלי' וכאשר יתבאר עוד לפנינו גיש דברים דבעינן גילוי דעת אמנם אין הגילוי דעת מועיל אא"כ אחר שגילה דעתו איכא אומדנא דמוכח מצד מעשיו עצמו שהאמת כן הוא שע"ד זה שגילה דעתו עושה דבר זה ואנן סהדי שע"ד כן הוא עושה וא"כ ממילא חור הדין לאומדנא דמוכח דלא בעינן תנאי רק דהכא בעינן עכ"פ גילוי דעת דאל"ה לא הוי אומדנא דמוכח כ"כ מצד מעשיו, אמנם בתנאי קודם למעשה אף דאיכא אומדנא מ"מ מצד מעשיו ליכא אומדנא כלל רק מחמת דיבורו ודבורו לאו פלוג דלא אתי דיבור גרוע כזה ומבטל מעשה, גיש דברים דלא מהני גילוי דעת דהיינו היכא אף שגילה ליכא אומדנא דמוכח שהאמת כן כמו שגילה דעתו כגון מוכר מטלטלין ממילא בעינן תנאי גמור ובזה פליגי ר"מ ורבינו דלרבנן מהני תנאי אפ"י שאינו כפול רק שיהי' תנאי חמש אבל גילוי דעת לא מהני אף לרבנן וכן מבואר ברא"ש בב"ב ולר"מ בעינן ת"כ ולפמ"ש התוס' בכתובות פ'

אעפ"י דף נ"ו דהא דמתנה על מה שפיתוב בתורה תנאו בטל משום דאי לאו דילפינו מב"ג וב"ר ה"א דאין שום תנאי מבטל מעשה דלא אתי דיבור ומבטל מעשה רק דילפינו מב"ג וב"ר כו' וטעם זה בעצמו פתב הרא"ש בתשובה לענין ת"כ פלל ל"ה סי' ח' וכלל ס"ה סי' כ"ד וכלל מ"ו סי' ב' ונ"ל דאי לאו דילפינו מב"ג וב"ר לא הוי פת בתנאי לבטל המעשה ואף אם לא נתקנים התנאי הי' המעשה קיים אי לא פפלי' לתנאי ולהכי בעינו שיהי' התנאי לגמרי בתנאי ב"ג וב"ר וקודם למעשה כו' ולפי מ"ש בשיטתו הדבר ברור בין אם יש גילוי דעת או התנה בהדיא ולא פפלי' שוין לר"מ אי איפא אומדנא דמוכח אחר שגילה דעתו מהני וכן אם התנה תנאי שאינו פפול אי איפא אומדנא דמוכח מצד מעשיו קצת עם התנאי אפי' לא פפלי' לתנאי דהרי עיקר הטעם דגילוי דעת מהני הוא משום דאיפא גם אומדנא דמוכח והאומדן מבטל המעשה שהרי אילו הי' האומדן דמוכח גמור בלא הגילוי דעת הי' מהני ולכך בלי ספק לשיטת התוס' משום דאתני לא גרע פיון דעם התנאי איפא אומדנא דמוכח שהאמת אתו שמתמת פן הוא עושה מהני, וכן מוכח דעת הטור בא"ח סי' תרנ"ח גבי אחרוג שכתב ולכמ"ש שאפלי' בסתמא בריה להחזיר לו כ"ש באתני ולא פפל, ואע"ג דהטור קאמר במקום דאיפא אומדנא אף בלא גילוי דעת מ"מ נראה דאין חילוק דאף מאומדנא עם גילוי דעת איפא ק"ו, ולקמן יתבאר עוד והעיקר כמש"ל דזיל בתר טעמא דס"ל דעיקר פפילא בעינו משום דאל"ה לא אתי דיבור ומבטל מעשה וא"כ פיון שהגילוי דעת מבטל המעשה ע"י האומדנא ק"ו באתני ולא פפל דמבטל עם האומדנא אבל היכא דאתני ולא פפל וליפא אומדנא אף התנאי לא מהני ובעינו פפילא דכל דבעינו תנאי בעינו פפילא אבל היכא דלא בעינו תנאי לא בעינו פפילא וכן הוא מבואר בלשון הרא"ש בב"ב ולכמ"ש הדברים פשוטים בכונת התוס' והרשב"א פ' השולח דכוננתם דכאן ליפא גילוי דעת גמור דמהני דליפא אומדנא דמוכח מצד המעשה שהאמת אתו שלולי זאת לא הי' מגרשה דהרבה שוהין עם נשותיהן ואין מגרשין בשביל זה ויש לומר עיקר מציא וגירשה כמבואר בירושלמי והביאו הרשב"א שם והרמב"ן בנדה סוף פרק ראשון ולכך בעינו פפילא ואתלי ולא פפלי' לתנאי לא מהני: ואני תמה על מור"ם אלשיך אחרי שפירש בדברי הרמב"ם לחלק בין האומדנות וגילוי דעת מדוע לא פי' פן בדברי התוס' וכן פי' הפ"י דברי התוס' בגיטין ולכך אפילו לרבנו ליפא אפא לעז פיון דליפא אומדן עם הגילוי דעת ולא תנאי מפש, והר"ן שהוכיח דבעינו ת"כ ולא מהני גילוי דעת ממש"ר ואילונית אפשר דס"ל דהוי אומדנא עם גילוי דעת או שאינו מחלק בזה ויתבאר עוד לקמן, אמנם דעת והרמב"ן הביאו הרשב"א בגיטין וכן הוא בריטב"א קידושין דלר"מ דבעי תנאי פפול ותנאי קודם למעשה וכו' לא מהני שום אומדן דעת רק דוקא תנאי פפול יוכל התנאי בתנאי ב"ג וב"ר רק דלרבנו דר"מ דסגי בתנאי אפי' לא פפלי' ואפלי' מעשה קודם לתנאי מהני ואף אומדן וגילוי דעת דס"ל דאין לחלק, ובאמת לר"מ מתנת שכ"מ אינו חוזר כשעמד.

אמנם דעת הרשב"א בשם התוס' וכן פתב הר"ן בקדושין גבי דהאי דזבין ארעא דאף לר"מ מהני גילוי דעת רק היכא דאתני ולא פפל גרע דהוי כמפליג בדברים דכיון דלא אתני כהלכתו דעתו הי' שיתקנים המעשה אף אם לא יתקנים התנאי ועיין ברמב"ן בב"ב דף () מ"ש בשם ר"ת ונראה מדבריהם אף באומדנא דמוכח דלא בעינו אף גילוי דעת

אפ"ה היכא דאתגני ולא כפל גרע וכן מבואר בריטב"א קדושין שהקשה על שיטה זו דא"כ שכ"מ שנתן במתנה והתנה אם מתי גרע.

ובאמת אין זו קושני' לענ"ד אף לשיטה זו דס"ל דכל שלא התנה פהלקתו מגרע פח האומדנא (דלא מפעני' בסתם מתנת ש"מ דלא הוי תנאי כלל ודמי לנוסחן לאחר זמן דלא בעי תנאה כלל כמ"ש הרמב"ם וש"ע סימן קמ"ד וכן הוא ברמב"ן במלקמות במס' ביצה אלא אפי' במקור במעכשיו לדעת הסוברים בעמד יכול לחזור אפ"ה לק"מ) דכבר כתב הרמב"ן במלקמות פ"ב דביצה דבשכ"מ אין ענין לתנאי פפול, ונראה לע"ד הטעם משום דעיקר דמדלא התנה פהלקתו הי' דעתו שיתקיים המעשה אף אם לא יתקיים התנאי והוי כמפליג בדברים ובשכ"מ לא שייך זה משום דאמרין שהוא פהול ומה"ט מהני בשכ"מ כתבו בגט ואע"ג דלא אמר תנו וכן מהני הולך אע"ג דלא אמר וכי מטעם זה כמבואר בסמ"ע סי' קכ"ה ס"ק ל"ד וכן מוכח ברמב"ן בספר הזכות בגיטין פ' מי שאחזו דלשיטה זו אפי' באומדנא דמוכח כל דאתגני ולא כפל מגרע גרע לר"מ.

אמנם ודאי הדבר ברור דאף לשיטה זו כל היכא דגילה דעתו וליכא אומדנא כ"ע מודה דלא מהני אף לרבנן דאל"כ לעולם א"צ שום תנאי רק היכא דאיכא אומדנא וגילוי דעת בזה יש חילוק דלרבנן מהני ולר"מ בעינן ת"כ וכאשר יתבאר עוד לקמן, ולפע"ד שיטה זו היא שיטת הרמב"ם דפסק כר"מ דבעינן ת"כ ואפ"ה פסק דמהני אומדנא וגילוי דעת וס"ל היכא דלא אתגני פהלקתו מגרע גרע וזה פנונת הה"מ הנ"ל, ואם כן שפיר פסק הרמב"ם דבאילונית אף בלא אמר פלום לא יחזיר רבא מוקי מתני' באתגני ולא כפל לתנאי היינו בתנאי ממש ולא בגילוי דעת רק בתנאי ממש, ולכך לר"ח יחזיר משום דליכא קלקול דאף אם לא התנה כלל הי' קלקול מ"מ עכשיו דאתגני גרע ספי וליכא קלקול אמנם הרמב"ם הביא המשנה בצורתה לאשמועין דאף גילוי דעת לא בעינן באילונית כמו ברואה מחמת תשמיש משום דאיכא אומדנא דמוכח.

והא דלא הביא הדין באתגני ולא התנה פהלקתו, דלא הי' צריך להביאו דכבר כתב פמה פעמים דהיכא דאתגני בעינן ת"כ אמנם במש"ר ונדרים מירי בגילוי דעת בלא תנאי וי"ל דגם הרמב"ם מודה דבעינן גילוי דעת וס"ל דעם הגילוי דעת הוי אומדנא דמוכח ומאן דלא חייש לקלקולא ס"ל דלא הוי אומדנא דמוכח כמש"ל בשם הירושלמי דעיקלה מצא.

(ויותר נראה דהרמב"ם ס"ל אף במוציא ש"ר ונדרים אף בלא הגילוי דעת בשעת הגט הויא אומדנא דמוכח וכמ"ש הפ"י שם) דאם יש לחלק בין אילונית למוציא ש"ר לא הוי מקשה הגמ' דר"י אדר"י ובמ"ש נתיישבו כל הקושיות שהקשו על הרמב"ם דוק ותשכח אמנם יש להוסיף נוסף וי"ל בשיטת הרמב"ם להקפיד דגם באילונית דכל דאתגני ולא כפל מהני להרמב"ם ולא הוצרך להביאו כאשר יתבאר.

דהנה הרמב"ם פסק פהגאונים והרי"ף דבמעכשיו לא בעינן ת"כ ונתן הראב"ד טעם הביאו. הרא"ש והרשב"א בגיטין פ"ק מי שאחזו פיון דהמעשה חל מעכשיו בתנאי חאיל, משא"כ בתנאי דאם שבא לבטל המעשה שלא יחול מעכשיו ולפ"ז הדבר פשוט בתנאי דשעבר כמו במש"ר ונדרים ואילונית דמעכשיו חיל המעשה לא בעינן ת"כ ומה שכתב מור"ם אלשי"ך בתשובה הנ"ל דהרמב"ם יליף דין זה דע"מ לא בעי כפילא מהא דע"מ שאני פהן כו', לענ"ד לא דק דהתם אפי' בתנאי דאם לא בעינן כפילא פיון דבתנאי לעבר

הוא והוא פמעכשיו וְלֹא בְעֵינָן כְּפִילָא, וּמִזֵּה בְעַצְמוֹ יְלִיף הֶרְמֵב"ם דב"ע"מ לָא בְעֵינָן כְּפִילָא דְכַמְעַכְשֵׁי דְמִי, וּמִכַּאן מוֹכַח דְבַמְעַכְשֵׁי לָא בְעֵי כְּפִילָא.

וְעוֹד דְהֶרְמֵב"ם יְלִיף הָאִי דִינָא דב"ע"מ לָא בְעֵי כְּפִילָא מֵע"מ שְׁתַּשְׁמָשִׁי אֶת אַבָּא וְדוּמִיָּהוּן כְּמִבְּנֵי אַרְבָּעָא בְּרִשְׁבִּי אֶבְרָהָם וְעֵינָן בְּמִש"ל מַה שְׁהַקְשָׁה מְסוּטָה, אֲמַנְם קוֹשְׁיָתוּ יֵשׁ לִינְשֵׁב וְכַתְבֵּי בְּמָקוֹם אַחַר אֲבָל מְאִילוּנִית לְכַאוּרָה קוֹשְׁיָא וְאֲמַנְם בְּלֹא"ה הֶרְמֵב"ן וְהֶרְשֵׁב"א וְהֶרָא"ש וְהֶר"ן הַשִּׁיגוּ עָלָיו מִכְּמָה מְשֻׁנּוּת דְמִשְׁמַע דר"מ אִפִּי בְּתַנָּאי דע"מ וּמְעַכְשֵׁי בְעֵי כְּפִילָא, וּבְזֵה צְרִיכִין אֲנִי לְדַבְרֵי הַלַּח"מ דִּי"ל אַף דִּלְר"מ אִפִּי מְעַכְשֵׁי בְעֵי כְּפִילָא אֲנִי לָא קִי"ל כְּפִילָא מִחֲמַת דְסִתְמָא דְמְשֻׁנּוּת לָא מְשַׁמַּע כּוֹן.

(שׁוֹב מְצִאתִי בְּדַבְרֵי אֲמַת שְׁכַתְב ג"כ דִּלְר"מ אַף מְעַכְשֵׁי בְעֵי ת"כ רַק דְאַנְן ס"ל כְּרַבִּי דְמְעַכְשֵׁי לָא בְעֵי ת"כ וְעֵינָן בְּסוּף הַסְפָּר מַה שְׁכַתְבֵּי שָׁם) וְא"כ לִפ"ז בְּאִילוּנִית אַף בְּאֲתָנִי וְלֹא כְּפִילָא מְשׁוּם דְהוּי כְּמְעַכְשֵׁי לְדִידָן אֲמַנְם לר"מ בְּאֲתָנִי וְלֹא כְּפִילָא גְרַע טְפִי כְּמִש"ל (וְהָא דְלֹא כְּתִב הֶרְמֵב"ם הַדִּין בְּאֲתָנִי וְלֹא כְּפִילָא מְשׁוּם דְכָבֵר כְּתִב דְכָל מְעַכְשֵׁי לָא בְעֵי כְּפִילָא) וּבְרִישָׁא גְבִי מִש"ר וּנְדָרִים מִיִּירֵי בְּגִילוּי דַּעַת לְכַוּ לר"מ מְהֵי דס"ל דְהוּי גִילוּי עִם אֲוִמְדָּנָא וְלִרְבָּנָן דְלֹא חִיִּישֵׁי לְקַלְקוּלָא ס"ל דְלִיכָא אֲוִמְדָּנָא אֲבָל אִם הִי בְּלִשׁוֹן תַּנָּאי הִי הַדִּין בְּהִקְפָּה דְלִידָן הוּי קְלִקוּל אַף דְבְעֵינָן ת"כ הִכָּא הוּי מְעַכְשֵׁי וְלֹא בְעֵינָן כְּפִילָא וְלר"מ לָא הוּי קְלִקוּל דס"ל גַּם בְּמְעַכְשֵׁי בְעֵינָן כְּפִילָא וְכִינּוּן דְאֲתָנִי וְלֹא כְּפִילָא גְרַע, וְאַף לְפִי מַה שְׁפִירֵשׁ מִהֵרִי"ט דְבְרֵי הֶר"ן (וּבְמָקוֹם אַחַר כְּתִבֵּי דְמִדְבְּרֵי הֶר"ן אִין הֶרְעָה) יֵשׁ לִינְשֵׁב דַּעַת הֶרְמֵב"ם דְז"ל מִהֵרִי"ט בְּקִידוּשֵׁינָן עַל דְבְרֵי הֶר"ן שְׁכַתְבַּת עַל הַמְשָׁנָה כְּסוּבֵר הֵייתִי שְׁהִיא כְּהִנֵּת מְקוּדָּשָׁת מְפִנֵי שְׁלֹא הִטְעַתוּ וְכַתְבֵּי הֶר"ן דְהָא דְסִמְכוּ לְמִשְׁנָה זֹאת לְפִלוגְתָא דְתַנָּאי כְּפִילָא לְוִמֵר דְמִי שְׁגִילָה דַּעַתוּ שַׁע"ד כּוֹן הוּא עוֹשֶׂה הוּי כְּפִילָא כְּפִילָא לְתַנָּאוּ וְהֵינּוּ דְתַנּוּ מְפִנֵי שְׁלֹא הִטְעַתוּ אֲבָל הִטְעַתוּ פִּי אִם אֲמַרָה לֹא אֲנִי כְּהִנֵּת וּנְשָׂאָה ע"ד כּוֹן הוּי כְּפִילָא לְתַנָּאוּ וְאִם אֲמַר לָה ע"מ שְׁאֵת כְּהִנֵּת הִי צְרִיף לְכַפּוֹל תַּנָּאוּ שְׁכַבֵּר.

יְרֵד לְסַפֵּק וְהִי לֹא לְכַפּוֹל תַּנָּאוּ אֲבָל הַשְׁתָּא דְאֲמַרָה הִיא הִימּוּנֵי הִימְנָה וְא"צ לְכַפּוֹל עוֹד וְכַתְבַּת עוֹד אַע"ג דְכַתְבֵּי הֶר"ן בְּמִי שְׁאֲחִזוּ דְגַבִּי מִש"ר וְאִילוּנִית לָא מְהֵי גִילוּי וּבְעֵינָן כְּפִילָא לְתַנָּאוּ הֵינּוּ בְּמִש"ר מִי לָא אֲפִשֵׁר שְׁאִינוּ וְהוּי סְפֵק אֲבָל הִכָּא הִימּוּנֵי הִימְנָה וְלֹא נְסַתְפֵּק, אִי נְמִי טַעְמָא דְהִכָּא שְׁהִיא הִטְעַתוּ וּבְאֲמַת גַּם הִכָּא אִילוּ הוּא הִטְעָה א"ע הוּי קִידוּשֵׁינָן, עוֹד כְּתִב שֵׁם וְהֶר"ן ז"ל לָא אֲמַרָה זוּלַת הִיא דְכְהִנֵּת שְׁאֵם הִטְעַתוּ וְאֲמַרָה שְׁהִיא כְּהִנֵּת הו"ל חֲקַת טַעוֹת שְׁלֹא עָלְתָה עַל דַּעַתוּ שְׁהִיא מְשַׁקְרַת כְּדִי שְׁיִתְנָה עָלָיו אֲבָל בְּע"מ שְׁאִי כְּהִנֵּת הוּאִיל וְכָבֵר נְכֻסוּ לְסַפֵּק בְּדַבְרֵי בְעֵינָן שְׁיִכְפּוֹל תַּנָּאוּ וְזֵה טַעַם הֶר"ן שְׁכַתְבַּת גְּבִי אִילוּנִית שְׁצָרִיף תַּנָּאי אַע"ג דְאִיכָא אֲוִמְדָּנָא מְשׁוּם דַּע"כ מִיִּירֵי שְׁלֹא הִי לָה כְּפִילָא סִימְנֵי אִילוּנִית שְׁהֵרִי הִי לָה בְּנִים אַח"כ וְכִינּוּן דְהִי לֹא סְפֵק צְרִיף לְכַפּוֹל תַּנָּאוּ הִטְעַתְתִּי דְבְרֵי בְּקִצְרָה וּדְפַח"ח וּשְׁפִתִים יִשְׁק מִד"ן (וּבְדַבְרֵי מִינְשֵׁב מַה שְׁלֹא הִבִּיא הֶר"ן רֵאִי מִש"מ וּמְבַרַחַת דְאִין הִלְכָה כר"מ, אֲמַנְם הַדְבָר בְּרוּר דְלִשְׁיַת הַתּוֹס' אִין לְחַלֵּק דְבְרֵי הַקְשׁוּ מִש"מ וּמְבַרַחַת וְעִיקָר הַחִילּוּק לִשְׁיַת הַתּוֹס' דְבְעֵינָן שְׁהִיא אֲוִמְדָּנָא מְצַד מְעַשֵׂי וְדוּק, וְכַתְבֵּי בְּאִרְיָכוּת בְּמָקוֹם אַחַר): אֲמַנְם בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם י"ל כְּמ"ש בְּמִלְחָמוֹת דְהִנֵּה לָה סִימְנֵי אִילוּנִית וְלֹא עָלְהָ עַל לְבוֹ שְׁהוּא חוּלִי אַחֲרַת וּלְכַוּ בְּלֹא הַתְנָה

עדיף טפי אבל אם התנה אם את איילונית הרי גילה דעתו שנסתפק וצריך ת"כ, ואין להקשות לפמש"ל לנישב קושית הריטב"א דבשכ"מ לא בעינן פפילא א"כ אמאי איצטרך שמואל בגיטא דשכ"מ פפילא דז"א לא מבעיא לשיטת ר"ת דס"ל דבגט שכ"מ ליכא אומדנא ודאי בעינן פפילא אלא אפי' לשיטת רש"י ור"ח דבגט שכ"מ איכא אומדנא אליבא דרב הונא כבר פתבו התוס' דף ע"ב ע"ב דשמואל ודאי פליג על הונא ואף אם נימא דס"ל פרבה ורבא דחיישינן שמא יאמרו יש גט לאחר מיתה א"כ מטעם זה בעצמו בעינן פפילא וכן פ"ה הב"ח דברי הטור פתיבורו סימן קמ"ה ובתשובות התדשות יעוי"ש אף דלכאורה יש לפקפק לפמ"ש הטור שם בסוף הסי' דמעכשיו אם מתי לא הוי תנאי רק קביעות זמן מ"מ דברי הרא"ש צריכין ביאור דא"כ למה איצטרך שמואל פפילא דהרי שמואל מייירי במעכשיו, ועוד דהרי הרא"ש פסק כר' יוסי דהיא ספק מגורשת דמספקא לן אי פנונתו שעה א' קודם מיתה או מעכשיו ממש וא"כ הרי הוא ספק תנאי והדרא קושית הב"י לדוקתא היא פסק נגד הרמב"ם אע"כ צ"ל דדוקא בעובדא דהרא"ש דהוכיח דלא הנה פנונתו לתנאי דהתנאי הי' פתוב אח"כ ע"ש, וגם הנה פתוב מעת שאני בעולם ולכך פתב דהוי קביעות זמן, אמנם לענ"ד בחנם דחקו עצמם בלשון הטור ומאי דקשי' להו לשון הטור ושכ"מ שאמר מעכשיו אם עמד אינו חוזר אע"ג דמתנה אינו פן, וע"ו הקשו הסמ"ע בתשובת גאוני בתראי והב"ח בתדשות וכן נראה דהוי קשיא לי' להב"י בבד"ה דהרי במתנה במעכשיו אינו חוזר אני תמה דהרי בהדיא פתב הסמ"ע בעצמו בסי' ר"ן וכ"כ בדרישה דבמצוה מחמת מיתה אף במסר מעכשיו אם עמד חוזר (ורב הונא ודאי מייירי במצוה מחמת מיתה כמ"ש הפני יהושע) וא"כ שפיר קאמר הטור ובמתנה אינו פן וביותר לדעת הרמ"ה שהביא הטור תחלה שנגראה בסמ"ע סי' ר"ן דלדעת הרמ"ה שהביא הטור סי' קכ"ה ודאי הדין פן דאפי' מסר שיקנה מעכשיו ואינו יכול לחזור.

וליתנו לאחר אבל אם עמד חוזר וא"כ לשיטה זו איכא רבותא טפי בש"מ שנתן גט ואמר מעכשיו הוי ס"ד דאם עמד חוזר כמו במתנה ולא שייך גזירה שמא יאמרו קמ"ל דגם בכה"ג חיישינן וא"ל דמנ"ל להטור באמת האי דינא דילמא באמת באומר מעכשיו לא חיישינן שמא יאמרו לענ"ד ברור דיליף לה מדאיצטרך שמואל ת"כ ושמואל ודאי במעכשיו מייירי כמבואר בכל הפוסקים וא"כ הדרא קושית התוספת לדוקתא דלמה לי' ת"כ ת"ל דאיכא אומדנא וא"ל דס"ל פרבה ורבא ומשום גזירה שמא יאמרו הא במעכשיו סתם לא שייך האי גזירה (אע"ג דשמואל מייירי במעכשיו אם מתי דקי"ל כר' יוסי דהוא ספק אם מעכשיו או מעת שאני בעולם, אפתי הוי לי' לשמואל לתקוני מעכשיו לחוד וממילא הוי אומדנא ואם עמד יחזור כ"ש לשיטת הרמ"ה שהביא הטור וקאי עליו דס"ל דמעכשיו אם מתי נמי חל הגט מעכשיו), א"ו אף במעכשיו שייך האי גזירה ולכך פתב הטור שפיר דאף בש"מ שאמר סתם מעכשיו אם עמד אינו חוזר אמנם התוס' ודאי ס"ל דגם במתנה אינו חוזר במעכשיו במצוה מחמת מיתה דהרי לדידהו אין חילוק בין מתנה דאיכא אומדנא לגט דליכא אומדנא רק אם המתנה הי' לאחר מיתה והגט מחיים וגדולה מזו מבואר, משיטת התוס' בפ' מי שאחזו שהקשה רבינו אלחנן בהיה עובדא דאיזהו נשך בהיה ש"מ דכתב גיטא לדביתהו כו' אי קנימית דידך אנא וקאמר התם דהוי פטומי מקילי משמע דאלו התנה הוא בלשון תנאי הוי תנאי ת"ל דלא כפלי' לתנאי' וכתבו דלרבנן

קאָמער דָּלָא בְּעֵי כַּפִּילָא מִשְׁמַע דְּלִר"מ לָא מְהֵנִי וּמִשְׁמַע דְּלִשְׁיטת הַתּוֹס' מִיִּירִי הֵתָם בְּמִצְוֵה מַחֲמַת מִיתָה דֵּאל"ה לָא הָוִי מְקַשָּׁה עַל שְׁיטת רִש"י וּר"ח מִיָּדִי וּא"כ מִשְׁמַע בְּמַתְנַת ש"מ אִפִּי אָמַר אִם אֲעֲמֹד אֲחֻזָּר אִפִּי אִם עָמַד אֵינִי חוֹזֵר וּבְעֵינִן כַּפִּילָא וְצ"ל דָּלָא מְקַרִי לְדִידְהוּ גִילּוּי דַּעַת וְאַנְמִדְנָא פִּינִן שְׁאִין מַעֲשִׂיו מְוַכְרְחִים כְּלָל דְּהָרִי נוֹתֵן מַעֲכָשְׁוֹ וְהָוִי כְּמַתְנַת בְּרִי לְקָה לָא מְהֵנִי גִילּוּי דַּעַת וּכְמַש"ל: אָמְנָם לְשִׁיטתָם דִּס"ל דְּרַב הוּנָא דְאָמַר גִּיטּוֹ כְּמַתְנַתּוֹ מִיִּירִי בְּמַהֲיוֹם כִּי הֵיכָא דָּלָא תִּיקְשִׁי מִדְּשִׁמוּאֵל י"ל שְׁגָה זֶה הוֹכִיחוּ מִדְּשִׁמוּאֵל דֵּאל"כ לְמָה לִי לְמִימַר אִם מַתִּי יְהֵא גִט פִּינִן דְּמִיִּירִי מַעֲכָשְׁוֹ לִימָא הָרִי זֶה גִיטּוֹ מַעֲכָשְׁוֹ מִמָּשׁ וְאִם לָא מַתִּי לָא יְהֵא גִט וְאִין לּוֹמַר דְּהָוִי מַעֲשָׂה קוֹדֵם לְתַנַּאי ת"ל דְּבַש"מ הָוִי גִילּוּי דַּעַת וְאַנְמִדְנָא כְּמוֹ בְּמַתְנַת ש"מ אִם מְסַר לּוֹ וְאָמַר הָרִינִי מְזַכָּה לָהּ וְאִם אֲעֲמֹד אֲחֻזָּר בִּי דְמַהֲנִי מִטַּעַם אֲנִימִדְנָא וְלִידְדְּהוּ אִין הַתְּנַאי מְגַרַע פֶּתַח הָאֲנִימִדְנָא וּגִילּוּי דַּעַת וְאִם נִימָא דְגַם הַתּוֹס' מוֹדָה דְּשִׁינְיָהּ שְׁמָא יֵאמְרוּ אִם יָכוֹל לְחֻזָּר מִפֶּתַח הָאֲנִימִדְנָא א"כ לְמָה הִקְשׁוּ עַל פִּי רִש"י וּר"ח אֲלָא ע"כ דִּס"ל דְּגַם ש"מ וּמִצְוֵה מַחֲמַת מִיתָה שְׁאָמַר מַעֲכָשְׁוֹ אִם אֲעֲמֹד לָא תְּהֵא מַתְנָה לָא הָוִי אֲנִימִדְנָא פִּינִן שְׁמַסַּר לּוֹ מַעֲכָשְׁוֹ הָוִי לְגַמְרִי כְּמַתְנַת בְּרִיא (וְאִין כְּאִין אֲנִימִדְנָא כְּלָל וּבְעֵי תַנְאָה וּלְכַף בְּעֵי כַּפִּילָא) וְצִרִיף כַּפִּילָא וְגַם בְּלֵא"ה דְּבְרִי הַתּוֹס' צ"ע בְּמ"ש דֵּאל"כ מֵאִי מְקַשָּׁה הַגַּמ' פְּשִׁיטָא כּו' וְצ"ל עַד גְּדוּל דְּהָרִי לָא נִזְכָּר שֵׁם בַּגַּמ' פְּשִׁיטָא רַק דְּהַגְמ' מְקַשָּׁה פִּינִן דְּאֲמַרְתָּ פְּטוּמִי מִיָּלִי ע"כ לָא ס"ל כְּרַב הוּנָא רַק כְּרַבָּה וְרַבָּא אִם כֵּן מִמִּילָא אִף דִּל"ה פְּטוּמִי מִיָּלִי אִין הַגַּט בְּטַל דְּאִטּוֹ בְּדִידְהוּ קִינְיָא לְמִיִּשְׁדָּא תַנְאָה, עוֹד צ"ל עַד בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' פ' מִי שְׁאֲחֻזּוּ מַה שְׁהִקְשָׁה דְּאִפִּי הַתְּנָה הוּא לָא מְהֵנִי מְשׁוּם דְּבְעֵינִן כַּפִּילָא מִשְׁמַע דְּעִיקָר הַקְּוִשָּׁא מַת"כ וְלִידִידִי צ"ע דְּנִרְאָה דְּלִשׁוֹן אִי קִינְיָמַת דִּידְהוּ אֲנָא הָוִי לִשׁוֹן תַּנַּאי גְּמוּר דְּמַהֲנִי לְרַבְנִין דְּאִי לָא הָוִי לִשׁוֹן תַּנַּאי אִף לְרַבְנִין לָא מְהֵנִי אִי לִיכָא אֲנִימִדְנָא וְאִי אִיכָא אֲנִימִדְנָא אִף לִר"מ מְהֵנִי וּכְמַש"ל וּבְלֵא"ה וְדֵאִי אִם אָמַר וְאִי קִינְיָמַת דִּידִי אֶתְהוּ הָוִי תַנַּאי גְּמוּר וְא"כ צ"ל עַד לְכַמ"ש הֵרָא"ש בְּתַשׁוּבָה שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל דְּעִיקָר הַטַּעַם דְּבְעֵינִן תַּנַּאי כְּפּוּל דְּלָא אֶתִּי דִּיבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשָׂה בְּמַכְלָל הֵן נִשְׁמַעְלָאוּ וְא"כ כְּאִין פִּינִן שְׁאֲמַרְהֵא הֵלָאוּ בְּפִירוּשׁ אִמְאִי לָא מְהֵנִי הֵלָאוּ לְבַטֵּל הַמַּעֲשָׂה פִּינִן שְׁאָמַר הֵלָאוּ בְּפִי אַע"ג דְּלָא אָמַר הֵן דְּהָרִי אִין הֵהֵן בָּא לְבַטֵּל הַמַּעֲשָׂה רַק הֵלָאוּ, וְדוּחַק לּוֹמַר דְּגַם הֵהֵן בְּעֵינִן לְבַטֵּל הַמַּעֲשָׂה דְּמָה עֲנִין הֵהֵן לְבִיטוּל הַמַּעֲשָׂה וְעוֹד דְּבַהֲדִיא מְבוֹאָר בְּקִידוּשִׁין דְּטַעֲמָא דִּר"מ דְּבְעֵי ת"כ מְשׁוּם דְּלָא ס"ל דְּמַכְלָל הֵן נִשְׁמַע לָאו וְצ"ל כְּמ"ש מַהֲרִי"ט בְּחִידוּשֵׁי קִידוּשִׁין דְּכָל שְׁמַכְלָל (*הֵן נִשְׁמַע הֵלָאוּ) [לָאו נִשְׁמַע הֵן] הו"ל לָאו קוֹדֵם לָהֵן (אָמְנָם לְפִי דְּבְרֵי הָר"ן דְּטַעַם דְּבְעֵינִן לָאו בְּסוּף מְשׁוּם דְּבַגְמַר דְּבְרִיו נִתְפָּס לָא שְׁיִיף זֶה וְצ"ע) אוֹ כְּמ"ש הַרְמַב"ן בְּס' הַזְּכוֹת בְּפ' מִי שְׁאֲחֻזּוּ דַּע"כ צִרִיף שְׁיֵאמַר לָהּ הָרִי אֶתְהוּ מְגוֹרְשֵׁת דְּהָרִי בְּגַט צִרִיף שְׁיֵאמַר לָהּ דְּבְרִי כְּמ"ש הַרְמַב"ם וּמְבִיאֵוּ בִּש"ע, וְא"כ אִם אָמַר לָהּ קוֹדֵם הַתְּנַאי הָוִי מַעֲשָׂה קוֹדֵם לְתַנַּאי (וּלְפִי מַה שְׁכַתְּבֵהּ הַמַּש"ל דְּמָה שְׁאָמַר תַּחֲלָה הָרִי זֶה גִיטּוֹ וְכוּ תַהִי מְגוֹרְשֵׁת אֵינִי שְׁיִיף לְהַתְּנַאי כ"ש דְּקָשָׁה דְּלָא מְקַרִי מַעֲשָׂה קוֹדֵם לְתַנַּאי וְדוּק וְאֲפָשֵׁר לְחַלְקֵהּ דְּבִלָּא כְּפִלְג' אִף הַמַּש"ל מוֹדָה (וְדוּק) וְאִם אָמַר לָהּ אִת"כ הָוִי לָאו קוֹדֵם לָהּ, אָמְנָם זֶה יֵשׁ לְדַחוֹת דְּבַעֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין א"צ שְׁיֵאמַר כְּלוּם.

נְחֻזָּר לְעֲנִינֵינוּ דַּע"כ פ' דְּבְרֵי הַתּוֹס' וְהֵרָא"ש דְּמִשְׁמַע מִדְּבְרֵיהֶם דְּמִטַּעַם ת"כ קִשְׁיָא לָהּ וְלִידִידִי צ"ע דְּלַעֲנָד מִטַּעַם ת"כ לְק"מ מְשׁוּם דְּאָמַר הֵלָאוּ רַק דְּהָוִי לָהּ לְהַקְשׁוֹת דְּהָוִי

מעשה לקודם לתנאי או לאו קודם להן: ולשון הה"מ שהביא הב"י בסי' קמ"ו סק"ד צ"ע
שהעתיק בפשיטות אע"ג דמפלל לאו נשמע הן מ"מ פ"נ שלא הזכיר גירושין בפירוש
אינה מגורשת פן העתיק הב"י דברי הה"מ ודבריהם תמוהין דנראה ברור דמאן דס"ל
דלא בעי כפילא ס"ל דאמרינן מפלל תן נשמע לאו כמבואר בשבועות וקידושין גבי אל
יכף.

ויברכה ע"ש וא"כ הוי פהזכיר בפירוש לשון גירושין רק דהרמב"ם לשיטתו דפסק
כר"מ דבעינן ת"כ ולא ס"ל מפלל הן נשמע לאו ואולי זה בעצמו פונת הה"מ אע"ג
דמפלל הן נשמע לאו לא מהני דס"ל כר"מ ולא הוי פאילו הזכיר גירושין בפירוש ודחוק,
ועיין בט"ו שכ"כ וצ"ע על הש"ע ורמ"א שלא פתבו בדין זה דלמאן דלא בעי תנאי כפול
הוי גט והוי להו לכתוב דיש לחוש לחומרא, נחזור לענינינו לפי מה שפירנו אין חילוק
בין גיטין לדיני ממונות ובכל דוקתא אזלינן בטר אומדנא וגילוי דעת היכא שיש אומדנא
וגילוי דעת מהני ג"כ בגיטין דלא פמהרש"ל וב"ח ומור"ם אלשי"ך אמן מ"ש מור"ם
מלובלין ז"ל דבעובדא דאיזהו נשף משמע מדברי התוס' והרא"ש דאי אמרה קודם לא
בעינן ת"כ או אפילו אח"כ אי לא הוי אמרינן דהוי פטומי מילי משום דהוי אומדנא
דמוכח והביא ראי' מדברי רש"י א שהביא ב"י בטור הרביעי סי' ר"ז דאם אמר לו ע"מ
פן אני מוכר לך וכן מדברי הטור שם עיי"ש אני תמה מאוד שאין זה ענין לת"כ דלא
דאנן ס"ל אחריות ט"ס וצ"ל דמיירי שהתנה מתחלה קודם שלא באחריות וא"כ פ"נ
שהדר בי' ואמר שמקבל אחריות בטל לי' דבורא קמא וממילא חייב באחריות דאחריות
ט"ס ולכך אי לא הוי פטומי מילי לא בעי כפילא ועוד דתנאי דאחריות אין לו לכפילא
ולא דמי לשאר תנאים דש"ת באים לבטל המעשה ולכך בעי כפילא אבל חייב אחריות
שמקבל המוכר על עצמו אין מבטל שום מעשה רק שמשעבד נפש' אם יטרפו ממנו
דיהא חייב לשלם ולעולם אין מעשה המכירה בטל מחמת התנאי רק דמחויב לשלם כמו
ערבות ובשום אחריות לענ"ד לא בעינן ת"כ ובאמת מור"ם עצמו הביא דברי התוס'
והרא"ש בגיטין (ובהכי ניחא חת שהקשו התוס' גיטין דף ע"ה מפטומי מילי משכ"מ
ואמאי לא הקשו מלוקח אלא דבלוקח ודאי לא בעי תנאי כפול כ"ד בנו הק' נ"צ מרגליות)
כמבואר בדבריהם דבעובדא דאיזהו נשף אי לא הוי פטומי מילי אפ"ה לר"מ בעינן ת"כ
והא דאצטריף לטעמא דפטומי מילי היינו לרבנן, והנה הסמ"ע בתשובת גאוני בתראי
רצה לחלק דבאיזהו נשף דמיירי הרא"ש באמרה קודם המעשה אז הוי אומדנא דמוכח
שפיר ולכך לא בעי ת"כ אבל בגיטין קושית התוס' על ההוא עובדא דמיירי באמרה אחר
הפתיכה דאז אפי' לא הוי פטומי מילי אין פאן אומדנא אבל בדיד' אין חילוק אף אם
אמר קודם המעשה ליכא אומדנא וחילוק בין אמירה דיד' לדידה, והב"ח בפדשות השיג
עליו דאין לנו לבדות חילוקים מלבינו ובאמת נראין דברי הב"ח בדברי התוס' והרא"ש
דאי סק"ד דיש לחלק בין אמירה דיד' לדידה מנ"ל להקשות דילמא גם אחר הפתיכה
יש לחלק בין אמירה דיד' לדידה אמן לקמן תבאר דבעובדא דמור"ם שפיר יש לחלק
אמן מה שהשיג הב"ח בפדשות על מור"ם מלובלין שפי' דברי התוס' שנתרצה בפירוש
ואמר שרוצה לגרש בלי תנאי וע"ז כתב הב"ח שהוא טעות גמור דאם כדבריו לא הוי
מקשה התוס' מידי לרש"י ור"ת וכן הקשה הפ"י וי"ל דבאמת רש"י ור"ת מוקי לה הדין
עובדא דאיזהו נשף בכך שנתרצה בפירוש והב"ח כתב דהא דלא תירצו התוס' באמת

על מה שהקשו על שיטת רש"י ור"ח דהקא מיירי שנתרצה בפירוש היינו משום דס"ל להתוס' דכה"ג שאמר בפירוש שרוצה ליתן בלא תנאי אף אם לא הוי פטומי מילי לא הוי אמרינו אדעתא דידה קא גמיר ויהיב גיטא משום דנדאי אדיבורא קמא סמיה, ובאמת לענ"ד אין ראיותיו מוכרחות ולא דמיא להקא דנראין הדברים להיפך פיון דאנגיד ואתנח והיא באת לנחמו בדברים ונתפייס בהם אדרבא אמרינו שחזר בו ואדעתא דידה יהיב אמנם בפשיטות יש ליישב דאי סק"ד דמיירי דאמר בפירוש בתחלה בלא תנאי הא לא"ה לא הוי פטומי מילי א"כ הו"ל לגמרא לפרושי דמיירי בהכי כמו בעובדא דמקמי הכי דפירשו בגמ' בהדיא דזבין שלא באחריות משום דמן הסתם אחריות ט"ס וא"כ גם הקא אי סק"ד דמיירי דוקא בכה"ג הא לא"ה סתם ש"מ אם עומד חנוור בגיטו משום אומדנא הו"ל לגמרא לפרושי דהקא מיירי שאומר בהדיא תחלה בלא תנאי, אמנם נראה ליישב דברי מור"ם דבאמת אף לשיטת התוס' דס"ל דסתם ש"מ ליכא אומדנא אפ"ה ע"כ מיירי שאמר תחלה בלא תנאי ולא הי' צריך לגמרא לפרושי ואפ"ה מקשה התוס' שפיר לשיטת רש"י ור"ת דלכאורה עוד קשה אמאי לא מקשה תיכף על הא דאמר רב וביד פטומי מילי הו"ל להקשות דבלא"ה יכול לחזור בו לשיטת רש"י ור"ח משום אומדנא ולמה נטרין' עד המסקנא דאיהו גופא אדעתא דידה כו' לכן נלע"ד דבאמת ה"מ ליכא לאקשויי דמצינו ליישב פגון שאמר בהדיא בלא תנאי אבל פאן מקשה שפיר פיון שפרש"י במסקנא דבאמת אדעתא דידה קא גמיר ויהיב רק דהיא עצמה אמרה פטומי מילי א"כ ע"כ צ"ל אף דאמר תחלה שרוצה ליתן בלא תנאי אפ"ה פיון שאנגיד ואתנח והיא באת לנחמו חזר בו ואילו לא אמרה פטומי מילי הי' הגט בטל רק דהיא עצמה אמרה פטומי מילי א"כ ממילא לשיטת רש"י ור"ח אף דאין הגט בטל מטעם אמירה דידה מ"מ לבטל מטעם אומדנא פיון שחזר בו מדבורו הראשון וא"ל אף שחזר בו לא חזר לגמרי רק סמך על דבריה והיא אמרה פטומי מילי דא"כ מאי קאמר מתו דתימא הוא גופא אדעתא דידה וכו' אדרבא אי לא הוי יהיב אדעתא דידה הוי הגע בעל משום דחזר בו ואיכא אומדנא רק דוקא פיון דאדעתא דידה יהיב ואיהי אמרה פטומי מילי לכוף לא בטיל גיטא ודוק ומקשה התוס' שפיר ומה שנלע"ד בדעת מור"ם מלובלין הא דבאמת דחקו לתוס' לפרש לפי שיטת מור"ם מלובלין דמיירי שאמר בהדיא שרוצה לגרש בלי תנאי ולא פירשו כמ"ש הב"ח שאמר בפיו לגרש סתם ולא הזכיר.

כלום כמו שפירשו למאן דס"ל אחריות לאו ט"ס דמיירי שנתרצה בתחלה למוכרו סתם ונלע"ד משום דהוי קשיא להו בשלמא במכירה שייך שפיר לחלק בין אם אמר המוכר קודם התחלת המכירה או אח"כ שפכר נתרצה הלוקח לקנות ולא דברו כלום מאחריות ממילא פיון דאחריות לאו ט"ס הוי פנתרצה הלוקח בפירוש לקנות בלא אחריות פיון דלא התנה שע"ד פן הוא קונה אבל בגט אין לחלק בין קודם הפתיכה לקודם הנתינה דהרי לשיטת רש"י וקה"ב"ם וכן פסק בש"ע אין להזכיר שום תנאי בגט אפ"ה בע"פ קודם פתיכת התנרף (ולמאן דס"ל עידי חתימה פתמי אפ"ה קודם חתימת העדים פסול וכן למ"ד אין ברירה מדרבנן ג"כ פסול פדמוכח בה"ה) רק אם רוצה ליתן ע"ת הוא מתנה בשעת נתינה א"כ הוי עיקר ההתחלה קודם נתינה והוי בגט קודם הנתינה כמו במכירה קודם ההתחלה לכוף הוצרכו לפרש שאמר קודם בפירוש שרוצה לגרש בלא תנאי (אמנם ברש"י מבואר שלא פתב התנאי בגט וצ"ל הפונה אחר התנרף ובאמת בזה

נלע"ד עיקר בכונת התוס' פדעת הב"ח ומור"ם מלובלין ופני יהושע) והנה בשיטה זו פתבנו במקום אחר וכן אבאר הצריך לענינינו דלקאורה קשיא טובא על שיטת הרמב"ם שפתבנו למעלה דכל שהזכיר שום תנאי קודם פתיבת התנאי הגט פסול וטעמי' דידן' משום דבשעה שכתב לא נכתב לשום פרישות גמור דעדיין אגידא בי' דדילמא לא יתקיים התנאי ויהי' הגט בטל ונשאר לו זכות בגט ואף אם נתקיים אח"כ אפ"ה לא מהני משום דאין ברירה ולפ"ז קשיא לפענ"ד דנראה מלשון הרמב"ם בהלכות גירושין שהסכים לשיטת רש"י ור"ח בפירושו מילתא דרב הונא דשכ"מ גיטו כמתנתו ואם עמד חוזר משום דאומדנא דמוכח כמו במתנת שכ"מ רק דפסק פרבה ורבא דמשום שמא יאחרו לכה אינו חוזר וא"כ לשיטתו אמאי הני גט כלל אף אם ימות, לא מבעיא לשיטת הר"י כי רב הביאו המבי"ט דכל שגילה דעתו אפ"ה בפני אחרים שרוצה ליתן גט על תנאי אעפ"י שהסופר לא ידע מזה כלל אפ"ה הגט פסול פיון שבשעת פתיבה הי' ספק אם הגט פרישות אם לאו וכן הסכימו כל האחרונים כמבואר בתשובות מהרי"ט, ולא מצאו כל אנשי חיל איזה אופן במי שנוחזז ללכת ואין לו תנאי ליתן הגט לגרש על תנאי רק לגרש על זמן וכמבואר בש"ע סימן קנ"ד, ומהרי"ט המציא אופן חדש שיתלה התנאי בבטול השליחות אבל אינו יכול לומר לשליח שיהי' הנתינה על תנאי דא"כ הוי תנאי בכריתות ונהדר הוי גט שלא נכתב לשם פרישות גמור שהרי רוצה להתנות בשעת נתינה, ולפ"ז לכאורה אם נימא דגט ש"מ איכא אומדנא דאינו נותנו אלא ע"ד אם ימות ואם לא ימות לא יהי' גט דלפ"ז אף אם ימות הי' ראוי שלא יהא גט פיון שלא נכתב לשם פרישות גמור.

ודחוק לומר דרב הונא אית לי ברירה, ועוד דהא רבה ורבא איירי בי' ורבא גופי' הוא מרא דשמעתא דאמר שתקוהו שתוקי לבעל עד דכתב לי' לתנאי ולפי פ"ה הרמב"ם קאי על כל התנאים ומטעם הנ"ל ופסק פנותי'.

אמנם אפ"ה לשיטת מהר"י בן חביב הביאו הר"ש דרוצה לצדד להקל אף אם הזכיר התנאי קודם פתיבה כל שאין הסופר יודע מהתנאי דהוי גיטא אפתי קשיא טובא דהכא לא שייך למימר דאין הסופר יודע מהתנאי פיון דאמרינן דסתם כ"מ אומדנא דמוכח הוא שנותנו על תנאי אם לא ימות יהי' הגט בטל א"כ היכא דאיכא אומדנא לכל העולם הרי הסופר בכללם וגם אצלן אומדנא דמוכח שהשכ"מ אינו מגרש רק ע"ד אם ימות יהא גט ואם לא ימות לא יהא גט: ומה שנלע"ד פנה הוא דאע"ג דאמרינן בשכ"מ איכא אומדנא עכ"פ אין הפנונה שנותנו על תנאי אם ימות יהא גט ואם לא ימות לא יהא גט וכה"ג גבי מתנה רק הפנונה דכל שכ"מ שהוא מצוה מחמת מיתה ונותן גט איכא אומדנא דמוכח משום שסובר שבודאי ימות ולכה נותן גט או מתנה בכל נכסיו ואינו מעלה על לבו כלל אולי יחי' ולכה אם עמד חוזר משום דהוי גט ומתנה בטעות וא"כ בשעה שמצוה לכתוב הגט הוא באמת מצוה לכתוב לשם פרישות גמור משום דאינו מעלה על לבו כלל בד השני אולי יחי', וכדומה לסברא זו פתבתי למעלה בשם מוהרי"ט שפי' כן פדעת הר"ן, אמנם לסברא זו יש לחלק בין שכ"מ למפרש בים וינצא לשירא ודוק: ובזה מיושב ג"כ דלא תקשה קושטיא הנ"ל גופא על מור"ם מלובלין בעובדא ד די' וכו' על מה שרבה לפרש כן תקנות הר"י מפאריז דא"כ פיון שפ"ל זה נעשה קודם התחלת הגט הוי לי' תנאי קודם פתיבת הגט ולפי מה שפתבנו אתי שפיר דאין זה ענין לתנאי כלל רק שנתן הגט

מחמת שפמך שפודאי לא תעבור האשה על הא"ח והקנס ולא עלה על לבו הצד השני ולכך לא הוצרך לתנאי כלל ואין פאן תנאי וגמר ונתן לשם פרייתו בלי שום תנאי: ובזה מיושב מה שהשיגו עליו שאחר שאמר המגרש שמגרש בלי תנאי ביטל דבריו הראשונים ולמה שפתיבתי אין פאן ביטול שאין זה תנאי כלל ובאמת לא נשאר לו תנאי.

גם מה שהשיגו שלא עלה על לבו ביטול הגט וסמך על הא"ח והקנס, ולפמ"ש מהאי טעמא גופא אם היא חוזרת בה הוי גט בטעות משום דמתחילה לא נתן לה אלא משום דהימוני הימנה והיא הטעתו.

ואני רואה הדברים ק"ו ממה שכתב מוהרי"ט גבי פסבור הייתי שהיא פהנת ק"ו בנידון דידן שנסבעת וקבלה עליה קנס דשייך לומר הימוני הימנה והיא הטעתו והוי גט בטעות, והרי מהרי"ט כ' פן אף לדעת הר"ן דס"ל גילוי לא מהני ואפ"ה ס"ל היכא דהטעתו הוי מקח טעות ואני תמה על מה שפלפלו בדין פטומי מילי דבעובדא דידן' לא שייך פטומי מילי פיון שקבלה בא"ח וקנס וכמ"ש רש"י באיזהו נשך אי לא הוי פטומי מילי פגון שאמרה באמת ובשבעה.

וגם לא ידעתי למה הוצרך לדחוק דבמקום שהתנה בפירוש לא שייך גזירה שמא יאמרו דהכא הוי גט גמור ועושין נשואין מחדש א"כ לא שייך הגזירה. ולדעתי לולא דמסתפינא הייתי אומר דעובדא דאיזהו נשך הוא ממש בעובדא דמור"ם מלובלין והא דאמרה אי קיימת דידך אפא היינו שתחזור ותנשא לו ואין הפנונה שיתבטל הגט ממילא רק שתחזור ותנשא לו, וכן נראה מדקדוק לשון רש"י שכתב שאין זה קבלת תנאי אלא לנחמו ואם תרצה תנשא לאחר, ולפירושם דאי קיימת דידך אפא היינו דלכבטל גיטא, אינו מכונן הלשון ואם תרצה תנשא לאחר והו"ל לרש"י לפרושי והגט קיים אלא פוונתו דהתנאי הי' שתנשא לו דוקא, ולכך כתב רש"י ז"ל שאין זה לשון תנאי ולכך יכולה להנשא לאחר.

וגם ת"ש רש"י אי לאו פטומי מילי ואף אם אמרה באמת ובקבלת שבעה ואם נימא דאי קיימת דידך אפא מצד ביטול הגט מה ענין שבעה דידה לביטול הגט אלא ודאי שנסבעת שתנשא לו בעובדא דמור"ם, וגם בזה יתיישב יותר לשון התו' שכתבו דאף דאדעתא דידה קא גמיר ויהיב איהי גופא אמרה פטומי מילי דלכאורה הם שני הפכים פנושא אחד, ובדוחק ליישב דבריהם וגם לשון פטומי מילי דגבי גט קשיא לי טובא דגבי עובדא דלעיל כתב הרא"ש שאף הלוקח לא החשיב דברים אלו לעיקר התנאי אלא שהניח עוצבו ורוגזו אמנם חשב בלבו אם אחזור התנאי יחזיר מדבריו וטובה השתיקה, וצ"ל הפנונה שפנונת המוכר והלוקח שניהם הי' שהמקח יוגמר בלי תנאי רק שהמוכר הבטיח מדעתו ולא בתורת חיוב לכן הי' ירא להחזיר התנאי וסמך על הבטחתו שלא בתורת חיוב אבל גבי גט היאך שייך לומר אם הוא נותן גט בלי תנאי והוא גט גמור שהיא הבטיחתו שיתבטל הגט וגם לא שייך לומר שהי' ירא שמא תחזור מהבטחתה אטו בדידה תליא מילתא הרי הוא יכול להתנות פרוצונו), ולמ"ש נחא טובא.

וגם בזה יש ליישב מה שהקשיתי למעלה על לשון התוס' והרא"ש בפי' מי שאחזו שהקשו על עובדא דאיזהו נשף דהרי אף אם התנה לא הוי מהני דלא פפלי' לתנאי והקשיתי לשאול דאין זה ענין לת"כ פנין דאמר הלאו והו"ל להקשות מתנאי קודם למעשה או לאו קודם להו, ולפמ"ש שהתנאי הי' שפתחזור ותנשא ממילא שפיר כתבו התוס' שאם הוא התנה פן דבעינן ת"כ וא"ל לפ"ז ממילא לא קשה קושית התוס' די"ל להקפיד דנדאי אילו התנה הוא תנאי פנה הוי בעי ת"כ אבל אם היא אמרה פן וליכא פטומי מילי וכיון דסמך עלה והימנה והיא הטעתו לא בעינן ת"כ כמש"ל בשם מהרי"ט לפרש דעת הר"ן, דז"א דכבר כתבתי דתוס' לא ס"ל סברת מהרי"ט לדעת הר"ן רק דבעינן מצד מעשיו יהי' אומדנא דמוכח, ולפי מ"ש י"ל דמקשה התוס' שפיר על שיטת רש"י וי"ל אף לפי מה שפירש מור"ם בכונת התוס' אבל כבר כתבתי למעלה דנראה עיקר כונת התוס' כמ"ש הב"ח ופני' הושע גם מה שהשיגו הב"ח והמ"ב במה שנוהגין לפי תקנות מהר"י מפאריז לקרוע הגט תיכף ע"כ דהגט חל מעכשיו וגם המ"ב כתב דנוהגים בחופה ושבע ברכות מחדש ע"כ דהגט חל מעכשיו והב"ח האריך מאוד ודחק עצמו לפרש דוקא כונת מור"ם מלובלין דכונתו אם לא ימות הגט בטל ממילא ולא ידעתי על מה ולמה דחק עצמו להוציא דברי מור"ם מלובלין מפשטן ולהשיג עליהם דשפתי מור"ם ברור מללו דגם הוא מודה דהגט חל מעכשיו לגמרי ממ"נ אם ימות יהא גט ואם לא ימות אפ"ה הגט גט דק שצריכה לחזור ולהנשא לו.

משום דע"ד זה נתגרשה ואף די"ל דבכה"ג הוי הגט פסול לדעת מקצת פוסקים דהוי כע"מ שלא תנשא לשום אדם פי אם אלי תשוב מ"מ גט פסול מיהו הוי וצריך חופה ונשואין חדשים והמדקדק בדברי מור"ם יראה שדקדק וכתב דעכ"פ ריח הגט הוי ע"ש ודוק דנלענ"ד שפנין למ"ש, ולפי מה שבררנו עלה בידינו דברי זקני מור"ם מלובלין מתקנין ואחר שנדחו חזרו ונראו, אמנם נלע"ד שתקנת מהר"י מפאריז שיש לומר להבעל בפירוש שאין נוהגין שנה גט ע"ת וגם לא יתן ע"ד שפתחזור ותשאנו רק תסמוך על קשור הא"ח והקנס ואם תעבור אפה יהי' הגט גט ולא יתבטל (וכן מבואר בסדר הגט של מוהר"ם יזיפיש שלנו) ועתה נבא לנגידון דיין דלכאורה לפי מה שבררנו דגם לענין גיטין הולכין בתר אומדנא א"כ ה"ה בנ"ד דנראה לפי משמעות לשון השאלה דלפי דאות עיני מעלתו איכא אומדנא דמוכח טובא וגילוי דפת תחלה שרוצה ליתן ע"ת ואף שלא הזכירו בשעת נתינה אומדנא דמוכח שרצה להזכירו ושכח אמנם לפ"ז לא מצאנו ידיו ורגליו בכל גיטין הנתינתן על תנאי פשבא לפני מורי הוראה נדאי אומר שרוצה ליתן ע"ת וא"כ אף שאנו אומרים לו שלא יזכור התנאי עם הנתינה מ"מ פנין שאומדנא דמוכח שנותנו ע"ת א"כ הוי כאלו התנה קודם כתיבת התנאי וכמש"ל וא"כ אף אם נתקיים התנאי הגט פסול פין דהי' תנאי בשעת כתיבה אע"כ מה שאנו אומרים לו הוי יודע שאין אנו כותבין שום גט ע"ת לכן גמור בלבד לכתוב הגט בלי שום תנאי ואם אח"כ תרצה להטיל איזה תנאי תוכל להטיל בשעת נתינה וגם נוהגין שיאמר הבעל שהוא מבטל כל הדיבורי' הגורמי' בטול או פיסול בגט ממילא אתי דיבור ומבטל דיבור הראשון ואין כאן גילוי דעת ואומדנא פלל ואף אם רוח אחרת עמו דברים שבלב ניהו וממילא הוי גט גמור בלא תנאי פנין שלא הזכירו שנית בשעת נתינה ועוד נלע"ד דהקא גרע טפי דבנדאי אמרו לו שיזכיר בשעת נתינה והוא לא הזכיר אין כאן אומדנא די"ל דעשה פן במתפנין

ועילה מצא שרצה לגרשה ועוד נלע"ד דבלא"ה לשיטת הרמב"ן והריטב"א ולפי דעתי הוא ג"כ שיטת הגאונים והרי"ף והרשב"א דלר"מ דס"ל דבעינן ת"כ במתנת ש"מ אם עמד אינו חוזר דלא אזלינן בטר אומדנא נאנן דס"ל דאזלינן בטר אומדנא לא ס"ל כר"מ רק בגיטין וקידושין לחומרא בעינן ת"כ וחישינן לדר"מ א"כ לדידהו לא מהני אומדנא בגיטין פנין דחישינן לדר"מ ובעינן ת"כ ולדידין אומדנא לא מהני ועוד דבזמן הזה לא מהני אומדנא ויש להחמיר שלא נלה בטר אומדנא דלא בקיאינן כולי האי באומדנא להקל כמ"ש מהר"ם בר' ברוך בתשו' הג"מ ובמרדכי בעובדא דזרק קידושין לתוך חיקה ונערה בגדי יעוי"ש אמנם לדעת מי שלבו נוקפו ונראה לו דכאן הי' בנדאי אומדנא דמוכח שפונתו הי' לגרשה ע"ח יש להחמיר להצריכה גט אחר שתנשא לאחר דלהחמיר י"ל דמה שאמר שמבטל כל דיבור הגורם ביטול או פיסול בגט לא נכלל ביטול על דיבור תנאי הראשון שהזכירו פנין דהרבה פוסקים ס"ל דאין שאר תנאים פוסלין ע"פ אפי' קודם פתיבת התורף אם לא נכתב בגט מלבד תנאי דחויז דפוסל ע"פ ולכה אם לא אמרו לו בפירוש שיבטל דיבור הראשון שהגיד לפני הב"ד שרוצה לגרש אשתו ע"ת אם כן איכא גילוי דעת ואם יש אומדנא עוד בזה יש להחמיר כמש"ל ובריש פרק האשה שנפלו פירש"י במברחת שגילתה בפני עדים והקשה התוס' במאי פליגי ותיירץ מפני דלא התנת בדרף תנאי ואפי' לרבנן תנאה בעינן והקשה הפ"י דבמתנה גילוי דעת מהני קודם המעשה כמבואר בב"ב ותיירצו איני מבין ולענ"ד נראה לפי מ"ש הרא"ש דאם מתה היא זכה המקבל הוי ממש מתנה ע"ת וצריך תנאי אבל בב"ב אין המתנה פלוג פלוג בשום אופן ודוק: שוב ראיתי דיש ליישב קושית התוס' בפשיטות דאין פונת רש"י שהעדים מעידים שגלתה בפניהם זולת שהיא אומרת שגלתה בפניהם דס"ל לרש"י דאף באומדנא דמוכח בעינן גילוי דעת דאל"ה הוי דברים שבלב ולא דמי למתנת שכ"מ דהתם הוא מתנה בטעות כמ"ש בתשובה, ובזה מיושבים כל קושיות הרא"ש דאם הוא אומדנא דמוכח נאמנת לומר שגלתה דעתה ועשתה כדין ודוק היטב: ומב"ב לא קשה דהתם ה"ק דאיכא עדים דגליא דעתא אבל היכא דליכא עדים אי איכא אומדנא דמוכח נאמנת לומר שגלתה דעתא כי היכא דלא להוי דברי' שבלב אבל אי ליכא אומדנא דמוכח לא מהימנא: סימן טו תשובה זו שייכה אחר תשובה הראשונה הנמצא בדר' כ"א ע"ב תשובה שנית להגאון מו"ה משולם א) כתב רומעכ"ת וז"ל וגם ממה ששואל מעכ"ת מכאן נמצא וכן הי' משיטת הרמב"ן, הלא (*תשובת צ"צ סימן נ"ח ומבואר) בקונטרס עגונות סימן נ"ח ובתשובת צ"צ מבואר יותר דאם אמר המקום שיצא משם או שהלה לשם מהני אם לא הוזק לנו אחר ששמו שהולה ממקום שהוא או שיצא ממקום שהוא מהני שמו לחוד אף בלא שם אביו, עכ"ל.

האחרונות קשה מן הראשונות דהרי רומעכ"ת הביא ראי' משיטת הרמב"ן ולזאת אגא מותיבנא תיובתא כלפי סנאי' דמר משיטת הרמב"ן וכעת רומעכ"ת רוצה להסתייע ולעשות סניגור לדבריו מדברי הצ"צ.

וכל מי שיש לו עינים לראות יראה שכל דברי הצ"צ בתשובה הנ"ל סובב והולה לשיטת הרא"ש שהוא החולק בשיטה זו עם הרמב"ן, דשיטת התו' והרא"ש דבעובדא ויצחק ר"ג טעמי' דרביא דלא חייש לתרי יצחק משום דס"ל דשיירות מצויות ולא הוזקו לא

תניישינו והרשב"ן והרשב"א ס"ל דשניירות מצויות אף בלא הוהזקו תניישינו רק טעמא דרבא משום פאן נמצא.

ות"ש מעכ"ת אף דאין ברייה עכ"פ הוי ספק, האמת באם נתקנים אח"כ הוי ספק, משא"כ אם לא נתקנים התנאי בנדאי פסול ממ"נ אי אמרינו ברייה הוהזקו הדבר שאינו גט ובאם אין ברייה. לא הוי גט פלל מתחילתו.

ומ"ש מעכ"ת עוד שפוננתו הי' פיון שגילה דעתו קודם הכתיבה רק על אופן זה אף דלא פירש בדבריו בכל דיני תנאי הי' דעתו דקודם הנתינה יפרש באופן המועיל לדיני תנאי ונמצא תלוי הדבר אי אמרינו ברייה והא ראיה שהמ"מ לא תפס בהלכות גירושין פ"ח דין י"ו רק שצריך להיות תנאי שאפשר לקיימו ולא שאר דינים, פי באם לא אפשר לקיימו הוי רק כמפליג בדברים ואין בדעתו פלל לתנאי ולא בשאר דיני תנאי, רק חששתי פן יאמרו דתנאי כפול ג"כ לא הוי גזירת הכתוב רק דהוי ג"כ פאלו לא התנו פלל ומפליג בדברים, לזאת הבאתי ראי' משליח דא"צ תנאי כפול וע"כ מטעם גזירת הכתוב וכו' הוא גזירת הכתוב ובשליח א"צ תנאי כפול עכ"ל.

והנה מלבד פי הרוואה לשונו שהגיע אלי יראה שאינו סובל בשום אופן פירושו שפירש דבריו עתה, אמנם אף לפי תה שפירשו עכשיו ג"כ דבריו תמוהין. תחלה מה שהביא מחלוקת רש"י ותוס' במי שאחזו, לא ידעתי מה ענינו לכאן.

ומ"ש ונ"ל באמת דעת רש"י כן בגיטין דאף אם לא נתקנים הוי ספק גט אי אמרינו אין ברייה אמנם התוס' חולקים על רש"י יעו"ש בגיטין פ' מי שאחזו עכ"ל דברים תמוהין הם דמעולם לא עלה על דעת רש"י לומר דלאחר שנתברר שלא נתקנים התנאי יהא הגט ספק, דהרי גמ' ערוכה היא,, תני ובלבד שימות" פירש"י בהדיא דאם לא מות חיוב חטאת.

זולת שהרשב"א בחדושי ותוס' לשיטת מהרש"ל עשו מזה קושיא על רש"י אבל אליבא דאמת גם רש"י מודה דאם לא נתקנים התנאי אינו גט פלל כמבואר בברייתא. והפ"י יישוב קו' הרשב"א והתו' (ובאמת הרוואה בסוגיא יראה שדעת רש"י דאף דאין ברייה ועד המיתה הוי ספק מגורשת אמנם אם לא מת אף הבא עלי' חייב חטאת) ותו' והרשב"א הקשו בזה על רש"י במי שאחזו בדר' ע"ג בד"ה תני ובלבד שימות וכן הוא ברשב"א דלשיטתו הי' ראוי לומר אף שלא מת פלל הוי ספק מגורשת.

אמנם תו' לדינא כתבו דאם אין ברייה אף בנתקנים התנאי אין הגט חל כמו שהביאו ראי' מעירובין אבל בלא נתקנים התנאי אליבא דדינא אין פאן מחלוקת. אמנם מלבד זה דבריו תמוהין מאד דלפי מה שהניח הנחה דנ"ד הוי פאלו התנה ולא נתקנים התנאי לא ידעתי לאיזה צורך הוצרך להקדים דברי המרדכי והפ"י ומחלוקת מהר"י בי רב ומהר"ל בן חביב באם גילה הדברים בפני אחרים ומאי צורך לעשות ממ"נ אחרי שדעתו דנ"ד הוי פאלו התנה ולא נתקנים התנאי, מה חילוק יש בזה בין דעת מהר"י בי רב ובין דעת מהר"ל חביב דהרי כ"ש לדעת מהר"ל חביב שיכול להתנות בפני אחרים, כ"ש דאם לא נתקנים התנאי הגט בטל ומה צורך להביא דברי הפ"י שכ' דאף למאן דפליג על הרמב"ם מודה בתנאי שאין בידו לקיים דאין להזכיר קודם כתיבה מטעם ברייה, דאף נימא

דמותר להזכיר תנאי קודם פתיכה פשוט דהגט בטל אם לא נתקיים התנאי ומי לא ידע בכל אלה, ועוד שהרי רומעכ"ת כ' וז"ל וא"כ בנ"ד לדעת מהרי"ט דמהני תנאי בפני עדים אחרים הרי פאן הגט פסול כיון שגילה דעתו קודם בפני הרב התנאי הוי פאלו התנה בפני עדים אחרים קודם הפתיכה דלא הוי לשמה עכ"ל.

הרי נראה בעליל דכוננתו הי' לפנסלו לדעת מהרי"ט מטעם לשמה, ואי פפירושו עכשיו דכוננתו שהוי תנאי גמור ולא נתקיים התנאי א"כ אין חולק בזה ובנדאי הגט בטל אליבא דכ"ע.

ואם כוננתו הי' דאפי' לשיטת מהרי"ט מלבד כי א"א בשום אופן להעמיס פן בלשונו אמנם מלבד זה אין פאן רבותא לשיטת מהרי"ט פאשר פבר פתבתי דמעולם לא חלק רש"י ע"ו עם התוס' ומה גם שרומעכ"ת לא הביא פלל בתשובתו הראשונה לא דברי רש"י ולא דברי תוס'.

גם מה שכ' מעכ"ת שלא הגיע לידי מה שכתב אח"כ לגיסו הרב דק"ק טשערקאב, אם אמנם כי אמת הדבר שלא הגיע לידי כ"א תשובתו הראשונה. אמנם אף לפי מ"ש מעכ"ת עכשיו לא אוכל לירד לסוף דעתו במה שכ' הטעם הוא פשוט כיון דגילה דעתו קודם הפתיכה רק על א פן זה אף דלא פירש בדבריו פכל דיני תנאי הי' דעתו דקודם הנתינה פכרש באופן המועיל לדיני תנאי ונמצא תלוי הדבר אי אמרינו ברירה עכ"ל.

מה שפשוט בעיני מעכ"ת דלא בעינן ת"כ קודם הפתיכה פל שפדעתו להתנות קודם הנתינה. לענ"ד הדבר פשוט להיקף דמחשבתו ודעתו לא מהני פלל כיון שלא התנה בפירוש בתנאי פפול פאשר הארכת בתשובה הראשונה ושניה והבאתי ראי' מתשו' הרא"ש שהביא הטור סימן קנ"ה, ולא ידעתי היאך הדבר פשוט בעיני מעכ"ת בלי שום ראי'.

ומה שנראה מדברי מעכ"ת משום דת"כ הוא מגזירת הפתוב והביא ראי' מהא דלא בעינן בשליחות ת"כ, דבריו תמוהין מאד: נדא דאף אם לו הי' פדבריו דת"כ הוא מגזה"כ אפתי מנ"ל לחלק בין קודם הפתיכה לאחר הפתיכה.

שנית דלא מצינו בשום ספר שגזירת הפתוב דלא בעינן בשליחות ת"כ וגם לא מצינו בפתוב שום חילוק בין בע"ד לשליח וכן בין קודם הפתיכה לאחר הפתיכה ואדרבא הרא"ש פתב בהדיא דהא דת"כ מהני הוא מגזירת הפתוב דאל"ה ה"א דת"כ לא מהני ג"כ משום דלא אתי דיבור ומבטל מעשה וכן פתבו התוס' בכתובות פרק אע"פ אי לאו דגלי לן רחמנא דילפינו מתנאי ב"ג וב"ר ה"א דשום תנאי אינו מבטל את המעשה.

הרי מבואר בהדיא דהא דמהני ת"כ הוא גזירת הפתוב. וביותר אני תמה מ"ש רומעכ"ת להוכיח דת"כ הוא מטעם גזירת הפתוב ממה דבשליחות לא בעינן ת"כ וסותר דברי עצמו דהרי בתשובתו הראשונה הביא דברי הפ"י הטעם דבשליחות לא בעינן ת"כ דדיבור ודיבור הוא ואתי דיבור ומבטל דיבור וכן הבאתי אני בשם מהרי"ט ועוד הבאתי דברי הר"ן שנתן טעם אחר, וגם מעכ"ת הביא דברי בעל פנסת הגדולה דאף בשליחות בעינן ת"כ, ובלי ספק לא פליגי בגזירת הפתוב רק דרומעכ"ת הכריע פדעת האומרים דלא בעינן ת"כ בשליחות מטעם שכתב הפ"י דאתי דיבור ומבטל דיבור.

ומה שפכת מעכ"ת ונמצא הדבר תלוי אי אמרינן בריה דבריו באו סתומים ולא יכולתי להקלמם, ומה שהביא ראי' מדברי הה"מ, אין זה אפילו דקדוק קל דלרבותא נקטי אע"פ שנעשה פהלכתו, ודברי הה"מ לקוחים מדברי הרשב"א בחידושו, ונראה מעכ"ת שכן הוא ולא מייירי כלל מהיכא שגוף התנאי לא נעשה פהלכתו יעוי"ש: ועוד יש לפרש באופן אחר אמנם א"צ להאריך כי אין להוציא דין חדש מדקדוק פנה, ומה גם אחרי שמפורש להקפיד בדברי תשובות הרא"ש שהביא הטור שפכתתי למעלה, ועוד דלפי הרא"ל מהה"מ אפילו לא הי' דעתו לפרש אח"כ רק התנה קודם פתיכה לא בעינן ת"כ ומלשון מעכ"ת נראה דדוקא בדעתו לפרש אח"כ: ומה שכתב רומעכ"ת דלדעת המקשן לא ישגיח השכ"מ ויזכור התנאי דוקא אחרי שאין נ"מ לדינא כבר גיליתי במכתבי הראשון שאין דרפי לנצח בדברים שאין נוגעים לדינא, ובאמת הוא טעות גדול דאם מזכיר התנאי בפירוש לא שייך גט לאחר מיתה רק דרב הונא מייירי בסתם וא"כ חנא ידעינן פוננת הש"מ כמו שפסקנא לפי דבריו אנו דנין פוננת הש"מ כן לפי שיטת המקשן ודוק.

גם מה שהעתיק מעכ"ת בשמי שפכתתי דאף דאין בריה מ"מ הוי ספק, וע"ז הביא מעכ"ת מחלוקת רש"י ותוס' בזה דאם לא נתקיים התנאי בנדאי פסול. הנה מעולם לא פכתתי לשון זה ולא באתי לידי מדה זו ומה שפכתתי אין ענין כלל למה שהביא רומעכ"ת שיטת רש"י ותוס', וזה לשוני שם, והדבר ברור דאף לדעת מהר"י בי רב דאף דהגט פסול אסורה לכהן וכוננתי הי' דהמתנה תנאי קודם פתיבת התנאי הגט פסול והוי ספק מגורשת, וכבר נתן הרמב"ם טעם לזה בתשובתו לתקמי לוני"ל ולא הי' פוננתי כלל לדין אם לא נתקיים התנאי וכוננתי הי' דמחלוקת מהר"י בי רב ומהר"י בן לב אינו ענין כלל לנ"ד וממ"נ אי הוי תנאי גמור א"כ פנין שנתבטל התנאי נתבטל הגט לכ"ע בין לדעת מהר"י בי רב בין לדעת מהר"י בן לב, ואי לא הוי תנאי כ"ע מודו דהגט קיים בין לדעת מהר"י בי רב ובין לדעת מהר"י בן לב ואין מחלוקתם ענין לנ"ד, דמטעם מהרי"ט הוי ספק מגורשת כמש"ל, אבל בנ"ד לא שייך דין מהרי"ט כמש"ל וכאשר פכתתי בתשובה הראשונה: סימן יז ב"ה רב שלום וברכה מאלקים המשדד המערכה.

לאהובי ש"ב הרב המאוה"ג החרוף ובקי. חכם חרשים, בנן של קדושים, שלשלת היוחסין, נ"י ע"ה פ"ה, פבוד מו"ה משה הרב דק"ק טטערקאב עם סיעת מרחמוהי ה"ה הרב המופלג הנגיד וקצין מו"ה אליעזר נ"י וחד דעמין ה"ה הרבני המופלג הנותיק מו"ה מרדכי נ"י הנה הגיעני חבילות תשובות והקיפוני פתנורו של עכנאי ומאוד חשקה נפשי להשתעשע בדבריהם ולטייל עמהם ארנפות וקצרות אבל מה אעשה כי הטרדות סבבוני זולת טרדת פורים אשר לא יכולתי מלט משא אמנם לכבודם ולאהבתם לקחתי מעט פנאי לעצמי בשעה שב"א ישנים בכדי שלא להשיב שלוחם ריקם ואי"ה עוד חזון למועד לעתות הפנאי זולת בעיקר הדין אשר הנלע"ד ותחלה אשריב על מה שתמהו עלי שלא הבאתי ראי' מתשובות הרא"ש ושו"ת מהרי"ט דלעולם אמרינן ע"ד הראשונה הוא עושה ובלי ספק שלא נעלם זה ממני וא"ל תשובות מהרי"ט אני רגיל לקרות בו כי הם בחונים פנהב וצרופים כפסוק מזונק שבועתים וגם בתשובה שפכתתי אז הבאתי תשובותיו בכמה מקומות וזה לי לעד כי תשובות הרא"ש הלוו הבאתי ג"כ בתשובה הנ"ל בשני מקומות וגם מור"ם מלובלין הביאה באותו תשובה שפלפלתי ואיך בעודי עסוק בה ומה שמשמשו ידי שכחתי אמנם אני אוסיף להפליא הפלא ופלא וכי לזו הצרכנו

ומעולם לא עלה על לבי להסתפק בזה פאשר אבאר, אמנם לפ"ד אבאר לרונחא דמילתא
אילו היינו צריכים להביא ראי' מזה לא היינו יכולין ללמוד ממנו לבד פי התם עיקר
הטעם שלא הוצרכו לפרש אחר שפבר פירש ואיכא למימר דבכונה לא פירש שנית מפני
שסמך על דיבורו הראשון אבל הקא הזכירו להזכיר קודם הנתינה בפירוש והוא לא
הזכיר אתרע ואיכא למימר שחזר בו ועוד בעובדא דהרא"ש ייחד עדים במתפונן להודיע
להם הכונה בנתינה וגם מתחלה הי' דעתו ליתנו סתם אחר שהודיע פונתו במתפונן
להעדים ובתשובת מהרי"ט לכאורה יש לעיין מתוספתא זו דמבואר אף שהלכו לביתם
ואח"כ חזרו אמרינו דע"ד הראשונה הוא עושה וכ"מ בש"ע חלק ד' ובאה"ע סי' כ"ט
ס"ט ולכאורה קשיא מהי תוספתא על הא דכתב הר"ן בקידושין דאע"ג דכפל תחלה
אם לא אסיק לא יהא זביני אפ"ה אם לא התנה בשעת מסירה אינו פלוגא ומכאן הביא
הסמ"ע בתשובת גאוני בתראי לסתור דעת מור"ם מלובלין שכתב ג"כ בעובדא דידין
דאמרינו ע"ד הראשונה הוא עושה וחילק בין האי דפטומי שהי' סמוך למעשה ובין
עובדא דמור"ם מלובלין שהי' קודם דקודם נכתב דאין לחלק בין הגיד לפני הקונה ובין
הגיד לפני אחרים והביא ראי' ע"ז מהר"ן ונאף מור"ם מלובלין וב"ח לא חלקו עליו רק
כתבו דהי' עסוקין באותו ענין ולכך אמרינו ע"ד הראשונה עושה ונהי דמקח וממכר יש
ליישוב משום דכיון דבשעת מקח לא הזכירו שום קציצה כלל פ"כ סמכו על דברים
שבלב אמנם מקידושין לכאורה קשיא כיון דנתן לה דינר בסתם נימא דנתקדשה בדינר
ודברים שבלב אינם דברים א ונלע"ד לחלק דוקא היכא דאיכא מידי למיתלי מדוע חזר
מבראשונה כמו בדעתא למיסק שכתב הר"ן דאולי זוי איצטריכו לי' אבל הקא לא
מבעיא בתבע האיש את האשה דליכא למימר שחזרה בה ונתקדשה בדינר אלא אפי'
בתבעה האשה עכ"פ אין סברא לומר שנתקדשה בפחות שרצה הבעל ליתן בלי טעם
ולכך הוי האומדנא דמוכח וכן בעובדא דמור"ם מלובלין י"ל דחזר בו מחמת שהמסדר
אמר שיתן גט סתם, אמנם בעובדא דמהרי"ט אין טעם לומר שחזר בו מה שמתחלה לא
רצה ליתן רק על זמן ארוך וגם היא נתרצית על הזמן רק על זמן קצר ממנו ומדוע
נתרצה עכשיו ליתן גט שיחול מיד ולכך הוי אומדנא דמוכח ומהני אבל הקא י"ל חזר בו
או עילה מצא דהיא לא הי' מקבלת גט ואין מגרשין בע"כ לכך נתפטר ע"ת ואח"כ
הוציא מחשבתו אל הפועל וגירשה לגמרי כל זה פתבתי לרונחא דמילתא ועוד לכאורה
בלא"ה אין ראי' ממהרי"ט משום דלחומרא חשש הרב ובזה מיושב לכאורה מה שהקשה
מע"ל דהא לא כפל תנאה דהדבר פשוט דלחומרא חיישינן אף בלא כפילא אמנם מה
שתייר מע"ל משום דהיא ע"י שליח דברים אלו מרפסין איגרא אם למדנו בשליח
ששינה שליחתו דזהו עיקר הדין של הר"ן והרשב"א וכן מבואר בב"ש סי' קמ"ג סק"ז,
אמנם אם השליח לא שינה משליחתו ועשה ציווי המשלח לא למדנו דלא בעינן ת"כ
ועיין במהרי"ט ח"ר סי' ס"ו ובח"ש סי' יוד במה שהמציא לתלות התנאי בביתול שליחות
ונכתב הנוסח בתנאי כפול, אמנם אף אם נימא אם תלה התנאי בביתול השליחות לא
בעינן כפילא לפי מה שנתן מהרי"ט בקידושין הטעם דאתי דיבור ומבטל דיבור הדבר
ברור היינו דדוקא היכא דתלי בפירוש התנאי בביתול השליחות אבל האומר רצוני ליתן
גט ע"ת באם אבא לא יהא גט לא תלי בביתול השליחות ולא בסופר ולא בלשמה רק
תלי התנאי בנתינה דהרי אתקין שמואל לא יהא גט ונאף אם השכ"מ כתב בעצמו אפתי

עכ"פמוכח דלשון לא יהא גט אינו ביטול שליחות הסופר זולת ביטול גופו של גט שיהא פקחם והדברים עתיקין בהתשובה שכתבתי בק"ק בראד על דבר הגט שנתן חתן הרב משטירין ואין פאן מקום להאריך (דלדעת הרמב"ם עיקר הביטול הוא גופו של גט ואף לדעת הסמ"ג והתרומה דס"ל דביטול גופו של גט הוא ביטול שליחות הסופר והעדים ע"כ צ"ל לדידהו דבתנאי מתנה על ביטול הנתינה דאי קאי על גופא של גט קשה תרתי קדא דלא הכריעו אם יכול לבטל גופו של גט כלל ועוד דהרי כתבו דאף לגרסא דיכול לבטל צריך לבטל בפני סופר והעדים ולא מצינו שהקפידו על זה לא בש"ס ולא בשום פוסק אלא ודאי דקאי על ביטול נתינה ודוק) ומכ"ש דאין מקום לומר דאף למאן דלא בעי שליחות בגט רק משום לשמה לא בעינן כפילא ולומר דהפננה בלא יהא גט יהי ביטול לשמה דא"כ תיקשה תשובו' הרא"ש שהביא הטור בסי' קמ"ה והבאתיו בתשובה הראשונה, וק"ו בנ"ד שלא אמר לשון לא יהא גט רק ודאי אטר בפשיטות שרוצה גט ע"ת אם יבא במשך שתי שנים תהי' אשתו פבראשונה או לשון אחר וזה ודאי אין משמע ביטול גט רק ביטול נתינה ומילתא דלא רמיא עלי' דאינש כו' ואין להאריך בדברים אלו כי בלא"ה הן דברים שאין להם עיקר ולא נהירין כלל וגם בעובדא דמהרי"ט גם פן אין לומר דהפננה הי' על ביטול השליחות כיון שלא הזכיר כלום מזה ואדרבא מתחילה הי' דעתו ליתן הגט בעצמו רק אחר שעמד על פרק הנסיעה והי' נחפז ללכת אמר כתבו והיא נאמר שפ"ד ראשונה סמך מתחלה לא הי' הפננה על ביטול השליחות והיא נאמר שעכשיו הפננה על ביטול השליחות ולומר דהפננה כתבו ותנו אם לא באתי דאפתי לא ידעינן אם כתבו עכשיו ותנו אם לא באתי או כתבו ותנו אם לא באתי והוא לא פירש כלום, ואף דמהרי"ט המציא בנחפז ללכת שני דרכים ואחד מהם לתלות התנאי בשליחות, מלבד כי שם בעצמו מביא הנוסח בת"כ.

אמנם מלבד זה הרב זלה"ה הי' המציא ראשון בזה והרגיל בתשובותיו יראה שחלק הראשון לא נחלק פסדר הטורים רק סדורים פסדר השנים ובעוד כותבו תשובה זו עדיין לא המציא דרך זה.

ומה גם שלא הורגלו בכך ולא נעשה בב"ד של הרב זלה"ה אמנם הדבר פשוט שהורגלו בגט זמן פמבואר שם בתשובה ובש"ע סימן קנ"ד ובזה לא צריך כפילא ואולי גם תחלה לא אמרו רק שרוצה ליתן גט זמן ולכך לא בעינן כפילא ולא הוי תנאי ושייך שפיר שפסדו על דבריו הראשונים או שאמר כתבו פתיקון חכמים: כ"ז פתבתי לרונחא דמילתא.

אמנם נפלאתי אנה מצאו שנסתפקתי אי אמרינן ע"ד ראשונה עושה אם לאו ולפי הנראה לא שתי לבם לעיין כלל בתשובתי ומעולם לא נחלק אדם בעולם בזה היכא דעסוקין באותו ענין ואפי' הסמ"ע מודה אם לא הי' קודם דקודם כמש"ל וכן מוכח מעובדא דפטומי מילי.

אמנם צריך אני לבאר עיקרון של דברים שנסתפקתי בהם שלענ"ד ראוי להקמיר בנ"ד בשבילן, הספק הראשון שהתחלתי בו הוא דלכאורה יש לדמותו ליוצא בש"ירא וקולר, ודעת הרי"ף שפולם שוים לשכ"מ.

ולפ"ז לשיטת ר"ת ורש"י דשכ"מ אם עמד חזר ה"ה לקולר ויוצא בשיירא דחזר אף אם לא אמר כלום ולא בעינן שום תנאי וכ"ש כפילא משום דיש אומדנא דמוכח מצד המעשה עצמה אף בלא הדיבור.

אמנם אפתי י"ל דאם נסמך על אומדנא לחוד יש חשש דשמא יאמרו יש גט לאחר מיתה ובנדאי אף פאן אם נסמך על האומדנא לחוד יש חשש הנ"ל דהרי אילו הי' מת בתוך משך זמן התנאי היתה מותרת לעלמא במקום זיקת יבם ועכשיו אנו אומרים דחזר והגט בטל יאמרו דיש גט לאחר מיתה, וע"ז פתבתי דדבר זה תלוי במחלוקת מור"ם מלובלין והחולקים עליו שחלקו בשני ענינים, א' דהחולקים הרש"ל והב"ח והסמ"ע ומור"ם אלשיך ס"ל דבגיטין דבמקום דבעינן ת"כ לבטל המעשה ואפ"י מעשה קודם לתנאי לא מהני רק דבעינן דוקא תנאי ב"ג וב"ר פדי לבטל המעשה הא לא"ה אין פח בתנאי לבטל המעשה ה"ה אפ"י אומדנא לא מהני לבטל הגט אף דבש"ד לא בעינן תנאי ב"ג וב"ר היכא דאיכא אומדנא דמוכח מ"מ גבי גט לא מהני אומדנא לבטל המעשה, ונראה מדבריהם שאפ"י לחומרא לא אזלינן בטר אומדנא בגירושין ואין זה ענין לכתבו ותנו דאזלינן בטר אומדנא דשם אנו מפרשים לשונו מ"ש כתבו דנדאי לא רצה לשחק א"ו פוננתו הי' במה שאמר כתבו ג"כ ליתן ואין זה ענין לת"כ היכא דבעינן ת"כ לבטל המעשה ומה בכך שהבעל שגג ושכח מלומר התנאי אין המחשבה מוציא מידי מעשה הגירושין אפ"י באומדנא דמוכח ומדמחשבת בעלים לא פסלה כ"ש דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן לומר שסמך על דעת המסדר והמסדר חשב בלבו תנאי ב"ג וב"ר והם דברים שאין להאריך ולהשיב עליהם מפני הכבוד, וכבר יישוב מור"ם אלשיך האי דשכ"מ בדוחק כמ"ש בתשובה הראשונה וגם אני יישבתי לדעת מהרי"ט.

ואני תמה דלפי הבנתם שרצו להביא ראי' דאזלינן בטר אומדנא בגיטין וקדושין הי' להם להביא ראי' מגמרא ערוכה בב"ק סוף פרק הגזול אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מנפה שחין דאי לאו משום טעם דטב למיתב טן דו הוי אזלינן בטר אומדנא: אבל זה פמה חדשים שפתבתי ליישב דברי הגאון ח"צ שהקשה סי' מ"א על הרא"ש מתוס' דכתובות דף מ"ו ד"ה שלא כתב לה אלא ע"מ לכנסה ולפי מה שביארתי שם אין משם ראי' אפילו לענין קידושין אמנם מה שדימו איילוניית לאומדנא וכתבו דדעת הסוברים דצריכה גט משום דלא אזלינן בטר אומדנא ולא ס"ל סברת מהרי"ט א"כ לדידהו אף בקידוש ולא בעל בעי גט מדאורייתא וזו לא אמרה אדם מעולם ולדבריהם לדעת הסוברים אליבא דר"מ דגם במזון לא אזלינן בטר אומדנא הקונה דבר ונמצא בו מום אינו חוזר ויישקע הדבר ולא יאמר כי דברים אלו אין צריכים אומדן כי אין אשה אלא לבנים ואיהי בעי לאתנויי ולא הוא וכל הקונה קונה דבר שלם ועל המוכר להתנות וכל מה שהוא חסרון בגוף המקח א"צ תנאי: נחזור לענינינו, ודעת מור"ם מלובלין דאף אליבא דר"מ דבעי ת"כ לבטל המעשה מהני אומדנא אף בגיטין עוד חלקו באם גילה דעתו תחילה ס"ל למור"ם מלובלין דלא שייך חששא דיש גט לאחר מיתה אף דלא כפל התנאי משום דהגילוי דעת תחלה בעסוקין באותו ענין הוי אומדנא דמוכח מצד דיבורו והוי תנאי גמור והוי כאלו הותנה התנאי כפול מפורש ולא שייך הגזירה ורצה להוכיח פן מתוס' בבא מציעא גבי עובדא דפטומי מילי, אע"ג דהוכרח מור"ם להודות דאף באומדנא דמוכח וגם הותנה בפירוש בשעת נתינה רק דלא כפלי' לתנאי' חיישינן דיאמרו דיש גט לאחר

מיתה כדמוכח מדשמואל דהתקין כפילא בשכ"מ וכתבו התו' דלשיטת ר"ח ורש"י מש"ה תיקן שמואל כפילא משום דס"ל כרבה ורבא וכמ"ש בתשובה הראשונה בשם הב"ח בפ"י דברי הטור מ"מ ס"ל למור"ם דאם הותנה קודם התחלת המעשה עדיף טפי ולשיטת החולקים הוא דבר שאין לו שחר שיהא עדיף מה שאחר קודם המעשה ממה שאמר בשעת מעשה וס"ל דסוגיא דפטומי מילי אתיא כרבנן דר"מ אבל לר"מ כל היכא דליכא ת"כ אף דאיכא אוןמנדא והותנה בפירושו רק דלא כפלי' לתנאי' אף דהי' קודם התחלה אפ"ה איכא חששא דיאמרו יש גט לאחר מיתה, והתחלתי לפלפל בשני ענינים (אף אלז הי' התנאי והאוןמנדא שוין כמו בשכ"מ דהאוןמנדא הוא אם ימות וכן הגילוי דעת בעובדא דמור"ם מלובלין הי' אם ימות משא"כ פאן דאוןמנדא אפי' אם יחזור אפי' אחר כמה שנים בלא הזמן והגילוי דעת והתנאי הי' על זמן שני שנים) והבאתי ראיות דמאן דס"ל דהולכין בממון בתר אוןמנדא אף לר"מ ולא בעינן ת"כ לבטל המעשה ה"ה לענין גיטין מתבטלין באוןמנדא אמנם הבאתי הרבה פוסקים דס"ל דכל היכא דהותנה ולא בפירושו מגרע אף פח האוןמנדא ולדידך' בנ"ד אדרבא דמה שהותנה ולא כפל מגרע האוןמנדא ודעת מהרי"ט פדעת הר"ן לחלק דכל היכא שונכנס לבית הספק בעי תנאי פפול וחזות קשה ראיתי בדברי הרב מו"ה אליעזר בהעתיקו דברי מהרי"ע עבר על כל תוסיף והפסיד הפונה וכן לא יעשה שפטיים בדברי מהרי"ט וז"ל אבל היכא שהדבר ברור ואומר פן או מגלה דעתו בשעת מעשה א"צ לכפול דגילוי דעת עדיף מתנאי עכ"ל וכ"ז הוסיף מדעתו והפסיד הפונה דכונת מהרי"ט דוקא דלא עלה על לבו הצדה גי וסבור הי' שא"צ לשום תנאי משום שלא הי' ספק כלל אצלו ולכך מהני האוןמנדא משום דלא הי' צריך להתנות משא"כ בנ"ד שונכנס לבית הספק אם יבא אם לא יבא ובנדאי הי' ראוי ליכנס בספק אולי יבא במשך הז"ל או לא בנדאי בעינן ת"כ עוד פתב דאתקין שמואל בשכ"מ ת"כ משום שיורד לספק ונה ממש יציבא בארעא וגיורא בשמי' שמאי, ולא אוכל לירד לסוף דעתו בכל מ"ש בענין זה ואני הוכחתי להיפך דבשכ"מ אינו יורד לספק דהא דומה לו שונדאי ימות דאל"ה הי' הגט פסול בלא"ה להרמב"ם משום בריר' יעו"ש בתשובתי ונדברי הר"ן אינם סותרים זא"ז לפי מה שפירשתי דברי מהרי"ט לא מבעיא לשיטת ר"ת דס"ל בהאי דגיטו כמתנתו דמירי בהדיא דנותן גט מחמת מיתה בפירושו וע"ש בפני הושע ובמה שהארכתי שם בתשובה ראשונה ס"ל לר"ת דאפי' במצוה מחמת מיתה ליכא אוןמנדא דפשיטא דבעי ת"כ אלא אפי' לשיטת רש"י ור"ח הרי כתבו התוס' דלהני בעינן כפילא משום דאיכא חששא דשמא יאמרו כו' ואילו התנה ולא כפל הרי נכנס לבית הספק פינו דהתנה וא"כ אם לא כפלי' אין התנאי פלום ונהדר איכא חששא דשמא יאמרו, כמש"ל אליבא דשמואל לשיטת רש"י ור"ח כל היכא דהתנה ולא כפל איכא חששא דשמא יאמרו.

אמנם פאן הדבר ברור שמהרי"ט מודה דבעינן כפול פינו שגילה דעתו שהי' מסופק אם יבא ואם לא יבא כמו בע"מ שאמה פהנת. והנה בענין אוןמנדא הסכמתי לדעת מור"מ מלובלין דלא כמהרש"ל וב"ח וסמ"ע ומור"ם אלשיך רק דאין דחילוק בין ממון לגיטין אפי' היכא דבעינן ת"כ אליבא דר"מ לבטל המעשה, אמנם במ"ש מור"ם מלובלין דעובדא דפטומי אתיא אפילו לר"מ משום דהותנה קודם אף דלא כפל הוי ככפל בזה.

והנה מדברי התוס' והרא"ש בגיטין מבואר בהדיא בסוגיא זו דאתיא פרבנון דר"מ, וגם הוכחתי דלא עדיף מה שאמר קודם ממה שאמר בשעת מעשה והנה לפמ"ש אם לימא דע"ד דבריו הראשונים נתן א"כ מלבד דלשיטת הפוסקים דתנאי מגרע פח האומדנא א"כ אין פאן לא תנאי ולא אומדנא פיון דלא כפל תחלה לתנאו, וכבר פתבתי דגם לדעת מהרי"ט כ"ש שהדין פן בנ"ד דבעינו ת"כ פיון שירד לספק ק"ו פאן שאין הגילוי דעת שנה להאומדנא וא"כ הגילוי דעת הוא ביטול האומדנא ואם גימא פיון דלא כפל' לא ביטל האומדנא אפתי אף דאיכא אומדנא איכא חששא דגט לאחר מיתה כמו שהוכחתי מדאיתקין שמואל.

ואם גימא דביטל דבריו הראשונים וליכא רק אומדנא לחוד א"כ גם מור"ם מלובלין מודה דאיכא חששא דשמא יאמרו ועכ"פ אף אם אמרינו דע"ד הראשונים נתן אינו מועיל פלוס פיון דלא כפל לתנאו.

כ"ז יוצא מתוך הפלפול שפתבתי באריכות, ולפי הנראה לא שתו לבם לעיין בכל מה שפתבתי וכמדומה אף דרף העברה בעלמא. זהו ספק א': עוד שנית יש לפקפק דהדבר ברור דאם מזכיר תנאי קודם פתיבת הגט אם גימא דכל עשיותיו הרי הוא עושה ע"ד דבריו הראשונים א"כ לא מצאנו ידו ורגליו בכל הגיטין הניתנין ע"ת פשבאין לפני ב"ד ואומר שרוצה לכתוב הגט ע"ת דא"כ הוא פסול לדעת הרמב"ם והש"ע ולא מצאו אנשי חיל אופן ליתן גט ע"ת בנחפז ללקת אם לא גט זמן פמבואר בש"ע סי' קנ"ד והבאתי דברי מהרי"ט ומבי"ט ומוהר"י בי רב דאפילו אם הסופר לא ידע פלוס רק שהגיד בפני אחרים שיתן הגט על תנאי אפ"ה הגט פסול, וצ"ל שיאמרו לו שיגמור בלבד לגרש בלי תנאי ואם יהי רצונו אח"כ בתנאי זפירונו בנתינה, ואם גימא מאחר דמור"ם בסדר גיטין לא הזכירו אין צורך בזה א"כ ע"כ צ"ל דס"ל למור"ם דבהא שמבטל כל דיבור הגורם לפסול הגט בכלל גם דיבור התנאי למאן דפסל (ובאמת לענ"ד מוהר"ם מיירי שלא הזכירו סמוך לנתינת הגט בפני ב"ד או בפני עדים שיהא בעסוקין באותו ענין רק קודם דלא ע"ד ראשונה נותן ולכך לא הזכיר זה), אמנם אף לפי דעתם שלא הזכיר המסדר להפעל שישכים בלי תנאי כפשוטא דלישנא דסדר גיטין ע"כ צריכים להודות שנתבטל דבריו הראשונים במה שביטל כל דיבור הגורם לפסול הגט וכ"ש בנ"ד שכתבו דכל העם ידעו שיתן על תנאי וגם הסופר הי' יודע מהתנאי שאמרו תחלה שהוא פסול אם נאמר שיש ממש בדיבור הראשון אע"כ שבטלו או מחמת שלא כפל תנאו.

עוד פתבתי דאם גימא דבאמת שגגו בזה ואיכא אומדנא ולא נכלל בכלל הביטול התנאי הראשון הוי עכ"פ אומדנא וגילוי דעת איכא למימר דהגט פסול לחומרא שנכתב ע"ת וצריכה גט אחר להנשא לשוק, ועוד פתבתי דיש להסתפק דאין אנו בקיאים כמ"ש מור"ם מרוטנבורג בהגה' מימוני' ובמרדכי וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה דאולי לא דמי ליוצא בקולר וליצא בש"יירא וכבר פתבתי דהדיבור הראשון אינו פלוס שלא הי' פפול אף אם גימא שלא בטלו וסמוך על דבריו הראשונים.

ועוד פתבתי דאף התיר איסור נגד הרמב"ן והריטב"א וילדעתם הוא דעת הגאונים דלר"מ לא מהני שום אומדנא אפ"ה במזון ק"ו בגיטין וקידושין רק דאנו לא קיי"ל כר"מ, אמנם בגיטין וקידושין חיישינו לדר"מ וילדיהו לא מהני אומדנא וצ"ל לדידהו בהאי דרב הונא

דגיטו כמתנתו פשיטת ר"ת ועיי"ש, או כמ"ש לשיטת מהרי"ט וא"כ פאן יש להקמיר אף בדאיפא אומדנא מצד המעשה גופא גם כפר כתבתי דכאן אין הגילוי דעת והאומדנא שונים ולשיטת ר"ת אין פאן אומדנא אף בשכ"מ.

ועוד כתבתי פשהזכירו שיזכיר התנאי בשעת נתינה אם ירצה ליתן בתנאי א"כ אין לומר שסמך עצמו על דיבורו הראשון וגם האומדנא בטילה די"ל דעשה פן במתכוין כמ"ש למעלה: השמטה שוב ראיתי דבלא"ה לענ"ד יש לעיין במהרי"ט שהביא ראיה מההוא דתוספתא דנראה ברור דהיא דתוספתא לא מייירי מענין תנאי כלל דהיינו שזה הי' רוצה לקדשה בדינד ע"מ ליתן לה מנה וזו היתה רוצה בתנאי שיתן לה מאתים דבנה אפשר גם התוספתא יודה שכל שקדשה אח"כ בדינר ולא הזכירו התנאי והיא קבלה סתם דמקודשת בלא תנאי ואין פח בדברים שבלב לבטל המעשה שפבר נגמר.

אמנם התוספתא מבואר מהלשון דמייירי שהיא הנה רוצה לקדשה בכל המנה והיא הי' רוצית להתקדש דוקא בכל המאתים ואח"כ תבע האחד את חברו והלך וקדשה דהיינו שאמר לה הרי את מקודשת והי' מונה והולך ולכך לא הצריכו להזכיר שנית כי אין פאן תנאי שיתקיים אחר שתגמר המעשה כי שניהם פוננתם שלא תגמר המעשה עד שישלים ולכך הי' מונה והולך, ולכך שפיר ס"ל אם האיש תבע את האשה והי' מונה והולך אינה מתקדשת עד שיתן מאתים שעדיין לא חלו הקידושין כלל ולא שייך דברים שבלב לבטל המעשה כי עדיין לא חל המעשה כלל אמנם בעובדא דמהרי"ט אין ראי' לפ"ז.

אמנם מה שהביא הרמב"ן בגיטין מההיא דתוספתא לההוא דאמר לעדים אני אתן גט על תנאי או להאשה בפני העדים ומחלק בין אם נתן הגט סתם דהוי כנידון התוספתא נלע"ד דאיהו מייירי שאמר לאשה או לעדים להודיע להם שהגט שיתן אח"כ סתם הוא ע"ת זה ולכך אם נתן סתם ודאי ע"ד ראשון עושה כמו שכתבתי למעלה בכוננת תשובות הרא"ש רק אם הזכיר אח"כ תנאי אחר ס"ל להרמב"ן דלא דמי לההוא דתוספתא וביטלו דבריו האחרונים את הראשונים.

שוב מצאתי ברא"ש בקידושין בדפוס אמשטרדם החדשים לשון התוספתא ומשמע בהדיא דמייירי במונה והולך ואם יכולה לחזור בה ודוק. אמנם הר"ן בקידושין פירש התוספתא בע"מ וקדשה אח"כ בדינר: סימן יח ב"ה שלום וישע רב אליו יקרב אור נערב.

ה"ה פבד הרב המאוה"ג ש"ב וכו' מו"ה יצחק אייזיק נ"י עם היותי טרוד בכמה ענינים פניתי א"ע מכל צד לעיין בדבר העגונה לאהבת מעכ"ת ולעיין בדברי קדשו. והנה לענ"ד לא מצאתי שום מקום להתלות עליו ולהוציאה אפי' מספיקא דאורייתא, והנה מ"ש בשם בני דוד שכתב בשם המבי"ט באומר באה רוח סערה וטבעו פולם יצאו מאוסור תורה דברים אלו מועתקים ג"כ בקונטרס עגונות סימן תל"ה, אמנם רומעכ"ת העתיק בצדו דברי מהרח"ש שכתב נטבעו בלי הצלה, ודברים אלו סותרים זא"ז ובדאי פליגי אהדדי ובאמת המבי"ט לא הביא שום ראי' לדבריו והמבי"ט עצמו כתב להקפך דדוקא בנטבעו ומתו וכאן סתם דבריו דנטבע לחוד מהני ולא פירש שום ראי' ותשובה למאי דמשמע מדברי כל הפוסקים להקפך עד שבא בנו מהרי"ט ופירשו בח"ב חלק וה"ע סי' ל"א ונדחק מאד ליישב לשון הפוסקים המבוארים להקפך, ואלו תמצית דבריו שם דכל שהעד

מעיד שטבע בנדאי אין לנו לומר שראו שנפל וצפו מים על ראשו ומעיד שטבע שפכה פעמים שטובעים ועולים והמעיד שטבע להודיע מיתתו בא וסתמו שטבע ולא עלה וכל עצמן של הרמב"ן והרשב"א והריב"ש לא באו אלא לחלק בין מה שאל"ס למעיד שטבע או שנשברה הספינה ותדע מעובדא דחסא דלא אמרו לה ולא מידי אע"פ שלא הזכיר בעדותו ששהה משום דמסתמא אינו אומר טבע פלוני אא"כ ראה שטבע ולא עלה עכ"ל.

והנה הרב ז"ל נדחק מאד בלשון הפוסקים להעמיד דבריו ולשון הרמב"ן והרשב"א והריב"ש לא משמע פן שהרי הב"י כתב בשם הרמב"ן וז"ל וצריף לחקור אם ראה שטבע במים ושהה עליו כדי שתצא נפשו וכן סתם הרמ"א בהגהה סעף ל"ד וכן הסכימו האחרונים וכן נראה מדקדוק לשון הרמב"ם שכתב לים הגדול ומת, וגם אח"כ כתב שטבע ולא עלה משמע דוקא במעיד בפירוש טבע ומת או לא עלה אז אמרינו דהוי כמעיד ששהה הא לא"ה לא הוי כמעיד ששהה.

והנה מו"ה בצלאל אשכנזי רצה לדקדק מדברי הרמב"ם בפירוש המשנה שפירש ספינה שאבדה בים היינו שלא נשאר לה עוגין ומשוטות משמע אבל נשברה ונפלו אנשיה לים הוי מים שאל"ס, אמנם לענ"ד א"א לומר פן בדברי הרמב"ם שלכד מ"ש למעלה שמדקדוק לשונו נראה להיפך, אמנם מלבד זה הרי דברי הרמב"ם מבוארים להיפך שהרי בפ"ט מהלכות תרומות ובפ"ו מהלכות גירושין כתב בהדיא דמי ששטפו נהר נוהגין עליו חומרי חיים וחומרי מתים וא"כ מאי בין נשברה הספינה ונפל לים לשטפו נהר (וראיתי למעכ"ת שהעתיק בדברי מהר"ב אשכנזי וכיסום המים ובאמת לא נמצא זה בדברי מהר"ב אשכנזי ולא בשום פוסק לחלק פן וגם לפ"ז הי' מקום לחלק גם לאותן שפירשו ההיא דספינה שאבדה היינו נשברה ולחלק בין פיסום המים או לא), אמנם באמת יורה דאין כאן פלוגתא בין הרמב"ם לכל הפוסקים אמנם מה שפירש הרמב"ם שאבדה שנשברה פליה ולא פירש נשברה, נלע"ד דזה בעצמו דחקו לפרש פן משום דהיא דשטפו נהר הוא מהירושילמי דקתני התם על הא דר"א בן פרטא דשלשה דברים נוהגין עליהם חומרי חיים וחומרי מתים קאמר התם תני הוסיפו עליהם גררת ויחנה נפלה עליו מפולת ושטפו נהר, והוי קשי' לי אי ספינה שאבדה היינו נשברה א"כ היינו שטפו נהרי ומאי הוסיפו לכה פ"י דספינה שאבדה אינו נשברה אבל אחר שהוסיפו שטפו נהר ממילא אין פלוגתא בין הרמב"ם לפוסקים שכל שלא שהה כדי שתצא נפשו היינו שטפו נהר וכן מבואר בהדיא בדברי הה"מ פי"ג מה' גירושין שכתב ומתבאר מדברי רבינו שמים שאל"ס וכו'.

והנה הכ"מ השיג על הגירסא שמים שיל"ס. ולענ"ד העיקר פגירסא זו והם ממש דברי הרשב"א, בחידושו ליישב ראיות הרמב"ם מעובדא דחסא פאשר, אעתיק לשונו לקמן. ומ"ש הכ"מ שהרי בפירוש כתבו, רבינו למעלה, לא ידעתי מאי ראי' היא זו דשם קאי, על העד דכל שראה העד ששהה כדי שתצא נפשו יכול להעיד עליו בסתם ועוד דהתם י"ל דמיירי שמעיד בפירוש ששהה עליו כדי שתצא נפשו אבל בטבע ומת לא שממנו.

ובאמת מדברי הרמב"ם דשהביא ראיה מעובדא דחסא כמ"ש הרשב"א והרא"ש מבואר דס"ל, דגם במים שיל"ס שייך בדדמי ולכה הביא ראי' דאיפשטא בעיניו. אמנם הה"מ דקדק מדקאמר דוקא בים הגדול ומת אם ניסת ל"ת משמע דוקא בים הגדול אף דקאמר,

מת חיישינו לבדדמי דהוא ס"ל דלא איפשיטא בעיניו, אבל במים שיל"ס ואמר טבע ומת לכתחלה תנשא דלא, שייך בדדמי והוה דברי הרשב"א בחידושי שו"ת שאתר שיהביא ראיות הרב"ד מעובדא דחסא דאיפשיט בעיניו, פתב דברי הרמב"ם דדעת הרמב"ם פדעת הרי"ף.

דלא איפשיט בעיניו ונראה מדברי הרמב"ם דדוקא במים שאל"ס שייך בדדמי אבל במים שיל"ס שאפשר לעמוד על בוריו של דבר לעולם אינו מעיד אא"כ עמד על, בוריו של דבר היינו שעמד שם כדי שתצא נפשו ואח"כ מעיד עליו הא לא"ה אינו מעיד והלכך כל שמעיד סתם שמת במים שיל"ס נאמן עכ"ל ומדברי פולקם נלמד שצריך שיאמר מת אבל טבע לחוד לא מהני ואין פאן עדות כלל אם שיהיה כדי שתצא נפשו אם לאו ועיקרון של דברים בטבע לחוד אף אם לא חיישינו בדדמי מ"מ הוא ספיקא דאורייתא משום דכל שאינו מעיד רק על טביעה י"ל דלא שיהיה כדי שתבא נפשו דאף בלא שיהיה קורין טביעה, ובמעיד טבע ומת או טבע ולא עלה תליא בפלוגתא אי אפשיטא בעיניו דלא חיישינו לבדדמי או דחיישינו לבדדמי ואי העיד בפירוש טבע ושיהיה כדי שתצא נפשו הוי משאל"ס, ולא הבינותי מאי דקשיא לי למע"ל בסוף ס' מנ"ח ש"ל על דעת הריב"ש דס"ל לדעת הרי"ף בלא קברתיו אם ניסת תבא דהיא משפחת לה משאל"ס לא תצא, דהדבר פשוט שהעיד ושיהיה כדי שתבא נפשו ולא שייך בדדמי והא דלא משני פן משום דאפתי הוי קשיא לי משאל"ס גינהו כמ"ש ותסברא וזה פשוט: אגמם אני הוכחתי בתשובה דנדאי דעת הרב"ד והרשב"א והרא"ש דדעת הרי"ף אינו פן אף דמפשיטא דלישנא דהרי"ף משמע פן אינו מוכרח דהרי הם דחו דברי הרב"ד משום דבמים שיל"ס לא שייך בדדמי וא"כ תקשה ממ"נ אם פרושו עובדא דחסא שהעיד בפירוש ושיהיה כדי שתצא נפשו ממילא אמאי לא דחו דברי הרב"ד בנרוע דאין ראי' כלל מעובדא דחסא דהא נדאי לא שייך בדדמי.

ואי לא העיד בפירוש א"כ בפשיטות הו"ל להקשות אמאי לא אמרו להו ולא מידי לפ"מ דס"ד דגם במשיל"ס שייך בדדמי אמאי לא אפקוה מבעלה, א"ו דס"ל אם ניסת לא תצא משום חששא דבדדמי ומיירי עובדא דחסא שהעיד טבע ומת או ולא עלה ולכך תליא הדבר אי אפשיטא בעיניו או לא ולא כמ"ש הק"ע למהרח"ש דעובדא דחסא מיירי שיש בהעיד ושיהיה עליו ודוק: נחזור לענינינו דנראה אף המבי"ט בשיטת בנו הרי"ט אמרה ולדברי שניהם דוקא במעיד להתיר עגונה, ואף בא"י המסל"ת ועכ"פ להודיע מיתתו נתפונן אמרינו שפיר אף שמעיד על טביעה לחוד נדאי פונתו ושיהיה כדי שתצא נפשו דאל"כ הא"י מודיע מיתתו אבל פאן לא העיד על טביעת אנשים דק על טביעת הספינה וכאשר אבאר לקמן ואין פאן עדים שראו כל האנשים שבתוכה שנטבעו ושיו כדי שתצא נפשו וראיתי למעכ"ת שתלה היתרא דהאי איתתא בכמה אופנים אחת נראה מדבריו פינון שבעל הספינה המעיד שיהיה בספינתו ופן מה אחר טביעת הספינה שהרי אח"כ נסע לספינה קטנה לראות אם נשאר חי בתוכה נדאי שיהיה כדי שתצא נפשו ולכך יצאה מאיסור תורה, ועוד הביא בשם המבי"ט כל שלא בא לביתו י"ב חודש יצאה מאיסור תורה, ועוד צירף לזה להוציאה מאיסור דרבנן סברת המבי"ט דטבעה הספינה עדיף ממים שאל"ס ועוד צידד דבנידון זה אף הב"י יודה דהוי ס"ס מצד גפילת הספלאוויץ, ועוד צירף סברת ת"ה דבנמינו אף אדם בינוני יש לו דין צורבא מרבנן והנה לבבי לא

כן ידמה ולענ"ד עדיין לא יצאת מחזקת איסור דאורייתא והנה מ"ש בְּשֵׁהָ פְּדֵי שְׂתָא נַפְשָׁם תְּמִיהָנִי וְאַפְּי' לְנִידוֹן דְּהַמְבִי"ט לֹא דְמִי כָּלֵל וְהוּא מְמַשׁ לְהִיפּוּף דְּנִידוֹן הַמְבִי"ט הִי דְמַקְצָת אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה נִיצוּלוֹ עַל הַסְּפִינָה קִטְנָה וְעַמְדוֹ עַל עַמְדָּם וְהַעִידוּ בְּפִירוּשׁ שְׂאֲמָרוּ שְׁעַמְדוֹ וְרָאוּ שְׁנֻטְבַּע כָּל הַסְּפִינָה עִם אַנְשֵׁים אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַחֹדֶר בָּיִם עַל מְקוֹמָם וְכִיסוּם הָיִם וְלֹא יָצָא שׁוּם אָדָם מִהַסְּפִינָה אַבְּל כָּאֵן שְׂרָאָה מְרַחוּק טְבִיעַת הַסְּפִינָה מִחֶמֶת נְפִילַת הַסְּפִלְאוּוִיץ עֲלֵיהֶם בְּנֻדָּי לֹא שְׁלֻטָּה עֵינֵנו לְרֹאוֹת לְאַרְבַּע רוּחוֹת אִם לֹא קִפֵּץ שׁוּם אָדָם מִהַסְּפִינָה לְתוֹךְ הָיִם וְגַלִּי אֲשֶׁפְלוּהוּ אוֹ נִשְׁמַט דָּף מִהַסְּפִינָה מִחֶמֶת הַכְּאוֹת הַסְּפִלְאוּוִישׁ אוֹ שְׁנֻשְׁמַט עֵץ מִהַסְּפִלְאוּוִישׁ וְנִיצֵל עִם הַדָּף וְגַם רְחוּק הַדְּבָר שְׁהַסְּפִן לֹא סָר עֵינֵנו מִשְׁעָה שְׁהַתְּחִיל רוּחַ סְעָרָה עַד שְׁנֻטְבַּע הַסְּפִינָה וְרָאָה שְׁלֵא קִפֵּץ אָדָם מִהַסְּפִינָה וְגַם אוּלֵי קוֹדֶם שְׁהַתְּחִיל לְהַסְּתַפֵּל עַל סְפִינָה זֶה הַתְּחִיל הָרוּחַ סְעָרָה וְהַסְּפִלְאוּוִישׁ לְהַכּוֹת בְּסְפִינָה וְטָרַם שְׁסָר לְרֹאוֹת רַגַע א' קִפֵּץ מֵהֶם לְתוֹךְ הָיִם וְנִיצוּל וְהָרִי הַסְּפִן לֹא הָעִיד כָּלֵל עַל אַנְשֵׁים אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ זוֹלַת עַל הַסְּפִינָה, וּמ"ש דָּגָם בְּזָה אֶף הַב"י מוֹדָה מִחֶמֶת נְפִילַת הַסְּפִלְאוּוִישׁ וְכַתֵּב דְּהָנִי ס"ס אֵין זָה ס"ס כָּלֵל דְּאֵטוֹ אִם מְחוֹ לִי בְּגִירָא אוֹ בְּרוּמַח שְׁנַיִם וְשְׁלֻשָׁה פְּעָמִים אוֹ זָרַק קִידוּשִׁין אוֹ גִּט שְׁנַיִם וְשְׁלֻשָׁה פְּעָמִים וְכַדוּמָה הָנִי ס"ס שְׁמָא הִי פְּעַם רֵאשׁוֹן קְרוּב לָה סְפָק פְּעַם שְׁנִי סְפָק פְּעַם שְׁלִישִׁי וְזֶה טְעוּת גְּמוּר כִּי בְּכָל פְּעַם הָנִי סְפָק שְׁקוּל וְלֹא מְקָרִי ס"ס כ"א בְּמַעֲשֵׂה אַחַת יֵשׁ ב' סְפִיקוֹת כְּמוֹ סְפָק תַּחְתָּיו, וְסְפָק עַל גְּבִי דְרוּסָה וְה"נ דְּכֹתְנִי בְּנְפִילַת הַסְּפִלְאוּוִישׁ אֶף אִם נִימָא דִּישׁ לַעֲשׂוֹתוֹ סְפָק מַה שְׁלַעַנ"ד אֵינוֹ נִכְנָס בְּגֹדֶר סְפָק לְאִמּוֹר דְּנִהְרָגוּ מְנְפִילַת הַסְּפִלְאוּוִישׁ דְּאָדָם סִי יְכוּל לְשַׁמֹּר אֶת עַצְמוֹ, אֲמַנָּם אֶף אִם הוּא סְפָק אַפְתִּי כ"א סְפָק שְׁקוּל בַּפ"ע וְכִבְרָ שְׁגָה בְּזָה גְּאוֹן גְּדוּל א' וְהַשְׁבָּתִי לוֹ וְהוֹדָה לְדְבָרֵי, וְמָה שְׁהִבִּיא מַעַכ"ט בְּשֵׁם הַמְבִי"ט דָּאִם לֹא בָּא הָאִישׁ לְבֵיתוֹ תוֹךְ יב"ח יִצְאָת מְאִיסוֹר תוֹרָה דְּבָרִים נְפִלְאִים וְתְמוּהִים לְהַתִּיר אִיסוֹר דְּאִוְרִיתָא מְסַבְרַת פְּרַס בְּלִי טַעַם וְרָאֵנִי לֹא מְרַאשׁוּנִים וְלֹא מְאַחְרוּנִים וְלֹא יִדְעָתִי אָנָּה מְצָא כֵּן בַּהַמְבִי"ט כִּי סָפָר הַמְבִי"ט בְּיָדִי וְחַפְשָׁתִי וְלֹא מְצָאִתִּי וּמ"ש מְתַשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב דְּבָרֵינוּ בְּלֹא צ"ע וְאִיךָ נְסֻמְוֹה עֲלֵינוּ דְּהָרִי הַתּוֹס' בְּהַחֹלֶץ וּבְרִישׁ הָאֲשָׁה בְּתָרָא וּבַע"ג פ' כָּל הַצְּלָמִים וּבְכַכּוּרוֹת וְכֵן הָרָא שׁ כְּתָבוּ בְּהִדְיָא דְרוּב הַנְּטֻבְעִים מִתִּים וְגַם בְּלֹא ה"ה בְּנֻדָּי כֵּן הוּא דַּל"כ מ"ש מַשְׁאֵל"ס אִם נִיפְּת לֹא תִצָּא, וְיֹתֵר פְּלֵא בְּעֵינֵי דְבָרֵינוּ מַע"ל שְׁכַתְּב לְדַעַת ת"ה אִם נוֹדַע שְׁטַבַּע ע"פ א"י מַסְל"ת אִיכָּא תְרֵי רַבָּא וּא"כ לְדְבָרֵינוּ לְכַתְּחֵלָה תַּנְשֵׂא וּא"כ הוּא נֶגֶד הַגַּמ' מִן הַהִיפּוּף אֵל הַהִיפּוּף דְּגַמְרָא מְסִיק אִפִּי צוּרְבָא מְרַבְּנֵן לֹא תַנְשֵׂא, וְחִזִּי דַמְבִי"ט וְת"ה וּבֵית יַעֲקֹב שְׁהִבִּיא מַעַכ"ת נִתִּיר כָּל הַנְּשִׂים שְׁשֵׁהוּ בְּעֵלְיָהֶן י"ב חוֹדֶשׁ וְלֹא בָּאוּ לְבֵיתָם דְּלַדְעַת הַמְבִי"ט יִצְאוּ מְאִיסוֹר תוֹרָה וְלַדְעַת ת"ה יֵשׁ רוּב כֵּינֵן שְׁלֵא נוֹדַע שְׁהוּא חֵי וְלַדְעַת בֵּית יַעֲקֹב בְּרוּב מְהֵנִי מְדַרְבְּנֵן וּבְנֻדָּי אִם יִרְצָה לְגַבֵּב קוֹלוֹת וְסִנְפִין שְׁעֲשׂוּ הָאִחְרוּנִים לְפְעָמִים וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶם בְּנִינִים נִתִּיר כָּל הַנְּשִׂים הָעֵגוּנוֹת חֲלִילָה וְיִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְמָה שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם לְקַט הַקְּמַח הֵן הֵנָּה דְבָרֵינוּ הַמְבִי"ט הִבִּיא בַּק"ע ס' רַכ"ג שְׁעֲשֵׂאוּ לְאִיזָה סְנִיף וְהִיא דְרַבֵּינוּ מְשׁוּלָּם כְּבָר תַּרְגְּמָה הַב"י בְּתַשׁוּ' וּמַהֲרַח"ש וְדוּק: סִימָן יֵט הָעֵתֵק מִהַתְּשׁוּבָה שְׁהַשְׁבָּתִי לְהַרְב מו"ה יוֹסֵף דַּק"ק סְנֻטוֹן שְׁמַבִּיא ג"כ דְּבָרֵינוּ הַמְבִי"ט הַנְּ"ל כְּתַב הַרְב הַנְּ"ל בְּאֲמַת הַשְּׁגִיחַ הַב"ש שְׁאֲנִי אוֹהֵב אוֹתוֹ עַד לְמְאוֹד כִּי הוּא תְּמִיד עֲמֻקָּן כְּרָאוּי וְהַשְּׁגָחָה הִי בְּעֵינָא פְּקִיחָא וּפְירוּשׁ וְצָרִיךְ לְדַחֵק דָּאֶף הַב"ש פְּיָרֵשׁ כֵּן וְהַשִּׁיג עֲלֵי מַמְעֵשָׁה שְׁנֵי ת"ח אֵלָא וְדָאִי דָּאֵין חֲלִילֵיק דָּאֶף בְּטַבַּע הַסְּפִינָה וְשָׁהָה כְּדִי שְׂתָא נַפְשׁוֹ אֵינוֹ

אסורה רק מדרבנן עכ"ל הנה מה שנתן הספמה על רבינו הגאון הב"ש יפה פשה אבל אינו צריך להספמתו וכל חכמים הספיתו עליו אמנם מ"ש שהוא אוהב אותו דברים אלו בלי ספק הנה חן השפה ולחיוץ שאלו אהב אותו הי' רואה במקומו בסי' י"ו פתב בהדיא דבטבע הספינה ושהה פדי שתצא נפשו הוי משאל"ס ואם ניסת לא תצא אבל בלי ספק שאין הב"ש צריך אהבתו אמנם הרצ"א' שהביא מת"ח אין ראי' פלום למ"ב לגירסת הרי"ף דגריס וטבעו אלא אפילו לגירסא דידן הרי היתר רבו ע"פ עדות נשים וא"כ אע"ג דהגמרא מיייתי מעשה שנטבע הספינה אטו לא משפחת שהנשים העידו שראו שנקלו הת"ת לים אמנם א"ב לרא"י דנדאי כל שראינו שהספינה ואנשים שבתוכה נטבעים ושהו פדי שתצאנפשמ אין כאן רק איסור משאל"ס אמנם צריך לחקור העדים אם ידעו מי הי' בספינה בשעת טביעה פי אפשר תיקף שהתחיל הספינה להסתפן קפצו אנשים לים להנצל וכאשר פתבתי להרב המופלג מו' אייזיק בתשובה הנ"ל: ב) פתב בשם המבי"ט דהיכא דאזיל ואחר שנה לא נודע מקומו דומה למשאל"ס עכ"ל והנה ע"ז ידו פל הדנויים ואוי לדור שפך עלתה בימיו לחקוק בעט ברזל מפתבי עמל ושקר לעשות התורה פלסתר ולהתיר א"א ולהרבות ממזרים ח"ו ולא עוד אלא שעתיד ליתן את הדין שהוציא לעז על אותו הצדיק והעיד בשמו מה שלא עלה על לבו מעולם שכל הנשים שהלכו בעליהן ושהו י"ב חודש שהותרה לזרים מן התורה ולא נמצא בהמבי"ט שום רמו מזה והנה המבי"ט ת"ל פעת ת"י ונקי אותו צדיק מעון וחס לי' להתיר א"א דאורייתא מסברת הפרס אשר לא נמצא שום ראי' ורמז לא בש"ס ופוסקים וגם הוא נגד החוש וסברא אמנם הב"ש הביאו בקצרה סי' רכ"ג ואם פי גם הוא הביאו בקצרה עכ"ז לא פתב שיש לו דין משאל"ס ואדרבא לפי הנראה אוילי הי' רואה דברי המבי"ט בספר ב"ש בק"ע הי' מתירו אף לכתחילה לפי שכלו ומה גם כפי דעתו הוא אוהב את הב"ש ושאר לי' מאר"י להרב מו"ה יצחק אייזיק ז"ל שגם הוא מתיר ונקשל בזה והדפיס.

תשובתו בסידור שהדפיסו ואני באותו פעם ששלח התשובה אלי מחיתי מאה עונקלי בעונקלי והוכחתי ע"פ בזה ועוד כמה קולות שאינן נכונים, והנה השמיט תשובתי ולא הדפיסה וכתב שידפסם בפעם אחרת ונתן מכשול לדור דור עד עולם, (ואני חושש ח"ו פן יבואו דור הבאים אחרינו וישתו מכשול לדור ודור עד עולם) ואני חושש פן ח"ו יבואו הדור הבאים אחרינו וישתו מי המרים המאחרים האלו וירבו ממזרים ביישראל, וראוי לגדולי הדור אשר בידם למחות לגזור לחתונה התשובה הזאת מתוך הסידור ולגונזה במקום שאין היד שולטת שלא יבא הדור הבאים אחרינו ויסמכו על תשובה זו פדרפם לסמוך על תשובה נדפסת ושלא לחוש ולחקור אחריו אם שורש דבר נמצא בו.

וז"ל המבי"ט אות באות בסי' שכ"ו שכתב שאינו רואה צד לסמוך על היתרים שכתבו החכמים אם לא בצירוף רבינו משולם והעתיק דברי רבינו משולם פתב ז"ל בתשובה זו שמקום להתיר אפילו לא הי' אלא הברה בעלמא כ"ש בעדות הנזכר עם מה שכתבו עליו החכמים ומפני שבתשובה זו פתב שלא נשמע עליו שהוא קיים י"ל שלא תנשא עד מלאת י"ב חודש מיום התעלומות אם לא ישמע עליו תוך זמן זה שהוא קיים י"ל ששנשפח זכרו בין החיים וזכר לדבר נשפחתי כמת מלב שהם י"ב חודש וחסים ושולם לכל ישראל אמן עכ"ל.

הדור אתם ראו איך בְּדוּ מַלְבָּם לְהַעֲיֵד עֵדוּת שְׁקֵר מֵה שְׁלֵא נִמְצָא אִפִּי רָמָז בְּדִבְרֵי אוֹתוֹ צָדִיק לומר י"ב חֻדְשׁ דֵּי לְהַתִּיר א"א לְעֵלְמָא ח"ו, וְהַשֵּׁם הַטּוֹב יִכְפֹּר בְּעַד: ג) כְּתֹב שְׁפֹל בְּרָאד קְלָסִי בְּמָה שְׁחִידָשׁ דְּכָל הֵיכָא שְׂאֵם לֹא נִיסַת ל"ת ע"א נְאֻמָּן וּבְזָה מְיֻשָּׁב.

קְוִשׁוֹת הֶר"ן הֵנָּה אִם פִּי הַדְּבָרִים לְכָאוּרָה פְּשׁוּטִים וּמָה שְׁיֻשָּׁב קְוִשׁוֹת הֶר"ן עֵינְקְרוֹן שְׁל דְּבָרִים מְבֻנְאָרִים בַּלח"מ אֲלָא שְׁקִינְצֵר וְכַתְּבֵי אַע"ג דְּאֲשָׁה שְׂאֻמְרָה שְׂבַעֲלָה מֵת לְכַתְּחִילָה ל"ת מ"מ פִּינֹן דְּכָאן אִיפָא מֵאן דְּמְסִינְעֵ לָהּ אֲפִילוּ לְכַתְּחִילָה תִּנְשָׂא אָמְנָם בַּלֵּא"ה אִין סְבָרְתוֹ קִינְמַת וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּתַשׁוּבָה דְּמוֹכַח מְדַבְּרֵי בַעַל הַמְּאוֹר וְהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א דְּבַעֲרָנָה אַרְף בְּאַתְחֻזֵּק הֵיטְרָא וְאִינוּ רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן אַפ"ה אִין אֲחַד נְאֻמָּן וְאֲפִשֵׁר דְּטַעֲמִינִי דְּכָל דְּתִיקוֹן רַבְּנָן פְּעִין דְּאוֹרִינְיָתָא תִּיקוֹן וְדִבְרֵי הַלַּח"מ יוֹתֵר נְכוֹנִים דְּלִמְרִוּצָא דִּידִין הִי יְכוּל לְדַחֹת דְּלָמָא מְיִירֵי בְּשִׁלִּישׁ קְרוֹב אוֹ פְּסוּל: ד) וְהֵנָּה פֹל זֶה פְּתַבְתִּי לַפ"ד אֲבָל בְּאַמַּת אִינִי יוֹדַע מָה הָאִיסוּר דְּאִטּוֹ בַּנ"ד אָנוּ מְסוּפְקִים אִם הָאֻמַּת בְּדַבְּרֵי הָעַד אִם לָאו הָרֵי פְּאָן עֵינְקֵר הַטַּעֲם מְשׁוּם דְּהֵנִי מְשֻׁאֵל"ס וְאֲפִי' הִי פְּאָן שְׁנֵי עֲדִים אֲסוּרָה מְשׁוּם מְשֻׁאֵל"ס וּבְעוֹד הַשְׁמוּעָה בֵּין עֵינֵי וְנִשְׁכַּח זְכָרָה מְמַנּוּ דְּהָרֵי הַגְּמָרָא מְקֻשָּׁה וְתַסְבְּרָא מְשֻׁאֵל"ס נִינְהוּ וְטַעֲהָ בְּדָבָר שְׁתִּינּוּקוֹת שְׁל בֵּית רַבִּין יוֹדְעִים וּמ"ש הֵיטְרָא שְׁל הַמְּבִי"ט יִשְׁן וְהֵיטְרָא שְׁל הַמְּבִי"ט מָה שֶׁהַב"י חוֹלֵק עָלָיו הֵנָּה מָה שֶׁהַב"י חוֹלֵק עָלָיו הֵינְנוּ בְּטַבִּיעַת הַסְּפִינָה, הָרוּאָה בְּגוּף הַמְּבִי"ט יִרְאָה מָה שְׂצִירְרָא אַחַת לְאַחַת יִרְאָה שְׂאִינוּ עֲנִין לַנ"ד, וְהַמְּבִי"ט יִשְׁן לֹא יוֹדְעֵתִי לְמָה קָרָאוּ יִשְׁן וְיֹדְעֵתִי הוּא יִשְׁן וְכַד נִינְם וְשָׂכִיב אָמַר לְהָא שְׂמַעְתָּתָא: ה) כְּתֹב עוֹד וְאֵת אֲדְרוֹשׁ לְבֵית יִשְׂרָאֵל פִּי כְּבָר הַקְּשָׁה לְשִׂאֵל בְּכַמְהָ תַּשׁוּבוֹת פְּלִיאָה וְנִשְׁבָּה דְּבִדְיָנִי נְפִשׁוֹת הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב וְלֹא סְמִינְנוּ אֲסִימְנִים וּבֵא"א סְמִינְנוּ אֲסִימְנִים וְלֹא אֲזַלְנִין בְּתַר רַבְּנָא בְּמֻשֻׁאֵל"ס וְע"ז תִּירָץ ע"פ דְּבָרֵי הֶרִיב"ש דְּבֵא"א אִיפָא תְּרֵי חֻזְקוֹת חֻזְקַת א"א וְחֻזְקַת חֵי אֲבָל בְּסִימְנִין לִיפָא חֻזְקַת חֵי דְּבִין כְּפָה וּבִין כְּפָה אַתְּרַע חֻזְקַת חֵי דְּמָה לִי כְּנֻגַד זֶה אוֹ זֶה הָרֵי הָרוֹב לְפִנְיָנוּ עַכ"ל.

קוֹרָא אֲנִי לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַבֵּיטוּ וּרְאוּ הַאיךְ מְהַפֵּךְ קַעֲרָה ע"פ פִּי לְדִבְרֵי אִם נְטַבַּע אָדָם בְּמֻשֻׁאֵל"ס וְאַח"כּ יֵצֵא וּמֵת ע"פ הַמַּיִם אַרְף שְׁנַשְׁחַח פְּנֵי וְגוֹפּוֹ וְלֹא נִיכְפֹר מִי הוּא וְאִין לוֹ סִימָן כָּלָל וְאֲפִי' אֲשִׁתְּהִי כְּמָה יָמִים אַפ"ה מְוַתֵּר לְכַתְּחִילָה פִּינֹן דַּע"כּ פִּי אֲחַד מֵת וְאַתְּרַע חֻזְקַת חֵי וְהוּא נִגְדַּד פֹּל הַש"ס וּמַעֲשָׂה בְּאַבָּא יוֹסִי בֶן סִימְאֵי בִּיבְמוֹת דְּרַף קַט"ו דְּאוֹקְמָא בְּאַסְקִינְהוּ לְאַתְרָא וְקֻאֲמֵרֵי סִימְנִין, אָמְנָם בְּאַמַּת כְּבָר פְּתַבְתִּי דְּסְבָרָא זֹה אִין לָהּ שְׁוֹרְשׁ וְלֹא עֲנָף דְּלֹא שְׁיִיף לְהַעֲמִיד עַל חֻזְקַתוֹ מָה שֶׁא"צ לְדוֹן עָלָיו וְלֹא שְׁיִיף חֻזְקָה זֹה וְרִא' לְזֶה מְהֻמְבִּיא גִט מִמֵּד"ה וְהַנִּיחוּ זְקָן נוֹתְנִין לָהּ בְּחֻזְקַת שְׁהוּא קִיּוּם וְאִם כְּדִבְרֵי נִימָא אִם תִּנְשָׁמַע שְׂאֲחַד מֵת בְּמֵדָה"י תוּ אִין לוֹ ח"ח וְאִין לִיתְנָן הַגִּט זֹה וְדֵאִי אִינְהָ וְלֹא עוֹד דְּאִם נִשְׁתַּהֲהָ שְׁנָה וּבְלֵי סְפֵק מֵת אֲחַד בְּמִדְיָנָה גְּדוּלָה אִטּוֹ בְּשִׁבִּיל זֶה לֹא נִיתְנָן הַגִּט אֲלָא וְדֵאִי פְּדַכְתִּיבְנָא: ו) וּמְלַבַּד זֶה לֹא הוּעִיל בְּתִירוּצוֹ כְּלוּם דְּאַפְתִּי ע"כּ סִימְנִין הֵנִי רַבְּנָא דַּלְת"ה נְהִי דְּאַתְּרַע חֻזְקַת חֵי מ"מ חֻזְקַת א"א אֵלִים וְאִין דְּבָר שְׂבַעֲרָנָה פְּתוֹת מְשֻׁנִים אַע"כּ דַּע"כּ פִּי הֵנִי רַבְּנָא וְא"כּ הֵדְרָא קוּשְׁיָא לְדוּכְמָה אֲמַאי לֹא מְהַנִּי בַּד"נ, וּבְאַמַּת קוּשְׁיָא זֹה קְדוּמָה בַּפ"כּ וְהַפ"י בְּכַתְּבוֹת פְּתַב לְתַרְץ קוּ' הַתּוֹס' בְּחֻזְלִין וּבְדִבְרֵי נְסַתְלַק גַּם קוּשְׁיָא זֹה.

אָמְנָם הֶרִיטְב"א עָמַד עַל קוּשְׁיָא זֹה וְתִירְצָהּ. וְעוֹד נ"ל דְּבְסִימְנִין פִּינֹן דִּינְדַּעָה דְּבַעֲלָה שְׁל זֹה נְאָבַד וְהִי לוֹ סִימָן זֶה וְכַעַת נִמְצָא מֵת אֲחַד בְּסִימָן זֶה וְכִינּוּן דְּלֹא אַתְחֻזֵּק לָן עוֹד אֲחַד

בסימן זה שפאָבד אין אָנו חוֹשֵׁשׁין דְלִמָּא נֶאָבֵד עוֹד אֶחָד וְהוּא לֹא סִימֵן זֶה כְּמוֹ דְלֵא חֵינְשֵׁינָן לְתַרֵי יִצְחָק הֵיכָא דְלֵא הַחֲזוֹק מִשָּׂא"כ בְּמִים שָׂאל"ס דְחֵינְשֵׁינָן דְלִמָּא קִי הוּא לִמ"ש הַרִיטְב"א, וְעוֹד נִלְע"ד דְדוֹקָא הֵיכָא דְבִנְדָאי עֶבֶר עֲבִירָה רַק דְלֵא יְדַעִינָן אִם חֲזִיב מִיְתָה אִם לֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר רַבָּא אֲבָל הֵיכָא דְאָנָן מְסוּפְקִים אֶה עֶבֶר עֲבִירָה כְּלָל כִּינָן דִּישׁ לֹא חֲזַקת פְּשָׁרוֹת דְאֵלִים טוֹבָא דְהוּא רַבָּא כִמ"ש בְּמָקוֹם אַחַר וְגַם טוֹעֵן בְּרִי לֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר רַבָּא נִגְדוּ וְעוֹד יֵשׁ לְהוֹסִיף לְפִי מַה שְׂפַתְב מֵהֲרִי"ט דְלֵא אֲמַרִינָן מִיגוּ לְהוֹצִיא הוּא הַדִּין דְלֵא אֲמַרִינָן מִיגוּ לְכּוֹפּוֹ לְחֻלְיָה, הַרִי מְבַנְאָר דְאָרְפוּ כּוֹפִין לְחֻלְיָה הוּא מוֹצֵא מְחֻזָּקָה, כְּמוֹ חֲזַקת מְמוֹן ק"ו לְהוֹרְגוֹ בְּסִנְהֶדְרָא דְעֵדִיף מְחֻזָּקת מְמוֹן לְהוֹצִיא מְמוֹן וּא"כ דְלֵא אֲזֵלִינָן בְּתַר סִימְנִין כִּינָן דִּישׁ לֹא חֲזַקת פְּשָׁרוֹת וְחֻזַּקת שְׂהוּא מוֹחֲזֵק בְּעֻצְמוֹ שְׂלֵא לְהוֹרְגוֹ אֲמָנָם שִׁיטת הַתּוֹס' דְחוֹק כִמ"ש הַפ"י וְלֹא עוֹד דְהַרִי מְהַדְרִינָן גִּיטָא בְּסִימְנִים וּא"כ צ"ל דְאִם מֵת הַבַּעַל הֲרֵאשׁוֹן וְאַח"כ זִינְתָה לֹא קְטָלִינָן לָהּ וְהוּא דוֹחַק גְּדוּל גַּם יֵשׁ לְהַקְשׁוֹ דְהַרִי גַם בְּגִיטִין לֹא אֲזֵלִינָן בְּתַר רַבָּא פְּמִבְנְאָר בְּרִישׁ גִּיטִין דְרוּב בְּקִיָּאִים הֵם וְאַפ"ה צ"ל בַּפ"נ וּבַפ"נ מִשׁוּם דְסִמְנָה מִיעוּטָא לְחֻזָּקָה דֵא"א וְאַפ"ה מְהַדְרִינָן בְּסִימְנִין הַרִי מְבַנְאָר דְסִימְנִין עֲדִיפָא מְרַבָּא וְע"כ צ"ל כְּתִירָץ הַרְשָׁב"א אוֹ כְּתִירָץ הַפ"י: ז) תּוֹ פְּתַב דְבַטְרִיפָה כִינָן, שְׂאֵחַר י"ב חוֹדֶשׁ נִדְאִי לֹא חֵי הָנִי כְּמוֹ גְרוּשָׁה לְפָנֵינוּ וְאַנְדָּא מְהַשְׁתָּא חֲזַקת חֵי עַכ"ל וְהַעֲבֹדָה לֹא יְדַעְנָא מַה אֵידֵן בִּי לְדוּנוּ לְכַף זְכוּת זוּלַת כִּי לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר וְיִצְא מְדַעַתוֹ כִּי מַה עֲנָן גְרוּשָׁה לְפָנֵינוּ לְטְרִיפָה וּמִי שֵׁישׁ לֹא מוֹחַ בְּקִדְקָדוֹ וְיֵישׁ לֹא דַעָה כְּקָטָן כִּי יוֹמוֹ לֹא יֵאמַר דְבַר זֶה דְבַגְרוּשָׁה אֵין זְמַן מוֹגְבָל לְחֵלוֹת בּוֹ הַגְרוּשִׁין לְהוֹצִיאָה מְחֻזָּקָה אֲבָל טְרִיפָה כַּל י"ב חוֹדֶשׁ יֵישׁ לֹא חֲזַקת חֵיוֹת וְאַחַר י"ב חוֹדֶשׁ הוּא מוֹכֵרָח לְמוֹת וּבְכָל הַפּוֹסְקִים מְבַנְאָר דְבַעֲיָנָן י"ב חוֹדֶשׁ וְכֵן הוּא בִירוּשְׁלַמִי: ח) כְּתַב לְהַכְרִיעַ הַכְרָעָה שְׂלִישִׁית בֵּין רַש"י וְר"ן וּמוֹרָא לֹא יַעֲלֶה עַל רֵאשׁוֹ פֶן יִרְצוּ גְלַגְלָתוֹ וְאַזְיַל לְשַׁטְתּוֹ שְׂהַקְדִים שְׂשׁוּב מוֹרָא לֹא יַעֲלוּ עַל רֵאשׁוֹ כִּי מִי שְׂמַכְנִים מוֹרָא אַחַר הוּא חֲזִיטָא בִירוּשְׁלַמִי ד' וְהִנֵּה הַכְרִיעַ שְׂפַל אִיסוּר דְרַבְּנָן בְּעָרְוָה דִּי בְּאוּמַר בְּרִי לִי אֵלוֹ הֵי חֵי תּוֹ הֵי בְּאִיטָא דִּי בְּאוּמַר בְּרִי לִי וְהִנֵּה עוֹקַר דְהַר"ן הֵבִין בְּשִׁיטַת רַש"י דְאָרְ בְּאִיסוּר א"א דְאוּרִיָּיתָא דִּי בְּאוּמַר בְּרִי לִי וְהִנֵּה עוֹקַר מְקָרָא מְלֵא בְּתוֹרָה דְבַר שְׂהַצְדוּקִין מוֹדִים בּוֹ עַפ"י שְׁנַיִם עֵדִים יְקוּם דְבַר וְקָשָׁה פַח הַסְּבָל לְסַבּוֹל לְחֵלוֹת בּוֹקִי סְרִיקִי וּבוֹרוֹת כְּזֶה בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ אֲשֶׁר הָאִיר עֵינַי הַגִּילָה רַש"י זֶלַה"ה וְגַם וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְכָל מַה שְׂמַבְנְאָר בְּש"ס לְהִיפּוֹד וּבְאֵמַת רַש"י לֹא כְּתַבוּ זוּלַת בְּתַרֵי וְתַרֵי דַעַכ"פ שְׁנַיִם עֵדִים הַמְתִירִין וְאַרְף דִּישׁ שְׁנַיִם מְכַחֲשִׁין מ"מ נִגְדַת חֲזַקָה מְהַנִּי בְּרִי אֲבָל בְּלִיפָא עֵדִים כְּלָל לֹא אֲמַרְהָ אָדָם מַעוֹלָם דְאֵין ד"ש פְּחוֹת מִשְׁנַיִם: ט) הִנֵּה רֵאִיתִי מְתַחַסֵּד וּמְחַמִיר יוֹתֵר מְדָאי שְׂפַתְב הַמְבִי"ט הַקְּוִל בְּשָׁנָה וְהוּא מְחַמִיר י"ח חוֹדֶשׁ וְאִינִי יוֹדַע מַה טִיב י"ח אֵלוֹ וְהִנֵּה נָתַן טַעַם מְחַרֵם רַגְמ"ה וְאִינִי יוֹדַע מַה עֲנָן חַרְגַמ"ה לְכָאן דְהַרִי אָנוּ חוֹשֵׁשִׁים אוּלַי מְחַמַּת כְּסוּפָא עֶרְק אוֹ הוּא נִתְפָּס בְּשַׁבָּל וְכַמְדוּמָה י) עוֹד הַמְצִיא הֵיטֵר כְּלָלִי לְכָל הַעֲגוּנוֹת דְאֵדְעָתָי דְהֵכִי לֹא קִדְשָׁה נַפְשָׁה אֵיבְרָא דְהֵיטֵר זֶה מְסַפִּיק לְכָל הַנְּשִׁים שְׂתַחַת בְּעַלְיָהֶן אִם קְטָטָה בֵּינוּ לְבִינָה וְעוֹד כְּתַב ז"ל כִּינָן דְהַבַּעַל יְכוּל לְבוֹא לְאִשְׁתּוֹ מַה לֹא לְבַעַל בְּזֶה וְאִם לֹא יִרְצָה בְּנִדְאִי אָרְ הוּא אֵינוּ מְקַפִּיד וְהִנֵּה הֵיטֵר זֶה יוֹתֵר קְרוּב כְּשֶׁהַבַּעַל בְּמָקוֹמוֹ וּמְתַקוּטָא עִמָּה דֵא"צ גַּט דְאֵדְעָתָה דְהֵכִי לֹא קִדְשָׁה נַפְשָׁה אֲבָל בְּעַגוּנָה דְחֵינְשֵׁינָן דְלִמָּא חֵי הוּא וְסוּפוֹ לְבוֹא וְכַעַת יֵישׁ לֹא אֲנָס וְיָבֵא אַח"כ בְּהוֹן רַב לְבִיתוֹ, וּבְאֵמַת קָשָׁה עָלִי לְהַשִּׁיב עַל הַבָּלִים כְּאֵילוֹ שְׂאֵינָם דְבַרִי תוֹרָה וְאֵין לְעַנּוֹת עָלֵיהֶם כְּלָל וְהַמְעַיִן בְּסוּגִיא

ותוס' ופוסקים יראה שאין זה ענין לכאן וכבר הארכתי בענינים אלו למעלה דנדאי יש חילוק בין אומדנא דמוכח ובמקום שצריה גילוי דעת ובמקום דבעינן תנאי ולר"מ ת"כ ועוד דהכא ליכא אומדנא כלל דאולי דעתו לחזור אחר כמה שנים ומי יודע מאיזה טעם הוא מעופב וכן בדידה אולי הי' ניקח לה אף להמתין ואילו הי' יודעת שהוא קנים היתה ממתנת עוד כמה שנים מרצונה וגם כמה חילוקים יש בין אונסא דשכיח ולא שכיחא ולא אסיק אדעתה' ואפ"ל הרחיק נדוד מן האירוסין אין פאן אומדנא דמוכח משעת קידושין והנה לפ"ז אפילו פשידע שהוא חי במד"ה ואינו רוצה לבוא לבית וכדומה לזה מותרת להנשא בלא גט דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה, ודברים אלו אסור לשומען והפותר עתיד ליתן את הדין, אמנם אח"כ ראיתי שעיקר סמיכתו על מה שהקדים בפתיחתו שרמז שבדיבור הצדיק האשה נותרת אף שאין הדין כן פאשר שמעתי בכיוצא בו על מורה אחד וסיים מעין הפתיחה ע"פ דיבורם.

וד' יודע כי הציקתני רוח בטני ומרוב שיחי וכעסי דברתי עד הנה, והעבודה שלא לכבודי ובית אבי ולא לשום פני' אחרת זולת לבי עלי דוי ותרדנה עיני דמעה בראותי התורה משתפכת: סימן כ ב"ה שלום לכבוד אהובי מחו' הרב הגדול המופלג מו"ה מנחם מענדל רב דק"ק טרעבאוולי גי"ק הגיעני פפול והנה נידון שם הירקא יפה פתב מע"ל להלכה ויפה השיג על הרב ממקולניץ ודעתו נפלאה ממני לא אוכל לה ולא ידעתי מאין הרגלים לדבר, אמנם למעשה יש לכתוב צבי לבד ולא שום פינוי ואפ"ל בכינוי המגרש עצמו אם יש ספק פותבין שם הקודש לבד או שם הפינוי לבד ק"ו בכינוי שם האב אין מדקדקים כלל ומשום נדוד קל אנו פותבין שם הקודש לבד וכן מעשים בכל יום ואני מורה וכו'.

ונידון השתי נשים זונות הנה כדי להראות חבתו אפא על סדר קונטרסו להשתעשע בדבריו, תחלה הביא דברי הרמ"א בסי' קע"ח ורוצה לחלק דלא שייך עיניה נתנה באחר שהרי אינה רוצה להתגרש כבר דיברו מזה האחרונים והגאון מהר"י הלוי אחי הט"ז הובא ג"כ בתשובת גאוני בתראי יצא לחלק בחילוקים פאלו ואני השגתי עליו ואף שיש לחלק עוד, פאשר יתבאר לקמן מ"מ זכורני גם בשו"ת מוהר"י באסן מבואר דגם בנידון פזה ממש אין לחלק ונניח זה, אמנם מה שהביא דברי דמ"א בסי' קע"ח דגוערין בו ומתרחקין ממנו, באמת בדברי רמ"א יש לעיין דבמדרכי והג' מ לא כתבו רק שהוא אומר שזנתה אשתו דאמרינן עיניו נתן באחרת או מתרחקין ממנו ועוד דהוא עיקר הגורם, משא"כ בהיא אמרה שזנתה והוא מאמין לה לא פשע הוא כלל ומאיזה טעם גוערין בו ועוד דהיא דאין מאמינים לה משום דאמרינן עיניה נתנה באחר וא"כ ממ"נ אם לא נתנה עיניה באחר הרי אסורה עליו ואם נתנה עיני' באחר הרי מתגרשת מרצונה והי' יכול להאמינה וא"כ אם חזרה בה אח"כ אפתי הוא לא פשע כלל, אמנם בתוס' דנדרים מבואר דגם באמרה טמאה אני ומאמין לה גוערין בו ומתרחקין ממנו אמנם שם מיירי שחזרה ואמרה באונס הי'.

וראיתי למוהר"י טראני דנתן טעם משום דגרם שלא לקבל אמתלא ממנה, ואין טעם זה מספיק לענ"ד דמאי הוי לי' למיעבד פינו דבשעת מעשה לא אמרה האמתלא ומנא הוי ידע שפתחור בה ותתן אמתלא.

והיותר נראה משום דאף הוא הי' יכול לחזור בו בשביל האמתלא שלא ולומר פניו שיהי
מפרשת דבריה שבאונס הנה והוא אינו חוזר ואומר לדבריה הראשונים אני מאמין ואוסר
אותה על עצמו מש"ה.

גוערין בו ומתרחקין ממנו. ואף דברי הרשב"א שיהביא הה"מ פ"ק כ"ד מה' אישות יש
לפרש פן דאם הנה חוזר בו ואומר שמאמין שהי' באונס היתה מותרת לו רק דמיירי
שאומר שאינו מקבל האמתלא אמנם עכ"פ בעומדת בדברים דטמאה היא ליכא למ"ד
דאינו יכול לגרשה בע"כ ואין גוערין בו לענ"ד ברור, וזוכרני שגם מהרש"ל בתשובה
וגם ביש"ש ביבמות ראיתי שכ' לחלק בזה, אמנם מה שכתב שהר"ש מאנב"ל
חולק לענ"ד אינו חולק פ"ל כמ"ש דאיהו מיירי בהוא אומר אשתי זינתה אבל לא בהיא
אומרת והוא מאמין.

ומה שכתב דאין פ"ח ביד המורים לכוף להוציאה יתבאר לקמן באריכות ומ"ש בענין עד
אחד בערנה ודאי יפה כתב דבעינו שניהם מודים אף למאן דמחמיר בקידושין, ומ"ש
דא"כ יצא לנו דין חדש במקדש ע"י שליח וזה לא מצינו בשום מקום עכ"ל.

ובאמת הדברים מבוארים למאן דמחמיר בע"א מחמיר גם בזה ועיין בס"מ"ה ובב"ש
סק"י ובס"ל"ה ובב"ש סק"ג, ויש לי בזה אריכות דברים ואין כאן מקום להאריך. אמנם
אפתי לא דמייא לנ"ד משום דהתם הטעם חזקה שליח עושה שליחותו ועיין בס"ל"ה
בהגהה סעיף ג' וח"מ סק"ט וב"ש סק"י וי"א וסעיף ט"ו ובס"מ"ה סק"י"ב וגם בזה יש
לנו אריכות דברים ואין כאן מקומו.

ומ"ש אכן מטעם אחר והשיג גם על הח"ץ לא ידעתי מדוע השיג על הח"ץ הלא דבריו
דברי הג"ה בש"ע ויתבאר לקמן באריכות. ומ"ש בענין חשוד ודאי יפה כתב אם הוא
מוחזק לחשוד ויתבאר הפל באריכות לקמן.

ומה שפלפל בענין עדות שאי אתה יכול להזימם לדעת הרמב"ם דס"ל דהוי הכחשה
בגוף העדות, ועיין באו"ת סי' ל"ח סק"א שיהביא קושיא על פלוני רבעני לאונסי בשם
חותני זקני הגאון מו"ה חיים יונה, ולולי שאיני פדאי היות שידעתי שהגאון הנ"ל הי'
גאון לאמיתה של תורה הייתי אומר דאין כאן התחלה לקושיא זו, דהמענין בלשון
הרמב"ם יראה דהיכי דהעדים העידו שפלוני הרג לפלוני בירושלים ובאו אחרים ואמרו
הלא אתם ונהורג ונהרוג הי' עמנו באותו היום בבבל ויכול להיות שהרגו בבבל אבל
עכ"פ בירושלים לא הרגו הוי הזמה, וכן נראה מלשונו שבתלוקה הראשונה כתב שאמרו
בפירוש להד"מ שיודעין בנדאי שלא הי' שום הריגה הא לא"ה הוי הזמה.

ונראה שדקדק הרמב"ם בחל קה ראשונה ביום זה ובמקום זה היינו עמכם ולא פלשון
הגמ' עמנו הייתם משום דהכנונה דאין מזימין את העדים על המקום רק דגם המזימין
הם אומרים שהם היו באותו יום באותו מקום שהעדים אומרים וראו שהדבר שקר אם
פן אין מזימין את העדים פ"ל רק מכחישין את המעשה ובתלוקה הב' כתב שההורג או
הנהרג הי' עמנו ודקדק וכתב פ"ל עמנו הי' דכאן מיירי שאומרים שההורג הי' במקום
אחר אבל אין מעידים פ"ל על העדים אם הי' במקום אחר ובתלוקה הג' כתב שעיקר אם
אין מעידין על גוף המעשה אם אמת או שקר וא"כ מפ"ל התלוקות נראה שאם העדים

מעידים שבבבל הרג זה לזה ובאו אחרים ואמרו שבאותו היום העדים וההרוג עמנו הייתם בירושלים ואעפ"כ הענינו יכול להיות אמת שהמעשה הי' בירושלים וזאת שעכ"פ העדים העידו שקר שהי' בבבל שהרי עמנו הייתם בירושלים נראה דהוי הנזמה ועכ"פ אין שום ראי' מדברי הרמב"ם להיפך, וא"כ לק"מ מפלוני רבעני לאונסי דמשפחת הומה בפשיטות בעמנו הייתם אבל המעשה יכול להיות אמת באותו מקום שהי' המזימין ודוק היטב ואולי הגאון לא אמרה אלא לחדד את התלמידים: שוב ראיתי שעיקר קושיות הגאון ו"ל על הלח"מ שפירש פן דעת הרמב"ם ומה שהביא דברי הגאון נודע ביהודא בדין עדות שאי אתה יכול להזימה בדיני ממונות הגאון נר"ו הפריז על המדה לומר דאף מדאורייתא לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה בדיני ממונות ולענ"ד ברור דמדאורייתא בעינן דהרי עיקרא דמילתא ילפינן מנעשיתם לו פאשר זמם וזה מפורש בדיני ממונות דמינה ילפינן בפירוש רבתי תורה עדים זוממין לתשלומין והאף אפשר לומר דכאשר זמם לא קאי עליו אמנם מדרבנן י"ל כמ"ש דלא בעינן דרישה וחקירה פן לא בעינן יכול להזימה ואף דדרישה וחקירה דכתיב בעדים זוממין לא קאי רק על המזימין כמ"ש הגאון הנ"ל זה אמת אבל עכ"פ נעשיתם לו פאשר זמם קאי על הנזיזומין את זה ראיתי לעיני בדברי מע"ל בדרהו העברה כי אין הזמן מסכים ואיני מוכנה מכל צד ועתה אפא לבאר הנלע"ד בנידון דיזן ובזה צריף אני להאריף קצת אבאר דברי הש"ע והרמ"א סי' קט"ו ס"ו ודברי האחרונים היות בכמה ענינים לא נתחננו לי דבריהם במקילה מכ"ת.

מתחלה אבאר מ"ש הרמ"א הודית בפני ע"א נאח"פ אומרת ששקר הוא ומכחשת ועיניו בב"ש שנגדחק בזה מאי קמ"ל ולענ"ד שפינו לדברי תה"ד וכן נראה מלשון הד"מ ואעתיק לשון תה"ד סי' רכ"ב ונראה שם לשון השואל שהוקשה לו על תוס' דכתובות דף ס"ג ע"ב ד"ה אבל מאוס עלי שהקשו על עובדא דנדרים דבאמרה טמאה אני לה אף בלא איכפוס ניקא שוויא נפשה חתיכא דאיסורא וע"ז הקשה השואל אמאי לא קשיא להו ממתניתין דנדרים גופא והשיב התה"ד וזה לשונו פשיטא דמתורץ יפה דדוקא היכא דאיכא רגלי' לדבר נמי בלא"ה ואומרת טמאה אני לה בכה"ג אין להתיר מטעם שוויא אנפשא חתיכא דאיסורא אבל בלא רגלים לדבר לא חיישינן במה דשוויא אנפשא חתיכא דאיסורא, נאח"פ כתב דבנידון דידי' יש להתיר דהא פתבו התוס' פירק אע"פ דאין להתיר באומרת טמאה אני לה דדוקא משום דשווי' אנפשה חתיכה דאיסורא אבל משום דנראין הדברים אמת לא הוי אסרינן לה אלא הואיל ויש רגלים לדבר כדפי' לעיל ואיהו נמי הודה לא אמרינן רוב נשים משקרות להאכילה דבר האסור וכינן דהכי הוא א"כ בנ"ד אף שהבעה"ב גברא מהימנא הוא והבעל מאמין לו מיהו לא חזי שום קלקול אלא ששמע הודאתה שאמרה טמאה אני וא"כ אף אם יאמין לו שבנדאי פה הודית מ"ת לא הוי אסורה לו אלא מטעם דשוויא אנפשה חתיכה דאיסורא ולא משום שאנו סוברים שהדבר אמת כדפרישית, ולגבי דינה לא שייף כלל לאונסרה משום דאגברא דמהימן והבעל סומך עליו קא מסייד דהא איהי ידעה אם קלקלה אם לא ומאי שייף שייסמוך לב' על דבריו של זה ולגבי הבעל אין פאן דבריו לאסור דלגבי דינה ודאי אמרינן עיניה נתנה באחר ולכך אמרה טמאה אני ולפיכך ממ"נ שריא עכ"ל.

והדברים ראויים למי שאמרם ועיקר פוננתו דרגלים לדבר אינו מועיל לענין דנימא דגוף הדבר אמת ואסורה על בעלה מצד הבעל דז"א דרגלים לדבר מועיל דלא נימא דרוב נשים משקרות וממילא האיסור מצד דשוןא אנפשי' חד"א וא"כ במכחשת את העד שהודית בפניו לא שניקד לומר דשוןא אנפשי' חד"א אף דהבעל מאמין לו דהודית דמאי בכך שהבעל מאמין אפתי אינה אסורה עליו מצידו רק מצד עצמה דשוןא אנפשי' חד"א וכיון דהיא מכחשת גם עליו לא שניקד הסברא דשוןא חד"א פיון שהיא אומרת שלא הודית מעולם ואין עלי' שום איסור ובמה נוכל לאוסרה על בעלה ובעד המעיד אינה נאסרת ע"פ ע"א וזה נראה פוננת רמ"א במ"ש והודית בפני א' ואח"כ אומרת דשקר הוא וכו' וקמ"ל בזה אע"ב דמאמין הבעל וסומך על דבריו ואיפא ג"כ רגלים לדבר אפ"ה מותרת פנ"ל ותימא על הח"מ וב"ש דנדחקו בפירושו דמאי קמ"ל: ועתה אבא לבאר מה שפכת רמ"א ואם הודית לפני א' שנטמאת הנחשד מצטרף עם א' לאסרה וכתבו האחרונים דמייירי דוקא באיפא רגלים לדבר והנה לכבי לא כן ידמה והנה דברים אלו לקוחים מדברי התה"ד ואעתיק לשונו ונראה דאפי' בלא רגלים לדבר יש להחמיר ונ"ל התה"ד אפ"ה אי קשיא לי דאם הקשודעונו מודה וכו' והבעה"ב נמי מעיד שהיא הודית שזינתה והנה בהודאה אחר הלואה שמצטרפין ואלו לא אמרינן שעיני' נתנה באחר הני לי' עדות גמורה ע"י צירוף ומאן לימא לן דאפי' כה"ג מהני טעמא דעיני' נתנה באחר עכ"ל, והנה נראה מדבריו דלא ברירא לן האי מילתא לגמרי וקשיא טובא פיון דעובדא דידי' הוי כרגלים לדבר מכ"ש לפמ"ש הח"מ דמייירי דוקא ברגלים לדבר א"כ כפשוטו הוי לי' למימר פיון דאילו הודית בפני ב' והי' רגלים לדבר ודאי הייתה אסורה משום דשוןא אנפשי' חד"א ממילא פיון דאיפא חד עד המעיד על גוף המעשה אינה נאמנת להכחיש השני שהודית לפניו כמו הודאה אחר הלואה וממילא אסורה משום דשוןא אנפשי' חד"א וכמו בהודאה אחר הלואה אף במכחיש עד ההודא' אנו אומרים פיון שיש עד הלוא' בנדאי הודה ה"נ ה"כא אנו מוכרחין שהודית וכיון שיש רגלים לדבר מ"מ אסורה מחמת דשוןא אנפשי' חתיכא דאיסורא, ואף דמכחשת העד שהודית אינה נאמנת וכיון דבנדאי הודית נימא פיון דאיפא רגלים לדבר אסורא ומאי האי דקאמר ומאן לימא לן דאפי' בכה"ג אמרינן עיני' נתנה באחר תיפוק לי' פיון דאיפא רגלים לדבר שוןא אנפשי' חד"א ולא אמרינן עיני' נתנה באחר ועוד אמאי לא ברירא לי' הא מילתא דקאמר ומאן לימא לן אלא ודאי דלאו מטעם רגלים לדבר ושוןא אנפשי' חד"א רצה לאוסרה רק דכוננתו דכמו דאמרינן בהודאה אחר הלואה מצטרפין ואמרינן דגוף הענין אמת ה"נ ה"כא ואפי' בלא רגלים לדבר יש לאסור דלא אמרינן כלל הסברא דעיני' נתנה באחר וכן משמע מלשון וא"כ ממילא אף בלא רגלים לדבר אסורה ודומה למאי דהודאה אחר הלואה מצטרף ולא אמרינן משטה בהודה לפני ע"א אף לשיטת הסוברים דאמרינן משטה בהודאת ע"א ה"נ דכונתי' דלא אמרינן עיני' נתנה באחר והענין אמת פיון דאיפא עוד ע"א ומצטרף, ואין לומר דבלא רגלים לדבר פיון דרוב נשים משקרות לא מיקרי הודאה כלל ואפי' לאיצטרופי לא חזי אב"ל בדאיפא רגלים לדבר הוי הודאה וחזי לאיצטרופי דלא מצי מכחיש לי' חדא דגם בהודאה אין ההודאה פלוג דאמרינן משטה, ועוד דזה באמת פוננת התה"ד דמאן לימא דבכה"ג אמרינן עיני' נתנה באחר פיון דאיפא עוד ע"א המעיד על גוף המעשה תו לא אמרינן אף בלא רגלים לדבר דההודאה בפני

הַעֵד הַי' בְּשִׁבִיל שְׁנֵתְנָה עֵינֵי בְּאַחַר וְעוֹד דְּאַפְתִּי תִקְשֶׁה מִמֶּנּוּ דְּבִנְדָאֵי אֵין עַד הַלְוָאָה מְכָרִים לֹמֵר שְׁהָאֲמַת שְׁהוּדָה אִם לֹא מִטַּעַם דְּאֲמָרִינּוּ שְׁמְכָרִים שְׁהָעֵנִין אֲמַת וְאִ"כ מִמֶּנּוּ אִם בְּעֵינֵי רַגְלִים לְדָבָר הָאֵל לֹא אֲמָרִינּוּ שְׁהוּא שְׁקָר וְאֵין הַעֵד הַמַּעֲיֵד שְׁנִטְמַאת מְכָרִים שְׁהָעֵנִין אֲמַת אִ"כ מִכִּי שְׁאֵינּוּ מְכָרִים שְׁהוּדִית דְּזֵה בְּרוּר שְׁאֵינּוּ מְכָרִים שְׁהוּדִית אִם לֹא מִשּׁוּם דְּאֲמָרִינּוּ שְׁהָעֵנִין אֲמַת וְכִינּוּ דְּגַם בְּרַגְלִים לְדָבָר אֵין הַרְגְלִים לְדָבָר מְכָרִיחוּ וְאִיךָ מְצַטְרֵף עַד הַטּוֹמְאָה פִּינּוּ שְׁאֵין מְכָרִים שְׁהָעֵנִין אֲמַת מִמִּילָא אֵינּוּ מְכָרִים שְׁהוּדִית וְיִכּוּלָה מְכַחִישָׁתוּ וְאֵין פֶּאן חַד"א אֲלֵא וְדָאֵי שְׁמְצַטְרֵף לְהַכְרִים שְׁהָעֵנִין אֲמַת וְאִ"כ מִמִּילָא אִפֵּי בְּלֵא רַגְלִים לְדָבָר יֵשׁ לֹמֵר כֵּן שְׁמְכָרִים שְׁהָעֵנִין אֲמַת וְדוּק הֵיטֵב, וְאִפֵּי אִם נִימָא דְּאַפְתִּי בְּהוּדָתָא אֵינָה יְכוּלָה לְהַפְקִיעַ עֲצָמָה מִבְּעֻלָה רַק דְּאַסוּרָה מִשּׁוּם דְּשְׁוִיָא אֲנַפְשֵׁי חַד"א אֲפְתִי צ"ל דְּבַצְיָרוּף הַעֵד מְכָרִים לְהִיּוֹת הָעֵנִין אֲמַת וְשְׁבִנְדָאֵי הוּדִית וְשְׁוִיָא חֲתִיכָה דְּאִסוּרָא.

אִפֵּי דְּאֵינָה נְאֻמְנָת לְגַבֵּי הַבְּעַל נְאֻמְנָת לְגַבֵּי דִידָה אִפֵּי בְּלֵא הַגְלִים לְדָבָר דְּנִדָאֵי דְּעֵנִין אֲמַת וְבִנְדָאֵי הוּדִית רַק לְגַבֵּי דְּהַבְּעַל אֵין אֲחַד נְאֻמְנָת בְּדָבָר שְׁבַעְרָנָה וְאַפְתִּי הִיא אֲסוּרָה דְּנִדָאֵי הַעֵד שְׁאוּמֵר שְׁהוּדִית הוּא אֲמַת אֲבָל אֵי בְּעֵינֵי רַגְלִים לְדָבָר דְּנִקְא מִמִּילָא צ"ל דְּעַד הַמַּעֲיֵד עַל גּוּף הָעֵנִין אֵינּוּ מוֹעִיל בְּלוּם וְדוּק הֵיטֵב: פְּלִלוּ שֶׁל דָּבָר אִפֵּי אִם נִימָא דְּכֻנְתָה הַתְּהִי"ד מִשּׁוּם דְּשְׁוִיָא נְפִשָׁה חַד"א אֲפְתִי ע"כ אֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם רַגְלִים לְדָבָר לֹא אֲמָרִינּוּ עֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר רַק דְּהַתְּהִי"ד מְסוּפֵק אִילֵי מַחְמַת עַד הַמַּעֲיֵד עַל גּוּף הַמַּעֲשָׂה לֹא אֲמָרִינּוּ עֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר, אֲמָנָם הָעֵינִיקָר כִּי סִפֵּק הַתְּהִי"ד אִילֵי יֵשׁ לְאַוּסְרָה מְדִינָא לֹא מִטַּעַם שְׁוִיָא נְפִשָׁה חַד"א וְעוֹד אֲנִי תָמָה עַל הַח"מ וְכ"ש שְׁפִתְבוּ בְּפִשְׁטוּת דְּמִינֵי בְּרַגְלִים לְדָבָר דְּנִרְאָה דְּהַדָּבָר תְּלוּי בְּפִלְוִיגְמַת הַב"י וְרַש"ל שְׁהִבִיא הַב"ש בַּס"ק כ"ג בְּגִרְסַת הַטּוֹר שְׁכַתְבַּת הַב"ש בְּשֵׁם רַש"ל וְהִבִיא הַדְּרִישָׁה בַּס"י קַט"ו וְקַע"ח דְּבִהִיא שׁוֹתְקָת הוּיָא הוּדָאָה וְלֹא אֲמָרִינּוּ עֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר אִם ע"א אֲוֵמֵר שְׁזִינְתָה וְהִנֵּה הַדָּבָר בְּרוּר דְּאֵין חִילוּק בֵּין אֲוֵמֵר וּמוּדִית בְּפִנֵּי ב"ד אוֹ לְפָנֵי כְּמָה עֵדִים דְּאֲמָרִינּוּ עֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר וְכ"ש בְּשׁוֹתְקָת וְאִ"כ אֲמָאֵי כְּתַב מְהֵרָשׁ"ל דְּאַסוּרָה מְדִינָא וְצ"ל פִּינּוּ דְּאִיכָא ע"א שְׁאֲמֵר שְׁזִינְתָה לֹא תְלִינּוּ שְׁעֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר וְאִ"כ לַפ"ז כ"ש, בְּהוּדִית לְפָנֵי ע"א הַמַּעֲיֵד עַל גּוּף הַמַּעֲשָׂה פִּינּוּ דְּהוּדָאָה וְהַלְוָאָה מְצַטְרֵף מִמִּילָא אֲסוּרָה מְדִינָא כַּמ"ש מְהֵרָשׁ"ל וְאִ"כ מַה צְוֵרָה לְרַגְלִים לְדָבָר, אֲמָנָם לְגִירְסַת הַב"י בְּטוֹר דְּגָרִים וְהִיא שׁוֹתְקָת אִפֵּי בְּעֵינֵי דְּמַהִימָן כְּבִי תְרִי נְרָאָה לְכַאוּרָה לְהִיפֵי וְיִתְבָּאָר לְקַמְּן דִּי"ל דְּאֵינּוּ חוּלֵק עַל הַתְּהִי"ד, אֲמָנָם בְּאַמְתָּה לְכַאוּרָה תְּמִי עַל הַרַש"ל דְּכַתְבַּת כֵּן בְּפִשְׁטוּת לְמַחוּק הַגִּירָסָא בְּטוֹר וְלֹא יִדְעָתִי מֵאֵין הוּצִיא דִין זֶה וְאַדְרָבָא הַתְּהִי"ד עֲצָמוּ נְרָאָה דְּלֹא הִחְלִיט הַדָּבָר רַק שְׁפִתְבַּת כְּמַסְתַּפֵּק דְּמֵאֵן לִימָא לֵן אֲבָל אֲפִשֵׁר לֹמֵר דְּאַפִּי כַּה"ג שְׁיִיךְ לֹמֵר עֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר וְעוֹד נְרָאָה לְהִבִיא רֵאִי לְדַעַת הַב"י מִמֶּנּוּ שְׁ הַרַשְׁב"א בְּתִשּׁוּבָה סִי אֲלֵף רַל"ז וְז"ל וְעוֹד מְסַתְּבַר לִי דְּלֹא אֲמָרִינּוּ אֵי מְהִימָן לָךְ אֲלֵא כְּשִׁאֵינָה מְכַחִישָׁתוּ אֲלֵא שׁוֹתְקָת הִיא מְכַחִישָׁתוּ לָאוּ וְכו' וְהִבִיא רֵאִי לְדְּבָרֵי וְכַתְבַּת וְסַעַד מְצָאֵתִי לְדְּבָרֵי בְּדְבָרֵי רַש"י שְׁפִתְבַּת אֵי מְהִימָן לָךְ כְּבִי תְרִי זִיל אֲפִקָה הוּאִיל וְלֹא מְכַחִישָׁתוּ וְכו' מְצָא הַגִּירָסָא בְּמַקְצַת סְפָרִים וּמִשְׁמַע דְּקֵאֵי עַל הָאֲשָׁה נְמָצָא מְבִנְאָר מְדְבָרֵי הַרַשְׁב"א דְּעוּבָדָא דְּהֵאֵי סְמִיא דְּקֵאֵמֵר אֵי מְהִימָן כְּבִי תְרִי מִינֵי שְׁהָאֲשָׁה שׁוֹתְקָת וְאַפֵּי בְּעֵינֵי דְּנִקְא כְּבִי תְרִי.

ואחרי החיפוש ראיתי בדברי מהרי"ט סימן א' חלק אה"ע שעמד ע"ד הרשב"א הללו וכתב שא"א בשום אופן דהרשב"א מייירי בשתיקה ולא הכחישה כלל דא"כ אף אם לא מהימן כפי תרי אסורה דשתיקה פהודאה וזה פשוט כביעתא בכותחא רק שדבריו אמורים שפבר פברה מעיקרא ע"ש שהאריה.

ולענ"ד אין זה משמעות כלל בלשון הרשב"א ואדרבא אני תמה עליו אמאי פשוט, כביעתא בכותחא דמאי בקה דשתיקה פהודאה אפתי איכא למימר דעיני נתנה באחר וכמש"ל דגם התה"ד לא החליט הדבר אף באמרה בפי' טמאה אני לה ואני תמה שלא הביא דברי הטור סי' קע"ח וגירסת הב"י וגם לפי דעתו יותר הי' לפרש דעיקר פוננת הרשב"א רק לומר דמייירי בלא הכחישתו דזה עיקר דבריו שם וסר כא דלישנא נקט דשתיקה ויכול להיות שלא הייתה שם כלל או דלא הי' שתיקה ממש רק שאומרת אני רוצה להשיב וכדומה.

אמנם האמת דעת הרשב"א כמ"ש הב"י דבשתיקה קה לע"א אינה אסורה רק במהימן כפי תרי אמנם אחר שאין מבואר בהד"ל פן ברשב"א והתה"ד מסתפק בדבר ורש"ל ומהרי"ט החליטו לאסור יש לחוש לדבריהם וכ"ש באומר' טמאה אני לה אף בפני ע"א וע"א אומר זינת' פענבדא דתה"ד דיש להחמיר ואפי' בלא רגל"ד ועתה אכא לבאר דברי הרמ"א ודוקא שאין רגלים לדבר הביא דברי הרא"ש דאף באומרת טמאה ולא ארפס מותרת והב"ש כתב דאשתמיטתי התוס' פ' אע"פ, ולבאר הענין צריף אני להאריה קצת.

והנה דברים אלו לקוחים מתה"ד כמש"ל והוא מפרש מדמקשו התוס' אהנה ענבדא ולא אמתני' צ"ל דדוקא ברגלים לדבר אמרינו שו"א חד"א משא"כ במתני' דליפארגלי' לדבר. ובאמת הסבא נכונה מצד עצמה ויש ליתן טעם לדבר דלכאוו' קשי' מאי חילוק יש לענין חד"א בין רגלי' לדבר או לא דאף בלא רגל"ד שייף שו"א חד"א.

אמנם יש ליישב משום דהרא"ש הקשה ביבמות ס"פ פיצד ג"כ דנימא שוי' אנפשי' חד"א ותירץ דראו חכמים קלקול הדורות ורוב נשים משקרות בענין זה כו' ע"ש, לפ"ז שפיר י"ל היכא דאיכא רגלים לדבר לא שייף לומר רוב נשים משקרות ושייף שפיר שוי' בפשה חד"א אמנם לולי שאיני כדאי נלע"ד שאין דברי התוספות מתפרשין כמו שהבין התה"ד בדבריהם דלא נזכר כלל בכל התוס' דפ' אע"פ לחלק בין איכא רגלים לדבר אם לאו, ועוד דקשה לומר דבלא אינרפס וערק נואף מיקרי רגלים לדבר ועוד דא"כ מאי מיייתי הרא"ש הנה"ל ביבמות ראי' מתרומה דהתם ליכא רגלים לדבר ועוד דא"כ אין דברי הרא"ש ותו' יבמות מכוננים דהרי גם מתחלה ידע הרא"ש ותוס' דרוב נשים משקרות רק דהוי קשי' לי' היכא דאיכא רגלים לדבר לא שייף זה וע"ז הדר מתירץ רוב נשים משקרות, ואם פוננתו אף ברגלים לדבר א"כ עיקר החידוש והדיוק חסר מן הספר ועוד דא"כ צ"ל לשיטת התוס' והרא"ש דתרי גוונא רגלים לדבר איכא דלא באינרפס דאפי' בשותקת ונותנת טעם אסורה ונדא בלא אינרפס ואיסורא באומרת.

טמאה מקרי ג"כ רגלים לדבר אבל זה י"ל דלא אינרפס אסורה מטעם סתירה וכן נראה לי עיקר, וכן נראה מפשטי' דלישנא דהרא"ש דכתב דהא דאין אוסרין על היחוד דוקא במכחשת ודוק: ועוד קשיא לי טובא איף אפשר דאף בלא אינרפס איכא רגלים לדבר א"כ למה לתוס' להקשות דלהימנא במיגו דמאיס עלי ת"ל הרי התוס' אזלי בההיא שיטה

דהיכא דמפסדת הפתובה לא משקרת בשביל שנתנה עיניה באחר ואם פן תיקשי בפשיטות דתאסור דנדאי לא נהנה עיניה באחר וכופין אותו להוציא פמו במאס עלי אע"כ דתוס' ס"ל פיון דלא מירפס איפא רגלים לדבר שמשקרת ועדיף מטמאה אני לה בלא סתירה באשת ישראל שמפסדת הפתובה דהרי השתא ס"ל לתוס' דבאשת ישראל נאמנת ובלא אירפס אינה נאמנת.

וגם מלשון שכתבו התוס' וכן נראה וכו' דבאומרה טמאה אין להתירה נראה דבאו לשלול דלא אירפס לא עדיף מטמאה אני לן לחוד בלא סתירה אבל אין סברא לומר להיפך דלא אירפס הוי רגלים לדבר שאומרת אמת יותר מטמאה אני לה.

עוד ראיתי בשו"ת זקני רמ"א ובתשובת זקני שארית יוסף שהכריחו ג"כ מהתוס' דיש לחלק בין היכא דאיפא רגלי לדבר מהא דלא מקשה התוס' מהמשנה ולענין שוי' אנפי חד"א אין לחלק בין מפסדת הפתובה או לא וכן הק' מו"ז מהרש"א ותדע דאמאי לא פתבו התוס' בריש הדיבור דמוקי למתני' דנדרים בתובעת פתובה אמאי לא פתבו וכן נראה אלא ש"מ דס"ל לתוס' דדוקא היכא דאיפא רגלים לדבר שייך שוי' נפש' חד"א דומיא דאירפס וערק עכ"ל.

ודבריהם תמוהין לענ"ד דהרי התוס' ביבמות נהרא"ש הקשו אמאי לא אמרינן שווי' חד"א ותירצו דרוב נשים משקרות. וכבר פתבו היכא דמפסדת פתובה אינה משקרת וא"כ שפיר יש לחלק בענין שוי' חד"א בין מפסדת הפתובה או לא.

ומאי שהקשו. אמאי לא פתבו התוס' ריש הדיבור תדע לענ"ד הוי תדע מכח קושיא דכל פמה דלא הוי קים לן לחלק בין תובעת פתובה או לא הוי אמרינן דלעולם משקרות ולא שוי' חד"א, אבל הי' נראה לפענ"ד לקיים דבריהם דהוי קשי' להו דה"ל להתוס' להוכיח דיש חילוק בין תובעת ולכך במאס כופין אותו דאל"ה תקשי לו יתא דאין כופין אותו במאס עכ"פ גם אותה אין כופין ואפתי תקשי מ"ש בטמאה דשריא לבעלה, וא"ל דרוב נשים נותנין עיני' באחר א"כ במאס אמאי אין כופין א"ו דיש חילוק בין תובעת פתובה או לאו אבל אפתי ק' דא"כ תקשי לדידהו דס"ל דאין חילוק לענין חד"א בין תובעת פתובה או לא אפתי תקשי אמאי במאס אין כופין ובטמאה כופין ואי נימא דבלא רגלים לדבר רוב נשים משקרות ולא שוי' חד"א כמ"ש התה"ד עצמו אבל במאס פיון דנותנת טעם הוי רגלים לדבר כמ"ש התו' בהד"א א"כ בכה"ג איפא לפלוגי במאס עלי לג' נשים נוטלות פתובה ואין צורך לחלק בין תובעת פתובה, וזה באמת קו' עצומה על דבריהם דמאי מקשה תוס' ממאס עלי על ג' נשים דלמא במאס עלי איפא רגלים לדבר ואמרינן דלא משקרת אבל בג' נשים דליפא רגלים לדבר אמרי' שמשקרות א"ו דס"ל לשיטתם דמתני' בכל גוונא איירי (ובאמת לדעת דתחלה לא אסקי תוס' אדעת' דבמאס עלי בעינן רגלים לדבר) ולפמ"ש אין ראי' מהא דכתבו התו' וכן נראה דמחלקין בין איפא רגלים לדבר או לא דק בין מפסדת הפתובה או לא ואף אם נימא דלשון התו' וכן נראה משמע אף אם נימא במאס עלי לא פניפיון וא"כ אין חילוק בין תובעת פתובה או לא מ"מ ס"ל להתו' עכ"פ לענין אם שוי' חד"א שלא לכונן אותה נדאי יש לחלק פמו במאס דעכ"פ אין כופין אותה משום דשמא אומרת אמת וא"כ ה"ה הקא שוי' חד"א.

אָמַנְם מְלַבֵּד וְאֵת נִלְע"ד דְּדַבְרֵי הַח"מ פִּפְשֵׁטן דְּמַמְתְּנִי לֹא מְצִי לְאַקְשׁוּנֵי דְה"א דְבִאֲמַת
אָסוּרָה מְטַעַם חַד"א רַק דְּאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא כְּמוֹ בְּמַאִיס עָלֵי וְשׁוֹב לֹא תַתֵּן עֵינֵי
בְּאַחַר לְכַף מְקַשָּׁה מִהֲנָה עֲוֹבְדָא דְקֶאֱמַר בְּהַדְלֵי אֶתְתָא שְׂרִי.

וְסַעַד מְצִאתִי לְדַבְרֵי בְּמַרְדְּכֵי פ' הָאוּמַר שֶׁכ' בְּשֵׁם רַבִּינוּ שְׁמַעוֹן וְנ"ל כְּמַדְנֻמָּה לִי שְׁמַעְתִּי
מִרְבוּתִי מְפָרְשִׁים טְמֵאָה אֲנִי תְּבִיא רֵאִי לְדַבְרֵי וְאִינָה אָסוּרָה עָלָיו וְא"כ כּוֹפִין אוֹתָהּ
וּמְשַׁמְשֵׁתוּ כְּמוֹ בְּמוֹרְדֵת וְכו' מִשְׁמַע דְּמַלְשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה אִין הֶכְרַח דְּמוֹתְרַת לוֹ וְדוּק.

וְהָא דְלֹא הִקְשׁוּ מְאוּכָלֵת בְּתְרוּמָה מְשׁוּם דִּי"ל דְּמֵיבְרֵי דְחוֹזְרַת וְנוֹתְנַת אֲמַתְלָא כַּמ"ש
הָרֵא"ש וְהָכֵא לֹא הֵוִי לְהוֹ לְאוּקְמָא בְּאַמְתְלָא דֵּא"כ אַף בְּאַיְרַפְס שְׂרִי וְכַבֵּר הָאֲרַכְתִּי
בְּתִשׁוּבָה בְּזַה בְּדִינֵי אֲמַתְלָא וְאכ"מ לְהָאֲרִיף.

וְהִנֵּה נִתְבְּאָר מִתּוֹךְ דְּבְרֵינוּ שְׁיָפָה כִּינּוֹן הַח"מ בְּסִי' קַט"ו דְלֹא קִי"ל כְּתוּס' בְּזַה דְבִאֲרַפְס
שׁוִי' חַד"א דְהָרֵי כְּבָר הוֹכְחֵתִי דְתוּס' דֵּאֵעַפ"י בְּעֲצָמָם מוֹדוֹ דְטְמֵאָה אֲנִי בְּלֹא סְתִירָה גְרוּעַ
מִסְתִּירָה וְאִיְרַפְס רַק בְּתוּס' ס"ל דְגַם בְּטְמֵאָה לְחוּד שְׁיָיָף ג"כ חַד"א וְכִינּוֹן דְלֹא קִי"ל
כְּתוּס' בְּזַה כ"ש דְבִסְתִירָה וְאִיְרַפְס וְאוּמַרְת טְמֵאָה אֲנִי דְשָׂרְלִי אָמַנְם בְּסְתִירָה וְאִיְרַפְס
וְדֵאִי אָסוּרָה עַכ"פ בְּאוּמַרְת טְמֵאָה כְּמִבְּנֹאֵר בְּהַדְלֵי בְּגִמְרָא: וְעַתָּה אֲבֵא לְבֹאֵר לְשׁוֹן הַש"ע
חֵיבִיב לְהוֹצִיאָהּ אֲבָל אִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְהֵן הֵן דְבְרֵי הַרְמְב"ם בַּפ' כ"ד מֵה' אֲשׁוֹת
וְרֵאִיתִי לְמַע"ל שְׁתַּפֵּשׁ הַדְּבָרִים כְּפִפְשֵׁטן, וְלֹא עָלָיו לְבַד תְּלוּנוֹתִי כִּי רַבִּים גְּדוּלִים חִקְרִי
לֵב לֹא לְבַד מְגִדוּלֵי הַמְּחַבְּרִים וּבְעָלֵי תִשׁוּבוֹת הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁהִבִּינוּ כֵּן אָמַנְם אַף הַגְּאוּנִים
כַּת הַקּוֹדֶמִין הִבִּינוּ כִּף וְרֵאִיתִי בְּתִשׁוּ' מִהֲר"י הַלּוִי אֲחִי הַט"ז שֶׁהִבִּיא דְבְרֵי הָרֵא"ש
שֶׁהִקְשָׁה עַל הַרְמְב"ם דְלָמָּה אִין כּוֹפִין לְהוֹצִיא הָא אַר"א פ"פ מְצִאתִי נֶאֱמַן לְאוּסְרָה עָלָיו
מִשְׁמַע אִפִּי רֹצֵחַ לְהַחְזִיקָהּ לֹא שְׁבָקִי לִי וְעוֹד מְדַמְדְּמָה תְּלַמוּד' לְהָאוּמַר לְאַשָּׁה קַדְשִׁיתִי
דְּאָסוּר בְּקְרוּבוֹתֵי דְנִרְאָה דָּאֵם רְצָה לִישָׂא שׁוּם א' מִהֵן לֹא שְׁבָקִי לִיהָ וְאֵם נִשְׂאֵת כּוֹפִין
אוֹתוֹ לְהוֹצִיאָהּ וְהַר"י הַלּוִי דְחָה הָרֵא"ל בְּקִנְיָה.

אָמַנְם זוֹלַת הָרֵא"ל פְּלִיאָה בְּעֵינֵי לִינִיחַס סְבָרָה זוֹ לְרַבִּינוּ הַרְמְב"ם דְּאִיף אֲפָשֵׁר לוֹמַר אַף
דְּשׁוּנֵי נְפִשֵׁי' חַד"א אִין הַב"ד מוֹחִין בְּיָדוֹ וְשְׁבָקִינוּ לִי לְמִיעֵבַד אִיְסוּרָא וְזַה פְּלֵא, וְעֵינֵי
מ"ש זְקִינֵי הַתַּב"ש בִּי"ד כּוֹף סִימֵן ג'.

וּמַה שְׁנַתֵּן הַט"ז טַעַם מְשׁוּם דְּזַה תְּלוּי בְּלֵב תִּיתָא דֵּא"כ לְדַבְרֵיהֶם בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִטַּעַם
מְשׁוּם דְּשׁוּנֵי נְפִשֵׁי' חַד"א רְשׁוּת בְּיָדוֹ לְחַזְרוֹר וְלֹא מְצִינוּ זֶה בְּשׁוּם מְקוֹם שְׁיֻכַּל לְחַזְרוֹר
בְּלֹא אֲמַתְלָא וְהִנֵּה הַדְּבָר בְּרוּר דְּבְכָל מְקוֹם דְּהִטַּעַם מְשׁוּם שׁוִי' נְפִשֵׁי' חַד"א אִין הָאִיְסוּר
עַל אַחֲרִים רַק עָלֵי וְא"כ גְּבִי אֲשָׁה שְׂאֲמָרָה א"א אֲנִי וְחַזְרָה וְאֲמָרָה פְּנוּי' אֲנִי דְמִקְשָׁה
הַגַּמ' דְּשׁוּנֵי נְפִשָּׁה חַד"א וּמְשַׁנֵּי בְּאוּמַרְת אֲמַתְלָא לָמָּה לִי אֲמַתְלָא לְדַעְתָּם וְכֵן בְּסִי' ו' גְּבִי
אֲשֵׁת כְּהֵן שְׂאֲמָר' נֶאֱנַסְתִּי שְׁפִסְק הַש"ע וְהוּא מִהֲרְמְב"ם בַּה' א"ב דְּאִיְדְּמוֹתְרַת לְכַעֲלָה
אָסוּרָה לְכַהֲנִים אַחֲרִים וְלַדְּעַת הַה"מ אַף אֲמַתְלָא לֹא מְהַנֵּי אֲמַאי כִּינּוֹן דְּאִין הָאִיְסוּר רַק
מְצִינָהּ וְהִיא יוֹדַעַת הָאֲמַת וְאִיף שְׁיָיָף לוֹמַר דְּאָסוּרָה רַק לְצִאֵת י"ש כַּמ"ש הַט"ז וְכֵן גְּבִי
הָאוּמַר לְאַשָּׁה קַדְשִׁיתִי דְּאָסוּר בְּקְרוּבוֹתֵיהָ אִיף שְׁיָיָף לוֹמַר לְצִאֵת י"ש שְׁהָרִי הוּא יוֹדַע
הָאֲמַת דְּבִשְׁלָמָא בְּפִתַח פְּתוֹת אִיְכָא לְמִימַר דְּהַכְּפֻנְנָה דְּאֲמַרִּינוּ דְּחֵיבִיב לְהוֹצִיא לְצִאֵת יְדֵי
שְׂמִים וְלֹא אֲמַרִּינוּ דְלֹא קִים לִי וְכֵן בְּמַאֲמִין לְדַבְרֵי הָעַד שְׁיָיָף לוֹמַר לְצִאֵת יְדֵי שְׂמִים

אבל בקדושתיה (או באומרת טמאה) היא שנייה לומר דחייב לצאת י"ש דהרי הוא יודע אם אמת אם לאו, ועוד יש להביא ראיה מפמה מקומות רק שגלאתי להביאן.

והדבר פשוט דנדאי מוטל על חכמי הדור למחות ביד מי שרוצה לעשות איסור, וראיתי להב"ש סי' ו' שכתב באמת דאף לכהנים אחרים אינה אסורה רק לכתחילה ולא בדיעבד ומלשון הרמב"ם דמסתם סתים לא משמע פן, ודברים אלו אין.

להם עיקר ושונו, אבל האמת ברור מ"ש הרי"ף והרא"ש בקידושין דהני מילי בדיני אדם אבל בדיני שמים אי מהימן לי כפי תרי חייב להוציאה קאי על הגמ' בע"א אומר אשתה זינתה דקאמר רבא אין ד"ש פחות משנים ע"ז קאמר הני מילי בדיני אדם אבל בדיני שמים אי ידע בנפשי דמהימן לי כפי תרי מחייב להוציאה וקא לשאול מורין לו פן ולא מייירי פלל בדאמר בפירוש בפני המורים שמאמין לעד כפי תרי רק דדינא אתא לאשמעינן אם ע"א אומר אשתה זינתה אע"ג דאינו נאמן והוא אומר שאינו מאמינו אבל אם פבר חמר הבעל בפני המורים שמאמין לעד כפי תרי פבר שונוא נפשי' חד"א ומחוייבין למחות בידו שלא לדור עמה כאשר אבאר (ודברי מהרי"ו תמוהין שיצא לחלוק עלינו את השוין) ובאמת בלשון הט"ז הי' מקום לפרש דמייירי פבר לשאול וכמ"ש: ומה שכתב הרמב"ם אף שראה אשתו שזינתה דחייב להוציאה אבל אין כופין אותו להוציאה הדבר ברור דגם הרמב"ם מודה דמחוייבים להפריש אותו שלא יתייחדו יחד כי שוי' נפשי' חד"א ולצאת י"ש מחייב ליתן גט ולא די בהפרשה כדמשמע פשטא דלישנא דמס' גיטין רוחצת עם ב"א חובה לגרשה וע"ש ברש"י ותו' (שוב מצאתי בתשובת מו' יחיאל שכתב ג"כ דשיטת רש"י דכופין אותו להוציא בגט דוקא וכן מבואר שם ברש"י ע"א דבדבר ברור פייפנו לבעל לגרשה דוקא ותמהני שלא הנפיר דברי התוס' ומור"ם מרוטנבורג).

ואף דהגה"ה בסי' קי"ו פתב בשם הר"מ מרוטנבורג והוא מדברי התוס' ריש זבחים דאפילו בנדאי זינתה אין כופין לגרש ודי בהפרשה ולא עוד אלא דהפרשה גמי אין צריף משום דמאיסה בעיניו ואפ"י הפרשה א"צ אין קוש'י מזה על הרמב"ם דהרי לא הוכיחו תירוץ זה מהגמרא רק כתבו פן מסבא דנפשם דהא אבל סתמא אשה לאו לגירושין קאי פבר תירצו התוס' דאינה עומדת להתגרש בגט זה, וע"כ צריכין אנו לסבא זו בלא"ה דהא אפתי קשה ממומין שכופין אותו לגרש אע"כ כתירוץ התוס' דאינה עומדת להתגרש בגט זה ועוד דהרי בהדיא כתב הרמב"ם דב"ד כופין לגרש בעדים כדמשמע פשטא דלישנא דיבמות ספ"ב וב"ד בעדים הוא דמפקי (וכן מצאתי פעת בבית מאיר הנדפס מחדש דעת הרמב"ם פשיטת רש"י הנ"ל).

אתנם בדליפא עדים אף דב"ד כופין להפריש מ"מ אם רוצים בהפרשה אין יכולין לכוף לגירושין משום דלגבי דידן לא מהימני רק שהוא נאמן על עצמו ושונ' חד"א ואיך אנו יכולין לכוף על הגט אולי שקר ביימינו והוי גט מעושה שלא כדיון, וביותר לפי מה שהטעים רבינו הרמב"ם הטעם דתהני גט מעושה כדיון באומר רוצה אני משום דאמרינן דנדאי רוצה כדי שלא לעבור על דברי תורה וא"כ הלא אפטר שהוא יודע בלבד שהוא שקר וא"כ לא מהני העישוי שיאמר רוצה אני כיון שידע בעצמו ששקר הגיד לפני המורי הוראה ובאמת היא מותרת לו וא"כ הוי גט מעושה וזה.

ברור בלי ספק פנונת הרמב"ם לאמתו, וכן נראה קצת מלשון הרשב"א סי' אלף רל"ז שכתב אם אומר שזינתה והיא אינה תובעת שאר ועונה אין כופין אותם להתגרש אע"ג דשנ"י חד"א, ועתה נבאר נידון דין, והנה לפי נוסח השאלה דברי הבעל ליב חייט נראה שאשתו נתזינתה כמה פעמים כשהיה הבעל בדרך ואם יוכל הדבר להתברר על אותן פעמים שאמר ישראל חייט שזינתה עמו שהי' יחוד האסור כמבואר בש"ע סי' ד"ב א"כ פינון שנתזינתה ועל אותו פעם אומרת טמאה אני אסורה כמ"ש דביחוד ולא אינרפס ואומרת טמאה אסורה ולכא"ו זה מוסכם באין חולק וכמ"ש למעלה ואפשר דאפי' מדינא אסורה בלא שוי' נפשי' חד"א כמ"ש ל דכן משמע ג"כ לשון הרא"ש וכן פתב הגאון ח"צ בתשובה סימן ק"נ דאין חולק ע"ז אף דאמת דמוכח מהריטב"א פ"ב דכתובות גבי אין אוסרין על היחוד דס"ל דאף בנתזינתה ואומרת טמאה אני אפ"ה מותרת ואמרינו עיני' נתנה באחר מ"מ יש להחמיר פינון דבהרא"ש מבואר להדי' להיפך וכן הספימו האחרונים וכמ"ש"ל וכן נראה משיטת התוס' וכל המפרשים שפירשו דהנה עובדא אי לאו טעמא דאינרפוס תצא מדינא, אמנם אי ליפא עידי יחוד האסור על אותן זמנים שאומרת שנטמאה אין לאוסרה אע"פ שיש עידי יחוד על זמנים אחרים לא הוי רק עידי פיעור וכמבואר בסי' י"א.

ואם יש רגלים לדבר ג"כ נתבאר דיש לאסור ואם אין הנואף חשוד גמור כמבואר ברא"ש בסנהדרין וטור ח"מ דהיינו שהוא רגיל וגם בעריות ומתניחזד עמהם וסני שומעני' כבר פתבתי דדעת מקצת אחרונים דאף בשותקת וע"א אומר אשתה זינתה יש להחמיר כ"ש בהודי' לפני ע"א דמצטרף כמ"ש למעל' בשם תה"ד ונהביאו ההג"ה וכמו שפירשתי למעלה אף בלא רגלים לדבר, אמנם אם הוא חשוד פתב מעכ"ת דאין בעדותו פלום וכמ"ש שם הח"מ, איברא לפענ"ד דבנידון דין שעושה תשובה אף בחשוד גמור יש להחמיר באשר אבאר: הנה הב"י בטור הרביעי סימן ד"ה פתב דלשיטת הפוסקים דמפרשי הא דאמר רב נחמן החשוד על העריות פסול לעדות מייירי בבא על הערוה א"כ באינו בא על הערוה רק חשוד תליא בפלוגתא לשיטת הפוסקים דפסקו כר"מ דס"ל החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו פסול לעדות, אמנם לשיטת הרמב"ם וסיעתו דפסק פרשב"ג דבשל עצמו אינו נאמן אבל בשל אחרים נאמן פשר אפי' לעדות אשה והש"ך בסי' קי"ט ס"ק י"ח פתב דזה אינו דאפי' למאן דפסק פרשב"ג אפ"ה פסול לעדות אשה משום דהוי נוגע בעדות דניחא לי' דתהוי פנוי' וכו' ע"ש ושלפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו.

והנה מבואר בש"ע ח"ד סימן ל"ג ול"ז דבפסול נגיעה לא בעינו תחלה וסופו בכשרות ובפרט לטעם הפוסקים שפתבו הטעם משום דבשעת נגיעה לא חל עליו שם עדות פלל רק דהוי בע"ד עצמו א"כ י"ל אף לשיטת הפוסקים דפסקו כר"מ דחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו ואפי' בשל אחרים פסול להעיד והוי פסול גמור אפ"ה לא בעינו פאן תחלתו וסופו בכשרות פינון דבהדיא אמרינו בגמרא דניחא לי' דתהוי פנוי' כו' א"כ הוי נוגע ג"כ והוי בע"ד לשיטת הפוסקים אלו וא"כ ממילא אף שהי' בשעת ראי' פסול גמור לא מטעם נגיעה אפתי פינון דהי' ג"כ נוגע בעדות לא חל עליו שם עדות בשעת ראי' ולא בעינו תחלתו וסופו בכשרות וכיון שעשה תשובה עכשיו כשר להעיד.

אמנם א"צ לזה דכבר פסק בש"ע דבפסול נגיעה לא בעינן תחלתו וסופו בכשרות אף דהש"ף הביא חולקים ודאי יש להחמיר בפסק הש"ע. ובי"ד סימן קי"ט פסק הש"ע פריש"ג דחשוד מעיד בשל אחרים ובשל עצמו אינו מעיד ובא"ע פסק דחשוד אינו נאמן בעריות ומ"ש מעכ"ת בענין פלגינן דיבורא מלבד פי מעכ"ת הביא דברי הספר נודע ביהודא ואורים ותומים, אמנם מלבד זה נלע"ד לחלק דהרשב"א לא מייירי רק באומר אשתה זינתה עמי וקלה לו אבל כשפא לפני ב"ד ודכשוהו וחקרוהו כמה פעמים מה בכך שבתחלתו אמר אשתה זינתה ולא הי' נאמן משום דאין אדם משים עצמו רשע מ"מ בלתי אפשי שבתוך התקירות והדרישות לא אמר פעם א' שהאשה זינתה עמי ברצונה ושוב אמרינן פלגינן דיבורא ומהימן לגבי דינא וזה ברור בעיני: ועוד יש סניף להחמיר פיון שאומרת שאינה רוצית להתגרש ואף שהתה"ד פתב, דאפ"ה ובכה"ג אמרינן עיני' נתנה באחר היינו דשם מייירי שהודית מתחלה ואח"כ חזרה בה ואינה רוצית להתגרש שייך שפיר לומר דמתחלה נתנה עיני' באחר ואח"כ חזרה בה כמ"ש התה"ד בהדיא טעם זה אבל בעומדת בדיבורא ואינה רוצה להתגרש א"כ לא שייך עיני' נתנה באחר ואעפ"כ עומדת בדיבורא ואומרת טמאה אני, אמנם י"ל דאערומי קא מערמת דאה תאמר דרוצית להתגרש לא האסור על בעלה משום דיתלו דנתנה עיני' באחר ולא ירצה הבעל לגרשה ולכך אומרת דאינה רוצית להתגרש ומערמת פדי שיאמינו לה ויגרשנה בעלה וכמ"ש הצ"צ יע"ש, וכמדומה שבגידון כזה ממש התיר מהר"ר יחיאל באסן בתשובתו אמנם אין הס' פעת ת"י ובאמת מחמת טעם זה לחוד הייתי מסכים להיות סניף להתיר אם הי' מספיקין עוד בעלי הודאה אבל מטעמי הנזכר לעיל נראה לענ"ד דאין להתיר: ובגידון האשה השנייה פיון דהבעל מאמין ודאי אסורה וכבר כתבתי דחקמי העיר מחוייבים להפרישין זה מזו אמנם על הגט אין כופין ולענין הולד אין חשש אף דהתוס' ביבמות פתבו דבלא הי' לה בנים כמה שנים לא שייך רוב נשים מתעברות ויולדות [אבל זו] שאנו רואין שנתעברה וילדה סמכין ותולין בבעל משום דרוב בעילות אחר הבעל.

ועוד דספק ממזר פשר מדאורייתא וגם האשה אינה נאמנת לפסול הולד ומה בכך דהבעל שוין אנפשי' חד"א אבל לענין הולד אין הבעל יודע ואומר בודאי שאינו ממזר, ועיין בריטב"א פ' האומר דע"א אינו נאמן לפסול לכהונה דהוי כמו דבר שבפירוה ודוק, וכ"כ הש"ג בקדושין פ' ה"ל דאין ע"א נאמן לפסול משום דהוי דבר שבפירוה: סימן כא ב"ה תשובה לק"ק בנזנאב בגידון שם מנוחה כתב מעכ"ת שלא נשתקע שם הראשון ומקצתן קורין אותה עדיין מנוחה בודאי אם נשתנה השאלה נשתנה התשובה ואפ"ה לכתחלה לא שפיר עביד והו"ל לכתוב מנוחה דמתקריא נוחה פיון שהוא שם בפ"ע כמבואר בהגהת רמ"א ובכל המתברים, ומ"ש מעכ"ת בשם הגאון ידיד נפשי ש"ב הרב ד"ק טרניפאל ראיתי פא"פ ב"ק סקאלית ודברתי עמו ע"ז והתנצל עצמו שכ"כ הי' פשוט בעיניו שכל הנשים שניתן להם שם עריסה מנוחה קורין אותה נוחה ולא ידע כלל שיש אשה בעולם שקורין אותה מנוחה ולא ידע שנוחה הוא שם בפ"ע, אמנם מה שרצה לפרש בדברי הב"ש דשם נוחה אינו שם בפ"ע הוא פירש זר ורחוק וחסילה לרומע"ל מוחזקני בו בבעל סברא ישרה לפרש פירוש כזה אף באמירת פשט גמרא בהלכה תוספות ק"ו בדברי הפוסקים ולסמוך עליו הלכה למעשה, והנה הב"ש הביא שם מנוחה באות מ"ם ושם נוחה באות נו"ן ולא הזכיר בשום מקום שהם אחרים וכן בס"ג של

מוהר"ם פתב פאות מ"ם מנוחה שם אשה ובאות נו"ן פתב נוחה שם אשה ובס"ג שלי העתקה מהגאון מ"ו פייביש לא הזכיר מנוחה פלל וכתב נוחה, וכן בז"מ הזכיר מנוחה שם אשה ואח"פ פאות נו"ן פתב נוחה בה', ובא"ב של הגאון מור"ם חריף וז"ל מנוחה נ"ל לכתוב בח' וה' פי הוא שם קודש, וגם יש לכתבו מלא פפי הכרת קריאתינו, גם במקרא נמצא לפרקים מלא וחסר לפיכך עדיף לכותבו מלא שמסכים עם הקריאה, ואח"ז פאות נון פתב נוחה נ"ל שהוא שם קודש מלשון נוחה או מנוחה לפיכך יש לכותבו בה', משא"כ אם הי' פותב נוחה אפטר דהאי שינוי השם הרי דלא נסתפק מעולם אם הוא קיצור השם רק שהוא שם בפ"ע נגזר מלשון נוחה או מנוחה דהיינו שהוא לשון מנוחה אבל אינו קיצור השם מנוחה ודוק וכן בא"ב של הגאון מוהר"ר אברהם שרענצליש פתב פאות מ"ם מנוחה שם אשה ואח"פ פאות נון נוחה כ"כ מור"ם חריף ומ"ו מו"ה פייבוש בקראקא בגט א' (וכן מצאתי בהלכות קטנות שם נוחה ולא הזכיר שם מנוחה) וכן נ"ל להוכיח דדעת הב"ש דאינו קיצור השם דהרי פתב פאות מ"ם מניחה המכונה נוחל ואי ס"ד דנוחה הוא קיצור השם ממנוחה ממילא נוחל הוי ג"כ קיצור השם ממנוחה כמו צפורה פורה או פיאר ודומיהן והושקא ליהושיע ולדעת הט"ז אברהם עברליין או אסרלו ודומיהן ואין להקשות דאפתי אמאי לא הוי נוחל קיצור השם לנוחה כמו שרקא לשורה דז"א די"ל דידוע דאינו פינוי לנוחה כמו שכתב הט"ז בשם אבלי שאינו פינוי לאבא רק לאברהם ומ"ש מעכ"ת מדלא פתב הב"ש ודלא כנ"ש ש"מ דלא פליג עלי' אין זה הברח דהב"ש לא נשתעבד בק"ס דלא פאסמכתא לרדוף ולהשיג תמיד על הנ"ש, והנה בחנני וחנניהו וחזקיהו וזקניהו וזקניהו חולק ג"כ עליו ולא הביאו, אמנם באמת הוא להקפד דהנ"ש אינו חולק עם הב"ש דז"ל הנ"ש נ"ל לכתוב בח' וה' ואפטר שהוא קיצור השם של מנוחה, והנה החליט תחלה בפשיטות לכתוב בח' וה' ואח"פ ואפטר וכו' משמע דנה ברור שהוא שם קודש רק אעפ"כ פתב דאפטר שהוא קיצור ולא הוי ברירא לי שהוא שם בפ"ע, וא"כ אין נ"מ בדרך פשוט ואם הב"ש ס"ל לפשוט דהוא שם בפני עצמו מה הי' לו לכתוב דלא כנ"ש.

מאחר שאינו חולק לדינא דהרי גם הנ"ש נסתפק ומשמע לו יותר שהוא שם בפני עצמו וספק קיצור אין נפקא מינה לדינא פינוי שאינו ודאי קיצור וכיון שבררנו דשם נוחה הוא שם בפ"ע הדבר פשוט דאף בלא נשתמע יש לכתוב מנוחה דמתקרייא נוחה כמו אלתנן חנן יוסף יוסי כמבואר בג"פ עזרא עוזר נתן נטע מנחם מן וחנני' חנניהו וחזקיהו חזקיהו אם ידוע שם עריסה חזקיהו לדעת הב"ש ובידעבד אם כתבו שם הראשון סגי (ובסוף החשובה אבאר דעת') אמנם בנשתמע שם הראשון יש להסתפק דיש פנים לכאן ולכאן די"ל פינוי שהוא שם בפ"ע הוי נשתמע השם או פינוי שהוא עכ"פ קיצור מנוחה ג"כ י"ל דלא חשיב נשתמע ויש להביא קצת ראי' מהג"פ בס"ק ס"ז וס"ח וס"ק קל"ב שהאריף: והביא ג' דיעות ביצחק חקין ושמואל מולו דאם נשתמע שם העיקר דדעת לחם רב לפסול בדיעבד דעת ת"ה (וכן דעת מחברים שלנו חכמי אשפנז) דאפילו לכתחלה יש לכתוב העיקר והוא הספיק ג"כ דלא כבעל לחם רב וכתב דהרא"י שהביא מהב"י מחיים ביבאנטי אינו ראי' משום דשם ביבאנטי הוא שם בפ"ע משא"כ שמואל מולו ידוע ומפורסם שהוא קיצור השם המובהק שמואל ואינו שם לעצמו עיי"ש ועוד פתב בס"ק ע"ב דיש לחקור אם לא פתב קיצור השם שהוא שם בפ"ע אם הוא פשוט או פסול ויראה דנוקא לכתחלה

כּוֹתְבִין דְּמִתְקַרְיָא חֲנָן אַבְל בְּדִיעֵבַד אַם לֹא כְּתַב אֱלָא אֶלְחָנָן לְחֹד פֶּשֶׁר פִּינּוּ דִידוּע דְּעִיקָר
שְׁמוּ אֶלְחָנָן, וּבִס"ש פֶּתַב בְּשֵׁם ד"א בְּשֵׁם מִיכָאֵל דְּקָרִי לִי מִיכָל דָּאָם לֹא פֶתַב מִיכָל הַגִּט
פֶּסוּל וּצ"ע וּבְאַמַּת לַעֲנ"ד מִיכָל אִינוּ שֵׁם בִּפ"ע לְזָכַר זוּלַת הוּא פִּינוּי גַּם לִיחִיאֵל וְגַם
לְמִיכָאֵל יֵשׁ פִּינוּיִם אַחֲרִים וּכְבָר דְּבָרוּ הַמְחַבְרִים בְּעֵנִינִים פְּאֵלוּ), וְהִנֵּה בְּכָאן לֹא הִזְכִּיר
הַג"פ פְּלָל מִתְּשׁוּ' לְחָם רַב וּמְכָל הַפְּלָפוּל שֶׁל מַעְלָה, וְהִנִּיחַ בְּצ"ע דְּבָרֵי הַב"ש, וּלְמַעְלָה
הִבִּיא דְּבָרֵי הַל"מ אִפִּי' בְּדָבָר שְׁאִינוּ שֵׁם בִּפ"ע פֶּסוּל, אֲמַנְם הַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים דְּכָאן מִיָּרִי
בְּלֹא נִשְׁתַּקַּע שֵׁם הָרֵאשׁוֹן כְּמִבְּנָאָר שֵׁם בְּפִשְׁטוּת, וְא"כ נִרְאֵה דַע"כ לֹא הִקְיֵל רַק בְּחֻדָּא
לְרִיעוּתָא בְּנִשְׁתַּקַּע וְאִינוּ שֵׁם בִּפ"ע וְהַדְּבָר יְדוּע שֶׁהוּא קִיצוּר כַּמ"ש בִּס"ק ס"ז וּס"ח
בְּשִׁמוּאֵל מוּלוּ וְיִצְחָק חֲקָנָן אוּ בְּשֵׁם בִּפ"ע וְלֹא נִשְׁתַּקַּע אַבְל בְּתַרְתִּי לְרִיעוּתָא לֹא הִקְיֵל
דַּל"כ הו"ל לְאַשְׁמוּעֵינָן רַבּוּתָא טְפִי דְאַפִּילוּ בְּנִשְׁתַּקַּע עִיקָר הַשֵּׁם וְכַתְּבַת הָעִיקָר וְלֹא כְּתַב
הַקִּיצוּר שֶׁהוּא שֵׁם בִּפ"ע שֶׁהוּא כְּשֵׁר וְא"כ אִיךָ נַעֲמוּד וְנִקְיֵל מְדַעְתִּי' דְּנִפְשִׁי' בְּחֻמְרָא א"א
בְּמָה דְּמִשְׁמַע מְדָבְרֵי הַג"פ לְהַחֲמִיר וְעוּד יִתְבָּאָר לְקַמְן דְּמִנוּחָה נּוּחָה גְרַע מְאַלְחָנָן חֲנָן
וְהִנֵּה כָּל הָרְאִיּוֹת שֶׁהִבִּיא מַעֲכ"ת אִינוּ מְכַרְיַעוֹת מְפָחָה טְעָמִים חֻדָּא דִּי"ל דְּאַף אַם הִי
בְּרוּר דְּבִסְאִיָּה וְהַנְּלֹא הֵם שְׁמוֹת לַעֲזוּ מ"מ אִינוּ שְׁמוֹת לַעֲצָמָן רַק פִּינוּיִים לְשִׁרָה וְחִנָּה
כְּמוֹ כָּל הַכִּינוּיִם כְּמוֹ סִירְקָא וְהַנְּקִי' וְדוּמִיָּהֶם וְלֹא עוּד שְׁאִינוּ פִּינוּי לְשֵׁם אַחַר וּלְזֹאת אַם
נִקְרָא בְּעַרְסָה בְּשֵׁם הַקֹּדֶשׁ כּוֹתְבִין שְׁנִיָּהֶם אַבְל אַם לֹא נִקְרָאת רַק בְּשֵׁם לַעֲזוּ אִין כּוֹתְבִין
רַק הַלַּעֲזוּ דְהָרִי אִפִּי' בְּשִׁרָה שְׁאַרְקָא הַסְּכִים הַב"ש לְדִינָא לְכַתּוּב שְׁאַרְקָא ק"ו פְּאֵן אַף
לְמָאן דִּס"ל דְּכוֹתְבִין שְׁנִיָּהֶם מִשׁוּם דִּידוּע וּבְרוּר דְּשֵׁם אַחַד הוּא מִשָּׂא"כ פְּאֵן דְּהוּא פִּינוּי
לַעֲזוּ וְאִינוּ הַשֵּׁם מִשְׁמַע וּבְאַמַּת צָרִיכִין אָנוּ לְחִילּוּקִים הַרְבֵּה בְּעֵנִינֵי הַכִּינוּיִם דְּהָרִי אָנוּ
נוֹהֲגִין לְכַתּוּב תְּמִיד הַשֵּׁם עִם הַכִּינוּיִם וּבְשִׁמְחָה פְּרִיידָא כְּתַב הַלְבוּשׁ דָּאָם נִשְׁתַּקַּע שֵׁם
שְׁמִחָה כּוֹתְבִין רַק פְּרִיידָא וּצ"ל דְּכִינוּיִם שֶׁל שֵׁם קוֹדֶשׁ שְׁקֻרוּבִין לְשֵׁם קוֹדֶשׁ פִּינוּ דְּאִיפָּא
תַּרְתִּי לְטִיבּוּתָא דִּידוּע שֶׁהוּא רַק פִּינוּי וְאִינוּ שֵׁם גְּמוּר וְגַם יְדוּע שֶׁהוּא פִּינוּי לְאוּתוֹ שֵׁם
דְּנֻקָּא וְגַם הוּא קְרוּב לְאוּתוֹ שֵׁם בְּמִבְטָא לֹא חָשׁוּב נִשְׁתַּקַּע כַּמ"ש הַת"ה וְאַנִּי תְּמָה לְדַעַת
מַעֲכ"ת בְּפִשְׁטוּת הִי' לוֹ לְהִבִּיא רֵאִי' מַמ"ש הַט"ז דְּכוֹתְבִין שְׁרַת הַמְּכֻנָּה סֵאִיָּא וְכֵן הִי'
לוֹ לְהִבִּיא רֵאִי' מִהַרְבֵּה פִּינוּיִם שְׁשֵׁם הָעַרְסָה יְדוּע כּוֹתְבִין שְׁנִיָּהֶם אֱלָא וְדֹאִי כְּדַכְתִּיבְנָא
וּצָרִיכִין אָנוּ לְדַמּוּתוֹ לַמ"ש הַת"ה סִי' י"ב גְּבִי שְׁרָה שְׁעַרְלִיין, אֲמַנְם אִינוּ רֵאִי' עֲדִינָן
לְאַלְחָנָן תְּנּוּ אַם נִשְׁתַּקַּע שֵׁם אֶלְחָנָן פִּינוּ שְׁחָנָן הוּא שֵׁם בִּפ"ע וְאִינוּ פִּינוּי שֶׁל אֶלְחָנָן וְאַף
דָּאָם אִינוּ שֵׁם בִּפ"ע רַק קִיצוּר עֲדִיף מִפִּינוּי דַּא"צ לְכוֹתְבוֹ לְכַתְּחֻלָּה מ"מ אַם הוּא שֵׁם
בִּפ"ע הוּא גְרַע מִפִּינוּי אַף דְּגַם הַכִּינוּי הוּא לַעֲזוּ לַעֲצָמוֹ מִשׁוּם דַּע"כ פ' הוּא טְפָל לְשֵׁם
קוֹדֶשׁ שְׁלוֹ הָא חֻדָּא וּבֵר מִן דִּין אִין פְּאֵן רֵאִי' שֶׁל פְּלוּם וְעִיקָר דְּאוּלֵי גְרַע טְפִי אִפִּי'
מְאַלְחָנָן חֲנָן דְּהָרִי הַג"פ דְּקֻדְקָא בִּס"ק קכ"ט דְּאַלוּ לֹא הִי' כְּתוּב בְּתוֹרָה גְרִשׁוֹן הִיָּינוּ
אוּמְרִים לְגְרִשׁוֹן הוּא פִּינוּי לְגְרִשׁוֹן וְכֵן כְּתַב בְּשֵׁם מַהֲר"א שְׁשׁוֹן וּלְפַעֲנ"ד אִפִּי' פִּינוּי לֹא
הִי' רַק קִיצוּר הַשֵּׁם וְשִׁיבוּשׁ הַלְשׁוֹן כְּמוֹ שְׁאַכְתּוּב לְקַמְן בּוּזוּסְקִינְד זִיסקִינְד וּפְאַלוּמְבָּא
פְּאַלוּנְבָּא פִּינוּ שְׁאִין הַרְגֵּשׁ גְּדוּל בְּמִבְטָא וְאַפ"ה פִּינוּ שְׁעַכְשִׁיו נִמְצָא כְּתוּב גְרִשׁוֹן בְּנוֹן
הוּא שֵׁם בִּפ"ע לְגַמְרִי וּצ"ל לְחַלֵּק בֵּין גְרִשׁוֹן לְחָנָן מִשׁוּם דְּשֵׁם הַסְּדֵר וְדָרָךְ הָעוֹלָם לְקֻרְנָא
לְאַלְחָנָן חֲנָן אַבְל גְרִשׁוֹן לֹא נוֹדַע מַעוֹלָם שְׁיָהָא פִּינוּי לְזָה קַל וְחֻמְרָא בְּנוּ שֶׁל ק"ו לְשֵׁם
נוּחָה שְׁמַעוֹלָם לֹא נוֹדַע אַם דְּרָךְ לְקֻרְנָא לְמְנוּחָה נוּחָה וְאוּלֵי לְמִי שְׁשִׁמָּה מְנוּחָה אִין דְּרָךְ
לְקַצֵּר פְּלָל וְקוּרְאִין אוּתָה מְנוּחָה כְּמוֹ כְּמָה נְשִׁים בְּקַהֲלִיתְנוּ וְקוּרְאִין אוּתָה מְנוּחָה וְא"כ

פינון שזו היא יחידה אולי גם במשפחה שקינצרו שמה נוחה הוי נשתמקע שם הראשון ועוד אומר אני שלא מצאנו להט"ז גבי סאייא אם נשתמקע שם שרה וכתב שרה לחוד דכשר, ולא דמי לאם כתב שרה המכונה סאייא אף דנשתמקע שם שרה מ"מ פינון שפכתבו שרה המכונה סאייא וידוע שפאייא הוא פינוי לשרה אין פאן לעז, וגדולה מזו כתב מהרי"ק בשם פאלי אם כתב אליהו אע"ג דשם כתב הטעם דשם פאלי אינו שם עצם פלל מ"מ הא דידן עדיף דשם פאלי אין לו שום שייכות בעולם לשם אלי' אבל שם סאייא ידוע לכל העולם דעכ"פ הוא פינוי לשרה ושייך לו משא"כ אם פותב שרה לחוד אין הכרע מדברי הט"ז להכשיר, וא"ל דאפתי תקשי שמקדים הטפל לעיקר פינון שפל העולם קורין אותה סאייא, דזה אינו דשם הקודש לעולם עיקר נגד פינוי שלו, וכבר פתבתי בתשובה ליישוב קושיות הב"ש ס"ק ל"א ולחלק דנדאי כל שם קודש הוא עיקר נגד הפינוי השייך לו אבל לא נגד הפינוי שאין שייך לו, ועוד נראה לענ"ד דבלא"ה אין ראי' מהב"ש משם סאייא דבאמת לא נודע לנו מעולם שפאייא הוא שם בפ"ע רק חששא בעלמא אמן מה שהוא פינוי לשרה הוא ידוע בבירור ואם כן ליפא לעז פלל דמי איפא מילתא דאנו לא ידענו ואינהו ידעי וא"כ פינון שפכותבין שרה המכונה סאייא בנדאי יאמרו שהוא פינוי של שרה ולא שם בפ"ע פינון שלא נודע בעולם שהוא שם בפ"ע, וכינוי לשרה כ"ע יודעים רק אם ידוע בבירור שלא הי' שם העריסה שרה אעפ"כ איפא חששא דלעז פינון שפעולם לא קראו אותה שרה, משא"כ חנו ונוחה שהוא להיפך שהם ידועים לשמות בפ"ע לכל העולם ובפרט בשם נוחה שלא נמצא בשום מקום ובשום ספר שדרך שם מנוחה לקצרו ולקרוא נוחה זולת הנ"ש שפכתב בלשון אפשר.

ובמירא מירוש לא ידענא מאי דקשי' לי' דמירא ומירוש הוא שם אחד לעז יש מגעגעי מירוש ויש מגעגעי מירא ושניהם פינוי למרים אמן אם לא נודע שם העריסה מרים אין לנו לכתוב רק שם הלעז מחמת חשש שפא לא נקראת על שם מרים וכן אם אין ידוע דשם העריסה מירוש וקורין אותה מירא מהיכי תיתי לשנות השם שקורין אותה ומה עדיפות יש למירוש שנקתוב אותו לעיקר פינון שלא נקרא מעולם באותו שם והיא לעז כמו מירא, ואדרבא אולי עיקר השם הי' מרים והפינוי מירא ע"כ יש לכתוב מירא לבד אבל אם ידוע דשם העריסה מירוש אע"ג דקורין אותה מירא יש לכתוב מירוש דהיא עיקר שם העריסה ואין פאן שינוי פלל דשם אחד הוא וכן פאלו גוטא וגוטליין הפל שם א' כמ"ש הב"ש באות ב' רק בהגיגוע יש שינוי ומה שהביא ראי' מהג"פ מגרשם וגרשון מלבד פי הג"פ לא הכריע אמן דבריו בלא"ה צ"ע במ"ש שני צדדים צד הראשון דהוי נשתמקע פינון שפל העולם קורין אותו גרשון וכתב יש לסמוך ע"ז בדיעבד שפבר ניסת וצד השני דלא חשיב נשתמקע אפי' נשאת תצא וצ"ע דלצד הראשון אם נימא דחשיב נשתמקע א"כ לכתחלה יש לכתוב גרשון בנון ואם כתב במ"ם פסול וצ"ע, אמן אף לפי הצד שכתב דלא חשיב נשתמקע אין ראי' לנ"ד משום דמ"ם ונון הם קרובים ממוצא א' וכמעט דאין ניקר החילוק בקריאה וכמ"ש המשאת משה סי' י"ב בשם מהרי"ט וז"ל בשם פאלומבא ופלונובא דמ"ם ונו"ן הני בהני שייכי לפמ"ש בעלי הלשון דהני תרי תלויות בחוטם והכי דק ואשפח בדברי חכמים דמחלפי להו עכ"ל מהרי"ט וכן נראה הספמת בעל ס' שמות בשם גרשון עכ"ל המשאת משה, והנה אין ס' שמות ת"י לידע החילוק בין פלומבא לפלונובא ולפלונובל לגרשון וגרשם ומדברי המפרים נראה בפלומבא

ופלונבא עיקרם שם א' זולת שמשפחה בשינוי לשון ספרד ופורטוגאל משא"כ גרשון וגרשם שהם שני שמות, ממש ומ"מ לפי מ"ש אין ראי' למה דגרשון וגרשם לא תשיב נשתקע למנוחה ונוחה דגיכר היטב במבטא והם שני שמות ממש, ומה שהביא ראי' מנ"ש בשם זיסקינד בחנם טרח דבלא"ה הוא ט"ס וכן הוא בס"ג שלי בא"ב של הגאון מו"ה שלומציא וז"ל הנה על הא"ב של רש"ל שכתב זוסקינד ובמקומות שקורין זיסקינד כותבין זיסקינד והגית על זוסקינד כ"ז מיירי באשפנו ובמקומות שקורין בחיריק כותבין בחיריק פן מצאתי וראיתי הלכה למעשה מהגאון מו"ה נתן מלובלין שצוה לכתוב זוסקינד בוא"ו אף שאמר שחותרם א"ע ביו"ד וקורין אותו ביו"ד פי אמר במקום שוריק אף בלשון אשפנו אבל נוהגין לכתוב זיסקינד ביו"ד עכ"ל והכונה דיש מי שסובר דהא דכותבין זוסקינד ביו"ו באשפנו משום דקורין אותו בחולם ולכך במקום שקורין אותו ביו"ד הוא שם אחר לכך פתב דהני"ו במקום שורק ולכך אף אם קורין אותו ביוד משמעות א' לשניהן לשון מתיקות רק שהעולם משבשין הקריאה לפי שהם קרובין מאוד במבטא אבל הוא שם א' ועיקר השם מתחלה נקרא זוסקינד רק שהעולם אין מדקדקין בין שורק לחיריק ומשבשין הקריאה וכל שהוא שם א' רק שהשינוי הוא מחמת שאין העולם מדקדקין בקריאה ומשבשין אותו והפל יודעין שעיקרו שלא כמו הקריאה כותבין העיקר וכמש"ל בשם גרשם אילו לא הי' שם גרשון כלל כותבין רק העיקר ולכך כותבין זוסקינד שהוא עיקר השם ושם זיסקינד אינו שם כלל: נחזור לענינינו לנ"ד דנלע"ד אם נשתקע שם הראשון אף אם כבר ניתן הגט בשם מנוחה לבד צריך גט אחר בשם נוחה ואף אם כתב מנוחה דמתקריא נוחה יש לפקפק כיון דשניהם שם קודש ואולי נוחה שם בפ"ע וכיון דנשתקע שם הראשון אין לכותבו אמנם אם יש מיעוט שקורין עדיין מנוחה יש להסתפק עדיין אם כתבו שם מנוחה לבד.

ואין ראי' ממ"ש הג"פ באלקחן חנן דהג"פ מיירי בחותרם ועולה לתורה בשם אלקחן והעולם קורין אותו חנן דשניהם הוי עיקרים ואם לא הי' קיצור השם היינו צריכים לכתוב שניהם כיון שמפירים אותו במקום הנתינה בשניהם רק כיון דידוע דעיקר השם אלקחן וחנן הוא קיצור פשר בדיעבד.

משא"כ באשה זו די"ל דהוי פרובא מרים ופורתא שרה משום דאולי נוחה אינו קיצור ממנוחה וכן מבואר בכמה מחברים ומוהרח"ש דאף בשם עריסה אם הוא מיעוט הוי פרובא מרים ופורתא שרה, אמנם אם נראה בעיני הרב דקהלתכם ובעיני הלומדים לסמוך בדיעבד מאחר שפבר ניתן הגט דעכ"פ לא דמי לרובא מרים ופורתא שרה כיון שעכ"פ הוא קיצור השם ג"כ וגם יש לצרף סניף מה שהפנסת יחזקאל נסתפק דאולי שם העריסה מצטרף עם המיעוט למהוי רובא ואף שלדעתי אינו ספק כלל מ"מ אפשר לעשותו סניף אמנם לכתחילה צל"ע דאפשר דלא סגי במנוחה דמתקריא נוחה לבד כיון דרובא נוחה והי' ראוי ליתן שני גיטין א' מנוחה דמתקריא נוחה וא' נוחה לחוד, אחר פתבי כל הנ"ל ראיתי דרוך ארעי בס' מאיר נתיבות שהביא בשם גינת ורדים שדיבר בענין זה בשם דבורה דאבריש לחלק אם נשתקע שם דבורה, אמנם אין הספר גינת ורדים ת"י, והחונן לאדם דעת יצילנו מפל מכשול וטעות: סימן כב תשובה שני להרב דק"ק בוזנאב אה"ש מהנדענא שהגיעני גי"ק בהיותי טרוד מאוד בשמחת נישואי בתי המהוללה תי' ולא הי' באפשרי לעיין במכתבו אפי' עיון קל וכעת לקחתי מעט פנאי לעיין

בדבריו אמנם אבוא בקצרה מאפס הפנאי וטרדות רבות אשר סבבוני, ואבא על סדר קונטרסו: א) מה דקשיא לי למר תרתי חדא דבתחלת התשובה פתבתי דהי' ראוי לכתוב מנוחה דמתקריא נוחה ובסוף התשובה פתבתי דלכתחלה הי' ראוי לכתוב ב' גיטין אחד מנוחה דמתקריא נוחה והשני נוחה לחוד ועוד קשיא לי דבשני הי' ראוי לכתוב נוחה דמתקריא מנוחה כמו ברובא מרים, הנה אהוב"י הלא תחלה כתב הרבני מו' הירץ הירש שנתנדע לו שעדיין מקצתו קורין אותה מנוחה.

ואח"ז התחיל לפלפל דאפילו נשתקע לגמרי סגי במנוחה לחוד כדיעבד דלא מקרי נשתקע הואיל והוא קיצור, וע"ז השבתי תחלה דאף לפי הצעת השאלה עכשיו דמקצתו קורין בשם הראשון אפ"ה לכתחלה הי' להם לכתוב מנוחה דמתקרי' נוחה, ואח"ז פאתי להשיב על פלפולו ההולך קדמת הצעת השאלה הראשונה אי מקרי נשתקע, ונדעתי דיש ב' ספיקות, חדא אולי אינו קיצור השם מעולם רק שם בפ"ע וגרע מאלחנן חנו ואז בנדאי הוא נשתקע, שנית אף אם הוא לפעמים קיצור ודמי לאלחנן מ"מ דלמא באלחנן גופי' אם נשתקע וכתבו אלחנן לחוד פסול, וע"ז העלתי דהי' ראוי לכתוב ב' גיטין מספק דאולי מקרי נשתקע ולכך יש לכתוב באחד נוחה לחוד לצאת כל הספיקות ואל יתמה מעכ"ת על גמגום הלשון היות ידוע למעכ"ת שכל מכתבי מורקים מפלי אל פלי ויש בהם לפרקים טעות המעתיק, והנה גם עתה חפשיתי אחר פתבי הראשון שנתתי להעתיק וראיתי כי הי' פתוב על הגליון דברים אלו והי' רשום לכתבו אחר דין נשתקע והוא העתיק אחר סיום כל התשובה ולזה עלה על דעת מעכ"ת דקאי אלא נשתקע ובאמת דקאי על עיקר הפלפול בנשתקע: ב) ומ"ש מעלתו דהי' ראוי לכתוב בגט שני המכונה נוחה, לענ"ד לא נהירא דאולי הוא קיצור ולא נשתקע וכיון שהוא שם קודש פסול המכונה ובגט הראשון לא יצאנו י"ח אף דרובא נוחה אם הוא קיצור פאשר יתבאר אח"כ, ועוד פינו דכותבין בח' וה' הרי הוא שם קודש בעצמו ואיך נכתוב המכונה ולא דמי לסאי' דכותבין ואעפ"כ כותבין המכונה משום דסאי' בה' אינו שם קודש בעצמו רק יוצא משם קודש והוא פינוי ומה שהאריך בדברי הב"ח פבר האריכו בתשו' ש גאוני בתראי: ג) ומ"ש מעלתו ליישב פונתו הראשונה בפירוש הב"ש דעיקר הפנונה בנחה לא גרע מחנן והוא מצד הסברא וא"צ לרא' זולת שהביאן לאסמכתא אה"י פבר פתבתי הנלע"ד מהבאת קצת ראיות דקשה להקל מצד הסברא לומר דהוא נדאי קיצור אם הוא שם הקודש וגם מאבא אבלי יש ראי', ומלבד זה הלא פתבתי דאולי גם באלחנן אם נשתקע וכתב אלחנן לחוד דפסול ק"ו בנחה דלא ברירא לן פולי האי אם הוא קיצור ולא מצאנוהו מפורש בשום מקום וחיבור ועכ"פ לכתחלה יש לחוש, ובדיעבד פבר פתבתי דיש לסמוך דהוא קיצור: ד) ומ"ש מעכ"ת דנ"ל באלחנן אף אם נשתקע כותבין אלחנן דמתקרי חנו הרי אלחנן עיקר אף בנשתקע וא"כ ממילא כדיעבד פשר באלחנן לחוד.

הנה אה"י במה שכתב בנשתקע כותבין אלחנן דמתקרי חנו אף דדעתי העני' מסכמת לזה כדיעבד בשעת הדחק ועיגון וקרוב הדבר להיות פן פאשר פתבתי לבסוף דבנחה אני מפקפק דלא סגי בנשתקע במנוחה דמתקריא נוחה דאולי נוחה הוא שם בפ"ע הא לא"ה הוי סגי אף בנשתקע מ"מ אין הדבר פשוט כ"כ ולקמן אעתיק מה שבראה דעת הג"פ בזה, אמנם מה שהוליד והצמיח מזה דלפ"ז אם כתב אלחנן לחוד ג"כ פשר זה נדאי אינו.

והנה מרגליות פעריל הני תיובתין דאם כתב מרגליות המכונה פעריל פשר ומרגליו לחוד פסולא וכבר הארכתי בתשובה הראשונה ג"כ לחלק בין פותב לשניהן לכותב אהד ויתבאר עוד לקמן.

ומ"ש שאין לחלק לענין דייעבד בין קריאת המועט לנשתקע יתבאר לקמן בהעתק דעת הג"פ: ה) ומה שנראה מדברי מעכ"ת על משמרתו יעמוד דאם נוחה הוא שם בפ"ע הוא לעז ומעולם לא ניתן שם נוחה קודש בפ"ע לאשה, פלא גדול בעיני מי גילה לו רז זה ובעיני ברור דיש להסתפק יותר ויותר דאולי לפרקים קורין לאשה מעריסתה נוחה שם קידש מלהסתפק אולי הוא לעז ועכ"פ דמי לאלחנן אגנ וע"ז סוכבים והולכים הראיות שלי שהבאתי בראשונה.

ומ"ש דבהכרח פתוהו המחברים משום ספק אולי הוא שם לעז דהרי העסקתי מדבריהם שכתבו נוחה בה' שם אשה וא"ל דכתבו פן מספק דאולי הוא קיצור דהרי שום מחבר לא הזכיר ספק וולת הב"ש וגם מקצתן לא הזכירו שם מנוחה כלל, ועוד הרבתי ראיות וקשה לכפול הדברים ואם יענין היטב בהם יראה שהם מכריעות שעכ"פ לפרקים שם נוחה לחור מעריסה והוא שם קודש ו) ומ"ש דלכך פתב מנוחה המכונה נוחל משום דגם נוחה הוא שם לעז וכן נוחל והוא פינוי למנוחה לענ"ד כ"ש דתקשה דאמאי פתב המכונה נוחל ולא פתב המכונה נוחה: ז) ומ"ש על מ"ש דאין להקשות אמאי לא הני נוחל קיצור השם לנחה וכתב מעכ"ת ז"ל דמאן לימא לן דלאו הכי וכו' הנה אהוב"י א"א לומר פן חדא דא"כ הו"ל למכתב דאשה שקורין נוחל יש לחקור אחר עיקר שמה אם הוא מנוחה הוא פינוי ואם לוחה הוא קיצור, ועוד דבאמת גם בנחה יש לכתוב המכונה נוחל אף שהוא קיצור פינוי שהוא פנוי למנוחה כמו פלטיאל פולטא במקום שמכנין פילטא לאלמילך ויעקל לאליקים ושלמה זלמן ושאלמקי ויצחק אייזיק ויחיאל מיכל ומיכאל: ח) ומ"ש מעכ"ת דדברי הג"פ אינו מכריעין לפסול וכו' דאדרבא דהג"פ מייירי בנשתקע ובתחלה פתר דברי הלחם רב ומ' והאריף עוד בזה הנני מוכרח להאריף להעתיק דברי הג"פ אם אמנם פי הוא בארובה מאוד, אמנם אעתיק בקיצור היוצא אדבריו לענ"ד, הנה האריף בפ"ק ס"ז על מ"ש הש"ע דיצחק חקנן א"צ לכתוב חקנן הכריח דמייירי דרובא חקנן ופורתא יצתק אח"כ נסתפק בכולא חקנן ונשתקע יצחק והביא שלש דיעות דעת ת"ה דכינון דידוע שם העריסה אין פותבין רק יצחק וכן בשרה שערליין ודעת הלחם רב דאף אם פתב שניהם פסול ויכתוב שם הקיצור ודעת מהרי"ט דיכתוב שניהם והוא הסכים דדעת הב"י פדעת מהרי"ט וכתב שכן יש לפסוק שהוא סברא ממוצעת ובדיעבד אם פתב שם העיקר לבד לא ביאר דעתו ואפשר דס"ל דמעכב בדיעבד וכמ"ש בתשובה הראשונה, אח"ו פתב באם אינו ידוע אם קראוהו מעריסה יצחק ואולי מעולם קראוהו חקנן אע"ג דאין ספק דהוא קיצור מיצחק אפ"ה אם פתבו יצחק דמתקרי חקנן פסול וכ"ש אם ידוע דמעולם לא קראוהו יצחק זה יוצא מדבריו בס"ק ס"ז וכן האריף והעלה בס"ק ס"ח וכתב כבר פתבתי דמרו מייירי אע"ג ב רובא חקנן ופורתא יצחק אפ"ה אין צריף לכתוב שם דנערוות זה דבר ידוע ומפורסם דאין זה שמו המובהק דשמו המובהק הוא יצחק ויש לחקור אם רובא חקנן ופורתא יצחק נחתימה ועל"י לתורה תקין ג"כ והעלה דצריף לכתוב המכונה חקנן ואפ"י בחדא מנייהו או דעל"י לתורה חקנן וחותרם יצחק או להיפך דעל"י לתורה יצחק וחותרם חקנן ורובא חקנן ופורתא יצחק בכולהו צריף

לכתוב המכונה חקנו או דמתקרי, וכן פתב לחם רב עוד פתב שם ולענ"ד וכו' ומ"ש מרן דא"ב לכתוב שם דנערות פגון יצחק חקנו איירי דנקא דבעלי לתורה לעולם קרי לי בשם המובהק וכן לעולם חותם בשם המובהק לבד ורנבא דעלמא קרי בשם חקנו בכה"ב הוא דאמרו דא"צ לכתוב שם הקיצור אבל אם חותם בשם הקיצור או קרי לי לס"ת בשם הקיצור בכולה גונו צריף לכתוב דמתקרי או המכונה על שם הקיצור וכן האריף עוד שם וסיים שנית פן וכן האריף בס"ק קל"ב והעלה ברנבא תקין פותבין יצחק לחול ובנשקע יש ג' סברות ואם הקיצור הוא שם העריסה פותבין הקיצור לחוד ובדיעבד מעפב: תו פתב בס"ק ע"ה ד"ה מיהו פל קיצור השם שהוא שם בפ"ע פתב דה"ה יוסף יוסי הואיל ושם יוסי אינו מצוי בינינו אם כ"ע קרי לי יוסי יש לחקור אם עיקר שמו יוסף וכן חננל' חנון וברכי' ברוך וכן פתב בספר שמות בשם מהרש"ל דאם נקרא ברוך ועולה לס"ת בשם ברכי' וכן חותם, אז יש לכתוב דמתקרי ברוך ולא אמרינו שהוא קיצור השם פינו דשם ברוך הוא שם בפ"ע ואח"ו פתב ויש לחקור אי לא פתב קיצור השם דהוא שם בפ"ע אם הגט פשר או פסול ויראה לי דלכתחלה דוקא הוא דכותבין אלחנן דמתקרי מנו ואם לא פתב אלא אלחנן פשר פינו דידוע דעיקר שמו אלחנן וס' שמות בשם מיכאל דקרי לי מיכל פתב בשם ד"א דאם לא פתב מיכל הגט פסול וצ"ע עכ"ל, הנה העתקתי דבריו דכתב בהדיא דגם המספר בדין יצחק חקנו מיירי דוקא בלא נשתקע וגדולה מזו פתב דאיירי בחותם ועולה לתורה בשם יצחק א"כ ממילא הא דכתב הרב בהגה"ה מיהו פל שהוא שם בפ"ע וכו' קאי ג"כ על דברי המספר ומיירי בגזונא דמיירי המספר וכן המשמעות בס"ק ע"ה להדיא דמביא על דברי הרמ"א דברי הספר שמות בשם רש"ל גבי ברכי' ברוך וא"כ גם הספק שנסתפק הג"פ מיירי ג"כ כה"ג ובלא"ה ע"כ מוכרח לומר פן כמ"ש בתשובה הראשונה דאל"ה הי' לו להביא דברי הלאם רב ומ"ש מעלתו דשמה עצמו על מה שפתב גבי חקנו דלא מקרי נשתקע אין לזה טעם פלל חדא דענין אחד רחוק מחבירו פחה דפים ואיף לא הנפירו עכ"פ לרמז עליו פדרכו ולכתוב זעיו לעיל ס"ק ס"ז, ועוד דלא דמי להדדי פאוקלא לדנא דהרי בהדיא פתב בס"ק ס"ז דעיקר הטעם שהשיג על הלחם רב דלא נקרא נשתקע משום דשם מולי אינו שם עצם פלל, וכן פתב להדיא בס"ק ס"ז וז"ל דידוע דמולי הוא קיצור שמואל וכן בס"ק ס"ח לחלק דביןאנטי הוא לפרקים שם בפ"ע אבל מולי אינו שם בפ"ע והוא ידוע ומפורסם דשם מולי הוא קיצור שמואל וחקוונחקנו הוא קיצור השם המובהק יצחק ובס"ק פ"ח האריף להשיג על הלחם רב וסיים לבסוף פינו דכ"ע ידעי דאין מולי שם עצם לשום אדם פלל אלא הוא קיצור השם משמואל ולכך אם פתב שמואל דמתקרי מואל פשר, הרי מבואר להדיא דעיקר טעמו דלא מקרי נשתקע משום דאינו פלל שם בפ"ע וא"כ איף אפשר לומר דבאלחנן חנון מיירי בנשתקע, ועוד דגם בשמואל מולי לא הכשיר אלא בכותב שניהם אבל בשמואל לחוד לא ביאר דעתו ונמצאו הדברים ברורין דעכ"פ ספק הג"פ הוא בלא נשתקע אבל בנשתקע דעתו בלי ספק דעכ"פ אם פתב שם אלחנן פסול אף בדיעבד ואפ"י בכותב שניהם יש להסתפק הרבה ולדעת הג"פ פשיטא דפסול כמ"ש דהרי הלחם רב פוסל במולי בכותב שניהם והוא לא השיג עליו רק מטעם דמולי אינו שם בפ"ע אבל בחנון דהוא שם בפ"ע יש לפוסלו אמנם י"ל דגם מהרש"ל מודה דהרי ע"כ צריכין לומר דאף דמרגליות ופעריל אין הנקודות שווין וא"כ בנדאי

פסול אם פתב שם הנשתקע אע"כ צ"ל דיש לו מעלה אחרת דעכ"פ דפעריל הוא ביאור שם מרגליות ולכך אינו פוסל וא"כ לפ"ז י"ל דעדף מאלחנן חנן דחנן הוא שם בפ"ע ואין לו שניכות לאלחנן ומ"ש מעכ"ת מצפורה פורה דמקרי נקודות שוין לא ידעתי מה זו ראי' מלבד דאינו מבואר דמייירי בנשתקע, אמנם בלא"ה אין דאי' דהרי עיקר הפלפול הוא בַּחנן משום דהוא שם בפ"ע משא"כ בקיצור וכינוי שאינו שם בפ"ע וְהרי פתבתי דכינוי שאינו שם בפ"ע והנקודות שוין לא מקרי נשתקע, אמנם בגרשון וגרשום שהם ג"כ כ"א שם בפ"ע נסתפק בו הג"פ ולא הכריע פתבתי לחלק מ"ש המשאת משה בשם מהרי"ע דנו"ן ומ"ם הם ממוצא א' ומתחלפין לפעמים בדברי חז"ל הביאו ג"כ הב"ש וגם קרובים למבטא א' ואין בני אדם מרגישים לנו"ן ומ"ם וכן מצאתי בהלכות קטנות בהיהיא עובדא גופא שנסתפק הג"פ ולדעתי הדבר ברור דגרשם וגרשון אינו רק שביבוש הלשון כמ"ש בתשובה הראשונה משא"כ חנן ואלחנן דהוא תרתי לריעותא שהוא ניכר במבטא יותר מגרשם וגרשון ואינם אותיות מתחלפין וגם הוא שם בפ"ע, והג"פ הביא בשם מהר"א ששון שהקשה על גרשם וגרשון דאלו לא הי' שני שמות הי' פשר משום דהוי אמרינן דכ"א כינוי לחבירו ואמאי בפרק התקבל פסלו לנפקא תפתא, ותיירץ חדא דתי"ו ונון נרגש יותר ממ' ונון, ועוד י"ל דנפתא הוא שם בפ"ע שוב מצאתי שגם הב"ש הביא באות מ' דברי הרמ"א גבי מיכאל מיכל דאפי' בדיעבד מעכב אם לא פתב מיכל וכן דן ודניאל ולא השיג עליו ונראה שפירש דבריו בנשתקע מיכאל ודניאל אמנם הג"פ שהניחו בצ"ע הי' נראה לו דמייירי בסתמא בלא נשתקע דאל"ה אמאי הניחו הול"ל דס"ל פלגם רב ועוד דכבר פתבתי דהג"פ מודה דגרע ממולי אלא ודאי פדכתיבנא, אמנם לפ"ז הי' מוכח דעכ"פ אם כותב שניהם פשר בנשתקע, אמנם לו יהי' כן עכ"פ נדחה ראיות מעכ"ת שפתב אם פותבין אלחנן דמתקרי חנן הרי אלחנן עיקר וממילא אם פתב אלחנן פשר והנה מבואר דאינו כן ועוד ראי' ממרגליות פעריל דכתב מהרש"ל דכותבין מרגליות המכונה פעריל ואם פתב מרגליות לבד פסול אבל פעריל לבד פשר רק דכותבין מרגליות משום לעז וְהרי אע"ג דכותבין מרגליות לעיקר משום דהוא שם הקודש אפ"ה אם פתבו מרגליות לחוד פסול ואם פתב שניהם פותבין מרגליות תחלה וכשר וזה ראי' למה שכתבנו בתשובה הראשונה בשם שרה וסאי' דאם פתב שניהם פשר ושרה לחוד פסול בנשתקע וא"ל דהתם באמת פעריל הוא עיקר רק דמקדימין שם עברי דהם שני הפכים בנושא אחד ועוד אף אם נימא כן יש לומר כל שפותב שניהם מקדימין שם העברי ועושין אותו עיקר א"כ אדרבא ממילא יש להסתפק ג"כ באלחנן חנן אף אם נימא דכותבין שניהם אפשר דיש להקדים חנן ולכתוב דמתקרי על שם אלחנן משום לעז כמו במרגליות פעריל לדעת רש"ל רק דשם מקדימין העברי וכותבין אותו והכא דשניהם קודש יש לכתוב חנן דמתקרי אלחנן משום לעז דהרי לא נתבאר בשום מקום דין נשתקע ועוד דאפתי לא ברירא לן דאפשר דגרוע ממרגליות פעריל דהוא ביאור מרגליות משא"כ אלחנן דאפשר דמטעמא דלעז אין להקפיד ויותר טוב שלא לכותבו פלל ואפשר דאפי' בדיעבד פסול אם כותב שניהם ולמעשה היתי מסתפק בזה ולכתחלה בלי ספק יותר טוב הי' לכתוב חנן לחוד או עוד גט אלחנן דמתקרי חנן וכמ"ש בתשובה הראשונה, ומה שהביא ראי' מקריאת המועט דאין קריאת המועט עושה פעולה לענין דיעבד, כבר נתבאר ממ"ש דליתא דזה דוקא בשמות מחולקים לגמרי משא"כ בקיצורים וכינויים וכן

בְּנִשְׁתַּנְּה מַחֲמַת חוֹלֵי יֵשׁ חִלּוּק בֵּין קְרִיאַת הַמוֹעֵט דְּשֵׁם הַחוֹלֵי הוּא עֵינְקָר וְכֵן נִשְׁתַּקַּע דְּאִין פּוֹתְבִין אוֹתוֹ וְכֵן גַּבֵּי שְׂמוּאֵל מוּלֵי וַיִּצְחַק חֲקֵנָה כַּמ"ש לְמַעַלְהָ וְכֵן לְמִנְהַגֵּינוּ בְּעֵבְרֵי וְלַעֲזָה פֶּשֶׁה־לַעֲזָה אֵינּוּ בִּיאֹר הָעֵבְרֵי כְּמוֹ רַחֵל טוֹקִיל וְדוֹמִיָּהוּ דְּאִפֵּי פְּוֹרְתָא עֵבְרֵי פּוֹתְבִין רַחֵל הַמְּכַוְנָה טוֹקִיל וּבְנִשְׁתַּנְּה אִין לְכַתּוּב רַחֵל.

הַדְרָן לְדַבְרֵי הַג"פ הֵן אֲמַת שְׁיֵשׁ לַעֲיִין הַרְבֵּה בְּדַבְרֵי בְּכַמְּהָ מְקוּמוֹת בְּעַנְיָן זֶה, אִם אֲמַנְם מֵהַ שְׁהַקְשָׁה מַעַכ"ת מֵאֵי נִסְתַּפַּק הַג"פ בְּאַלְחָנָן חֲנָן ת"ל דְּהַלְכָה רוֹנַחַת דְּאִם כּוֹתֵב שֵׁם הָעֵינְקָר לְחוּד פֶּשֶׁר אֵינּוּ קִנְשָׁא דְּבַהֲדָא פֶּסֶק הַג"פ דְּאִם לֹא כְּתֵב שֵׁם הַטְּפָל פְּסוּל, וְעוּד דְּבִאֲמַת כְּבָר הָעֵתְקִיתִי דְּבָרֵי בַס"ק ס"ז דְּדַעַתוֹ דְּמִיָּרֵי בְּרַנְבָּא חֲקֵנָה וּפּוֹרְתָא יִצְחַק וַא"כ י"ל דְּגַם בְּאַלְחָנָן חֲנָן מִיָּרֵי בַכּה"ג, אֲמַנְם קֶשֶׁה טוֹבָא דְּסוֹתֵר דְּבָרֵי עַצְמוֹ כְּמַה פְּעַמִּים חֲדָא דַבַּס"ק ס"ז הַכְרִיחַ דְּמִיָּרֵי בְּרַנְבָּא חֲקֵנָה דַּאֲלֵת"ה פְּשִׁיטָא דְּאָף בַּב' שְׁמוֹת גְּמוּרִים כּוֹלֵל הַטְּפָל בְּנֹכַל שׁוּם הָרֵי מְבֹאָר דְּמִיָּרֵי בְּכּוֹתֵב כָּל שׁוּם וְקִשְׁיָא דִּידְנִי דִּידְנִי דַּא"כ הֵיאֻךְ כְּתֵב דְּמִיָּרֵי בְּחוֹתֵם וְעוֹלָה לַתּוֹרָה בְּשֵׁם יִצְחַק וְרַנְבָּא חֲקֵנָה וּפּוֹרְתָא יִצְחַק דְּמֵאֵי בְּכַד דַּאֲפִתִי הֵנִי יִצְחַק עֵינְקָר וְהִי נִלְעַנ"ד לִיִּישׁב דַּס"ל לְעוֹלָם קְרִיאַת הָעוֹלָם עֵינְקָר וְכֵן דַּעַת מְקַצַּת חֲכָמֵי סְפָרְדִים בְּחִיבּוּרֵיהֶם, אֲמַנְם בַּג"פ עַצְמוֹ ס"ק ב"ח מְשַׁמַּע דְּהַסְפִים לְדַעַת הַמְּחַבֵּר סְעִיף י"ח דְּשֵׁם שְׁחוֹתֵם וְעוֹלָה לַתּוֹרָה עֵינְקָר וּפְיִרְשׁ הַג"פ אִפֵּי כ"ע קָרִי לִי בְּשֵׁם אַחֵר וְדוֹחַק לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי לְצַדִּידִים אוֹ בְּכּוֹתֵב כָּל שׁוּם וְרַנְבָּא חֲקֵנָה אוֹ בְּרַנְבָּא יִצְחַק וַאֲיִנּוּ כּוֹתֵב כָּל שֵׁם דַּא"א לְהַעֲמִיס אֵת זֶה בְּלִשׁוֹנוֹ כָּלֵל וְהִיּוֹתֵר נִרְאֶה דַּס"ל דְּמִיָּרֵי בְּכָל גִּנְזָא אוֹ בְּאֵינּוּ יְדוּעַ עֲלִיתוֹ לַתּוֹרָה נַחֲתִימָתוֹ כָּלֵל וְרַנְבָּא חֲקֵנָה וּפּוֹרְתָא יִצְחַק כּוֹתְבִין יִצְחַק, אֲמַנְם אִם יְדוּעַ עֲלִיתוֹ לַתּוֹרָה נַחֲתִימָתוֹ בְּעֵינּוּ דְּלִהּוֹי תְּרַנְיָהוּ יִצְחַק הָא אֵילוּ חֲדָא חֲקֵנָה וְרַב הָעוֹלָם חֲקֵנָה בְּעֵינּוּ שְׁנִיָּהֶם, עוּד יֵשׁ לַעֲיִין בְּדַבְרֵי דְּלִקְמָן גַּבֵּי יְהוּדָא לִיאֹן כְּתֵב דְּמִיָּרֵי רַנְבָּא יְהוּדָא וַא"כ תִּיקְשָׁה נְמִי אֲמֵאֵי צְרִיכִין לְכַתּוּב לִיאֹן דְּכִינּוּ דְּכּוֹלְלוּ בְּנֹכַל שׁוּם, אֲמַנְם וְדַאִי דְּדַעַת הַב"י דְּאִפֵּי צְרִיף לְכַתּוּב שֵׁם הַטְּפָל לְהַדְיָא כְּמִבְּוֹאָר בַּב"י וַא"כ מֵאֵי קִשְׁיָא לִי בְּיִצְחַק חֲקֵנָה וְעוּד יֵשׁ מְקוּם עֵינּוּ בַס"י קַצ"ד שְׁהַקְשָׁה עַל מ"ש הַש"ע דְּכּוֹתֵב ב' שְׁמוֹתָיו לְהַדְיָא מַסִּי קַכ"ט דְּכּוֹלֵל הַטְּפָל בְּנֹכַל שׁוּם וְלֹא הַקְשָׁה מִיְהוּדָא לִיאֹן וַאֲיִן כָּאֵן מְקוּם לְהַאֲרִיף: נַחֲזוֹר לְעַנְיָנֵינוּ מַעֲתָה נַתְּבָאָר מ"ש בְּסִיּוּם דְּבָרֵי דְּבְמִנּוּחָה נּוּחָה אָף בְּלֹא נִשְׁתַּקַּע יֵשׁ לְהַסְתַּפַּק אִם כְּתֵב מְנוּחָה לְחוּד וְלֹא דְּמִי לַמ"ש הַג"פ דְּהֵתֵם מִיָּרֵי בְּחוֹתֵם וְעוֹלָה לַתּוֹרָה, הִנֵּה כְּבָר כְּתִבְתִּי דְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנוֹ כֵּן הוּא וּבְכַרְט גַּבֵּי אֲלַחְנָן חֲנָן שְׁהַעֲתִיק דְּבָרֵי.

רַש"ל וְאַפְשָׁר דְּמִיָּרֵי כָּאֵן לְפִי מְנַהֲגֵינוּ וְכַתֵּב כֵּן לְפִי דְּבָרֵי הַגַּה"ה דְּהַמְנַהֵג שְׁלֵא לְכַתּוּב וְכָל שׁוּם אֲמַנְם אִין עֵינְקָר כְּנִגְתִי לְחַלֵּק דּוֹקָא בְּזֶה רַק עֵינְקָר כְּנִגְתִי בְּמַה שְׁסִיָּמְתִי דְּאַלְחָנָן וְחֲנָן יְדוּעַ דְּהוּא קִיצוֹר הַשֵּׁם מִשָּׂא"כ מְנוּחָה וְנוּחָה דְּאַפְשָׁר שְׂאֵינּוּ קִיצוֹר וַאֲיִן דְּרַף הָעוֹלָם לְקַצְרוֹ וְכִינּוּן שְׁהוּא שֵׁם בַּפ"ע הֵנִי מְמִילָא בְּרַנְבָּא מְרִים וּפּוֹרְתָא שְׂרָה וְכִמוֹ שְׁהַאֲרַכְתִּי בְּתִשׁוּבָה הִרְאִישׁוּנָה וְע"ז כְּתִבְתִּי דְּאִם יִרְאֶה בְּעֵינֵי מַעַכ"ת לְסַמּוּךְ בְּדִיעְבַד דְּלֹא דְּמִי לְמְרִים וְשְׂרָה מְשׁוּם דְּהוּא עַכ"פ קִיצוֹר הַשֵּׁם יֵשׁ לְסַמּוּךְ ע"ו דְּגַם בְּעֵינֵי אֵינּוּ סְפַק שְׁקוּל וְעוּד כְּתִבְתִּי דִּישׁ לְעֲשׂוֹת סְנִיף אָף אִם אֵינּוּ קִיצוֹר אֲפִתִי הַכְּנ"י מְצַרְף שֵׁם הָעֲרִיסָה לְמִיעוּט לְעֲשׂוֹתוֹ רַנְבָּא וְהִנֵּה.

נתבארו הדברים על נכון: ומה שפתב שהביא ראי' מהכרעת הב"ש גבי שרה סאי' והאריה שם צריף אני לבאר תחלה דברי הס"ש בדעת הלבוש ותחלה אבאר פונת הס"ש בדעת הלבוש ומה שהביא הב"ש בדעת הס"ש לא נהירא לי מלבד מה שמקשה הוא בעצמו עוד תקשה דהיאף פתב דא"צ לכתוב שרה המכונה סאי' הרי אם פתב שרה המכונה סאי' פסול לגמרי דאולי אין שרה עיקר השם אמנם פונת הס"ש אזיל לשיטתו ובהיאז הג"פ שפתב בשם מהרא"י ומוהריב"ל דאף קיצור השם אם הקיצור הוא שם העריסה ומעולם לא נקראת בשם העיקרי פותבין רק הקיצור ואם פתב העיקר פסול וזה בעצמו פונת הס"ש שפתב דשמה אין שרה עיקר השם רק בעריסה קראו לה סאי' ולכך אין לכתוב רק סאי' וזה ברור פשמש ומנושב מה שהקשה הב"ש וכן מבואר בג"פ ס"ק ס"ז אפי' בחנולה וחקנו ושריילן בידוע שיובא משם יצחק וחסה ושרה דאין לכתוב יצחק וחסה ושרה כיון שמעולם לא נקרא פו ואם פתב פו פסול וגדולה מזו אף באשה ששם זקנתה חנה והי' מכנין אותה חנולה וקראוה חנולה אפ"ה אין לכתוב רק חנולה כיון דמעולם לא נקראת בשם חנה וכ"כ הב"ש באות ב' גבי שערליין וחנולין דאם פתב שרה וחסה דפסול דאעג"ב דנדאי פינוים הם לשרה וחסה וחקלק ג"כ כמ"ש בתשובתי הראשונה בין שערליין לשארקא אמנם בזה מנושב מה שהקשה הב"ש אבל עדיין לא נתיישב מה שהקשיתי למעלה דאיף פתב דאין צריף לכתוב שרה המכונה סאי' דהרי פתב שניהם פסול וכן פתב הג"פ להדיא שפן משמעות הס"ש שהביא ג"כ הב"ש שפתב דבני אשפנו יכתבו שרון לבד וצ"ל דס"ל בדעת הלבוש דבכותב שניהם פשר וכמ"ש בתשובה הראשונה ויתבאר עוד לקמן: ועוד נלענ"ד לפרש דעת הלבוש דמיינרי בידוע שם העריסה שרה וכן מוכח שהבין הט"ז דאל"ה היאף פתב לכתוב המכונה דהרי פסק לקמן דאפילו בשעריל אין לכתוב רק שעריל אלא ודאי דפירשו בידוע שם העריסה שרה ואזיל לשיטתו דמה שרוב העולם קורין הוא עיקר השם אף לעז וכן ס"ל ברעכיל דכותבין רעכיל לכתחלה אף דהב"ש פתב דהרמ"א מיינרי בידוע דשם העריסה רחל אין הפוננה דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רק פונתו ליישב המנהג לדעת הרמ"א אבל הלבוש אינו מחלק בזה וכן פאן ס"ל כמו ברעכיל דאין פותבין רק סאי' ולעולם דס"ל דנגזר משרה ולכך פותבין בה' ואפ"ה אין פותבין שרה המכונה סאי' כמו דס"ל דאין פותבין רחל המכונה רעכיל ולכך שפיר פתב דא"צ לכתוב שרה המכונה אבל אם פתבו אין לפסול ולא דמי לשמחה פריידא, אמנם דעת הט"ז דסאי' אינו קיצור השם ודלא פלבוש רק שהוא פינוי לשרה אבל כ"ע מודו דאין סאי' שם בפ"ע רק דפליגי אם הוא קיצור או פינוי ומעלתו חוזר כמה פעמים דאם סאי' הוא שם לעז אינו פינוי לשרה, ולענ"ד הדברים ברורים פשמש, דאפי' הוא לעז הוא רק פינוי לשרה פונדאי.

ומ"ש הב"ש בדעת הט"ז דצ"ל דס"ל דשם סאי' אינו יוצא משרה אין הפוננה דאינו פינוי לשרה דז"א דהרי בהדי פתב הט"ז דהוא פינוי לשרה רק הפוננה דאינו יוצא משרה דאינו קיצור השם ממנה ולא פינוי היוצא מעיקר השם רק לעז ואפ"ה אינו פינוי רק לשרה ולא דמי לרבקה ריסה שהוא ג"כ פינוי ולא קיצור וכותבין המכונה זולת שריסה יוצא משם רבקה: ומ"ש מעכ"ת דאם סאי' הוא פינוי לשרה הוא דמי לשרה שארקע לא ידעתי על מה ולמה, ולענ"ד גרע משעריל ורעכיל דהוא עכ"פ קיצור השם וזה אינו רק פינוי של לעז, וגם בחנה והנלא יש לומר לדעת הט"ז דעכ"פ הוא פינוי לחנה, ונדברי

מעכ"ת שרצה לומר דאינו כינוי לשרה רק לעז בפ"ע ואפ"ה לא מקרי שרה נשתקע משום שקרובין במבטא קשה מאד בעיני דהם שני הפכים דכיון דאינו כינוי לשרה זולת לעז בפ"ע איך אפשר לומר דלא מקרי שרה נשתקע אחר שקורין אותה בשם אחר ומה בקדו שקרובין במבטא כיון שהוא שם אחר ולא ידענא מ"ש מעכ"ת דלא קיי"ל כלבוש מלבד דהב"ש לא הכריע, ומה שהביא דברי מהריב"ל אינו קושץ' דמביא פל הדיעות, אמנם בלא"ה חילוקים אלו שפתי הן ברורים כמש"ל לא מפעל' לשיטת הלבוש אלא אף לדעת כל הפוסקים וגם לדעת רש"ל גופי' עכ"פ בעינן תרתי ביאור ושלא יהי שם בפ"ע ולכך במרגליות לחוד פסול אע"פ שהוא ביאור ואם אינו ביאור אפי' כינוי פסול ועכ"פ לדעת רש"ל ביאור וכינוי שוין ואדרבא גרע כינוי מביאור כל שאינו יוצא מעיקר השם כמו רחל טאקיל וא"כ ה"ה בכינוי בעינן שניהם קרוב למבטא ושיהי' כינוי לאותו השם זולת אין הכרע אם הוא כינוי לאותו שם וגם לשם אחר וכן בקיצור כה"ג ועל זה אנו דנין וכבר פתבתי דאפשר קיצור פזה גרע מכינוי השם.

ומה שהביא ראי' מנענעלי וגנענעדיל אדרבא לדידך' תקשה כיון דלסברתו הוא שם בפ"ע אמאי לא דמי לאלחנן חנן לכתוב שניהם לכתחלה וכמו באיזק ופולטא אלא ע"כ דנענעלי אינו שם בפ"ע כלל רק קיצור השם מגנענעדיל וכל שאינו ידוע אם קראוהו בשם העיקר אין לכתוב רק הקיצור רק דתחלה סבר דדמי' לשרקא ולבסוף פתב דדמיא לשערי'ל: ומ"ש ליישב דברי הג"פ בענין גרשם דיש לחלק בין נשתנה מחמת חולי כמה קולמוסין נשתברו וגם הג"פ האריף בזה והספיק פן אמנם כ"ז לענין אם רובא קרו בשם הראשון דאז יש לחלק בין חולי דאפ"ה השני עיקר משא"כ בשאר סיבה שאינו חזקה אזלינן בתר רובא משא"כ אם נשתקע לגמרי ואף דהג"פ פסק דלחומרא יש להצריך ב' גיטין אף בנשתקע הראשון מחמת חולי ודלא כהב"י מ"מ מבואר דלחומרא בעלמא כ"כ אבל בגרשום וגרשון כתב דיש לסמוך ע"ו בדיעבד מאחר שפבר גיטת משמע דוקא אם גיטת לא תצא: סימן כג שאלה מהרב דק"ק הרימלוב ותשובה להרב הג"ל עובדא הוי באיש אחד שהיתה אשתו חולנית ערוך שתי שנים ונסעה מאתו זה ארבעה שנים עם עניים לבקש איזה תרופה ונסעה לק"ק באזילאה ושם היתה חולנית חולי מנות ונסעה משם לא נודעממנה דבר זה ארבעה שנים, ואח"כ אמר אחד להבעל ששמע מאנשים שמתה בדרך ושאל השואל אם מותר לישא אשה מפני חרם רגמ"ה: וזה לשון התשובה להרב מהרימלוב הנה מ"ש מעלתו בנ"ד כיון דכל עיקר איסורו אינו אלא מתקנות רגמ"ה למה לא נימא דעל כה"ג לא תיקון רגמ"ה וזה פשוט בעיני משום דעבידי לגלוי עכ"ל.

הנה מה שפשוט לדעתו לפענ"ד פשוט להיפך ודבריו מרפסין איגרא אטו רגמ"ה התנה איזה תנאי כשיבא עד אחד יהא נאמן וזה לא מצאנו בשום מקום ולא עלה על דעת רגמ"ה מעולם ענין זה לומר דתיקון שיהא ע"א נאמן ואם נסתפקו על גוף התקנה אם עלה על דעתו לתקן במקום מצוה או לא דנדאי שייך לומר דבמקום מצוה לא תיקון אבל היאך שייך לומר דכשיבא ע"א לא תיקון אתמהה, וזה ענין שאין פח בקולמס להשיב על דבר פזה ולפרש היטב ומה ענין נאמנות ע"א לחרם רגמ"ה ובלי ספק שרגמ"ה תיקון סתם והדין כמו בכל התקנות אם נאמן ע"א בעביד לגלויי ה"ה הכא ואם אינו נאמן בשום מקום גם כן אינו נאמן, ומלבד זה מטעם עיגון פבר התנה הרגמ"ה שייכולין להתיר ע"י מאה רבנים.

אמנם הבנתי בדעתו סברא נכונה מהא דעוד אחד ביבמה דמחלק בגמ' בין ההיא דיבמה ובין דאין ע"א נאמן שממה אשתו פדי שישא אחותה משום דהכא ליכא עיגון וא"כ בזמן הזה דאיכא י"ל דנאמן ע"א, ע"ז פתבתי דליתא משום קושלי' הצמח בדק.

ומה שהביא פאן דבר שבמנין אין לו לכאן ענין ולא ירדתי לסוף דעתו. ומה שהשיג על הצ"צ דשליחותי' דקמאי עבדינו לא ידעתי מי עשה אותנו שלוחים, וענין זה נאמר בב"ק על הודאות והלונאות ובגיטין גבי רב יוסף דהוי מעשי אגטי שנתנו להם הראשונים הסמוכים רשות לדון מפני נעילת דלת ואפ"י בזמן שהיו סמוכים בא"י היו דנין בבבל הודאות והלונאות מטעם שליחות וכן הווי מעש' אגטי אבל הכא לא ידעתי מי נתן רשות להפקיע קידושין ולא יזה צורך הי' להם להפקיע הקידושין כיון דבאמת בזמניהם הי' ע"א ביבמה לאו פלום מחששא דסנ' לי' או רחמא לי' ולא עלה על דעתו שבדורות האחרונים יהי' מצנת חליצה דוקא ולא יהיו נוהגים דין יבום ולהיות אנו שלוחים להפקיע הקידושין, ובעיקר דין הב"ש סי' ט"ו סק"ב לכאורה הי' מקום לומר דנאמן משום דעביד לגלויי ולדעת התשב"ץ ע"א בעביד לגלויי נאמן מדאו' אמנם שפגדו חלק עליו בתשובת הריב"ש, וכן נראה דעת כל הפוסקים אשר אנו נסמכים עליהם דעוד אחד באשה שמת בעלה הוא דרבנן ואין לנו זולת מה שנגראה מדבריהם, אמנם לכאורה מקום לומר דאף לשיטת הריב"ש מודה דבשאר איסורין (מודה) דע"א מהימן בעביד לגלויי ממ"ש דלענין קידוש החודש לכך מהימן דהוי בשאר איסורין ועוד דעביד להתגלית בודאי, משמע דלמירוי הראשון יש לחלק בין דבר שבפערונה לשאר איסורין, אמנם יש לדחות דאיהו אזיל בשיטת הרשב"א והר"ן רבו דעוד אחד נאמן בשאר איסורין אף באמתחוק איסורא, ואף דלפ"ז תקשי ל"ל טעמא דעבידי לגלויי, באמת פן הקשה התשב"ץ (גם יש לדחות) ואין להקשות מהגמרא לשיטת הסוברים דע"א אינו נאמן באמתחוק איסורא מהא דנאמן בקידוש החודש משום די"ל דאינהו סבירא להו פתירוי השני של הריב"ש דעביד להתגלות בודאי ומדברי הרשב"א ביבמות ר"פ האשה רבה יש להוכיח ולהביא ראיה דאף בשאר איסורין אינו נאמן במילתא דעבידי לגלויי דהרי פי' סוגיית הגמרא דקאי על שאר איסורין אי אשכחן כה"ג דנאמן מה"ת ומסיק דכולה משום עגונה, ואי ס"ד דעבידא לגלויי בשאר איסורין מהימן מדאו' א"כ בפשיטות הוי מצי למימר דסמכו על שאר איסורין דמהימן כה"ג מטעם עביד לגלויי אמנם י"ל דנה באמת האיבעיא בדר' צ"ד וגם אפתי תקשה מעד מפי עד כאשר הארכתי בקע"ד, אמנם לדעתי אי באמתחוק איסורא אף בשאר איסורין אין ע"א נאמן ובעיני עדות א"כ ממילא אין לחלק בין דבר שבפערונה לשאר איסורין ולא מיבעיא לשיטת הפוסקים דס"ל דאין חילוק כלל בין דבר שבפערונה לשאר איסורין רק בין אמתחוק איסורא או לא אלא אפי' לפמ"ש בתשובה דמאן דס"ל דע"א אינו נאמן באמתחוק איסורא בשאר איסורין ס"ל דבדבר שבפערונה אף בלא אמתחוק איסורא אינו נאמן מ"מ לענין ע"א בעביד לגלויי אי ס"ל דבשאר איסורין נאמן אף דבעיני ב' עדים משום דודאי קושטא קאמר ממילא אין לחלק בין שאר איסורין לדבר שבפערונה, אמנם לענין הבע"ד עצמו לכאורה יפה פתב מע"ל דנאמן אף באמתחוק איסורא ועדיף מעד אחד ואף פי הראי' שהביא מהגמ' אינה מכרעת דאי מקושית הגמ' מחתיכה ספק חלב לא שייך כלל גבי בעלים כיון דלדידהו ליכא כלל ספיקא ואי מקושית הגמ' מטביל וקונמות לא ידעתי דלמא באמת קושית הגמ' קאי על הבעלים ולענ"ד אדרבא מלשון

רש"י משמע דעיקר הקושיא קאי על הפעלים דהרי רש"י פירש קונם הרי עלי ואין נ"ח רק לגבי פעלים וגם מלשון הנ"י שפכת לחד תירוץא שם דנידה נאמנת לגבה נפשה משום דלא אפשר משמע הא אפשר אין לחלק ואין להביא ראי' מתשו' הרשב"א הביאה הב"י בסי' רכ"ח ביו"ד שפכת דאדם נאמן שהי' אנוס על השבועה וא"צ מודעי משום דלעגנו איסורא אדם נאמן על עצמו דהרי לא הצריכוהו עדים על הפתחי' שהוא ניתר בהם דלענ"ד דאין מפאן ראי' פלל שהבע"ד עדיף מעד דעלמא משני טעמים חדא דנה לא מיקרי אמתחוק איסורא שהרי הוא אומר שמעולם לא הי' שבועה שאנוס הי' וכן פל הפתחים שהוא ניתר בהם הי' בדרב' זה שאילו הי' בדעתו הפתח לא הי' נשבע פלל ולכך הוי פנדרי טעות ונעקר למפרע ולא הי' איסור וכן מבואר בהדני' בהג"מ בתשוב' למהר"מ מרוטנברג גבי שליח שטעה ואמר לי, בתשו' לה' אישות סי' ג' שפכת ונ"ל ונה לא מיקרי אמתחוק איסורא אלא היכא דאף לדברי העד הבא להתיר האיסור מפאן ולהבא מודה הוא דמעיקרא הי' אסור וכו' וכן המתפנין לומר תרומה ואמר מעשר וכו' דמהימן לומר שפך הי' בדעתו ונה לא מיקרי אמתחוק איסורא עכ"ל וא"ל דהא הגמ' מדמי שאלה דקונמות לאמתחוק איסורא דז"א דהגמ' מדמי קונמות לאמתחוק איסורא לעגנו דנאמן לומר שנשאל עלי' לפני חכם דלעגנו זה מקרי אמתחוק איסורא דקודם שנשאל הי' איסור אבל לעגנו הפתח שאנו מאמינים שע"ד פן לא נשבע לא מקרי אמתחוק איסורא דהרי לא נתחוק אצלנו שנשבע אפי' ע"ד פן ועוד יתבאר לקמן דבלא"ה אין ראי' מהרשב"א, אמנם תלמוד ערוך בפי רבינו הפני יהושע בכתובות גבי תרי ותרי דף כ"ב ע"ב שפכת ונ"ל דהרשב"א סובר דלעולם לא אמרה תורה דאזלינן בתר חזקה אלא למי שמסופק בדבר ועשת' תורה ספק זה פנדאי עד שהסנהדרין היו סוקלין ועונשין על החזקה משא"כ אם העובר אומר פריא נגד החזקה וכן מצאתי במהרש"א ביבמות ובזה מצאתי טעם לשבח על הא דבעינן התראה ע"ש ולכך בטוען פריא לי מאי שנייה גבי חזקת איסור דא"א ועוד הוסיף הפ"י דאפי' בחד וחד ולא מיבעי' בעד מיתה אלא אפי' בגירושין ע"א אומר נתגרשה וא' אומר לא נתגרשה אם ניסת לא מעידי' ל"ת וכן האריף עודבק"א ולענ"ד אחר המחילה מכבוד תורתו של הפני יהושע דברים אלו הם שגגה שייצאה מלפני השליט ובלי ספק אפי' בע"א אומר נתגרשה ואין פאן עד המכחיש אפ"ה אם ניסת (לא) תצא דאין דבר שבערוה פחות משנים ובעינן עדות גמורה ואדרבה זה שנשאה הוי נוגע ואין פאן עד פלל וכן בכל מה שהי' סוקלין ושורפין על החזקה פגון איש ואשתו שפאו ממדה"י נ"ל דלא מהני אם אומרים פרי לי דכבר הוחזקה אצלנו בערוה ולעולם היכא דבעינן עדות גמורה הבע"ד גרע מעד אחר, וראי' שבויה שהוא דרבנן וע"א נאמן להתיר והיא עצמה אינה נאמנת משום דכיון דהצריכו חכמים.

ע"א והיא אינה עד רק בע"ד וכן הבעל ואין בע"ד מעידים לעצמם ואעפ"י שאומרים פריא לנו לא מהני ודברי הרמב"ם יש ליישב לפענ"ד בלא"ה דעיקר טעם הרמב"ם בעד אחד אומר מת דס"ל דמדאורייתא נאמן משום עבידא לגלוי ולכך עד המכחיש לאו פלום משום דלא מת לא עבידא לגלוי רק משום דכיון דאיכא ע"א לא דייקא שפיר: ובזה לא קשיא אמאי לא אוקי אביי בהכי משום דכבר כתב התשב"ז דאף הנה דאיבעיא לי' בע"א במלחמה ויבמה וקטטה לא אפשר להו רק דאיפשטא מדוכתא אחריתי ועובדא דרבא ובריייתא דקיודיש החודש לא שמיע לי' וא"כ פי היכא דלא קשיא אמאי לא אפשר להו.

האיבעיא ה"נ איכא למימר דלא שמיע לאבני ולכך לא אוקמי טעמא דעבידי לגלויי ומכ"ש לפמ"ש הרמב"ן במלקמות בהדיא דהאיבעיא דע"א במלקמה נפשטה ממעשה דכרפום ביתר ואותה ברייתא לא שמיע לי לאבני ממילא לק"מ דהרי האי אוקימתא דע"א אבני מוקי לה ואיהו לא הוי שמיע לי הברייתא ולא איפשטא לי דטעמא משום דעבידי לגלוי והארבתי בענין זה במקומו ואין כאן מקום להאריך אמנם דברי הרשב"א ברורים בכאן משום דאיכא ב' האומרים מת אע"ג דאיכא ב' המכחישים פניו דאיכא האשה שאומרת ברי שאותם האומרים מת קושטא קאמרי הרי יש שנים מעידים ומתירים הערוה רק לדין יש לאסור משום חזקה ונגד זה נאמן הבע"ד באומר ברי לי אמנם לפ"ז אין ראי' כלל שהבע"ד נאמן יותר מע"א משום די"ל הרשב"א לשיטתו דס"ל דאף באתחזק איסור ע"א נאמן והדבר פשוט דהיכא דע"א נאמן באיסורי לא בעינו עדות גמורה וא"צ להעיד בב"ד ואפ"ל הבע"ד עצמו רק היכא דחכמים הצריכו ע"א שיעיד בתורת עדות אין הבע"ד נאמן ודוק היטיב ולפ"ז ודאי יפה כתב הרשב"א דלענין חזקת איסור בתרי ותרי בדינא קאמרי ולכך אם נישאת לא תצא ואע"ג דדהתם אלו הי' בא ע"א לא הי' מהני דמה לי שלשה או שנים תרי כמאה מ"מ אם הבע"ד אומרים ברי נאמנים לגבי עצמן דלא גרע מע"א דנאמן באיסורי אף באתחזק איסורא ולא שניף כאן אין דבר שבפירוה פחות משנים דהרי יש כאן שנים המתירים רק שאנו באים לאסור מצד החזקה ולכך מהני הברי שאומר הבע"ד דאינהו קושטא קאמרי ולפ"ז גם מתשו' הרמב"ן שהבאתי למעלה אין ראי' אף אלו הי' מיקרי אתחזק איסורא מה שמאמינים לו שהוא אנוס או פתחים מלבד כי תשובות המינוחסות הן להרשב"א, אמנם גם הרמב"ן עצמו מהסוברים דע"א נאמן אף באתחזק איסורא ולפ"ז עיקר פונת הרמב"ן דהבע"ד לא גרע מעד אחר דעלמא אבל אין ראי' שהוא עדיף מעד אחר וראיתי להפני יהושע ריש מס' גיטין שכתב לחלק בין הבע"ד לעד וכתב דלכך י"ל דליכא למילף דע"א נאמן באיסורין מנדה די"ל פניו דהיא בעלת דבר וחזקה דלא קלקלה נפשה משא"כ בעד אחר שהביא ראי' מתוס' רי"ד בקידושין דף ס"ה שכתבו דאע"ג דבעלים נאמנים על שלהן פטבח וכיוצא ע"ש, ודבריו תמוהין בעיני והמעייין בתוס' רי"ד יראה שפונתו לחלק על שלו לאחרים דנאמן ובין רוצה לאסור של חבירו די"ל דאינו נאמן על חבירו לאסור של חבירו ודוק ואינו נין כלל לחילוק הפ"י אמנם מתשובת הרא"ש כלל יו"ד הביאו הב"י סי' רכ"ח יש להביא ראי' ממ"ש על מי שנשבע לאשתו שלא יצא ממנה בלתי רשותה והוא אומר שפייסה והתירה לו ופסק הרא"ש שנאמן לצאת ממנה וזה נראה דמיקרי אתחזק איסורא דהרי כל שלא נתנה לו רשות הרי הוא אסור והויא דומיא דקונמות והרא"ש מהסוברים דאין ע"א נאמן באתחזק איסורא, אמנם גם זה אפשר דיש לדחות דהוי כשבועה ע"ת שהתנה תחלה שאם תתן לו רשות אין כאן שבועה כלל ועדיין צ"ע היות לכאורה מסתברא דכיון דאין ע"א נאמן באתחזק ובעיניו ב' עדים וא"כ בעיני עדות גמורה וא"כ ברור דאין הבע"ד נאמן וכמש"ל דכל דבעיני עדות אין הבע"ד נאמן (אבל נלע"ד שנאמן לומר שקיים התנאי) אמנם אני תמה לדעת הב"ש דאין ע"א נאמן לומר שמתה אשתו והרי מעשים בכל יום שאדם בא ממדינת הים ואומר שמתה אשתו וכן ראינו אנשים שנסעו לא"י עם נשותיהן ובאו מא"י ואמרו שמתו נשותיהן ונשאו נשים ואין פוצה פה ולא ראיתי מוחה בידם כמדתנה ואולי אעפ"כ סמכו על כל הצדדים הואיל

וַיֵּשׁ סוֹבְרִים דָּאָף בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא ע"א מְהִימָן וַיֵּשׁ סוֹבְרִים דְּבַדְעֵבִידִי לְגִלּוּיִי נְאָמָן אָף
בְּמָקוֹם דְּבַעֲיָנָן עֵדוּת גְּמוּרָה וְגַם פִּינָן שִׁבְעָא ד' עֲצָמוֹ אוֹמְרֵי לִי וַיֵּשׁ סוֹבְרִים דָּאָחַר אֲלָף
הַתְּמִישִׁי לִיפָא חָרָם רַק תְּקַנָּה וְהוּא רַק מְדַרְבָּנָן אָף דַּע"כ דַּעַת הַב"ש אֵינוֹ כּוֹן.

דְּבַמְקִילֵי דְרַבָּנָן אָף אַתְחֻזָּק נְאָמָן לַעֲנִיד דְּהָרִי אֵינוֹ יְהוּדִי מַסְל"ת אֵינוֹ נְאָמָן בְּדַאֲרֵינִיתָא
אָף בְּלֹא אַתְחֻזָּק אִיסוּרָא וּבְדַרְבָּנָן אָף בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא נְאָמָן מַסְל"ת לְשִׁטַּת הַפְּר"ח ס'י
ס"ט ס"ק ל"ט אַע"כ דַּס"ל לְהַב"ש גַּם הַשְּׁתָּא עֲדִינָן נוֹהֵג תְּרַם רַגְמ"ה דְּאֲרֵינִיתָא וְכוּן דַּעַת
רַש"ל בִּיבְמוֹת וּבִתְשׁוּבָה וְכוּן דַּעַת עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנִי דַּעַד הַיּוֹם שְׁנִיף חָרָם רַגְמ"ה וְהוּא
דְּאֲרֵינִיתָא וְאָף סְפִיקוֹ לְחַוְמָרָא וְעֲדִינָן צ"ע גַּם אֵין הַדְּבָר בְּרוּר אֲצִלֵי בְּמִי שְׁהִי מְוַחֲזָק
שְׁהִי לֹו אֲשֵׁה וּבָא וְאָמַר שְׁמַתָּה אֲשֵׁתוֹ אִם נְאָמָן ע"פ עֲצָמוֹ בְּלֹא עֵדִים וְרָא' (וְאֵין הַדְּבָר
בְּרוּר אֲצִלֵי אוֹלֵי הִי שְׁם עֵדִים אוֹ רֵא'י) אָמְנָם כ"ז שְׁפַתְבְּתִי אֵינוֹ עֲנִין לַנ"ד דָּאִם בְּאֵנוּ
לְהַקְל מְטַעַם דָּאָדָם נְאָמָן עַל עֲצָמוֹ הָרִי הַבַּע"ד אֵינוֹ יָכוֹל לֹוּמַר בְּרִי דְּהָרִי לֹא רָאָה וְלֹא
יָדַע רַק אוֹמְרֵי מְפִי אַחֲרִים וְנִפְלְאוֹת בְּעֵינֵי מ"ש מַעְלָתוֹ וְז"ל הֵלֵא כָּל בּוֹנֵינִי לְחֻזָּק דְּבָרֵי
הֵרָא"ם דַּע"א מְוַחֲזָק בְּכַשְׁרוֹת נְאָמָן וְכַתְבְּתִי לְהַסְבִּיר סְבָרְתוֹ דְּהָרִי מְצִינֹו דְּמִשְׁבִּיעֵין הִיסֵת
ע"פ אֶחָד עַכ"ל פְּלֹא בְּעֵינֵי עַל מַעְלָתוֹ וְיִאָמֵין לִי מַעְלָתוֹ כִּי לֹא יָדַעְתִּי מַה לְהַשִּׁיב עַל זֶה
כִּי אֲנִי רוֹאָה שְׁמַע"ל מְדַמָּה דְּמִינּוֹת בְּתְשׁוּבָה זֹו דְּלֹא דָּמוּ כְּעוֹכְלָא לְדָנָא וְרַב הַפְּרָחַק
בִּינֵיהֶם לֹא יָדַעְנָא מַה אִידוֹן בִּי כִּי אֵין זֶה דְּרַכּוֹ מַעוֹלָם וְשִׁכְלוֹ זֶה וַיִּשְׁר וְהִנֵּה מְלַבֵּד שְׁפַתְב
כ"ז שְׁלֹא בְּהַשְׁגָּחָה בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה בִּשְׁ"ף יַעו"ש שְׁכַתְב דְּטַעַם ר"ב שְׁכָל דְּבָר שְׁעִשׂוּי
לְהַסְתַּפֵּק מִשְׁבִּיעֵין הִיסֵת אֲפִילוֹ אֵינוֹ טוֹעֵן בְּרִי, אָמְנָם בְּלֹא"ה יִשְׁמִיעַ לְאֲזִנֵּיו מַה שְׁהוּא
מוֹצִיא מִפִּיו שְׁהוּא רוֹצֵה לְהוֹכִיחַ דַּע"א נְאָמָן בְּאִיסוּרִין מִמַּה שְׁאָנוּ חוֹשְׁבִין לְבָרִי
וּמִשְׁבִּיעֵין הִיסֵת מַה שְׁטוֹעֵן שְׁאָמַר לֹו אַחַר ע"כ שְׁהָאָחַר נְאָמָן הָרִי לַעֲנִין שְׁבוּעָה וְדָאִי
כָּל אָדָם נְאָמָן וּמְוַחֲזָק בְּכַשְׁרוֹת וְאֲפִילוֹ ש"ד מִשְׁבִּיעֵין ע"פ ע"א וְאֲפִילוֹ ע"פ קְרוֹב
מִשְׁבִּיעֵין הִיסֵת אִם הוּא לְפָנֵינוּ לְדַעָה זֹו וּמְטַעַם זֶה אִם הוּא טוֹעֵן שְׁשִׁמַּע מְקָרוֹב יָכוֹל
ג"כ לְהַשְׁבִּיעַ הִיסֵת מְפָנֵי שְׁהַקְרוֹב נְאָמָן לְהַשְׁבִּיעַ הִיסֵת וְעוֹד דַּע"כ הוּא טוֹעֵן בְּרִי שְׁשִׁמַּע
מְקָרוֹב שְׁאָמַר לֹו בְּבָרִי שְׁהוּא חַיִּיב לֹו וְא"כ הַנְּתַבֵּע הוּא נְתַבֵּע בְּטַעֲנוֹת בְּרִיא וּלְכַד
מִשְׁבִּיעֵין הִיסֵת וּמַה רֵא'י הִיא זֹו לַעֲנִין דַּע"א נְאָמָן בְּאִיסוּרִין לְהַתִּיר אָף הִיכָא דְאַתְחֻזָּק
אִיסוּרָא, גַּם מַה שְׁכַתְב מִשְׁא"כ בְּשִׁאָר אִיסוּרִין שִׁא"צ עֵדוּת אָף בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא אִם
יֹוֹדַע בְּעֲצָמוֹ וְכוּן אִם שְׁמַע מְפִי נְאָמָן עַכ"ל לֹא יָדַעְנָא מֵאִי קָאָמַר דָּאִי לְדַעַת הָר"ן א"כ
א"צ רֵא'י דְּפִשִׁטָּא דְּלִדִּידִן' נְאָמָן אִפִּי אֵין הַבַּע"ד אוֹמְרֵי בְּרוּר אִפִּי עַד מְפִי עַד אִפִּי לְמֵאן
דְּמַחְמִיר בְּשִׁבּוּיָה (וּבְשִׁבּוּיָה עֲצָמָה הָאֲרַכְתִּי בְּמֵאוֹד בְּדַבְרֵי הַחֲכָם צָבִי וְאֵין מְקוֹם
לְהֵאָרִיף) וְאִי לְדַעַת הַחוֹלְקִים פִּינָן דַּס"ל דַּע"א אֵין נְאָמָן בְּאַתְחֻזָּק אִיסוּרָא בְּנֹדָאִי צָרִיף
עֵדוּת גְּמוּרָה, וּמ"ש שְׁלַדַּעְתוֹ יָצָא עֲנִין זֶה לְהֵרָא"ם מְסוּגִיא דְּקִידוּשִׁין וְכוּ' וּלְדַעַת ר"ב
הַדְּבָר בְּפִשִׁטוֹת וְכוּ' וְאִם אָמְרוּ כֹּן לְהַחְמִיר וְכוּ' דְּבַדְאֲרֵינִיתָא אֵין לְחַלֵּק בֵּין קוֹלָא
לְחַוְמָרָא עַכ"ל יִאָמֵין לִי מַעְלָתוֹ כִּי לֹא אוֹכַל לִירַד לְסוּף דַּעַתוֹ דְּלִפִּי דְּבָרֵיו הִי' לֹו לֹוּמַר
גַּם לְקוֹלָא בְּדָבָר שְׁבַעְרוּהָ ע"א נְאָמָן, אֲבָל בְּאָמַת מַה עֲנִין שְׁמִיטָה אֲצִל הַר סִינֵי דְּגַם הָתָם
אֵין יָכוֹלִים לְכוּפּוֹ רַק אִם הוּא מְהִימָן לִי מְחַנּוּב לְהוֹצִיאָה לְצִאת יְדֵי שְׁמִים פִּינָן שְׁהוּא
אָמַת בְּלַבּוֹ וְאָף שְׁמֵן הַדִּין אֵינוֹ נְאָמָן כָּלֵל פִּינָן שְׁלַדַּעְתוֹ הוּא אָמַת תַּדַּע שְׁהָרִי עַכ"פ
הֵרָא"ם מוֹדָה שְׁבַדְבָר שְׁבַעְרוּהָ אֵין ע"א מְוַחֲזָק בְּכַשְׁרוֹת נְאָמָן וְאֵין חִילּוּק וּפְלוּגְתָא כָּלֵל
בֵּין הֵרָא"ם וְשִׁאָר פּוֹסְקִים בְּדָבָר שְׁבַעְרוּהָ וְדַבְרֵי מְהִרִי"ק כִּפִּי מַה שְׁרֵאִיתִי דְּבָרֵיו בְּדַבְרֵי

האחרונים שהביאו הם מן כרחים מדברי הרמב"ם ומור"ם וגוף הספר אינו בדי, ומ"ש שאין ראיות הפ"מ מכרעת מלבד פי א"צ לרא' אחרי שלא הביא חילוק הרא"ם הש"ע בשום מקום אמנם מה שהשיב על ראיות הפ"מ אין לו הבנה בשום פנים בעולם דמאי ענגן בע"ד לכאן אטו לא משפחת לה נטמאו טהרותה ונתנסה יינה ויעיין מעלתו בקידושין דף ס"ה בתוס' ד"ה נטמאו טהרותה בסופו וגם אין פאן מילתא דעבידא לגלויי פיון שהוא עד מפי עד ואעפ"י שהעד הראשון העיד מפי שנים הרי עדיין יכול העד הראשון להכחיש הבעל ועוד יש להאריך בזה אבל נלאתי להאריך עוד אמנם עפ"י התרה עפ"י מאה ואחד רבנים יש להתיר והארכתי בתשובה במקום אחר.

וראיתי בתשובת הבית חדש סימן קמ"א שכתב בעיר שכתבוהו פרפון יעוי"ש, ודברים אלו צריכין עיון ואולי דס"ל דעיר שכתבוהו פרפון היא נותנין חנומרי חיים וחנומרי מתים ואין פאן חזקה אמנם יש לעיין בזה ממ"ש המרדכי בקדושין בהגהות פרק האומר גם לפי משמעות התשובה ה' הרבה שבוין וצ"ע פי המעתיק לא העתיק הפלפול: סימן כד עוד להרב הג"ל אהד"ש כמשפט.

הנה אין פנאי להשיב על כל אשר בא במקתו ולפי פונה היום לענינים אחרים להשיב הלכה למעשה ולזאת לא אשיב זולת על מה שנוגע לתשובתי וגם בזה פל הדברים יגיעים, כתב מע"ל שהטוב אשר דבר ואחזתיו ולא ארפנו וכי לא מצינו בכמה מקומות שהקילו באיסור דרבנן והאריך בזה ותולה עצמו לא בשני סעיפים כ"א חדל לספור איסור דרבנן ועבידא לגלויי וע"א וכו' והביא דברי הב"ש בסי' א' ס"ק כ"ג וכתב ולולי דמסתפינא וכו' פל זה פלא שעושה עצמו כלא ידע שכתבתי שהרש"ל ועבודת הגרשוני והרבה פוסקים ס"ל דגם היום הוא דאורייתא ובהדיא כתב העה"ג שספיקא לחומרא ויפה כתב מע"ל דמם דמסתפי דכן בדין וכן מבואר ביו"ד סי' רי"ח ס"ב וכ"כ שם הט"ז והש"ך דאפי' תקנה בעלמא אם נעשה בא"ח הוא דאורייתא וכ"כ הר"ן בתשובה דחרם רגמ"ה ספיקא לחומרא שהוא דאורייתא וכ"כ פל הפוסקים דהנעשה בא"ח ספיקא לחומרא ונלאתי להעתיקו רק יעיין בכה"ג סי' ק"ט בהסקמות החזקות וכן כתבו מקצת אחרונים בתקנות שו"ם ספיקא לחומרא ועוד בהרבה מקומות ומאפס הפנאי לא העתיקתי, אמנם באמת לכאורה דברי הד"מ שהביא הב"ש תמוהין אמנם יש ליישבן עפי' מ"ש כה"ג שם בהגהות הטור אות י"ן ובכה"ג מייירי הד"מ וכבר הארכתי בחילוק זה במקום אחר לענגן אם נמצא ספק תקנה מעמידין על דברי תורה או המוציא מחבירו ע"ה: ב) מ"ש דכופין לגרש בנושא שתי נשים אינו ראי' של פלום דכופין פדין שעובר על א"ח וגדר ואפי' בימי חכמי הגמ' ה' כופין לעובר על, החרם ששיעבד נגדה עיין בסי' קנ"ו סעיף א' בהגה"ה ואין זה דבר חדש וזה פשוט לבר פירב דחד יומא: ג) מ"ש וכי ח"ו יעלה על הדעת שיהי' כ"א מישראל צריף לאכול בפני עדים ודבר זה מביא לידי גיחוף, באמת פן הוא וראוי למלא פיו שחוק אמנם גיחוף זה מביא לידי קינה ויללה ועליו ידו פל התורה והתורה חוגרת שק ואומרת הייתי שחוק לכל עמי מאנו דעת אותי, והנה אכילה זו איני יודע מה טיבה דהרי בלא אתחזק איסורא וספק חלב וספק שומן פבר פתבתי דגם רש"י מודה דלא קאי על הבעלים דלא שייך ספק ותערובות פלל למי שיודע בברור אמנם הרא' היא לגבי אפרים ואולי ט"ס וכונתו לשחוט או דבר אחר דאתחזק איסורא ובידו כגוונא דקונמות דפירש רש"י דקאי הרא' מהבעלים דהא אתחזק איסורא

ועיקר הגיחוק על רש"י והרמב"ן ושוחק עליהם כל היום דהרי כמה פרפורים פרפר הרמב"ן להביא ראיה שהבע"ד נאמן בקונמות ושביעית הן לעגון אונס הן לעגון פתחים ולא גיחוק כלל.

כלל אמנם כ"ז לדעתו אבל שנגג שגיאה גדולה דבאמת זה בעצמו ראיות והוכחו הגמרא מטביל והקדוש וקונמות שאדם נאמן על עצמו בנדאי ומעולם לא הצריכו עדים ע"ז ק"ו לע"א שנאמן לאחרים דאין אדם חוטא ולא לו והרא"י שהביא מרש"י בחולין היא פעורבא דאייתי נורא לקונג' וסייעתא א לדידי דכן מבואר להדיא בדברי אמנם מחמת שמע"ל חפצו לכלפל נכשל בדבר שתינוקות של בית רבן יודעין אותו וזיל קרי בי' רב מקרא מפורש בתורה והנה טעה וסבר דפסוק ונבחת מבקרה ומצאנה ושחט את בן הבקר הוא פסוק א' ומיירי בישראל שוחט וכהנים אוכלים ורק מזה יביא רש"י ראיה ולא כן הוא דפסוק ונבחת מבקרה הוא פסוק בפ' ראה ומיירי בשוחט בשר תאנה לאוכלו בעצמו ותרתי קאמר רש"י דכל יחיד ויחיד האמינתו תורה דכתיב ונבחת מבקרה הרי דנאמן לעצמו ועוד פתיב ושחט את בן הבקר הרי דנאמן לאחרים ומעתה ילעיג שנית על דברי רש"י בחולין ג"כ והעיקר הבירור לאמיתו של תורה דנדאי כל מקום שע"א נאמן לפי המסקנא ולא בעינן עדים כ"ש שהבע"ד נאמן שלא יכשיל לעצמו פיון שהוא בידו אף דאסתחזק איסורא דלא שביק היתירא ואכיל איסורא פיון שהוא בידו אבל באסתחזק איסורא ואינו בידו דאין ע"א נאמן ובעינן עדות גמורה כ"ש שהבע"ד אינו נאמן שהוא נוגע ואינו עד ואפ"ל במקום שהצריכו מדרבנן ע"א אם הוא בתורת עד אין הבע"ד נאמן כמו במעשה דר' זכר' בן הקצב שאמר המעון הזה שלא נזה ידי מתוך ידה וכלי ספק שגם אשתו אמרה כרי ואפ"ה לא האמינוהו ואע"ג דאפ"ל שפחה דידה מהימני ואמרו דאין אדם נאמן על עצמו ק"ו במקום דבעינן שני עדים בעדות בכור דע"א נאמן ואין הבע"ד נאמן וזו ראיה שאין עלי תשובה ומע"ל העלים עיניו ממנו: ד) ומ"ש ב"ש ב"ש הפ"י יחי לו אשר לו:ה) ומ"ש לשיטת הרמב"ם אף לכתחלה תנשא עוד הרגיש בט"ס האמת אתו שהוא שגגת המעתיק אף משפטים אדבר אתו אחת אחר שפכתתי לו הקדמה במעט עיון הי' יכול לעמוד על פונתי זולת אני רואה שאינו מעיין בשום ענין לעמוד על תכלית הפונה לאמת זולת לכלפל וזה שני נפלאה בעיני לא ידענא מה אידון בי' אם חשד אותי וכו' אני בעיניו שבידתי מלבי סברא זו דעבידא לגלויא הוא דאורייתא הלא המה בספרתם יעיין בהם ובקע"ד למהרח"ש והנודע ביהודא הי' בר מזל' בעגון זה והתשב"ץ והריב"ש מצוי אצלו או אולי חשד אותי שמלבי אני אומר דבבאו בב"א אם ניסת תבא הלא היא גמ' ערוכה ביבמות קי"ז ע"ב וכן פסקו כל הפוסקים בלי חולק והרמב"ם גופי' לא התיר רק לא מעידי' וברי' לו ומה תצעק עלי ולא עלי תלונתו נאני לא חדשתי דבר מלבי זולת סברא ברורה דעכ"פ לא גרע ע"א נגד ע"א מתרי ותרי דמה תרי ותרי דאיכא תרי דנאמנים מדאורייתא ואפ"ה לא תצא בניסת לא מעידי' ק"ו לע"א אומר מת דנאמן מן התורה משום דעביד לגלוי ועד האומר לא מת גרע ממנו ק"ו דאם ניסת לאחד האומר מת דלא תצא פיון דאומר בריא לי והנה אעתיק מיש וז"ל וכן צריף להגיה רק פיון דאיכא ע"א האומר לא מת אם ניסת לאחד תצא וצ"ל הטעם פיון דאיכא ע"א האומר לא מת לא סמכינן על עבידא לגלוי וכן צ"ל לדעת הריטב"א בשם הרא"ה הביאו הנ"י דקים להו לרבנן דעבידי לגלוי בצירוף דייקא הוא עדות גמורה מן התורה עכ"ל ואפ"ה פשוט

בדאיפא ע"א אומר לא מת אפ"ל ניסת תצא אע"כ דלא סמכינן אסברא זו אי איפא ע"א האומר לא מת או דלא סמכינן על דייקא וחוששין אולי לא דייקא ולכך אפ"ל לעד המעיד מת לכתחלה לא תנשא וגם לאחר אם ניסת תצא: ו) ומ"ש דבתרי ותרי שייך ג"כ דבר שבערנה לא ראיתי לכפול הדברים ואם אינו מספים מי יכריחנו אמנם אם יעיין בשכלו היטב יראה שהאמת פן הוא אמנם מה שפירש הוא בכונת הרשב"א נפלאות בעיני איך עלה על דעתו שראתה עינו מה שנעלם מפל הראשונים והאחרונים שנתקשו בדברי רש"י עד שבא מעל' ופירשה בדברים פשוטים לתינוקות מתחילי משנה פ' אין עומדין דאשה גופא נאמנת לומר מת בעלי ואף הרשב"א גופי' שהוא מפרש דבריו עומד לנגדו ומצונח שאין זה פונתו שהרי דבריו ברור מללו כמו שהביא הפני יהושיע שעיקר הטעם דלא אזלינן בטר חזקה אלא למסופק בדבר וכו' וכן הוא ברשב"א קידושין דאינהו בדינא קאמרי ולדבריו אפ"ל ניסת לאחר ראוי להאמינה כמו שהקשה עלי: ז) מה שדחה הק"ו מהפר"ח ג"כ אמרתי שלא להשיב ואין פדאי לבלות זמן והרשות נתונה שלא לקבל האמת זמה שהביא רא"י לזה מסוגיא דיבמות דלא מיבעיא מסלפ"ת במלחמה עדיין הוא מבחין ואם יעמוד ימים רבים לשית לב על סוגית הש"ס והראשונים ואחרונים יראה שכל דבריו הם הפך האמת דיותר יש להאמין לע"א זולת יש אומרים לענין קברתיו לא שייך בדינא אבל לענין נאמנות ע"א עדיף.

ויתר הדברים שעושה סניגורין לדבריו כל הדברים יגיעין ואין פנאי לבלות זמן ואי"ה עוד חזון למועד לעתות הפנאי וכעת יהי' צו לבדו ואין לזרים איתו ובקצרה אני אומר מיראי הוראה אני וחוששני כדעת רש"ל ועה"ג וכן נראה דעת הב"ש שחרגמ"ה נוהג עד היום וכדברי הב"ש דבדאורייתא אין ע"א נאמן באתחזק איסורא ואף דעביד לגלוי דעת הפוסקים אשר אנו נמשכים אחריהם ס"ל דאינו דאורייתא וגם י"ל דלא מיקרי עביד לגלוי פניו דאין לו תובעין וזה כמה שנים שהארכנו בזה עם הרב מבראד וכעת מצאתי בנודע ביהודא שמטעם זה לא רצה להקל נגד הב"ש וגם פאן ליפא עביד לגלוי דהעד שמע מאחרים וגם הבע"ד גרע מע"א היכא דבעינן עדות ק"ו הכא שלא ראה הבע"ד בעצמו רק שמע מאחרים אף אם צונח ככרוכיא כל היום בריא לי שהוא נאמן לא משגיחין בי' אף דצנח עד דפקע פריס' דלא עדיף מאילו הי' העד לפנינו ופסלתו התורה ואין הבע"ד יכול להאמין מי שהתורה לא נתנה לו נאמנות ואם מע"ל רב גובר' ורוצה להקל הבחירה חפשיית ולישתבח באתר' וידי מסולקת אף דלימטי' שיפא מפשורא סימן פה ב"ה תשובה לזאמישטץ מה שרצה המתיר לעשות סמוכות מדברי הט"ז שהוא תועלת יתומים כפר השבנו ע"ו בתשובה וכן מה שרצה לסמוך על פ"י פתבנו שם: ומה שהקשה היא פסק רב ושמואל דלא כר"י פתבנו למעלה: ומה שרוצה להקל עפ"י דברי השב יעקב שכתב וז"ל פניו דאין לה חלב כדי ספוק הצורה לולד ולכך היא צריכה למניקת ונרפה תמיד לשפוך מניקת יש להקל דמה לי צמקה, פולקה או מקצתה בין כף או כף אין תועלת לולד ואם תחזור המניקת לא תוכל היא להניקו לבדה ותסתכן הולד ומטעם זה רוצה להקל בזה ולענ"ד אין לסמוך ע"ז למעשה פאשר אבאר דהנה הרא"ש בכתובות כ' וז"ל היכא שגמלתו בחיי בעלה נראה שמוותרת לינשא ולא גזרינן אטו לא גמלתו בחיי' דכה"ג לא גזרינן כי היכי דלא גזרינן בדבי ר"ג נתנתו למניקה אטו לא נתנתו רק דגזרינן שפא הדרה בה המניקת או שפא תמהר לגומלו דנדאי

מנכר בין נתנה למניקה ובין לא נתנה וכן בין גמלתו ללא גמלתו וכו' ומטעם זה נמי יש להתיר אשה שצמקו דדי' ואינה יכולה להניק לעולם או שפסק חלבה בחיי בעלה ושכרו לה מניקת בחיי בעלה עכ"ל, ומצינו למידין מדברי הרא"ש אעג"ב דבשעת מיתת בעלה לא היתה מניקת פלל כמו גמלתו בחיי בעלה אפ"ה לולי דמידי דמנכר הוא הי' ראוי לאסור מטעם גזירה אטו לא גמלתו וע"ז כתב ומטעם זה יש להתיר צמקה או שפסק חלבה ושכרו לה מניקת מטעם הנ"ל וצ"ל דגם זה מידי דמנכר הוא והנה לשיטת הב"ח דפירש דשכרו לה מניקת הוא בפ"ע וכן השב יעקב גופא שם בתשובה נראה שהסכים לפירוש הב"ח יעו"ש וא"כ במקרה אף בלא נתנה, למניקת מהני וא"כ תיקשה נגזור אטו לא צמקה וצ"ל דצמקה גופא מידי דמנכר הוא פאשר יתבאר לקמן, אמנם אף לשיטת הב"ש וכן נראה לי עיקר דשכרו למניקת קאי גם אצמקו וא"כ איפא למימר דמטעם נתנה למניקה היא מידי דמנכר רק דבעינו צמקה דאל"ה יש לאסור דלמא הדרה בה המניקת או דהיא בכלל מניקת חבירו: ודברי השב יעקב במה שהשיג על הב"ש תמוה מה שדחה דברי הב"ש שכתב דע"כ גם בצמקו מיירי ששכרו מניקת דאל"ה מהיכן הי' היגד [חי] וע"ז כתב השב יעקב דלדבריו למה הנצרך הרא"ש לומר פללושכרו לה מניקת ואת"ל דאחי לאשמוענו דלא מהני אם רצונה למסמס בביעי וחלפא א"כ אלא לה הוכחת הב"ש עכ"ל ודבריו תמוהין במה שכתב אם רצונה למסמס בביעי וחלפא דאם פונתו לאחר מיתת בעלה עכשיו רצונה למסמס בביעי וחלפא זה לא הי' צריך הרא"ש להשמיענו דבזה לא עלה על דעת אדם להקל ועוד דאפתי תקשה קושיות הב"ש מהיכן הי' היגד חי בחיי בעלה ונהרי מלשון הרא"ש משמע ג"כ דנולד היגד בחיי בעלה ואם פונתו דלא נתנה למניקת בחיי בעלה רק דהוי ממסמסא לי' בביעי וחלפא זה יותר תימא דא"כ הוי גומלתו בחיי בעלה דשריא אף בלא צמקה ואף דאפשר דנולד סמוך למיתת בעלה ונדיין לא נגמל היגד אבל זה אין הדעת סובל לפרש פן לשון הפוסקים והנכון בדברי הרא"ש פדעת הב"ש דלכך כתב הרא"ש ונתנה למניקה בחיי בעלה דאל"ה לא משפחת לה דמותרת מטעם צימוק דאי לא נתנה למניקה ע"כ מהיכן הי' היגד חי אלא דהוי ממסמסא לי' בביעי וא"כ היינו גומלתו בחיי בעלה דבלא"ה מותרת ולכך כתב הרא"ש דבנתנה למניקה ג"כ מותרת מטעם דכבר פסק חלפא בחיי בעלה או דמעולם צמקו דדי' ודוק: נחזור לעניינינו דלשיטת הב"ש קאי שכרו לה מניקת גם על צימוק דדי' וא"כ איפא למימר דמטעם נתנה למניקת הוא מידי דמנכר ולא אחי לאחלופי, אמנם אף לשטה זו אפתי תקשה דאחי לאחלופי נתנה למניקה וצמקה ופסק חלבה בנתנה למניקה ולא פסק חלבה ולא צמקה ואין ליישב משום דנתנה למניקה גופא אינו אלא מטעם גזירה דלמא הדרה בה ולא גזרינו צמקה או פסק חלפא ונתנה למניקה אטו לא צמקה ולא פסק חלבה משום דהוי גזירה לגזירה דזה אינו דהרי הרא"ש והמרדכי בשם ר"י כתבו דאפ"י נשבעה המניקת לא מהני משום דגזרינו אטו לא נשבעה וגם אחי לאחלופי בשאר נשים שלא נשבעו משום דזה אינו ניכר אעג"ב דהוי ג"כ גזירה לגזירה, אלא ע"כ צריך לומר דצמקה גופא או פסק חלפא גופא הוי מידי דמנכר פיון שאנו רואין שפעולם אין דרפה להניק או בפסקה ג"ח הפל יודעין שפסק חלבה או בפסק מחמת חולי הפל יודעין ומידי דמנכר הוא פיון דחלתה ועכשיו אינה מניקה פלל וכדומה לזה וא"כ שפיר יש לחלק בין אינה יכולה להניק פלל ובין שמניקה לפסקים רק שאין לה די סיפוק

הילד וצריכה למניקת שפיר מתחלפא באשה שהיא מניקה לפרקים לתענוג ושכרה מניקת פדי שלא יהא מוטל עלי' טורח הנקה תמיד כמו שפירש השב יעקב תשובת הרא"ש וזה נדאי לא מיזכר והוא בכלל מניקת חבירו ובכלל גזירת חכמים וכן משמע לשון הרא"ש שכתב שאינה מניקה בשום פעם ודוק: סימן כו ב"ה דין מניקת צריף אני לבאר תחלה מה שהקשה האמונת שמואל בסי"ל דהגמ' לא הדר אף מגוף הדין דגרושה שריא והפ"י והכנ"י תרצו דעיקר קוש'י ר"ת ממניקת דלפי הס"ד במעוברת מיירי אף בגרושה וא"כ ה"ה מניקת דבחד בבא תני לה ודבריו דחוקים ועיין ברא"ש דמבואר להדיא דמעוברת גופי' דיניק לה ובלא"ה לענ"ד אין תירוץ מספיק והדבר פשוט דס"ל לר"ש הזמן אף דמעוברת חבירו אף גרושה משמע מ"מ בלשון מניקת חבירו לא גרושה במשמע כמו שלא נכלל נכרית בכלל מניקת (ור"ת ס"ל דרוב נשים חסות וכל הנשים שרגילות להניק נכללות בכלל מניקת חבירו) אמנם לפענ"ד הדבר פשוט דכונת ר"ת במעוברת גופי' דמעוברת חבירו נכלל גרושה אף דמצינו לפעמים בש"ס דמוקמי ברייתא בחדא גונא מ"מ פיון דמתחלה הי' סבור דמיירי בכל גונוי פי הדר בי' הו"ל למימר הב"ע באלמנה כמבואר בכמה דוכתי אלא נדאי דאף לפי המסקנא מיירי בכל גונא והנה בין לתירוץ דידי ובין לתירץ הפ"י אין ראי' קלל לאסור צימוק ודים במעוברת דלענין צימוק ודים נדאי י"ל תירץ הא"ש הנ"ל וכו' שכתבתי מיושב מה דהביא הרא"ש ביבמות הקוש'א דאינו ניוזנית ולא הביא הקוש'א דמה פסקא ובכתובות לא הביא הקוש'א דאינו ניוזנות והביא החילוק ומה פסקא משום דביבמות לא כתב הסב'א בדעת הר"ש דחכמים עשו תקנה באלמנה פיון דאין לו אב ולכן הקשה מאינה ניוזנת ולא מצי למיפרך מה פסקא ודעת ר"ש משום דא"ל דגרושה אינו בכלל מניקת חבירו והיא פנקרית אבל בכתובות דהביא הסב'א בדעת ר"ש דאף דאלמנה אינה משתעבדת רק חכמים עשו תקנה ולכן הביא החילוק דמה פסקא.

דל"ל דגרושה פיון דאינה משתעבדת אינו בכלל מניקת חבירו דהרי גם אלמנה דאיני' משתעבדת ומ"מ הוא בכלל מניקת ומנ"ל לחלק דאם יש לו אב לא עשו תקנה והנה לפי הטעם שכתב הרא"ש בדעת הב"ש דבאין האב קנים אף באינה משועבדת עשו תקנה פדי שתניק ולפ"ז מ"ש הצ"צ בכונת הרא"ש דכונתו אף דאלמנה ג"כ לפעמים אינה משעבדת באומרת איני ניוזנית מ"מ עשו חכמים תקנה שלא תנשא בכדי שתניקה דכיון דלא תנשא ממילא תניקוהו והנה לפי שיטת הר"ש הזקן ולמ"ש הרשב"א והר"ן דדוקא באינו מפירה מותרת משום דאי בעי לא תניק כלל משא"כ במכירה והנה לדעת הברייטא דנתנה בנה למניקת שריא להנשא הדר סברת הרא"ש פיון דמותרת להנשא ממילא לא תניקהו ותנה למניקת אמנם באמת לדעת הברייטא דמותרת בנתנה למניקה ע"כ צ"ל דבנתנה למניקה אין פאן חשש ספנה לתינוק פיון דלא חיישינו דלמא הדרה, (וצ"ל דלא חיישינו דלמא תנשא המניקת לאיש אחר דהוא חששא רחוקה ועוד אשה אחרת אינה בוש'ה לתפוע ליורשים ועוד דנדאי לא חיישינו דתניקהו וקטלה לי' רק דחיישינו שתגמלוהו ותסמוך עצמה שתוכל לגמלה ונה דוקא בה אבל בנכרית מה לה לגמלה או שתתנה למניקת אחר או ליורשים ולמסמס לי' וצ"ל באמת אף באלמנה לא גזרו רק כשהוא מניקה בעצמה ואי דכל הנשים יתנו למניקת מה בכך פיון דבאמת אין חשש בנתנה למניקת וא"כ לפ"ז נדאי אף בגרושה אסור פיון דגם באלמנה לא גזרו רק כשהיא

מניקה בעצמה וא"כ אין חילוק בין אלמנה לגרושה וא"ל דחכמים עשו תקנה דהרי אין כ"א תקנה ומכ"ש לפי מ"ש הרשב"א הטעם דאי בעי לא תניק כלל ומה בכך דלא תניק כלל ובאמת תהי' מותרת כמו אלמנה ולפ"ז י"ל דמוכח דאף ר"מ גזר בנתנה בנה למניקת מדקתני בברייתא מניקת שמת בעלה משמע שמת בעלה ולא גרושה וצ"ל דגרושה מותרת ואי ס"ד דנתנה בנה למניקת מותרת א"כ פ"כ דר"מ מייירי בלא נתנה למניקת א"כ גם גרושה אסורה: נחזור לענינינו דלדברי הרא"ש אין לחלק בין עני' לעשירה די"ל דבאין לו אב עשו תקנה כדי שתניק האם ואולי באין משפחתו רגילה להניק לא שיהי' זה אבל הדבר פשוט לענ"ד דלא חילקו בין אלמנה לאלמנה כיון דלא מוכרא מילתא בין עני' לעשירה וגם אפשר באין רגילה אפ"ה באין לו אב רוב נשים חסות ותניקוהו בעצמה וגם בענין הכניסה לו שתי שפחות י"ל דמלשון רש"י מבואר שהכניסה לו נדוניא רבה שתספיק לקנות במקצת הנדוניא שתי שפחות, ושתי שפחות ודאי הכוונה לעולם כמו שפחה פנענית, וא"כ נפל פיתא בבירא שאין אנו יכולים לשער בנדוניא' שלנו.

וראיתי להגאון מג"ש בספר גבורת אנשים שכתב אף הנשים שאינם משועבדים להניק עכ"פ משועבדים לשכור מניקת וכתב עוד דאין אשה משועבדת להניק בעצמה, והנה לדעתי אף דהדין עמו במה דאין אשה משועבדת להניק בעצמה דהרי בהכניסה לו שתי שפחות אינה צריכה להניק משום דאמרה לי' עיילת לך איתתא בחרקאי מ"מ מ"ש דעכ"פ מחויבת להטריח עצמה אינו מוכרח ונהרא' שהביא מתוס' נראה להיפך דהתוס' כתבו דבנדרה במקום שהיא מחויבת להניק אף דאינה יכולה מטעם נדר מ"מ יכולה לשכור מניקת וכופין אותה לשכור ואדרבא קצת משמע מלשון הג"ל שנדרה הנאת מניקה על בעלה אינו חל משמע דמשועבדת להניק בעצמה אבל יש לדחות דלשכור מניקת היא בכלל הנאת מניקה ועוד תיקושה לדידך' אמאי מתיר הרא"ש בצמקה וא"ל דאינה בכלל גזירת חכמים דאינה מניקה דלקמן יתבאר דא"א לומר פן בדעת הרא"ש עוד ראיתי בתשובת א"ש דר"ש הגזקן לא התירה רק באינה מכירה והנה באגודה ובשאר מחברים מבואר להיפוך, וצריך אני לבאר דעת הר"ש ור"ת ונהרשב"א והנה מאן דמתיר במכירה כבר הארכתי בתשובה דהטעם דהבעל קיים הוא ימסמס לי' בעצמו וכבר כתבתי שם דיש לעיין דהקא משמע דמסמוס לחוד מהני אף במכירה וע"כ צ"ל פן דאל"ה תקשי דקאמר בגמ' דידך' ממסמס לי' דאפתי במכירה היאך נעביד ואכ"ק במכירה אמאי כופה מפני הסכנה הא הבעל מצי למסמס לי' ומאי סכנה איכא וכ"ש לפי מה שמשמע בהג"א ובמרדכי וכן משמע לשון הש"ס דקאי אנדרה ולענ"ד מטעם זה פירש הרמב"ם דמסמוס בעי וחלבא הוא לאשה לרפאות החלב (ובדף ל"ט פירש"י דהחלב אינו טוב להילד) וכ"ש דקשיא לשיטת הסוברים בדעת ר"ש דאף במכירה שרי משום דהאב קיים והוא ימסמס לי' ולשיטת הר"ש הגזקן אף גם סברת הרמב"ם במסמוס אינו מספיק כ"כ ליישב דאפתי תקושה מה מהני בגרושה כל שאב קיים הא תינח בעודה מעונבת ימסמס האב לרפאות החלב אבל אח"כ כשתהי' מניקת ובעלה יוכל למחות שלא תניק בנה עם בנו א"כ גם ע"י מסמוס איכא ספק סכנה רק דנדאי אין קוש' הגמ' א"ה דידך' נמי דלתסר לשמש עם אשתו מניקה דהרי מבואר למעלה לר"מ משמשות בתוך ולרבנן מן השמים ירחמו וע"כ בסברא זו לחוד סגי דהרי לענין סנדל סמכינן אזה לחוד אלא ע"כ דקוש' הגמ' היא באמת להיפך כיון דבדידך' סמכינן אסברת חזן השמים ירחמו לחוד האיה אפשר

להוציא מיניקת מבעלה וכ"ש דלר"מ לא יחזיר עולמות פיון דתרנוייהו חדא חששא
גינהו והוי מילתא דרבנן פחוקא ואטולולא ומשני דלהכי הוא עוד סברא דמסמוס אבל
לעגנו סנדל לא הי' אפשר לחלק ביניהם ולכך ס"ל לר"ש הזקן דדווקא בגרושה מכירה
דאיכא תרי טעמא דמן השמים ירחמו ואף אם תתעבר תמסמס לי' אבל במכירה ונדרה
שלא להניק כופין אותה ולא סמיכי' אסברא דמסמוס לחוד דאפתי איכא ספנה והרשב"א
ס"ל דדווקא באינה מכירה בגרושה שריא אבל במכירה אסורה מטעם דאשה בוישה רק
באינה מכירה ס"ל פיון דאינה משועבדת וה"ה פנכרית ודאי א"א לגזור עלי' דאי בעי
לא, תניק פלל ונראה פונתו דודאי בגרושה ואינה מניקה אינו מן הדין לגזור עלי' פיון
דאיני' מניקה ואיני' משועבדת להניק ואיני' בכלל מניקת חבירו וה"ה פנכרית דעלמא ולכך
אף במניקה לא גזרו משום דעיקר תקנה רק לתקון הולד ואם נאסור עלי' הנשואין
כשהיא מניקה לעולם לא תרצה להניק ותצטרף לתנה למניקת אחרת ודילמא הדרי בה
ולכך לא גזרו עלי' פלל ור"ת ס"ל דאשה חסה ומניקה אפי' דאינה משועבדת וגזרו עלי'
אף באינה מניקה אף דאינה משועבדת ובשיטה מקובצת נראה דס"ל דגם גרושה
משועבדת אם אינה מוציא אחרת בשכר, והנה לשיטות הסוכרים דר"ש התיר אף
במכירה ע"כ צ"ל הטעם פיון דאב קיים הוא ימסמס לי' ודאי דאין מקום, ולסברת א"ש
אמנם לדעת הסוכרים דלא התיר רק באינה מכירה וצ"ל הואיל דמשועבדת יש מקום
לדבריו אבל כבר כתבתי למעלה דאין לחלק בין אלמנה לאלמנה, ולפמ"ש למעלה אין
לחלק בגרושה בין נתנה להניקה דלדעת הר"ש בכל גוני שרי' וידעת התוס' בכל גוני
אסור דאם נימא דנתנה למניקת שריא א"כ מגרע גרע הולד דשום גרושה לא תניק וא"ל
דלא גרע דאם תהדרה הפניקה עלי' דבעל הדרה והוא ימסמס לי' רק כבר הוכחתי דאף
במסמוס איכא ספנה ומה יעשה האב עמו, ולכאורה יש לדקדק לשיטת הר"ש הזקן דס"ל
לחלק בין גרושה לאלמנה, אמאי קתני בסוטה בסיפא מיניקת עצמה שותת ליפליג וליתני
בדידי' במניקת חבירו גופי' ולחלק בין אלמנה לגרושה, אמנם י"ל דבמניקת עצמה שותת
תיקרף וא"צ להתין עד שתלד כמ"ש רש"י ורמב"ם ובמניקת גרושה באמת צריף
להמתין אמנם לשיטת דס"ל דגם במניקת עצמה צריף להתין רק דאשמענו רבותא
דאפ"ה שותת קשה וצ"ל דלא ס"ל כר"ש הזקן, ודברי התוס' שם בדרף כ"ו ד"ה מעופרת
עצמה צ"ע וז"ל דלא אמרינו פמו גבי מעופרת חבירו דאי קינא לה כשהיא מעופרת
ויילדה ומת הולד דאינו שותת כו' ודבריהם תמוהין דלרבנן שותת ולר"מ בלא"ה אינה
שותת דהרי אף לאחר שמת ס"ל דיוציא ולא יחזיר עולמות משום קנס פמבואר ביבמות
שוב מצאתי במ"ל הל' סוטה שהרגיש בזה אמנם מ"ש דהא דס"ל בכחופות מת מותר
אתי' פרבנן והוא תימא גדול בעיני דהתם מיירי במת קודם הנשואין ולכאורה הוי מקום
לדברי התוס' שכתבו בדרף כ"ד בד"ה בכל הנשים וז"ל דוקא מעופרת אינו שותת משום
דאיכא ספנות נפשות אבל גיסת בתוך ג' חדשים מה דהוי הוי ותו לא קנסינו לי' להוציאה
ונה ודאי אליבא דר"מ ע"ש וקשיא טובא פיון דטעמא דר"מ משום קנס א"כ מה חילוק
יש בין תוך ג' ח' למעופרת והראי' דהרי אפי' לאחר כ"ד חודש דליכא ספנות נפשות
לר"מ יוציא וצ"ל דבאמת ס"ל להתוס' דדוקא בתוך כ"ד חודש דאיכא עדיין ספנה יוציא
וכיון דצריף להוציא קנסינו לי' דלא יחזיר עולמית אבל לאחר כ"ד חודש דתו ליכא
ספנה פלל א"צ להוציא פלל ולפ"ז יפה כתבו התוס' דבמת לר"מ אינו שותת משום דלא

ראוי בשעת קינוי משום דבמת אף ר"מ לא קניס (ועיני' מ"ש בתשובה הראשונה הטעם דבתוך ג"ח לא קניס ר"מ) אמנם קשיא טובא דביבמות ד' לד אמרו ר"מ ור"א דבר אחד ומבואר דר"מ קניס אף במקום שאין סכנה כמו בהפילה אליבא דר"א וראיתי בתשובת נודע ביהודא שכתב בתשובה דברים שאין מוכנים לי ומ"ש דא"כ ר"מ ור"א לא אמרו דבר אחד לענ"ד פשוט דנדאי מתני' מיירי אף בהזיד בג' חדשים ואעפ"כ לענן זה אמרו דבר א' וקנסו אף במקום דליכא תקנות ולד נאף אי נימא דר"מ מודה בטענה בדבר מצנה מ"מ בזה שניהם שוין דקנסו אף בלא תקנת ולד רק דהכא מקפטר משום דטענה בדבר מצנה אבל רבא חילק וס"ל דר"א לא קניס רק בדאורייתא ור"מ לא קניס רק בדברבנו: גם מ"ש דמדברי הראב"ד מוכח דאף באיסור תורה בעי גט לא ידעתי פונתו פיון דהפילה ליכא איסור כלל וצריף אני לפרש דברי הראב"ד דהנה דעתו דלאחר תלשעים יום מפרישין אותו בלא גט וכן נראה מלשין הנמ"י ולא סמכינן אהפרשה בתוך צ' יום רק באשת פהו אי לאו משום קנס הוי סמכינן אהפרשה פיון שפאסרה עליו אבל אשת ישראל לא קנסו שלא יחזיר עולמות רק משום קנס לא רצו לחלק בין אשת פהו לישראל וע"ו הקשו דלר"מ דאסור להחזירה אמאי מקניס פיון דבגט אסור להחזירה א"כ יוציא ולא יחזיר ביבמה כדי לקנסו ולא תסגי בהפרשה כמו בכהו דלא רצה לסמוך אהפרשה כדי לקנסו דבשלמא לר"מ אין הגט קנס כלל אבל לר"י הגט הוא קנס וע"ז תירץ משום מצות יבום וכן מבואר ברשב"א, והמעניין ברשב"א יראה שגם תירוץ המל"מ אינו מספיק ואין הטעם משום חזיון כמו שהקשה הנודע ביהודא רק הטעם משום דעביד איסורא ולא יחא הרשע מאריף ברעתו נשפך, אמנם לפי הגירסא בספרים שלנו דבמפלת צריף להמתין צ"ל דהא דאינו מוציא בגט משום דבעי לעשות מצנה, והראב"ד ע"כ לא ס"ל הא דאל"ה לא הוי מקשה אמתני' מידי.

וצ"ל דס"ל קודם שהפילה מפרש פריש משום איסור ואחר שהפילה א"צ להמתין רק משום קנס הוי קשי' לי, והראב"ד לא גרם מפלת וא"כ מוכח מהראב"ד להיפך ודוק: והנה לפמ"ש למעלה בכוננת התוס' בסו"ט הוא נגד התוס' דהכא דכאן פתבו דבהבחנה יש להחמיר טפי, והי' אפשר לומר דדוקא בנשא יש להחמיר במניקת טפי משום סכנה אבל בארוסה י"ל בהיפך דיש להחמיר בהבחנה טפי, אבל דברי אמו"ז מהרש"א ו"ל תמוהין במ"ש שם ביבמות ד"ה ולא קתני דל"ג ר"מ דהרי לא תתארס שהביאו התוס' לקמן הוא דברי ר"מ ועוד דע"כ צ"ל באירוסיין לא קניס ר"מ משום דליכא סכנה וא"כ מה ראי' מייתי מכנס דקניס ר"מ, ולא מהני מה שאיסורו עכשיו מדאורייתא רק אליבא דרבנן וגם דברי הטור והש"ע צ"ע דהרי דעת הרא"ש מבואר דדוקא בקידוש מהני בריחה אבל לא בכנס ומכ"ש גבי מניקת דחמיר טפי משום סכנה כשיטת התוס' בסוטה, וכבר כתבתי דאף בשיטות התוס' ביבמות י"ל דוקא באירוסיין הבחנה חמורה אבל בכנס מניקת חמורה וכן דעת הנ"י דבכנס ומעונבת לא מהני בריחה.

והש"ג כתב דאף באירס לא מהני בריחה: נחזור לעניינינו דלפמ"ש למעלה יש ליישב קושיות מהרש"א שהקשה לשיטת התו' מנ"ל דגזר ר"מ נתנה בנה למניקה שפא תחזור נלע"ד דהנה הרא"ש כ' אף דאלמנה ג"כ אינה משועבדת להניק מ"מ עשו תקנה בין אלמנה ובין גרושה אסורה להנשא ורוב נשים חסות ואם הי' מותרת להנשא לא הייתה מניקה כלל, ונראה פונתו דלכך אסרו בנתנה בנה למניקה או בשאר נשים שאינן מניקות

כמו גמלתו דאם היינו מתירין באינה מניקה לא הייתה מניקתו כדי שתהא מותרת להנשא ולכה אסרו אף באינה מניקה.

ושיטת הרשב"א כתבתי למעלה דמתיר אף בגרושה מניקת משום דבאינה מניקה לא היי יכולין לגזור עלי' מן הדין כיון דאינה משועבדת וא"כ אם נגזור במניקה אדרבא יוגרע פח הולד דלא תניק פלל, והנה אם נימא באלמנה מותרת בנתנה בנה למניקה ולא גזרו עלי' רק פשהיא מניקה בעצמה א"כ ממילא אין לחלק בין אלמנה לגרושה דהרי לא קשו באלמנה אם היא מניקה בעצמה אם נגזור עלי' דלא תניק פלל ותתן בנה למניקה כדי שתנשא משום דצ"ל דאין זה חשש פלל דמה בכך שתתן בנה למניקה כיון שלא חיישינו שתהדר בה וא"כ ממילא בגרושה פשהיא מניקה בעצמה יש לגזור, וא"ל דאי בעי' לא תניק פלל דמה בכך יתן האב למניקת ונתנה בנה למניקת שפיר דמי דהרי באלמנה מותרת בנתנה בנה למניקה.

והנה בפרייטא קתני מניקת שמת בעלה ולא גרשה: נחזור לעניינינו בנ"ד שהיתה מעוברת בשעת מיתת בעלה וא"כ בעודה מעוברת אף אם אמת הדבר שנצטמקו דדי' מחמת חולי אפתי אין להתייר כיון דבשעת מיתת בעלה היתה בכלל מניקת חבירו דמעוברת למניקה קיימא וכל עלי' גזרת חכמים כמבואר בריב"ש דמטעם זה אפי' לא התחילה להניק אסורה.

ומה שרצה המתיר לסמוך עצמו על דברי הח"צ במח"כ שגג בזה דע"כ לא הקיל הח"צ אא"כ בצמקה בחיי בעלה דע"ו סוכב והולך שם כל התשובה שהי' לה צימוק דדים אף בילדים הראשונים רק דרצה להוכיח דלא נימא דע"כ לא התיר הרא"ש אא"כ ילדה בחיי בעלה ונתנתו למניקה אבל בהניחה מעוברת אף שילדה ונתנתו למניקה אחר מיתת בעלה אסורה כיון דבשעת מיתת בעלה היתה עדיין מעוברת וכל עלי' איסור מעוברת חבירו וע"ו השיב דאף איסור מעוברת לא חל עלי' בשעת מיתת בעלה משום דעיקר האיסור משום קיימא למניקה וזו לא היתה עומדת להניק כיון שיש לה צימוק דדים.

והנה הרב ח"צ ז"ל רצה לדקדק זה מלשון הרא"ש והפוסקים דבצמקו כתבו סתם ובפסק חלבה כתבו בחיי הבעל ולכך פירש פונותם דלכך כתבו פסק. חלבה בחיי בעלה להורות לנו דמייירי בכבר ילדה והתחילה להניק וא"כ פסקה בחיי בעלה ובצמקה כ' סתם כל שאינה רגילה להניק ומשמע אף שהיא עכשיו עדיין לא ילדה ולא התחילה להניק ג"כ מותרת.

ובאמת אין דקדוק זה מוכרח בלשון הרא"ש והפוסקים ופשטן של דברים משמע דלא זו אף זו קאמרי לא מיבעיא בצימוק דדים שאינה רגילה להניק לעולם אלא אפילו שאין לה צימוק דדים רק עכשיו פסק חלבה אפי' הכי שריא: ובאמת לכאורה יש טעם לחלק ולומר אע"ג דצימוק דדים ומעוברת לא קיימא להניק מ"מ יש לאנסרה מטעם דאתי לאחלופי בלא צמקו דדי' כדמשמע באשר"י דכל דליכא מידי דמזכר גזרינו כמו בגמלתו בחיי בעלה אע"ב דלא הי' בכלל מניקה בחיי בעלה אפ"ה הוי ס"ד להחמיר אטו לא גמלתו אי לאו דמידי דמנפר הוא כמבואר ברא"ש וה"ה ה"כא דליכא מידי דמנפר בעודה מעוברת אף דיש לה צימוק דדים אמנם י"ל דבאמת בעודה מעוברת אסורה רק אחר שילדה ונתנה בנה למניקת ממילא ליכא לאחלופי דנתנה לא מחליף בלא נתנה וגזירה

דלמא דהרי בה לא שיניך פניו דגיש לה צימוק דדים ובלא"ה אינה יכולה להניק ואפשר
אף לפי שהוכחתי במק"א דצימוק דדים עצמה הוי מידי דמנכר אפתי אפשר דאסורה
בעודה מעופרת משום דדוקא בצימוק דדים שפכר ילדה ונתנה למניקה ניכר שהיא אינה
מניקה כלל מחמת הצימוק משא"כ ד בעודה מעופרת נחזור לעניינינו דע"כ לא התיר
הח"צ אא"כ צמקה בחיי בעלה אבל לאחר מיתת בעלה אסורא מתרי טעמא חדא דהרי
היתה בכלל מעופרת בשעת מיתת בעלה כמש"ל ועוד דתיישינון שפא תעשה סיבה
שיצטמקו דדי' כמו שכתב הריב"ש וכן מוכח שם כל התשובה וחסיליה לתלות ברב
מוכחק פמיהו בויק סריקי ונהדבר ברור דאין לחלק ואף בנצטמקו מחמת אינה סיבה ידוע
לא מהני דהרי אף במת היינו אוסרים שפא תחנקנו ומשמע אף במת מאיזה סיבה ידועה
אי לאו דלא עבידי גשי דחונקין בנייהו, ויש מי שרצה להתיר אחר ט"ו חודש משום
דקש"י לי' אמאי פסקו כר"מ דבעינן כ"ד חודש נגד ר"י אלא ע"כ דר"מ גזר כ"ד חודש
והלכה כר"מ בגזירותיו וא"כ בנתנה בנה למניקה דמינכר לא גזרינן וכל דברי' תמוהין
חדאמנ"ל דטעמא משום גזירה אטו חדא היא לנו והא כל הש"ס מלא מזה דאמורא פסק
פחד תנא דמסתבר טעמ' ורא' ברורה לזה דהרי אפי' לענין גט אם אמר ע"מ שתניקי
את בני אם מניקה יום א' אף לאחר חודש והוא בתוך כ"ד חודש ה"ז גט משום דס"ל
כר"מ הרי מבואר דטעמ' דר"מ משום דכ"ד דר"י להניק ועוד דמה שיעור דכ"ד חודש
להכא דלעולם יש לגזור כל זמן שמניקה אטו ח"י חודש ועוד דאפתי יש לגזור נתנה בנה
למניקה בתוך כ"ד חודש אטו נתנה בתוך ח"י חודש ואם נימא דזה הוי גזירה לגזירה
א"כ גם בלא נתנה הוי גזירה לגזירה ועוד ראיתי במי שרצ' להתיר מטעם שבועה מדעת
התוס' וז"א דהרי הרא"ש כתב פסקת התוס' ואפ"ה לא מהני שבועה, עוד הקשה דנימא
טעה במעופרת מטעם הבקנה ככר קדמו הרמב"ן והרשב"א, עוד הקשה אמאי לא תני
מעופרת בכחובות לק"מ דלא בעי לאשמועינן רק טעמא דר"מ ור"י.

מ"ש בהבנה הטעם שפא תחזור לנערוטה קשיא איילונית. מה שרצ' לדמות לאבילות
אין למידין ד"ס מד"ס והכא משום סכנה החמירו, ועוד דשם נעשה אבילות אחר שדוכן
ועוד דגם שם לא התירו רק בצירוף הפסד סעודה: סימן כז לר' עוזיאל מסטנאב ע"ד
ששאל מעכ"ת בנידן מיניקת וז"ל אשה אחת נתנה בנה למניקת ערף תשעה עשר
שבועות קודם העדר בעלה מחמת שולד אחד קומט בלא עתו וגם היגד השני הי' הולך
ומתנווני, ושפטו הרופאים שמחמת שחלבה ארסיי מת היגד הראשון ופקדו עליה שלא
תניק היגד השני אחר שהיתה מניקה אותו ערף י' שבועות, לזאת נתנה היגד השני
למניקה בידיעת בעלה ורוצית להנשא תוך כ"ד חודש באמרה הדבר נחוץ והוא עשק
תקנת הולד: תשובה הנה לפי נוסח השאלה שתשעה עשר שבועות קודם העדר בעלה
נתנה בנה למניקה לא ידעתי מה זו שאלה וא"צ פנים דאף בג"ח שנתנה בנה למניקה
בחי בעלה די ומותרת להנשא מיד כמבואר בש"ע ואולי ט"ס הוא וצ"ל תשעה שבועות
ובעיקר הדין אע"ג דידוע למעלתו שאני מחמיר בדיני מיניקת משום דעיקר הגזירה הי'
משום סכנה ועוד מחמת שרבינו זמנינו פרצו בה פרצות וראוי לעשות גדר מ"מ בחלבה
ארסיי אני מיקל מאוד משום דגם אם תניקה סכנה ודאי לולד לא הוי בכלל מיניקת
חבירו דאדרבה על הב"ד מוטל למחות בינה שלא תניק ודברי הח"צ בתשובה ס"ד
ברורים מאוד דעדיף מאד מצמקו דדי' ואע"ב דעובדא דהח"צ הי' בהחזקה בשלשה

ילדים ברור דמעשה שהי' כף הי' דהרי במילה וקטלגית פסקינן כרבי בתרי זימנא הוי חזקה וא"כ פיון דלעגין איסור שאסורה הוי חזקה בתרי לא שבקינן להניק השלישי ממילא אינו בכלל מניקת חבירו ואע"ב דכאן לא הוה חזקו רק בולד אחד שמת תחלה פיון שגם הולד השני הי' הולד ומתנוני' ולא עוד דכאן אין עגנו פלל לחזקה דדוקא בעובדא דהח"ץ שעדיין לא התחילה להניק ולא נודע לנו אם החלב זיק את הולד לכה בעינו לחזקה משא"כ פאן שהתחילה להניק הולד והי' מתנוני' תו א"צ לחזקה פלל פיון ששפטו הרופאים שחלבה ארסי' לאותו ולד עצמו וזה ברור פשמש ואין לפקפק ממה שכתב הח"ץ בתשובה להשיב על דברי מהר"א ברודא ז"ל ששגג באמרו שאין הרופא נאמן יחידי להעיד על חלבה שהוא ארסי' משום דע"א אפי' קרוב נאמן באיסורי ש דרבנן וגם האשה זו לא הוה חזקה לאיסור דאדרבא בחזקת התיר קיימא דהרי עינינו רואות דשלישה ילדים הראשונים מתו וא"כ לפ"ז בנ"ד איפא תרי טעמא לאיסורא חזקה דקרוב הדבר דרופא מאןמנדא שופט פן וא"כ אינו נאמן על היולד וגם ממילא חזקה ליפא.

אמנם בלי ספק דהח"ץ לא כתב פן רק לרונחא דמילתא דהרי הדבר ברור דדוקא היכא דלא נאמין לעד ליפא איסורא התי' איפא למימר דאינו נאמן באיסור דאורייתא אי אתחזק איסורא משא"כ היכא דאם לא נאמין לעד איפא איסורא ג"כ ודאי דהעד נאמן לא יחא אלא ספק בשב ווא"ת ק"ו היכא דאיפא חשש סכנת נפשו' דאפי' אינו ישראל נאמן אפי' בקום ועשה באיסורא דאוריית' דהרי מאכילין התולה עפ"י אינו ישראל ביה"כ וא"כ פאן העיקר מה שאנו דנין עלי' אם היא בכלל מניקת אם לאו וכיון דלעגין אם תרצה להניק אנו צריכין להאמין לרופא א"י מחמת חשש סכנת נפשות ומוטל על המורים למחות בידה שלא להניק ממילא אינה בכלל מניקת ומה בכך דלא הוה חזקה בהיתר והוה חזקה באיסור מניקת דאין אנו דנין אם היא מחויבת להניק רק דהעיקר דאנו דנין אם היא מותרת להניק וכיון דאסורה להניק מטעם שכתבתי למעלה ממילא אינו בכלל מניקת ואינו בכלל גזירת חכמי' לזאת נלע"ד הלכה למעשה שפפי נוסח השאלה אשה זו מותרת להנשא תוך כ"ד חודש, והאל יצילנו משגיאות ויאיר עיני במאור תורתנו לכונן האמת: סימן כח תשובה להרב מק"ק ראדוויל (א) תפס במושלם דסימן מגנו הוי סימן וכ"כ בשו"ת מ"ב.

ונה פמה שנים שכתבתי להגאון מגלונא שהי' רב בק"ק בראד שרצה לסמוך ג"כ על תשו' מ"ב וכתבתי לו דדבריו לא נהירין פלל במחכ"ת דנדאי בעובדא דקולר הי' מגנו סימן משום דמעיד שאותו המגן שיצא עמו נהרג והוא דומיא דסימן מגנו בממון אבל אם מצאנו מגן הרוגים אין פאן סימן פלל דמנא ידעינן שנהרגו פולם בפעם אחת דבשלקא בשטרות שמצאום פרוכים הרי נאבדו ע"כ בב"א וכן במטבעות העשויות פמגדלים דתלינן בהניח משום דליפא מידי במאי למיתלי מדוע נמצאו במקום אחד אבל בהרוגים דע"כ ליסטים היו באותו מקום ונהרגום א"כ מנ"ל דכל המגן נהרג בב"א אולי אותו מקום גורם שהליסטים עצמו שם הרגו כל העובר עליהם עד שנשלקמו למגן חמשה, ולא עוד דמנא ידעינן שלא הי' רק חמשה שפא היו יותר ומקצתו נמלטו ומקצתו נהרגו ואולי פגשו מקצתו בקצתו ונהרגו זא"ז ומקצתו נמלטו וכדומה חששות הרבה מה דלא שייכי פלל בממון, ומלבד זה המ"ב נדחק לחלק בין נמצאו קרובים זל"ז או רחוקי' וא"כ נמת דבריה לשיעורין ומי מודיענו שיעור הרחוק והקרוב, ואם באנו לסברת המבי"ט

דַּתְלִינוּ זֶה הַנְּאָכָד מֵהֵן הוּא שְׁנַמְצָא וְהָלֵא אָמְרוּ אִפִּי בְּחַד ק"ו בְּסִי מַנִּין, אָמְנָם מַעוֹלָם לֹא נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה ע"פ סְבָרְתוֹ וְגַם בְּשׁוֹ"ת בְּנוֹ מֵהַרִּי"ט נִרְאֶה דְּלֹא חָשַׁשׁ לָהּ.

וְכָבֵר הָאֲרִיכוֹ הָאֲחֵרוֹנִים בְּדַבְּרֵי, וְגַם אֲנִי הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה הַרְבֵּה מְאֹד וְגַם בְּתִשׁוּי לְהֵרֵב מִפּוֹדֵקָאמִין כְּתַבְתִּי מִזֶּה. (ב) מַה שֶּׁהָאֲרִיף מַע"ל לְכַלְפֵּל בְּחֻמְקָה אִי חוֹשְׁשִׁין לְשִׂאלָהּ.

טָרַם אָבֵא לְהַשְׁתַּעֲשֶׂע בְּדַבְּרֵי הַנְּאָמְרִים בְּהַשְׁכֵּל תַּמָּה אֶקְרֵא כִּי לַפַּע"ד הָאֲרִיף בְּחַנּוּם בְּעֵנִין חָשַׁשׁא דְּשִׂאלָה שְׁאִינוּ עֵנִין כָּלֵל לַנ"ד. וּפְלִיאָה בְּעֵינֵי אִיף אֲשַׁתְּמִיט לִי סוּף דְּבָרֵי שֶׁל הַב"ש אַחַר שְׁמִשְׁמֵשׁוּ יָדָיו בּוֹ דְּכַתֵּב בְּהֶדְל' דְּדוֹקָא הֵיכָא שְׁהִי לְבוּשׁ בְּכַלְיוּ שְׁם אִיפֵא לְמִימַר דְּלִיפֵא מִיָּדֵי רַק חָשַׁשׁ שִׂאלָה אָבֵל אִם לֹא הִי לְבוּשׁ בּוֹ רַק מְוַנְחִין אֲצֵלוֹ בְּלֹא חָשַׁשׁא דְּשִׂאלָה לֹא סְמִכִינוּ עַל סִמְנֵי הַכְּלִים דְּשָׂמָא הַכְּלִים הוּא מֵאֲחַר שְׁנַמְלֵט וְהֵהָרוּג הוּא אַחַר יַעוּי"ש.

וְכ"כ הַב"ש בְּתִשׁוּי הַנ"ל בְּחִינּוּף ב"י: (ג) חִזְקָא מַעַכ"ת דְּדוֹקָא בְּסִי חִיְיִשִּׁין לְשִׂאלָה מִשְׁא"כ בַּט"ע יָדַע מַעַכ"ת שְׁמָה שְׁפָתוֹב בַּב"ש שֶׁהוּא דַּעַת הַב"י בְּשֵׁם הַרִיטְכָ"א הוּא ט"ס וצ"ל הַב"י בְּתִשׁוּבָה וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הַב"ש עֲצָמוֹ בְּתִשׁוּבָה שְׁלוֹ הַנְּדַפְסָת בַּס' חִינּוּף בֵּית יְהוּדָא, וְהִנֵּה שְׁם מְבוֹאֵר בְּתִשׁוּי ב"ש דְּאִפִּי בַט"ע חִיְיִשִּׁין לְשִׂאלָה.

וְמַה שֶּׁהִקְשָׁה דַּא"כ חֲמוּר בְּסִמְנֵי אֲנָפָה הֵיכִי מֵהֶדְרִי כְּבָר מִשְׁמֵשׁוּ בְּקוֹנְשִׂיא זֹו כָּל הָאֲחֵרוֹנִים בְּתִשׁוּי וְהִלְכוּ בּוֹ הַנִּימוּשׁוֹת כְּמוֹנֵי הַקְּטָן כְּתַבְתִּי בְּתִשׁוּבָה לְהֵרֵב מִפּוֹדֵקָאמִין כְּאֶשֶׁר מַעַכ"ת רָאֵתָה עֵינָיו וְאִם יַעֲיִין שְׁם בְּמַתוֹן יִמְצָא הַרְבֵּה עֵינִינִים דְּשִׁיכִים לַנ"ד: (ד) הַקְּשָׁה מַעַכ"ת בְּתוֹ דִּיבְמוֹת כִּינּוּן דִּישׁ עֲדִים שְׁנַאָבֵד תּוֹ הֵוִי נְפִילָה דִּיחִיד כִּינּוּן שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ מְצָאוּ וַא"כ אִפִּי סִמְנֵי דְרַבָּנִין לֹא חִיְיִשִּׁי לָהּ.

וְהִנֵּה גְדוּלָה מִזֹּו הוּ"ל לְהַקְשׁוֹת דַּאֲף ט"ע לֹא בְּעֵינִין וְגַם כִּיס וְאֲרַנְקִי הוּא לֹלֵא צוֹרֵף וְאִפִּי לְזַמֵּן מְרוּבָה לֹא חִיְיִשִּׁי וְלֹא יַדְעָתִי הִיאָף יִתְיַשֵּׁב כָּל הַסּוּגִיא דְּהַמְבִּיא וְאָבֵד מִמֶּנּוּ דְלִזְמֵן מְרוּבָה פְּסוּל, וְלֹא עוֹד שִׁמַּעַכ"ת מְחַלְקֵי בֵּין מְצָאוּ אַחַר דְּלֹא הֵוִי נְפִילָה דִּיחִיד דְּהַרִי אַחַר מְצָאוּ וּבֵין אִם מְצָאוּהוּ בְּעֲצָמוֹ דְּשִׁמְל' כְּשִׁמְל' הֵוִי נְפִילָה דִּיחִיד וְהִנֵּה בְּקִי אֲנִי בַמַּעַכ"ת שְׁשִׁכְלוּ זָף וְנָקִי בְּלִי סוּבִין וּמְוֹרְסוֹן בְּלוּל, וְעַתָּה יִשְׁקוּל בְּמַאֲזָנֵי פֶלְס שְׁכָלוֹ וְיִרְאֶה שְׁסַכְרָא זֹו זָרָה מְאֹד וְרַחוּקָה וְאִין הַשְׁכָּל מְקַבְּלוֹ דְּאִטוּ מְצִיאַת הַשְּׁלִיחַ יִגְרוּם לְבַלְתִּי לְחוּשׁ שְׁמָא מֵאֲחַר נְפֵל אִטוּ מְצִיאַת הַשְּׁלִיחַ יִבְטַל לְמַפְרַע הַחָשַׁשׁ שְׁמָא מֵאֲחַר נְפֵל, גַּם לְדַבְּרֵי מְצִיאַת הַגֵּט שֶׁל עֲצָמוֹ הֵוִי נְמִי נְפִילָה דִּיחִיד שֶׁהוּא אָבֵדוּ וְהוּא מְצָאוּ וְלִדְעָתוֹ הַכָּל תְּלוּי אִם הַשְּׁלִיחַ מְצָאוּ מְבַטֵּל הַחָשַׁשׁ שְׁמָא מֵאֲחַר נְפֵל וַא"כ אִם עָבְרוּ עֲשָׂרָה ב"א וְהַשְּׁלִיחַ בֵּינֵיהֶם אִם הַשְּׁלִיחַ הַגְּבִיָה הַגֵּט לֹא חִיְיִשִּׁי וְאִם אַחַר הַגְּבִיָה חִיְיִשִּׁין אֲתַמְהָה מַה טַעַם לְזָנָה, וְעוֹד דְרַבָּה אָף לְנְפִילָה דְרַבִּים לֹא חִיְיִשׁ, אָמְנָם עֵיקְרָן שֶׁל דְּבָרִים לַפַּע"ד כָּף הוּא, דַּבְּ"ב פְּלִיגֵי רַבָּה וְאִבְיִ בְּתוֹפְסֵי הַשְּׁטֵר בְּיָדוֹ וְלֹא הוֹחֲזֵק נְפִילָה וְכַתוּב בּוֹ מְמָרָה ס"ל לְרַבָּה כִּינּוּן שֶׁהַשְּׁטֵר בְּיָדוֹ מֵהֵיכִי תִּיְתִי נִיחּוּשׁ שְׁמָא אִינוּ שְׁלוֹ רַק שְׁאָבְדוּ אַחַר וְהוּא מְצָאוּ כִּינּוּן דְּלֹא הוֹחֲזֵק הַנְּפִילָה וְאִבְיִ ס"ל דְּחִיְיִשִּׁי לְהָא רַק אִי כְּתוּב בַּשְּׁטֵרָא יוֹב"ש וְלֹא הוֹחֲזֵק נְפִילָה אִין אֲנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא נְפֵל מִיּוֹב"ש אַחַר וְלֹא מְצָאוּ שׁוּם אָדָם רַק יוֹב"ש זֶה, אָבֵל בַּשְּׁטֵר הַנְּמַצָּא ע"ג קַרְקַע שְׁכָבֵר הוֹחֲזֵק נְפִילָה וְיִדְעָנוּ שֶׁזֶה הִי אֲבִידָה וּמְצָאוּ זֶה שֶׁהַשְּׁטֵר ת"י וְדַאי חִיְיִשִּׁין דְּוַדַּאי אֵלוּ רְאִינוּ שִׁיּוֹב"ש זֶה שֶׁהַשְּׁטֵר בְּיָדוֹ רְאִינוּ שְׁמַצָּאוּ בְּדַרְךָ וְהַגְּבִיָהוּ מֵהָאֲרִיץ וְדַאי

חיישינו שמה הוא של יוב"ש אתר ואין חילוק בין ראינו שמי ששמו יוב"ש מצאו או אדם אחר מצאו פון שעכ"פ ראינו שמצאו.

אמנם לשיטת הרשב"א בגיטין ס"ל דבכה"ג פליגי רבה ור' זירא דס"ל פון שלא הוחזק רק יוב"ש אחד ואין שירות מצויות לא חיישינו שמה גם יוב"ש אחר אבדו דדמיא לנפילה דיחיד ואפי' מצאו אחר.

אבל בשירות מצויות חיישי' שמה יש הרבה יוב"ש ותו מקרי נפילה דרבים פון שהוחזק אחד אחד חיישינו שמה יש הרבה יוב"ש, ור' זירא ס"ל אף בלא הוחזק ושירות מצויות יש לחוש להרבה יוב"ש ואין זה ענין לפלוגתם בב"ב דהתם אפי' לנפילה דרבים לא חיישינו פון שלא הוחזק נפילה ואף לאביי דחייש לנפילה דרבים הך לא חייש אף דהוחזק נפילה.

נמצא לפ"ז אין חילוק כלל בין מצא בעצמו או מצאו אחר דהרי עיקר החילוק אם נפל מיחיד או רבים ואין תלוי בהמוצאו, ועוד דהרי המשנה דהמביא ואבד הימנו מיירי במצאו בעצמו ומתני' דמצא גיטי נשים מיירי במצאו אחר ורמ' להו אהדדי ומשני פאן בשירות מצויות כו'.

אמנם אף למ"ש אפתי לק"מ דמצא בכיס דהוי נפילה דיחיד דהדבר פשוט דהאי ברייתא מיירי או בשירות והוחזקו או לא הוחזקו למר כדאית לי' ולמר כדאית לי' כמבואר בהדיא בגיטין דהא ברייתא קאי על המתני' וקמ"ל דאף במתני' לזמן מרובה פסול ואם מצאו קשור בארנקי אפילו לזמן מרובה פשר אע"ג דשירות מצויות.

ובתשו' להרב מפודקאמין כתבתי דברייתא מיירי בכל ענין אף בשירות מצויות והוחזק ואף באינו ידוע אם נפל ממנו וא"כ ממילא הוי נפילה דרבים, וגם כל זה הוא לשיטת הרשב"א אבל לשיטת הרא"ש אינו ענין כלל לנפילה דיחיד או רבים דלדידן הוחזק עדיף משירות מצויות, וכבר כתבתי זה יותר מעשרים שנה באריכות למר אביו הגאון המנוח ז"ל בתשובה ליישב קושיות הפ"י על הרשב"א בגיטין וקלס', וגם בתשו' להרב מפודקאמין כתבתי באריכות: ה) תו כתב מע"ל דבמצאו בעצמו וליכא עדים לא הוי נפילה דיחיד דחיישינו שמה לא נאבד כלל מלבד דבתוס' בגיטין לפי מה שפירש זקניי מהרש"א לא חיישינו כלל לבעל או לשליח שמשקר, אמנם בלא"ה אי חיישינו דהשליח לא אבד כלל ממילא א"נ לומר דלא מקרי נפילה דיחיד ת"ל דכיון דאינו שליח ממילא אינו יכול לגרש פון שלא נעשה שליח ואם פן ממילא בעינן מיגו דאל"ה חיישינו שמה אינו שליח, אמנם כל זה אינו עסק כלל למ"ש התוס' דיש עדים שאבדו דהרי אפילו ליכא עדים שאבדו רק שיש עדים שהי' שליח די בכך ואפתי תקשה אף בקושיות התוס' דלמה להו מיגו כל שיש עדים שהי' שליח די בכך וא"ל דאפתי איכא למיחש שמה לא אבד את הגט שלו והוא משקר דהא נדאי בורכא דלאיזה צורך ילקלקה בחנם דלא מיבעיא הבעל דאינו חשוד לקלקלה אף לשיטת הרא"ש אמנם אף השליח דלשיטת הרשב"א חיישינו במזיד היינו כדיתהיב טעמא דמשקר משום שכירתו או משום דלא להוי לבעל תרעומת עליו, אבל אם הגט שלו בידו לא שייך כל זה.

אמנם כבר פתבתי דאין זה ענין כלל לנפילה דייחיד דאף להרשב"א הוי נפילה דרבים: (ו) מה שדקדק דמשני עידי אןכף הרי קאמר סימני אןכף והיכי רמיזא דקדוק קלוש דמשני תני עידי אןכף וכן דרף הש"ס בכמה מקומות וכן רבא קאמר לעיל עידי אןכף או סימני אןכף ואין אלה דקדוקים פיוצא בו פדאי לחדש פיא חדש להלקה למעשה נגד פירושי הראשונים.

ומ"ש רומע"ל שגם הפ"י כ"כ בחד גוונא חלילה לו זולת הפ"י פתב דתרי חששא איפא דלמא הוי רמאי ואידך דלמא גם אחר אבד דבר פזה זולת בגט ס"ל דדי בסימן בינוני בצירוף שמו ושם אביו זולת דחיישי' לרמאי שפא אינו שליח כלל.

וגם זה קשה טובא דא"כ תיקשה עובדא דרבב"ח דאיכפס לי' גיטא וקאמר לא ידענא אי משום סימני וסימן דאוריין' אי משום ט"ע, וקשה ממ"נ אי הימנוהו שהוא שליח או שהיו עדים שהוא שליח א"כ אפילו אי סימנים דרבנן מהני סימן בינוני ואי לא הי' עדים ולא הימנוהו שהי' שליח א"כ מאי מהני ט"ע: שוב מצאתי בפ"י עצמו בגיטין שהקשה בלא"ה אמאי לא הימנוהו בסימן בינוני לשיטתו דאף הוחזק הוא דרבנן ותיגרץ דאף בדרבנן לא מהני בגיטא סי' בינוני וא"כ חזר בו ממ"ש פאן.

אמנם מעכ"ת הוסיף על דבריו דאף אבידה היכא דלא חיישי' לרמאות הווי מחזירין בסי' בינוני מדאורייתא אף אי סימנים דרבנן וזה לא מצאנו בשום מקום, ועוד דא"כ מאי מקשה הגמרא תובעין וסימנין והנצרך לומר סימנים פדי נסבא וליפירושו מהני סימן אי איפא עדים, שנאבדה לו אבידה עם סימן פזה, ובזה לא שייך מה שכתבו התוס' ע"א בד"ה מה שמלהדרי אין העדים מפירין אותו רק ע"י הסימן מחזירים לו האבידה, ותו קשיא דא"כ אמאי אין מעידין על סימני גופו וכליו אי סימנים לאו דאורייתא לדעת הפשוט ומכ"ש לפי הבנת מעכ"ת דמדמי מציאאת ההרוגי' למציאת האבידה לענין סי' מנין וא"כ ה"ה לכל סימן בינוני פיון דידוע שנאבד אדם עם סי' בינוני או כליו עם סי' בינוני וא"כ לעולם סימן בינוני מהני.

ויכבר הארכתי בענינים אלו להרב מפודקאמין. ועוד יש לדקדק הרבה בסוגיא דהמביא גט וגם בפסגיא דיצחק ריש גלותא אמנם כבר הארכתי לבאר הכל בתשובה הנ"ל: (ז) גם מ"ש דברייטא במצאו אחר ואפ"ה מחזירין פנ"ל כבר פתבתי דא"כ אין צורך לכיס וארנקי ואם נימא דמייירי בהחזוק ושיירות מצויות דהוי נפילה דרבים א"כ גם סי' בינוני לא מהני דלענין סימן בינוני לעולם מקרי החזוק ואם שיירות מצויות לא עדיף סי' בינוני משמו ושם אביו וגם פזה הארכתי שם בתשובה: (ח) גם מ"ש דמייירי בעידי אןכף דליכא חשש שאלה קשיא דא"כ מאי מקשה הגמרא וניחוש לשאלה ואמאי לא משני דמייירי שיש עדים שנאבד כו' ואף דהפ"י רצה לדחוק דבעידי אןכף לא שייך שאלה הוא בעצמו חזר בו.

ומה שהביא הפ"י ראי' מהמהרש"א שכתב דומה לזה מהאי דמקשה מצא בכיס אין הנידון דומה לראי' כלל וק"ל: (ט) כתב ליישב דברי הש"ע. אף שפיונוה דעתו לדברי הפנסת יחזקאל במקצת, אמנם כבר פתבתי דאין ענין כלל לנפילה דייחיד ורבים ובלא"ה דעת אחרונים עיקר דאף דחיישינו לשאלה לא חיישינו לא לנפילה ולא למכירה וגזילה, וכן הוא בשיטה מקובצת בשו"ת פ"י סי' ח'.

וּכְבֹר הָאֲרֻכָּתִי בְּזֶה בְּתִשׁוּבָה לְמַר אֲבִיו הַגָּאוֹן הַמְּנוּחַ ו"ל וְגַם בְּתִשׁוּבָה לְהֵרֵב מִפְּוֹדֵקָא מִיָּו, אֲמַנְם מֵעַכְשָׁת לֹא דִי לֹו בְּזֶה אֲלָא שְׁהוּסִיף עֲלֵיהֶם תְּשִׁישׁוֹת רְחוּקוֹת דְּתִיִּישִׁינֵן לְשִׁתִּי נְפִילוֹת וְשִׁתִּי מְצִיאוֹת, וְאֵלֹו הֵם תְּשִׁישׁוֹת זָרוֹת שְׁלֵא מְצִאנוּ בְּשׁוּם מְקוֹם, וְעוֹד דְּאֵלֹו בָּא הָאֲנָפָף מְסַתְּמָא הִי מְפָרְיוּ.

(י) גַם מַה שְׁפִי בְּדַבְרֵי מוֹר"ם פְּאָדוּי שְׁמוֹר"ם פְּאָדוּי פִּי בַגְמ' פִּי חֲדָשׁ, יֵאָמֵן לִי שְׁמַאֲוֹד הִי קְשָׁה בְּעֵינֵי לִיקַח פְּנָאֵי לְעֵינֵן בּוּ פִי כָּל הַדְּבָרִים אֵינָם רַק דְּרָף חִידוּד וּפְלִפּוּל פִּי אִיף נְעַמְסִים בְּדַבְרֵי הָאֲחֻרָנִים שְׁפִי פִי חֲדָשׁ וְרְחוּק בַגְמ' מַה שְׁלֵא נְמַצָּא עֲלֵיו שׁוּם רִמְזָא בְּשׁוּם מְפִנְרָשׁ וּמְחַבֵּר, וְאִם פִּי בְּאַמְת קְשָׁה לְוֹמַר דְּמוֹר"ם פְּאָדוּי הִבִּין דְּלִישִׁינֵן! קְמָא הָוֵי אַרְוֹף וְגוּי סִי אֲמַנְם הַמְעֵינֵן בְּשׁוֹ"ת מוֹר"ם הַנְּ"ל יִרְאֶה דְּאֵינֹו מְוַכְרַח בְּדַבְרֵיו שְׁהִבִּין פֶּן רַק דְּשִׁיגְרָא דְּלִישִׁנָּא נְקִיט וְכוּנְתָו דְּשִׁנֵּי הַתִּירוּצִים הֵן שְׁאֵלָה הֵן סִמְן גְּרוּעַ דְּחִינְוֵרֵי וְסוּמְקֵי לֹא שְׁיִיף שָׁם וְלִשׁוֹן מְסַקְנָא דְּנִקְט הוּא לִישִׁנָּא בְּעֵלְמָא אֲמַנְם אַעפ"כ לְאֵהְבָתוֹ עֵבְרָתִי עַל דְּבָרֵיו דְּרָף הַעֵבְרָה בְּעֵלְמָא וְלַע"ד דְּבָרֵיו דְּחֻקִּין מְאֹד וְלֹא נְהִירִין לִי בְּכַמְהָ מְקוֹמוֹת: יא) חֲדָא מ"ש לְחֻלְק בֵּין אִם שְׁנֵי הַסִּמְנִין הֵם בְּגוּפּוֹ וּבֵין אֶחָד בְּגוּפּוֹ וְאֶחָד בְּכֻלּוֹ דְּלֹא מְצַטְרְפִי.

וְלֹא יִדְעָתִי עַל מַה דְּאִם נִימָא דְּשִׁנֵּי סִמְנִים מְצַטְרְפִין גַם בְּזֶה מְצַטְרְפִים, דְּהֵאִיף נִנְדָמֵן אַרְוֹף וְגוּי שְׁיִיף בְּמַלְבוּשֵׁי חִינְוֵרֵי וְסוּמְקֵי דְּנִקְא פִּינֵן דְּהַשְׁתָּא ס"ל דְּלֹא חִיִּישִׁינֵן לְשִׁאֵלָה, וְיֵעֵינֵן רוּמַע"ל בְּתִשׁוּ"ל נִדְעַע בִּיהוּדָא שְׁכַתְּבָא פֶּן לְהִדְיָא בְּסִמְנִים בִּינְוֵנִים: יב) וּמ"ש דְּשִׁנֵּי הַתִּירוּצִים בְּגְמָרָא פְּלִיגִי, בְּהָא דְּלִישִׁנֵּי קְמָא כָּל שְׁמַעִיד עַל גּוּפּוֹ מְסַתְּמָא מְדַקְדַּק גַם עַל הַמַּלְבוּשִׁים אֲרוּכִים וְהָוֵי שְׁנֵי סִי בְּדַבְרֵי אֶחָד, וְלִתְרוּץ בְּתִרָא ס"ל דַּע"ג דְּמַעִיד עַל גּוּפּוֹ אֵינֹו מְדַקְדַּק וּמַעִיד עַל הַמַּלְבוּשִׁים.

מְחֻל מֵעַכְשָׁת שְׁדַבְרִים אֵלֹו מְוַקְצִים הֵן מְדַעַת לְפָרְשָׁם פֶּן, חֲדָא דְּלֹא נִזְכַּר פְּלוּם מְזֶה בַגְמ' וְעוֹד מִמ"נ אִם הַדְּבָר מְוַכְרַח שְׁפָל שְׁהַגּוּף אַרְוֹף גַם הַבְּגָדִים אֲרוּכִים א"כ אֵין זֶה סִמְן כָּל מַה שְׁהַבְּגָדִים אֲרוּכִים דְּהָרִי הוּא מְוַכְרַח וְגוּפּוֹ אַרְוֹף אֵינֹו מְצַטְרַף לְחִינְוֵרֵי דְּכֻלִּים וְאִם אֵינֹו מְוַכְרַח שְׁהַבְּגָדִים יְהִיו אֲרוּכִים אַעפ"כ שְׁגוּפּוֹ אַרְוֹף א"כ מִנ"ל שְׁמַעִיד שְׁבַגְדֵי אֲרוּכִים, וְעוֹד נִלְפַע"ד דַּאֲפִי סִי דְּאוּרֵינִי אֵינֹו מְוַכְרַח דְּסִי גְרוּעֵין לְגַמְרֵי מְצַטְרְפִין: יג) מ"ש דְּלִישִׁטַת הַב"ח אִף לְתִירוּץ הַב' מִיְיָרֵי אִף בְּכֻלִּים דְּמוֹשְׁלֵי וּבְסִמְן טוֹב.

לֹא יִדְעָתִי אִיף רְאָה זֶה בַב"ח: יד) גַם מַה שְׁהַקְשָׁה דְּלִמָּא שְׁאֵל לֹו חֲמוֹר עִם הָאֲנָפָף אוּ מְכַר לֹו חֲמוֹר עִם הָאֲנָפָף וְגַם אֲמָאֵי לֹא מְקַשֵּׁי הַגְמ' הִיכִי מְהַדְרִינֵן כָּל הָאֲבִידוֹת נִיחּוּשׁ לְשִׁאֵלָה יֵעֵינֵן מֵעַכְשָׁת בְּשִׁיטָה מְקוֹנְבָצָת בַב"מ שָׁם יִמְצָא דְבָרֵי כָּל הָרֵאשׁוּנִים פֶּה אֶחָד וְיִרְאֶה שְׁפָל דְּבָרֵיו בְּזֶה אֵינָם בְּרוּרֵי.

גַם יֵעֵינֵן בְּשׁוֹ"ת בְּעַל פ"י חֻלְק אַה"ע סִי הַנְּ"ל. טו) גַם מַה שְׁפִלְפֵל מִסִּי וְסִי יִנִּיח.

כָּל דְּבָרֵיו לֹא נְהִירִין לִי. וְמַה שְׁהִבִּיא רֵאִי מַב"ח מְהֵהִיא דְּעִידֵי אַרְיָגָה וְנְפִילָה הַב"ח שְׁפִיר קְאָמַר כָּל שְׁיִישׁ עִידֵי נְפִילָה הָרִי יִדְעֵנוּ שְׁבִשְׁעַת נְפִילָה הִי מְוַחֲזַק בּוּ וּמִידּוֹ נְפִל וּמְחִזְקִינֵן לִי כְּאֵילוֹ עִידִין בְּיָדוֹ וְהָוֵי אִידָף הַמוֹצִיא מְחַבְרֵוֹ: טז) גַם מַה שְׁהֵאָרִיף בְּסִי ג'

בְּדָרֶךְ חֲרִיפוֹת וּפִי קוֹשֵׁי תִּתְּנֶנּוּ לְשֹׂאֵלָה, הֵינּוּ דִּיפְסֵל מִחֲמַת דְּאִינוּ מוֹכָח מִתּוֹכוֹ.

תִּמְהַנֵּי אִיךָ יַעֲלֶה עַל לֵב לְסִתּוֹר הַבֵּית שֶׁל הַב"ח בְּפִי רְחוֹק מְאֹד פְּנֵה בַגְמ', וְגַם בְּלִי סֶפֶק שְׂגָם הַש"ע לֹא פִּינּוֹן לְזֶה, וְגַם הַחֲלִיּוֹק שֶׁחִילֵק דְּבַכָּה"ג לֹא מִיְקָרִי מוֹכָח מִתּוֹכוֹ דְּחוֹק מְאֹד. אֲמָנָם בְּלֹא"ה דְּבָרֵי הַתּוֹס' פִּכְשֵׁטֵן דְּלַעֲנֵן מוֹכָח מִתּוֹכוֹ כֹּל שֶׁלֹּא הִנְחוּק הוּא מוֹכָח מִתּוֹכוֹ דְּהָרִי אִינוּ יְדוּעַ לָנוּ אִם יֵשׁ עוֹד אַחַר אֶף דְּאַתְרַע בְּנִפְלֵה רַק לַעֲנֵן חֲשֵׁשׂא שְׂמָא מְאַחַר אֶף שְׂאִינוּ יְדוּעַ לָנוּ נִפְל אֲבָל אַפְתִּי, חֲשִׁיב מוֹכָח מִתּוֹכוֹ פִּינּוֹן שְׂאִינוּ יְדוּעַ אִם יֵשׁ אַחַר, וְעוֹד מְלַבֵּד דְּלִשְׁיטַת רִש"י וּר"ת לֹא בְּעֵינֵן מוֹכָח מִתּוֹכוֹ אֲמָנָם אֶף לִשְׁיטַת ר"י מֵאִי קִשְׁיָא דִּילְמָא בְּרִינְתָא פְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר כְּמוֹ שֶׁכ' הַתּוֹס' בְּסוּגְיָא דְּהַמְבִּיא גִט דְּאַתְיָא כּר"א: יז) בְּדָבָרֵי זְקִינוּ הַגָּאוֹן הָאֲמַתִּי הַח"ץ עֲמַדְנוּ עַל דְּבָרָיו גַּם בְּתִשׁוּבָה לְהַרְבֵּ מְפוֹדֵקָא מִינּוּ, אֲמָנָם רְאִיתוּ יֵשׁ לְדַחוֹת דְּלֹא נִמְצָא אַחַד מְאֵלָף שְׂיֵהָל אֲנַפְךָ אַחַד יָפָה לְשִׁנֵּי חֲמוּרִים וְהוּי סִימָן מְוַבְהַק.

וְמָה שֶׁהִקְשָׁה בְּתוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין, לַעֲנֵד לַק"מ דְּלֹא מְבַעֲיָא לִשְׁיטַת הַמְּפָרְשִׁים דְּגִזְלוֹת הַטַּעַם דְּלֹא שְׁכִיחָא, וְהִנֵּה זֶה דְּנֻקָא בְּגוֹזֵל אֶת חֲבִירוֹ בְּחִנּוּם דְּרַף גִּזְלוֹהַ דְּלֹא שְׁכִיחַ שִׁישְׂרָאֵל יְגוֹל אֶת חֲבִירוֹ, אֲבָל הַתּוֹפֵס מִחֲבִירוֹ מִחֲמַת שְׁנִרְאָה לוֹ שֶׁהִדִּין עִמּוֹ שְׁחִיב לוֹ הָיִי ס"ד דְּמִפְקִינּוּ מִינֵי פִּינּוֹן דְּלֹא דִּינֵי קִנְסוֹת בְּבָבֶל קמ"ל דְּלֹא מְפָקִינּוּ מִינֵי אֲמָנָם לִשְׁיטַת הַתּוֹס' בְּלֹא"ה לַק"מ שֶׁהָרִי הַתּוֹס' פָּתְבוּ שֶׁם בְּסִנְהֶדְרִין הַטַּעַם דְּלֹא דִּינֵי גִזְלוֹת מְשׁוּם דְּלֹא חִינְשִׁינּוּ לְנַעֲיֵלַת דְּלַת בְּפָנֵי גִזְלוֹנִים מְשׁוּם דְּהַנְּגוֹל מְטָרִיחַ עֲצָמוֹ אַחַר מְוַמְחִין וְכָאֵן לֹא שְׁיֵיךְ זֶה דְּהַמְזִיק וְדָאִי לֹא יְטָרִיחַ עֲצָמוֹ אַחַר מְוַמְחִין כְּנִלְע"ד תְּיָרוּצִים מְסַפִּיקִים: סִימָן כֹּט שְׂאֵלָה דַּק"ק בְּרָאד נִשְׂאֵלְתִי ע"ד אִישׁ נִכְבֵּד ת"ח עֲתִיר נִכְסִין וְעֲתִיר פְּנוּמְבִי שְׁפָגַע מִדָּה"ד בְּדַבְרֵיהוּ זֶה כְּמָה שְׁנִים שְׁנִשְׁתַּטִּית, וְכִבֵּר הוֹצִיא הוֹצֵאוֹת מְרוֹנְבִים וְאִין דְּוִדִּינָה לְמַזוֹר וּרְפוּאוֹת תַּעֲלֶה אִין לָהּ וְהוּא יוֹשֵׁב גְּלַמּוּד פְּלֹא תוֹרָה וְשִׁלְוָה וְטוֹבָה וְגַם מְתִירָא לְנִפְשׁוֹ מְדַשְׁמוּאֵל דְּאָסוּר לִישׁב בְּלֹא אִשָּׁה וְגַם עוֹבֵר אֲדָר' יְהוֹשֻׁעַ דְּלַעֲרַב אֵל תַּנְס יְדִיךָ, וְנִשְׂאֵל נִשְׂאֵל מְעַמְדִי אִם יֵשׁ לוֹ הַתְּרָה ע"י מְאָה רַבָּנִים כְּמַבְנוֹאֵר בְּדָבָרֵי הַפּוֹסְקִים: וְזֶה הַחֲלִי בְּעֶזֶר צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי, וְלִפְנֵי תַּפְלִתִּי אַעֲרַכָּה שְׁלֹא אֲפָשֵׁל בְּדָבָר הַלְכָה.

וְהִנֵּה כְּבָר יְדוּעַ מְחֻלְקֵת הֶרְאִשׁוּנִים ג"כ אִם תִּקְנֵת רַגְמ"ה הוּא אֶף בְּמָקוֹם מְצָנָה אִם לֹא וְלֹא אֲכַנְסִי רִאשִׁי בְּעֵינֵן זֶה פִּי אִינֵי פְּדָאִי. אֲמָנָם כְּבָר מְבִנוֹאֵר בְּדָבָרֵי הָאֲחֵרוֹנִים שְׁיִכּוּלִין לְהַתִּיר ע"י מְאָה רַבָּנִים מַג' אַרְצוֹת וְעֵינֵן בְּב"ח וְכִתְשׁוּבָה סִימָן צ"ג שֶׁהַתִּיר כֵּן בְּנִשְׁתַּטִּית וְכַתֵּב שְׁפָן נִהְיָ וּמַעֲשָׂה רַב.

וּמְלִשׁוֹן הַב"ח וְכֵן מְבִנוֹאֵר בְּמוֹר"ם מְרוֹטְנְבוּרְגַּ שֶׁהֲעֲתִיקוּ לְשׁוֹן רַגְמ"ה שְׁיֵשׁ לוֹ הַתְּרָה ע"י מְאָה רַבָּנִים אִם יִרְאֶה טַעַם מְבִנוֹרֵר לְדָבָר נִרְאָה שְׁכָל שְׁיִגִיעַ עֲנִין בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ שְׂאִין רִאוּי לְהַחְזִיק בְּחֶרֶם רַגְמ"ה יְהִי מַה שְׂיֵהָל וְיִתִּירוּ ע"י מְאָה רַבָּנִים דְּנֻקָא כְּדִי שְׁלֹא יְהִי קַל בְּעֵינֵי הַדּוֹרוֹת.

וּמ"ש מְעַלְתוֹ לְשׁוֹנֵם דְּלֹא דְּנֻקָא לְדָבָר מְצָנָה אֲלֵא אִפִּי טַעַם אַחַר כֹּל שֶׁהַטַּעַם יְהִי הַגּוֹן לְהַתִּיר בְּעֵינֵי חֲכָמֵי הַדּוֹר וְלֹא מְבַעֲיָא לִשְׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּרַגְמ"ה לֹא גָזַר בְּמָקוֹם תְּצַנְהָ דַע"כ דְּמֵאָה כּוֹלִין לְהַתִּיר שְׁלֹא לְצוֹרֶךְ מְצָנָה דְּהָרִי בְּמָקוֹם מְצָנָה לֹא גָזַר כֹּלֵל אֲלֵא אֲפִילוֹ לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּאֶף בְּמָקוֹם מְצָנָה גָזַר מ"מ א"א לֹא דְּאֶף בְּק' רַבָּנִים אִין לְהַתִּיר רַק

במקום מצנה דא"כ למה להו למימר טעם מבנרר דאטו מי סני להו לפרש דאין להתיר רק במאה רבנים ומקום מצנה ומה להו לתלות בראות עינים של המאה רבנים אע"כ דלאו דוקא מקום מצנה, אמנם בנידון דידן לא צריכנא להא דלע"ד עדיף נידון דידן ממצנת יבום ופרי' ורבי' ושבת, ויש להביא ראיה דטפי יש להתיר בנידון דידן ממצנת יבום משום דהצלת עבירה שישב בלא אשה והרהורי עבירה קשה מעבירה עדיף מקיום מצנה, ודא דהרי הת"ה פסק דמבטלין לערב אל תנח ידיו משום קטט והביא ראיה מהא דמבטלין מצנת יבום משום קטט ע"ש ואעפ"כ אסור לישוב בלא אשה משום קטט משום דהרהורי עבירה קשה מעבירה וא"כ מוכח דהצלה מעבירה עדיף מיבום דהרי יבום מבטלין משום קטט משא"כ לישוב בלא אשה אסור אף במקום קטט ושוב מצאתי בשב יעקב שהביא ראיה זו אגב גררא) ואף דהח"מ השיג על ראיות הת"ה מ"מ השיג מטעם אחר אבל מדברי ת"ה מוכח פן ועכ"פ יש לסמוך להתיר עפ"י ק' רבנים משום הרהורי עבירה: ולפי מ"ש דהצלת עבירה עדיף מקיום מצנה יש לישוב במה דפסק מוהרמ"פ בעוברת ע"ד דכופין להוציא והביא ראיה ממור"ם בפרדכי והג"א ושא"ר פוסקים דרגמ"ה לא תיקון במקום מצנה ולא הביא כלל דעת חמיו הגאון מהר"י מינץ שהדפיסם דחולק ע"ז וס"ל דגזר אף במקום מצנה.

ולפי מה שכתבתי יש לישוב דס"ל דאף אם נימא דגזר אף במקום מצנה במקום שעושה עבירה אם אינו מוציא לא גזר (ועוד לענ"ד פיון דאסור לישוב בלא אשה מטעם סניג וגזר שלא לעבור בקום ועשה על ונשמרת מפל דבר רע ולדעת ר' יונה הוא לא דאורייתא ודאי לא גזר רגמ"ה פי אין ב"ד יכולין לבטל דבר שהוא סניג וגזר כ"א לפי שעה פמבואר ברמב"ם הלכות ממרים, וא"כ א"א לומר דתקנת רגמ"ה הי' לעולם ועיין בש"ע בי"ד סי' רל"ט ס"ק ד): ועוד נלע"ד להביא ראיה ממ"ש בעוברת ע"ד הואיל ונקרא רשע כופין אותה לקבל גט וכ"ש בנידון דידן דנדאי מטעם ונשמרת מפל דבר רע דנקרא רשע (ועיין בע"ג דף כ"ב תוס' בד"ה שלא להרהר שכתבו שהוא דרשה גמורה) ועיין בתשו' מוהר"י הלוי.

ועוד יש להביא ממ"ש בש"ע סי' קי"ו ברמ"א סעיף א' דברא"ה דם מחמת תשמיש יכול לישא אשה על אשתו ומבואר שם בח"מ וב"ש דמייירי אף בכבר קנים פרי' ורבי' וע"כ הטעם משום דאסור לישוב בלא אשה.

עוד הבאתי ראיה לנידון דידן דיש להתיר חרם רגמ"ה בנשפטיית ממ"ש הרא"ש הביאו הש"ע סי' קי"ז דנכפה כופין אותה לקבל גט ועיין בתשובות הרא"ש יראה מבואר דעיקר הטעם משום דמדמה נכפה דהוי מום גדול כמו שוטה דבנדאי הוי מום גדול ואפי' מאן דפליג היינו דס"ל דנכפה לא הוי מום גדול כמו שוטה מדלא חשבינן לי' במתני' גבי אלו שכופין אותם להוציא אבל על שוטה לא קשה זה וא"כ כ"ע מודו דאילו הי' שוטית יכולה להתגרש הוי כופין אותה לקבל הגט מטעם מום דאף דנולד המום אח"כ אין חילוק רק לענין פתובה פמבואר בתשו' מור"ם מלובלין סי' א' ובב"ש, ומבואר בהדיא דמלבד שיכול להוציא מביתו ולבטל ממנה שאר פסות ועונה יכול לכופה בכפיות אחרות לקבל גט וא"כ ס"ל דיכול לישא אשה אחרת עלי' ודחוק לחלק דבשוטה עיקר המום דאין יכול לדור עם נחש בכפיפה וא"כ אינו מתקן המום במה שנושא אחרת, ועוד דא"כ גבי נכפית

דעיקר הטעם משום ספנה נימא פיון דמוציאה מביתו ומונע שאר פסות ועונה שוב אינו יכול לגרשה בע"כ לעבור תקנת רגמ"ה אלא ע"כ פדקאמר טעמא פיון דמן הדין אף באיש כופין ממילא לא תיקן רגמ"ה לישוב בלא אשה וכופין אותה לקבל גט דכיון דאגינדא ב"י לא יקבי' לי' אחרנינא וא"כ כ"ש בשוטה דלא תיקן רגמ"ה לישוב בלא אשה בשבילה, ולזאת נלע"ד דבעיקר הדין ממילא דיש להתיר פ"י מאה רבנים ע"פ האופני' המבוארים בב"ח ולהשליש פתב בדרף הודאה על סף מסנים יהי' מבואר בתוכו שהי' תנאי באם שימתן לה גט לכשתבריא אזי פטור מהחוב ופטור חוב כ"ע מודו דלא מקרי אונס.

ועוד יש להביא רא"י מתשובת א"ז שהביא הב"ח בי"ד ס"ס רכ"ח דבנשבע שלא לישא אשה לא הוי כולל אף שפבר קנים פ"ו וכתב הטעם משום לערב אל תנח ידיה, ועדיין צ"ע דהוי כולל משום נשים שאינן ראויין להוליד וצ"ל דאפתי אסור לישוב בלא אשה.

אמנם מל' הב"ח מבואר שם דמשום לערב אל תנח ידיה אין השבועה חל, ובזה מיושב מה שהקשה הש"ך בי"ד סי' רל"ט ס"ק ר"ג על הרמ"א די"ל דבעונדא דא"ז ליכא כולל כלל: שוב מצאתי למהרח"ש ומקרי' אדרב' שפכתבו עוד טעם אחר להקל בנשתטית משום דלא מקרי אשה פיון שאינו נוהג עמה מנהג אישות ולא נכלל בתקנות רגמ"ה וכדאי אלו הגאונים לעשות עכ"פ סניף מדבריהם להתיר במאה רבנים, שוב ראיתי להט"ז סי' ק"ך שהאריך ג"כ להתיר בנשתטית מטעם הרהורי עבירה ואף שהזכיר שם גם שב' מ"מ הרואה יראה דמשמע מלשונו דגם מטעם הרהורי עבירה לחוד יש להתיר ומכ"ש דיש ג"כ לצרף הטעם דלערב אל תנח ידיה, ועוד אומר אני אף אם ימצא מי שלבו נוקפו להחמיר שלא מן הדין מ"מ עכ"פ טעם מבואר הוא ויש להתיר ע"י מאה רבנים פדכתיבנא.

והתקנה הואיל ואתי לידן נימא בי' מילתא בקצרה מאפס הפנאי דהנה על מה שמבואר בתקנה להשליש הגט ולעשות שליח להולכה, הנה הגאון פני יהושע ר"פ מי שאחזו ובעל הג"ה במשנה למלך שדו ביה נרגא ונדבר קשה מאוד שגדולי ראשונים ישגו בזה, לזאת אמרתי ליישב קצת לפי מיעוט השגתי, וצריך אני לבאר תחלה לשון הרמב"ם פ"ב מהלכות גירושין הלכה ט"ו והעתיקו הש"ע סי' קכ"א בריא שאמר וכו' ואם כתבו ונתנו לה פסול והקשו הב"י והאחרונים דמנ"ל דאינו רק פסול מדרבנן והנה מקור לדין זה הוא בגיטין ריש פרק מי שאחזו והגאון פני יהושע חקר הטעם אמאי אין כותבין ונותנין עד שישתפה וכתב תחלה משום דבעינן שליחות והקשה ע"ז דא"כ לדעת הסוברים דלא בעינן שליחות בפתיכה תקשה אמאי אין כותבין ולענ"ד אשתמיטתי דברי המרדכי ביבמות פרק ר"ג דכתב דאף דלא בעינן שליחות ממש מ"מ בעינן דאיהו הוי מצי עביד יעו"ש ודבר זה אשתמיטתי גם להמגי' במשנה למלך ע"ש (ובלא"ה דבריו תמוהין שם מאד במה שכתב דנ"מ שצונה למנסרו לידו וכו' ודברים אלו מרפסין איגרא דהרי עיקר ברייתא בהכי מיירי) אמנם בלא"ה דברי הפני יהושע תמוהין במה שכתב הטעם דלכך אין כותבין משום דאיהו לא מצי למעבד דהרי לשיטת הרבה פוסקים שוטה פשר לכתוב גט בגדול עומד על גביו אפי' תנרף וא"כ לדעת הפוסלין משום דבעינן שליחות אבל אם הבעל בעצמו כותב וגדול עומד ע"ג אע"פ שהוא שוטה נראה דכשר דלא שייך טעמא דשליחות וכיון דאיהו מצי למיכתב מצי למעבד שליח, ומכ"ש לפי מ"ש בעצמו לחלק

בין גט לחליצה דבחליצה עומד ע"ג פשר משום דמעשה החליצה מוכיח משא"כ בגט שעושה לצורך אחרים א"כ פשפכותב לעצמו לחליצה דמאי נכשר לכ"ע בעומד ע"ג וא"כ מצי עביד שליח.

אמנם לענ"ד פשוט וברור דהטעם בעצמו הוא הטעם שכ' הרמב"ם גבי אמר ללבלר פתוב גט לאשה דעלמא לכשאכנסנה אגרשנה דפסול משום שלא נכתב לשם גירושין פיון דאינו יכול לגרש עכשיו וא"כ ה"ה הכא פיון שאינו יכול לגרש עכשיו הוי נכתב שלא לשם גירושין.

והנה ביבמות דף נ"ב ע"ב בעי רמי בר חמא ביבמתו מהו ופירשו התוס' דהא איבעיא אי הוי ריח הגט אם לאו אבל גיטא מעלי' ודאי לא הוי מדאורייתא וקרא"ש פירש האבעיא גם מדאורייתא דאפשר פיון דבידו לבא עלי' לאו מחוסר מעשה הוא אמנם מלשון הרמב"ם פ"ק ג' הלכה ו' מבואר דמפרש האבעיא מי נימא פיון דאגידא בי' והיא קצת אשתו הוי לשם גירושין או דלמא פיון שאינו אשתו גמורה לא הוי לשם גירושין.

והנה באמת לכאורה קשה על הרמב"ם אמאי לא נימא כל שבידו לאו כמחוסר מעשה ודרי מבואר בגיטין דכל דלאו מחוסר מעשה הוי לשם גירושין דדרי ר' יוחנן מחלק בין שוטה לישן דישן אינו מחוסר מעשה משמע גם כן דאי הוי שוטה לאו מחוסר מעשה הוי הכתיבה לשם גירושין ואף אם נחלק בדוחק בין שוטה ליבמה מ"מ דרי קי"ל כל שבידו לאו כמחוסר מעשה.

שוב מצאתי לבעל מחנה אפרים שכתב ש"ל להרמב"ם דמקרי לאו בידו משום דאי בעי ערקא ואזלא לעלמא ולקמן יתבאר עוד. אמנם לפ"ז קשיא לשיטת הרמב"ם אמאי לא פשטינו לה מדר' יוחנן גבי קורדניקוס דדרי שוטה נשואה אגידא בי' טפי ואפ"ה ס"ל לר' יוחנן דאין פותבין ונותנין וכבר כתבנו הטעם משום דהוי נכתב שלא לשם גירושין ואי משום דשוטה מחוסר מעשה הא כבר כתבנו דע"כ גם יבמה הוי מחוסר מעשה וניחא לי' להרמב"ם דנדאי בשוטה נשואה שהיא אשתו ממש באמת לא קא מבעיא לן דהוי גיטא מדאורייתא רק דר' יוחנן ס"ל דמדרבנן אין פותבין רק ביבמה מבעיא לי' מדאורייתא פיון שאינו אשתו גמורה כמבואר בלשון הרמב"ם אבל מדרבנן בלא"ה הוי גיטא שהרי הגט פוסל היבמה מהיבם ועיין בחידושי רשב"א ורמב"ן והוי ריח הגט וא"כ שפיר הוכיח הרמב"ם דר"י אינו פוסל הגט בשוטה רק מדרבנן וכיון דהוכחנו דהא דאין פותבין הוא רק מדרבנן ממילא מוכח גם דאין נותנין הוא ג"כ רק מדרבנן והטעם יתבאר לקמן והוא דיש לדקדק דר"ל קאמר פותבין ונותנין ור"י לא קאמר רק אין פותבין ואמאי לא פליג גם אנותנין אם כתבוהו פשה' בריא וצ"ל דממילא מוכח כן ואף דאין פותבין הטעם משום דאינו לשם גירושין ואין נותנין הטעם משום דאיהו לא מצי למיעבד מ"מ ממילא מוכח דכיון דהטעם דאין פותבין משום דנכתב שלא לשם גירושין היינו שאינו יכול לגרש עכשיו ואי ס"ד דנותנין א"כ ממילא יכול לגרש עכשיו וא"כ ממילא נכתב לשם גירושין אין דגם דגם אין נותנין וא"כ ממילא מוכח דגם אין נותנין הוא רק מדרבנן דאי סק"ד דאורייתא תקשה אמאי לא פליג אנתניה וא"ל דממילא מוכח דז"א דהא דאין פותבין הוא רק מדרבנן והא דאין נותנין הוא דאורייתא אלא ודאי דגם אין נותנין הוא רק מדרבנן והשתא דאיתנא להכא י"ל דגם הרמב"ם ס"ל דבשוטה הוי נדאי לשם

גירושין דכיון דהיא אשתו נשואה ואגידא ב'י' נהא דאין פותבין הוא מטעם שליחות וס"ל להרמב"ם דבשופט פסול לכתוב הגט אף בגדול ע"ג בתורף מדרבנן כמו שפירא מדברי הה"מ והב"י בדעת הרמב"ם והנה במה שפתינו למעלה דהכא אף דאיהו לא מצי עביד הוא רק מדרבנן אמינא בה טעמא דהא בלא"ה קשיא לר"ל דהרי היא הלכה פסוקה מידי דאיהו לא מצי עביד שלוחי' לא מצו עביד, ואי משום דסמיא בידן מאי בכך אפתי השתא לא מצי עביד ודחוק לומר דפליגי בהא אי מקרי כל שפידו אם לאו אמנם פן נלע"ד דיש לחלק דהרי מצינו בקידושין דף ד"ג דעבד מצי משוי שליח לקבל גט מיד רבו אף לרשב"א דס"ל בפ"ט ע"י אחרים דוקא וצ"ל משום דכיון דעיקר הטעם משום דאין לו רשות בפ"ע ולא יצא מרשות רבו אבל כשאחר מקבלו לא שייך זה וכן לשיטת רש"י שהביא הרשב"א בגדרים דף ע"ב דאפטרופוס יכול להפר כששמע אע"ג דלא שמע הבעל אי לאו דאין יכול להיות שליח על שמיעה אע"ג דהבעל עצמו אינו יכול להפר אע"כ כיון דעיקר הטעם הוא דאין הפרה קודם שמיעה וכיון דשלוחו פמותו הוי כשמיעה הבעל וגדולה מזו פתב הרשב"א פאן בשם התוס' דאף לר' יוחנן נותנין אע"כ דיש לחלק דכיון דעיקר הטעם דאין שופט יכול לגרש משום דלא מקרי נתינה שאינו פן דעת וכיון שעשה שליח בעודו פריא והוא פן דעת הרי הוא פמותו ויכול לגרש עכשיו ולקבא אינו פסול רק מדרבנן וכן משמע קצת בתוס' בגיטין דף י"ג ד"ה לא יתן לאחר מיתה שפתיבו דקמ"ל דאע"ג דעשה שליח ומסרו לו בחיים והתחיל, ג"כ מחיים אפ"ה אין גט לאחר מיתה וקשיא דת"ל דכיון דאיהו מת ולא מצי עביד ת"ל דשליח לא מצי עביד אע"כ דיש לחלק פדכתובא ודחוק לומר שזהו בעצמו פננת התוס' מזה הטעם דהרואה יראה דבפירוש פתבו התוס' דעיקר הטעם דאין גט לאחר מיתה, שוב ראיתי במחנה אפרים שכתב מקצת פעין מה שפתינו אמנם הקשה לעצמו מב"ק דף קי"ד מהא דאם הי' פהן זקן או חולה נותנה לאנשי משמר ופירש"י משום דכיון דאיהו לא מצי למעבד עבודה ולאכול אינו יכול לעשות שליח ולענ"ד לק"מ דהא בלא"ה הפהנים שלוחי דרחמנא נינהו פמבואר בפידושין דף ה' ובגדרים, אמנם באמת זה הפהן עצמו הוא ג"כ שליח דרחמנא ונכתה לו התורה ולקבא יכול לעשות שליח אחר אבל אם הוא אינו ראוי לעבודה אינו שליח דרחמנא וממילא אינו יכול לעשות שליח והפהנים אחרים הם שלוחא דרחמנא ודוק.

ומעתה נבא לבאר שיטת תוס' והרא"ש והטור גבי קורדייקיס דאם פתבו ונתנו פטל מדאורייתא וצריך אני לבאר תחילה מה שפתינו גבי האומר ללבלר ביבמות דף נ"ב דלאשה דעלמא אינו גט וכתבו התוס' שק פתב זמן דאחר הנשואין משום דלא מצי מגרשה בשעה שעשאו שליח ודברי התוס' אינן מובנים לענ"ד דמאי חילוק יש בין המשלח לשליח ועיקר טעמא דמילתא דאמאי אין הבעל בעצמו יכול לכתוב הגט ומאי פסול יש בזה דנימא דכיון דאיהו לא מצי עביד ואי ס"ל טעם הרמב"ם דהוי נכתב שלא לשם גירושין א"כ מהאי טעמא גושא ת"ל דפסול כשפתינו הסופר כמ"ש הרמב"ם ויתכנו דבריהם למ"ש המרדכי שם שאם איחר הסופר מלכתוב הגט עד אחר הנשואין דאפ"ה פסול כיון דבשעה שעשאו שליח לא הי' פשר אבל לשון התוספות והרא"ש משמע שפתינו קודם נשואין רק שפתינו הזמן שאחר נשואין קשה דמאי חילוק יש בזה וזה לא פביר שהקשתי לשאול על תוס' בגזיר דף י"ב שפתינו דלענ"ד דשלב"ל מהני כל שפידו דלא

הוי מחוסר מעשה ולעגן מעבד שליח לא מהני כל שבידו ולכה מבעיא לי ביבמתו מאי ויש לעיין דאפתי מאי קא מבעיא לי דהרי התוספות כתבו ביבמות דף ה"ל דלמ"ד אדם מקנה דשלב"ל יכול לגרש מיד כמו גפי עבד וא"כ יכול הבעל לכתוב בעצמו ולגרש בעידי מסירה וכבר כתב הרשב"א ביבמות ר"פ האשה רבה דבהדיא לא אמרינן מי יזמר דמזדקקי והביא ראיה משבת וא"כ יכול לגרש מיד שיחול הגט לאחר יבום וכ"ש לדברי המרדכי ותוס' גיטין והרשב"א והרמב"ן דמייגרי שכתוב בו יום הפניסה דנדאי יכול לגרש קודם הפניסה דלא מקרי דשלב"ל דכל שבידו מהני וכיון שהוא יכול לגרש מצי למייעבד שליח כמ"ש התוס' בעצמם שם בגזיר לעגן חלה, ונ"ל דתוס' דגזיר ס"ל פדעת המרדכי ביבמות דיש לחלק בין עבד לאשה משום דחוב הוא צה אמנם על התוס' והרא"ש קשיא, ואי הוי מצינא למימר דס"ל פשיטת הרמב"ם היא מקום ליישב דס"ל דכל שבידו לא מהני שיוכל לגרש עכשיו שיחול לאחר זמן פנין דהשתא אינו חל הוי נכתב שלא לשם גירושין, ואף דלמ"ד אדם מקנה מהני מ"מ למ"ד אין אדם מקנה לא מהני אע"ג דהוא בידו דהשתא מיהו לא עביד מעשה כמ"ש הרא"ש.

ובזה יש ליישב מה שהקשיתי למעלה משוטה איבמה בדעת הרמב"ם אמנם מלשון התוס' והרא"ש כבר כתבתי דמשמע דלא ס"ל כפירוש הרמב"ם: נחזור לעניינינו דהנה אם נימא דלשיטת הרא"ש וטהור הא דאין כותבין ונותנין עד שישתפה משום דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח, אם כן נדאי לעגן הכתיבה אין פאן חשש כלל רק בעינין שליחות הנתינה אבל נלע"ד לחלק בדבר אחר שגזקור על שורש הטעם הא דאיהו לא מצי עביד השתא לא מצי משוי שליח.

והנלע"ד משום דהא דשלוחו של אדם פמותו העיקר הוא בשעת עשיית השליח שמוסר לו פחו שיש לו באותו שעה שיהי' פמותו אבל מה שאין פח למשלח עצמו באותו שעה אינו יכול למסור לו פחו רק השליח נשאר לעולם באותו פח שהי' למשלח בשעה ששעשאו שליח ולכן אם נתחדש אח"כ איזה ענין שנתרבה פח המשלח אין פח זה לשליח פנין דבשעה שנעשה שליח אף להמשלח עצמו לא הי' זה הפח כגון אמר ללבלר כתוב גט כו' וכתב הסופר אחר נשואין דלא הי' פח למשלח לגרש קודם נשואין ובשעת נשואין נתחדש לו פח הגירושין וכן בהפרכת נדרים נתחדש למשלח פח חדש בשמיעתו וכן אפי' בהאי דקרוכת' הוי גסיבין לגברי בעידנא דשנ' שליח הוי ג"כ נולד פח חדש אצל משלח משום דמאי דלא תפסו בה קידושין הגריעות מצד המשלח כמו מצד האשה (עיי' במהדורי בתרא בנסח אחר דהרי אין הטעם דאין קידושין תופסין בה מצד עצמותה לחוד שיש לה בעל רק מצד גזירת הכתוב דכיון דהיא והוא חייבי מיתות גינהו אם פא עלי' וכל חייבי מיתות אין קידושין תופסין כמבואר בקידושין דף ס"ז ע"ב לכה אין קידושין תופסין ואינו יכול לקדשה ועוד יש להסביר יותר דבקידושין הוא צריף לקנותה וא"א אינו יכול לקנותה וא"כ אין יכול לעשות מה שהוא צריף לעשות והנתינה שלו גרוע אבל בגט עיקר שתצא ממנו והוא לצרכה להתירה לעלמא שלא תהי' א"א וכל מה שמוטל עליו יכול הוא לעשות רק שקבלה דידה לאו פלום ודוק, תדע שהרי בקידושין אינו עובר פלום רק מגזירת הכתוב שאינו יכול לקנותה).

וא"כ הגריעות מצד נתינה ש'לו כמו מצד קבלה ש'לה וכיון דהמשלם לא הי' לו פח לקדשה בשעה שעשאו שליח לא מצי משוי שליח אף שאח"כ פשמת בעל הערונה נולד לו פח חדש שמוטר לישא אותה ויכול לקדשה אפ"ה אין השליח יכול לקדשה כמש"ל אבל אם הגריעות לא הי' פלל מצד המשלם רק מצד מי שנושתלם לו ולא נולד פח חדש למשלם רק למי שנושתלם השליח א"כ בזה הפח עצמו שנומסר לשליח ממשלם בשעה שעשאו שליח באותו פח עצמו יכול לעשות שליחותו וא"כ אין פאן קושיא פלל מנושתטית ואח"כ נשתפית דהכא לא הי' שום גריעות במשלם רק במי שנושתלם לו שהיא אינה בת דעת ולא נתחדש שום פח למשלם ויכול השליח לגרשה באותו פח שמוסר לו המשלם בשעה שעשאו שליח.

ואף שלענ"ד הדברים ברורים וא"צ לרא' לרונחא דמילתא אביא ראי', דהנה המשל"מ בפ"ו מהל' אישות הק' אמאי לא קאמר דמוטר בנשים שהי' להם קרובים קטנים ע"ש, ואחר פל התירוצים שתירץ אפתי קשי' דאמאי לא קאמר, דמוטר בנשים שהי' להם בשעת שליחות קרובים קטנים ועכשיו הם גדולים דאפ"ה מוטר בהם, ועל קושיא זו אין פל התירוצים ש'לו מספיקים ע"ש, ואף אם נימא דלפי הס"ד דמחלק בין בכדי דקאי קמי' לק"מ דאיכא, למימר פיון דסופן בודאי לגדל מקרי קאים קמי' מ"מ לפי המסקנא קשי' ומכ"ש דקשי' על קטנה שלא הגיעה לעונת מיאון בשעה שעשאו שליח.

והנה באמת י"ל דהמשל"מ אגזיל לשיטת' דס"ל, בפ"ד מהלכות אישות דיוכל לקדש קטנה מדאורייתא לכשתגדל וא"כ הוי מידי דמצי עביד השתא אבל לפי מה שהוכחתי בתשובה בארנפה דליתא ודאי קשיא בפרט בלא הגיע לעונת מיאון אע"כ דבכה"ג באמת מצי השליח לקדשה כשתגדיל משום דלא נתחדש דבר אצל המשלם: סימן ל בעז"ה בס"י י"א ש"ע אה"ע ולבאר פל השיטות פל או"א על מקומו יבא בשלום שאלת לבאר לה בבאיור השיטות בדין עידי פיעור וקלא דלא פסיק.

והנני מבאר לה בס"ד, ותחלה אבאר לה בס"ד שיטת רש"י לל"ק בגמרא פה הוא לפי פשוטו לא מפקינן מבעל בין יש לו בנים בין אין לו בנים אלא בעידי טומאה ומבועל מפקינן בקול אי לא אפסק' אחר ואין לו בנים ואם יש לו בנים בעינן עידי טומאה.

ולתרוץ האב"ע ס"ל לרב דאין מוציאין אפי' מן הנטען בקול ואף באין לו בנים ולכן ברייתא דלא פרב וצ"ל אפי' בקלא דלא פסיק ואמתחזק בבי דינא והקול הוא על זנות ממש ואע"ג דנטען אלמי' לקלא אפ"ה לא מפקינן מינ' ולכאורה קשה דהא לקלא דמקמי גישואין ודאי חיישינן וכ"ש היכא דאלמי' לקלא וא"ל פיון דלבעל הוי אחר גישואין תו לא חיישינן לי' דהרי בגיטין גבי יצא קול גרושה והיא יושבת תחת בעלה מוכח דמשני מוציאין וצ"ל דטעמי' דרבא פיון דמבעל לא מפקינן ועיקר האיסור של הבועל מטעם דנאסרה בשבילו לבעל וכיון דחששא דקלא הוא רק דרבנן, ובזה פיון שלא נאסרה לבעל בשבילו לא החמירו.

או אפטר דכאן חששו ללעז דבעל טפי דהתם ליכא לעו דאימא סמוך למיתה גרשה אבל הכא יאמרו שהי' דר עם זונה וגם התם ליכא לעז במה שהיא גרושה לדידה ובקול זונה ג"כ ליכא לעז דידה דאימור היא גרושה או חלוצה ולכך הוציאה: והנה לשיטת התוס' בפירוש' לר' ראיות הבעל וקלא דפסיק שוין ור' מחמיר אף בפסיק, ועוד נראה לשיטת

התוס' בפירושו' דאין חילוק בין ראיות הבעל לעידי כיעור פאָשר יתבאר דלא עדיפי עדים מראיות הבעל (ובאמת צ"ע לפי מה שפירש"י קלא דפסיק היינו שיצא קול אחר ששקר קול הראשון נראה דזה גרע הראיות הבעל דבר כיעור ואולי מטעם דלא מבטלינו קלא), והנה לפי שיטת רש"י פלוגתא דרבי ורבנן באין לו בנים פגוונא דמייירי הברייתא, ולפ"ז אליבא דהלכתא בקלא דלא פסיק לחוד מפקינו בין מבעל בין מבעל באין לו בנים אבל ביש לו בנים לא מפקינו משניהם רק בעידי טומאה אבל בראיות הבעל בדבר מכוּעַר לא מפקי' דה"ז דומה לקלא דפסיק ואפי' בעידי כיעור מוכח דלא מפקי' מדקאמר הלכתא פנותי' דרב בקלא דפסיק משמע אפי' בעידי כיעור ואין לו בנים לא מפקי' ובייש לו בנים אפי' עידי כיעור וקלא דלא פסיק לא מפקי'.

אמנם קשיא טובא דרש"י גרים הני מתני' משמע דתרונייהו אתיא כרבי ולר' אמאי מהני אפסקי' אחר דהרי לדין אין חילוק בין אפסקי' ללא אפסקי' ואפי' אליבא דרבי פיון דאין חילוק בין בעל לבעל.

ודא דהוי קשיא לי' להרמב"ן בספר תולדת אדם ובס' הזכות ולכך פירש לשיטת רש"י דה"ק אב"א הא מתני' רבי היא דמפיק בעידי כיעור לחוד וממילא מוציאין מבעל בקול לחוד משום דזה דכנסה הנטען אלמויי אלמין' לקלא ואין לה עידי כיעור גדול מזה, ולפי שיטת הרמב"ן בדעת רש"י ס"ל לרבי דבקול לא מפקי' מבעל באין לו בנים רק בעידי כיעור ואין לו בנים ומבעל מפקי' בקול ואין לו בנים ואליבא דהלכתא לא מפקי' מבעל אלא בעידי כיעור וקלא דל"פ ואין לו בנים ומבעל היכא דלא אפסקי' אחר ואין לו בנים מפקינו בקלא דלא פסיק לחוד דכינון דכנסה הוי פנויסי' קלא דלא פסיק וע"כ.

אבל בקלא דפסיק ואפי' באין לו בנים לא מפקינו מבעל ובייש צו בנים לעולם לא מפקי' בין מבעל בין מבעל אפי' לא אפסקי' אחר כ"א בעידי טומא': והרשב"א נסתפק בדעת רש"י אי דס"ל דהא דאמרין הלכתא כרבי בקלא דלא פסק מייירי באין לו בנים ובעינו תרתי עידי כיעור וקלא דלא פסיק ובכה"ג מוציאין בין מבעל בין מבעל באין לו בנים ור' מייירי ג"כ כה"ג נסבר דבעידי כיעור לחוד מפקי' או דר' מייירי אפי' ביש לו בנים ואפ"ה בדבר מכוּעַר לחוד תצא וצ"ל לשיטתו דהא דקאמר אב"א הא מתני' רבי הוא דמחמיר בעידי כיעור מבעל אפי' ביש לו בנים ממילא באין לו בנים מחמיר עכ"פ להוציא בקדל"פ ואנן פסקינו הלכתא כר' בקדל"פ בין יש לו בנים ובין אין לו בנים.

ובדעת הרשב"א עיין מה שאכתוב לקמן: והשתא אבוא לבאר שיטת השאלות. והנה לפי נוסחת השאלותו' שלפנינו ז"ל אמר רב ובעדים אבל אקלא לא פיון דאבעל לא אסרי' לה דא"כ אתה מוציא לעז על בניו של ראשון ואי איכא עדים בדבר מכוּעַר וקדל"פ מפקי' לה בין מבעל בין מבעל דתניא רוכל יוצא כו' ואמרין הלכתא קשיא אהדי' ל"ק הא בקד"פ הא בקל"פ ואיכא עדים כרבי קד"פ כרב, ומלשון זה מבואר בין מבעל בין מבעל מפקינו בעידי כיעור וקדל"פ מוציאין אפי' יש לו בנים וכן פי' ברמב"ן.

וצריכין לפ' הסוגיא לפי שיטתם דנראה ממ"ש דא"כ אתה מוציא לעז כו' נראה דס"ל להלכה גם שינויא קמא דקדל"פ וליכא בנים מוציאין מבעל, ובזה שפיר יש לחלק בין אפסקי' אחר אמנם גם הלכתא אמת דבתרוני' מוציאין אפי' ביש לו בנים אף מבעל, וצריכין לפרש האבע"א דר' היא דלרב אף מבעל ואפי' אין לו בנים אין מוציאין בקול

אף דלא שׁיׁיף לעז ולגבׁי בוׁעל הׁוי מקמי נׁישׁואין מהטעם שׁפּתבתי לעיל: אַמנׁם ר' דמחמיר דאף בׁעידי פּיעור מוציאין מן הבעל ה"ה דמחמיר ג"כ בקול דמוציאין מן הנטען ואין לו בׁנים ולא אפּסקין אחר ונראה מדברי השאלתות דמוציאין מנטען בקדל"פ באין לו בׁנים משום דל"ק מודה רב בזה ואף דבאבע"א הברין אַתּיא רבין וילך פּסקי פּהך ברייתא אבּל בׁישׁ לו בׁנים לענין נטען או בעל אפי' באין לו בׁנים בעינו עידי טומאה כרב או ע"כ וקדל"פ ואז מוציאין אפּילו מבעל ובוׁעל אפי' ישׁ לו בׁנים וה"ק בקדל"פ פּרבי דהיינו בהא לחוד מוציאין מנטען באין לו בׁנים ואם ישׁ עמו ע"כ מוציאין אף אם ישׁ לו בׁנים או מבעל דלדין אין חילוק בין ישׁ לו בׁנים לאין לו בׁנים וקלא דפּסיק כרב ר"ל לחוד נדאי לכ"ע אין מוציאין אפי' לר' רק דאפי' עם עידי פּיעור דס"ל לרבי דמוציאין עם קד"פ אין פּסקינן בזה כרב דלא מהני דהיינו בׁישׁ לו בׁנים או לענין בעל דהרי בׁעידי פּיעור גרידא מוציאין מן הנטען דהא עידי פּיעור עדיף מקדל"פ הןכפּל הדבר ובקד"פ כרב קאי אבעל או לנטען ובׁישׁ לו בׁנים דבעינו עידי טומאה ובהא ס"ל לרב אפי' לל"ק דאין מוציאין ושׁיׁיף שפיר לומר כרב משום דבין לל"ק ובין לל"ב ס"ל לרב הכי, אבּל בנטען לא שׁיׁיף לומר כרב דהרי ללישנא קמא ס"ל לרב דמוציאין וזה מזקקדק מאד בדברי השאלתות שהביא לישנא קמא דרב דלא מפּקינן מנטען בקלא משום לעז בׁנים שׁל ראשון משמע באין לו בׁנים מוציאין, וגם הביא הפּסק הלכה דבתרתי מוציאין בין מבוׁעל בין מבעל אף בׁישׁ לו בׁנים אַמנׁם קשׁיא קצת דלא הביא האי דינא דדבר מכוּנע לחוד דג"כ מוציאין מנטען באין לו בׁנים, ואולי ס"ל דאע"ג דלרבי דבר מכוּנע לחוד עדיף מקלא לחוד אעפ"כ לדין עידי פּיעור לחוד לאו פּלום וקלא עדיפא וכ"ש לגבׁי בוׁעל דאלמויני אלמין לקלא זה עדיף מעידי פּיעור, נמצא פּסקן שׁל דברים אלו לפי גּוּסחא זו מבעל אע"ג דאין לו בׁנים ומבוׁעל בׁישׁ לו בׁנים מוציאין בעידי פּיעור וקלא דל"פ ומבוׁעל בחד מנייהו: וזה כמ"ש הרמ"א בהג"ה זולת במה דמחלק גבׁי בעל דנקא באין לו בׁנים ובשאלתות לא נמצא החילוק גבׁי בעל לפי גּוּסחא זו ישׁ חילוק בין אפּסקי או לא גבׁי בוׁעל ואין לו בׁנים.

אבּל מה נעשה דמדברי פּל הפוסקי לא מצאתי שׁיפּרשו דברי השאלתות כמ"ש ולחלק לענין בוׁעל בין ישׁ לו בׁנים או אין לו בׁנים. וכן מוכח מדברי הרמב"ן והרשב"א שהקשו מרב נחמן דהוציאווהו תנן דהיכי משפּחת דמוציאין מנטען ואין מוציאין מבעל ואם איתא הא משפּחת לה בקול ואין לו בׁנים כמש"ל: והנה הרמב"ן פּירש דברי השאלתות דהא דפּסק הלכה פּרבי בקלא דל"פ בין אין לו בׁנים ובין י"ל בׁנים דלעולם בעינו תרתי ואין חילוק בין בעל לבוׁעל.

אַמנׁם בזה חלק עליו וס"ל דבׁישׁ לו בׁנים בעינו עידי טומאה והפּסקנא הוא דנקא באין לו בׁנים ופּירש הסוגיא אליבא דשאלתות הני מתניתא רבי היא ולר' בכיעור לחוד מפּקינן אפי' מבעל ומנטען מוציאין בּכּל דהו וצ"ל דכוננת הגמ' פּינן דחזינן דר' מחמיר כ"כ י"ל דהנהך ברייתא אתי' כר' דמחמיר ג"כ בנטען ומפּקינן מיני' בקלא ואין לו בׁנים ואנן ס"ל דבעל ונטען שׁנה וכמש"ל ועוד כתב דגרסי' הא מתניתא דאין לו בׁנים אַתּיא כר' ואין חילוק בין בעל לבוׁעל לעולם רק בין ישׁ לו בׁנים לאין לו בׁנים בין בבעל בין בבוׁעל אבּל מתניתין דאפּסקין אחר אתי' פּרבנן.

אָמַנְם לַפּ"ז ע"כ יֵשׁ חִילוּק בֵּין יֵשׁ לֹא בָּנִים לְאִין לֹא בָּנִים וּלְכַף כְּתַב הַרְמַב"ן עַל הַשְּׁאֵלֹתוֹת דְּאִינוּ מְחַלֵּק בְּכַף, וְאַף לְתַרוּצָא קַמָּא דְּהַרְמַב"ן אֶפְתִּי מִשְׁמַע דְּבַרְיֵיתָא מְחַלֵּק בֵּין יֵשׁ לֹא בָּנִים לְאִין לֹא וְאַתְּל' כַּר' וְאַנְן פְּסָקִי כְּנֹתִי בְּקֵלָא דְלֹא פְּסִיק מִשְׁמַע דְּקָאֵי עַל אִין לֹא בָּנִים וְלִכְּן הִסְכִּים דְּבָאִין לֹא בָּנִים בְּעַל וּבֹעֵל שְׁוֹנִין וּמוֹצִיאִין בְּתַרְתִּי וּבִישׁ לֹא בָּנִים בְּעֵינֵן עַדִּי טֹמְאַה: וְהַרְשָׁב"א הַשְּׁוֹה דַּעַת רַש"י לְדַעַת הַשְּׁאֵלֹתוֹת וְנִסְתַּפֵּק בְּדַבְרֵיהֶם כַּמ"ש לְמַעְלָה: וְשִׁיטַת רַבִּינוּ תָּם וְשִׁיטַת ר"מ שְׁוֹנִין בְּדַעַת הַשְּׁאֵלֹתוֹת זֹלַת דַּר"מ הוֹסִיף דְּבַעֲיֵנּוּ קַדְל"פ עִם רְאִיוֹת הַבְּעַל אָמַנְם לְפָרֵשׁ הַסּוּגָא לְפִי דְּבַרְיֵיהֶם קָשָׁה מְאֹד וְהִנֵּה לְכַאוּרָה נִלְעַנ"ד לְפָרֵשׁ לְשִׁיטַת ר"ת דְּרַב מִיָּרִי בְּעֵינֵי פִּיעוּר וְלֹא מִשׁוּם דְּעַדִּי פִּיעוּר כְּעַדִּי טֹמְאַה מִמֶּשׁ רַק כִּינּוּ דְּעַדִּי פִּיעוּר יִתְפָּרֶסֶם הַקּוֹל וְאִכָּא לְעַז טְפִי וּמוֹצִיאִין אֶפְי' מִבְּעַל אֶפְי' יֵשׁ לֹא בָּנִים לְלִישְׁנָא קַמָּא וּבְקוֹל בְּלֹא עֵדִים בָּאִין לֹא בָּנִים וְלֹא אֶפְי' אֶפְי' בָּאִין לֹא בָּנִים אִין מוֹצִיאִין רַק בְּעֵינֵי פִּיעוּר וּר' מִפִּיק בְּקוֹל בָּאִין לֹא בָּנִים וּלְכַף בְּרֵייתָא ר' הִיא, וּלְפ"ז הָא דַּס"ל הִלְכְּתָא כְּנֹתִי דַּר' בְּקַדְל"פ הִינּוּ בָּאִין לֹא בָּנִים וְהִלְכְּתָא כְּנֹתִי דְּרַב בְּעֵינֵי פִּיעוּר אֶפְי' בִּישׁ לֹא בָּנִים.

וּמ"ש ר"ת וּמִיָּהוּ בְּבַעַל שְׁרָאָה דְּבַר מְכֻוֹר וְכו' נִלְעַ"ד כְּנֹתִי דְּהוּי קָשָׁא לִי מַנ"ל דְּפִלְגִי ר' וְרַבִּנּוּ דְּהָא אַעג"ב דְּפִשְׁטִי דְּלִישְׁנָא דְּבַרְיֵיתָא מִשְׁמַע דְּלִכָּא עֵדִים רַק רְאִיוֹת הַבְּעַל כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ, אֶפְתִּי אִכָּא לְמִימַר דְּבַרְיֵיתָא הַבְּעַל כְּעַדִּים דְּמִי דְּשׁוּיָא אַנְפְּשִׁי חַד"א וְלָזָה כְּתַב ר"ת דְּבַאֲמַת בְּעַדִּים גּוּפָא אִין הַטַּעַם מִשׁוּם דְּהוּי מִמֶּשׁ עַדִּי טֹמְאַה רַק מִשׁוּם שְׁנַתְפָּרֶסֶם הַקּוֹל אָמַנְם לְפִי לְשׁוֹן הַמְּבֹרָךְ בְּדַבְרֵי ר"מ מִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְּעֵינֵי פִּיעוּר הוּי כְּפַתַח פְּתוּחַ וּכְעֵינֵי טֹמְאַה מִמֶּשׁ א"כ הַדּוּק"ל אֶמְאִי לֹא נִימָא שְׁוִיָא אַנְפְּשִׁי חַד"א (וְרֵאִיתִי לְהַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ בְּסוּגָא דַּכ"פ שְׁכַתְבַּת מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְדַרְבְּנֵן וְאֶפְתִּי טַעְמָא לֹא יִדְעָנָא מַה חִילוּק יֵשׁ בְּזָה וְלִדְעַתִּי פְּשׁוּט דְּגַם בָּא סוּר דְּרַבִּנּוּ שִׁינְיָה לֹא מִרְשָׁא חַד"א וְאוּלַי כִּינּוּ לַמ"ש בְּבָנִים דְּבַרְיֵיתָא הַבְּעַל לֹא גְזַרְוּ חֲכָמִים כְּלָל) וְאַפְּשָׁר דְּלֹא דוּקָא קְאָמַר דְּדַמְיָא לְפ"פ זֹלַת רַבִּנּוּ הַחֲמִירוּ לְשׁוּיָהוּ כְּעֵינֵי טֹמְאַה (וְאַפְּשָׁר דְּזָה כְּנֹתִי הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ) וּר' ס"ל דְּבַרְיֵיתָא הַבְּעַל הַחֲמִירוּ לְחֹד וְאַנְן ס"ל דְּבַעֲיֵנּוּ עוֹד קַדְל"פ אָמַנְם עַכ"פ לְפַמ"ש לְמַעְלָה מִשְׁמַע דְּהָא דְּפִסְקִינֵן כַּר' בְּקַדְל"פ מִיָּרִי בָּאִין לֹא בָּנִים וּבְדַבְרֵי הַשְּׁאֵלֹתוֹת א"א לְפָרֵשׁ כֵּן דְּמִלְבַד מַה שֶׁהַקָּשָׁה הָרֵא"ש קָשָׁה עוֹד דַּא"א לֹא מִרְשָׁא דַּא"א אוֹ קְאָמַר דְּהַרִי עֵינֵי פִּיעוּר וּקְלָא דַּל"פ אִינְם שְׁוִים דְּבַעֲינֵי פִּיעוּר מוֹצִיאִין אֶפְי' בִּישׁ לֹא בָּנִים וּבְקַדְל"פ דוּקָא בָּאִין לֹא בָּנִים וְהִי נִרְאָה לִינִישׁב דְּנִדְאִי ר' מִיָּרִי אֶפְי' בִּישׁ לֹא בָּנִים רַק דַּס"ל דַּר' וְרַבִּנּוּ אַבְעַל וּבְנִטְעֵן כְּמִבְּנֹאֵר בְּדַבְרֵי הַר"ת וְלְכַאוּרָה קָשָׁה דְּמַה מְהַנִּי רְאִיוֹת הַבְּעַל לְגַבִּי נְטַעֵן דְּבַשְׁלָמָא לְגַבִּי בְּעַל שְׁוִיָא אַנְפְּשִׁי חַד"א אֶבְל לְגַבִּי נְטַעֵן לֹא שִׁינְיָה זָה וְצ"ל דְּלִכְּן מִן הַנְּטַעֵן מוֹצִיאִין מִשׁוּם דְּהוֹצִיאוּהָ מִבְּעַלָּה וְהוּי קְלָא דְּמַקְמִי נִישׁוּאִין לְנִטְעֵן וְאִי כַּמ"ש לְעֵיל דַּז"א דְּהָא כִּינּוּ דְּמוֹצִיאִין מִבְּעַל א"כ מִמִּילָא אִכָּא לְעַז בָּנִים וּמִבְּעַל צְרִיכִין אָנוּ לְהוֹצִיאָה מִשׁוּם דְּשׁוּיָא אַנְפְּשִׁי חַד"א.

אָמַנְם אָנּוּ ס"ל דְּאִין מוֹצִיאִין מִבְּעַל א"כ אִכָּא קְלָא בְּהַדְּנִי מִשׁוּם דְּלֹא ס"ל שׁוּיָא אַנְפְּשִׁי חַד"א. אָמַנְם מְכַל זָה דְּבַרְיֵיתָא הַשְּׁאֵלֹתוֹת א"א לִינִישׁב מִפְּחַ זָה, סוּף דְּבַר דְּבַרְיֵיתָא.

ר"ת ור"מ אי אפֿשר לעמוד על פּונָתם בפי' פּונָת השאלות אי ההלכתא מיירי בַּיָּש לֹא בָּנִים אוּ בָּאִין לֹא בָּנִים: וְשִׁיטת הָרָא"ש בְּכּוֹנֵנַת הַשְּׁאֵלֹתוֹת דְּרַב מִיירי בְּעֵידי טוֹמָאָה וְרַבֵּי מִיירי בְּעֵידי פִּיעוֹר, אָמְנָם אֶפְתִּי רַבֵּי גּוֹפֵא מִיירי בָּאִין לֹא בָּנִים וּא"כ גַּם הָא דְּפִסְקִינָן הַלְכְּתָא כְּרַבֵּי בְּעֵידי פִּיעוֹר וְקָלָא דל"פ דְּנֻקָא בְּלֹא בָּנִים פְּמִבְּנֵי בְּרִייתָא וּבַכַּה"ג ס"ל דְּהוּי בְּעֵידי טוֹמָאָה אָבֵל בַּיָּש לֹא בָּנִים אֶפְי' בְּתַרְנוּיָהוּ אִין מוֹצִיאִין אָבֵל לְשׁוֹן הַשְּׁאֵלֹתוֹת לֹא נִרְאָה כּוֹ כַּמ"ש לְמַעַלָּה אָמְנָם יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבְעֵידי פִּיעוֹר וְקָלָא דל"פ פִּינֹן דְּמִפְּקִינָן וּא"כ אָף יֵשׁ לֹא בָּנִים מוֹצִיאִין וּבְקָלָא לְחוּד מוֹצִיאִין בָּאִין לֹא בָּנִים וּכ"ש בְּדָבָר מְכֻנָּע לְחוּד וְהָא דְּקָאָמַר הָא מִתְּנִיתִין רַבֵּי הִיא הִינּוּ דְּמוֹצִיאִין מִבְּעַל בְּדָבָר מְכֻנָּע, וּא"כ עֵידי פִּיעוֹר הִינּוּ עֵידי טוֹמָאָה וּא"כ מִתְּנִי' מִיירי לְעוֹלָם בְּלֹא עֵידי פִּיעוֹר רַק בְּקָלָא דְּפִסִּיק וּמוֹצִיאִין מִנְּטַעֵן דְּאֵלְמִי' לְקָלָא בַּד"א בָּאִין לֹא בָּנִים, וְאִם בָּאוּ עֵידי טוֹמָאָה הִינּוּ עֵידי פִּיעוֹר מוֹצִיאִין אָף מִבְּעַל וּכ"ש מִבְּעַל אָף בַּיָּש לֹא בָּנִים וְאָף ס"ל דְּכִיעוֹר לְחוּד לֹא מִפְּקִינָן רַק מִבְּעַל בָּאִין לֹא בָּנִים וּבְתַרְנוּיָהוּ מִפְּקִינָן אָף מִבְּעַל וּא"כ אִין בְּעַל וּבְעַל שׁוֹיִן.

אָמְנָם רַבֵּינוּ הַטּוֹר פֶּתַב בְּשֵׁם הָרָא"ש דְּאָף בְּשִׁנְיָהֶם אִין מוֹצִיאִין אָלָא בָּאִין לֹא בָּנִים אִז מוֹצִיאִין בֵּין מִבְּעַל בֵּין מִבְּעַל וּלְעוֹלָם שְׁנֵיָהֶם שׁוֹיִן וּא"כ צ"ל דְּמִפְּרֵשׁ דְּבְרִייתָא רַבֵּי הוּא בָּאִין לֹא בָּנִים וְהִיא הִיפּוֹ דְּבְרֵי הַשְּׁאֵלֹתוֹת: וְרִאִיתִי לְהַנְיָמוּקֵי יוֹסֵף שְׁפִי' תִּצָּא דְּמַצָּנָה לְהוֹצִיאָה שְׁהִיא בְּכָלֵל יוֹצֵאת מִשׁוּם שֵׁם רַע וּא"כ צ"ע מֵאִי רֵאִי' מִיִּיתִי בַּגְּמֵ' דְּמוֹצִיאִין מִן הַנְּטַעֵן.

אָמְנָם רִאִיתִי בְּסוֹף דְּבְרֵי שְׁהֵרִיטְבָ"א כ' דְּבָר מְכֻנָּע דְּמִיָּא לְקָלָא דְּלֹא פִּסִּיק וְאִתְּחַזַּק כַּב"ד וּלְבַעַל הוּי בְּתַר נִישׁוּאִין וּלְבְּעַל הוּי קָמִי נִישׁוּאִין. אָמְנָם לַפ"ז צ"ל דְּהִכִּי מִיִּיתִי רֵאִי' פִּינֹן דְּחֻזִּין דַּר' ס"ל תִּצָּא שְׁלֹא בְּכַתּוּבָה וּא"צ הַתְּרָאָה כְּדִמְשַׁמַּע בִּירוּשְׁלַיִם וּכ"פ בְּרַמְבַּ"ם א"כ מִמִּילָא ע"כ צ"ל מִשׁוּם דְּרַגְלִים לְדָבָר שְׁזִינְתָה וּלְכַף הוּי פְּקָלָא דְּלֹא פִּסִּיק אָבֵל לְרַב דִּינָה פְּשָׁאָר עוֹבְרַת עַל דַּת וְצָרִיכָה הַתְּרָאָה וּלְפִירוּשׁוֹ צ"ל הָא דְּאִמְרִינָן הַל' פְּנוּתִי דַּר' בְּקָלָא דְּלֹא פִּסִּיק הִינּוּ דַּס"ל לְגַמְרֵי כְּרַבֵּי דְּבְעֵידי פִּיעוֹר לְחוּד אוּ קָלָא דל"פ לְחוּד מוֹצִיאִין מִן הַנְּטַעֵן בָּאִין לֹא בָּנִים.

אָמְנָם לְעַנְיָן אֶפְסְקִי אַחַר אִין חִילּוּק וְאָף דְּהֵרִיטְבָ"א פֶּתַב אַח"כ דְּנִטְעָן אֶלְמוּנֵי אֵלְמִי' לְקָלָא מ"מ מְוִכָּרַח דְּכַתַּב כּוֹ לְרַוּוּחָא דְּמִילְתָא דְּהֵרִי בְּלֹא הָאִי טַעְמָא פִּינֹן דְּהוּא קָלָא מְקַמֵּי נִישׁוּאִין אִם פְּנִס יוֹצִיא וְעוֹד דְּהֵרִי בְּרוּצָה לְהַחֲזִיר כַּתַּב הַטַּעַם דְּקִים לִי' בְּקָלָא דְּלִיתָא וּא"כ שׁוֹב א"צ לְסַבְּרָא דְּאֶלְמוּנֵי אֵלְמִי' דְּכִינֹן דְּכָל שְׁלֹא אָמַר קִים לִי' בְּקָלָא דְּלִיתָא מִמִּילָא אֲסוּרָה: שׁוֹב רִאִיתִי דְּנִרְאָה פְּנוּנַת הֵרִיטְבָ"א דְּקָלָא דְּלֹא פִּסִּיק לְחוּד אִין מוֹצִיאִין אַא"כ אִיפָּא עֵידי פִּיעוֹר שְׁהוֹגְבָה כַּב"ד וְאִז הוּי הַחֲזוּק כַּב"ד וְלֹא קוּל הַבְּרָה דְּהוּי עֵידי פִּיעוֹר כְּמוֹ רַגְלִים לְדָבָר כְּמוֹ גְּרוֹת דּוּלְקוֹת גְּבִי קְדוּשִׁין, וְאֶפְשָׁר דְּבְעֵינָן נְמִי לֹא אֶפְסְקִי אַחַר דְּכִינֹן דְּאֵלְמִי' לְקָלָא חִיִּישִׁין הָא לֹא אֶפְתִּי לֹא הוּי קוּל מְמֵשׁ וְכֵן מְשַׁמַּע בַּנ"י.

וְהָא דְּכַתַּב דְּעֵידי פִּיעוֹר הוּי פְּקָלָא דְּלֹא פִּסִּיק וְאִתְּחַזַּק כַּב"ד אִין הַפְּנוּנָה דְּמִיירי בְּעֵידי פִּיעוֹר וְקָלָא דְּפִסִּיק רַק עֵינְקַר הַדְּיוּק קָאִי עַל אִתְּחַזַּק כַּב"ד וְכֵן מוֹכַח מִהַנְּ"י שְׁפִירֵשׁ כּוֹ לְדַעַת הָרִי"ף דַּס"ל דְּאָף מִנְּטַעֵן בְּעֵינֵין תְּרַתִּי, וְעֵינֵין צ"ע דְּמִלְשׁוֹן הֵרִיטְבָ"א מְשַׁמַּע דְּבַחְדָּא מוֹצִיאִין: סִימָן לֹא תְּשׁוּבָה לְהַרְבּ דַּק"מ בְּרֵאד הַגָּה בְּנִידוּן הַשְּׁאֵלָה אֶשֶׁר מְסַר לִי מַעַכ"ת מַק"ק קַרְעַמְנִיץ.

בדעתי הי' לבא באַרנפּה וְלַקְחַתְפָּנַאי לַעֲצָמַי לְפָרְקִים, אַחֲרֵי שְׂאִין נְחוּץ לְהַשִּׁיב שְׂאִין הַלְכָה לַמַּעֲשֶׂה. דְּלַמַּעֲשֶׂה פְּשׁוּט כְּדַבְּרֵי מַעַכ"ת, אָמְנָם אֶתְמוּל הַגִּיעַ לְיַד תְּשׁוּבַת מַעַכ"ת בְּעֶסֶק עֲגוּנָה וְהִיא הַלְכָה לַמַּעֲשֶׂה וּמִן הַהִכָּרֵס לְהַשִּׁיב מִיָּד, לְזֹאת אֶמְרָתִי שְׁלֵא לַעֲבֹר עַל כָּל תְּאַחֵר גַּם לַתְּשׁוּבָה הֶרְאִישׁוּנָה, אָמְנָם לֹא אָבּוּא בְּאַרְנֶפֶה זׁוּלַת מַה שְׁיֵישׁ לַעֲיִין בְּדַבְּרֵי מַעַכ"ת: א) מַה שְׁפָתַב מַעַל' שְׁהַמִּילְדוֹת אוֹמְרוֹת שְׁהַנְּוִלְדוֹת הֵמָּה כִּבְנֵי תִשְׁעָה בְּאַיְבְּרִיהֶם וּבְכַחֵם יָפָה כְּתַב מַעַל' שְׂאִין לְחוּשׁ לְדַבְּרִיהֶם וְכֵן מְבֹאָר בְּהַדְלָ' בְּתִשׁוּ' הַב"ח הַיִּשְׁיָנִים שְׁאַלָה ק': ב) וּמ"ש מַעֲלָתוֹ בְּעֵנֵן נְאֻמָּנוֹת הַמִּילְדוֹת, לֹא יַדְעָתִי לְאַיְנָה צְנוּרָה הָאֲרִיף כֹּל כִּי דָאֵטוּ עַד הַשְׁתָּא לֹא יַדְעִינוּ דְאִין דְּבַר שְׁבַעְרָנָה פְּחוֹת מְשֻׁנִּים כְּשֶׁרִין וְגַבִּי חִי' כְּשִׁישׁ בְּלֹא עֲדוּתָה סִפְק מְמַזְרִים דְּהָרֵי יֵשׁ בְּכָאן כְּשֶׁרִים וּפְסוּלִים וְהִיא אֵינָה רַק מְבַרְרַת מִי הַכְּשֶׁר וּמִי הַפְּסוּל, וַיֵּשׁ לְנוּ בְּזֵה דְבָרִים וְאִין פֶּאן מְקוּמוֹ, וְאַף גַּם זֶה אֵינָה נְאֻמָּנָת אֲלֵא מְפָנֵי הַתְּקָנָה כְּמְבֹאָר בְּהַר"ן.

וְאַפִּי הָאֵם אֵינָה נְאֻמָּנָת עַל בְּנֵה שְׁהוּא מְמַזְר ק"ו הַמִּילְדָת, (וְאִין מוֹצִיאִין הָאֲשֶׁה עַפ"י נְשִׁים וְאַף עַל וְלָד זֶה מְמַזְר אֵינָם נְאֻמָּנִים זׁוּלַת הֵתָם מִיָּרֵי שְׁיֵישׁ כְּאֵן מְמַזְר וְדָאִי וְהֵם מְגַלִּין שְׁנֵה הוּא הַמְמַזְר אֲבָל אִם כֹּלְוֹן בְּחֻזְקַת כְּשֶׁרִים אֵינָם נְאֻמָּנִים לְשׁוּיָא מְמַזְר וְאַפִּי הָאֵם אֵינָה נְאֻמָּנָת עַל בְּנֵה לׁוֹמֵר שְׁהוּא מְמַזְר ק"ו הַמִּילְדָת כְּשִׁאֲמוּ מְכַחֵשְׁתָּהּ, וְלֹא עוֹד שְׁאַיְנָה מְעִידָה זׁוּלַת בְּאֻמְדָן דַּעַת כַּמ"ש מַעַכ"ת).

אָמְנָם בַּנ"ד אֵילוּ הִי דְבַרֵי הַמִּילְדָת בְּרוּרִים לֹא הֵיִינוּ צְרִיכִין לְבּוֹא מְטַעַם עֲדוּת זׁוּלַת מְטַעַם מִילְתָא דַּעֲבִידָא לְאַגְלוּיֵי דְאֶמְרִינוּ לִי שְׁלַח וְאַחֲוֵי בְּמְבֹאָר בְּקַדוּשִׁין דְּרַף ס"ו וּבִי"ד סִימָן קכ"ו וְהֵתָם אִפִּי בְּדַבְּרֵי שְׁבַעְרָנָה עֵינֵן בְּתוֹס' רִי"ד שְׁם וְדַבְּרֵי זֶה אֲשֶׁתְּמִיטְתִּי לְהַגְאֹון בְּעַל נוֹדַע בִּיהוּדָא, וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מְגִיטִין דִּיצָא לָהּ שְׁם מְזֻנָה דְקָאֲמַר רַבָּא כְּרִיב"ן דְּבַעְרָנָה בְּעֵינֵן דְּבַר בְּרוּר וְהֵתָם מִיָּרֵי בְּעֵינֵן זׁוּנָה לְכַהֵן: ג) וּמ"ש מַעֲלָתוֹ דְאֶף בְּפְרוּצָה לֹא אֲזַדָּא לָהּ חֻזְקַת כְּשֶׁרוֹת וְהַבִּיא רָאָה מִיצָא לָהּ שְׁם מְזֻנָה בְּעִיר, רֵאִי' זֹו יֵשׁ לְדַחוֹת דִּי"ל דְאֶף דְחֻזְקַת כְּשֶׁרוֹת אֲזַלָּא אִפְתִּי אִיכָּא חֻזְקַת הֵיטֵר לְכַהֵנָה שְׁהוּא כְּמוֹ חֻזְקַת הֵיטֵר לְבַעֲלָהּ: ד) וּמ"ש דְאִין לְחַלְקֵי בֵּין פְּרוּצָה פַּעַם א' לְרַגְלָהּ הַרְבֵּה, לׁוֹמֵר דְרַגְלָהּ בְּפְרִיצוֹת הִיא יוֹמֵר גְּרוּעַ, וְהַבִּיא רָאָה מ"ש אִפִּי הוֹצִיאָה בְּעִידֵי כִיעוּר וְזֶה יוֹמֵר חֲמוּר מְקַלָּא דְלֹא פְּסִיק עַכ"ל.

וְלֹא יַרְדֵּתִי לְסוּף דַּעַתוֹ מְלַבֵּד כִּי אִין רֵאִי' מְקַלָּא דְלֹא פְּסִיק לְרַגְלָהּ בְּפְרִיצוֹת וְגַם אִין רֵאִי' מְעִידֵי כִיעוּר לְקַלָּא דְלֹא פְּסִיק, וּמַל' ר"ת שְׁהַבִּיא הָרֵא"ש בִּיבְמוֹת ד"ד מְשַׁמַּע דְקַלָּא דְלֹא פְּסִיק עֲדִיר, אָמְנָם מְלַבֵּד כֹּל זֶה מְשֻׁם רֵאִי' לְהִיפּוֹף דְלִפִּי הַנְּחָה שְׁהַנִּיחַ מַעַכ"ת דְלַכְּוֹ מוֹתֵרַת לְכַהֵן מְפָנֵי שְׁיֵישׁ לָהּ חֻזְקַת כְּשֶׁרוֹת, א"כ מוֹכַח דְבְקַלָּא דְלֹא פְּסִיק אֲזַדָּא לָהּ חֻזְקַת כְּשֶׁרוֹת דְּהָרֵי הַרְמַב"ם פָּרַק ט"ו הַלְכָה ד' מַה' א"ב כְּתַב א"א שְׁיֵיצָא עָלֶיהָ קוּל שְׁהֵיטָה זׁוּנָה תַּחַת בְּעֲלָהּ כו' כו' חוֹשְׁשִׁין מְשׁוּם זׁוּנָה, הָרֵי מְבֹאָר דַּע"ג דְּבַעֲדֵי כִיעוּר לֹא חֵיִישִׁינוּ בְּקוּל חֵיִישִׁינוּ, וְאַף לְמֵאֵי שְׁחִילְקוּ הָאֲחֲרוּנִים דְמְרַנְנִים אַחֲרֵיהֶּ גְרַע טְפִי, חֲדָא לְפִי מַעַל' דְמְדַמָּה נ"ד לִיצָא עָלֶיהָ קוּל שְׁם מְזֻנָה בְּעִיר א"כ מֵאֵן לִימָא לֹן דְהִכָּא לֹא מְקַרֵי מְרַנְנִים אַחֲרֵי דַאֲסוּרָה לְכַהֵן, וְעוֹד דְהֵתָם מְחִמִּירִין בְּפְרוּצָה בְּיוֹמֵר א"כ ע"כ אֲזַלָּה לָהּ חֻזְקַת כְּשֶׁרוֹת שְׁפִירֵשׁ מַעַל', אֲבָל יֵשׁ לְדַחוֹת דְאֶף בְּמְרַנְנֵין אַחֲרֵי כְּתַב הַב"ש דְאִין הַכְּהֵן חוֹשֵׁשׁ רַק לְכַתְחִילָה אֲבָל בְּדִיעֻבַּד לֹא יוֹצִיא.

וצ"ל הטעם אע"ג דגבוי פהו הוי קלא דקודם נשואין משום די"ל הרינון משום פריצות
ובפרוץ פיותר הוא ג"כ רק לכתיחלה, אכל לפ"ז לא הי' למעכ"ת להביא ממרחק לחמו
דמרנגין אחר' עצמו הי' לו להביא ראי' דאפי' במרנגין ופרוץ פיותר לא ממרנגין רק
לכתיחלה.

אמנם דבריהם תמוהין דהרי אורו בגמרא על דברי רבא דאמר יצא לה שם מזנה בעיר
אין חוששין לה לימא כתנאי דר"ע סבר משישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה תצא ור"י ב"נ
חולק דא"כ לא הנחת בת לא"א כו', ומבואר דרבא דרבא כריב"נ ס"ל הרי דמתיר בפירוש
משישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה וקרא יראה שנה קצה הגדר מהכל מרנגין אחר'
ועיין בתוס' במס' סוטה דף ד"ז ד"ה דומה דגם מדבריהם מבואר דדומה בכה"ג מייירי,
ויותר מזה מבואר בפ"י המשניות להרמב"ם ריש פ"ו דמסכת סוטה וברמב"ם הלכות
סוטה פ"ב, הרי מבואר דביצא לה שם מזנה אפי' בהכל מרנגין אין חוששין לה, והב"ח
תירץ דבפנויה אין חוששין והיינו דינא דרבא משום דבפריצות בעלמא מוציאין עליה
קול, משא"כ בסימן ו' מייירי באשת איש דאין מוציאין קול משום פריצות אלא בזנות
ממש, והב"ש השיג עליו, ועיין בתו' שם ובחידושי רשב"א.

ויראה דלק"מ דמייירי בקלא דמקמי נישואין ובשעת הקול פנוי' היתה וכן כ' הרשב"א
בחידושי (אמנם דברי הרשב"א צ"ע קצת ויתבאר לקמן) אמנם הב"ח בעצמו חזר בו
בתשובה נאני כתבתי דיש לחלק בין יצא עלי' שם מזנה דמשמע דקורין אותה זונה
דאיכא למיתלי משום פריצות קורין לה הכי וכן נראה מלשון רש"י והראב"ד משא"כ
בקול זנות ממש כגון קלא דפלוני שמע מפלוני שמצאה עם נואף כדרך המנאפים באופן
דא"א למיתלי בפריצות וזהו ענין דומה דסוטה, וכן ע"כ מוכח ביבמות סוף פרק ב' דהרי
רש"י, ו"ל ס"ל בקלא דלא פסיק לחוד מוציאין אותה אף מבעל וכן מוכח מלשון רש"י
ביבמות דף צ"ב ובגיטין שם דפי' רש"י קלא דמקודם נישואין היינו שיצא עלי' קול
שהיא גרושה או זונה, א"כ ע"כ מייירי באופן שאי אפשר למיתלי בפריצות וכן מוכרח
לפרש סוגיא דיבמות סוף פרק אלמנה לכ"ג וכן מוכרח מסוגיא דסוטה דאל"ה לא הי'
צריכין התו' לפרש דמייירי בקלא דפסיק דבלא"ה תלינן בפריצות, ובאמת דברי התוס'
דשם בלא"ה צריך לעיין והמש"ל פירשו בכהו, אמנם לא נהירא דא"כ למה להו להביא
פאן מיבמות דתפוק לי' דהוי קלא דמקמי נישואין דלגבי פהו דתצא, ויש לנו בזה אריכות
דברים בסוגיא זו ולא יכילם קונטרס: גם דברי רש"י צ"ע במ"ש פותי או ממזר דלמה
לן פותי או ממזר תפוק לי' דמייירי באשת איש דהרי טעמא משום דרוב בעילות אחר
הבעל.

ורציתי להביא מרש"י זו ראי' לדברי מהרי"ו דתלינן בכותי ולפי' רש"י להיפך דהוי
קשי' לי דאמאי קרי לה טפה פסולה ת"ל דהוא ספק ממזר פיון דליתא לדומה קמו, לכך
פירש"י דיש להסתפק שמה מכותי ואינו ממזר והוי ספק ספיקא דשמה מבעל ואם אינו
מבעל שמה מכותי ואינו ממזר או שמה מישראל והיא ממזרת ולכך לא כתב רש"י
ממזר רק ממזר, אכל עדיין אינו מדוקדק דה"ל למימר ממזרת וצ"ע.

ועוד לנו פלפול ארוך בסוגיית הגמרא אמאי דקאמר תני בת דומה. גם ברש"י ותוס' שם
אמנם עדיין לא יצאתי ידי חובתי דאף שהדבר ברור כמ"ש וא"א שיהא חולק ע"ו היכא

שְׁהַקוּל עַל זְנוּת בְּרוּר לֹא תִלְיֵנוּ בְּפְרִיצוֹת אֶפְתִּי קוֹשֵׁי לִי הֵא דְאָמַר בְּגִיטִין דְּרַבָּא כְּרִיב"נ
עַל הָא דְכְּתַב הֶרְשֶׁבֶ"א וְנ"י בִּיבְמוֹת וְהֶרִיטְב"א בְּסוּף קִידוּשֵׁין הֵבִיא רַאִי דְאִין מוֹצִיאִין
אִשָּׁה מִבְּעֻלָּה רַק בְּעֵינֵי טְוִמָּאָה וְלֹא בְּקִלְא דְלֹא פְּסִיק וְעֵינֵי פִּיעוּר מִדְּרִיב"נ וְאִי ס"ד
דְּטַעֲמָא דְרִיב"נ כְּטַעֲמָא דְרַבָּא מְשׁוּם דְּפְרִיצוֹת בְּעֻלְמָא חֲזִי לָהּ אֲבָל קוֹלְזָנוֹת מְמַשׁ תַּצָּא
מִפְּהֵן אִפִּי בְּדִיעֻבָּד א"כ מֵאִי רְאָהָה יֵשׁ מְרִיב"נ דְּלִגְבֵי בְּעַל אִין מוֹצִיאִין אֲלֵא בְּעֵינֵי
טְוִמָּאָה, וּבְלֵא"ה דְּבְרֵי הֶרְשֶׁבֶ"א צ"ע שְׁפִי בְּחִידוּשֵׁיו הֵאֵי פְּלוּגְתָא דְרִיב"נ וְר"ע כְּפִי
הַתּוֹס' דְּמִינֵי בְּקִלְא דְמַקְמֵי נִישׁוּאִין לְגַבֵּי כִּהֵן וּמַקְמֵי הֵכִי הֵבִיא דְבְרֵי הֶרְאָב"ד שְׁהַקְשָׁה
וְכִי ל"ל לְרִיב"נ וְאֵלוּ יוֹצְאוֹת שְׁלֵא בְּכַתְּוָבָה מְשֻׁמַּע דְּמִינֵי שְׁרָאוּ בְּהַ פְּרִיצוֹת אַחַר
נִישׁוּאִין וְלַעֲנֵן אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ קְמִינֵי.

אֲבָל יֵשׁ לַעֲנֵן בְּסוּגְיָא דְכַתְּוּבוֹת דָּף ל"ו ע"ב יִצְאָ עֲלֵי שֵׁם רַע אִין לָהּ קִנְס דְאִמָּאֵי לֹא
מוֹקִי לָהּ בְּקוֹל זְנוּת מְמַשׁ, אֲבָל יֵשׁ לְדַחוֹת דְּזָה לֹא הֵוִי דְּוִמְיָא דְשִׁטְרֵי רִיעֵי וְלֹא קִמ"ל
ר"פ מִינֵי דְהֶרִי אָף אִם הִבְע"ד טוֹעֵן יֵשׁ לִי עֵדִים צְרִיף לְהַמְתִּין כְּמִבְּוֹרָא בְּב"ק וּבש"ע
ס' צ'.

וּבְאַמְתָּ לְדְבְרֵי הֶרְמִב"ם י"ל דְאָף דְקוֹל זְנוּת מְמַשׁ כְּגוֹן פְּלוּנֵי שְׁמַע מְפְלוּנֵי כו' כְּמוֹ
שְׁכַתְּבֵי לַעֲלֵל אִפִּי"ה לֹא מְהִי מִינֵי עַד דְאִיפָא רְגֵלִים לְדָבָר וְכִמ"ש בְּפ"י מֵה"א וְדִלֵא
כְּדַעַת הַתּוֹס' וְהֶרִא"ש, וְלִשׁוֹן רִש"י בְּגִיטִין ד"ה בְּעוֹלָה אִין חוֹשְׁשִׁין צ"ע אִי ס"ל כְּשִׁיטַת
הַתּוֹס' דְּבְפְלוּנֵי שְׁמַע מְפְלוּנֵי לֹא בְּעֵינֵן רְגֵלִים לְדָבָר, וְאָף אִי ס"ל כְּשִׁיטַת הֶרְמִב"ם דְּבְרֵי
מְגוּמָמִים, אֲמַנְם שִׁיטַת רִש"י נְרָאָה דְלֹא כְּהֶרְמִב"ם מְהֶרְאֵי שְׁכַתְּבֵי לְמַעֲלָה, אֲמַנְם גַּם
בְּסוּגְיָא זֹה הֶאֱרַכְתִּי הֶרְבֵּה מְאֹד וְאִין כְּאֵן מְקוּמוֹ גַּם מְאָפְס הַפְּנָאֵי לֹא כְּתַבְתִּי רַק רִאשֵׁי
פְּרָקִים פְּרָאוִי לְחַכְם וְנִבּוֹן מְדַעְתּוֹ: ה) נְחֻזָּר לַעֲנִינְנוּ דְנִדְאֵי בְּכָאֵן אִפִּי שֵׁם מְזוּנָה לִיכָא
רַק קוֹל פְּרִיצוֹת וּמְשׁוּם פְּרִיצוֹת לֹא אִתְרַע חֲזַקַת כְּשָׁרוֹת לַעֲנֵן בִּיאַת אֲסוּרוֹת מֵא"א וְאִפִּי
עַל יַחֲוֹד אִין חוֹשְׁשִׁין דְּעַדִּין לֹא הוֹרַע חֲזַקַת כְּשָׁרוֹת לַעֲנֵן בִּיאָה, כְּלָלָה הוּא דְחָשׁוּד
לְדָבָר קַל אִינוּ חָשׁוּד לְדָבָר חָמוּר וּבְזָה מִיּוֹשֵׁב מֵהַ שְׁהַקְשָׁה הַפ"י בְּסוּגְיָא דְפ"פ וְאֵעֲג"ב
דְּהַפ"י כְּתַב בְּגִיטִין בְּסוּגְיָא דְנִכְתָּב בְּיוֹם פִּינֵן דַּעֲכ"פ יִצְתָה מְחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת לַעֲנֵן בִּיאַת
פְּנוּיָה יִצְתָה לְגַמְרֵי מְחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת כִּי יֵשׁ לְחַלֵּק כְּשִׁאֲנוּ מְסוּפְקִין בְּאוֹתָהּ בִּיאָה עֲצַמ' אִם
הִיא דְאוֹרִינְתָא אוּ דְרַבְּנָן אֲסֻרִינֵן שְׁפִיר פִּינֵן שַׁעֲכ"פ בְּאוֹתָהּ מַעֲשָׂה יִצְתָה מְחֻזְקַתָּהּ
רִאשׁוֹנָה וְסַפְקָא אִם יִצְתָה לְגַמְרֵי אוּ בְּמַקְצַת וְדֵאִי יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּכַף פִּינֵן שַׁעֲכ"פ מַעֲשָׂה זֹה
גְרָמָה לְהוֹצִיאָה מְחֻזְקַתָּהּ הֶרֶאשׁוֹנָה וְזָה נְרָאָה פְּנוּת מֵהֶרִי"ט בְּחֻלְקָא א' ס' מ"א שְׁכַתְּבֵי שֵׁם
גַּם אִין לוֹמַר הַעֲמִידְנָה בְּחֻזְקַת פְּנוּיָה דְמ"מ לְכָל הַפְּחוֹת קִידוּשֵׁי דְרַבְּנָן אִיתַ עֲלָהּ כו'
וְרִאִיתִי בְּס' דְבְרֵי אֲמַת שְׁנַדְחַק בְּדְבְרֵי מֵהֶרִי"ט וְלַעֲנ"ד כְּנֻנְתּוֹ כִּמְש"כ דְּכִינֵן דְּמַתְּחֵלָה
הֵיטָה פְּנוּיָה וְכִינֵן שַׁע"י מַעֲשָׂה זֹה יִצְתָה מְחֻזְקַתָּהּ שְׁהֵיטָה לָהּ תְּחִילָה שְׁהֵרִי עַכ"פ נַעֲשִׂית
בְּמַעֲשָׂה זֹה א"א מְדַרְבְּנָן לְכֵן אִתְרַע חֲזַקַת פְּנוּיָה שְׁלָה אָף מְדְאוֹרִינְתָא פִּינֵן דְּבִלֵא"ה יִצְתָה
מְחֻזְקַתָּהּ שְׁהֵיטָה לָהּ תְּחִילָה וְכֵן מְבֻוֹרָא בְּמֵהֶרִי"ט ח"ב ס' ט"ו חֻלְקָא אֲכֵן הָעֵזָר אִם זְנִתָה
בְּהִיּוֹתָהּ פְּנוּיָה לֹא מְפִנֵי כִּף נְחֻזְקָה בְּחֻזְקַת שְׁזִינְתָה תְּחִילָה שְׁהַחָשׁוּד לְדָבָר קַל אִינוּ חָשׁוּד
לְדָבָר חָמוּר וְכֵן מְשֻׁמַּע מְש"ע סִימָן ד' הֵיטָה פְּרוּצָה בְּעוֹדָה פְּנוּיָה וְכו' וְאֵעֲג"ב דְאִיפָא
לְמִידְחֵי דְהַטַּעֲם מְשׁוּם דְּבַעֲלָה מְשֻׁמַּרָה, מ"מ הֶרֶאָה בְּתִשׁוּבַת מֵהֶר"מ פְּאֵדוּהָ יִרְאָה
דְּמְשֻׁמַּעוֹת דְּבְרֵי דְאִינוּ חָשׁוּד לְדָבָר חָמוּר (שׁוּב מְצִאתִי בְּשֵׁב יַעֲקֹב ס' ו' בְּהֶדְיָא כִּמ"ש
ע"ש) וּבְתִשׁוּבוֹת מֵהֶרִי"ט ס' י"ד שֵׁם כְּתַב דְּכִשְׁמִפְקִירָה עֲצָמָה לְזְנוּת אִינָה מְכַחֲנַת פִּין

כְּשֶׁר לְפָסוּל וּדְבָרָיו צ"ע דָּאִין רַאִי מִדְר' יְהוֹשֻׁעַ וּר"ג דְּהֵתָם אָנוּ מְסוּפָקִים עַל אוֹתָהּ בִּיאָה עֲצָמָה כְּמוֹ שְׁפַתְבִּתִּי לְמַעַלָּה אֲבָל אֵי יִדְעִינוּ שְׁנִבְעָלָה לְכֶשֶׁר י"ל דְּלֹא חִיָּיִשִּׁינוּ שְׁנִבְעָלָה לְפָסוּל דְּבַעֲלִית פָּסוּל כְּגוֹן נְתִין אוֹ מְמֹזֵר הוּא בְּלֹאוּ וְחִמּוּר מִבִּיאַת כְּשֶׁר וּבִאֲמַת בְּסוּגְיָא דִּיבְמוֹת ס"כ אֶלְמָנָה לִכ"ג מִשְׁמַע לְלִישְׁנָא קָמָא אֶלִיבָא דְאַבְיִי דְאַמְרִינוּ מִדְּאַפְקְרִי נִפְשֵׁי לְגַבֵּי אַרוּס אֶפְקְרִי נְמִי לְגַבֵּי אַחְרִינָא אַף דְּלֹא דִּימָא מְעַלְמָא מִשְׁמַע דְּחִשׁוּדָה לְדָבָר קַל חִשׁוּדָה לְדָבָר חִמּוּר אֲבָל יֵשׁ לוֹמֵר דְּהֵתָם אָמַר אַבְיִי בְּדַרְךָ דְּחִי וְכ"כ בְּשִׁטָּה מְקוּבָצָת בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וְעוֹד דְּהֵתָם לָאוּ לְגַבֵּי אִשָּׁה אֲתָמַר אֶלָּא לְגַבֵּי וְלֹד מִשׁוּם מַעַלְת יוֹחֲסִין וְס"ל לְרַב דָּאִין חֲזַקת הָאָם מוֹעִיל לְבַת, וְגַם בְּסוּגְיָא זֹו הָאֲרַכְתִּי וּבְסוּגְיָא דְכְּתוּבוֹת גַּבֵּי דְהֵאִי אַרוּס וְאַרוּסָתוֹ וּבְתוֹס' יִשְׁנִים שָׁם.

אָמְנָם אַף אִם גִּימָא דָּאָם נִבְעָלָה בְּעִילַת אִיסוּר קַל הִיא חִשׁוּדָה גַּם לְבַעֲלִית אִיסוּר חִמּוּר אַפְתִּי אִין רַאִי אִם הִיא חִשׁוּדָה עַל פְּרִיצוֹת שְׁתָּהָא חִשׁוּדָה עַל בִּיאַת א"א בְּלִי סָפֵק דָּאָם הִיא חִשׁוּדָה עַל פְּרִיצוֹת אַפְתִּי הִיא בְּחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת לְעַנְיָן בִּיאַת אִיסוּר.

וּמִצְאָתִי בְּשִׁטָּה מְקוּבָצָת בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שְׁנֵי הַתִּירוּצִים חֲדָא דְאַבְיִי אָמַר בְּדַרְךָ דְּחִי וְעוֹד דְּרַב לְגַבֵּי וְלֹד חִיָּיִשִּׁינוּ אֲבָל אִיהִי גּוּפָה שְׁרִיָּא אַף לְאַבְיִי: ו) וּמ"ש בְּדַבְרֵי מְהַר"י בֶּן לֵב יִפָּה כְּתִב וּכְבָר הִי מַעֲשֶׂה בַק"ק זֵלְאֲדוּזִי"ץ וּבָא מַעֲשֶׂה לְפָנֵי וּלְפָנֵי הַרַב דַּק"ק גְּלוּגָא בְּהִיוֹתִי בַק"ק בְּרֹאד וְכַתְּבִנוּ שְׁנִינוּ בְּדַבְרֵי מַעַל: ז) וּמָה שְׁהַקְשָׁה מַעַל' עַל מַתְנֵי וְעַל הַבְּרִייתָא דִּיבְמוֹת דְּלָמָּה לֹא גִימָא רַוב יוֹלְדוֹת יוֹלְדוֹת לְתַשְׁעָה גַבֵּי סָפֵק בֶּן ז' לְרֹאשׁוֹן וּבֶן ט' לְאַחְרוֹן, נִפְלְאוֹת בְּעִינֵי מְוַחֲזָקֵי בַמַּעַכ"ת שְׁפָקֵי בְּחֻזְרֵי הַתְּלִמוּד וְהִנֵּה קוֹשְׁיָא זֹו הִיא קוֹשְׁיֵית הַגַּמ' בִּיבְמוֹת דָּף ל"ד דְּהַק' רַבָּא לר' נַחְמָן לִימָא הַלָּךְ אַחְרֵי רַוב גְּשִׁים וְרַוב גְּשִׁים לט' וְשְׁנֵי לִי רַוב הַיּוֹלְדוֹת לְתַשְׁעָה עוֹפְרָה נִיכָר לְשִׁלִּישׁ יַמִּי' וְהֵאִי מְדָלָא הַנּוֹכַר לְשִׁלִּישׁ יַמִּי' אִיתְרַע לָהּ רַובָּא: ח) עוֹד הַקְשָׁה מַעַל' דְּאַף אִם גִּימָא סְמוּךְ מִיַּעוּטָא לְחֻזְקָה בְּעוֹבְדָא דְרַבָּה תּוֹסְפָאָה אַפְתִּי תַקְשִׁי דְהוּי פְּלָגָא וּפְלָגָא וְסָפֵק אִיסוּרָא לְחוּמְרָא ק"ו דְּבַדְאוּרִייתָא לֹא אָמְרִינוּ סְמוּךְ מִיַּעוּטָא, וְע"ז תִּיגְרִץ דְּהַכָּא אִיכָּא תַרְתֵּי חֻזְקוֹת חֻזְקַת כְּשָׁרוֹת וְחֻזְקַת הַיִּתְר לְבַעֲלָה, וְאַנִּי אֹמֵר שְׁאָם הִי קוֹשְׁיֵיתוֹ קוֹשְׁיָא לֹא הִי תִירוּצוֹ מְסָפִיק שְׁהַרִי הַרִיב"ש כְּתִב בְּסִי' שַׁע"ט דְּהִנֵּהוּ תַלְת דְּר' אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא שְׁנוֹתָנִין לְהֵם חוּמְרֵי חֵיִים וְחוּמְרֵי מַתִּים כְּמוֹ אִם גִּימָא תַצָּא וְאֵע"פ שְׁרוּבֵן לְאַבוּד פִּינוּ שְׁאֲפָשֶׁר בְּהוּ הַהֲצָלָה אִין הוֹלְכִין בְּהֵם אַחְרֵי הַרַוב אֶלָּא אַחַר הַחֻזְקָה וְאֵע"ג דְּרַובָּא וְחֻזְקָה רַובָּא עֲדִיף הַכָּא אִיכָּא תַרִי חֻזְקוֹת חֻזְקַת הָאִישׁ שְׁהוּא קִיִּים וְחֻזְקַת הָאִשָּׁה שְׁהִיא בְּחֻזְקַת אִשָּׁת אִישׁ עַכ"ל.

הַרִי מְבֹאָר דְּתַרְתֵּי חֻזְקָה וְרַובָּא הוּי סָפֵק הַשְּׁקוּל, וְכֵן מוּכַח מְסוּגְיָא דַּפ"פ דַּע"ג דְּאִיכָּא חֻזְקַת כְּשָׁרוֹת וְחֻזְקַת הַיִּתְר לְבַעֲלָה פִינוּ דְּרַובָּא בְּרַצוֹן אִיסוּרָה. וְאֵע"ג דְּהַגָּאוֹן נוֹדַע בִּיהוּדָא כְּתִב שְׁלֹא מְצָא בְּשׁוּם מְקוֹם דְּהִיא דְּר' אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא רַובֵּן לְאַבְד, אִישְׁתְּמִיטְתִּי סוּגְיָא עֲרוּכָה בַמַּס' ב"ב פ' מִי שְׁמַת.

אָמְנָם עַל קוֹשְׁיָא זֹו כְּבָר עָמַד עֲלֵי הַרִיב"ש בְּסִימָן תַּמ"ז יַעו"ש וְכַתְּב דְּחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת אֵלִים טוּבָא וְאִשָּׁה מְזוּנָה מְתַהַפְּכָת, אֲבָל אֲנִי אֶפְרָשׁ יוֹתֵר, חֲדָא דְּהֵאִי חֻזְקַת כְּשָׁרוֹת עֲדִיפָא מְחֻזְקָה דְּהוּי רַובָּא מִשְׁ דְּרַוב הַנְּשִׁים בְּחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת וְא"כ הוּי רַובָּא וְחֻזְקַת הַיִּתְר וְעוֹד דְּבָרֵי דִּינְדָּה מְסִייעָה לָהּ, וְלֹא מְבַעֲיָא לְשִׁיטַת רַבִּינוּ יוֹנָה רִישׁ כְּתוּבוֹת דָּאָם אוּמְרַת נְאַנְסְתִי בְּאִשְׁת יִשְׂרָאֵל נְאַמְנַת וְהַסְפִּים עֲמוֹ הֵרָא"ש מִהֵיא דְּרֹאוּהָ מְדַבְּרַת דְּנוֹדַי שְׁרִי אֶלָּא אַפִּי

לדעת הפוסקים החולקים היינו משום דאמר רוב פשרות אינן בעולות וצריכין אנו לדון על הבעולות א"כ אנו אומרים רוב בעולות ברצון דאננס יש לו קול, אבל ה"כא אף אם נימא דרוב פשרות יולדות לתשעה וזו יולדת לי"ב חודש צריכין אנו לדון על היולדות לי"ב אפתי ליפא למימר דרוב יולדות לי"ב חודש מזנות דהא פל היולדת לי"ב אית לה חזקת פשרות ואף אם נימא דאתרע כמ"ש זקניי בסי' ל"א לענין מים בראש אפתי ליפא רובא ומנ"ל שהוא מן הרוב היולדות לתשעה דלמא היא מן הרוב צדקת דאלים טפי וגם חזקת היתר לבעלה וברי דידה מסייע לה ולא דמי לאשת פהו דאיפא חזקת הגוף נגדה ודוק: הגה"ה [ובזה מיושב דהרי רבה תוספתא לא הכשיר רק הולד ומנ"ל להכשיר האשה די"ל דהולד הוא ספק ממזר ואינו אלא דרבנן משא"כ האשה היא ספיקא דאורייתא אע"כ פינו דע"כ מוכח דמשפחת לה דאשתהי הולד ממילא האשה מותרת מטעמים שפכתתי למעלה: עוד יש לעיין בסוגיא דגיטין במ"ש אויבים מפקי לקלא ברמז מועט ת"ל היכא דאיפא אויבים אין פאן קול פלל פמבואר ביבמות כ"ש דתקשי לשיטת הפוסקים דמביאין ראי' מכאן לבעל: ולכאורה הי' נראה לומר אף אם נימא דהרמב"ם מייירי ביצא עליה קול זנות ממש אפ"ה ל"ת מפהו מק"ו דאפילו מבוועל אין מוציאין אע"ג דאיפא למימר אלקמויי אלמ' לקלא כ"ש לכהו ואמנם הא גופא טעמא בעי אמאי אין מוציאין מבוועל דהא לדידן' הוי קלא דקודם נשואין והנה מלשון השאלות למדתי תירוץ שכתב פינו דמבעל אין מוציאין לכהו אין מוציאין שלא להוציא לעז על בניה של ראשון, ולפ"ז אפשר לכאורה לומר דמטעם זה אין מוציאין אף מפהו ואע"ג דאמר ר' בגיטין דף פ"א דיצא עלי' קול גרושה אסרינן לה לכהו שני דאמרין סמוך למיתה גרשה אפשר דוקא בקול גרושין משא"כ בקול זנות לא יתלו אח"כ בגרושין, אמנם י"ל דיאמרו השתא הוא דאתניסא כדאמרין בנדריים דף צ"א דמודה רב ששת.

וא"ל דוקא באומרת טמאה אני לה דליפא קלא איפא למימר השתא היא דאיתנסא משא"כ ביצא קול מזמן רב שיתלו בקול שיצא מזמן רב ז"א דהרי בגיטין אף בקלא אמרינן דסמוך למיתה גרשה: ומה שיש לעיין בלשון רש"י ד"ה בעולה במה שפירש דפריצות לא הוי רגלים לדבר א"כ לפמ"ש התוס' דפלוני ששמע מפלוני לא בעינן רגלים לדבר הוי לן למיחש, ולפמ"ש דתולין בפריצות א"כ פלוני שמע מפלוני ג"ה לית לן למיחש, ועוד דלפ"ז היכא דליפא למיחש לפריצות כגון בקול זנות ממש אף היכא דליפא רגלים לדבר מהני ובקדושין הרי אף בנתקדשה ממש בעינן רגלים לדבר: ובאמת ברי"ף לא ראיתי הגירסא דתלינן בפריצות והוי ס"ד דבזנות בעינן עדים ממש ולא חיישינן לקלא כמו בכל דבר שבערוה להוציאה מבעלה ושפיר מיייתי מכאן לענין להוציאה מבעלה, וכן נראה מלשון הרמב"ם אבל קשיא לי מקול קידושין אמאי חיישינן ואפשר לחלק כדאמרין דבשבו' אם לא חיישינן לאיסור לא ניהוש בא"א לאיסור פרת או אפשר דלפסול לא חיישינן כמ"ש הרמב"ם לענין שפחה אף הרי חיישינן לענין גרושה לכהו וצ"ל בין זנות לפסול לה ובין גרושה ועדיין צ"ע ומלבד זה בכל הפוסקים נראה הטעם משום (נטשטשו פאן איזה תיבות) (עוד הג"ה) [ובמ"ש דחשוד לדבר כו' מיושב מה שהקשה הפ"י בראיה מדברת דלר' הושע אע"ג דהביאה ראי' לדברי' ניהוש מדאפקרה נפשה לגבי פשר אפקרה נמי לגבי פסול די"ל דממ"נ אף היא עוברת בלאו ואינה חשודה על זה, וגם מיושב מה שהקשו על הרמב"ם מפ"ח דתרומות וארוס שאני

בין דדיימא מעלמא חיישינו ודוק, ואע"ג דבקלא לחוד לא חיישינו בין דאיכא תרתי חיישינו: סימן לב תשובה מהרב הגאון דק"ק פראג יצ"ו ביבמות דף ל"ד אר"ע א"ר בשופעת מתוך י"ב לאחר י"ג לאחיוכי אינהו ומתוך י"ב לאחר י"ב לחיוכי אינהו ופירש"י בד"ה מתוך י"ב ומשפחת לה שנוולדו הזכרים בא' בתשרי לשנה הבאה וביום א' משלים י"ב לנקבה שהם י"ג לזכרים מסרו הקידושין שיחולו ליום המחרת פשהם נעשים גדולים כו' ונמצאו הקידושין ואיסור עונש נדות חל עליהם וכו' ע"ש ברש"י.

יצא לנו מדברי רש"י הללו שקטן שקידש בקטנותו והתנה שיחולו הקידושין בגדלותו כשנעשה גדול ה"ז א"א מה"ת שהרי מבואר שם דחייבין חטאת משום שגגת א"א וכבר הרגיש בזה המש"ל בפ"ד מאישות הל' ז' להוכיח דין זה מדברי רש"י הללו, וא"ז דומה לאומר הרי את מקודשת לאחר שאתגיייר כו' דפליגי ר"מ ורפנו והלכה פרבנו דשם הוא מחוסר מעשה אבל פאן הוא רק מחוסר זמן דממילא אתי.

ונה פשוט דמ"ש רש"י דביום מישלם י"ג לזכרים הוא לאו דוקא דמה הפרש אם מסרו ביום זה או שנה ושנתיים קודם דהרי גם ביום הזה אפתי קטנים הם ואפ"ה חל כשיגדילו ה"נ קודם זמן זה וכמ"ש המש"ל עצמו שם ד"ה שוב ראיתי, ומה שרצה המש"ל שם בדבור שאחריו להסביר שדברי רש"י הם דוקא ביום הזה ומיירי שפבר הביא ביום זה שערות ומנ"ל לרש"י דביום זה לא מקרי שומא הא קודם לזמ"ז בין דשערות שקודם לזה שומא הם וצריכין להביא שערות אחרות לגדלותן לא מקרי מחוסר זמן לחוד ומקרי מחוסר מעשה דזמן ודאי ממילא אתי אבל שערות לאו ודאי אתי.

אני תמה עליו דאפתי הגדלות ודאי אתי דממ"נ אם יביאו שערות יחשבו גדולים ע"י שערות ואם לא יביאו הלא פשיה"ל בן ל"ה שנים יהי גדול ועי' ברמב"ם פ"ק ב' מה' אישות הלכה י"א וי"ב.

ומ"ש המש"ל מ"ש בד"ה שוב ראיתי שהתוס' חולקים על רש"י שהרי הקשו על פירש"י ונ"ל וקשה דלא הוי בב"א דנדות חל עליו תחלה שאין יכול לקדשה ולא לעשות שליח עד שיגדיל שאין מעשה קטן פלום הרי שכתבו בפירוש שאינו יכול לקדש כשהוא קטן עכ"ל, ואני בעניי איני מרגיש בדברי התוס' שחולקין על גוף דין זה של רש"י אבל פוננת התוס' בין דאין מעשה קטן פלום ואינו יכול לקדש עכשיו אף שיכול לקדש שיחולו לאחר שיגדיל לא מצי עתה משוי שליח אף שיעשה השליח הדבר אחר שיגדיל דכי לא מצי עביד השתא לא מצי למיעבד שליח, ואף דאיכא למידחי שאין זה דומה למ"ש בנזיר דף י"ב דשם האשה שהי' לה אז בעל הי' הקידושין מחוסרים מעשה ולא הי' יכול לקדשה עתה פלל אפי' שיחולו אחר הגירושין אבל פאן מקרי מני עביד השתא שיכול לקדש עתה שיחול לאחר זמן מ"מ נלע"ד בין דגם השליחות אינו חל בקטנותו דלא מצי עביד שליח א"כ השליחות אינו חל עד שיגדיל וא"כ השליח בעוד שהמשלח קטן אינו שלוחו פלל ואינו יכול לקדש לו אשה אפי' שיחולו הקידושין משגיגיל שעדיין אינו שלוחו וא"כ השליחות אינו חל עד שיגדיל ואז צריף לקדש וא"כ איסור נדות חל קודם ולכן פתבו תוס' שאינו יכול לקדש ולא לעשות שליח עד שיגדיל: ואף שהמש"ל הק' באמת על תוס' דמנ"ל דלאוקימתא זו מיירי פלל במשוי שליח מ"מ איף שיהי' אנחנו רואים שדעת התוס' דאף לאוקימתא זו לא חזר מאוקימתא דשליחות וממילא שפיר הקש' על

רש"י, וְאֶדְרָבָא אָנִי אוֹמֵר מִזֶּה הוֹכְחָה שְׁהַתּוֹס' מִסְכֵּימִים לְגוֹפְהֵדִין עִם פִּרְש"י דַּאֲל"כּ
היא גוֹפָא קְשִׁיָא מִי הֶכְרִיחֵם לְהַזְכִּיר שְׁלִיחוֹת בְּקוֹשְׁיֵיהֶם וְאִף שְׁפּוֹכְרִים דְּלֹא חִזְרוּ בּוּ
מִשְׁלִיחוֹת מְכַל מְקוֹם לְקוֹשְׁיֵיהֶם לֹא הוֹצֵרְכוּ לְזֶה שְׁהָרִי גוּף הַקִּידוּשִׁין לָאוּ כְּלוּם נִינְהוּ
אֶלָּא וּדְאִי שְׁהַתּוֹסְפוֹת גַּם פֶּן סְבָרִי שְׁהַקְדוּשִׁין חָלִים כְּשִׁיגְדִילוּ וְאוּלָם הֶרְשֵׁב"א בְּחִידוּשִׁיו
שָׁם בִּיבְמוֹת נִרְאָה שְׁחֹלֵק עַל דִּין וְהַ שְׁהָרִי הַקְשָׁה בְּאַמַּת עַל פִּירְש"י וְכַתֵּב דְּאִף שְׁמִסְרוּ
הַקִּידוּשִׁין בְּקִטְנוּתָם לָאוּ כְּלוּם הוּא וְאִין הַקְדוּשִׁין חָלִים אִפִּי' לְאַחַר גְּדוּלוּתָם וַאֲ"ת דְּאֶתְנִ'
כַּר"מ דְּאָמַר לְאַחַר שְׁאֶתְגִּיֵּר כּו' ע"ש, הָרִי שְׁפַתֵּב דְּאִין חָלִין אִף כְּשִׁיגְדִילוּ, אָכֵן מִדְּבָרִי
הֶרְשֵׁב"א בְּחִידוּשִׁיו בַּפ' ב"ש דָּף ק"ט גַּבִּי קִטְנָה מְבֹאָר לְהַדִּיל שְׁפּוֹכְרִי כְּדָבָרִי רִש"י וְאִפִּי'
עֲדִיפָא מִרִש"י דְּרִש"י אִיכָא לְמִימַר דַּמ"ש רִש"י שְׁיַחֲלוּ לְיוֹם הַמַּחֲרַת אִין כְּוֹנְנָתוּ שְׁמִסְרוּ
סָתָם וְאִנְן הוּא דְּפִסְקִינְן שְׁיַחֲלוּ לְיוֹם הַמַּחֲרַת אֶלָּא דְּכּוֹנְנָתוּ שְׁהַקְטָן אָמַר כֵּן בַּפ' בְּשַׁעָה
שְׁקִידֵשׁ שְׁהוּא מְקַדֵּשׁ הַיּוֹם שְׁיַחֲלוּ לְיוֹם הַמַּחֲרַת אַבְּל אִם לֹא פִירֵשׁ כֵּן בְּהַדְיָא מִן הַסָּתָם
לֹא אֶמְרִינְן שְׁיַחֲלוּ לְמַחַר אַבְּל בְּחִידוּשִׁי הֶרְשֵׁב"א בְּדָף ק"ט בְּקִדוּשִׁי קִטְנָה מְבֹאָר דְּאִפִּי'
קִדְשָׁה סָתָם בְּקִטְנוּתָהּ עֲשָׂאוּם כְּאֵלוּ הַתְּנָה בְּהַדְיָא בְּשַׁעָת הַקְדוּשִׁין שְׁכֻשְׁתְּגִדִּיל יַחֲלוּ
הַקְדוּשִׁין מִהַתּוֹרָה וַאֲ"כ דְּבָרִי הֶרְשֵׁב"א בְּדָף ל"ד עִם דְּבָרִיו בְּדָף ק"ט סְתָרִי אֶהַדְדִּי וְכִבְר
הַרְגִישׁ בָּהּ בַּמַּש"ל בַּהַג"ה, וַמ"ש לְתַרְצַן דְּבָרִי הֶרְשֵׁב"א לְחַלֵּק בֵּין קָטָן לְקִטְנָה לֹא יִדְעָתִי
שׁוּם סְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין הַפְּרָקִים.

הֵן אָמַת אִם יֵשׁ מְקוֹם לְחַלֵּק הֵינְנוּ בְּקִידֵשׁ סָתָם דְּבַקְטָנָה כֵּינֵן דְּחַכְמִים תִּיקְנוּ לָהּ קִידוּשִׁין
בְּקִטְנוּתָהּ אִיכָא לְמִימַר דְּמַתְחַלָּה כְּפִי תִיקְנוּ חַכְמִים שְׁבַקְטָנוּתָהּ יִהִי קִידוּשִׁין מִדְּבָרִי
סוֹפְרִים וְלְכַשְׁתְּגִדִּיל יִהִיוּ קִידוּשִׁי תוֹרָה וְכֵינֵן דְּכָל דְּמַקְדֵּשׁ אֲדַעְתָּא דְּרַבְּנֵן מְקַדֵּשׁ א"כ
הַמְקַדֵּשׁ הִי דַעְתּוֹ שְׁיִהִי' כְּמוֹ שְׁכּוֹנְנוּ חַכְמִים וְהוּי כְּאֵלוּ הַתְּנָה כֵּן בְּשַׁעָת קִידוּשִׁין
בְּפִירוּשׁ, אַבְּל בְּקָטָן שְׁלֹא תִיקְנוּ חַכְמִים קִידוּשִׁין כָּלֵל וְהוּא מְדַעְתּוֹ מְקַדֵּשׁ אִם לֹא פִי'
בְּפִירוּשׁ בְּשַׁעָת הַקִּידוּשִׁין שְׁיַחֲלוּ לְכַשְׁתְּגִדִּיל אִנְן לֹא אֶמְרִינְן דְּנַעְשָׂה כְּאֵלוּ פִירֵשׁ.

וְאִף שְׁיַחֲלוּק זֶה הוּא ג"כ קֶצֶת דְּוַחַק דְּנִימָא דְּחַכְמִים כְּפִי תִיקְנוּ הֵינְנוּ סוֹבְלִים דְּוַחַק מְעַט
לְתַרְצַן דְּבָרִי מִר"ן הֶרְשֵׁב"א אַבְּל כֵּינֵן שְׁהַרְשֵׁב"א בְּדָף ל"ד חוֹלֵק עַל רִש"י אִפִּי' בְּפִירֵשׁ
כֵּן בְּפִירוּשׁ בְּשַׁעָת קִידוּשִׁין שְׁיַחֲלוּ לְמַחַר וְסוֹבְרֵי הֶרְשֵׁב"א דְּלֹא מְהַנִּי וְאִין הַקִּידוּשִׁין חָלִין
לֹא יִדְעָתִי שׁוּם סְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין קָטָן לְקִטְנָה וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁא"א לְחַלֵּק בְּזֶה כָּלֵל דַּא"כ
יִהִי סְתִירָה בְּדְבָרִיו בְּגִיטִין דָּף פ"ה בְּעֵי מִינֵי' רַבָּא מִר"נ חוּץ מִקְדוּשִׁי קָטָן מֵאִי מִי אֶמְרִינְן
הַשְׁתָּא לָאוּ בַר הוּי' הוּא אוֹ דְּלִמָּא אֶתִּי לְכָלֵל הוּי' א"ל תְּנִיתוּהָ קִטְנָה מְתַגְרָשֶׁת כּו' ה"נ
אֶתָּא לְכָלֵל הוּי' וְאִי אִיתָא דְּבַקְטָנָה תְּהַנִּי שְׁיַחֲלוּ לְכַשְׁתְּגִדִּיל וּבְקָטָן לֹא מְהַנִּי א"כ מֵאִי
רֵאִי מִיִּיתִי מִקְטָנָה דִּיכּוּלָּה תִיקְרָף לְקַבֵּל קִידוּשִׁין שְׁיַחֲלוּ אִתְּ"כ לְקָטָן שְׁאִינוּ יְכוּלִּים לְקַדֵּשׁ
תִיקְרָף שְׁיַחֲלוּ אִתְּ"כ אֶלָּא וּדְאִי שְׁאִין חִילוּק בֵּינֵיהֶם אִם לֹא שְׁנֵאמַר דְּהֶרְשֵׁב"א סוֹבְרֵי
כְּגִירְסַת ר"ח שָׁם בְּגִיטִין דְּלֹא גָרִים כָּלֵל תְּנִיתוּהָ וְאִנְן חוֹזִינְן דְּהֶרְשֵׁב"א שָׁם בְּחִידוּשִׁין
הִבִּיא הַגִּי' שְׁלָנוּ וְכ' שְׁהִיא גִירְסַת הַרְמַב"ם וְהִבִּיא גִירְסַת ר"ח וְלֹא הִכְרִיעַ אָכֵן מֵה
שְׁנַלְע"ד לְתַרְצַן דְּבָרִי הֶרְשֵׁב"א עַפ"י סְבָרַת הַמ"ל שְׁהַבְּאֵתִי לְעִיל דְּמַחְסוֹר ב' שְׁעָרוֹת לֹא
מִיקְרִי מַחְסוֹר זְמַן לְחוּד דְּמֵאֵן יִימַר שְׁיַבּוֹא ב' שְׁעָרוֹת, אֶלָּא שְׁאִנִּי שְׁדִיִּיתִי נִרְגָּא בְּדְבָרִיו
דַּמְמ"נ אִם לֹא יִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת אִפִּתִּי יִהִי גְדוּל כְּשִׁיִּהִי' בֵּן ל"ה שְׁנַיִם אוֹמֵר אָנִי כֵּינֵן דְּכָאֵן
מִיִּירִי שְׁהַנְּקִיבוֹת הֵיוּ קִטְנִים וּמַמ"נ אִם נִתְקַדְּשׁוּ שְׁלֹא עַל יְדֵי אֲבִיהֶם אִיף יַחֲלוּ בָּהּ

קידושי תורה ואי יחולו פשיגדילו שפא לא יביאו הנקיבות ב' שערות מאי אמרת שיחולו פשיגיע לרוב שנותיהם הלא אם הגיע לרוב שנותיה ולא תביא שערות.

א"כ איילונית היא ונהי קדושי טעות להרבה פוסקים באיילונית, ודוחק לאוקמא פשהותנה בפירוש אפי' אם תמצא איילונית ואם נתקדשו על ידי אביהם איך יחולו פשיגדילו הנזכרים שפא לא יביאו שערות מאי אמרת הלא יחולו פשיגדיל בן ל"ה שנים הלא אז כבר בגרו הנקיבות ואיך יחולו או הקדושים שקיבל אביהם ונהי היא לא קבלה פספ קידושין וגם לא נשתעבדו אפספ הנה, ועיין בח"ר יבמות דף ק"ט, אלא דקשיא א"כ בד' ק ט למה מהני להרשב"א בקטנה, לכן נלע"ד בלא"ה לא קשה כלל דברי רשב"א אהדדי דהרשב"א בדף ל"ד הקשה על רש"י שרש"י פי' שפסרו הקידושין שיחולו ליום המחרת וא"כ נדאי שנה מחוסר מעשה הבאת שערות דשפא לא יביא למחר שערות, ומ"ש שעכ"פ יחולו לאחר ל"ה שנים לא מהני בזה שפי' בהד"ל ליום המחרת, ומ"ש המ"ל דהבאת שערות ביומא דמישלם י"ג לזכר מהני נדאי דלא ס"ל להרשב"א כדמוכח שם מדבריו אח"ז בקושית הרמב"ן שהביא שם ולכן שפיר הקשה הרשב"א שאין קידושין חלין אף לאחר גדלותן משום דמקרי מחוסר מעשה ולכן פתב אתר זה דלר"מ שפיר מהני כמו לאחר שאתגנייר דג"כ מחוסר מעשה אבל בדף ק"ט פתב דהוי כאילו התנה פשהגדל יחולו קידושי תורה שם נדאי מהני פיון שלא הגביל זמן א"כ הגדלות נדאי אתי ואינו נקרא מחוסר מעשה ואיילונית לא נשכיח ונדאי תביא שערות באיזה זמן באופן שלדעתי בקטן שפי' בשעת קדושין שיחולו פשיגדיל ולא הגביל זמן לגדלותו ליכא שום חולק על רש"י ונדאי חלין פשיגדיל והם קידושי תורה והיינו בקידוש בכסף ואפי' כבר הוציא' הכסף קודם שהגדיל כמ"ש הרשב"א.

ביבמות דף ק"ט שהרי נשתעבדה על הכסף הנה אבל בקידוש בביאה או בשטר ונאבד השטר קודם שהגדיל נדאי דלא חלין הקדושין, וכ"ו בפירוש פן בפירוש אבל בקידוש סתם בקטנותה ולא פירוש בפירוש פנ"ל אף שפתבתי לעיל לחלק בין קטן לקטנה בזו הרי פתבתי שדוחק לחלק בין קטן לקטנה אלא שפתבתי לסבול הדוחק הנה למשכונני נפשוין אדרב הוא מרן הרשב"א שלא יהיו דבריו סותרים אהדדי אבל פיון שפכר העלתי ארופה בדברי הרשב"א דלא סתרי שוב נקטינו שאין שום חילוק ביניהם ואי אמרינו בקטנה אפי' בסתם גדלי בהנה דהוי כאלו התנה גם בקטן אמרינו פו.

ומה ששינינו במשנה קדושין דף נ' ע"ב וכן קטן שקידוש מיירי שקידוש או בביאה כמ"ש למעלה: ואמנם בקטנה עצמה אי אמרינו בקדושה סתם שהי' דעתו שיחולו קדושין של תורה פשהגדיל אני רואה מבוכה בדבר זה שהנה סברא זו מפי הרשב"א בחדושו לביבמות דף ק"ט שמענו וכן הוא בגימיקי יוסף והם מפרשים בזה הסוגי' שם דקאמר דכי גדלה גדלה בהנה אף דלא בעיל ונהי דבר זה עצמו הוא רק ה"א בפסוגי' שם ונהי חזינו דדחי שם ומסיק בעיל אין לא בעיל לא.

הן אמת דרב שישת שם אמר כד גי'ים ושכיב אמר להא שמעת' ואם הודה ר"ש לפירוקא דרבין בזה נחלקו השדמוני' וע"ש בחדושי הרמב"ן ודברי רבינו הגדול הרי"ף שם נאחזים בסבה שכתב ולא אפסקא הלכתא הכא בהד"א וחזינו מאן דכתב והא מילתא ספיקא הוא ואזלינו לחומרא וכו' ומסיק דאי לא בעיל צריכא גט מדרבנן יע"ש וזה תמוה

שבתחלת דבריו כתב והא מילתא ספיקא ומשמע דספיקא דאורייתא הוא ואיך מסיק דצריכה גט מדרבנן וכבר הרגיש בזה מהרי"ק בשו"ת ל"ב ענף ג' ולא העלה ארוכה ועיין בב"ש סי' קנ"ה ס"ק ל"ב וגם לשונו שכתב דשנינו לה ואשנויא לא סמכינן נבדף הוא דאטו רבין משני איזהו שנויא על קושני דר"ש הלא רבין דחה דברי הר"ש דר"ש מפרש לברייתא אפי' לא בעיל ורבין תפרש בבעיל ולכך הוי לרי"ף למימר ואע"ג דדחינו לה אדחויא לא סמכינן וגם שם בגמ' דברי רבין תמוה אצלי דק' הא מילתא דקטנה מתלי ותלי וכו' והדבר תמוה הלא איבעינן דוקא בעיל א"כ הטעם שבעילתה הוא מקדש מקדש ואין הקדושין הראשונים מתחזקי' בביאה זו וא"כ מה ענין מתלי תלי לכאן, גם מה דסיים באמרה איהו עדיף מנאי ועיין ברש"י ותוס' והוא סלא מה בעי בזה פיון דסובר דלא גדלי בהדה מאי צריף טעם לזה וגם דברי רש"י שם בד"ה מתלי תלי וכו' ולא.

סמכה דעתה ג"כ תמוהים מה לנו לסמיכת דעת דידה פיון דלא גדלה בהדה במה תתקדש, ודברי רמב"ם תמוהים מאד שכ' פ"ד מה"א ה' ח' וז"ל וכיצד מקודשת למיאון כו' ולמה א"ב גט מפני שאין קידושי' קידושי' גמורים מן התורה כו' ותצא בלא גט ומדכתב רבינו וא"צ לקדשה אחר שגדלה מכלל דמיירי שלא בעלה שאם בעלה ומקדש אותה בביאה א"כ מקדש אותה כשגדלה והיא כתב שא"צ לקדשה אחר שגדלה ומעתה.

דמיירי שלא בעיל ואפ"ה קאמר הרי היא א"א גמורה וא"צ לחזור ולקדשה מכלל שהיא א"א מן התורה דאל"כ לא שייך א"א גמורה והה"מ שרצה לדחוק דרצונו שהיא א"א גמורה דלא סגי במיאון וצריכה גט אבל לעולם שהיא רק מד"ס ולדעתי הוא דחוק ואין הלשון א"א גמורה סובל זה ועוד דאיך סיים וא"צ לקדשה אחר שגדלה הלא צריף לקדשה שיהי' קדושי תורה ולא יהי' תופסין קידושי' מאחר והראב"ד באמת פי' דברי הרמב"ם שהם קידושי תורה והשיג עליו וכתב שאינו אלא מדרבנן ובפ"א מה"ג ה"ו כתב רבינו קטנה שלא מיאנה והגדילה אף שלא בעלה משנעשית בת י"ב שנים ויום א' הרי אינה ממאנת שהרי הגדילה וצריכה גט מד"ס הרי שכתב שם שאם לא בעלה צריכה רק גט מד"ס וסותר דבריו בהלכ' אישות ועוד תמוהין לי דברי רבינו שם בפ"ד מה' אישות מ"ש והן תלויין שאם ישבה עם בעלה וכו' במה מיירי אי בלא בעיל ולענין שתצא בלא גט וכדמפרש הה"מ דבריו מה ענין ישבה עם בעלה דקאמר ומה חסר אם הי' אומר שהקידושי' תלויין שאם לא מיאנה עד שגדלה גמרה הקידושי' ואינ' יכולה למאן וכלשונו פרק י"א מה"ג קטנה שלא מיאנה והגדילה כו' ואם מיירי שנבעלה לקדושי תורה ג"כ קשה לשון שישבה עם בעלה וג"כ הו"ל והן תלויין שאם בעלה אחר שהגדילה גמרו הקידושי' כלשונו בפ"א מה"ג הל"ד שכתב אם הגיע זמן ונבעלה ומה ענין ישבה עם בעלה דקאמר הרמב"ם גם סוף דברי רבינו שסיים ואם לא רצתה לישוב צריכה למאן ותצא בלא גט לדעתי דברים הללו תמוהים מאד ועל אימת קאי הך דלא רצתה לישוב צריכה למאן אי קודם שגדלה מאי קמ"ל רבינו בזה והלא כבר כתב זה בהתחלת הל' ח' שאם נתקדשה ולא רצתה לישוב עם בעלה צריכה למאן בפני ב' ויוצאה בלא גט ואי קאי אחר שגדלה קשה היאך תמאן והלא הוא עצמו פסק בפ"א מה"ג קטנה שלא מיאנה והגדילה אעפ"י שלא בעלה וכו' ה"ז אינו ממאנת שהרי הגדילה וכו' וכן מבואר בגי' דמשבהיאה סימנין שוב אינה ממאנת וכמו שהוכיח הרי"ף בשמעתין מסוגיא דיוצא דופן באופן שדברי הרמב"ם תמוהים מאד.

וּלְבָאָר כָּל חוּמְרָא דְאִיכָּא בְּהַדִּי סוּגְיָא הַנָּ"ל אַקְדִּים הַקְדָּמָה א', הַנָּה הַב"ש בְּסִי ל"א ס"ק
כ"ב פְּתַב וְז"ל פְּתַב בְּתִשְׁבִּי מִיְמוֹנֵי אִם אַחַר כּו' וְעֵינֵי רִישׁ סִימָן קמ"ט עכ"ל הַב"ש
וּבְסִי קְנָה ס"ק ל"ב פְּתַב הַב"ש בְּפִשְׁטוֹת כָּל שְׁדָר עֲמָה פְּדָרָה אִישׁ וְאַשְׁתּוֹ אֲמָרִינֵן שְׁפַעֲל
אַף דְּלִיפָּא עֲדֵי יַחוּד וְנִרְאָה דַּהַב"ש בְּשִׁיטַת הָרִיב"ש עֲצָמוֹ הַחֲלִיט פֶּן בַּב"ש קנ"ה
דְּהָרִיב"ש בְּסִי קצ"ג הִבִּיא דְּבָרֵי הָרָא"ה בְּלֵי חוּלְק וְאַדְרָבָּא הוּא בְּעֲצָמוֹ חִזְק דַּעְתּוֹ שָׁם
ע"פ דְּבָרֵי הָרָא"ה וְהָא גּוּפָא קִשְׁיָא דְּהָרִיב"ש ס' ו' דְּחָה דְּבָרֵי הָרָא"ה בְּשִׁיטַת יָדִים וְכַתְּב
שְׁזָה דַּעַת יַחֲדִיד וְכָל הָרֵאשׁוֹנִים פְּתַבוּ שְׁצָרִיכָה עֵינֵי יַחוּד וּמִזָּה לְמַד הַב"ש דְּבָסִי ו' מִיְרֵי
הָרִיב"ש שְׁנַשְׁאָו מִתְּחִלָּה בְּנִימוּסֵי הַמְדִּינָה בְּאִנְפֵּן שְׁלֵא הָיוּ שָׁם קְדוּשֵׁי דַת יְהוּדִית בְּשׁוּם
אִנְפֵּן וְאַח"כּ יָשַׁב עֲמָה פְּאִישׁ וְאַשְׁתּוֹ בְּזָה נְחָלֵק הָרִיב"ש עַל הָרָא"ה וּמִיְנֵן דַּה"ה בְּפַחוֹת
מִש"פ דְּמִזָּה מִיְרֵי הַב"ש וּבִס"ס ל"ח הִבִּיא הַב"ש שְׁהָרִיב"ש נְחָלֵק עַל הָרָא"ה וּבְסִי
קצ"ג דְּמִיְרֵי הָרִיב"ש מְקַטְנָה שְׁהַגְדִּילָה וְהִבִּיא דְּבָרֵי הָרָא"ה וְלֹא נְחָלֵק עֲלֵיו וְלִכֵּן הַב"ש
בְּסִי קנ"ה דְּמִיְרֵי בְּקַטְנָה שְׁהַגְדִּילָה הִבִּיא דְּבָרֵי הָרָא"ה לְחֲלוּטִין בְּלֵי חוּלְק אֲלֵא שְׁדָרֵי
הָרִיב"ש גּוּפָא טַעְמָא בְּעֵי מַה מְקוּם לְחֲלֵק בְּזָה, וְאוּמַר אֲנִי שְׁנַדְּאִי סְבַרְתָּ הָרָא"ה נְכוּנָה
הִיא בְּאֲדָם הַיּוֹשֵׁב עִם אֲשֶׁתּוֹ פְּדָרָה אִישׁ וְאַשְׁתּוֹ הָיוּ פִּידוּעַ שְׁפַעֲל אוֹתָהּ אִפִּי לִיכָּא עֵינֵי
יַחוּד כְּלָל וְהַפֵּל יוֹדְעִין כְּלָה וְכו' וְאַמְנָם אַע"פ כֵּן הַשְּׁגַת הָרִיב"ש נְכוּנָה הִיא דְּמַה בְּכָף
וְכו' שְׁיָדוּעַ שְׁפַעֲל אוֹתָהּ מַה יוֹעִיל זֶה לְקְדוּשִׁין הֲלֹא צָרִיף עֲדוּת בְּשַׁעַת קְדוּשִׁין וְעַל
אִיזָהוּ שְׁעָה יוֹעִיל מַה שְׁאָנוּ יוֹדְעִים שְׁפַעֲל וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים בְּאִיזָה זְמַן הֲלֹא צָרִיף עֲדִים
בְּשַׁעַת קְדוּשִׁין וְאַמְנָם עַל קַטְנָה שְׁהַגְדִּילָה שְׁפִיר, וְעַנְנֵן הַקַּטְנָה כִּף הוּא דְּמַה דְּאֲמָרִינֵן
קְדוּשֵׁי קַטְנָה מִתְּלֵי תְּלֵי כּו' אִי בְּעִיל אִין כּו' ה"פ אִין אֲנַחְנוּ מְפָרְשִׁין סְתָם שְׁהִיתָה פְּנוּנְתּוֹ
אֲלֵא מִחֲשַׁבְתּוֹ נִיכָר מִתּוֹף מַעֲשִׂיו אַח"כּ וְהָא נְדָאִי שְׁאִין אָדָם כּו' וְאִם הוּא שׁוֹהָה עֲמָה
אַחַר שְׁתַּגְדִּיל כּו' כִּף הִיתָה פְּנוּנְתּוֹ שְׁפַשְׁתַּגְדִּיל יְהִי קְדוּשֵׁי קְדוּשֵׁי תוֹרָה וְחָלוּ עִתָּה
הַקְדוּשִׁין לְמַפְרַע מְשַׁעָה שְׁגָדְלָה אִפִּי קוֹדָם שְׁפַעֲלָה וְחֲשִׁיבָה א"א לְמַפְרַע מְבַעֲלָה
רֵאשׁוֹנָה מְשַׁעָה שְׁגָדְלָה, וְכ"ז כְּשֶׁפַעֲל אַחַר שְׁגָדְלָה אֲבָל אִי לֹא בְּעִיל כְּלָל לֹא חִיְיִשִּׁין
כְּלָל שְׁהִיתָה פְּנוּנְתּוֹ שְׁיַחֲלוּ אַחַר שְׁגָדְלָה פִּינוּ דְּלֹא הִתְנָה בְּפִי בְּשַׁעַת הַקְדוּשִׁין וְגַם עִתָּה
לֹא הִי שׁוּם הוֹכְחָה לְזָה לֹא חִיְיִשִּׁין לָהּ וְשְׁפִיר אֲתִי דִּינָא שֶׁל הָרָא"ה בְּקַטְנָה שְׁהַגְדִּילָה
אֲבָל לֹא מְטַעְמָא מְשׁוּם שְׁמַתְקַדְשַׁת עִתָּה שְׁהָרִיב"ש בְּשַׁעָר דְּבָרִים דְּהִיְנוּ בְּפַחוֹת מִש"פ
וְכַדוּמָה סוּבַר פֶּן אֲבָל נְקַטְיֵן דְּבָרֵינוּ בְּקַטְנָה שְׁהַגְדִּילָה דְּשִׁיף גְּדֵלָה בְּהַדִּי קְדוּשִׁין
הָרֵאשׁוֹנִים וְלִכֵּן הָרִיב"ש עֲצָמוֹ סִימָן קצ"ג נְסַתִּיעַ מִדְּבָרֵי הָרָא"ה אֲבָל בְּסִי ו' דְּלֹא הָיוּ
כְּלָל קְדוּשִׁין מִתְּחִלָּה דְּחָה דְּבָרֵינוּ, כ"ז כְּשֶׁפַעֲל וְלֹא הִי עֵינֵי בִיאָה (עֵינֵי יַחוּד אֲבָל אִם
הָיוּ עֵינֵי יַחוּד אִזְ אַדְרָבָּא אִינָה נְחֻשְׁבַת א"א לְמַפְרַע מְשַׁעֲלָה רַק מְשַׁעַת הַיַּחוּד דְּמִשְׁמַע
דְּמַשְׁעָה רַק עִתָּה בְּבִיאָה, וּבְזָה א"ש דְּבָרֵי רַבִּין בִּיבְמוֹת קַטְנָה מִתְּלֵי תְּלֵי אִי בְּעִיל כּו'
אִין פְּנוּנְתּוֹ דְּבַעֲלִיל בְּעֲדִים אֲלֵא פְּנוּנְתּוֹ בְּלֹא עֲדִים וְכַגּוּוֹנָא דְּרָאָה שְׁדָר עֲמָה פְּאִישׁ כּו'
דְּנָדָאִי בְּעִיל וְעֲדִים לִיכָּא אֲלֵא דָּאוּ נְגַמְרוּ קְדוּשֵׁי הָרֵאשׁוֹנִים וּמִתְנַרְץ לְשׁוֹן מִתְּלֵי תְּלֵי
וְקָאִי בְּאִנְפֵּן דְּקַטְנָה שְׁהַגְדִּילָה וּבְעִיל אַח"כּ בֵּין שְׁהִי עֵינֵי יַחוּד וּבֵין לֹא הִי א"א
גְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה וְצָרִיכָה גִט אֲלֵא דְּבַעֲיָדֵי יַחוּד הִיא א"א מְשַׁעַת בְּעִילָה וּמִי שְׁשַׁגַּג וּבָא
עֲלֵיהָ מְקוֹדָם אִינוּ חֲזִיב חֲטָאת וּבְלֹא עֵינֵי יַחוּד הִיא א"א לְמַפְרַע מְשַׁעֲלָה כּו': וְנָבֹא
לְבָאָר דָּף ק"ט ע"ב בְּעֵי חֲנִי ר"א מְרַב מ"ס דר"ג פד אי בְּעִיל אִין.

והנה לפמ"ש אפי' אי נימא בעיל אין כו' דסבר המקדש כו' רק הטעם פשבעיל איגלאי מלתא למפרע דכבר גדלה בהדה וכמ"ש לעיל ומי הכריח לומר דסבר המקדש כו', ונלע"ד דהרי ר"ג סתמא קאמר תמתין עד שתגדיל ומשמע בין שיהי' עידי יחוד אחרי שהגדיל ובין לא יהי' בשלמא אם בסתם גדלי בהדה אפי' לא בעיל ניחא דתיקף פשתגדיל תצא זו אבל אי אמרינן דע"י בעילה איגלאי למפרע קשה תינח אם לא היו עידי יחוד אבל אם היו ליפא גילוי מילתא כו' ואיך תצא זו הרי לא איגלאי למפרע שהיתה בשעת נפילה אחות אשה אלא ודאי שאף שאם מקדשה מ"מ תצא כו' ומוכח דסבר המקדש אחות יבמה נפטרה ולכך בכל ענין תצא בין הי' עידי יחוד ובין לא הי', ובה מתורץ קושית הלח"מ פ"ד מהלכות אישות הל"ח יע"ש ודוק:אמר ר"ש פד גנים כו' עד מתלי תלי והיינו קדושין ראשונים כמ"ש לעיל וקאמר אי בעיל ר"ל אפי' בלא עידי יחוד כבר הוברר שמתחלה פוונתו הי' שיחולו פשתגדיל וגדלי בהדה ואי לא בעיל לא.

והנה מלשון אי לא לא משמע דאי לא בעיל אפי' תלוין אין פאן שגם ספק לא מחשב וע"ז מסיים ליתן טעם לזה שמתחלה פוונתו לכך דאמרה איהו עדיף מנאי כו' ולכאן אין דברים אלו ענין לכאן כמ"ש לעיל וסיים דמה בכך אף אם הי' תחלת פוונתו לזה הרי לא ניחא לה שיחולו דמה לה ולצרה זו שהיא יהי' ביכלתו לגרש אותה בגט והיא תהי' אגידא בי' בשלמא פשנבעלה אמרינן גם עלי' מסתמא לא ניחא לה בבעילת זנות ואיגלאי מילתא שהי' ניחא לה משעת גדלות שיחולו אבל לא נבעלה אמרינן מן הסתם לא ניחא לה, וזה פוונת רש"י במה שפי' מתלי תלי דלא סמכה דעתה ולכך מן הסתם לא נתרצית שיחולו ממילא משהגדיל, כ"ז לפי רש"י ותוס' בהך אי עדיף.

אבל רבינו האי גאון והראב"ד פירשו שזה דברי ר"ש ועיין בחידושי רשב"א שהביא דבריהם ולפי שיטתם נוכל לפרש אי לא בעיל לא היינו אין פאן בירור שגדלה בהדה אבל אפשר.

דספיקא הוא שתא הי' פוונתם מתחלה לזה וממילא גדלי בהדה וכיון שספק הוא לכך לא נפקא היבמה בלא חליצה. ויצא לנו מזה דבר חדש דאפי' לרש"י ותוס' הנ"ל שפירשתי דבלא בעיל אפי' ספק ליפא מ"מ הרי מפרש רבין טעמא דאמרה איהו כו' וא"כ באופן דלא עדיף אף בלא בעיל יש ספק וא"כ בזה"ז דאיפא חר"ג לגרשה בע"כ וא"כ איהו לא עדיף מינה יהוי ספק קדושין: ועתה נבוא לבאר דברי הרי"ף והראב"ד ומתחלה אציע מה דק"ל דקטנה שהגדילה אף דלא בגדלות מ"מ אינה יכולה למאן פמבואר ביוצא דופן טעמא בעי והמהרי"ק שו"ת ל"ב דחק בזה מאד וגם רש"י דף מ"ו ע"א נדחק בזה וכתב דגזרינן דלמא תמאן אחר שבעלה בגדלה ולפמ"ש דגם בעיל איפא ספיקא ניחא אלא דא"כ הי' זה ספק תורה וידוע בלא בעיל והיא כבר בת י"ב שנים אלא שלא הביאה שערוות יכולה למאן ולא חיישינן שפא נשרו ולדידי הוי ספק תורה ובנדאי יש לחלק משום דהוי ס"ס, אמנם אמיןא טעם אחר דהנה מ"ש אף בלא בעיל יש ספק שפא גדלי בהדה אני אומר יש להתירה משום דמוקמינן בחזקת פנוי' אף י"ל הא יש לה חזקת א"א מדרבנן שהרי כבר חלו קדושין דרבנן בקטנותה וכשהיא באה עתה בגדלות למאן יש לנו ב' חזקות דסתרי כו' מהאי טעמא דהיינו מהתורה יש לה חזקת פנוי' וא"א להחזיקה בא"א וכשבאה להפקיע מאישות יש חזקת אישות למאן, אני אומר אוקמי אחזקה שגדלה

בהדה ונשארה אגידה בבעלה ונמצא אין אנו יכולין לחדש שום דבר ונשארת כמו שהיתה א"א מדרבנן ולא מן התורה הלכה אינה יכולה למאן וזה רק מדרבנן אבל אי בדיקין לה וחינו דאין לה שערות לא חיישינן שמה נשרו דהוי ספיקא דרבנן אבל בבעיל ליפא ספיקא כו' ואף לא הביאה שערות חיישינן שמה נשרו ועכ"פ מדיחזינו שאם הגדילה אף אם לא נבעלה אינה יכולה למאן מפלל דמספקינן שמה גדלי בהדה ומה שמותרת אם ליפא סימנים מטעם הנ"ל ועיין בב"ש סי' קנ"ה ס"ק ל"ב שזהו פיר ג"כ כנה, ומה שדחה שם דלא הוי ס"ס פבר פתבתי בגליון הב"ש במקומם שאחרי מח"כ לא דק בזה, ולפי מ"ש לעיל ההיתר מטעם חזקת פנוי' כו' ועכ"פ זה מוכח מדמספקינן שמה גדלה בהדה, ומעתה פינון שהטעם בקטנה שהגדילה שאינה יכולה למאן אפי' לא נבעלה היינו מטעם הספק שמה גדלי בהדה והיינו שאנו מספקינן שמה הי' פונתו שיחולו לאחר שתגדיל אני אומר דבר חדש שפעמי' משפחת שהגדילה ויכולה למאן דהרי אף אם אמר בפשה שקדשה בקטנותה שהוא מקדש אותה אחר שתגדיל שיחולו הקדושים מ"מ לא עדיף ממקדש גדולה שיחול לאחר ל' יום ויחלין הקדושים היינו בלא חזרו קודם ל' יום כמבואר בא"ה ע"ש סימן מ"ב, ולפ"ז ג"כ אם הקטנה חזרה קודם שהגדילה מהני אפי' נתרצית מתחלה שיחולו אחר שתגדיל ול"ת אם חזרה בקטנותה פשיטא דהוי כמיאון שהרי כל ענין המיאון נשאר א"א בפלוני בפלוני בעלי הנה לא כן הוא דמיאון אינה חזרה ונ"ל הרמב"ם בפרק ד' מהלכות אישות ה"ח פיצד מקודשת למיאון שאם נתקדשה ולא רצתה לישוב עם בעלה צריכה למאן ואין זו ראיה שרצונה לעקור קדושים ראשונים ולכן צריכה למאן דמה שאינה רוצה לישוב עם בעלה הוא ראיה להבא אבל אין זו ראיה שרוצה וכו' וצריכה לומר שאינה רוצה שיהי' בעלה כלל או שאינה רוצה בקדושי אמה, ואמנם עכ"פ מה שאינה רוצה לישוב עמו הוא עכ"פ ראי' שאינה רוצה לישארו ומועיל שלא יחול קדושים לאחר שתגדיל מקדש שהרי א"א לחול קדושים מקדש בע"כ בלי רצונה בשלמא קדושים דרבנן שפבר חלו הם והם אמרו שצריכה מיאון דוקא ולא מהני בלא זה ופוק חזי דלב"ש צריכה מיאון דוקא בפני ב"ד ובפני בעל ואטו תי לא מודה ב"ש דאף אי גדלה בהדה שאם אמרה שאין רצונה שיגדלו בהדה דמועיל אף שלא בב"ד ואף שלא בפניו דקדושים מקדש א"א להיות בלי רצונה.

ולפ"ז קטנה שלא מיאנה בפניו אבל אמרה שאין רצוני לדור עמו להבא ואח"כ גדלה אף שצריכה מיאון פינון שלא אמרה רק על להבא מ"מ יכולה למאן אף אחר שגדלה שפזו ליפא חשש דגדלה בהדה ונשארו רק קדושים דרבנן הראשונים ומועיל מיאון ובמה שפירשתי דהא דאינה ממאנת כשהגדילה הוא רק מחשש שמה גדלה בהדה יצא לנו דין חדש דמה דק"ל דממאנת ביבם אומר אני שביבם יכולה למאן אפי' הגדילה אם הבעל מת בקטנותה אף שלא מיאנה בבעל וגם אחר מותו לא מיאנה ביבם עד שהגדילה והביאה הסימנים ממאנת דכאן ליפא חששא דגדלה בהדה שהרי אפי' קידש אשה בפירוש עד ל' יום ומת תוך הזמן ליפא קדושים כלל אפי' יש לו אח אינה זקוקה ליבם וא"כ ג"כ בקטנה הדין דלא גדלה בהדה ונשארו רק קדושים ראשונים שהם קדושי קטנות וממאנת ביבם אפי' אחר שגדלה, ובזה י"ל מה שיש לתמוה ביבמות דף ק"ז ע"ב דקאמר עולא ממאנת לזיקתו איבתו רבא וכו' ואמאי תמאן השתא וקשה מה מותיב רבא דלמא מיירי שפבר גדלה ואינה יכולה למאן, ולפמ"ש ניקח פינון שהבעל מת בקטנותה יכולה למאן ביבם

אף אחר שהגדילה: ועכשיו אבאר דברי הרי"ף שפכת ולא אפסק הלכתא בהדיא וחזינו מאן דכתב דהא מילתא ספיקא הוא ועבדינו בה לחומרא דהא תניא המקדש את הקטנה קידושין תלוין פונתו בזה פינו דתנו קידושין תלוין אפילו תפרש פדאוקי רבין אי בעל וכו' עכ"פ מוכח שאין הפונה בבעל שמקדש עתה בביאה דא"כ לא שייך תלוין שקידושי בעילה קידושי חדשים הם א"ו הפונה בזה דע"י בעילה איגלאי שמתחלה פונו שיגדילו בהדה כמ"ש לעיל דאם לא הי' פונתו מתחלה לא הי' עתה בעילות זנות ממילא עכ"פ חזינו שאם באחת פונו לזה מהני גדלו בהדה א"כ אפילו לא בעל עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ושמה פונו וזה פונת הרי"ף שפכת הרי"ף וז"ל אעג"ב דשנינו לה (פונתו דרבין בעצמו שני לה ויהיב טעמא למה לא חיישינו לספיקא דאמרה איהו עדיף מנאי כו' לכו מסתמא אמרינו לא נתרצה כמ"ש"ל לפרש דברי רש"י ותוס' לפרש דברי רבין) אשנוני' לא סמכינן וניחא דלא קאמר אדחויא לא סמכינן דלא ע"מ שדחה דברי רב ששת פונתו דזה ודאי הוי סומכין על רבין דרב נמי סבר הכי ואטו נחויש לדברי רב ששת נגד רב וק"ו דרבנן קאי בשיטת רב אלא הוא הדבר שפכתתי בדברי רב אין הכרע דבלא בעיל ליפא אפי' ספיקא ואף דגם רב קאמר אי לא בעיל לא יש לפרש אי לא בעיל לא נפטר צרתה בלא חליצה אבל רבין דמסיים מי עדיף כו' מוכח דסבר אי לא בעיל לא דאפי' ספק לא הוי ולכו הוצרך לתרץ וליתן טעם למה וע"ז שפיר כתב הרי"ף אשנוני' וכו' וסברא מעל' הוא דגרי' בהדיא ביוצא דופן וכו' ושמענו מניה דקטנה שלא מיאנה והגדילה אע"פ שלא נבעלה אחר שגדלה אינו יוצאה במיאון וכו' ועיקר ראיתו דלמה לא תצא במיאון א"ו דחיישינו דילמא מתחלה פונו לאחר שתגדיל כמ"ש"ל ואעפ"כ שפיר כתב הרי"ף דצריכא רק גט מדרבנן משום דמן התורה אוקמינן אחזקה ובזה מתורץ גם תמיהת הב"ש סי' קנ"ה ס"ק ל"ב ולפמ"ש שמה שאינה ממאנת בגדלות משום דגדלה א"כ קטנה שנתקדשה בקידושי שטר ונשרף או בביאה יכולה למאן אף שהביא' שערות ונעשי' יב"ש אם לא נבעלה אחר יב"ש ואולי השוו מדתם שלא תמאן אחר שערות.

ונבוא לבאר דברי הרמב"ם בכל המקומות הנה בפ"ד מאישות ה"ח פתב פיצד מקודשת למיאון כו' שאין קידושין מהתורה אלא מד"ס והם תלוין שאם ישבה עם בעלה עד שתגדיל גמרו הקידושין כו' פונתו עד שגדלה עד ועד בכלל שגם אחר שגדלה יושבת עם בעלה ור"ל במ"ש יושבה עם בעלה היינו פאיש ואשתו פמו תמתין עד שתגדיל שאמר ר"ג בדק"ט שר"ל עד שתגדיל ועד בכלל שהרי מוקי פשבעל והרי הבעילה היינו אחר שפבר גדלה פן פונת הרמב"ם וכינון שיושבת פאיש ואשתו מסתמא נבעלת פדברי הרא"ה וכבר פכתתי דאפי' אין פאן עידי יחוד מיירי ולכן לא הזכיר הרמב"ם פאן שבעל בפני עדים ואפי' הבעילה עצמה לא הזכיר משום דכאן אין הבעילה עצמה קידושין מקדש שיהא צריך שתהא בעדים רק לגלוי' שזה הי' פונתם ובעינו רק שזדע פנדאי שבעל וכינון שישבו יחד זו הידיעה שבעל לכו פכתב הרמב"ם וגמרו הקידושין נעשית א"א גמורה וא"צ יחוד אלא היא עדות על פונה ראשונה ומ"ש אח"כ ואם לא רצתה לישב עם בעלה פונתו שקודם שגדלה פבר לא רצתה ואף שאין זה מיאון וכמ"ש שהמיאון ברי' שמתאמר דבר שעוקרת הקידושין פגון א"א בקדושי אמי או אי אפשי בפלוני בעלי ג"כ היא אוקרת שאין רצוני שיהא בעלי אבל מה שלא רצתה לישב עמו הוא ראי' על להפא אבל אפתי אינו מיאון על קידושין ראשונים אלא שעכ"פ פבר הועיל לה מה שלא רצתה לישב עמו

ששוב א"א שיחולו קדושי תורה שיגדלו בהדה עוד וכיון שיצאנו מחשב זה שוב יכולה למאן אף לאחר שגדלה, וזה שפייס הרמב"ם צריכה למאן היינו אפי' אחר שגדלה יוצאה במיאון ואינה צריכה גט ובפי"א מהלכות גירושין הלכה ו' פתב קטנה שלא מיאנה והגדילה אע"פ שלא בעלה משנעשית בת י"ב שנים ויום א' אינה ממאנת שהרי הגדילה, שם לא פתב שלא רצתה לישוב עם בעלה אלא פתב שלא בעלה והיינו במקרה שלא אירע שבעלה וא"כ שפיר יש להסתפק שמא הגדילה בהדה ולכך שוב אינה ממאנת ובזה אתיון פל דברי הרמב"ם פה וגן בלי אונס: הארכנו קצת לבאר דברי הרשב"א בחידושיו שלא יהי' סותרים דבריו ולבאר דברי רש"י ותוס' ביבמות דף ל"ד ודברי הר"ף בפ' ב"ש ודברי הרמב"ם בכל המקומות, ומעתה פירות הנושרים מדברינו להלכה שקטן שקידש קטנה ופירשו בפירוש בשעת הקדושין שיחולו קדושי תורה לאחר שיגדלו ולא חזרו בהם קודם גדלות הדבר מפירש ברש"י שהקדושין חליו לאחר שיגדלו ונעשית א"א של תורה וגם הרשב"א סובר כן וגם התוס' מודים בזה וגם ברי"ף ורמב"ם מבואר הדבר כן, ובגדול שקידש קטנה סתם ולא פי' בפירוש פנ"ל והוגדלה ולא מינתה ולא נבעלה אחר שגדלה יש ספק שמא גדלה בהדה וכמו שהוכחתי מדברי הר"ף והרמב"ם מזה מוכח דהבאות שערות לא מקרי מחוסר מעשה רק מחוסר זמן, והטעם נלע"ד שמן הסתם דרפם להביא בזמן שהרי רבא אמר ש אין צריכה אפי' בדיקה ואף דלא סמכינן אחזקה זו לחליצה מ"מ לא מקרי מחוסר מעשה ואע"פ שיש ספק בזה שמא גדלה בהדה מ"מ אין כאן חשב א"א דאורייתא משום דלגבי קדושי תורה מוקמינן לה אחזקה פנוי' אבל מועיל ספק זה שלא תצא במיאון ונשארה בחזקה שהיתה עד עתה מקודשת מדרבנן ולפ"ז קטן שקידש אפי' גדולה סתם ולא פירש בפירוש ובקטן אפי' קדושי דרבנן אין לו א"כ אפי' הגדיל אם לא בעל היא פנוי' גמורה דמוקמינן אחזקה וכל זה בנדאי לא בעל אבל אם יש ספק אם בעל והיינו שיש ספק אם הי' עידי יחוד א"כ ה"ז א"א דיש כאן ס"ס להחמיר שמא מתחלה פנונו שיגדלו בהדה ואת"ל לא פנונו שמא בעל עתה בעידי יחוד וקידשה עתה, ולא תאמר שאלו ב' ספקות אינם אלא א' לא כן הוא ויש נפקותא וכך אנו אומרים שמא בעל וקידשה בביאה נו והרי היא בעולה וא"א ואם ימות בעלה הפהגן ואחיו יהי' כה"ג אסורה לו מן התורה אפי' ביאה ראשונה שאין עשה דוחה ל"ת ועשה ואת"ל שלא בעלה ועדיין בתולה היא ואם ימות בעלה מותרת לאחיו אפי' הוא כה"ג מ"מ שמא גדלו קדושין בהדה ואסורה ותהי' מותרת ליבמה אף אם יהי' כה"ג מן התורה רק מדרבנן גזירה ביאה ראשונה כו' ואף שאין לנו כה"ג מ"מ מקרי ס"ס ועיין בש"ף בכללי ס"ס דין י"א וי"ב, ועוד הרי אנו מצפים שיבנה בה"מ ביב: ואמנם גוף דבר זה לומר בקטנה שיושבת תחת בעלה בקטנות ולאחר שהגדילה הן הן עידי כו' אינו מוסכם אצלי ויש לי בזה דברים הרבה, וכשבועל הן בשגדילה וכן קטן שהגדיל ליפא ספיקא דנדאי עכ"פ היא א"א דאורייתא אלא שאם יש כאן עידי יחוד באופן שהי' מקום לומר ה"ה כו' או היא מקודשת להבא ואם לא הי' עידי יחוד אז היא א"א למפרע בלי שום ספק וכאשר הוכחתי מסוגיא דיוצא ומדברי הרמב"ם ואם הוא יושב עם אשתו כו' הפל מודים להרא"ה דסמכינן שונדאי בעל ולא בעינן עידי יחוד כלל וגם הריב"ש מודה לזה לפי שאין ביאה זו קדושין חדשים: ועוד אציע הצעה אחת מה שנתראה לע"ד וזה הוא שמה שאמרינו גדלה בהדה ופירשו הרשב"א והנ"י דהוי כאלו הותנה לאחר שמתגדיל

אני אומר שאם אנו יודעים שכשתגדיל תשאיר עמו על סמך קדושין אלו ולא יקדשנה
מחדש ואנו יודעים שזה הי' דעתם בקדושין ראשונים זה עצמם כאלו התנה דאל"כ על
איזה סמך נשארה אצלו אחר שגדלה שהרי אף שבעילת קטנה אינה ביאת זנות שחכמים
תיקנו נשואין היינו כל זמן שלא הגדילה אבל תיכף משהגדילה אם בא עלי' על סמך
קדושין דרבנן הוי זנות דהרי להכי סבר רב קטנה שהגדילה כו' ומוקי בבבביל והטעם
דנדאי בעיל לשם קדושין ומשום דאין כו' פנ"ל פדמוכח בכתובות דע"ד טעמא דרב וקא
פליגי חדא זמנא משמע דגם בזה הטעם משום ב"ו.

הן אמת לפמ"ש תוס' שם ד"ה בהאי משמע דזה עצמו הצריכתא דמסיק בקטנה ליכא
ב"ז מ"מ רש"י שם ביבמות דף ק"י מוחק הגירסא דשם א"כ נשאיר גם בקטנה זה הטעם
ונאפי' התם איכא למימר דלצריכתא קאמר פן אבל לא שהאמת הוא כן שרוב לא מחשב
זנות ובפרט לפי מה שהוכחתי מדברי הגמרא דף ר"ט ע"ב ביבמות דמתלי תלי מוכח
דבעיל הוא הטעם דאיגלאי למפרע שפוננתו שיגדלו עמה דאל"ה לא הי' בועל ב"ז ונאפי'
לפי דברי התוס' מ"מ עכ"פ טעמא דרב שמסתמא אינו רוצה להיות בשביל קדושין דרבנן
לחוד פשיש בידו לעשות קדושי תורה א"כ ה"ה אם הי' ידוע לנו שבשעה ראשונה
כשקינדשה הי' דעת' לישאר כן תמיד שלא לקדש מחדש אחר הגדלות א"כ כ"ש שעתה
פוננתו לזה הרי הוא פירש שיחולו אז שהרי הוא רוצה להשאיר עמה כן אבל אנו
הוא דמחזקין לספק כשלא בעל דשמא באחת הי' דעתו או דעתה לעשות קדושין
כשיגדיל ואם זה הוא בקטנה וא"כ בקטן שנדאי לא תיקנו רבנן אפי' לדעת תוס' וקרא"ש
דלא חשיבא בעילת זנות מ"מ קדושין ונשואין לא תיקנו לו וכמבואר בתוס' בשלהי אשה
רבה ובהרא"ש בפ"ב דקדושין סי"ח וא"כ בעודה בקטנותה ליכא איסורא פיון שא"א
לו לעשות אז קדושין גמורים פלל אפי' קדושי סופרים אבל תיכף כשיגדיל הא נדאי אף
דנימא שאינה זנות מ"מ עובר בעשה שהרי אלו שהי' מתירין פלגש נתקשו דאטו מי
עדיף פלגש מפלה בלא ברכה ותיירץ הרמב"ן דנדאי פשהו רוצים שתהא קנוי' לו לכל
דבר אז אמרה תורה שיקדש עיין בב"ש סימן קמ"ו סוף סק"ב וא"כ אחר שנתגדל
נאפשר לו לקדש ונשאיר עמה בלא קדושין ודאי שעובר בעשה לכ"ע ואם אנו יודעין
שמתחלה נשאה אדעתא דהכי שלא יקדשנה מחדש הרי הוא כאלו פירש שיחולו אח"כ
ואם אין אתה אומר פן הרי אתה עושה הרבה נשים תחת בעליהן במדינות שנושאים
נשים בקטנותם שדרין בלא קדושין כל ימיהם ומעולם לא שמענו שישום אחד אחר
שהגדיל קידש מחדש או שיהי' מייחד עידי יחוד אחר שהגדיל וא"כ הפה כל ימיהם בלא
קדושין כפנוי' ופנוי' יחד הא כל זמן שהוא קטן אינו עובר בעשה דהתורה אמרה עשה זו
כשאפשר לקדש דוקא אף תיכף משהגדיל חל עשה זו ואיך שתקו כל חכמי הדור אלא
נדאי הוא הדבר אשר דברנו פיון שמתחלה הוא נושא אותה ונשאיר עמה כל ימיהם הרי
הוא עצמו התנאי שיחולו לאחר שיגדיל וא"כ אשה זו אפי' הי' ידוע לנו שלא בעל הייתה
ספק א"א דשם נדאי אדעתא דהכי מקדש אותה ואין זה דומה להך עובדא דק"ק בוונדין
אשר הזכרתי בספרי סי' ס"ב ששם כבר נולד ביניהם קטנות ומריבות קודם שהגדיל
וא"כ מה בכך דהוי כאלו הותנו מ"מ יכול לחזור קודם הגדלות ובסי' ס"א באמת לא
התירתי שם מחמת טעמים אחרים וא"כ אשה זו ואסורה אפי' נדאי לא בעיל הא חדא ועוד
פיון שדרים כו' כבר כתבתי דבזה הכל מודים להרא"ה שא"צ לעידי יחוד ואגלאי מילתא

שמיזם שיהגדיל נגמרו הקדושים ולסמוך על דבריו שלא בעל כלל פבר פתבתי שם בנודע ביהודה סי' ס"א שקשה מאוד לסמוך על דבריו ולא רציתי להתיר ואף שהי' לנו עוד סברא להקל שיהי' מת ולא נבדק ואולי לא הגדיל כלל שחזקה דרבא לאו פנדאי הוא שיהי' לא מהני לחליצה ואפי' הכי לא רציתי להתיר ק"ו ב"זו שהיום או למחר יבא הבעל ונמצא בו סימני גדלות ואז למפרע הוא גדול מיום ששלמו לו י"ב שנים ויום א' ואיך נתיר את זו לכן מן השמים ירחמו על אשה זו ואני לא מצאתי לה היתר: דברי אהובו הדין לפניכם ומשפט הבחירה לכם ללבן ולברר הדברים האלו: הק' יחזקאל סג"ל לאנדא סימן לג תשובה להגאון מ' יחזקאל רב דק"ק פראג הנה מפתח שפתיו משרים, וראשון נאמר תחלה בדברי קדשו ליישב דברי הרשב"א דלכאורה סתרי אהדדי דבדף ל"ד בחידושי משמע דקטן שמקדש שיחולו הקדושים לכשיגדיל הוי דבר שלא בא לעולם ובדף ק"ט פתב דקטנה שהגדילה שייכי בה קדושי דאורייתא דעשאום פאלו התנה בפירושי שיחולו לאחר שתגדיל ולזה תירץ דנדאי אין לחלק בין קטן לקטנה רק דהחילוק הוא בדף ל"ד מייירי שהתנה שיחולו ליום המחרת דהוי מחוסר מעשה דשמא לא יביאו למחר שערות אבל בדף ק"ט מייירי דלא הגביל ומן א"כ הגדלות נדאי אתי ואינו דשלב"ל דאינו מחוסר מעשה ואיילונית לא שכיחא ובנדאי תביא שערות באיזה ומן ומזה שפט ברוח קדשו להוסיף קמחא דהשתא דאיתת להכא שוב אין חילוק בין קטן לקטנה בשום ענין וכי היכי דבקטנה אף שקידש פתם למאן דס"ל דגדלו בהדה חלו קדושי דאורייתא ה"נ הכא בקטן שקידש סתם ונתגדל הוי קדושי דאורייתא זהו תורף דבריו הקדושים: (א) ולדידי צ"ע הלא תלמוד ערוף בידינו מתורתו של ר"מ למדנו הביאו המרדכי פ"ק דב"מ דהמתנה על הקטן שקידש כשיגדיל הוי מתנה על דבר שלא בא לעולם כמו האומר לאשה הרי את מקודשת לאחר שאתגיייר כו', ואף שחזר בו שם היינו דס"ל דמתנה על דבר שלב"ל תנאו קיים אבל עכ"פ ברור הוא בידו דזה מקרי דבר שלא בא לעולם ואינו יכול לקדשה עתה: (ב) עוד צ"ע ממ"ש התו' בנדרים דף ל"ד לחלק בין אי אמר על פבר הפקר פבר זה הקדש ובין אם אמר פסח זה הקדש לאחר ל' יום משום דהתם בידו להקדישו מעכשיו הרי מבואר דאף מחוסר זמן מקרי שלב"ל: (ג) וכן יש להוכיח מלשון הריטב"א פ"ק קמ"א דב"מ דף ט"ז.

(ד) עוד ב"ע החילוק שחילק מר פינן דאיילונית לא שכיחא לא חקרי מחוסר מעשה דהרי הדבר ברור דאיילונית היא מיעוט גמור דהרי ר"מ לא חייש למיעוטא דמיעוטא ולא איילונית חייש וע"כ צ"ל פינן דרנבא לא מחוסר מעשה לא מקרי דבר שלא בא לעולם וצ"ע מה בין זו לפירות דקל דעבידי דאתי ואין חילוק אף אם מכר לשנים מרובים דעבידא דאתי בשנה אחת עכ"פ: (ה) ועוד צ"ע מה בין זו לגוססת דרנבא למיתה ואפ"ה המקדש לאחר שתמות אחותה אפי' גוססת לא הוי קדושי פמבואר בתוס' דכתובות דף נ"ח ע"ב וכן משמע מלשון הרמב"ם והש"ע שכתבו סתמא הואיל ואינו יכול לקדשה עכשיו ומי לא עסקינן בגוססת ומכ"ש לפי מ"ש התוס' בב"ב דף ע"ט ע"ב דמתני' מייירי אף בתצי עבד כו' שפופין את רבו לשחררו (ובאמת בדברי התו' יש לעיין למאן דס"ל בגיטין בשפחה דגמרו הקדושים ובתצי שפחה ונחצי בת חורין פתבו התוס' שם לפי המסקנא דהוי קדושי וא"כ לא מקרי דשב"ל דהרי דיכול לקדשה מעכשיו) ולאחר שיחלוץ לה יבמה בחולצין ולא מייבמין וא"כ עדיפא לדעתי מרנבא דאיילונית דנדאי אתי: (ו) ומה שכ' דלא

מחלקיננו בפדיון בכור אף שאינו יכול לפדותו עכשיו היינו משום דהתם אינו ענין לקנין
כלל רק חוב שחייבתו התורה כו' ומ"ש המשל"מ ראי' משו"ה זו שמשפנתי לעשר שנים
אין ראי' דיש לדחות דהתם הגוף שלו פמבואר שם בר"ן בנדורים דף פ"ו: והנה אחר
שברנו שדעת התוס' ומוהר"י והמרדכי והריטב"א ס"ל דזה מקרי דשלב"ל, הנה לולי
דברי קדשו דמר הייתי אומר שאין לנו לדחוק את השמועות ממה שברא ממשטן של
הרמב"ן והרשב"א שהספימה דעתם דקטן המקדש לאחר שיגדיל הוי דשלב"ל ושל
לחלוק עלינו את השוין ומכ"ש שברא להיפך: ז) ומה שדחה מר דעיקר קושיותם על
רש"י שפי' שיחולו ליום המחרת צ"ל ע דברי משמע מלשונם שמתוך קושיות זו נאדו
מפי' רש"י וגירסתו והספימו לגירסת ר"ת, ולדברי קדשו היו יכולין לקיים גירסת רש"י
ולפרשו שקדשו סתם שיחולו הקדושים ס לאחר שיגדלו: ואי איכא למידק מהתם אדרבא
איכא איכא למידק לשיטת התוס' בב"ק פ"ק מרובה דפסקו כשמואל דפודה תוך ל' יום
ונתאכלו המעות אין בנו פדוי משום דאין בידו לפדותו עכשיו וא"כ הדברים צ"ע: ח)
ועוד צ"ע היאך אפשר דעיקר קושיותם הוא שורק רק על פירש"י שפי' ליום המחרת
מאי האי שכתבו ויש מי שרצה לדחוק וליישב דאתיא כר"מ דס"ל אדם מקנה דמה
הועילו בתקנתו דאפתי קשי' על רש"י מי דחקו לאוקמא כר"מ לוקמא בקידשה סתם
לאחר שיגדילו ותיתי ככ"ע: ט) ועוד צ"ע בדברי הרמב"ן דאם קושיותו על לשון רש"י
איך פתב בשלמא על הקטנו' לק"מ דאיכא לאוקמא במסרן ליד האב ואי קושיותו על
רש"י לא תירץ פלוס דברי רש"י נדחק לומר שגדלו בשעה אחת ולא מוקי לה כשמשרו
ליד האב והדרא קושיותו לדוכתא למה לא אוקמא בקידשה סתם ולא הגביל זמן אלא נדאי
דגם הרמב"ן והרשב"א ס"ל דעולם הוי דבר שלא ב"ל אף בקידוש סתם שיחולו לאחר
שיגדיל וגם דעת הר"ן והספימו המשל"מ לדיעה זו דמקרי דבר שלא בא לעולם, ונמצא
כל הפוסקים מסכימין לדיעה אחת והפל שוין בזה דמקרי דשלב"ל: י) ומלשון רש"י
נלע"ד פשוט דאין ראי' כלל שחולק ע"ז דנדאי לא נעלם מרבותינו שהבאתי למעלה
דברי רש"י אבל בלתי ספק שישבו דברי רש"י כמו שישבו הרמב"ן והרשב"א דאתיא
כמאן דס"ל דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ומה שהקשו הרמב"ן והרשב"א דהא
אפקי' מדר"מ ואוקמי' כר"ש אין זה קושיותו כ"כ דאמרי בי רב היינו רב הונא ואיהו ס"ל
אדם מקנה דבר שלא בא לעולם פמבואר ביבמות ובב"מ ומוקי לי' לר"ש כשמעתי' ואין
זה דוחק דבלא"ה פתבו התוס' ר"פ נערה שנתפתתה דר"ש ס"ל אדם מקנה רק שדחו
דא"כ הוי לי' לאפיי לאוקמא גם לר"ש בשיטה ולכך פתבו דלדבריהם דרבנן קאמר אבל
לפי האמת י"ל דנדאי ר"ש ס"ל אדם מקנה ולא מיבעי' לרב הוצא אלא אפי' לאפיי רק
דלא בעי לאוקמא לר"ש בשיטה משום דאיכא למידחי דלדבריהם דרבנן קאמר וגם
מהכא לא בעי לממני לר"ש משום דלא תני ר"ש בהדיא כמ"ש התו' ר"פ נערה
שנתפתתה לתרץ אמאי לא אוקמא לרבנן דר"ש בשיטה ועוד דגם הכא איכא איבעית
אימא: יא) גם דעת התוס' נלע"ד בבירור דס"ל דקדושי קטן אינו פלוס ואף שפי' שיחולו
לכשיגדילו וצדיפא מדעת הרמב"ן והרשב"א דס"ל לתוס' אף לדעת ר"מ אדם מקנה
דשב"ל, או דנימא דר"ת אגזיל לשיטתו דס"ל בכתובות דף צ"ב דבשעה זו שאירש מאבא
קנה פיון דבירר מקחו וירושא ממילא קאתי.

מ"מ מלבד כי לענ"ד צריף לחלק דהתם הטעם כל שבינרר מקחו יותר סמכא דעתו כי היכי דליקו בהימנותא וכן מבואר בב"ח סי' רי"א משא"כ באשה. ובזה מןושב מה שהניח הפ"י בצ"ע שם, ואולי לזה פיון בק"א.

ובזה יתנישב יותר על נכון מ"ש לקמן בפירש"י סמכה דעתה בכה, ורא' לזה עוד דהרי באמת בב"מ מבואר דשדה זו גריעא משדה סתם, ולדעת ר"ת הוא להיפך וצ"ל דבשדה שאינו שלו עדיף סתם ויותר סמכא דעתא משדה זו אבל בירושא אם יפול לפניו הרי כל השדות יפלו לפניו וא"כ עדיף זו מסתם וא"כ פיון דמדמי הגמרא אשה לשדה זו בשדה שאינה שלו הרי מכ"ש דגריעא משדה זו בירושא דאפי' משדה סתם גריעא, ואין לחלק ולומר דלכה עדיף שדה זו בירושא משום דהיא ממילא דמאי עננו יש זו לממילא דתרי טעמי ניהו וכ"א סברא באנפי נפשה אלא ודאי דעדיפות דזו הוא משום דזו בירושא סמכה דעתא טפי פיון דבינרר מקחו יקום בהימנות' וא"כ לא דמי לנידון דידן כלל דנדאי באשה לא שייך סמכה דעתה דליקום בהימנות', ובאמת לענ"ד דנה פנונת ה"א ששפתב ז"ל פיון דירושא ממילא עתידה לפול לפניו אין הפנונה דהוי ממילא בלא מעשה דז"א דהרי ע"מ שימות בעלף לא מקרי ממילא רק הפנונה שא"צ לקנותה דנימא דלא סמכה דעתה בשדה זו כמו בסתם ודוק.

ואם אמנם דיש עדיין לבע"ד לחלק דבנידון דידן אין פאן גריעות דזו כמו בע"מ שימות בעלף דהתם הדבר תלוי במיתת בעלה ואין הדבר בינה כמו שפירש"י בב"מ אבל ה"א הוא ממילא מ"מ לא עדיף מסתם וכבר כתבתי דבינרר מקחו לא מהני רק לענין סמכא דעתא דליקום בהימנות' אמנם אף אם נימא דאין חילוק ונהוי דבר שב"ל לשיטת' מ"מ הרי אפ"ה ס"ל דאינו יכול לקדש משום דאין מעשה קטן פלום ולא אלימי למקנא לאתתא ומה שרצה מר לפרש דבריהם דעיקר הקושא הוא על השליחות צלע"ג דמי דהכריחם לזה לומר דאיירי בשליחות וכמו שהרגיש מר בעצמו: יב) וגם לשון התוס' לא משמע פן דא"כ מאי האי שסיימו בקושיותם דאין מעשה קטן פלום ואהי"א קאי: יג) גם בפסקי תוס' מבואר באר היטב אין קטן יכול לקדש שיחול לכשיגדיל: יד) ולענ"ד פנונת התוס' בפשיטות דכתבו תחלה דאין קטן יכול לקדש דאיש כתיב ולא קטן וע"ז כתבו דאין לומר דע"י שליח יכול לקדש דאלימ מעשה השליח למקנא לאתתא הואיל והשליח גדול, לזה כתבו דאין מעשה קטן פלום אף למעבד שליח ובאמת שהיו יכולין לדחות דאינו יכול לעשות שליח הואיל ולית' בדנפשי' אבל כתבו טעם יותר דאפי' היכא דאייתא בדנפשי' אינו יכול לעשות שליח דאין מעשיו פלום פחו בקטנה שאינה יכולה לעשות שליח לקבלה: טו) ובעיקר הקושא על הרשב"א ונ"י שכתבו בדף ק"ט דעשאום כמתנה לאחר שיגדיל מטיבותא דמר נראה דיש לחלק בין קטן לקטנה דקטנה מקרי בידו לקדשה עכשיו דהרי חלו עליו מעכשיו קדושי דרבנן נאגידא בי' דנדאי אף רב מודה אף אם נימא דגמרו קדושינן אפ"ה בשטר ונאבד וביאה מודה דבלא"ה הוי קדושי דרבנן ואינה יוצאת במיאון דמתני' סתמא קתני עד מתי הבת ממאנת.

ומ"ש מר משום לא פלוג אינו מוכרח וגם יתבאר עוד לקמן, ועוד ראי' דר' יהודה דס"ל עד שירבה השחור על הלכן וע"כ צ"ל שם דהם קדושי דרבנן ודוק. וכיון דאגידא בי' הרי יכול לקדשה מעכשיו קדושי דרבנן ואע"ג דאינו אלא דרבנן דאם לא היו קדושי

דאָרײַטא עכ"פּ הָיוּ קדוּשֵׁי דְרַבָּנָן דְּהָרִי מֵהַ בְּכָה אַפְתִּי יָכוֹל לְקַדְּשָׁהּ וּמֵהַ בְּכָהּ אִם הוּא מְדַאֲרֵיטָא אוּ מְדַרְבָּנָן עכ"פּ הַקְדוּשִׁין חֲלוּן מְעַכְשָׁיו וְהִיא קְנוּיָ לֹו.

וּרְאֵי לְדַבְרֵינוּ מִמ"ש הֶרְמֵב"ם הָאוֹמֵר הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁי לְאַחַר שְׁנֵיחֲלוּץ לָהּ יִבְמֹד מְקוֹדְשֵׁי כִּינּוּן דִּיכּוֹל לְקַדְּשָׁה עֵתָה קְדוּשֵׁי סָפֵק וּפִירֵשׁ הַכ"מ דְּהָיוּ קְדוּשֵׁי וְדָאִי כִּינּוּן דִּיכּוֹל לְקַדְּשָׁה עֵתָה מִסָּפֵק, וְהִנֵּה הֶרְמֵב"ם ס"ל סָפֵק דְּאֲוֲרֵיטָא מְדַרְבָּנָן לְחוּמְרָא וְאִנִּי רוֹאֵה הַדְּבָרִים ק"ו דְּאֶפִּי מֵאֵן דְּפָלִיג הֵתָם וּס"ל דְּסָפִיקָא הָנָאִי הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּעִיקָר הַקְדוּשִׁין הֵם מִסָּפֵק אֲבָל הֵכָא הֵם קְדוּשֵׁי וְדָאִי דְרַבָּנָן (וּלְע"ד יֵשׁ לִיִּישׁב בְּזֵה דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם גַּבִּי שְׁפָחָה חֲרוּפָה דִּישׁ לְחַלֵּק בְּעֵנָן זֶה בֵּין אִם אָנוּ דְנִין אִם צָרִיכָה קְדוּשִׁין מְחַדָּשׁ וּבֵין אָנוּ בָּאִים לְדוֹן אִם קֹדֶשׁ אַחַר אִי תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין וְגַם בְּזֵה יְהִי דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם שֶׁם בְּתִיבּוֹת כְּמוֹ קְדוּשֵׁי קְטָנָה מְדוּקְדָּקִים הֵיטֵב וְהוּא פְּדוּמוֹת רֵאִי לְדַבְרֵינוּ וְאִכְמ"ל), וְכֵן נִרְאֵה מִלְשׁוֹן מוהר"ם בְּמַרְדְּכֵי הַנ"ל שֶׁפֶתַח דְּקָטָן אֵין לוֹ קְדוּשִׁין לֹא מְדַאֲרֵיטָא וְלֹא מְדַרְבָּנָן לְכַף הָיוּ דְשֵׁלֵב"ל: טז) וְעוֹד נִלְע"ד דְּכ"ש לְשִׁיטַת הֶרְמֵב"ם דְּכָתֵב דְּלֵהֲכִי קְטָנָה אֵינָה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבְּלָהּ מִשּׁוּם דְּאֵין עֲדוּת לְקָטָן וְא"כּ בְּפִשְׁיטוֹת יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין קָטָן לְקְטָנָה דְּכִינּוּן דְּקְדוּשִׁין בְּעֵי עֲדִים וְא"כּ בְּשֶׁלְמָא בְּקְטָנָה שְׁנֵיחֲלוּ שְׁיַחְוִלוּ לְכַשְׁתַּגְדִּיל אֶף דְּאֵין עֲדוּת עַל הַקְטָנָה מ"מ כִּינּוּן דְּלֹא בְּעֵינָן רַק הַסְּפָמְתָה וּרְצוּנָה וְכִינּוּן שְׁהִיא עֲכָשָׁיו מְרוֹצֵיט וְגַם אַחַר שְׁהִגְדִּילָהּ אֵינָה מְתַחַרְרֵט וּמְרוֹצֵיט וְהָרִי יֵשׁ עֲדִים שְׁאֵמֵר לָהּ הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁי לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל וְאִיכָּא עֲדִים שְׁנֵיחֲלוּ לְאַחַר שְׁהִגְדִּילָהּ אֲבָל בְּקָטָן שְׁקִידָשׁ וְדָאִי לֹא מְהִנִּי אַחַר שְׁיַגְדִּיל דְּכִינּוּן דְּאֵין עֲדוּת לְקָטָן וּמֵהַ בְּכָהּ שְׁהוּא מְרוֹצֵה לְאַחַר שְׁהִגְדִּיל מ"מ כִּי יִקַּח בְּעֵינָן שְׁיַקְנֶה אוֹתָהּ וּבְמֵהַ קָנִי לָהּ אִם לֹא בְּמֵהַ שְׁקִידָשָׁה בְּקָטָנָהּ וּבְקָטָנָתוֹ לֹא הָיוּ עֲדִים דְּאֵין עֲדוּת לְקָטָן.

וְזֵה הַחִילּוּק נִכּוֹן לְדַעַתִּי אֶף לִפ"ד מְעַלַת כ"ת דְּלֹא מְקָרִי דְשֵׁלֵב"ל. וּמֵהַ שְׁהַקְשָׁה מְגִיטִין לְעַנ"ד אֵינָה קְנוּשָׁיָא כ"כ חֲדָא דְאַפְתִּי בְּקָטָנּוֹת לֹא חֲלוּ הַקְדוּשִׁין וְלֹאוּ בַר הוּיָ הוּא.

וְעוֹד לְפִי חִילּוּק מֵר הָיוּ קְשִׁי לִי דָא"כּ תִּימִי מְתָנִי דְּלֹא כַר"מ דְּהָרִי קְתָנִי חוּץ מְעוּבָד כּוֹכְבִים וְעָבָד אֲלֵא וְדָאִי בְּדַפְרֵינִישִׁית דְּאַפְתִּי הִשְׁתָּא לֹאוּ בַר הוּיָ: יז) גַּם כְּבָר הִי מְקוֹם לִיִּישׁב דְּבָרֵי הֶרְשֵׁב"א וְהַנ"י דְּכָתְבוּ כֵן בְּדָף ק"ט אֲלִיבָא דְרַב דְּס"ל אֲדָם מְקָנָה דְשֵׁלֵב"ל וְרַב שְׁשֵׁת מְקָשָׁה מֵהַבְּרֵיטָא בְּדָרְךָ אַת"ל דְּאַתָּיָא כַר"מ אַפְתִּי קָשָׁיָא עַל רַב דְּס"ל ג"כ כַר"מ וְעוֹד יִתְבָּאֵר לְקָמֵן מֵהַ שֵׁישׁ עוֹד לְחַלֵּק בֵּין קָטָן לְקְטָנָה בְּעֵנָן דְשֵׁלֵב"ל דְּדוּקָא בְּקָטָן מְקָרִי דְבַר שְׁלֵב"ל אֲבָל לֹא בְּקָטָנָה: יח) וְהִנֵּה מְלַבֵּד מ"ש דְּנִרְאֵה דַעַת כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁוִין בְּזֵה דְקָטָן שְׁקִידָשׁ בְּפִירוּשׁ לְאַחַר שְׁיַגְדִּיל אֵין הַקְדוּשִׁין כְּלוּם שֵׁלְע"ד אֶף לְפִי דַעַתוֹ הֶרְחָבָה דְּבִפִּירֵשׁ בְּהִדָּיָא אֵין לְחַלֵּק בֵּין קָטָן לְקְטָנָה מ"מ בְּקִידָשׁ סְתָם לְעַנ"ד בְּרוּר דְּוְדָאִי יֵשׁ לְחַלֵּק מְלַבֵּד הַחִילּוּק שְׁחִילֵק מְעַכ"ת כִּי נִכּוֹן הוּא וְלֹא יִדַּעַתִּי הַדּוּחַק שְׁמַצָּא בּוּ וְלְדַעַתִּי הוּא רַחֵב כְּפִתְחוֹ שֶׁל אוּלָם אֲבָל אַחַר שְׁלֵב"ל נִחָה דַעַתוֹ בְּזֵה אֲמִינָא לְהוֹסִיף נִוְפָה מְשָׁלִי אוּלַי יִישַׁר בְּעֵינָיו, וְהִנֵּה בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוֹנָה יֵשׁ לְחַלֵּק בְּפִשְׁיטוֹת דְּוְדָאִי לֹא שְׁיַיָּד לּוֹמֵר אִם מְקִידָשׁ סְתָם שְׁיַחְוִלוּ אַח"כּ כְּאֶשֶׁר יִתְבָּאֵר לְקָמֵן אֲבָל צ"ל הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאֲדָם יוֹדַע שְׁאֵין קְדוּשֵׁי קְטָנָה מְדַאֲרֵיטָא וְלְכַף מְקִידָשָׁה שְׁיַחְוִלוּ לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל אֲבָל בְּקָטָן וְדָאִי לֹא שְׁיַיָּד אֲדָם יוֹדַע, וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דְּגַם בְּקָטָנָה נִימָא שְׁהִיא אֵינָה יוֹדַעַת וּמְכַוֵּנָת שְׁיַחְוִלוּ לְכַשְׁתַּגְדִּיל ז"א דְּאָנּוּ לֹא בְּעֵינָן רַק הַסְּפָמְתָה וּרְצוּנָה כְּמִש"ל וּמֵהַ בְּכָהּ שְׁאֵינָה יוֹדַעַת אִם יֵשׁ לָהּ קְדוּשִׁין דְּאֲוֲרֵיטָא מ"מ הִיא מְסַפְמַת שְׁתַּהֲלִי אִשְׁתּוּ לְעוֹלָם וּמֵהַ אֵיכְפַת לָהּ אִם הֵם קְדוּשֵׁי

דאורײַתא או דרבנן דעכ"פ פּשְׁתַּגְדִּיל צְרִיכָה גַט מְדַרְבְּנָן כַּמֶּש"ל וְכִינּוּן שְׁהִיא מְרַחֶצֶת בְּקַטְנוּתָהּ וְגַם אַחַר שְׁהַגְדִּילָהּ מִמִּילָא מְקוֹדְשָׁת קְדוּשִׁין גְּמוּרִין גַּם אַתְמָא בְּכָל דְּהוּ נִיחָא לָהּ וּבְנֵדָאֵי מְתַרְצוֹת שְׁיַחֲוִלוּ אַף לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל אָבָל בְּדִידָן דְּבַעֲיָנוּ דַּעְתּוֹ שְׁיִקְנָה אוֹתָהּ וְכִינּוּן שְׁאִינוּ יוֹדְעֵי אִינוּ מְכּוּנִין כָּלֵל לְקַדְשׁ לְכַשְׁיַגְדִּיל רַק עַכְשָׁיו וְהָרִי אַפִּי בְּשִׁלַּח סְבֻלוֹת מְשִׁיגְדִיל אֶמְרִינּוּ דְיוֹדְעֵי וְאִינוּ יוֹדְעֵי: אָבָל טַעַם זֶה ג"כ אִינוּ מְסַפִּיק עַדִּין דְּהָרִי בְּאוֹמַר לְאַשֶׁה הָרִי אֶת מְקוֹדְשָׁת לְאַחַר שְׁאֲתַגְיִיר דְּנֵדָאֵי אִיפָּא לְמִימַר אֲדָם יוֹדְעֵי וְאַפ"ה אֲלִיבָא דַּר"מ דַּס"ל אֲדָם מְקַנָּה דְּבַר שְׁלֵא ב"ל בְּעֵינֵי דְּנִיחָא שְׁיִאמַר בְּפִירוּשׁ לְאַחַר שְׁאֲתַגְיִיר הָא לְאַ"ה אַפִּי לַר"מ אִינָה מְקוֹדְשָׁת דְּסַתְמָא מְעַכְשָׁיו מְשַׁמַּע כַּמ"ש הָר"ן בְּפִירוּשׁ בְּנִדְרִים דַּף פ"ה וְכֵן מְבֹאֵר בְּכַתְּנֻבוֹת ע"ש בְּמַפְרָשִׁים בְּכַמְּהָ מְקוֹמוֹת בַּב"מ בְּשִׁטָּה מְקוֹבָצָת וּמְדַר"מ נִשְׁמַע לְרַבְּנָן בְּקַטְנָה אַף לְדַעַת מַר דַּס"ל דְּהָרִי דְּשַׁב"ל מ"מ מְבֹאֵר דְּסַתְמָא מְעַכְשָׁיו מְשַׁמַּע, לְזֹאת נִלְע"ד בְּאַמַּת דְּסַתְמָא מְעַכְשָׁיו רַק בְּקְדוּשִׁי קַטְנָה בְּאַמַּת כֵּן הוּא דְּהָרִי מְעַכְשָׁיו מִתְחִילִין הַקְדוּשִׁין עַכ"פ מְדַרְבְּנָן מְעַכְשָׁיו רַק דְּאַמְרִינּוּ כִּינּוּן שְׁאֲדָם יוֹדְעֵי כו' נֵדָאֵי דַּעְתּוֹ שְׁאַחַר שְׁתַּגְדִּיל יִהְיוּ קְדוּשִׁי דְּאוֹרְיִי' אָבָל בְּקַטְנָה נֵדָאֵי דַּעְתּוֹ שְׁיַחֲוִל מְעַכְשָׁיו וְכִינּוּן דְּהַשְׁתָּא לֹא חָלוּ מִמִּילָא אִין כָּאֵן קְדוּשִׁין כַּמֶּש"ל אַפִּי לַר"מ וְא"כ כָּל אַפִּי שְׁוִין בְּזֶה דְּבַקְטָן בְּסַתְּם לֹא אֶמְרִינּוּ דַּעְתּוֹ שְׁיַחֲוִלוּ לְאַחַר זְמַן וְאִין קְדוּשִׁי כְּלוּם: יט) תּוֹ כְּתַב דְּמַתְּנִיתִין וּבְרִייתָא דְּקַטְנָה שְׁקִינְדִּישׁ מִיִּירִי בְּשִׁטְר וּבִיאָהּ, מְלַבֵּד כִּי הוּא דוֹחֵק גְּדוּל עַדִּין צְרִיכִין אָנוּ לְסַבּוֹל עוֹד דוֹחֵק אַחַר דְּגַם בְּשִׁטְר לֹא מְשַׁפְּחַת לָהּ אַא"כ נֶאֱבַד וְלֹא אִישְׁתַּמִּיטְתִּי מִהַפּוֹסְקִים וּמְפָרְשִׁים לְאַשְׁמוּעֵינּוּ זֶה, וְיוֹתֵר מְזִה דְּבַחְדָּא מַחְתָּא מַתְּנִיא עַה עַנְיָנִים אַחֲרִים דְּמִיִּירִי בְּכָל גְּוֹנָא: כ) וְגַם אֲלִישׁוֹן הַרְמַב"ם לֹא נִרְאָה כֵּן דְּהַתְּחִיל בְּקַטְנָה שְׁקִינְדִּישׁ אִין קְדוּשִׁי כְּלוּם דְּמְשַׁמַּע אַף לְאַחַר שְׁהַגְדִּיל כְּמִבְּנֵי אֶתְמָא וְצ"ל דְּמִיִּירִי בְּקְדוּשִׁי בִּיאָהּ או שְׁטֵר שְׁנֶאֱבַד, וּמְלַבֵּד כִּי הוּא דוֹחֵק קְשִׁיָּא שְׁהָרִי כְּתַב תְּיַכְרֵף אָבָל גְּדוּל שְׁקִינְדִּישׁ אֶת הַקַּטְנָה וְסִיִּים אִם רְצַתָּה לִישֵׁב וּפִירְשׁוּ מַר שְׁהוּא קְדוּשִׁי דְּאוֹרְיִיתָא וְע"כ מִיִּירִי בְּכֶסֶף או שְׁטֵר וְלֹא נֶאֱבַד וְלֹא מִיִּירִי בַּחֲד גְּוֹנָא וְאַף דְּמַסִּיק דְּמוֹקְמִינּוּ לָהּ אַחְזַקַּת פְּנוּי' כְּבָר כְּתַבְתִּי לְקַמּוֹ דְּמְדַרְבְּנָן לֹא סְמַכִּינּוּ אַחְזַקַּת פְּנוּי': כא) תּוֹ כְּתַב מַר לְהַסְכִּים דַּעְתּוֹ לְדַעַת הָרִיב"ש דְּבַקְטָנָה שְׁהַגְדִּילָהּ וְנִבְעֵלָה מְקוֹדְשָׁת מְפָנִי חֲלוֹת הַקְדוּשִׁין הָרֵאשׁוֹנִים וּמִיִּושֵׁב בְּזֶה מַה שְׁהִבִּיא הָרִיב"ש בַּסִּי' קַצ"ג דַּעַת הָרֵא"ה אַף דְּבַסִּי' ו' כְּתַב עָלָיו שְׁהוּא דַּעַת יַחֲד וְע"ז תְּיַרְצֵן אַף דְּלֹא ס"ל כְּהָרֵא"ה דְּאַנּוּ סְהָדִי מְקַרִי עֵינֵי יַחֲוֹד אָבָל מ"מ ס"ל כָּל דְּבַעֲלִי בְּלֹא עֵינֵי יַחֲוֹד נֵדָאֵי לֹא עֲשֶׂה בְּעִילַת זְנוּת וּבְנֵדָאֵי בְּשַׁעֲהָ שְׁקִדְשָׁה תַּחֲלָה הִי דַּעְתּוֹ שְׁיַחֲוִלוּ לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל, זֶה תוֹרָף דְּבַרִי קְדָשׁוּ בְּיִשׁוּב דְּבַרִי הָרִיב"ש וְלַעֲנֵן ד' צ"ע דְּלַעֲנֵן ד' בְּלַתִּי אֶפְשָׁרִי לְפָרֵשׁ כֵּן בְּדַבְרֵי הָרִיב"ש דְּהָרִי בְּעוֹבְדָא דְּהָרִיב"ש לֹא קִיבְּלָהּ הַקַּטְנָה בְּעַצְמָהּ הַקְדוּשִׁין כָּלֵל רַק אִמָּה קִבְּלָהּ הַקְדוּשִׁין כְּמִבְּנֵי אֶת שֵׁם בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה וּבְלֹא ה' ע"כ צ"ל כֵּן דְּהָרִי הָרִיב"ש רְצָה לְקַיִּים הַקְדוּשִׁין מְטַעַם דְּהָאֵב עֲשֶׂה אֶת הָאֵם שְׁלִיחַ לְקִבְּלָהּ וְא"כ בְּנֵדָאֵי ע"כ הָאֵם קִבְּלָהּ בְּעַצְמָהּ הַקְדוּשִׁין דְּאִין שְׁלִיחַ קִבְּלָהּ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ וְגַם אִין קַטְנָה נַעֲשִׂית שְׁלִיחַ וְלֹא דְּמִי לְאֵב שְׁאוּמַר לְבַתּוֹ צְאִי וּקְבִלִי קְדוּשִׁיךָ דְּלֹא שְׁיִיכִי הֵכָא הֵנָּה טַעְמִי שְׁכַתְּבִי שֵׁם הַרְשָׁב"א וְהָר"ן וְכִינּוּן שְׁאִמָּה קִבְּלָהּ הַקְדוּשִׁין מִמִּילָא לֹא נִשְׁתַּעֲבָדָה הַקַּטְנָה וְאִין כָּאֵן קְדוּשִׁין דְּאוֹרְיִיתָא: כב) תּוֹ הָאָרִיף מַר בְּחֵרִיפְתּוֹ וְעִיּוּנוֹ הִזְכָּה לְפָרֵשׁ הַסּוּגִיא דִּיבְמוֹת וּבְאַמַּת דַּפְח"ח וְש"י וְתוֹרָף דְּבַרִי קְדָשׁוּ דְּבַקְטָנָה שְׁהַגְדִּילָהּ וְלֹא נִבְעֵלָה הָרִי סְפַקְשָׁמָא הַזְּמִין עֵדִים כִּינּוּן שְׁאִין עֵדִים לְפָנֵינוּ וְהִיא אוֹמַרַת

קדושין דשָׁמָא פִּינּוּן שְׂיַחְוֵלוּ לְכַשְׁתַּגְדִּיל וְאִם בְּעַל בְּלֵא עֵידי יַחֲוֵד הָוֵי וְדַאי קְדוּשִׁין לְמַפְרַע דְּלֵא בְּעֵיל בְּעֵילַת זְנוּת וּבְנֻדַאי פִּינּוּן מִתְחַלָּה שְׂיַחְוֵלוּ לְכַשְׁתַּגְדִּיל וּבְקִינְדֵשׁ בְּעֵידי יַחֲוֵד אִיכָא רַאי' לְהִקְפֹּף שְׁלֵא קִינְדֵשׁ תְּחַלָּה דְּהָרֵי יִיחַד עֵתָה עֲדִים לְקִדְשָׁה עַכְשָׁיו, ע"כ תוֹרָף דְּבָרֵי.

וְהִנֵּה בְּאַמְת לִוְלֵא דְּבָרֵי מַעַכ"ת הַקְדוּשִׁים דְּרַב גּוֹבְרִין הוּא הִי קָשָׁה מְאֹד בְּעֵינֵי לְפָרֵשׁ הַסְּוֵגִיא וְדְּבָרֵי הָרִי"ף וְלִבְנוֹת יְסוּד ע"ז מַה שְׁלֵא הִבִּינוּ פֶּן כָּל הָרֵאשׁוּנִים וְהָאֲחֵרוֹנִים שְׁהָרֵי הָרֵאב"ד וְהַבְּעַל הַמְּאֹר שְׁהַשִּׁיגוּ עַל הָרִי"ף וְהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א שְׂיִישְׁבוּ דְּבָרֵי וְהָרֵא"ש שְׁהִבִּיאָם וְהָרֵא"ה וְהַג"מ וְהָרִיב"ש וְהַטוֹר וְהַב"י שְׁפָתָבוּ דְּבַעֲיָנָן עֵידי יַחֲוֵד דְּוָקֵא וְכֹן רַש"י וְתוֹס' וְנ"י כְּאֲשֶׁר יִתְבָּאָר לְקַמֵּן, וְדַאי לֹא פִּירְשׁוּ פֶּן, אֲבָל מְלַבֵּד זֶה צ"ע טוֹבֵא הַיָּאָף אֲפֻשֶׁר בְּקִטְנָה שְׁהַגְדִּילָה וְלֹא נִבְעֵלָה הָוֵי סְפֵק קְדוּשִׁין הָא הָנִי קְדוּשִׁין בְּלֵא עֲדִים דְּהָרֵי אֵין הָעֲדִים יוֹדְעִין פִּינּוּתוֹ לֹא מְבַעֲיָא לְשִׁיטַת מוֹר"ם מְרוֹטְנִבּוֹרְג אֲלֵא אִפִּי לְשִׁיטַת ר"ת שְׁהִבִּיאָו הַרְשָׁב"א בְּסִפְק קְרוֹב לֹא דְּהָוֵי סְפֵק קְדוּשִׁין דְּהֵתָם שְׁאֵנִי שְׁאֵם הִי קְרוֹב לָהּ הָרֵי רָאוּ עֲדִים הַקְדוּשִׁין אֲבָל הָכֵא אֵין הָעֲדִים יוֹדְעִים כָּלֵל פִּינּוּתוֹ אִפִּי בְּבַעֲיָל אַח"כ יֵשׁ לְעֵינָן אִם לֹא בְּעַל בְּפִנֵי עֲדִים שְׁרָאוּ הַקְדוּשִׁין וּמַכ"ש אִם אֵין הָעֲדִים יוֹדְעִים מִהַבְּעִילָה, וּקְצַת הִי נִרְאָה לִוְמַר דְּהָוֵי חֲצֵי דְּבָר אֲבָל י"ל דְּעֵידי בְּעִילָה הוּא רַק גִּילּוֹי מִקְלָתָא וְאֲפִי' אִם אוֹתָן עֵידי הַקְדוּשִׁין רָאוּ הַבְּעִילָה עֲדֵינָן יֵשׁ לְעֵינָן לְשִׁיטַת הַמְּבִי"ט דַּס"ל אִם פִּנֵי הַפְּלָה מְכֻסִּין הָוֵי קְדוּשִׁין בְּלֵא עֲדִים וְכֹן מְשַׁמְעוֹת הַב"ש גַּבֵּי סְפֵק שְׁמָא ש"פ בְּמַדִּי.

אֲמָנָם בְּאַמְת בְּזָה דְּבָרֵיהֶם תְּמוּהִים וְהָאֲרַכְתִּי בְּמָקוֹם אַחַר, אֲבָל עַכ"פ הִיכָא דְּלֵא בְּעֵיל כָּלֵל וְדַאי הָוֵי קְדוּשִׁין בְּלֵא עֲדִים, וְעוֹד נ"ל לְשִׁיטַת מַר אִם נִתְיַחֲדוּ בְּפִנֵי עֲדִים שְׁלֵא הַזְמִינָן בְּפִירוּשׁ לְשֵׁם קְדוּשִׁין לְכַאוּרָה אֵין כָּאֵן קְדוּשִׁין כָּלֵל שְׁאֵין שׁוּם עֲדִים יְכוּלִים לְהַעֲיֵד עַל הַקְדוּשִׁין אִם פִּינּוּן מִתְחַלָּה שְׂיַחְוֵלוּ קְדוּשִׁין הָרֵאשׁוּנִים אוֹ קְדוּשָׁה עֵתָה בְּבִיאָה זֹו בְּפִנֵי עֲדִים הַלֵּל וְא"ל דְּבְּאַמְת אִם לֹא הַזְמִין עֲדִים מִהַהֲכַרְח זֶה עֲצָמוּ שְׁלֵא יִהִי קִידוּשִׁין בְּלֵא עֲדִים וְיִהְיֵ' בַב"ז וְדַאי הִי פִּינּוּתוֹ תְּחַלָּה שְׂיַחְוֵלוּ קְדוּשִׁין הָרֵאשׁוּנִים דְּאֵם הִי רוּצָה לְקִדְשָׁה עֵתָה הִי מִיַּחַד עֲדִים כְּדִי שְׂיִהְיוּ קְדוּשִׁין בְּעֲדִים וְלֹא יִהִי ב"ו דַּא"כ פְּלוּגְתָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל דְּעִיקָר פְּלוּגְתִּיהוּ אִם קְדוּשָׁה עֵתָה כְּמִבּוֹאָר בְּרַש"י וְכָל הַמְּפָרְשִׁים ע"כ מִיַּרְי בְּהַזְמִין עֵידי יַחֲוֵד וְא"כ בְּהָא לִימָא שְׁמוּאֵל דְּעוֹשָׁה ב"ז וְגַם לַפ"ז נִרְאָה דִּישׁ לְעֵינָן בַּב"ד דְּאֵין עֲדִים לְפִנֵינוּ שְׁהַזְמִינָם לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְהִיא גַם הִיא אוֹמְרַת שְׁלֵא נִתְקַדְשָׁה אַף דְּנִכְנָס בְּגֵדָר סְפֵק שְׁמָא בְּעַל מ"מ אֵינוּ נִכְנָס בְּסִפְק לֹא קְדוּשָׁתָנִי וְאִי מִשׁוּם הַהֲכַרְח דְּלֵא בְּעֵיל ב"ז א"כ י"ל שְׁקִינְדֵּשָׁה מִתְחַלָּה שְׂיַחְוֵלוּ הַקְדוּשִׁין וְלֹא שְׁנַחוּשׁ לְעֲדִים שְׁאֵינָם לְפִנֵינוּ וּבַלֵּא"ה צ"ל פֶּן לְשִׁיטַתוֹ וְאֵין לְהָאֲרִיף וְא"כ אֵין בַּב"ד רַק סְפֵק וְאֵין לְהַסְתַּפֵּק שְׁמָא קְדוּשָׁה בְּעֲדִים וּמַכ"ש לְשִׁיטַת הַמְּבִי"ט דַּס"ל דְּפִנֵי הַפְּלָה הָוֵי קְדוּשִׁין בְּלֵא עֲדִים (אֲמָנָם בְּאַמְת דְּבָרֵי בְּזָה תְּמוּהִין וְהָאֲרַכְתִּי בְּעֵנִינִי אֵלוּ בְּמָקוֹם אַחַר): וְעוֹד לַפ"ז אִם נִתְיַחֲדוּ בְּפִנֵי עֲדִים שְׁלֵא הַזְמִינָם בְּפִירוּשׁ כ"ש שְׁאֵין כָּאֵן קְדוּשִׁין כָּלֵל שְׁאֵין שׁוּב הָעֲדִים יְכוּלִין לְהַעֲיֵד עַל הַקְדוּשִׁין אִם פִּינּוּתוֹ הִנֵּה עַל קְדוּשִׁין רֵאשׁוּנִים אוֹ קְדוּשָׁה עֵתָה.

(וְגַם הִי מְקוֹם לְעֵינָן קְצַת אִם בְּעֵיל הָוֵי חֲצֵי דְּבָר דְּעֵידי בְּעִילָה צְרִיכִין לְעֵידי קְדוּשִׁין וְעֵידי קְדוּשִׁין צְרִיכִין לְעֵידי בִּיאָה אֲבָל יֵשׁ לְדַחוֹת דְּעֵידי בִּיאָה אֵינוּ רַק גִּילּוֹי מִקְלָתָא):
(כג) גַּם מ"ש בְּכּוֹנוֹת רַבִּין לְדַעַת רַש"י וְתוֹס' דְּלִכְּדָּ בְּלֵא בְּעֵיל אִפִּי סְפֵק לֹא הָוֵי מִשׁוּם

דלא גיחא להו לא גתרצית וכו' ובגזיה פירוש פנונת רש"י במ"ש ולא סמכה, צל"ע דהרי רש"י ותוס' ס"ל באמת דאפ"ה בריכה גט מדרבנן כמ"ש התו' פאן ורש"י בכתובות ונדה וא"כ מאי תקנה בזה שלא גתרצית והדר הו"ל למימר דהוי ספק קדושין כמ"ש מר בעצמו עכשיו דאיפא חר"ג ות"ל דרש"י ותוס' ס"ל דעכ"פ צריכה גט מדרבנן, ועוד דלרמב"ם לשיטת מד נדאי צריכה גט מדרבנן וא"כ לא איכפת לה אם לא תתרצה ובנדאי תתרצית והדר הו"ל ספק קדושי דאורייתא ומה דחה רבין דברי רב ששית דאי לדחוי' לדבר ששית בלא"ה נדחה ולדינא אין נ"מ דנדאי הוי ספק: נד) ועוד דבכל דוכתא אמרינן גברא מידק דייק ואתתא בכל דהו גיחא לה והכא גימא להיפך דאיהי עדיף מני' דאפי' ספיקא ליכא: כה) צ"ע דנראה דמר גריס ברש"י לא סמכה דעתה בה"א לבסוף וקאי על האשה ובספרים שולפנינו הגירסא סמכא אדעתא בא"ל"ה ונראה דקאי על המקדש באשר יתבאר, וגם יש לדקדק דבגמרא הגירסא דאמר ולדבריו יש לגרוס דאמרה: כו) וגם תקשי על רבין למה האריף כ"כ לומר האי מילתא דקטנה מתלי תלי וקאי פאלו חדש דבר בפירוש הברייתא והול"ל בקיצור לא כשבעיל ולדחויי לדבר ששית ואני רגיל לפרש הסוגיא בפשיטות דרב ששית רנה לפרש הברייתא דקתני קדושי קטנה תלוין היינו, לענן חלות הקדושין עצמן ולכך פירש דתלוין עד שתגדיל ואז יחולו דכן משמעות תלוין אבל רבין דדחה דברי רב ששית ולא ס"ל דקדושין גדלו בהדה והוי קשי' לי' לישנא לקדושין תלוין לכך פירש דאין הפנונה על גוף חלות הקדושין רק הפנונה דמעשה הקטנה תלוין אם יתקיימו וזה מדקדק בלשון רש"י דאמר איהו עדיף כו' הפנונה דלכך לא סמכה דעתא דמקדש והמעשה תלוין' דהוא אומר שהיא חושבת שיכולה לצאת במיאון ולכך לא סמכא דעתא וקרי לי' מעשה קטנה תלוין כף הייתי רגיל לפרש, אמנם עכשיו שאני רואה מר מדקדק לשון סמכא דעתא דלי לי ספא ואשכחנא מרגייתא תותין' בכוננת רש"י דבזה יש לחלק בין קטן לקטנה דבאמת גם קטנה מקרי דשלב"ל רק דס"ד הואיל והיא מקודשת מדרבנן סמכא דעתא, ובב"מ דף ט"ז מבואר היכא דסמכא דעתא קני אף בדבר שלב"ל ולזה משני רבין דגם הכא לא סמכה דעתא משום דיכולה לצאת במיאון ולכן לא בעיל דהוי דבר שלב"ל, ובזה מיושב מה דפסק הרמב"ם לאחר שיחלוץ ובמתה הוי נדאי קדושין דכיון דהשתא הוא ספק קדושין סמכא דעתא ויכול לקדשה שיהי' עכשיו ויגמרו אח"כ וא"כ הוי בידו לקדשה.

גם מ"ש דרש"י נדחק ליתן טעם אמאי נערה אינה ממאנת, צל"ע, ולשיטת מר מי גיחא דאפתי תקשי לר' יהודה דס"ל עד שירבה שחור אע"כ צ"ל כפירוש"י וא"כ מה לנו לעשות פלוגתא בין ר"מ לר' יהודה בטעם דנערה אינה ממאנת.

גם מ"ש מר דלפי מה שפירש הרשב"א והראב"ד ור"ה י"ל דבלא בעיל הוי ספיקא הנה ברשב"א ורמב"ן מבואר להיפך דלדעת רבין נראה דאפי' מדרבנן אינו צריכים לדעת הראשונים, ויותר מזה צל"ע דהנה מרא דהאי סברא דגדלי קדושין ולא הוי דשלב"ל הוא הרשב"א והנ"י ורש"י בדר"ד ונהנה פולן שוין לטובה אף לדעת מר דלמסקנא לא חיישינן לה דהרי ברשב"א מבואר בהדי' במקומו דלדעת רבין פנ"ל והנ"י והרשב"א פתבו הטעם דגדולה אינה ממאנת משום דמחלפי כמ"ש מר.

וא"כ מבואר דלמסקנא לא. ס"ל סברת מר, ועוד דרש"י פירש בסוגיא זו בכל המקומות דבבעיל מקדשה עכשיו ולמה לי לדחוקי לאוקמא לימא בפשטי' בבעיל לחוד והקידושין הם למפרע, וכן מבואר בתשובות הרשב"א בכמה מקומות: כז) תו צ"ע לדעת מר דאף למסקנא בבעיל בלא עידי יחוד הוי נדאי קידושין למפרעא"כ מאי מקשה הגמרא פאן אי בבעיל מאי טעמא דשמואל דלמא פלוגתניהו הוא בבעיל בלא עידי יחוד כדמשמע פשטא דלישנא ומקודשת לרב דהוי קידושין למפרע ושמואל לטעמין דאמר צריכה גט משני משום דשמואל נדאי ס"ל דבקטנה אף בפירוש לא הוי קידושי דאורייתא היכא דנתאכלו המעות כמו בשטר ונאבד או בביאה אליבא דרב דהרי שמואל ס"ל אף בפדיון בכור ונתאכלו המעות אין בנו פדוי וכ"ש בקטנה ונתאכלו פלו המעות כמש"ל וא"ל דמשמע לי דפלוגתא דרב ושמואל מיירי בכל גונא ז"א דהרי גם לפי הס"ד דפלוגתניהו בלא בעיל ע"כ לא מיירי בכל גונא דהא בביאה או בשטר שנאבד או במעות ונתאכלו מודה רב בנדאי ואף לדעת רב ששת דאינו קידושין, וכן קשה מאי מקשה הגמרא בכתובות והא איפליגי חדא זימנא דאיתמר קטנה שהגדילה וי"ל דהתם פליגי בבעיל בלא עידי יחוד וכן"ל כח) תו פתב מר הטעם דהוא ספק דרבנן בלא בעיל אם דעתו הי' שיחולו הקידושין משום שיש לה חזקת א"א מדרבנן וחזקת פנוי' מדאורייתא כו' וכבר כתבתי בתשובתי דבענין זה הי' ראוי לומר העמידנה על חזקתה שהיתה כשהיא קטנה א"א מדרבנן ופנוי' מן התורה ומהני לה מיאון ולא דמי לעובדא דמהרי"ט ודברי קדשו אינם מוכיחים לי כלל גם לא ידעתי מי סני לי דמדרבנן אין סומכין על חזקת פנוי' וצריכה גט מדרבנן כמו בכל ספק קידושין אדרבא יש אומרים שהיא ספק תורה אבל יש לומר דהכא לא אתרע חזקת פנוי' אבל עכ"פ מדרבנן לא סמכינו אחזקה כמו גבי אבי' בפוקר בסימן ל"ז ע"ש: כט) תו פתב מר שמשכחת נערה שתמאן כגון שחזרה קודם שנתגדלה ונה צ"ע גדול פיון דלדעת מר ליכא פלוגתא דא"כ מצינו חמותו ממאנת בחזרה בקטנות ובעיל בגדלות בפירוש לא לשם קידושין ואחר כך מאנה כמ"ש התוספות אליבא דר"י יעו"ש: ל) ועוד קשיא לי דאם פן מאי מקשה הגמרא בכתובות דף ל"ו הממאנת אין לה קנס עיי"ש דלמא אפתי אתיא כר"מ ומשפחת לה כמ"ש מר בחזרת דאף נערה ממאנת וכי תימא פיון דר"מ חייש למיעוטא א"כ מקרי קטנה שנתקדשה דבר שלא בא לעולם דתלי במעשה כמ"ש מר א"כ פשיטא דתקשה מאי טעמא דר"מ דנערה אינה ממאנת אף ע"ז י"ל דהא ר"מ ס"ל אדם מקנה דשלב"ל ועדיין קשיא לאינך תנאי דחיישי למיעוטא אתאי אין נערה ממאנת ועוד קשיא לי דא"כ מאי מקשה הרשב"א ור"ן על השאלות והג' גבי קטנה שנתקדשה דאין לגרוס נערה שלא מצינו מיאון בנערה דהרי בענין זה לא שייך טעמא דמר והי' ראוי שיכולה למאן כמו בחזרת גם קשיא לי מדוע השוו מידותיהם בשטר וביאה אף דלא שייך טעמא דמר אטו כסף ובכסף גופא חלקו בין חזרו ללא חזרו: מה שהקשה מר ביבמות דף ק"ז מיןשב עפ"י מ"ש התוס' והרשב"א בדף י"ג יע"ש.

גם מ"ש דבמיאון בעינו שמתקור קידושין הראשונים דוקא צ"ע דאף דרש"י כ' בכתובות דף ק' ע"ב דמיאון הוא עקירת קידושין הראשונים מ"מ אין ראי' דלא מהני אם אמרה שחזרת עכשיו דיש איזה חילוק בדבר גם כפר כתבו התוס' דבמיאון כחזר סגי רק דבעינו עדים גם מ"ש שצריף לקדשה שנית שלא יתפוס בה קידושין אחרים ואיך כתב הרמב"ם

שאינן צריכה לקדושה שנית צל"ע ממ"ש הרמב"ם גבי חצי' שפחה וחסד' בת חורין בפרק זה דאין צריכה קדושים אחרים ואפ"ה תפסי בה קדושי אחר.

גם מ"ש דקטן שקידוש ולא פירש לא בעי גיטא דמוקמינן לה אחזקת פנוי' כבר כתבתי דמדרבנן אין לסמוך אחזקת פנוי'. גם מ"ש בדעת הרי"ף צל"ע איך יפרש מה שהביא הרי"ף תחלה פלוגתא דרב ושמואל גבי קטנה שהגדילה וכתב דאוקימנא בבבלי היינו ע"כ בעדים דהרי יחייב טעמא לשמואל דכל הבועל ע"ד קדושים הראשונים הוא בועל וא"כ איך פתב אח"כ דמותבין ע"ד דרב מברייתא דקדושים תלוין ופריק וכו' אי בעיל אין והאי בעיל ע"כ בלא עדים דתלוין קתני וא"כ לא דמי לבעיל דלעיל דהתם מירי בעדים והכא מירי בלא עדים וכן יש לדקדק בגמרא אבל ברי"ף קשה יותר.

ועוד יש לדקדק כמה דקדוקים ברי"ף ואין רצוני להאריך בדקדוקים. ועוד צל"ע לשיטת מר פלוגתא דרב ושמואל במאי קא מירי אי בהזמין עידי יחוד בהא לימא שמואל דעל דעת קדושים הראשונים בעיל ואי בלא הזמין היאך קאמר טעמא דשמואל דע"ד קדושים הראשונים בעיל דהרי גם רב מודה בזה רק דס"ל דגדלי והל"ל טעמא דשמואל דס"ל אדם עושה בב"ז ולא גדלי בהנה: גם מ"ש דאיכא ס"ס להחמיר שפא פינון שיגדלו הקדושים או שפא קידוש בביאה בעדים, האי ס"ס צל"ע דהרי הספק האחד הוא שפא קידוש בפעם ראשון בכסף ושוב לא קידוש בביאה והספק השני שפא לא קידוש בכסף בפעם ראשון רק עכשיו קידוש בביאה וא"כ בכל מעשה לחוד איכא ספק שקול וזה אינו ס"ס פלל, דלדבריו אם זרק לה קדושים או גט שלש פעמים ספק קרוב לו או ספק קרוב לה או בדרוסה ג"פ ספק על או ספק פלפא או שותקין נימא דהוי ס"ס שפא הי' פעם ראשון קרוב לה ואת"ל דלא הי' פעם ראשון שפא פעם שני ושפא פעם שלישי וכן בדרוסה שפא דרס פעם ראשון או פעם שני או פעם שלישי ובכל אחד איכא נ"מ טובא וספק אחד מוסיף על חבירו, בדרך משל בקדושים לענין נכסים שנפלו לה אם תוכל לסלקו או בזינתה או קבלה קדושים מאחר ודומיהו וכן בגט, ובטריפה לענין חלב וביצים.

אבל באמת אין זה ס"ס פלל כי לא בהכפל הדברים יתחזק הענין רק עיקר טעם ס"ס משום דיש צדדין יותר להיתר מן האיסור או להיפך וזה דוקא אם הוא על ענין אחד כמו ספק תחתיו שביאה זו יש שני צדדים להתיר וכן כל הספיקות שמצאנו אבל בשני מעשיות שני הצדדים שונים ודוק היטב שהרי בכל מעשה הוא ספק שקול ואיכא למימר שפא לא נטרפה בשום פעם ושפא לא הי' קרוב לה בשום פעם, ומכ"ש הכא כשתתחיל לומר שפא נתקדשה בכסף ע"כ אמה אומר דשוב לא נתקדשה בביאה וא"כ איך תאמר אח"כ ואת"ל שלא נתקדשה בכסף שפא נתקדשה בביאה וכבר בטל הספק הראשון ואין כאן אלא ספק אחד שפא נתקדשה בכסף או שפא נתקדשה בביאה או שפא לא נתקדשה כלל גם הוי ס"ס נגד חזקת פנוי' לשיטת מר, וגם כבר כתבנו פיון דעד השתא לא ידעין אי בעיל אם לאו וגם אולי הי' עידי יחוד א"כ אין כאן עדים כלל על הקדושים כמש"ל.

וגם מ"ש דספק אחד מוסיף על חבירו לענין כה"ג יש לעיין אם נימא דלא מוקי אינש בפשי' ובנדאי בעיל בקטנות וא"כ אף אם לא קידוש בביאה הרי היא בעולה: מה שהחליט מר שהמנהג באותן מדינות שקטנים הנושאים אין מקדשין שנית ומזה שפט שבנדאי הטעם שסמכו על מה שמקדשין בקטנותם שיחולו לכשיגדיל והנה לענ"ד אף אם הי' פן

אין מזה ראיה די"ל שמקדשין בביאה וסמכו על דעת הרא"ה והג"מ דהוי אנו סהדי אבל באמת אם פי עדותו נאמנה מאד ואין להרהר אחריו מ"מ בלתי ספק נשתנה המנהג שהרי בעינינו ראינו ובאזנינו שמענו בכמה קהלות קדושות אשר שמענו שמעם שהמנהג להיפך ואם פי מילתא דלא שכיחא היא להשיא לקטן מ"מ זה ערך שמונה עשר שנה ואח"כ ערך שמונה שנים שהי' רעש בעניני נשואין והשיאו קטנים וקטנות וחרו וקדשו לאחר שהגדילו ולא חילקו בין אם הי' הפלה קטנה ג"כ או לא, ולא מפעילי לשיטת מר דגם קטנה לא מקרי תלי במעשה וכמו שהוכיח מדעת הרשב"א אבל בלא"ה הרי המנהג שהקטנה בעצמה מקבלת קדושיה במעמד אביה והוי כאומר באי וקבלי קדושיך וא"כ במ"נ מקודשת לכשיגדיל הוא כמו בחסרון ליד האב שכתב מר רק דהוי קשיא לי שמה כשיגדיל הוא תגדיל גם היא ושוב לא יועיל קבלת אביה ביוון שהיא עכשיו גדולה ולא נשתעבדה ביוון שלא בא לידה אבל היכא שפא לידה בשליחות אביה מקודשת ממ"נ וזה ג"כ השגה על מה שרצה מר ליישב דברי הרשב"א בדרך ל"ד, והנה נעשו כמה מעשיות כאלו וכו' פה קהילתנו נעשה מעשה ועוד בשאר קהלות, ואעידה לי עד נאמן לפי מה ששמעתי הלא הוא ידיד נפשי חביבי כבוד חתנו נד"ז הגאון מו"ה יוסף נ"י שנעשה מעשה כזה בק"ק סקאהל בפניו וע"פ וא"כ איכא ראי' להיפך, וגם בנידון זה שאנו דנין עליו שמעתי מהרב השואל סיפר פה לפני הרבה אנשים לפי תומו שאבי הריבה הי' מחזר לקדשה שנית ולעשות משתה לכל הקרואים אבל לא אסתייע מילתא זמן השמים עכבוהו ומה דעבדין מן שמי' לטב.

גם מ"ש שאם יבוא ויהי' לו שערות אמרינו למפרע הוא גדול כבר כתבתי בתשו' דדעת הרשב"א והרשב"ץ אינו פן וא"כ אם לא יתנה רק איסור דרבנן פינון שהוא שעת הדחק נוכל לסמוך.

עליהם, וכבר צידדתי להיתר בתשובתי אף לדעתם: יש עוד תשובות בענין זה בין הגאונים הללו ותמצאם להלן דף מ"ח ע"ב סימן לד ב"ה כתבו בני הרב מוהר"ר שמואל נ"י וכן אחי הרב מוהר"א זלמן נ"י בתשובה אהרן התיירא דאתתא דדברי הרא"ש בתשובה הם תמוהים כמה שהביא ראי' מהר"ד דכתבו' חצר דידי' לנשואין אלמא חזינון כשמהלכין יחד בדרך ונכנסו לחצר יחד חשיב היחוד כביאה והרי היא פאשתו פנ"ל, ובאמת אין זה ענין כלל לכאן דשם מייירי דהיחוד לבד הנה פנשואין אבל הכא ביאה ממש בעיניו אלא דאמרינו הן הן עידי יחוד כו' עוד כתבו שמון התימא על הב"י שלא הזכיר שהרא"ש חולק עם הריב"ש שכתב הב"י בסי' מ"ה בשם הריב"ש ומה שטענת מן היחוד שהי' לשם קידושין גם לזה אין חוששין דלא אמרו הן הן עידי יחוד כו' אלא במגרש מן הנשואין אבל מן האירוסין שאין לבו גם ביה אין היחוד ראי' שבעל הרי מבואר דס"ל דאף בלא נתגרשה לא אמרינו בארוסה דהיחוד כביאה עכ"ל ומה שנלע"ד לפרש דברי הרא"ש דהוי קשיא לי פינון דמייירי שהלכו בדרך ארעי ובמקרה נכנסו לחצר דידי' ללון מהיכא תיתי נימא שפונתו הי' לשם נשואין אלא ודאי דאמרינו הן הן עידי יחוד הן הן עידי ביאה ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והבועל ארוסתו הי' לוקה ובנדאי בהיתר עשה פינון שהי' יכול לעשות בהיתר ובנדאי לשם נשואין נכנס ומה שהקשו על הב"י דאמאי לא כתב הב"י דהרא"ש חולק על הריב"ש צריך אני לבאר מלבד פי מלשונכם אני למד דנראה דהרא"ש מייירי כביאה שאחר אירוסין והריב"ש אף

שְׁכַתב דָּמֶן הָאֵירוֹסִין אֵין לְבוּ גַם אֵין כְּנֻנְתוֹ אַחַר אֵירוֹסִין דְּהָרִי לֹא מֵיָרִי כְּלָל מְזָה רַק כְּפִנּוּי גְמוּרָה אָמְנָם אַף לְפִי דְעֵתִיכֶם בְּכֻנְת הָרִיב"ש נִלְעַנ"ד דְּאֵינוּ חוֹלֵק כְּלָל עַל הָרֵא"ש וְאֶדְרָבָא עַל הָרֵשָׁב"א חוֹלֵק דְּהָרִי הָרֵא"ש מֵיָרִי בְּנִתְיָחֵד בְּבֵיתוֹ וְהָרִיב"ש מֵיָרִי בְּבֵית חֻמּוֹ, אָמְנָם מְלַבֵּד מַה שְׁפִירְשֵׁתִי בְּדָבְרֵי הָרֵא"ש יֵשׁ לְחַלֵּק בְּפִשְׁטוּת שְׁפַל שְׁהִיחוּד בְּבֵיתוֹ הָרִי הוּא חֲנֻפָּה וּא"כ הוּא נְשׂוּאָה וְלִכְךָ שְׁפִיר שְׁיִיף לֹמַר הֵן עֵינֵי יַחֲוֹד הֵן עֵינֵי בִיאַה דְּנֻדָּא בְּנְשׂוּאָה אֵין לְחַלֵּק בֵּין אִם הֵימָּה נְשׂוּאָה מִכְּבָר אוּ מִקְרוּב אֲבָל בְּנִתְיָחֵד בְּבֵית אַחַר הָרִי הִיא עֵדִינָא אֲרוּסָה וְדוּק.

וּבְזָה יֵשׁ לְכַוּוֹן לְשׁוֹן הָרֵא"ש בְּקִצְרָה וְדוּק הֵיטֵב, וְעַפ"ז יֵשׁ לְעֵינָא בְּדַעַת הָרֵשָׁב"א דְּהָרִי מְבֹנְאָר בְּנִתְיָחֵדָה בְּחִצְרָה דִּידְנָי אָמְרִינוּ וְדָאֵי לְשֵׁם נְשׂוּאֵין נִתְיָחֵדָה וּא"כ וְדָאֵי בְּגִט יֵשׁוּן כְּזָה אָסוּר לְגַרְשׁ עֵינָא בְּגִיטִין דְּרָף כ"ו ע"ב וּבִיבְמוֹת דְּרָף נ"ב וּבְתוֹסְפוֹת וּבש"ע אה"ע סי' קל"ב אֲלֵא וְדָאֵי הָרֵשָׁב"א מֵיָרִי בְּנִתְיָחֵדָה בְּרִשׁוּת אַחֲרִים וְאֵע"ג ב' דְּאָמְרִינוּ הֵן עֵינֵי יַחֲוֹד הֵן עֵינֵי בִיאַה מ"מ וְדָאֵי לֹא בְּעֵיל לְשֵׁם נְשׂוּאֵין דְּאֵין דְּרָף לְנְשׂוּאָה אֲשֶׁה בְּרִשׁוּת אַחֲרִים כְּמִבְנְאָר בְּרֵשָׁב"א וְר"ן בְּכַתְּוֹבוֹת גְּבִי חִצְרָה שְׁל אַחֲרִים וּא"כ הָרִיב"ש חוֹלֵק עַל הָרֵשָׁב"א לְפִי דְעֵתְכֶם אֲבָל עַל הָרֵא"ש אֵין הִכְרַע כְּדַכְתִּיבְנָא אֲבָל גְּלִיתִי אֶת דְעֵתִי בְּדַעַת הָרִיב"ש דְּגַם הוּא אֵינוּ חוֹלֵק רַק דְּקָרָא לְמִשְׁוֹדְכָת אֲרוּסָה בְּלִשׁוֹן מְנֻשָּׂאֵל כְּמִבְנְאָר בְּגוֹפָא דְּהָרִיב"ש יְעו"ש: סִימָן לָהּ תְּשׁוּבָה לְהַרְבֵּ דַק"ק בְּרֵאד רֵאִיתִי לִישָׂא וְלִיטָן בְּנִידוֹן זָה בְּשֵׁנֵי עֵנִינִים אֶתֶת בְּהַעֲדָת הָעֵדִים וְשְׁנִית מִבְּד הוֹדְאָתָה וְאִם הוֹדְאָתָה הוֹדְאָה אִם נֶאֱמַנְתָּ בְּאִמְתְּלָא וְאִם נִימָא דְּאִמְתְּלָא מְהֵנִי אוּלַי יֵשׁ רְגָלִים לְדָבָר וְאִפְשָׁר דְּבַרְגְּלִים לְדָבָר לֹא מְהֵנִי אִמְתְּלָא וְאִי נִימָא דְּמְהֵנִי אִמְתְּלָא אִם הָאִמְתְּלָא הִיא טוֹבָה אוּ רַעָה בְּעֵינֵי אֲדוּנָי, וְהִנֵּה רֵאִיתִי שְׁהַגָּאוֹן הַנִּי"ל הָאָרִיף לְהוֹכִיחַ דְּאִמְתְּלָא מְהֵנִי אַף בְּרְגָלִים לְדָבָר וּדְכָרִיו א"צ חִיזוּק אֲבָל כִּי הִכָּא דְּלֹא אִימָא מִיְלָתָא בְּלֹא טַעְמָא אֲבָרָא קִצְתָּ וְזָה לִי כְּמָה שְׁנִינִים שְׁהַאֲרַכְתִּי בְּתְשׁוּבָה לְבָרָא זָה אֲבָל הֵיזוֹת אֵין הִזְמֵן מִסְפִּיק אֲבָא בְּקִצְרָה וְגַם אֵין בִּיהַמ"ד בְּלֹא חִידוּשׁ, וְהִנֵּה מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' פָּרַק אַעפ"י ד' ס"ג נְרָאָה לְכַאוּרָה: דְּאִמְתְּלָא לֹא מְהֵנִי בְּרְגָלִים לְדָבָר שְׁהָרִי תִיְרָצוּ דְּמֵיָרִי בְּשׁוֹתְקָה וְאִם"כ נְתָנָה טַעַם לְדָבְרֵי מְשַׁמַּע אֲבָל בְּאִמְרָה טְמָאָה לֹא מְהֵנִי אִמְתְּלָא וְכֵן הוֹכִיחַ פ"י בְּתְשׁוּבָתוֹ חֵלֵק אה"ע סי' א' וְאֵין לְדַחוֹת דְּמַש"ה לֹא מְהֵנִי הִכָּא אִמְתְּלָא לְשִׁיטַת תּוֹס' דְּהֵנִי כְּאִשָּׁה אוֹמְרַת לֹא מֵת דְּלֹא מְהֵנִי אִמְתְּלָא כְּמִבְנְאָר בְּתוֹס' יְבָמוֹת דְּרָף ק"י וְה"נ דְּכֻנְתֵי דְּהָרִי אָסוּרָה מִחֻמַּת סְתִירָה דְּזו"א דְּהָרִי בְּאַרְפֶּס אֵינָה אָסוּרָה מִשׁוּם סְתִירָה וְאִף דְּבִשְׁוֹתְקָת אָסוּרָה הֵינֵנוּ מְטַעַם דְּהֵנִי כְּהוֹדְאָה כְּמִבְנְאָר בְּרֵא"ש בִּיבְמוֹת וּמְמַקּוּמוֹ הוּא מְוַכְרַח דְּהָרִי לֹא הוּי קִשְׂיָא לְהוּ לְהַתּוֹס' בְּאַרְפֶּס וְאוֹמְרַת טְמָאָה דְּלִתְסַר רַק מְטַעַם דְּשִׁנְיָא חַד"א הָא לֹא"ה לֹא הוּי קִשְׂיָא לְהוּ וְלֹא מִיָּדִי מְטַעַם סְתִירָה לְחֻדוֹ לְתַסַּר וְגַם א"ל דְּמְטַעַם זָה דְּמִי לְאוֹמְרַת לֹא מֵת מִשׁוּם דְּמְהִימָנָא מְטַעַם מִיָּגוּ דְּהָרִי גַם בְּאִשָּׁה שְׁאִמְרָה וּא"א אֲנִי מְהֵנִי אִמְתְּלָא אַע"כ דְּוָקָא הִכָּא דְּבִלֹּא דִּיבּוּרָה אָסוּרָה לֹא מְהֵנִי אִמְתְּלָא אֲבָל מַה שְׁנִלְעַנ"ד לִיְיָשֵׁב וְלִיְיָשֵׁב דְּאִי מִדְּבָרֵי תוֹס' עֲצָמָן לְהִיפּוּף דְּנְרָאָה דְּתוֹס' ס"ל דְּבִנְוֹתָנָת אִמְתְּלָא אַף בְּלֹא אַרְפֶּס שְׁרִיא מְשׁוּם דְּנֻדָּאֵי אֵין אוֹסְרִין עַל הִיחֻד רַק מְטַעַם דְּאִמְרָה טְמָאָה אֲנִי לָהּ וְרְגָלִים לְדָבָר שׁוּי חַד"א וְלָזָה מְהֵנִי אִמְתְּלָא, וְרֵאֵי לְדָבְרֵינוּ אַחַר שְׁנִדְקָדַק בְּלִשׁוֹן הַתּוֹס' שְׁכַתְּבוּ דְּמֵיָרִי בְּשׁוֹתְקָת וְאִם"כ נְתָנָה לְשִׁתְיָקְתָה טַעַם וּבְדָבְרֵי הָרֵא"ש בִּיבְמוֹת בְּחֻזְרָת וְנוֹתְנָת אִמְתְּלָא לְדָבְרֵי אַף דִּישׁ לְדַחוֹת וְלֹמַר דְּלִשׁוֹן טַעַם נוֹפְלָת עַל שְׁתִּיקָה וְאִמְתְּלָא נוֹפֵל עַל דִּיבּוּר מ"מ נִלְעַנ"ד בְּרוּר

דאמתלא היינו שגלוי וניפר לב"ד שיש ממש בדברי וכן מבואר פירושו ברמב"ם פ"ט
מה' אישות וכן מבואר באה"ע סי' מ"ז וכן פירש הה"מ וכן פי' הערוך וכן מבואר בהרבה
מקומות והבאתי הרבה ראיות ע"ז אבל לשון טעם אף על דבר שאינו ניפר בבירור לב"ד
שיש ממש בדברי וס"ל לתוס' פיון דשתקה ואנו באין לדון על שתיקתה דהוי פהודאה
וכל דנותנת טעם לדברי למה שתקה אף דאינו ניפר לב"ד שיש ממש בדברי מ"מ כל
שנותנת טעם לשתיקתה אינו מוכרח דשתיקתה הוי הודאה אבל אי לא ארכס דאיפא
רגלים לדבר טובא אין מקבלין ממנה הטעם על השתיקה אבל אם נתנה אמתלא מבונרת
ודאי אף בלא ארכס מהני פיון דעיקר האיסור משום דשניא חד"א מקבלין אמתלא
מבונרת ועוד נלענ"ד דאף אם נימא דבלא ארכס לא מהני אמתלא משום דאסורה מטעם
סתירה אפתי לא קשה מידי אמאי לא מתרצי התוס' באומרת טמאה ונותנת אמתלא דכבר
פתיבתי דאמתלא צריכה להיות ניפר שיש ממש בדברי וא"כ היא הוי מצי לשנויני'
דמיירי אמתלא (כה"ג) דאפתי אמאי לא אמרה מאיס עלי ואין לומר דנותנת אמתלא
שלא הי' יכולה לומר כן דנדאי תוס' לא נחתי להכי דאל"ה לא הוי מקשה התוס' מידי
דלהימנו' במיגו דאמרה מאיס עלי דלמא מיירי בכה"ג דאיפא טעם שאינה יכולה לומר
מאיס עלי אלא נדאי דהתוס' ס"ל דכל כה"ג הו"ל להגמרא לפרושי וא"כ לא הי' יכולין
לתרוצי באומרת טמאה ונותנה אמתלא ודוק היטב: איברא כל מה שפתיבתי הוא לפי מה
שהבין הת"ה וזקני רמ"א וזקני שארית יוסף בתשובתם מא"ב ובסוף תשובה שארית
יוסף בדעת התוס' דאף דארכס הוי רגלים לדבר אבל לענ"ד הדברים תמוהים חדא דקשה
לומר דבארכס וערק נואף מקרי רגלים לדבר ועוד דא"כ מאי מיירי הרא"ש ז"ל ביבמות
ראי' מתרומה דהתם ליפא רגלים לדבר (ועוד לשיטת הת"ה צריף לומר דרוב נשים
משקרות כמבואר בהדיא בת"ה שם ומ"ש הרב מבראד הטעם דאלמוהו לשעבודא אינו
נכון דדוקא לענין קונם דמפקע מידי שעבוד צ"ל דאלמוהו לשעבודא דבעל הא לא"ה
א"צ לאלומי שעבודא ולענ"ד דמאן דס"ל דאינה נאמנת להפקיע אפילו רגלים לדבר לא
מהני) ועוד דא"כ אין דברי הרא"ש הנ"ל מכונים דהרי גם מתחלה ידע הרא"ש דרוב
נשים משקרות רק דהנה קשיא לי היכא דאיפא רגלים לדבר לא שייף זה וע"ז הדר
מתרץ דרוב נשים משקרות ואם פננתו אף ברגלים לדבר א"כ עיקר החידוש והדיוק
חסר מן הספר, ועוד דא"כ צ"ל לשיטות התוס' והרא"ש דתרי גונא רגלים לדבר איפא
חדא בארכס דאפי' בשתיקה ונותנת טעם אסורה וחדא בלא ארכס מקרי ג"כ רגלים
לדבר (אבל זה י"ל דלא ארכס אסורה מטעם סתירה וכן נראה עיקר וכן נראה מפשטי'
דלשנא דהרא"ש דכתב דהא דאין אוסרין על היחוד דוקא במכחשת ודוק וכן נראה
מלשון ר' ירוחם אמנם יש לעיין בסוגיא דכתובות.

שוב נלענ"ד דהדבר תלוי בפלוגתא המבואר ביבמות ברא"ש ס"פ פיצד באריכות) ועוד
קשיא לי טובא איף אפשר דאף בארכס איפא רגלים לדבר א"כ למה להו לתוספות
לאקשוני' דלהימנ' במיגו דמאיס עלי ת"ל הרי תוספות אזלי בההיא שיטה דהיכא דמפסדת
הפתובה לא משקרת בשביל שנתנה עיני' באחר וא"כ תקשה בפשיטות דתאסור דנדאי
לא נתנה עיני' באחר וכופין אותו להוציא פמו במאיס עלי אע"כ דתוס' ס"ל פיון דלא
מרכס איפא רגלים לדבר שמשקרת ועדיף מטמאה אני לה בלא סתירה באשת ישראל
שמפסדת הפתובה דהרי השתא ס"ל לתוס' דבאשת ישראל נאמנת ובלא ארכס אינה

נאמנת וגם מלשון שפתיבו התוס' וכן נראה וכו' דבאומרת טמאה אין להתיירה נראה דבאו לשלול דלא ארפס לא עדיף מטמאה אני לה לחוד בלא סתיירה אבל אין סברא לומר להיפך דלא ארפס הוי רגלים לדבר שאומרת אמת יותר מטמאה אני לה בלא סתיירה.

עוד ראיתי בתשו' מ"ז רמ"א ובתשוב' מו"ז שארית יוסף שהכריחו ג"כ מהתוס' דיש לחלק בין היכא דאיכא רגלים לדבר מהא דלא מקשה התוס' מה משנה, וילעגו שניא חד"א אין לחלק בין מפסדת הפתובה או לא (וכן הקשה זקני מהרש"א) ומדע דאמאי לא פתבו תוס' בריש הדיבור דמוקי למתניתין דנדריים בתובעת פתובה אמאי לא פתבו וכן נראה, א"ו דס"ל לתוס' דדוקא דהיכא דאיכא רגלים לדבר שניא חד"א דומיא דארפס וערב עכ"ל, ודבריהם תמוהין לענ"ד דהרי התוס' ביבמות והרא"ש הקשו אמאי לא אמרינו שניא חד"א וע"ו תנצו דרוב נשים משקרות וכבר פתבו היכא דמפסדת פתובה אינה משקרות וא"כ שפיר יש לחלק בעגנו שניא חד"א בין מפסדת הפתובה או לא ומאי שהקשו אמאי לא פתבו התוס' בריש הדיבור מדע, לענ"ד הוי מדע מפח קושניא דכל כמה דלא הוי קים לן לחלק בין תובעת פתובה או לא הוי אמרינו דלעולם משקרות ולא שניא חד"א אבל הי' נראה לענ"ד לקיים דבריהם דהוי קושניא להו דהוי להו להוכיח לתוס' דיש חילוק בין תובעת ולכך במאס כופין אותו דאל"ה תקשה לו יהא דאין כופין אותו במאס עכ"פ גם אותה אין כופין ואפתי תקשה מ"ש בטמאה דשריא לבעלה וא"ל דרוב נשים נותנת עיני' באחר א"כ במאס אמאי אין כופין אותה אלא ודאי דיש חילוק בין תובעת פתובה או לא אבל אפתי קושניא דא"כ תקשה לדידהו דס"ל דאין חילוק לעגנו חד"א בין תובעת פתובה או לא אפתי תקשה אמאי במאס אין כופין אותה ובטמאה כופין ואי נימא דבלא רגלים לדבר רוב נשים משקרות ולא שניא חד"א כמ"ש הת"ה בעצמו אבל במאס פינו דנותנת טעם הוי רגלים לדבר כמ"ש התוס' בהדיא א"כ בכה"ג איכא לפלוגי בין מאס עלי לשלש נשים נוטלות פתובה ואין צורך לחלק בין תובעת פתובה וזה באמת קושניא עצומה על דבריהם דמה מקשה תוס' ממאס עלי על שלש נשים דלמא במאס עלי איכא רגלים לדבר ואמרינו דלא משקרת אבל שלש נשים דליכא רגלים לדבר אמרינו שמשקרות אלא ודאי דס"ל דמתני' בכל גוונא איירי ולפי מ"ש אין ראי' מהא דכתבו התוס' וכן נראה דמחלקין בין איכא רגלים לדבר או לא רק בין מפסדת הפתובה או לא ואף אם נימא דלשון התוס' וכן נראה משמע אף אם נימא במאס עלי לא כפינו וא"כ אין חילוק בין תובעת פתובה או לא מ"מ ס"ל לתוס' עכ"פ לעגנו אם שניא חד"א שלא לכוף אותה ודאי יש לחלק כמו במאס דעכ"פ אין כופין אותה משום דשמא אומרת אמת וא"כ ה"ה הכא שניא חד"א.

אמנם מלבד זאת נלע"ד דדברי התוס' כפשוטן דמתני' לא הוי מצי לאקשוני דה"א דבאמת אסורה מטעם חד"א רק דאין כופין אותו להוציא כמו במאס עלי ושוב לא תתן עיני' באחר לכך מקשה מהנה עובדא דקאמר בהדיא אתתא שריא והא דלא הקשו מאוכלת בתרומה משום די"ל דמייירי בחזרת ונותנת אמתלא כמ"ש הרא"ש והכא לא הוי להו לאוקמא באמתלא דא"כ אף במרפס שריא וא"כ מוכרח מדברי התוס' להיפך דאמתלא מהני אף ברגלים לדבר.

ובמה שכתבתי יתיישב יותר על נכון. דברי הרא"ש ביבמות ודוק: ובזה יש ליישב מה שיש להקשות דאי הא דאוקלת בתרומה מיירי בנותנת אמתלא אמאי ס"ל לרבא דאינה אוקלת ואי משום דאפשר בחולין הא בנדה לא אמרינן זילי טבילי כמ"ש הר"ן שם והריב"ש סימן תכ"ח אבל לפי מ"ש אתי על נכון דנדאי פוננת הרא"ש דנותנת אמתלא השנה בכל הנשים דעיני נותנת באחר כמ"ש ה"ה והב"ש סי"ו וכבר הארכתי בזה בתשובתי שם דסתמא דמילתא הכי איירי וא"כ האמתלא גריעא לא מבעיא לדעת הרמב"ם אלא אף לדעת הרמב"ד דהרי עיקר טעם הרמב"ד שיהי נמן טעם משום דלא נתקבלו דבריו ולא הודית הודאה לאיסור אבל השתא ס"ל דבאמת שוין ח"ד להאי תירוץ לענין דאסורה לבעלה רק דאין כופין אותו להוציא א"כ הרי נתקבלו דבריה לענין איסור לבעלה והודית הודאה לאיסור א"כ הוי אמתלא גריעא ולכך מחמירין בתרומה הואיל ואפשר בחולין ולבעלה דאי אפשר בענין אחר באמת מותרת אף באמתלא גריעא.

העולה מדברינו דאין לחלק בין רגלים לדבר או לא ולעולם מהני אמתלא, וגם נתבאר מתוך דברינו שיש פינוח הח"מ בסי' קט"ו דלא קי"ל פתוס' בזה דמרפס שוין ח"ד דהרי כבר הוכחתי דתוס' דאע"פ בעצמם מודו דטמאה אני בלא סתירה גרוע מסתירה ולא אינפס רק דתוס' ס"ל דגם בטמאה לחוד שייף ג"כ ח"ד וכיון דלא קי"ל פתוס' בזה כ"ש דבסתירה ולא ארפס ואומרת טמאה דשריא: אמנם בנידון דידן א"צ לכל זה דלפי הנראה מהג"ע אין כאן שום רגלים לדבר ואדרבא העד מכחישה לגמרי שהרי לפ"ד העד לא שקה שיעור העראה כדי צליית ביצה ולגומעיה ואף שדרה הליכה הגביה הפגד הרי מבואר בתוס' ריש סוטה בשם הירושלמי דשיעור זה הוא אחר התרת הסינר, ומצד העדים נדאי אין כאן שום חשש דנדאי עד המעיד על עצמו אינו פלוש שהרי העיד שבנדאי לא הי' אפי' העראה ואפי' על נשיקה מסופק ואח"כ שפא ואמר שהוא מסופק כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד, ומה שהקשה הרב מבראד כיון שהודה על דרו המנאפים שוב אינו נאמן לומר שלא הי' מעשה דהוי חזקה אלימתא דז"א פלוש דע"כ צ"ל דפלגין דיבורא דאל"ה אין אדם משים עצמו רשע דאף על יחוד לבד שייף א"א משים עצמו רשע כ"ש על קריבה של גילוי עריות כמבואר בתשו' משאת בנימין, וא"כ אלו היו ב' עדים מעידין על דרו המנאפים וראו בפירוש שלא הי' מעשה נדאי נאמנין וה"ה הכא שהרי הוא עד המעיד על אחר ולפי מה שבארתי אף עידי פיעור אין כאן שהרי ע"א מעיד שלא שקה שיעור העראה ועד שני מעיד שלא הי' העראה א"כ אפי' עידי פיעור לא מיקרי כמבואר בח"מ וב"ש סי' י"א ס"ק ד' וא"כ לא נשאר רק ע"א בכיעור ולא פלוש הוא, אמנם אני חוכך מאד בגוף האמתלא דכבר כתבתי דאמתלא צריכה להיות גלוי ונפר לב"ד שיש ממש בדבריה, והנה שני האמתלאות אינם נפרים לב"ד דהאמתלא ראשונה נדאי אינה נפרת וגם האמתלא השני' שנתנה שהיתה סבורה אם לא תודה תהי' אסורה לבעלה איני רואה שום משמעות בג"ע שיהא ראוי לטעות בזה ואדרבא מבואר בג"ע שאמרו לה כמה פעמים שבשביל שני פעמים אינה נאסרת לבעלה ולא חלקו בין אם תודה מעצמה אם לאו וגם אין להקל מחמת דלא שייף נדאי קושטא קאמרה מדקא מבזיא נפשה די"ל דהיא ירואה מבזיון יותר גדול דאני רואה בג"ע דלא אמרו שיהי' לה בזיון דק אם לא תודה מה שיודע העד ורואה להעיד ולכן יצטרף להעיד

בפניה ויהי' לה בזיון יותר גדול אבל אחרי שהודית מה שהי' יודע העד להעיד לא הי' צורך עוד להעיד בפני' ולבזות אותה ולא הייתה יריאה עוד מבזיון כלל ואפ"ה הודית שהי' מעשה א"כ הדר שיניף לומר אי לאו דקושטא קאמרה לא הוי' מבזה נפשה דהרי לא הי' יריאה עוד מבזיון כלל אחרי שהודית מה שהי' רוצה להעיד והם אמרו לה בפירוש שאין העד יודע אם הי' מעשה כלל, לזאת אני חוכך מאד בהיתר אשה זו.

אבל מה שאני רואה לצדד בהיתר האשה הנ"ל אם יספיק עמי היות לענ"ד אני רואה בהג"ע הודאה מאשה זו לאיסורא אחר שנדקדק בלשון הג"ע שאמרו לה בפירוש שיודעין בעצמן שלא הגביה הפתונת ושאלו אותה אם אמת הדבר וע"ו השיבה אמת הדבר הוא שכב אלי אבל לא הי' מעשה, אח"ז חקרו אותה איך אפשר שלא הי' מעשה וכי הוא יוסף הצדיק וגם שמענו שרוצה ליקח תשובה, והשיבה הי' מעשה, ושאלה את פיה כמה הנאה יש לה והשיבה לא הי' לי הנאה של כלום.

והנה כל דברי' אינם אלא דברי תימה וסותרים זא"ז וגם בתחלה אמרו לה שיודעין בעצמם שלא הגביה הפתונת וא"כ פשיט' שלא הי' מעשה ומה לה לומר שלא הי' מעשה ואח"כ אמרה שהי' מעשה ואח"כ סתרה דבריה ואמרה שלא הי' לה הנאה וא"כ נדאי לא הי' מעשה שאם הי' מעשה נדאי הי' לה הנאה כמבואר בב"ק דף ל"ב הנאה לתרנוייהו אית להו ולכוף קראו הכתוב מעשה כמבואר, שם בתוס', וגם אח"כ אמרה שנית שלא הגביה הפתונת: אבל לדעתי כל דבריה אחרים דבאמת אני רואה שהודית שזינתה שהרי לא אמרה זניתי או נטמאתי, ולכוף י"ל שבתחלה אמרה שלא הגביה הפתונת ולא הי' מעשה כלל ואח"כ שאלו את פיה איך אפשר הדבר וכי הוא יוסף הצדיק וגם שמענו שרוצה ליקח תשובה והשיבה שהי' מעשה אבל דיבור זה יש לו שני פירושים או שהי' מעשה ממש ומעשה זנות או שאמת שלא הגביה הפתונת והי' רק מעשה חידודים אבל היא לא הי' לה הנאה כלל כמבואר בסנהדרין דף ס"ו ע"ב ואח"כ פירשה דבריה שכן הוא האמת שהי' רק מעשה חידודים ולא הגבי' הפתונת ולא הי' לה הנאה וא"כ כל דבריה שפה אחת ודברים אחרים ואין בהם סתירה ובודאי יכולה לתרץ דבריה פדאיתא בגמ' פרייתות ד יכול לתרץ לא נטמאתי לא עמדתי בטומאתי רק טבלתי או לא בעלתי לא גמרתי ביאתי מכ"ש פאן שלא יצאה לחוץ בעוד שפירשה דברי' שהיא יכולה לתרץ דיבורה, ואין ראי' מתשו' מהרי"ו סי' ד"ח שהביא הסמ"ע סי' פ' ועיי"ש בגוף התשובה, ואל תתמה על שקראה למעשה חידודים מעשה שהרי גם העד השלישי העיד שהי' מעשה ואעפ"כ אמר בעצמו שלא הי' העראה ואפ"ל על נשיקה הוא מסופק ואעפ"כ העיד מעשה וגם בגמרא קרא למעשה חידודין מעשה וא"כ בודאי יש לתרץ דיבורה.

ומה שהקשה עוד על דעת הר"ן דשיניף שוי' חד"א א"כ מאי בעי למיפשט ממשנה ראשונה כרב המנונא הא לא דמי דהכא שוי' חד"א משא"כ גרשתיני. לענ"ד לק"מ דאי משום שוי' חד"א אמאי אין כופין אותו להוציא וליתן פתובה וכמש"ל: סימן לו ב"ה תשובת הגאון מ' יחזקאל בקצרה שיניף לעיל אחר סי' ל"ג בדף מ"ז עמוד ב' א) על מה שכתב הרב המשיג הרי מור"ם אי, במרדכי ריש ב"מ וכו' ואני אומר שאין פאן השגה שהרי עיקר טעם בתשובתי הראשונה שבודאי מגיע באיזה זמן לכלל גדלות ועכ"פ פשיה'ל' פן ל"ה שנים יהי' גדול והנה מור"ם שם קאי בתחלה דאפ"ל תנאי שמתנה על דבר

שלב"ל לא מהני וה"ה על דבר שאינו ברשותו וממילא אינו יכול להתנות על בתיו רק עד שתבגר ולפ"ז שפיר הוי כדבר שלא בא לעולם דאולי לא יביא שערוות וכאן לא שנייד סבא דידי דנדאי יביא סימנין באיזה זמן או שהרי יגיע לכלל רוב שנים דכאן צריד שיחולו קודם שתבגור ואולי הוא תבגר קודם שיביא הקטן סימני גדלות ודומה ממש לדברי רשב"א ב"ד ל"ד שהגביל זמן אימת יחולו הקידושין ומאי שנזכר שם במרדכי שפבר גדלה היינו שהיתה נערה ולא בגרה עדיין ולכן אלו הי' אבי' חי עדיין היתה ברשותו ולכן אי הי' כתוב בפטר שלא תהא רשאי לקדש עצמה לא הי' מזיק מצד הדבר שאינה ברשותה אבל מצד הקטן הוא דבר שלא בא לעולם: (ב) כתב הרב הג"ל להקשות על דברי מדברי התוס' בנדרים דף ל"ד ע"ב בד"ה ואמר פפר זה הקדש וכו' יע"ש ואני אומר שאין פאן השגה ואדברא סייעתא לדברי ואומר אני אם הי' הדין שלא תחול קדושה על קרבן פסח עד שיגיע זמן הקרבתו והינו בערב פסח אחר חצות או באמת אם הי' אומר בי"ד באדר זה יהא מקודש לפסח לאחר שלשים יום הוי מחשב דבר שלב"ל דאז לא הוי מחוסר זמן לחוד רק מחוסר מעשה שהרי נשאר מאדר ט"ז יום וכבר עברו י"ג יום נשאר עוד ט"ז יום וי"ד בניסן שהוא ערב פסח שלמו הל' יום והינו אם הניחו הב"ד את אדר חסר וקידשו את ניסן ביום שלשים אבל אם לא באו עדים ביום שלשים ולא קדשו הב"ד את ניסן ביום שלשים ממילא נשאר אדר מעובר ושלמו השלשים יום בי"ג בניסן ואז לא הי' אפשר שתחול עליו הקדושה לפי ההנה אמינא שאין קדושה חלה עליו קודם שהגיע זמן הקרבתו וא"כ הרי קדושתו מחוסר מעשה קידוש החודש ביום שלשים והוי דבר שלב"ל לכך הוצרכו התוס' לחדש דשם לא הוי דבר שלב"ל דיכול להקדישה מעתה קודם זמן הקרבתו והרי ביארתי שנסתלק' ההשגה ועכשיו אני אומר אדברא משם ראי' לדברי דהרי לכאורה דברי התוס' תמוהין דלמה הוצרכו לאחוז מספר ימים בלשונם ולא כתבו סתם דלא דמי לאומר באמצע השנה טלה זה יהי' קדוש לפסח בערב פסח אלא ודאי שאם לא קבע מספר הימים אפי' הי' הדין שאינו יכול להקדישו קודם זמנו ואין קדושה חלה עליו עד ערב פסח אפ"ה לא הי' מחשב קודם לזה דבר שלא ב"ל שהרי אינו מחוסר מעשה שבודאי יגיע ערב פסח ואינו אלא מחוסר זמן וזמן ודאי אתי לכן הוצרכו לומר שאינו דומה לאומר הרי זה לפסח לאחר שלשים יום וזה דומה ממש להחילוק שחלקתי בדברי הרשב"א שהרשב"א ב"ד ל"ד לא השיג על רש"י אלא בקובע זמן לגדלותו: (ג) ד) מה שכתב הרב הג"ל מה בין איילונית לפירות דקל או לגוססת כו' ואומר אני באמת אין הכרח עלי להשיב על שתי השגות הללו פלל והוא מה שכתבתי דאיילונית לא שכיחא כתבתי פן לרנוחא דמילתא פי להרמב"ן והרשב"א קאמינא ונהלא מבואר בדבריהם בחידושים ליבמות וריש יבמות דלרבא איילונית לאו קדושי טעות הם וכתבו בפירוש דקיימ"ל כרבא וכן דעת הרמב"ם פ"ד מהלכות אישות והלח"מ שתמה שם על הרמב"ם אפי' בלא הפיר בה סובר דהוי קדושין א"כ איך שנינו בריש יבמות שצרותיהן מותרות ולא ידעתי מאי קשיא לי דלרבא צרת איילונית מותרת אפי' הפיר בה ורבא ס"ל דאיילונית לא הוי קדושי טעות אפי' לא הפיר בה וקי"ל כרבא, ואמנם גוף השגות הללו מה שהשיב מפירות דקל אני אומר שפשם שכתבו התוס' בכתובות לר"מ לחלק בין אינו בעולם פלל ובין ישנו להגוף בעולם אלא דמחוסר מעשה דבאינו בעולם פלל אף לר"מ לא מהני כי אם במה דעביד דאתי אבל מה שהגוף בעולם אלא דמחוסר מעשה

לא בעינו עבד דאתא ה"נ איפא למימר לתכמים דבפירות דקל שאינו בעולם כלל לא מהני רבא ובקטנה שהגוף בעולם אלא שמחוסר סימניו ורובא דמביאים סימניו ואילונית מיעוטא הוא, ומגוססת הרי התוס' לא פתבו פן רק לחד תירוץא ונהרי שם בכתובות דחה התוס' תירץ זה רק בב"ב קיימוהו בזקינה ומחצ'י שפחה בלא"ה לק"מ דלרבנן לא תשיב האי עבד דאתא דלכשתשתחרר גופא אחרניא הוא דמעיקרא בהמה והשתא דעת אחרת פדאמרינו בקדושין דף ס"ב ע"ב: ואמנם מה שדחה הרב דברי המשל"מ שהביא ראי' לדבריו דבמחוסר זמן לא הוי דבר שלב"ל מסוגל' דבכורות יפה דחה הרב וגם אני תמה על המש"ל דבשלמא אם הי' הבן קודם הפדיון קנוי לפהו וכשפדהו קונה האב הי' שייך לתלות בדבר שלב"ל אבל האב אינו קונה שום דבר מהפהו אבל הוא נוטל המעות להפהו והדבר הזה יכול לעשות עכשיו דאטו אין בידו להקנות מעותיו להפהו עכשיו נמצא שקנן המעות הוא דבר שאינו מחוסר אפ' ומן רק הפדיון מחוסר זמן והפדיון אינו דבר קנני רק מצוה דרמ'א עלי' דאב, אבל הרא' שהביא משדה זו שמשפנתי לה לעשר שנים לכשאפדנה כו' הוא ראי' דהרי בכתובות דף נ"ט ובגדרים דף פ"ו פשטקו בין זה לאשה אמרו רק החילוק שבאשה שמא לא תתגרש לעולם אבל בקטן נדאי יגדל ואף שגוף הדין של קטן אינו יכול ללמוד משם דשם בהגיע הזמן בידו לפדותו ולהקדישו אבל הכא אין בינה לקדשה שאולי לא תתראה אז אבל הלימוד שלומד המש"ל משם הוא שמחוסר זמן לאו כמחוסר מעשה דמי וכיון שזכינו לדבר נהי שוב יש מקום לדינו של רש"י בקדושין קטן: ה) ועל מ"ש הרב שמשמע מלשון הרשב"א והריב"ש שמתוך קושיא זו נאדו מגירסת רש"י וכו' אני תמה מהיכן ראו בדבריהם פן וכי נזכר בדבריהם שלכן נראה פגירסת ר"ח אבל באמת לא בשביל קוש' זו נאדו אלא פינן שראו גירסת ר"ח שהי' לו גירסא זו והיא נכונה ומרנוחת הספימו לגירסתו, ומ"ש על הרמב"ן הרי הרמב"ן בלא"ה הקשה על רש"י מטעם א"א לצמצם ואף שהרשב"א דחה קוש'יתו מ"מ הוצרך להכניס עצמו בפלוגתא דרב ושמואל דהשתא בוגרת וכ"ז לתרץ דברי רש"י אבל פינן שהי' לפניו גירסת ר"ח שהוא מרנוחת אליבא דכ"ע בחרו בה וגם על המש"ל אני תמה שכתב שם בסוף דבריו וז"ל והר"ן"ה ז"ל קאי בשיטת התוס' ואף שלא סתר דברי רש"י מ"מ במאי שפירש כפי' התוס' משמע דלא נחה דעתו בדברי רש"י דאין מעשה קטן פלוס עכ"ל המש"ל ולפי מ"ש אין ראי' כלל מדברי הר"ן"ה ועוד שאולי מחמת קוש'ית הרמב"ן שא"א לצמצם גם זה הי' קשה להר"ן"ה ולא עוד אלא שאני אומר אדרבא מדברי ר"ן"ה שם מוכח דבגוף הדין בקדושין קטן מודה לרש"י שהרי זה לשון ר"ן"ה ה"כ גרסינו בשופעות מתוך ג' לאחר ג' וכו' ואפ' נולדו בזו אחר זה ונתקדשו בזו אחר זה יע"ש הרי נראה מדבריו שהרנוחנו בגירסא זו דאלו לגירסת רש"י צריך שנולדו כל שמונה הללו הארבעה זכרים וארבעה נקיבות פיום אחד וגם קידושיהן חלו פיום א' ולגירסת ר"ח לא הוצרכנו לזה וא"כ נראה מכוננת ר"ן"ה שאלמלא דונח זה לגירסת רש"י הי' מספים לגירסת רש"י: ו) כתב עוד הרב הנ"ל איך אפשר דעיקר קוש'יתם על רש"י הוא רק ממה שפירש שיחולביום המחרת א"כ מאי האי שכתבו שיש שנדחקו ליישב דאתיא כר"מ כו' אני תמה על השגה זו מתרי טעמי חדא שאין זה השגה כלל דהרי הקוש'יא שהקשו הם על פירש"י הוא סתירה על פירושו אבל אם הי' על פירושו סתירה אף שהי' קשה עליו קיצור אין השגת קיצור פהשגת סתירה ולכן פתבו

שיש ש דחקו לנישב דבריו מהשגת הסתירה ואף שקשה קיצור אין בזה קפידא כ"כ, ועוד קאמינא פי לא ידעתי בזה השגה ואטו מפנרש בדברי רש"י בשום מקום דקטן יכול לקדש שיחול לאחר שיגדיל בכל הש"ס רק במקום הזה פירש רש"י פן ואם היינו מפרשים דרש"י קאי פאן אליבא דר"מ שוב אין לנו מקום אחר מפנרש ברש"י דין זה פלל מה דינו לתכמים דפליגי על ר"מ אלא בדברי רמב"ן ורש"י א בחידושיהם בדרה ק"ט מפנרש שקדושין חלין לאחר הגדלות ולדידהו חילקתי בין מגביל ומן או לא פדי להבין איך השיגו פאן על רש"י, ואותן שנדחקו לפנרש דרש"י קאי אליבא דר"מ ס"ל דרשי סובר דמחוסר זמן הני מחוסר מעשה ולא מהני לרבנן בשום אופן ולר"מ אפי' מחוסר מעשה אינו חזיק, ואף שאני פירשתי דברי רש"י ביבמות דף ק"ט ד"ה איהו עדיף מנאי כו' ג"כ על דרה זה מ"מ אינו מפנרש בדברי רש"י פן ולכן הני שנדחקו בדברי רש"י דאיתי' כר"מ עלה בדעתם דלרש"י מחוסר זמן כמחוסר מעשה ג"כ מקרי לענין קדושי קטן דבר שלב"ל.

גם בלא"ה איך נשים לב לדברי אלו שנדחקו אשר בלא"ה נדחו דבריהם כמבואר בחידושי הרמב"ן והרש"י א"א: ז) כתב עוד הרב הנ"ל דברי הרמב"ן דאם קושיותו על רש"י איך כתב בשלמא על הקטנות לק"מ וכו'.

אומר אני מלבד התשובה שהשבתי לעיל באות הקדום הני ג"כ תשובה להשגה זו אבל אני אומר איני יודע מה המשיג שח בהשגה זו ואטו בלא הגביל זמן לא הוכרח לפנרש שגדלו בב"א אתמהה שאם לא גדלו בבת אחת א"כ זו שגדלה תחלה תיכף חל עלי' איסור אשת איש ואיסור אשת אח אבל איסור אחות איש אינו חל עד שתגדיל אחותה ועל זו שגדלה אח"כ הוא להיפך שתיכף שגדלה אחותה חל עליה איסור אחות אשה ועדיין לא חל עליה איסור א"א ואשת את עד שגדלה היא ואיך יש פאן י"ו חטאות ובאמת גם רש"י פוננתו שנתקדשו ע"י אביהם ואפ"ה בעינו שגדלו בב"א מטעם הנ"ל: ח) כתב הרב וגם פיונו להשגה זו וכו' ושורש דבריהם לקרב סברא המרוחקת מהרמב"ן ומהרש"י א ולומר שרש"י אזיל פאן בשטיטת ר"ת ומה שהקשה הרמב"ן והרש"י א דהא אפקי' מר"מ ואוקמה כר"ש אין זה קושיא דסוגיא דכאן מרייהו דהו סוגיא הוא ר' חייא רב והני ס"ל כר"מ וכו'.

ואני אומר כמה רב גוברייהו לדחות דברי שני אריות הרמב"ן והרש"י א בגילי דחטתא ובמחילה מכבודם פי אין זה השגה פלל ואטו מי פליגי ר' חייא רב וכל אינך תנאי ואמוראי באיסור כולל ומוסיף הלא ר' שמעון ממש יחיד הוא בדבר זה דלית לי' איסור כולל ומוסיף ובפרט איסור כולל דהוא שם אחד כמו שפירש"י דף ל"ד ע"א בד"ה ומאן תנא כו' מיגו דאסרה לה הנה קדושין בשאר אחנותא ולא כתב סתם בשאר קרובותי דהרי איכא אמה ובתה משום דזה לאו שם אחד ועיין בתוס' דף ל"ב בד"ה איסור כולל ועכ"פ רוב תנאי ואמוראי פלהו סברי איסור כולל ומוסיף וכמה סתם משניות שסתם רבי באיסור כולל ומוסיף ואפ"ה לא ניחא להו לאוקמי משנתנו פן משום דרבה לאוקמי אליבא דכ"ע דכיון דקפיד שלא לאוקמא דלא פ"ש שהוא ממש דיעה נדחית מרוב תנאים ואמוראים וא"כ איך נוקמא לה בדבר שלא ב"ל כר"מ ואף דרב רב חייא ס"ל פנותי' מ"מ עכ"פ רבו החולקים וגם אוקימתא זו לאו אברייתא דר' חייא הדרא אלא

אמשנתנו קאי אוקימתא זו ואיך נוקי לה כר"מ ותהי' סתם משנה זו סתרי סתם במס' קדושין דף כ"ב ואף שרבינו הקדוש גופא סבר כר' מאיר מ"מ לא יסתום תרי סתמי דסתרי אהדדי וא"כ מי דחקו לרב עמרם אמר רב לאוקמא כר"מ בדבר שלב"ל ומאי חסר לי באוקימתא קמייתא כר"מ באיסור פולל ומוסיף דנדאי גם בזה סובר רב פונת' ועוד מאי חסר ליה באוקימתא בשופעת מתוך ג' לאחר ג' ומתוך י"ב לאחר י"ב ויהי' ככ"ע וכגירסת ר"ח באמת אלא נדאי דלרש"י גם ההוא אוקימתא ככ"ע אתיא נדע שמ"ש התוס' בד"ה באיסור ב"א ואתיא שפיר כר' יהושע אינו מועיל לדחות את דברינו דהא גם לאוקימתא קמייתא מוקים לה כר' יהושע כדמסיק הא איתמר עלה בערב פסח ועוד מדברי רש"י משמע דבשביל כך מוקים כר"ש דהרי רש"י כתב בד"ה איבע"א כתב רש"י אלא אפי' לר"ש וגם לא הזכיר פלל בדברי רש"י מדברי ר' יהושע וגם גוף דבר זה שפתבו התוס' דר"ש אית לי בפירק אלו דברים דלר' יהושע טעה בדבר מצנה ולא עשה מצנה חייב הנה בפירק אלו דברים לא נזכר דבר זה רק התוס' בפ' אלו דברים ד"ה לר"מ דשני לי דף ע"ב פתבו דר"ש אית לי פן בפירק ר' אליעזר דמילה ע"ש בתוס' ובכל נוסחא דילן שם בפירק ר' אליעזר דמילה הגירסא אמר ר' שמעון בן אלעזר וא"כ אין זה סתם ר"ש שהוא ר"ש בן יוחאי ואין פאן מקום להאריך בזה: ט) י) כתב הרב המשיג דא"צ לאוקימתא בשליחות וכוונת התוס' הוא דס"ד דאלים ע"י שליח שהיא גדול למקני לאיתתא וע"ז איני משיב שאין צריך תשובה שיהי' השליח עדיף מהמשלח זו לא שמענו ואם נרצה לפרש פונתה זו על דעת הר"י ברזילא מטעם זכי' על זה לא תירצו התוס' פלום ומלבד שאין דברי התוס' סובלים זה פלל, ואמנם השגה ט' א' שלדעתי די בדברי הראשונים הואיל וחתונו שנתראה ק להרב דחוק מרונחנא לי טפי להוכיח עוד שהתוס' סוברים פרש"י ועיקר קושיותם על השליחות נאדקדק עוד בדברי התוס' דלכאורה יפלא פיון דבכל ספרים הקדמונים הגירסא פן א"כ אמאי תלו התוס' הקושיות על הקונטרס שהרי הקונטרס לא חידש גירסא זו מעצמו רק בכל ספרים קדמונים פן הוא וגם הנה להם לסיים לכן נראה פגירסא דגריס בספר בעג"ח, ליישב פל זה נלע"ד ומתחלה אבאר מה שנשארו התוס' באוקימת' דשליחות, ורציתי לומר הואיל ולא נזכר אלא, מהדרנא בי פיון שלא נזכר שיה אמורא אין הכרח לומר אלא, ולא עוד אלא שהתוס' לעצמם נדאי סבירא להו דלאוקימתא דרב עמרם אין צריך עוד לאוקמא בשליחות והדבר מפורש בדבריהם בב"מ דף ע"א ע"ב בד"ה פגון שנשא ונתן בי' ואומר אני משם הוא ראיה לכל מ"ש בכוננת התוס' וכו' בד"ה אדעתא דידן' שסיים רש"י כדמחמרינו בסופא וכן פתבו התוס' שם דמתוך פי' הקונטרס משמע דלעולם סיפא לחומרא, והוא גופא קשה מי הכריחו שם לרש"י לזה ואדרבא לשון אלא משמע דלא מוקי סיפא לחומרא אלא נדאי דסובר דלשון בשלמא נדאי משמע לחלוטין וא"כ גם פאן דאמר בשלמא נשאר במסקנא ולכך פתבו התוס' פן גירסת הקונטרס וקשה על רש"י אבל על גוף הגירסא לא קשה ולא מידי וא"כ שפיר יש לקיים גירסת הקדמונים אלא שהתוס' מביאים שבספר בשר על גבי גחלים גריס בשופעות מתוך ג' וכו' והתוס' לא הכריעו בין הגירסות פלום לפי שאם לא מוקמינו ע"י שליח שפיר יכול הקטן לקדש שיחולו כשיגדיל והוא הדבר שדברתי: ומ"ש הרב דאם פוננת התוס' משום שליחות מאיהאי שסיימו

בְּקוֹשְׁיָתָם דְּאִין מַעֲשֵׂה קְטוֹן פְּלוּם וְאֵהֵי קְאִי הֵנָּה אַם רוּצָה אָנִי אוֹמֵר שְׁנֵה פִירוּשׁ
דְּבְרֵיהֶם שְׂאִין מַעֲשֵׂה הַקְטָן בְּעֲשִׂיַת שְׁלִיחַ פְּלוּם.

וְאַמְנָם אוֹמֵר יוֹתֵר מִרְנוּחַ דְּהַרִי הָא דְקָטָן אֵינוּ עוֹשֵׂה שְׁלִיחַ מִשׁוּם דְּיִלְפִינָן מִתְרוּמָה
כְּמִבְּנָאָר בַּב"מ דָּף ע"א דְּכִי פְתִיב שְׁלִיחוֹת בְּגָדוּל פְּתִיב שְׂיֵהָא רְאוּי לְתָרוּם וְגַבֵּי הַקְדָּשׁ
וְנִדְרִים וְתְרוּמָה אִישׁ פְּתִיב עכ"ל רש"י בב"מ.

הֵן אָמַת דְּמִדְּבְרֵי רש"י בְּקִידוּשֵׁין דָּף מ"ב פְּתַב רש"י דְּגַבֵּי שְׁלִיחוֹת אִישׁ פְּתִיב וְשִׁלַּח
הָאִישׁ וְגַם צ"ע לְפִי טַעַם שְׁכַתְּבֵי רש"י בב"מ א"כ קָטָן שְׁהֵגִיעַ לְעוֹנַת נְדָרִים יְכוּל לְעֲשׂוֹת
שְׁלִיחַ וְאִין פֶּאֶן מְקוּם לְהֶאָרִיף וְא"כ הֵן הֵנָּה דְּבְרֵי תוֹס' שְׂאִין מַעֲשֵׂה קְטוֹן פְּלוּם וְתְרוּמָתוֹ
אֵינוּ תְרוּמָה לְכַף לֹא מְצִי מְשׁוּי שְׁלִיחַ וּמ"ש מִפְּסָקֵי הַתוֹס' ג"כ פִּירוּשׁוֹ כִּף אֵינוּ יְכוּל
לְקַדָּשׁ פִּירוּשׁוֹ שְׂיִכּוּל תִּיכְרָף וְלֹא לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ בְּקִטְנוֹת שְׂיִחּוּל כְּשִׂיגְדִיל אוֹ פִירוּשׁוֹ דְלֹא
מְצִי מְשׁוּי כָּלֵל שְׁלִיחַ לְזֵה מִשׁוּם מִיְלְתָא דְלֹא מְצִי עֲבִיד הַשְׁתָּא דְזֵה מְקַרִי לֹא מְצִי עֲבִיד
הַשְׁתָּא אוֹ פִירוּשׁוֹ שְׂיִחּוּל תִּיכְרָף מְשִׂיגְדִיל כַּחוֹ שְׁפַתְבְּתִי בְּמִכְתָּב הַרְאָשׁוֹן וּמִלְבַד וְהָ אִין
כָּל כִּף רֵאִי מְוַחְלָטָת מִפְּסָקֵי הַתוֹס' עַל פְּנֹת הַתוֹס': יא) פְּתַב הָרַב הַמְשִׁיג לְחֶלֶק בֵּין
קִטְנוֹת לְקָטָן דְּבִקְטָנָה אִיכָּא עכ"פ קִידוּשֵׁי דְרַבְּנָן וְהֵבִיא רֵאִי מְהֶרְמַב"ם וְאַנִּי אוֹמֵר הֲלֹא
דְּבְרֵי הַכ"מ נִדְחָה מִרְוֹב הַמְפָּרְשִׁים וְעֵינָן בַּמִּשְׁ"ל שְׁם וְאַפְּי לְפִי פִירוּשׁ הַכ"מ עכ"פ טַעַם
הַדְּבָר תְּמוּהָ מְאוּד וְאִין לְלַמּוֹד מִמְּנֵו דְבָר אַחַר, וּפְשִׁיטָא שְׁדְּבְרֵי הַמְשִׁיגִים תְּמוּהֵים דְּאִיף
ע"י שְׁמַקְוֹדָשֵׁת מְדַרְבֵּין לֹא יֵהִי נִחְשָׁב דְּבָר שֶׁלֹּב"ל לְקִידוּשֵׁי תוֹרָה אַחַר שְׁמֵן הַתוֹרָה הוּא
דְּבָר שֶׁלֹּב"ל שְׁהַרִי מִן הַתוֹרָה אִין כִּהָ תְּפִיסַת קִידוּשֵׁין עֲתָה וְאַמְנָם שְׁלֹא לְהַנִּיחַ דְּבְרֵי
רַבֵּינוּ הַגְּדוֹל הֶרְמַב"ם בְּלִי טַעַם אָמִינָא קִצַּת טַעַם וְהוּא עפ"י מ"ש כְּבָר בְּתַחֲלַת דְּבָרִים
הִלְלוּ טַעַם לְמָה אָנוּ אוֹמְרִים שְׁקָטָן יְכוּל לְקַדָּשׁ שְׂיִחּוּלוֹ לְכְשִׂיגְדִיל אִף שְׁהוּא מִיְלְתָא דְלֹא
מְצִי עֲבִיד הַשְׁתָּא מִשׁוּם דְּגוּף הַדְּבָר זֵה שְׁקָטָן אֵינוּ יְכוּל לְקַדָּשׁ אִין לוֹ טַעַם פִּינּוֹן שְׁהוּא
זוּכָה מִן הַתוֹרָה כְּשִׁדְעַת אַחֲרַת מְקַנָּה לוֹ וְא"כ הַרִי הָאֵשֶׁה מְקַנָּה עֲצָמָה לוֹ וְכַתְּבִיתִי שְׁהוּא
גְּזִירַת הַכְּתוּבָה כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וְכִינּוֹן שְׁהוּא חֲדוּשׁ אִין לָהּ בּוֹ אֵלָא חֲדוּשׁוֹ לְמַעוּטֵי אַם
קִידָשָׁה שְׂיִחּוּלוֹ הַקִּידוּשֵׁין קוֹדֵם שְׂיִגְדִיל אֲבָל בְּמִתְנָה שְׂיִחּוּלוֹ כְּשִׂיגְדִיל אִישׁ שְׁפִיר אֲפָשָׁר
לְקִידוּשֵׁין לְחוּל כְּשִׂיגְדִיל אִישׁ א"כ אָנִי אוֹמֵר בִּיבְמָה אִף לְרַב דְּסוּבֵר בַּר דְּאִין קִידוּשֵׁין
תוֹפְסִין בִּיבְמָה מ"מ פִּינּוֹן דְּאָנּוּן קִי"ל כְּרַבְּנָן דְּקִידוּשֵׁין תוֹפְסִין בְּחִיבֵי לְאוּיִן רַק בִּיבְמָה
חֲדָשָׁה הַתוֹרָה אִין לָהּ בּוֹ אֵלָא חֲדוּשׁוֹ בְּמִקְדָּשָׁה מַעֲכָשׁוֹ בְּעוֹדָה זְקוּקָה לְיָבָם אֲבָל
בְּמִקְדָּשָׁה וּמִתְנָה שְׂיִחּוּלוֹ לְאַחַר שְׂיִחְלוֹץ לָהּ יבְמָה חֲלִים הַקִּידוּשֵׁין וְא"כ אִפִּי לְרַב אֲפִתִי
מְשַׁנְתִּינוּ לְאַחַר שְׂיִחְלוֹץ יבְמִתָּה ר"ע הוּא דְּסוּבֵר אִין קִידוּשֵׁין תוֹפְסִין בְּחִיבֵי לְאוּיִן וְר"י
דְּאָמַר לָאו מְשַׁנְתִּינוּ הִיא זֵו הֵינּוּ מִשׁוּם דְּאִיהוּ סוּבֵר דְּר"ע סוּבֵר אָדָם מְקַנָּה דְּבָר שֶׁלֹּב"ל
וְא"כ לָאו ר"ע הוּא אֲבָל שְׁמוּאֵל וְר"ש בְּן לְקִישׁ הָתָם דְּמוּקֵי מִתְנִי' כְּר"ע וְע"כ כְּרַב הוּנָא
בְּרִי דְרַב יְהוֹשֻׁעַ ס"ל דְּמוּקֵי לְהַף דְּאָמַר יִכְרַ בְּאוּמְרַת יְקַדָּשׁוֹ יְדִי לְעוֹשִׂיהֶם וּמַעֲתָה לְרַב
הוּנָא בְּרִי דְרַב יְהוֹשֻׁעַ אִיכָּא לְמִימַר אִפִּי לְרַב מְשַׁנְתִּינוּ דְּוָקָא ר"ע אֲבָל לְרַבְּנָן אִף דְלֹא
תְּפָסִי קִידוּשֵׁין בְּעוֹדָה יבְמָה אֲבָל בְּאוּמַר לְאַחַר שְׂיִחְלוֹץ לָהּ שְׁפִיר חֲלִים וּמַקְוֹדָשֵׁת וְא"כ
אִיכָּא ס"ס הַמְחַזְקֵי הַקִּידוּשֵׁין סָפֵק שְׁמָא קִידוּשֵׁין תוֹפְסִין בִּיבְמָה גַם עֲתָה תִּיכְרָף וְאִת"ל
כְּרַב דְלֹא תְּפָסִי קִידוּשֵׁין עֲכָשׁוֹ שְׁמָא גַם לְרַב מְשַׁנְתִּינוּ לְאַחַר שְׂיִחְלוֹץ לָהּ יבְמִיף ר"ע
הוּא אֲבָל לְרַבְּנָן אִין לָהּ בּוֹ אֵלָא חֲדוּשׁוֹ בְּאוּמַר שְׂיִחּוּל תִּיכְרָף וְזֵה שְׁכַתְּבֵי הֶרְמַב"ם
מְקוֹדָשֵׁת הוּאִיל וְאִילוֹ קִידָשָׁה עֲתָה הִי תוֹפְסִין מִסְפָּק וְלָכֵן אִיכָּא ס"ס: יב) עוֹד פְּתַב הָרַב

לחלק בין קטן לקטנה דהכא סמכא דעתא ואני אומר דלא זה הדרך ולא זו העיד ושם לא איכא דבר שלב"ל שבשעה שחזר וקנאה מהנגזל באותה שעה זוכה בה הלוקח שעל דעת כן קנה הגזלן מהנגזל להיות שלוחו להלוקח לקנותה ועתה היא נקנית להלוקח וכבר הוא דבר שב"ל ומה שאמרו שם בסוגיא חילוק בין סמכא דעתא או לא הוא משום דקשה גם במה שאירש מאבא או במה שתעלה מצודתי מכור לה ג"כ נימא בשעה שצד זוכה בה לצורך הקונה וכן בשעה שירש זוכה בשדה לצורך הלוקח לכן משני התם סמכא דעתא ומתחלה ע"ז סמך שיקנים אמונתו ולכך שיקף לומר דניחא דליקום בהימנותא ומסתמא ע"ד כן קונה אותו אבל במה שאירש מאבא וכן מה שתעלה מצודתי מתחלה לא סמכה דעתא ולא שיקף כל כך שהאמין בו שהרי חזינו שקנה על הספק ולכך גם אח"כ בשעה שצד וכן בשעה שירש אינו מתפנין לקנות לצורך הקונה, ובאמת דברי רש"י שמשמעותו שהקשה גם ממה שירש מאבא תמוהים הם בעיני שהרי ירושה ממילא אתי ואולי מה שאמרו ירושה ממילא הוא למסקנא דמחלק בין סמכא אדעתא אבל לשון רש"י שם לא משמע כן ואין כאן מקום להאריך בזה אבל שיעיל סמיכת דעת לקנות דבר שלב"ל ליתא:.

יג) כתב הרב לחלק בין קטן לקטנה דבקטנה לא שיקף עדים וכל דברים הללו נאמרו בדברי בני הרב נ"י ונ"ל שם נלענ"ד דבר ברור ונקא בדבר שהוא חוב לקטן אין מעידין עליו אבל בדבר שאנו חוב שפיר מעידין עליו ולא קשיא מקידושי יתומה דאין כאן שום חוב עלי' כ"ז שהיא בקטנותה שהרי יכולה למאן וכשתגדיל נעשו קידושי תורה שפנין שנתרצית הוי למפרע קידושין אבל שלים לקבל גיטה הוא חוב לה ואף שהיא מתרצית אין בה דעת ולכן אין מעידין על מעשיה וקטן שקידש ופירש שיגדלו ג"כ אין כאן שום חוב אף שגאסר בקרובותי מ"מ הרי כ"ז שהוא קטן יכול לחזור ולבטל הקדושים: ומה שהקשה אמאי לא בעי בגיטין בלא הגיע לעונת הפעוטות לדידי לק"מ דאם קטן מקרי בר הוי' אף פחות מעונת כן הוא ואף דאין בו דעת מ"מ מקרי בר הוי' כמו שוטה וחרשת: יד) א"צ תשובה יהי לו אשר לו: טו) מה שכתב לחלק בין דידי' לדידה אינו מתקבל אצלי כ"ל וכיון שאין מעשה קטנה פלוס מה בכך ששתקה כשהיא גדולה ואצלי גרע משתיקה דלאחר מתן מעות וא"כ ע"כ גם בקטנה צריכין אנו לומר שמתחילה נעשה הדרך כן ומועיל מעשי' בקטנותה שיחול בגדלותה וכמו כן אני אומר שגם מעשה קטן שעושה כשכבר הוא בן דעת שלימה שיחול לאחר גדלות ומה שהקשה איך יחול סתם קדושין שקידש בקטנותו נימא שיחול בגדלותו והוי לר"מ דס"ל אדם מקנה דבר שלב"ל מ"מ בעינן שיאמר בפירוש לאחר שאתגיייר, הנה שתי תשובות בדבר חדא פנין שהוא מופלא כבר סמוך לאיש יודע שהוא מכניס אותה לאשה לחלוטין ומתנה כמה תנאים כנהוג בשעת גשואין שעושים ענינים חדשים על תנאים אחרונים וכתובה ושטר חליצה מסתמא פוננתו שתהי' אשתו לחלוטין גם אחר גדלותו ואדעתא דהכי מקדש שיחולו בגדלות פי לולי כן לא הי' מניח לברך ברכות לבטלה ואין זה דומה לקידש ולא פירש בפירוש שיחולו לאח שיתגיייר אפי' נימא שידע שאין קידושיו פלוס אפ"ה לא אמדינן שדעתו שיחולו לאחר שיתגיייר אלא אמרינן שנותן לשם מתנה או שאר אמתלא אבל זה מופלא הסמוך לאיש לא הי' מניח לברך כמה ברכות לבטלה הא חדא, ועוד באמת החלטתי דאם לא בעיל היא בחזקת פנוי' ואמרינן שלא הי' דעתו לכהן אבל ע"י הבעילה

הוא ראי' על פְּנוֹנְתָם הָרֵאשׁוֹנָה דאל"כ לא הי' עוֹשִׁין בְּעִילַת זְנוּת: טז) פְּתַב הָרַב צָרִיף לְאוּקְמֵי מַתְנֵי בְּקִדּוּשֵׁי שְׁטֵר וּבִיאָה וּמְדַרְבְּנֵן לָא מְהֵנִי חֻזְקַת פְּנוּי'.

הֵנָּה רְאִיתִיו חוֹזֵר עַל זֶה פְּמָה פְּעָמִים פְּאִילוּ הִי הִלְכָה לַמ"מ, וְאֲנִי אֵינִי אוֹמֵר כֵּן דִּהֵן אָמַת דְּבִסְפָק קִדּוּשִׁין אֲשֶׁפְּחוּ דְאַחְמַרֵי רַבְּנָן וְלֹא מְהֵנִי חֻזְקַת פְּנוּי' וְאַסּוּרָה עַכ"פּ מְדַרְבְּנֵן הַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דְאַתְרַע חֻזְקַת פְּנוּי' שֶׁהִי לָהּ עַד עַכְשָׁיו שְׁהָרֵי נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַמּוֹלִיד סְפָק זֶה וְאַחְמַרֵי רַבְּנָן שְׁלֹא יוֹעִיל חֻזְקָה שְׁקוּדָם הַמַּעֲשֶׂה עַל אַחַר הַמַּעֲשֶׂה כְּמוֹ זֶרֶק קִדּוּשִׁין סְפָק קָרוֹב לוֹ וְכו' דַּע"פ זֶרֶק לָהּ הַקִּדּוּשִׁין וְאֲנֹו מְסוּפָקִים שַׁע"י מַעֲשֶׂה זֶה כְּבָר יִצְאָה מְחֻזְקָתָהּ וְכַדּוּמָה לְזֶה וְעֵינֵן בְּכַתּוּבוֹת דָּף ד"ו וְכו"ז שְׁתִּיכְרַף אַחַר הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה שׁוֹב וְדַאי אֵינָה פְּנוּיָה אֲבָל כְּאֵן הַמַּעֲשֶׂה הוּא נְתִינַת הַקִּדּוּשִׁין שְׁל הַקְּטָן וְגַם אַחַר הַמַּעֲשֶׂה אֶכְתִּי הָיִי וְדַאי פְּנוּי' שְׁהָרֵי עַכְשָׁיו א"א שְׁיַחְוּלוּ וְאֶפְּלוּ הִי אוֹמֵר בְּפִירוּשׁ שְׁיַחְוּלוּ לְכַשְׁיגְדִיל עַכ"פּ לַעַת עֵתָה עֲדִינֵן פְּנוּי' הִיא אֲלֵא שְׁבָזָה שְׁפִירוּשׁ בְּפִירוּשׁ שׁוֹב כְּשֶׁהִגְדִיל לִיכָא סְפִיקָא וּבְנִדְאֵי חָלִים לְכַשְׁיגְדִיל לְפִי מַה שְׁבָאֲרַתִּי אֲלֵא בְּקִדּוּשׁ סְתָם וְאֲנֹו מְסוּפָקִים עַל הַפְּנוּנָה וְהָרֵי עַכ"פּ גַּם אַחַר מַעֲשֶׂה הַקִּדּוּשִׁין עֲדִינֵן וְדַאי פְּנוּי' הִיא וְכַשְׁיגְדִיל אֲנֹו דְנִינֵן לְבָרַר פְּנוּנְתוֹ אֲנֹו אוֹמְרִים הָרֵי הִיא בְּחֻזְקַת פְּנוּי' כְּמוֹ שְׁהִיְתָה אֶתְמוּל וְהָרֵי לֹא אֵירַע לָהּ שׁוֹב מַעֲשֶׂה חֲדָשׁ לְסִתּוֹר חֻזְקַת פְּנוּי', זֶה הַנִּלְע"ד חִילּוּק נְכוֹן וּבְרוּר אַף שְׁלֹא קִדְמֵנִי אָדָם בְּזֶה מַה בְּכַף פִּינֹן שְׁהַסְבְּרָא יִשְׂרָה מִצַּד הַשְּׂכָל וְגַם בְּלֹא"ה לֹא יִדְעָתִי לְמָה לֹא מִשְׁכַּחַת לָהּ בְּקִדּוּשֵׁי כְּסָף וְקִדּוּשֵׁי קִטְנָה שְׁיֵשׁ לָהּ אָב וְאָבִי קִיבֵל קִדּוּשֵׁי וְקוּדָם שְׁיִגְדֵל הַקְּטָן כְּבָר בְּגָרָה וְא"א שְׁיַחְוּלוּ מְשִׁיגְדִיל דְהָרֵי הַכְּסָף הוּא בְּיַד הָאָב וְהִיא לֹא נִשְׁתַּעֲבָדָה לְכְּסָף הַזֶּה כְּלָל וְגַם מִשְׁכַּחַת לָהּ שְׁקוּדָשָׁה תַּחֲלָה אֶחָד לְאַחַר שְׁלֵשִׁים יוֹם וּבַתּוֹף שְׁלֵשִׁים קִדְשָׁה הַקְּטָן וְשׁוֹב מִת הָרֵאשׁוֹן תּוֹף אוֹתָן שְׁלֵשִׁים יָמִים וְשָׁלַח אַח"כּ סְבִלוֹנוֹת מְשִׁיגְדִיל אֵינן חוֹשְׁשִׁין לְקִדּוּשִׁין שַׁע"ד קִדּוּשִׁין הָרֵאשׁוֹנִים שְׁלַח וְהוּא לֹא יִדַע שְׁיָמוּת תּוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם: יז) פְּתַב לִיִּישׁב שְׁנִית דְּבָרֵי הָרִיב"ש דְּמֵינֵרִי שְׁהָאִם אֶמְרָה לְהַמְקַדָּשׁ תֵּן לְבַתִּי וְתַתְּקַדָּשׁ לָהּ וְזֶה וְדַאי מְהֵנִי וְלֹא שְׁיִיף כְּאֵן אֵינן שְׁלִיחַת קַבְלָה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַת שְׁזָה הוּא מְשׁוּם מְקִיל לֹא מִמְסָרֵן לְשְׁלִיחַת וּבְזֶה לֹא שְׁיִיף מְקִיל דְאַף לְדַעַת הָרֵא"ש בְּקִדּוּשִׁין דָּף י"ט בְּאוֹמֵר לְבַתּוֹ צְאִי וּקְבִלִי קִדּוּשֵׁי הוּא מְטַעַם שְׁלִיחוֹת שָׁם הוּא שְׁלֵהֲבַת אֶמֶר הָאָב שְׁתִּקְבֵּל אֲבָל בְּאוֹמֵר לְהַמְקַדָּשׁ וְדַאי א"צ לְטַעַם שְׁלִיחוֹת דְלֹא גָרַע מִתֵּן מְנָה לְפִלוּנֵי וְעֵינֵן בְּדָף י"ט ע"א בְּתוֹס' ד"ה אוֹמֵר אָדָם לְבַתּוֹ וְגַם בְּהָרֵא"ש שָׁם: יח) מ"ש עַל פִּירוּשֵׁי בִיבְמוֹת הַתְּשׁוּבָה שְׁהַשִּׁיב רַבִּינוּ הַקְּדוֹשׁ הִיא תְּשׁוּבָתִי, וְמַה שְׁפַתְּב דְּהָיִי מְקַדָּשׁ בְּלֹא עֲדִים מְבֹאָר לְמַעְלָה..

יט) מ"ש הָרַב הַמְשִׁיג דְהָרֵי רַש"י וְתוֹס' וְכו'. אֲנִי אוֹמֵר בְּרַש"י כְּאֵן בְּסוּגְיָא זֹו בִיבְמוֹת לֹא נִזְכַּר כְּלָל שְׁצָרִיכָה גַט מְדַרְבְּנֵן רַק בְּכַתּוּבוֹת מְבֹאָר כֵּן נִהְיִינוּ לְדִידֵן דְקִי"ל בְּגִדָה דָּף נ"ב ע"א דְמוֹדָה ר"י בְּכַעֲיֵל וְא"כ רַבְּנָן דְּפִלִּיגֵי הֵינֵנו אֶפְּי' בְּלֹא בְּעִיל כְּמְבֹאָר כְּאֵן בְּתוֹס' ד"ה הוּא עֲדִיף אֲבָל חֲבָרוּהֵי דְרַב פְּהֵנָא וְרַב יִצְחָק וְתַלְמִידֵי רַב חֵיָא דְסָבְרֵי אֶפְּי' בְּכַעֲיֵל פְּלִיג ר"י אֵיכָא לְמִימַר דְבָלָא בְּעִיל אֶפְּי' לְרַבְּנָן א"צ גַּט וְדוּקָא בְּכַעֲיֵל סָבְרֵי שְׁאֵינָה יְכוּלָה לְמָאן מְשִׁהֲבִיאָה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְא"כ לֹא יִדְעָתִי מֵאֵי קִשְׁיָא לִי מְצִינוּ לְמִימַר דְרַבִּין סָבַר לִי כְּכָל הֵנִי אֶמּוֹרָאֵי חֲבָרוּהֵי דְרַב פְּהֵנָא וְכו' וְאַף לְהַתוֹס' שְׁהַזְכִּירוּ גַם בְּשִׁמְעָתֵין בִּיבְמוֹת דְצָרִיכָא גַט מְדַרְבְּנֵן גַּם בְּיָדֵינוּ לְוֹמֵר דְלֵהֲלַכָּה כ' כֵּן אֲבָל לֹא לְוֹמֵר דְרַבִּין גּוּפָא סוֹבַר כֵּן.

וכ"ז אמינא להשיב ש לדבריו אבל באמת אין אנו צריכים לזה ואטו בלא זה ליכא נ"מ
במה שאינה מתרצית ונהרי נ"מ דאין כותבין עלי' אגרת מרד אף דצריכה גט מדרבנן
מועיל המיאון שאינה נחשבת מורדת.

מ"ש שהגירסא סמכא באל"ף וגם הגירסא אמר דקדוקי עניות הוא אטו מי לא נראה
בעליל שרש"י ותוספות מפרשים עלי' שהיא אומרת פן: כא) פתב הרב המשיג אפתי
תקשה מ"ט דר"מ ואני אומר ולטעמך מ"ט דר"י ומה טעם נכון הוא יאמר בדבר מה
אחר שהגידלה בין אם רבה שחור על הלכן או לא וכמה נדחקו הרמב"ן והר"ן בחידושים
לנדה וסוף דבריהם שנתנו להם חכמים שיעור כדי מחאה.

ואני אומר דאפתי מה הוי ואם עברה הזמן ולא מחתה כמה נקנית עתה מחדש שלא תוכל
למאן, ודברי הרמב"ן שחכמים תקנו לה נשואין הוא דוחק גדול. לכן נלענ"ד דגם ר"י
סובר מדלא מחתה איגלאי מילתא דמתחלה כיוונו שיחולו משיגדיל לכן קבע לה ומן
שם עברה זמן זה איגלאי מילתא למפרע ומלבד שאפשר אפי' להסביר יותר שכ"ז שלא
רבה השחור על הלכן אף שהיא גדולה מ"מ אפשר שהיא בעצמה לא הרגישה בשערות
הללו ולכן סברה שעדיין: יש לה זמן למחות ולכן אפתי אינו מוכח דאיגלאי מילתא
למפרע שפיונה שיחולו משיגדיל משא"כ כשרבה השחור בנדאי כבר הרגישה קודם
לזה משערות ושתקה שפיר איגלאי מילתא למפרע כב) גם מ"ש דלפי מה שפירש כו'
עכ"ד הרב.

ונה תשובתי תלה בי מה שלא חשבתי ולא עלתה על לבי שאני לא פתבתי טעם המיאון
רק לפרש דברי רבינו הגדול הרמב"ם שדבריו נכונים מאד וגם דברי הרי"ף אבל לא
לשאר מפרשים ואמנם עכ"פ אין בזה סתירה על גוף הדבר שנדאי תיקוף יש ספק שיחולו
משפתגדיל אלא דבעינן דמוקמינן לה אחזקה קמיינתא בזה נאדו הראשונים מסברתי דהם
ס"ל דמוקמינן אחזקה קמיינתא בזה האופן פשם שהיתה עד עתה יכולה למאן גם עתה
יכולה למאן לכך נדחקו לתת טעם למה אינה יכולה למאן, ודעת הרי"ף והרמב"ם לפי
מ"ש דמוקמינן לה אחזקה קמיינתא בזה הפנים פשם שהיתה עד עתה א"א דרבנן פן היא
נשארת א"א דרבנן ולפי דבריהם ע"פ הדין אינה יכולה למאן שאע"פ שמאנה נשארת
א"א כמו קודם המיאון, וכ"ז בלא בעיל אבל בבעיל איגלאי מילתא למפרע שנדאי כיוונו
פן בשעת קדושין והיא א"א מן התורה בזה ליכא שום חולק: ומה שכתב קרב המשיג
למה לי לרש"י לדחוקי כו'.

כמדונה שלא עיין יפה בדברי שהוצרך לזה לפרש המקדש אחות יבמה וכבר הארכתי
פל הצורך שם: כג) פתב הרב המשיג א"כ מאי מקשה הגמרא דלמא שמואל לטעמין
בבכורות ואני אומר אפי' לשמואל אין הדבר דומה לפדיון דשם לא נתן המעות להוציאם,
ועיין בב"ק דף ע"א בתוס' סוף ד"ה אמטלטל אבל בקדושי קטנה נדאי נתן להוציאם
שהרי מקודשת עכ"פ תיקוף קדושי דרבנן ממילא יש לה רשות להוציאם ושייך בזה דברי
רב ושמואל בקדושין הני זויי לא למלוה דמי כו' ושם באמת לא קדשה רק לאחר שלשים
יום ולא הי' לשמואל להועיל בנתאכלו המעות והנכרח שם בבכורות למיחב טעמא משום
דבידו לקדשה מעכשיו ובאמת טעם זה הוא קשה קצת להבינו אלא שחייבים אנהנו
לשמר דברי חכמים בעלי התלמוד אבל בקטנה נדאי יש לה רשות להוציא אף לשמואל

מְקוֹדֶשֶׁת וְאָמְנָם בְּקִדּוּשֵׁי קָטָן וְנִתְאָפְלוּ הַמַּעוֹת דּוֹמָה מִמֶּשׁ לְפִדְיוֹן הַבֵּן וּבְזָה וְדַאי דְשִׁינְדָּה פְּלוּגְתָא דְרַב וְשִׁמוּאֵל וּמִיפְּלִגֵּיבְאִשְׁלֵי רַבְרָבִי מִחְלֻקַּת הַפּוֹסְקִים שֶׁם בְּפִדְיוֹן הַבֵּן בֵּי"ד סִימָן ש"ה סְעִיף י"ג דְקָטָן דּוֹמָה מִמֶּשׁ לְפִדְיוֹן שְׁהָרִי אֵין בְּיָדוֹ לְקַדְשָׁה מֵעַכְשָׁיו, וְכ"ו בְּנִתְאָפְלוּ הַמַּעוֹת אָבֵל בְּמִקְדָּשׁ בְּטַבְעַת שְׁנֵדַאי הוּא בֵּין לְרַב וּבֵין לְשִׁמוּאֵל מְקוֹדֶשֶׁת דְהָרִי גַם בְּפִדְיוֹן הֵיכָא דְלֹא נִתְאָפְלוּ הַמַּעוֹת מוֹדָה שְׁמוּאֵל כְּמִבְּנָאָר שֶׁם בְּבִכּוֹרוֹת: כד) חוֹזֵר לְדַבְרֵי שְׁהַזְפִּיר כְּמָה פְּעָמִים דָּאָף דְאִיכָא חֲזַקַת פְּנוּי' אֲסוּרָה בְּסַפֵּק עכ"פ מְדַרְבְּנָן וּכְבָר גְּלִיתִי דַעֲתִי בְּזָה לְעֵיל בְּאוֹת ט"ז וְעַכְשָׁיו בְּאוֹת הַזֶּה רְאִיתִי שֶׁגַם הָרַב הַזֶּה הִרְגִישׁ קֶצֶת בְּזָה דְהֵכָא לֹא אִתְרַע חֲזַקַת פְּנוּי' רַק שֶׁכ' שְׂאָעַפ"כ צְרִיכָה מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ קִדְשָׁה אַבִּי בְּבִנְיָן בְּש"ע ס' ל"ז ע"כ דְבָרֵינוּ, וְאִם כְּוִנְנָתוֹ כְּמִבְּנָאָר שֶׁם סְעִיף ה' קִדְשָׁה אַבִּי בְּבִנְיָן וּמְקוֹדֶשֶׁת עֲצָמָה בְּעַרְבַּ הַזֶּה זֶה שְׁגִיאַה דְשֶׁם לִיכָא חֲזַקַת פְּנוּי' כְּלָל וְכַמ"ש הַתּוֹסֵף בְּקִדּוּשֵׁין דָּף ע"ט ע"א בּד"ה קִדְשָׁה אַבִּי לְבַד וּבְאִינוּ מְכַחֲשֵׁתוֹ שְׁהַזְפִּיר שֶׁם ח"מ בְּסַק"ה דְאֲסוּרָה מְסַפֵּק ג"כ לֹא יְדַעֲתִי מַה קָשִׁי לִי דְשֶׁם נֶגֶד חֲזַקַת פְּנוּי' אִיכָא נְמִי חֲזַקַת נַעֲרָה וְאִם כְּוִנְנָתוֹ כְּוִנְנָתוֹ שְׁנִמְצָא לְפָנֵינוּ בּוֹגְרַת אִתְרַע חֲזַקַת נַעֲרָה וְנִשְׂאָרָה בְּחֲזַקַת פְּנוּי' וְאֲסוּרָה מְסַפֵּק ג"כ לֹא לְק"מ לְפִי שְׁהוֹכַחְתִּי לְעֵיל בְּאוֹת ט"ז דְהֵכָא תִּיכָף כְּשֶׁקִּדְשָׁה אַבִּי אִתְרַע חֲזַקַת פְּנוּי' וְאִזְ עֲדִינָן לֹא רְאִינוּ שְׁהִיא בּוֹגְרַת לְפָנֵינוּ וְלָכֵן אֲסוּרָה מְסַפֵּק וְאָף שְׂאָח"כ אֲנַחְנוּ מוֹצְאִים בּוֹגְרַת לְפָנֵינוּ כְּכָר הַחֲזַקָנוּ אוֹתָהּ בְּחֲזַקַת סַפֵּק מְקוֹדֶשֶׁת וְעוֹד בְּלֹא"ה לֹא יְדַעֲתִי לְחָה לֹא אִתְרַע שֶׁם חֲזַקַת פְּנוּי' וְהָרִי אָנוּ אוֹמְרִים אוֹמֵי חֲזַקַת נַעֲרָה אִתְחַזַּקַת בּוֹגְרַת דְהַשְׁתָּא וְלִיכָא חֲזַקָה לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן רַק חֲזַקַת פְּנוּי' וְע"י קְבַלְתָּ קִדּוּשֵׁין שֶׁל הָאָב אִתְרַע חֲזַקַת פְּנוּי' כְּמוֹ זָרֵק לְהַ קִדּוּשֵׁין סַפֵּק קְרוּב לֹא אוֹ לְהַ שְׁע"י הוֹרִיקָה אִתְרַע חֲזַקַתָּה אָבֵל בּנ"ד אָף אַחַר קְבַלְתָּ הַקִּדּוּשֵׁין עֲדִינָן בְּחֲזַקַת פְּנוּי' קוֹדֵם הַגְּדֻלוֹת וְכַמ"ש בְּאוֹת ט"ז וְא"צ לְהַכְפִּיל הַדְּבָרִים: כה) עַל מ"ש הָרַב הַמְשִׁיג דֹּא"כ מְצִינוּ חֲמוֹתוֹ מְמַאֲנָת.

וְאִנִּי אוֹמֵר דַּאי עַל דְרָף זֶה לֹא מִשְׁפַּחַת בְּחֲמוֹתוֹ שְׂמַת בְּעֵלָה וְנִשְׂאָת לְאֲחִיו שְׁהוּא הַדְּרָף שְׁפִירש"י בִּיבְמוֹת בְּמִשְׁנָה דֹּא"כ כְּכָר יְלֵדָה קוֹדֵם שְׁנִשְׂאָת לְאֲחִיו אָבֵל מִשְׁפַּחַת לְהַ שְׁנִשְׂאָת הוּא בֵּת אֲחִיו וְא"כ צ"ל שְׂמַתָּה אֲשֶׁתוֹ דֹּא"כ הָרִי יֵשׁ זָרַע וְאִין כָּאן יָבוּם וְכִינּוּן שְׂמַתָּה אֲשֶׁתוֹ א"כ הֵינָנו פְּלוּגְתָא דְר"ש וְר"ע בְּחֲמוֹתוֹ לְאַחַר מִיתָה וְכְּמִבְּנָאָר בְּתִשְׁבַּת הָרִיב"ש ס' שְׁע"ד, וּמַעֲתָה לְדַבְרֵי הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א דְחֲמוֹתוֹ לְאַחַר מִיתָה אֲפִילוּ לֹא וְכָרַת אֵין בָּהּ רַק אִיסוּר בְּעֵלְמָא אָרוּר שְׁנוּכְבַּ עִם חוֹתְנָתוֹ עֵינָן בְּה"מ פ"ב מ"א ב' אֵין מְקוּם לְקוֹשְׂיָא דְהָרִי זֶה אֵינָה בֵּין הָעֵרְוִיּוֹת וְאֵינָה פּוֹטְרַת צְרַתָּה וְא"כ חֲשִׁיב קוֹשְׂיָא זֶה רַק לְדַעַת הַרְמַב"ם דְלֹא אִמְעָטָא לְאַחַר מִיתָה אֲלֵא מִשְׁרִיפָה וְלֹא מְלָאוּ וְכָרַת אוֹמֵר אֲנִי דְגַם לְהַרְמַב"ם לֹא קוֹשְׂיָא דְהָרִי לְאַחַר שְׁגָדְלָה חֲשׁוּב הַבְּעֵלָה שְׁלֹא לְשֶׁם קִדּוּשֵׁין ב"ז דְהָרִי לְהַכִּי כ' שְׂאָם בְּעֵיל בְּלֹא עֵינֵי יְחוּד וְדַאי אֵיגְלָאֵי מְלִתָּא דְמַעֲרָקְרָא כְּוִנְנָנוּ שְׁיַחְוִלוּ בְּגִדְלוֹת אָבֵל זֶה שְׁחֲזָרָה שׁוּב אֵינָם חֲלִים וְכִשְׁפּוֹעֵל שְׁלֹא לְשֶׁם קִדּוּשֵׁין לְרַמְב"ם עוֹבֵר אִיסוּר לֹא שֶׁל תּוֹרָה כְּמִבְּנָאָר בְּרִישׁ אִישׁוּת וְא"כ בְּהִתְרָא קָא מִיָּרִי תִנָּא דְמִתְנִיתִין בְּאִיסוּרָא לֹא קָא מִיָּרִי וְע"ד שְׂאָמְרוּ בִּיבְמוֹת דָּף י' ע"א בְּאֲחֻנוּתָא דְהִתְרָא קָא מִיָּרִי בְּאִיסוּרָא לֹא קָא מִיָּרִי וְלֹא תִשְׂאָר קוֹשְׂיָא זֶה רַק לְהַתּוֹסֵף שְׁהֵם כ' דְמִשְׁפַּחַת דְפִירֵשׁ שְׂאִינוּ בּוֹעֵל לְשֶׁם קִדּוּשֵׁין וּבְחֲמוֹתוֹ לְאַחַר מִיתָה סָבֵר דְלֹא אִימְעָטָא רַק מִשְׁרִפָּה אָבֵל לֹא מְלָאוּ וְכָרַת כְּמִפְּנֵי רֵשׁ בְּדַבְרֵיהֶם בִּיבְמוֹת דָּף צ"ד ע"ב בְּד"ה מְאִיסוּרָא, וְהָרִי כְּכָר מְלִתָּא דְמִנִּי אֲזַדָּא דְדָבָר זֶה שְׁפַתְבְּתִי דְהָא דֹּאֵין גְּדוּלָה מְמַאֲנָת הוּא מִטְעַם שְׂמָא גְּדוּלָה בְּהַזֶּה אֲנִי הוּא שְׁחֲזָרְתִי בְּדָבָר זֶה לְתַרְזֵן

דברי הרמב"ם וכבר כ' בעצמי שדעת התוס' ורש"י אינו פן ולדידהו גדולה ממאנת מטעמים אחרים ולא מהני מה שחזרה בה וממילא לא משפחת לדידהו חמותו ממאנת: (כו) מה שהקשה הרב המשיג מפתובות דף ל"ו נ"ל דאף ה' לא תברא שיהי' כ' במכתבי הראשון דלהכי מהני חזרה פינו שהקדושין אין חלים עד הגדלות ה"ז דומה לאומר הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום שאם חזרה בה בתוך שלשים מהני וה"ז פלוגתא דר"י ורשב"ל דף נ"ט ע"א ורשב"ל ס"ל לא אתי דיבור ומבטל דיבור וא"כ אם הי' מקרי ממאנת כר"מ וע"ד הג"ל הי' קשה הניחא לר"מ אלא לרשב"ל מאא"ל: כז) א"צ תשובה בקמה הוא מביא מהרשב"א ומהרמב"ן ונהרי כפר כ' שהמה לא ס"ל סברא זו, ועל מה שכ' דמיון צריך שתעקור קדושין הראשונים צ"ע מי ימחה בידו, ומ"ש דבתוס' מבואר דמיון בחד סגי אפתי י"ל דצריך שתעקור הקדושין למפרע: כח) כט) באלו האותיות שפתיים אני רואה שהוא סובר דשמואל ל"ל אין אדם עושה בב"ז, ואין הדבר פן דשמואל לא פליג אלא במקדש ע"ת או בקטנה שהגדילה ובתנאי היינו טעמא דשמואל דסומך עצמו על תנאי ובוטל ע"ד שסובר שיקנים התנאי ורב סבר דגם על ספק ב"ז אינו מכניס עצמו וכן בקטנה סובר שמואל שגם בגדלותה בוטל וסומך על קדושי קטנה ולכן אין בעילתו ראי' שפיון מתחלה שיחולו אחר שתגדיל קדושי תורה ורב סובר שאחר שגדלה ואפשר לקדשה בקדושי תורה שוב אינו בוטל על סמך קדושין הראשונים ומדחזינו דבעל בלא עדים איגלאי מילתא שפיון מתחלה שיחולו עתה קדושי תורה ולכן אפי' בבעיל בלא עדים אפתי הנצרך ליתן טעם אליבא דשמואל ע"ד קדושין הראשונים הוא בוטל: ל) השיב הרב המשיג דהרי בחצי שפחה כו' כ' הרמב"ם דתפסי קדושין וא"צ קדושין אחרים.

ואני אומר כבר כתבתי דאין להקשות מדבר שאין אנו משיגים הטעם ודברי הרמב"ם תמוהין מצד עצמן. ואתנם אעפ"כ אשיבנו שלכל אחד משני הפירושי' של הה"מ לק"מ דלפירוש הראשון שמתקדשה ע"י הבעילה א"כ שפיר כתב דא"צ לקדשה קדושין אחרים דהרי אדלעיל קאי פיון שנשתחררה גמרו הקדושין והיינו שבבעלה לאתר שנשתחררה ואחר הגמר הזה שוב באמת לא תפסי הקדושין מאחר ומה שמסיים שאם בא אחר וקדשה היינו קודם כמבואר בהה"מ וא"כ לשונו של הרמב"ם עולה פאן פהוגן אבל לעיל כתב וא"צ לחזור ולקדשה אחר שגדלה שם שפיר הוכחתי דמירי בלא בעיל אסר שגדלה דאם בעיל הרי קדשה בביאה זו אחר שגדלה ואיך כתב שאין צריך לקדשה אחר שגדלה ולגנוסחא השני שהביא הה"מ שם בא אחר וקדשה ואח"כ נשתחררה פשיטא שאין מקום לקושיותו: לא) חזר וכתב דלא מהני חזקת פנוי' וכבר תשובתי אתורה: לב) אני מקבל סברת הרב המשיג יותר מסברתי, ובגידון דידן אין נ"מ דכבר החלטתי שכל שדרין יחד נדאי בעיל: סימן לז ב"ה תשובה שנית להגאון מ' חזקאל רב דק"ק פראג א) על מה שהבאתי ראי' מדברי מור"ם שבמרדכי ריש ב"מ דקטן המקדש לאחר שיגדיל מקרי' דשלב"ל השיב הרב נ"י דאין ראי' מדברי מור"ם כו' ע"ש ואני אומר כי מלבד מלשון מור"ם שבמרדכי אינו סובל פירושו בשום פנים וגם אין דרך בעלי תשובה המשיבים לשואליהם להשיב בדרך רמז וחיזה וליתן מקום לטעות בדבריהם גם מ"ש דהא דקאמר והגדילה היינו נערוות ולא בגרות אין אלו אלא דברי נביאות אבל זולת זה אינו נכון כלל חזק דאיך אפשר לפרש שנתקדשה בנערוותה מה צורך לומר שם שהי'

מפתה אותה שלא להתקדש לזה ת"ל דהרי אין קידושי פלום דנערה שנתקדשה שלא לדעת אבי אינו פלום וכ"ש במוטה דאינו פלום ועוד לא ירדתי לסוף דעתו במ"ש דאלו בגרה בלא"ה אין התנאי פלום דאינו יכול להתנות על בתו בוגרת דאינו ברשותו דא"כ קשה דאף על נערה אינו יכול להתנות לאחר מיתה דשניהם דבר שאינו ברשותו הם ועוד נלענ"ד דזה פשוט לדין דחיישינן שמה נשרו א"כ כל שהנפר הוא בן י"ג שנה מקרי ראוי לקדש וכן לדעת כמה פוסקים דאין בקיאיין בסימני בוגרת דאנו חוששין לכל הסימנים לחומרא א"כ כל שהוא בת י"ב שנים ו"ח הרי היא בוגרת ואם נתקדשה תופסין הקידושין וא"כ נראה דמעשה מוהר"ם הי' שהזכר יהי' י"ג שנים קודם שתהי' היא יב"ש ו"ח דאי לא"ה היא התנה כשיהי' הבן ראוי לקדש שיקבל האב הקידושין הרי היא תהי' בוגרת ואף אם הוא ספק צריך דעת שניהם וא"כ איה מבואר בתנאי או שהוא יקבל קידושין או שהיא תקבל אם תהי' ראוי לקדש הרי בנדאי יצטרף דעת שניהם אלא נדאי דמייירי שם שהוא יהי' י"ג שנים קודם שתהי' הוא י"ב שנים ו"ח ואין להקשות להיפך א"כ איה התנה שהיא תקבל הקידושין אם תהי' ראוי לקדש זה לק"מ די"ל דכוננתו אולי מחמת איזה אונס ונמשך הדבר עד שתהי' בוגרת בנדאי וא"כ פיון שמייירי שהוא יהי' י"ג שנים קודם שתבגר וכבר כתבנו דכל שהוא בן י"ג שנים מקרי ראוי לקדש א"כ תו לא הוי מתנה על דבר שאינו ברשותו ונדעתי פי זה יש לדחות קצת אבל מה שהקשיתי למעלה היא ברור: ב) השיב הרב נ"י על ראי' מתו' דנדריים ע"ש ואני תמה מה ענין ע"פ לכאן ומה ענין קידוש החודש מה שלא נזכר כלל בלשון התוס' ואין זה אלא דרף דרש פמדרשי פליאות וגם יש להביא קצת ראי' דקידוש החודש אינו ענין למחוסר מעשה ממה דפירש"י ביבמות דף ל"ד בקדשו ער"ה שיחולו בר"ה וא"כ תקשה אף אם נימא דהבאת שערות ביומא דמשלים י"ג אינו מחוסר מעשה כמ"ש המש"ל שם אפתי תקשה דאולי לא קדשו ב"ד את החודש והוי מחוסר מעשה ואף דיש לדחות ולומר דמייירי שעברוהו לאלול אפתי מי דחקו לרש"י לפרש פן אטו לא משפחת לה בשאר ימים ועל מה שהבאתי ראי' מדברי הריטב"א לא השיב פלום: ג) השיב הרב דמ"ש דאיילונית לא, שכיחא כ"כ ולרווחא דמלתא כ"כ לדעת הרשב"א והרמב"ם ואינהו ס"ל דאיילונית לא הוי מקח טעות כמ"ש הרשב"א והרמב"ם ריש יבמות והנה באמת הרשב"א לא הכריע כלל וגם ברמב"ם אינו מוכרח דנראה דמה שפייס וכן הלכה הוא דברי ר"ת אבל מלבד זה אין התנצלות שלו מספיק דהריעותא דהאי מילתא הוא אליבא דרב וא"כ תקשה הא דאמרינן ריש יבמות מנינא למעוטי מאי למעוטיא דרב ודרב אסי ולדרב ודרב אסי אי ס"ל דהדדי וכו' ולדידן תקשה דא"א לומר דרב ס"ל לדרב אסי דהרי ס"ל קטנה שהגדילה אין צריך גט משני וכן ס"ל דגדלה בהדה אליבא דר"ג עכ"פ בנבעלה ועוד י"ל להקשות דרב קאמר זה אליבא דר"ג ות"ק נאחרים פליגי אליבא דר"ג דת"ק סבר דר"ג סבר דוקא בלא הפיר בה הוי מקח טעות נאפלי' לאידך שינויא דפליגי ביש תנאי בביאה אפתי קשיא נדא דנדאי רב לא מוקי שמעתין פתנאי דס"ל אין תנאי בביאה ומכ"ש אליבא דר"א בעל האיבעיא בדר"ק ט"ט דס"ל דבתנאי כ"ע מודו דבביאה אין תנאי ועוד דנראה מדברי התוס' בכתובות דף ע"ב ד"ה בההיא קאמר רב ובדרף ע"ד בד"ה המקדש במלנה דלר"א מאן דס"ל יש תנאי בביאה כ"ש דס"ל דבקטנה ע"ד קידושין הראשונים הוא בעיל ואם פן אפתי תקשה אף להאי אוקימתא דיש תנאי בביאה אפ"ה תקשה לר"ג

מאי טעמא דהא דתמתין עד שתגדיל ואף דלגירסת רש"י ביבמות אין ראי' במה שפיתבו בד"ה ביהא קאמר ר"ג מ"מ בגוף הסברא נראה דנדאי לא פליג רש"י ונדעתי כי יש לדחות עוד דלמא לר"ג פליגי בכנס ולבסוף גירש וכל הנה אוקימתו הם שלא אליבא דרב ודוחק: עוד השיב על מ"ש מה בין זו לגוססת השיב דתוס' בכתובות דחו להיא שינויא גם זה אינו נכון, דאף דקשנ' להו ממעשה ידי, לא הקרי מההיא שינויא, ועוד דהרי הוא גמרא ערוכה בב"מ דף ט"ז דמקשה הגמרא רישא אסיפא דמה שאירש מאבא מכור לה לא אמר פלום ומה שאירש היום דבריו קיימים ומשני סיפא משום פבוד אביו ופירושו פגון שהי' אביו גוסס ופירושו הגאונים משום פבוד אביו תקנו חכמים שיהא דבריו קיימים הא לא"ה הוי דבר שלב"ל הרי מבואר דאף בגוסס הוי דבר שלב"ל וכן מבואר בשיטה מקוננת בשם הרשב"א גופנ' ואף דיש עדיין לבעל דין לחלוק ולומר דכאן אף בגוסס לא הוי רבא דבנדאי יבא לעולם דאולי ימפור אביו וכמו שכתב רש"י ז"ל אבל באמת אפתי לשיטת ר"ח שהביא הרא"ש בקידושין דגוסס אינו יכול למפור ואפ"ה נראה בשיטה מקוננת דס"ל דכאן דוקא משום פבוד אביו תיקנו חכמים ולקמן יתבאר דאף משיטת רש"י מוכח ג"כ דגוסס הוי דבר שלב"ל גם הדמיון שכתב דחצי עבד וחצי בן חורין הוי אין הגוף בעולם והביא ראי' מקידושין דף ס"ב לענ"ד אינו עולה יפה, ועוד הרי בב"מ מבואר בתוס' בשם מה"ר אליעזר פלורא להיפך דהנה דמתני' הוי הגוף בעולם ולכך לא בעינו עביד דאתי ונהי עכ"פ מבואר מדבריו דהנה מקרי הגוף בעולם עוד פתב הרב אבל הרא"י שהביא המש"ל הוא ראי' שהרי בכתובות ובגדרים פשחלקו בין זה לאשה לא הזכירו רק החילוק שבאשה שמה לא תתגרש לעולם ודבר זה תמוה דהרי הוצרך בגמרא לחילוק זה משום דבאשה ג"כ גופא בידי' פמבואר שם למעלה בכתובות ובגדרים ועוד ראי' מלשון רש"י בכתובות שכתב על הא דמשפנתא לעשר שנים תקדוש פירש"י משום דשלו הוא ולכאורה הוא מיותר ומדוע לא פירש"י למעלה פן בידה זו לכשאפדנה תקדוש אלא הדבר ברור דלנה פיון רש"י דהוי קשיא לי אמאי אליבא דאמת קדשה דהוי דבר שלב"ל ולכך כתב רש"י דהגוף בידה אבל למעלה לא הוי דבר שלב"ל ועיין בתוס' שם ד"ה שפיתבו דזה פשוט דיכולה למפור ולהקדיש נ"מ משום דהגוף שלה ואף דהתוס' פתבו לחלק בין הקדש לקונם מ"מ גם בקונם יש חילוק בין הגוף שלו פמבואר למעלה בגמרא שם ועוד דהתם לא מייירי פכל לענין דבר שלב"ל דהרי פבר תירצו דמייירי באומר יקדשו ידי לעושיהם, רק דמשני על מאי דמקשה מי איבא מידי דהשתא לא קדוש ומקמי קדוש: ה) א"צ להשיב המעיין יבחר וכתב אין השגת הקיצור פהשגת הסתירה אני אומר יהי איך שיהי' אין זה מספיק דעת רש"י, עוד פתב פי לא נזכר בשום מקום דרש"י ס"ל פן ואני תמה הרי הרשב"א אהכריח פן מהגמרא דף ק"ט ואם יש מקום ליישב ולחלק לפירש בדר ק"ט בענין אחר הנה הוא מחלוקת בין הפוסקים ואין ראי' עוד לדבריו דכ"ע מודו בזה, ומ"ש איך נשים לב לדברים שדחו הנה אומר אני אחר שמהמב"ן והרשב"א הביאו דבריהם ודאי לאו קטלי קניא באגמא הוי ומלבד זה מדוע לא סתרו הרמב"ן והרשב"א דבריהם בזרוע.

כתב עוד איני יודע מה המשיג סח דגם רש"י מפירש שמסרי ליד האב ואפ"ה בעינו שגדלו בב"א הוא דבר פלא שנטה מדרך הפשוט בכונתי דנדאי בעינו שיגדלו הזכרים בב"א אבל הנקיבות י"ל שגדלו אח"כ וגם בזא"ז דכינון שקיבל אבי קדושין הרי הן

קדושי תורה וכיון שגדלה אחת חל עלי' פל השמות בב"א וכן השג"ל: ח) האריף לךחות
מ"ש לנישב דעת רש"י ביבמות דף ל"ד וכתב שהוא גילי דחטתא, ואני אומר אחר שלא
מצא חסרון ביישוב הג"ל רק מה שהקשה הגה הוא עמוד ברזל ברור ונכון בלי שום
פקפוק, דמ"ש שרצה מתני' לאוקמא ככ"ע ועוד הקשה איה יסתום רבי סתם משניות
שסתרי אהדדי, דבריו תמוהין מאד לא ירדתי לסוף דעתו דכבר פתבתי די"ל דרש"י ס"ל
דרב מוקי כר"ש דס"ל אדם מקנה דשלב"ל פקושית התוס' ר"פ נערה שנתפתתה וא"כ
נדאי אתיא מתני' ככ"ע דמאן דאית לי' פולל כ"ש דאית לי' מוסיף וב"א דאף ר' יוסי
דלית לי' פולל אית לי' מוסיף וא"כ משפחת' בשניא שליח ואי קשיא נדות הרי מוסיף
הוא רק דאפתי הוי קשיא דלא אתיא כר"ש דלית לי' מוסיף ומשני דאתיא כר"ש ובב"א
ור"ש ס"ל אדם מקנה כדכתיבנא, ומ"ש דהאיה יסתום רבי תרי סתמי דסתרי אהדדי לא
ידענא מאי קאמר אטו מבואר במשנה או בפברייקתא בהיאף גוונא מיירי הט"ז חטאות הלא
מתני' ובפרייקתא סתמא קאמרי ומשפחת לי' לכל תנא פדאית לי' למר בכולל ולמר במוסיף
ולמר בב"א וזה פשוט מאד ותמה אני איה נעלם זה מעיניו.

ובמ"ש יש לנישב גם כן מה שדקדק שפראה מלשון רש"י בב"מ דבשלמא נשאר במסקנא
דבאמת כן הוא דמאן דס"ל אין אדם מקנה. וס"ל מוסיף ולית לי' פולל תשאר האוקימתא
דשני' שליח אבל בלא"ה ית' דאין הכרח כלל מלשון רש"י ובלא"ה לק"מ דאיה יסתום
רבי סתם משניות דסתרי אהדדי דהרי רבי לא סתים דאין אדם מקנה ואע"ג דרבים לגבי
יחיד מקרי סתם מ"מ הרי בלא"ה מצינו שסתם רבי אדם מקנה בלשון רבים גבי פלוגתא
דר"ש ורפנן בשבועות גם במכות גבי יש חורש תלם אחד נראה דסתם רבי כמאן דלית
לי' כולל.

גם לשיטת רש"י בחולין דף ק"א בלא"ה לא אתי כר"י הגלילי או כר"ע דלית לי' ב"א:
(ט) ה) האריף להוכיח דאוקימתא דשליחות נשאר במסקנא ואת הפל ישא ריח וגם לא
ידעתי על מה ולמה ולא יזו צורך נוקמא בשליחות וכבר פתבתי אף אם נימא דבשלמא
נשאר במסקנא אין ראי' ומכ"ש דבאמת אינו מוכרח כלל דרש"י יספור דבמסקנא נשאר
הבשלמא דאף דס"ל בב"מ דרישא לחומרא ס"ל מסבא ורא' לדבר מר"ח דס"ל גם כן
בב"מ דרישא לחומרא ואפ"ה בכאן פירש בהדיא דלמסקנא לא מוקמינן לה בשליחות
וכבר נתבאר בשיטה מקונצת בב"מ טעמים ורא' דרישא לחומרא אף במסקנא: ומה
שכתב היאך מצינו השליח עדיף ממשלח (וכתב הרב שא"צ להשיב דלא מצינו שיהא
השליח עדיף ממשלח הגה הדברים מבוארים בדברי הפר"ח סי' קכ"א דכן הוא דעת
הרמב"ם וזה מוכרח דעת ר' יואל בקרא"ש סוף קדושין גבי גוסס והארבתי בספרי
במקומו סי' קכ"א דכן מבואר בשם התוס' יעוי"ש דלא בעינן שפוי בשעת נתינה), כבר
פתבתי דהי' יכולין לךחות אלא שכתבו טעם יותר פולל וגם לדבריו תקשה על רש"י
בקדושין דכתב דאין שליחות לקטן לעגן זכי' דבשליחות איש כתיב ותקשה לי' ת"ל
דרש"י ס"ל דקטן אין לו זכי' אפי' בדעת אחרת מקנה אותו מדאורייתא וצ"ל דבאמת זה
פוננת רש"י דבגירושין איש כתיב ושליחות מגירושין ילפינן ולכך זה שיכול לגרש יכול
לעשות שליח וילפינן משם דמאן דליתא בדנפשי' אינו יכול לעשות שליח וא"כ גם כן
י"ל דזה בעצמו פוננת הגט פון דאין מעשיו לעגן קדושין ה"ה דאינו יכול לעשות שליח
ומ"ש הוא דקאי אתרומה מלבד שהוא תמוה פי תרומה מאן דכר שמי' אבל בלא"ה אינו

נכון דשליחות דקדושין לא ילפינן מתרומה רק מניצאה והיתה כמבואר בקדושין: (יא) מה שתמה עלי במה שפתי פיו דקטנה איפא עכ"פ קדושי דרבנן לא הוי דשלב"ל פבר ביאתי טעמי ונימוקי וא"צ לכפול הדברים, ומ"ש הוא טעם לדברי הרמב"ם אחר המחילה הראוי לכבוד תורתו הקדושה אין הדברים האלו ראויין למי שאמרו לחדש ענינים אחר סתימת התלמוד ולבדות מלבד עניני פאלו אשר לא נמצא להם רמז בש"ס ופוסקים, ומה שהאריה לפלפל מדוע קטן אין יכול לקדש פבר עמדו עליו הראשונים והאחרונים אבל הדבר פשוט שאין דעת אחרת מקנה מהני לענין קדושין דבעינון פי יקח איש ולא פי תלקח דהיינו שהיא יקנה אותה אבל לא שהיא מקנה א"ע לו וזה דבר פשוט ומבואר בכמה מקומות ובכ"ן בנדרים דף ל' ביאר יותר ונ"ל פיון שהתורה אמר' פי יקח איש אשה ולא פי תלקח אשה לאיש לאו כל הימנה להכניס עצמה לרשות הבעל אלא מפיון שהיא מסכמת לקדושי האיש ההוא מבטלת דעתה ורצונה ומשני נפשה הפקר אצל הבעל פדבר של הפקר והבעל מכניסה לרשותו עכ"ל, ודברים אלו ברורים ונקרי מבואר דאינו מועיל מה שהיא מקנה א"ע לו רק דוקא שהיא תהי' פהפקר והוא יקנה אותה ולכך קטן דאינו קונה מן הפקר שוב אינו יכול לקדש וגם בלא"ה פי יקח איש פתיב ולא קטן כמ"ש הוא בעצמו וכן הוא ברש"י בכתובות ד' ע"ד אבל על כ"ז אין ראי' וענין למה שחידש הוא מדעתא דנפשי' ועיין ביבמות דף צ"ו ע"ב שכתב רש"י דקטן שקדש אין קדושי קדושין דאין קנין קטן פלוס, ומה שהאריה עוד בענין זה ראי' שלא להשיב עליו: (יב) עוד פתב הרב שהשמעתי חדשות דיש חילוק לענין דבר שלב"ל בין סמכא דעתא או לא, וכתב הוא דלא זו הדרה ולא זו העיר כו'.

והנה תחלה אני אומר החדשות בעיניו הנה הם ישיגות וכבר הנה מבוארים בדברי זקני הגאון מוהרש"א והכריח פן מדברי התוס' וגם לא יחיד הוא בדבר זה שגם הגאון פרי תואר בספרו אור החיים פרשה תולדות פתב פן וכן נראה קצת מלשון הרי"ף בשיטה מקובצת שהוא ממש פלשון המהרש"א אף דיש לדחות בדוחק אבל באמת אני לא פאתי למידה זו דאף לפירושו ע"כ צריה להודות דגם באשה יש לחלק בין סמכא דעתא או לא ובאמת פירושו פשוט וכן הסכימו רוב המפרשים עיין בשיטה מקובצת, ואף לשיטת רש"י יש מקום מרונח לחלק בדבר שלב"ל בין היכא דסמכא דעתא אם לא מהא דאמר רבא מסתברא מלתא דרב בשדה סתם אבל לא בשדה זו ופירש"י בשדה סתם סמכא דעתא דלוקח וקונה אף בדבר שלב"ל אבל לא בשדה זו דלא סמכא דעתא וגם לא האמינו דנימא פשחזר ולקחה לקחה לצורך הלוקח כמו לעיל חזר וקנאה מן הנגזל וכאשר הארכתי בפ' סוגי' זו נהדר קאמר דרב נדאי אמר אפויבשדה זו דאזל בשיטת ר"מ דס"ל אף באשה דמקודשת וכתב רש"י דיש באשה פשדה זו והקשה השיטה מקובצת בשם הריטב"א דלמא רב פרבנן ורבנן מודו בשדה סתם, ותירץ לכו דקדק רש"י דיש באשה פשדה זו אבל יש שהוא גם פן פשדה סתם ואפילו הני פליגי רבנן, וא"כ לפי זה י"ל אף דלרבנן אף בשדה סתם לא קנה משום דגם בשדה סתם לא סמכא דעת' דשמא לא יקנה ועוד דקודם שבא לעולם יכול לחזור בו ולא שייך ליקום בהימנותא פל שלא האמינו בפירוש ואף דגם בהאמינו בפירוש פתב רש"י דלא קנה תחלה רק שקנאה מבועלים הראשונים הקנה לו היינו משום דאעפ"כ לא סמכא דעת' דלוקח דשמא לא תרצה למכרו רק דסמכא דעת' על הימנותי' שייטריח לקנותו לכו אם קנאו קנאו לצרכו אבל

דליקנה דבר שלא ב"ל א"א דלא סמכא דלוקח פיון שאפשר שלא יתרצה למכרו ודוק היטב, אבל היכא דסמכא דעתא דלוקח לגמרי שאין יכול לחזור בו פלל קודם שפא לעולם וגם בנדאי יבא י"ל דאף רבנן מודו פקושטית השקטה מקונפצת דאלם מקנה וכמו לשיטת מהרש"א בדעת התוס': ולפי זה בקטנה שנתקדשה קידושי דרבנן פל שלא ידעו דלא סמכא דעתא משום מיאון וכ"ש בנתקדשה קידושי ספק פשיטא דסמכא דעתא לגמרי ואיפא למימר דאף רבנן מודו בזו דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ולפי ת"ש יש ליישב קושטית המש"ל שהקשה על לשון רש"י ביבמות שפירש שקידשה דוקא ביומא דמשלים י"ב או י"ג ומשום דכבר כתבתי דהיכא דסמכא דעתא לא הוי דשלב"ל אמנם פאן הרי היא יכולה לחזור.

אבל כבר כתב הפני יהושע בב"מ דף ה"ל בפסגיא ה"ל דבחד יומא לא חיישינו לחזרה וא"כ סמכא דעתא ולא הוי דבר שלא ב"ל, ודוק היטב: שוב מצאתי מבואר בהדיא בנ"י פ"ק איזהו נשף דדבר שלא ב"ל הטעם משום דלא סמכא דעתא, גם מצאתי בתשובת מה"ר יחיאל באסון להרב ה"ל ולמוהר"א מונסין שכתבו פן בסימן י"ח וסימן י"ט בפשיטות ובמה שכתבתי מיןשב מה שהקשה הפ"י בכתובות דף צ"ב על שיטת ר"ת דנראה דסובר פשיטת ר"מ בקדושין דבאשה לא שייך סמכא דעתא וניחא דליקום בהימנותי: ומה שהקשה על רש"י כבר עמדו עליו התוס' והשטה מקונפצת יעניין מה שתיירצו ואף דבגדול במקירת שדה לא חיישינו לחזרה אף לכמה ימים מ"מ בקטנה לא סמכה דעתא פמבואר ביבמות אבל מ"מ ביום א' לא שייך חזרה: ומ"ש הרב נ"י על מ"ש לחלק בין קטן לקטנה משום דאין עדות לקטן השיב דכונת הרמב"ם הוא דוקא בדבר שהוא חוב לקטן כו', והנה גם זה אינו נכון דא"כ מאי ענין זה לעדות דהול"ל דאין מעשה קטן לחוב לעצמו פלום וגם מדברי הה"מ שכתב דלדינא אין נ"מ בין טעם הרמב"ם לטעם הראב"ד מוכח דלא פירש פן ואינהו הוי בקיאים טפי מינן בדעת הרמב"ם: (טו) ומ"ש שאינו מתקבל אצלו לחלק בין דידי' לדידה וגרע משתיקה דלאחר מתן מעות הוא תימה דמאי ענין זה לשתיקה דאחר מתן מעות ולטעמה דהרי הרשב"א באמת ס"ל דהוי פלאחר ל' יום וכן לר"מ דס"ל אדם מקנה דשלב"ל אף דבנדאי בשעת מעשה אינה מקודשת א"ו פיון דס"ל דאין זה דבר שלב"ל ממיילא הוי פלאחר ל' יום דהני זוי לא להלואה דמי ולא לפקדון דמי פיון דמשמעבדא בהו, ואיהי לא איכפת לה אם תהי אשתו לעולם אבל בדידי' מה בכך הרי בעינו דעתו שיקנה אותה והוא אינו מכונן לכך אבל איהי לא בעינן רק שתהא פהפקר כמש"ל בשם הר"ן ובנדאי איהי מפקרא נפשה: ומה שכתב וכמו כן אני אומר שגם מעשה הקטן שהוא עושה פשהו בן דעת כו' הוא סכרא דנפשי' דלא חלקו בזה בשום מקום.

כבר כתבתי ראי' מסבלונות דהוא. לאחר שהגדיל ואמרינן שאינו יודע בבירור.

עוד כתב הרב על מה שכתבתי דהא בעינו שיאמר בפירוש לאחר שאתגניר, וע"ז כתב פיון שהוא מןפלא סמוך לאיש ורואה שמתנין תנאים ומכרכין ברפת אירוסין ונשואין. והנה גם זה הוא בגזירה חדשה לאחר סתימת התלמוד ולאו פל פמינה וגם הוא פלא דהא אף לאחר שתמות אחותך או בעלך ג"כ הדין פן וכלום חלקנו בין חכם לע"ה ובין אם בירך ברכות אם: לאו וגם הר"ן כתב פן על מקדוש מעשה ידי'.

גם מ"ש הרי באמת החלטתי יש פאן הודאה במקצת שהרי בתשובה הראשונה עשה ס"ס מזה: ומה שכתב שהבעילה ראי'. לענ"ד אחר שמוכרח להודות דסתם לא משמע מעכשיו ואם כן ממילא אפילו בעיל אחר כף לאו כלום הוא דכיון דמתחלה הי' משמעות לשונו בפשיטות בודאי מעכשיו ואין לפרשו בשם פנים בענין אחר א"כ אף אם בעיל לכשתגדיל ויש ראי' שפוננתו הי' שיחולו לכשיגדיל אפ"ה אין הקדושין חלין לכשיגדיל דהרי בשעת מעשה הי' דברים שבלב שהרי משמעות דיבורו הי' להיפך ואינו דברים ולא הי' שם קדושין כלל ומה בכך שאח"כ ע"י הבעילה הי' אומדנא דמוכח כיון דבשעת מעשה לא הי' אומדנא כלל וכבר הקידושין אינם כלום וזה פשוט לענ"ד גם בהמקדש על מנת שאני פהו ונמצא לוי והיא אמרה בלבי הי' להתקדש אף שבעיל אח"כ בלא עדים אין פאן קדושין: טז) חילק מדעתא דנפשי' דזה לא מקרי אתרע חזקה וכתב שלא קדמו אדם בזה.

ואמת שלא קדמו אדם בזה וגם אינו נכון לענ"ד והדבר פשוט להיפך, והגם שלא הביא ראי' על דבריו אבל יש להביא ראי' לענ"ד להיפך דאכתי אתרע החזקה דלאחר שמתגדיל אתרע למפרע החזקה שקיבלו קדושין לפ"ד, ולענ"ד יש להביא ראי' להיפך ומהא דאמרי' ביבמות דף ל"א דזרק קדושין לערונה ספק קרוב לו ספק קרוב לה צרתה חולצת ושם הטעם משום דאתרע חזקה.

היתר לשוק בזריקת הקדושין לערונה אע"ג דבשעת זריקת הקדושין לא הי' חילוק בין קודם זריקה לאחר זריקה דגם אחר זריקה היתה עדיין אסורה לשוק ובשעת מיתת בעל הערונה והצרה לא נעשה שום מעשה אפילו הכי אמרינו דזריקת הקדושין שהי' תחלה.

מרע השתא לחזקה קמייתא, ואף דיש לחלק בחילוקים דקים, על המחלק להביא ראי': (יז) כתב שנית ליישב דברי הריב"ש דמייירי שהאם אמרה להמקדש תן לבתי ותתקדש לה דמקודשת מדין תן מנה לפלוני, ואלו דברים תמוהים הם, דלא הועיל בזה כלום דהרי בתן מנה לפלוני מקודשת מדין ערוב וצריף שייאמר הרי בתך מקודשת בהנאה זו שנתתי על פיך, ואף בעסוקין באותו ענין נדאי צריף לומר שעל מנת כן נתן ואם כן ממילא לא נשתעבדה קטטה כלל במעות הללו והדרא קושיא לדנפחה דאף דכיוון לכשיגדיל לא מהני.

ודברים אלו ברורים מאד, ומלבד זה המעיין בתשובה יראה שלא נזכר מזה רמז כלל, ואדרבא כל התשובה משמע שהאם בעצמה קבלה הקדושין, והמעניין בתשובה ימצא השגות הרבה ואין רצוני להאריך: יח) על מה שכתבתי בענין קדושין בלא עדים כתב שכתב השיב על זה לבנו, והנה עיינתי שם ולא מצאתי ישוב נכון תחלה מה שחזר לדבריו ראשונים כיון שהוא בר דעת אינו עושה דבר לבטלה כבד בארתי למעלה כל שאינו אומר בפירוש לאחר שייגדיל נדאי הפונה מעכשיו כמש"ל ועוד אני אומר אף אם היינו מקבלים תשובתו על זה עדיין לא השיב על קושיותי פלום דהרי אני הקשיתי על קטטה שהגדילה וכבר כתב הוא למעלה שאין חילוק בין דידן' לדידה ונהרי בקטטה איירי בכל גוונא אף שאין לה דעת שלימה, ומה שדימה ענין זה לע"ת ושיבח דברי בנו ותלה לי' פיפי, לענ"ד אין לו שבח דמאי ענין תנאי שהוא דבר נוסף על עצם הקדושין לקידושין עצמם וגם בתנאי יש מחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד אם צריף עדים בקיום התנאי אם

לאו נאפילו מאן דס"ל דצריף עדים היינו משום דס"ל דכל דבר שבערוה צריף עדים
אבל עכ"פ על עצם הקדושין הי' עדים אבל ה"א לא הי' עדים על גוף הקדושין, ומה
שפתי שבעילה ראי' כ"ר פתתי דעתינו בזה וביותר אם עידי הקדושין אין יודעים
מהבעילה עד היום ממילא אין פ"א עידי קדושין ומה שדיקמה זה לספק קרוב לה וש"מח
בדברי בנו איני יודע שמתה מה זו עושה דהתם ראו גוף הקדושין אבל ה"א אין יודעים
בהקדושין כלל וגם הרשב"א מודה לזה וס"ל אפילו ידיעה בלא ראי' לא מהני כמ"ש
בתשובתי הראשונה, וגם מה שחילק בין אם טעו העדים הם דברים שאין להם שחר
וכ"ר השגתי עליו בזה במקום אחר באר"פ ואכ"מ פי בנ"ד אין נ"מ דאף לפי דברי
הרי פ"א ג"כ נדאי טעו העדים תחלה וסברו דכוננתו מעכשיו משמע וא"כ אף לדעתו הוי
קדושין בלא עדים ומ"ש דמסתמא אינו עושה דבר לבטלה כ"ר פתתי דאינו פ"א וגם
כ"ר מבואר בתוס' דאף דר"מ ס"ל אין אדם מוציא דברי לבטלה במקום שצריכין
להוסיף על דבריו לא אמרינו פ"א: יט) לענ"ד לא הי' צורך להשיב פי המעיין ישפוט בצדק
אבל אומר פי ר"א גופא דהוא הבעל איבעיא דה"א ס"ל בהדיא בנדה דמודה ר"י בבעיל
ומה שפתי דנראה בעליל מלשון רש"י דסמכא דעתא קאי על אשה אני רואה להיקף
והמעיין יבחר: כא) פתי ולטעמיה מאי טעמיה דר"י ובאמת פתתי פשוט דמשמע בתוספות
ביבמות דף י"ב דטעמיה דר"י דמחלפא בגדולה ונראה פנתם שיאמרו גדולה שנתקדשה
יוצאת (וכן מבואר במשל"מ פ"ק ב' מהל' אישות עיי"ש באריכות) במיאון וא"כ בהא
פליגי מר גזר לא נבעלה אטו נבעלה ומר לא גזר רק קטנה אטו גדולה אבל כל שאינה
נראית גדולה לא גזר אבל לדידך דס"ל דדוחק לומר הטעם משום גזירה א"כ מאי טעמיה
דר"י: ומ"ש הוא מטעם פ"א שלא מחתה איגלאי מלתא למפרע שנתקדשה לכשיגדיל
א"כ הוי קדושי דאורייתא אף בלא בעיל וא"כ פליגי ר"י עם ר"מ בתרתי ובלא בעיל
ר"י לחומרא וזו לא מצאנו ועליו להביא ראי' לעשות פלוגתא בחנ"מ: כב) עשה פלוגתא
בין הפוסקים ולא ביאר טעם הרי"ף והרמב"ם בחזקה שחידש מדעתו ומנ"ל הא פ"א
שהסברא מספקת לדעת הפוסקים לומר החזקה דסגי במיאון ובחנ"מ דחזק והוציא הדברים
מפשטן והעיקר כמ"ש הראשונים והאחרונים ואין פ"א מקום להתגדר בו בסברא כזו,
ומ"ש שלא עיינתי במכתבו הראשון שהוצרך רש"י לפרש בעדים כדי לפרש טעם רב
מה אעשה עיינתי פעם ושלש ואינו מוצא בהם דברים של טעם דאפתי תקשה למה לי'
לפרש פלוגתא דרב ושמואל בבעיל בעדים וכן בכחובות פירש רש"י פ"א, ולישיטתו
אדרבא מוכח דפלוגתיהו בבטיל בלא עדים כמו שפתי בתשובתי הראשונה וכן בנדה
פירש"י פ"א וכן שם ע"ב וכן ביבמות דף ק"ט ע"א ועוד בכמה מקומות וכן פירשו כל
המפרשים והפוסקים והתשובות פ"א לא הזכירו רק ש"מ הי' הביאה לשם קדושין:
כג) השיב הרב נ"י על מה שהקשיתי דמה מקשה ים הגמרא מאי טעמיה דשמואל דלמא
מואל לשיטתך גבי פדיון בכור ע"ז השיב דאין הדבר דומה לפדיון דשם לא נתן המעות
להוציאם כמבואר בתוס' בב"ק דף ע"א ד"ה המטלטלין.

ואני אומר אף אם הי' מבואר פ"א בתוס' לא הי' החילוק נכון אבל אין צריף להשיב על
החילוק אחרי שבאמת נוראות נפלאתי על גדול כמ"ב היות שגג שגיאה גדולה בכוננת
התוס' שבאמת מבואר שם להיקף דהרי אדרבא דהתוס' הוכיחו דהא דקאמר לעיל ב"א
בהרשאה מיירי בלא נתן.

המעוות להוציאם דאי בנתן להוציאן הרי ס"ל לשמואל דבנתאכלו המעות אין בנו פדוי אלא ודאי דלעיל מיירי בלא נתן להוציאן והמעות עדיין בעין וא"כ ע"כ מוכח דשמואל ס"ל אף בנתן להוציאן אין בנו פדוי דאל"ה תקשה אפתי דילמא מיירי בנתן להוציאן ושמואל מודה בזה אלא ודאי כמ"ש: כד) האריה לפלפל בכונתי מה שהבאתי ראי' מסי' ל"ז מקידשה אבי' בפוקר והנה באמת אני לא פונתי לדעתו במה שכתב דלא אתרע התזקה וכבר גיליתי דעתי בזה דזה מקרי אתרע התזקה אבל פונתי הי' לשיטת מהרי"ט שחילק גבי נתן הוא ואמרה היא שכתב שם דפשיטת ידה מרע לתזקה ואם אח"כ נולד ספק כבר אתרע התזקה ולזה כתבתי דכאן לא אתרע התזקה בפשיטת ידה דהרי בלא"ה מקודשת למיאון ועל זה הבאתי שפיר ראי' מדברי הח"מ סק"ו דס"ל דבתוך ו' חודש ואפ' נתקדשה היא לבדה אפ"ה הוי ספק ולא אתרע לא תזקת נערה ולא תזקת פנוי' ואף דהב"ש נראה שחולק אפתי יש ראי' דנראה דמודה בקידשה אבי' והיא דהוי ספק קידושין אעג"ב דליכא תזקת פנוי' כמ"ש התוס' ותזקת נערה לא אתרע והרי בוגרת לפנינו לא מרע לתזקת נערה בתוך ו' חדשים כמבואר שם במהרי"ט וגם הב"ש אינו חולק רק מטעם דאיכא תרי תזקה והיינו תזקת פנוי' ג"כ הא לא"ה הוי מודה לתלקת מחוקק אף דלא אתרע התזקה: כה) השיב הרב על מה שהקשיתי דא"כ מצינו חמותו במקאנת והשיב ע"ז דבאיסורי לא קמיירי.

מלבד פי יש להשיב ע"ז הרבה אבל א"ב לזה פי באמת אני הבנתי מלשונו שכתב פן אליבא דכולי עלמא אבל לפי מ"ש דכתב זה לדעת הרמב"ם א"כ ממילא בפשיטות יש להקשות דהרי הרמב"ם פסק בהל' אישות דקטנה יכולה להתעבר וליילד וקודם הלידה ממאנת רק אחר הלידה אינה יכולה למאן וא"כ משפחת חמותו ממאנת כגון שחזרה בין עיבור ללידה ומיאנה אחר הלידה לשיטת מר בדעת דגדולה ממאנת בחזרה בקטנותה ועוד יש לדקדק הרבה לפי הטעם שנתן בדעת הרמב"ם שאינו עולה יפה לפי דברי הרמב"ם הללו אבל קצתתי: כו) השיב על מה שהקשיתי מכתובות משום דאפתי הוי קשיא הניחא לר' יוחנן אבל לר"ש בן לקיש דס"ל לא אתי דיבור ומבטל מעשה מאי איכא למימר.

ומלבד פי זה בעצמו קוש' מ"ט לא קאמר הניחא, וזולת זה הרוואה יראה שם דעיקר הקוש' על רב דקאמר זו דברי ר"מ אמאי לא קאמר ר"מ ור"י, ומלבד כל הנ"ל אני תמה דודאי בקדושי קטנה אף ר"ש ב"ל מודה דאתי דיבור ומבטל מעשה דידה דאין מעש' מעשה גמור דאל"ה אמאי מועיל מיאון בקטנותה דלמא קדשה לכשתגדיל אלא ודאי דלא הוי מעשה גמור וא"כ מאי בין מיאון לחזרה ונדעתי פי לשיטתו יש לדחות ולחלק משום דבמיאון מוקמינן לה אחזקה משא"כ בחזרה אבל כבר כתבתי דאינו פלוג, גם יש להביא ראי' מיבמות ר"פ חרש דמוכח דקטנה יש לה פתובה מהא דממאנת אין לה פתובה ויוצאת בגט יש לה פתובה ודוק: כז) ומה שכ' על מה שכתבתי דמיאון צריכה דוקא לשון שמשמעותו לעקור קדושין הראשונים דצל"ע וכתב מי ימחה בידו: פונתי שלא מצינו חילוק זה לא לראשונים ולא לאחרונים שיאמרו פן אדרבא משמע לשון הגמ' להיפך דאפ' א"א בפלוני בעלי מהני או נתקדשה לאחר או ליהוי גברא דידכו ואף דאמת המיאון עוקר קדושין הראשונים מ"מ א"ב שתאמר פן: כח) כט) נפלאתי איך תלה פי דבר שא"א בשום פנים לפרש פן פונתי דא"כ איך תליתי קוש' בדיד' בלא"ה הי'

לי להקשות כן אבל פנונתי פשוט דבשלמא דרב סבר דמקדשה עכשיו שיניף שפיר לומר דשמואל סובר ע"ד קדושין הראשונים הוא בועל ולאפוקי מדרב אבל אי אמרינן דרב ג"כ סובר שנתקדשה בקדושין הראשונים רק דס"ל דהפנונה הי' שיחולו לאחר שתגדיל אין לשון זה דקאמר ע"ד קדושין הראשונים מפיק מטעמא דרב ועיקר טעם שמואל חסר מן הספר והכי הני לי' למימר דשמואל סובר דלא גדלה בהדה שלא הי' פנונתו לקדו ופ"ה בועל על קדושי קטנות: ל) השיב דלכל הפירושים לק"מ דכוננת הרמב"ם דאין צריף לחזור ולקדשה אחר הבעילה ועשה א"ע פלא ידע את יוסף בכסף משנה יע"ש: לב) כתב שפבר החליט שפכל שגדלה תחתיו ודאי בעיל וכבר הארכתי בתשובתי דאינו כן: לג) עשה עצמו פלא ידע שהשגתי עליו: סימן לח תשובה להרב דק"ק פולשטין נידון הבעל שאמר לפני מעכ"ת ומורה הוראה א' שראה אשתו שזינתה ונשבע ע"ז.

הנה פבר מבואר בהגהת רמ"א סי' קע"ח בשם י"א ע"ש, ואף שבש"ע צא מיידי רק במאמין לדברי' או לדברי העד מ"מ אין חילוק וכבר הדברים מבוארים בתשו' רש"ל ובספרו על יבמות ובתשו' ר"י הלוי אחי הט"ז.

והנה מלבד פי ראוי להחמיר באיסור דאורי' משתשב באיסור כל ימי' פדעת רש"ל דבאומר שראה אסורה עליו וכמש"ש בספרו, ואף שהקיל עכ"פ בנותן אמתלא מ"מ כאן ששנבע לא מהני אמתלא.

ודעת מהרש"ל דלכתחלה משביעינן לי שאומר לא מחמת קטט ואוסרין אותה עליו, ק"ו בנ"ד לפי הנשמע רגלים לדבר וא"כ דיו לבא מן הדין דהרי עיקר דעת המקילין משום דאמרינן עכשיו שיש חרגמ"ה דינו כמו האשה שאמרה טמאה אני לה דאמרינן עיני' נתנה באחר ה"ה בדידי עכשיו שיש חרגמ"ה אמרינן עניו נתן באחרת.

והנה בדידה אי רגלים לדבר דעת הגה"ה בסימן קט"ו דמהימנא להפקיע עצמה מבעלה ק"ו בדידי' דמהימן, וכבר הארכתי בדבר זה בתשובה, אמנם פבר הארכתי בתשו' דבכ"מ דנאסרה משום דשני' נפשה חד"א אין פופין על הגט רק פופין אותן להפרישן ולא תתניחוד עמו וכן ראוי לענ"ד בנ"ד שיפרוש ממנה ולא תתניחוד עמו ואם מחמת זה יתרוצו על הגט מה טוב: סימן לט תשובה וענין השאלה יובן מהתשובה הנה ידוע מחלוקת הרמב"ם והרשב"א והרמב"ן והתוס' והרא"ש אם יכול הבעל לבטל גוף הגט אחר שנכתב דהרמב"ם ס"ל דיכול לבטל ואינהו ס"ל דאינו יכול לבטל ונדבר זה תלוי בחילוף גרסאות במס' גיטין ס"פ השולח גבי פלוגתא דר"נ ור' ששת אם חוזר ומגרש כו' גט גופא מי קא בטל והרא"ש כתב דלשני הגרסאות אינו יכול לבטל ופסק הש"ע דהיא ספק מגורשת וגם זה"מ כתב פיון דלהרמב"ם תצא והולד ממזר שומר נפשו ירחק מהם וגם החולקים כתבו דאין לעשות מעשה לכתחלה, וכן התוס' הביאו שני הגרסאות ולא הכריעו אמנם הסמ"ג וספר התרומה כתבו דאף לגרסא דיכול לבטל גופו של גט, מ"מ אינו בטל אא"כ ביטל בפני הסופר והעדים, וכ"נ לכאורה דעת התוס' דביטול הגט לר"ש היינו ביטול הסופר והעדים מדהקשו בגיטין דף ל"ב ד"ה רב ששת דהא מודו ר' יוחנן ור"ל דלא אתי דיבור ומבטל מעשה ותירצו דכל זמן שלא הגיע ליד האשה לא חשיב גמר מעשה וכן לר' נחמן פירשו שם בד"ה התם בסופו דכל זמן שלא נחתם לא חשיב גמר מעשה וצריכין אנו לפרש מהו המעשה שהוא מבטל דיהי' הנתינה הגמר, אם נאמר

דביטול גופו של גט היינו פדעת הרמב"ם שלא יועיל לענין גירושין אלא יהא פקחוס
אינה מעשה תלוי במה שעשה ושיהא גט זה לגירושין הלא לא הי' שום מעשה יותר
מהפתיכה והחתימה ומש"ה באמת י"ל להרמב"ם דיכול לבטל משום דאינו מבטל שום
מעשה רק שהגט לא יועיל לגירושין והתוס' ס"ל דביטול היינו מעשה הסופר והעדים רק
דלרב ששת אף זאת יכול לבטל משום דלא הוי גמר מעשה כל זמן שלא הגיע ליד האשה,
ומבואר מדבריהם דאף דהשליחות אם בטלו שלא בפניו מבטל כרבי מ"מ ביטול הגט
דהיינו הסופר והעדים אף בדיעבד אינו מבטל כי אם בפניהם: אמנם דברי התרומה
שהביא המרדכי פ' השולח אינם מוכיחים לכאורה במה שהוכיח דאינו יכול לבטל העדים
והסופר שלא בפניהם מהא דס"ל לרבי עדות שבטלה מקצתה לא בטלה כולה דהא התם
לא מיירי כלל שביטול גם האחרים וכבר התעורר על זה מור"ם מטיקטין והנלע"ד לפירוש
דהתרומה ס"ל דפולגותיהו דרבי ורשב"ג הוא בביטול כולם וכמו שהבין המ"מ והלח"מ
פדעת הרמב"ם פ"ו מהל' גירושין ואפשר שהכריחו לזה משום דאל"ה אין טעם לדברי
רשב"ג דיהא בטל כולם פיון שהוא לא בטל רק שנים לכך ס"ל דפולגותיהו בביטול כולם
רק שהמקצת אינם כאן וס"ל פי' ליבדורא איבדורא כפי' הרשב"א דרבי ס"ל דלא בטלה
כולה דהיינו משום דאינם פגוף א' הוי שלא בפניהם ואינו יכול לבטל הסופר והעדים
שלא בפניהם ורשב"ג סבר דהוי פגוף א' ולכך בטלו כולם פיון דהם גוף א' הוי בפניהם
ועיין בלח"מ ולא תקשה מהא דמסיק הגמרא שם דברייתא דאמר לשנים מיירי בעידי
הלכה ואפ"ה ס"ל לרבי דיכול לבטל ומסתברא דיכול היינו לכתחלה כמו יכול דאמר
לעשרה ואמאי האבשליחות מודה דמבטל אף שלא בפניהם וא"כ אפשר לבא לידי תקלה
שהעד הב' ימסור, ז"א די"ל דס"ל פסקרת התוספות דבטלו מבטל צריף להיות בפני ב'
כמ"ש התוס' ד"ה רבי סבר [הגה"ה ובזה מיושב דאין להביא ראי' ממ"ש הר"ן סוף פרק
מי שאחזו דאם חתמו שנים זה בפני זה ואח"כ החתים הבעל שלישי שלא בפניהם דפסק
ה"ר אלחנן שהגט פסול מאחר שגילה הבעל דעתו שלא יהי' גט עד שיחתום השלישי
וחתימתו אינו פלום וכתב הר"ן על זה דזה לדעת הסוברים שאם ביטל הגט בפירוש
מבטל ואינו חוזר ומגרש אבל לדעת הסוברים כו' הרי מבואר בר"ן שכל שגילה דעתו
שאינו רוצה לגרש בגט זה הגט בטל אמנם אין זה ראי' כלל דהתם גילה דעתו שאין
חפץ לגרש בגט זה לעולם מפני גריעות הגט ולא נתנו אח"כ אבל הקא לא גילה דעתו
שאינו חפץ לגרש בגט זה לעולם רק.

עד אח"כ ואדרבא קצת הי' מקום להביא ראי' מדברי הר"ן דמבטל לשעה חוזר ומגרש
מדקא יהיב הר"ר אלחנן הטעם משום דעידי הגט אין חותמין זה שלא בפני זה אמנם יש
לחלק בין ביטול הגט לרוצה לחתום עוד שלישי דוקא דאינו ביטול גמור [דוק]: אבל אי
קשיא הא קשיא דלהך גירסא דיכול לבטל גופו של גט אף לר"נ אם ביטל בפירוש א"כ
לא פליגי ר"נ ור' ששת אלא בכונת המבטל אם כנון לגופו של גט או לא ומפשטא
דלישנא דחוזר ומגרש או אינו חוזר ומגרש משמע דקאי אמתני' ומתני' מיירי שרדף
אחר השליח ומסתמא הוי גם שלא בפני הסופר והעדים א"כ אמאי ס"ל לר' ששת דבטל
הלא הוי שלא בפניהם ודחוק לומר דמילתא באפ"י נפש' היא ולא קאי אמתני' וצ"ע,
והנה לדעת כל הפוסקים אינו יכול ולבטל גופו של גט רק להרמב"ם דנראה דס"ל דיכול
לבטל גופו של גט (הגה"ה ונלענ"ד טעם הריב"ש במאי דפירש דביטול הגט היינו

שְׁמִבְטָלוֹ מִלְתָּתוֹ בְּתוֹרַת גִּירוּשֵׁין לְעוֹלָם מִשׁוּם דַּס"ל דְּבִנְדָאֵי גַם הֶרְמֵב"ם מוֹדָה דְּאֵינוּ יְכוּל לְבַטֵּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט כִּינּוּן שֶׁהוּא כָּשֵׁר וְלֹא שְׁלִיחוֹת סוֹפֵר וְעֵדִים כִּינּוּן שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁהִקְשִׁי בְּאַחַת הֶרְמֵב"ן וְהֶרְשֵׁב"א וְר"ן לְכַף פִּירֵשׁ בְּכֹנֶנֶת הֶרְמֵב"ם דְּבִיטּוּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט הֵינּוּ שְׂלֵא יִתְּנָהוּ בְּתוֹרַת גִּירוּשֵׁין לְעוֹלָם וְלֹכְהָ שְׁוִיָּא פְּחִסְפָּא וְאֵינוּ יְכוּל לְגַרְשׁ בּוֹ עוֹד וּלְפ"ז הַדְּבָר בְּרוּר שֶׁאִם אָמַר עַד אַח"כ מִמִּילָא פְּוִנְתּוֹ שְׂלֵא יִתְּנָהוּ בְּתוֹרַת גִּירוּשֵׁין עַד אַח"כ וְא"כ הֵנִי לִי בִיטּוּל נְתִינָה וְלֹא בִיטּוּל גֵּט וְלֹא שְׁוִיָּא פְּחִסְפָּא וְיְכוּל לְגַרְשׁ בּוֹ אַח"כ, אֲמָנָם מִשְׁיִטַּת כָּל הַמְּפָרְשִׁים מִשְׁמַע דְּרַמְב"ם ס"ל דְּיְכוּל לְבַטֵּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט וְעֵינֵין מ"ש בְּשֵׁם חָכָם יִצְחָק בַּכ"ר דְּוֹד): וְנִרְאֶה דְּלְהֶרְמֵב"ם מְבִטֵּל אֶף שְׂלֵא בְּפָנֵי הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים חֲדָא שְׂלֵא נִזְכָּר בְּרַמְב"ם פ"ו הַל כ"א סוֹפֵר וְעֵדִים, וְעוֹד לַעֲנ"ד מוֹכַח כֵּן מִמ"ש הֶרְמֵב"ם פ"י הַלְכָה יו"ד וְאֶפְיָלוֹ הִי עֲשֶׂרָה מִשְׁבְּטָלוֹ בְּפָנֵי א' מֵהֶם הֵגֵט בְּטַל וְחִלְקוֹ עָלָיו כָּל הַבָּאִים אַחֲרָיו מִהַגְמָרָא דַּהֲל"ל כְּרַבֵּי דְעֵדוֹת שְׁבִטְלָה מִקְצָתָהּ לֹא בְּטָלָה כְּנֹלָה, וְנִלְע"ד דְּאֵין פְּוִנְתּוֹ הֶרְמֵב"ם בְּדִיבּוּר מִשְׁבְּטָלוֹ בְּפָנֵי א' מֵהֶם דְּקָאֵי אִם בִּיטֵל הַשְּׁלִיחוֹת שֶׁל הַשְּׁלִיחַ דְּאֵין לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם סוֹבֵל זֶה דַּהֲל"ל מִשְׁבְּטָל לֹא מֵהֶם לֹא לְשׁוֹן בְּטַל הֵגֵט רַק דְּכֹנֶנֶת הֶרְמֵב"ם מִשְׁבְּטָלוֹ הֵינּוּ גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט וְקַמ"ל דְּאֶף דְּבִיטֵל הַשְּׁלִיחוֹת צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּפָנֵי שְׁנַיִם עַכ"פ מ"ת בִּיטּוּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט אֶפְיָלוֹ בְּפָנֵי א' מֵהֵנִי, (הַגַּה"ה וְעוֹד נִלְעַנ"ד דְּאֶף לְדַעַת הַתּוֹס' דְּבִיטּוּל הֵגֵט הוּא בִיטּוּל הַסּוֹפֵר וְעֵדִים אוֹ לְשִׁמָּה מ"מ בַּנ"ד יֵשׁ לְחִלְקָא וְרִאִיתִי לְבַנֵּי יַעֲקֹב שֶׁהִקְשִׁי עַל הַר"ן שֶׁהִבְאִיתִי לְמַעֲלָה בְּסוֹף הַזּוֹרֵק דְּמֵאֵי מֵהֵנִי כְּשִׁחוּזָר וּמְגַרְשׁ כִּינּוּן דְּבִטְלוֹ עַד שִׁיחְתוּם הַשְּׁלִישי וְחִתִּימַת הַשְּׁלִישי אֵינוּ כְּלוּם וְתַמְהָתִי דְּכֹנֶנֶת הַר"ן דְּאֵינוּ יְכוּל לְבַטֵּל, וְא"כ כְּשִׁחוּזָר וּמְגַרְשׁ לוֹ יֵהָא דְּחִתִּימַת הַשְּׁלִישי אֵינוּ כְּלוּם הֵרִי מְתַגְרֶשֶׁת בְּחִתִּימַת שְׁנַיִם הֶרְאִשׁוּנֵים) וְהַטַּעַם נ"ל דַּס"ל כְּדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ן ר"פ הַשּׁוֹלַח עַל הָא דְּתַנּוּן בְּרֵאשׁוֹנָה הִי כו' וְפִלְגֵי ר"נ וְר"ש אֵי בְּפָנֵי ב' אוֹ בְּפָנֵי ג' אֲמַאי לֹא יֵהָא מֵהֵנִי בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ וְנ"ל וִי"ל שֶׁהִדִּין נוֹתֵן שְׁשְׁלִיחוֹת הַשְּׁלִיחַ כִּינּוּן שְׁבִפְנָיו הִי אֵין מְבִטֵּלִין אוֹתוֹ אֲלֵא בְּפָנָיו דְּלֹא אֲתִי דִּיבּוּר שְׂלֵא בְּפָנָיו שֶׁהוּא גְרוּעַ וּמְבִטֵּל דִּיבּוּר שֶׁהוּא בְּפָנָיו ע"כ, וְס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּהֵינּוּ דוֹקָא בִּיטְלוֹ הַשְּׁלִיחוֹת כִּינּוּן דְּהוּא עֲשֶׂה אוֹתוֹ בְּפָנָיו לְשְׁלִיחַ אֲבָל בִּיטֵל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט ס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּהֵינּוּ גּוּף הֵגֵט מִמֶּשׁ שְׂלֵא יוֹעִיל לְגַרְשׁ דִּיהָא כְּחֶרֶס וְזֶה יְכוּל לְבַטֵּל אוֹ דַּס"ל כְּדַעַת הַרִיב"ש לְחִלְקָא בֵּין מְבִטֵּל דְּבָר הָעֵבֶר לְדַבָּר הָעֵתִיד וְזֶה מוֹכַח דְּלֹא ס"ל כְּדַבְּרֵי סֵפֶר הַתְּרוּמָה דְּבִיטּוּל גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט הֵינּוּ סוֹפֵר וְעֵדִים דַּא"כ הִי צָרִיךְ בְּפָנָיו וְאֵין לְהַקְשׁוֹת וְלְדַבְּרֵינוּ לִר' שִׁשְׁתַּת דַּס"ל דְּאֵינוּ חוּזֵר וּמְגַרְשׁ מִשׁוּם דַּס"ל דְּכֹנֶנְתּוֹ לְבַטֵּל הֵגֵט מִמֶּשׁ א"כ אֲמַאי צָרִיךְ ב"ד לְבִיטּוּל הֵגֵט כִּינּוּן דְּכָבֵר כְּתַבְתִּי דְּלְרַמְב"ם יֵשׁ חִילּוּק בֵּין בִּיטֵל הַשְּׁלִיחוֹת לְבִיטּוּל גּוּף הֵגֵט וְס"ל דְּהֵינּוּ גּוּף הֵגֵט מִמֶּשׁ שְׂלֵא יוֹעִיל לְגַרְשׁ אֶף י"ל דְּצָרִיךְ שְׁלִשָּׁה מִשׁוּם מְזוּרִים אֲבָל לִר"נ אֵין לְתַרְץ כֵּן דְּאֵיהוּ ס"ל בְּפָנֵי ב' וְגַם בְּב' אֵיכָא חֲשַׁשׁ מְזוּרוֹת כְּדִלְקַמֵּן לְכַף צָרִיכִין אֲנוּ לוֹמַר תִּירוּץ הֶרְמֵב"ן הַנֶּ"ל וְתִירוּץ הַב' שֶׁל הֶרְמֵב"ן אֲבָאָר לְקַמֵּן דְּאֵי אֶפְשָׁר לוֹמַר דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ם (וְא"ל לְהֶרְמֵב"ם א"כ מֵאֵי מֵהֵנִי לְקַמֵּן הָא דַּא"ל לְסִהְדֵי אוֹתֵיבוּ קִרִי הָא יְכוּל לְבַטֵּל גּוּף הֵגֵט אֶף שְׂלֵא בְּפָנֵי הָעֵדִים וְאֶף לְרַשְׁב"ג יְכוּל לְבַטֵּל בְּפָנֵי הָאִשָּׁה כִּינּוּן דַּא"צ עֵדִים ז"א דַּס"ל דְּהוּא עֲשֶׂה אוֹתָם לְשְׁלוּחִים לִיתֵן לְהָאִשָּׁה שְׂלֵא הִיְתָה בְּשַׁעַת נְתִינָה וְק"ל) אֲמָנָם לַעֲנ"ד יֵשׁ מְקוּם לוֹמַר דְּבַנ"ד אֶף הֶרְמֵב"ם מוֹדָה דְּחוּזָר וּמְגַרְשׁ וְלֹא הֵנִי בִיטּוּל הֵגֵט כְּלָל מִמָּה שְׁכָתַב הַרִיב"ש בְּסִי' קכ"ז וְנ"ל וְעוֹד נִרְאֶה בְּרוּר דְּאֶפְי' הֶרְמֵב"ם וְנ"ל דַּס"ל אֵינוּ חוּזֵר וּמְגַרְשׁ הֵינּוּ כְּשִׁאוּמֵר בְּפִירוּשׁ שְׁמִבְטָלוֹ גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט וְאֲמַר

יהא פְּחָרָס או יהי בְּטָל וְלֹא יוֹעִיל וְלֹא יתיר או אֶחָד מִשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת, הַנִּזְכָּרִים בַּגִּמ' דְּבִיטָל
הַגֵּט אֲבָל נֶהָ שְׁלֵא אָמַר רַק עַל הַנְּתִיבָה שֶׁהוּא נוֹתְנוּ בְּכַח אֶף אִם הִיא אוֹמֵר בְּפִירוּשׁ
שְׁאוּנְסִין אוֹתוֹ עַל הַנְּתִיבָה אֵין זֶה בִּיטָל עַל הַגֵּט עֲצָמוֹ שְׁלֵא יוּכַל לְחַזֵּר וּלְגַרְשׁ בּוֹ אֶלֶּא
מְסִירַת מוֹדְעָה עַל הַנְּתִיבָה וְגוֹפּוֹ שֶׁל גֵּט אֵינוֹ בְּטָל שְׁכָמוֹ שְׁאִם הַגֵּט בְּיַד הַשְּׁלִיחַ וְאָמַר יֵהָא
פְּחָרָס וִיחָא בְּטָל אָנוּ תוֹלִין שְׁלֵא בִּיטָל הַגֵּט מִעֲצָמוֹ אֶלֶּא שְׁלִיחוֹת הַשְּׁלִיחַ וְיִכּוּל לְחַזֵּר
וּלְגַרְשׁ בּוֹ ה"נ פְּשָׁאֵינוּ בְּיַד הַשְּׁלִיחַ אֵין הַגֵּט בְּטָל אִם א"כ בְּטָלוּ בְּפִירוּשׁ בְּלִשׁוֹן שְׁיֵהָא
מְבִנְיָא רַק הַגֵּט עֲצָמוֹ אֲבָל כָּל הֵיכָא דְאֵיכָא לְמִתְלֵי דְלֹא בִּיטָל גּוֹפּוֹ שֶׁל גֵּט תְּלִינֵן
עַכ"ל וְלְכַאוּרָה יֵשׁ יתור דְּבָרִים בְּלִשׁוֹנוֹ דְאֶחָד שְׁבִינְיָא דְבָרֵינוּ שְׁכָאן לֹא דְבָר עַל גּוֹפּוֹ שֶׁל
גֵּט כְּלוּם רַק שְׁבִיטָל הַנְּתִיבָה מֵה צְנֻרָה לִיתָן טַעַם כָּל הֵיכָא דְאֵיכָא לְמִתְלֵי תְּלִינֵן לְקוּלָּא
דֵא"צ לִיתָן טַעַם דְּתְּלִינֵן כִּינֵן שְׁבִינְיָא דְבִינֵינוּ שְׁנוֹתְנוּ בְּכַח אֶמְנָם מִינְשֵׁב זֹאת דֵּהִי קִשָּׁה
קוֹשִׁית הַמִּש"ל פ"ו מֵהִלְכוֹת גִּירוּשִׁין ה'ל' ד"א ע"ש וְנ"ל וְאוּלַי פְּנִינַת הָרַב לְצִאת יְדֵי
חוֹבֵת הָאוּמְרִים שְׁאֶפְּלוּ הָאוּנְסִין אֵינוֹ אֶמֶת הַמוֹדְעָה קִינְיַת כּו' וְנ"ל דְּלֹא הוֹעִיל כְּלוּם
דְּלִסְבָּרָא זֹו אֶף לְאַחַר פְּתִיבָה אִם אוֹמֵר דֵּהוּא אָנוּס הו"ל כְּפָאֵלוּ בִּיטָל כּו' אֶף קוֹשִׁית
הַמ"ל אֵינוֹ קוֹשִׁי כְּלָל דִּי"ל דֵּהִמּוֹדְעָה אֶף דֵּהִי בִּיטוּל הֵינֵנוּ בִּיטוּל הַנְּתִיבָה א"כ חוֹזֵר
וּמְגַרְשׁ בּוֹ דְּלֹא הִיא פְּנִינַתוֹ רַק דֵּהִנְתִּיבָה הַזֹּאת בִּיטָל שְׁלֵא יֵהָי לְשֵׁם גִּירוּשִׁין לְזֶה דְקָדַם
דְּכָל הֵיכָא דְאֵיכָא לְמִתְלֵי דְלֹא בְּטָל גּוֹפּוֹ שֶׁל גֵּט תְּלִינֵן כְּדִי לְתַרְץ קוֹשִׁית הַמ"ל הַנ"ל אֶף
לְכַאוּרָה־לִּמ"ש הָרִיב"ש בְּסִי' תפ"ב דְעֵנֵן בִּיטוּל גּוֹף הַגֵּט הוּא שְׁמַבְטָל מִלְתָּתוֹ בְּתוֹרַת
גִּירוּשִׁין לְעוֹלָם א"כ בִּיטוּל הַנְּתִיבָה וּבִיטוּל הַגֵּט לְכַאוּרָה דֵּא וְנָדָא א' הוּא, אֶף הַחִילּוּק הוּא
דֵּהָכָא בִּיטָלוּ מִלְתָּתוֹ לְעוֹלָם אֲבָל בִּיטוּל הַנְּתִיבָה הֵינֵנוּ רַק עַכְשָׁיו אֲבָל אִם יִתְרַצָּה אַח"כ
יִתֵן גֵּט זֶה בְּעֲצָמוֹ לְשֵׁם גִּירוּשִׁין הָרִי מְבִנְיָא דְכָל שְׁלֵא בִּיטָל הַגֵּט שְׁלֵא יִתְנָהוּ בְּתוֹרַת
גִּירוּשִׁין רַק עַל נְתִיבָה זֹו חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ בּוֹ א"כ ק"ו בנ"ד שְׁבִינְיָא דְבִינֵינוּ מְבִטְלוּ
לְגַמְרֵי רַק עַד לְאַחַר זְמַן דְּלֹא בְּטָל הַגֵּט רַק הַנְּתִיבָה וְאֵין לְחַלֵּק דְּבִנְיָדוֹן דֵּהִרִיב"ש הַזְכִּיר
הַנְּתִיבָה וְכָאן הַזְכִּיר הַגֵּט דז"א דֵּהִרֵי לְשִׁיטַת הָרִיב"ש בִּיטוּל הַגֵּט הֵינֵנוּ בִּיטוּל שְׁלֵא יִתְנָהוּ
לְעוֹלָם בְּתוֹרַת גִּירוּשִׁין וְהָכָא בִּינְיָא דְבִינֵינוּ שְׁלֵא לְאַחַר וּמֵן, וְעוֹד הָרִי ע"כ אֵי אֶפְשָׁר לוֹמַר
דֵּינֵשׁ חִילּוּק בֵּין הַזְכִּיר בִּיטוּל הַגֵּט או לֹא דֵּהִרֵי הָרִיב"ש תְּלָה טַעַמוֹ בְּמֵאֵי דס"ל לְהַרְמֵב"ם
דְּתְּלִינֵן לְקוּלָּא אֶפְּלוּ בְּהַזְכִּיר בְּפִירוּשׁ שְׁמַבְטָל הַגֵּט א"כ הָרִי חוֹזֵר דֵּאֵין חִילּוּק וְא"כ
כ"ש הָכָא וְעוֹד גַּלְעַנ"ד דְאֶפְּלוּ לְפִי מֵה דְמִשְׁמַע מְסַתִּימַת דְבָרֵי הָרִיב"ם וְהַפּוֹסְקִים
דְּבִיטוּל גּוֹפּוֹ שֶׁל גֵּט הֵינֵנוּ שְׁיֵהָא פְּחָרָס וְדִלֹא פְּהָרִיב"ש או שְׁנִדְחוּק לְחַלֵּק בֵּין הֵיא
דְרִיב"ש דְּלֹא הַזְכִּיר הַגֵּט רַק הַנְּתִיבָה וּבֵין נִידוֹן דִּינֵן דְּלֹא הַזְכִּיר הַנְּתִיבָה רַק הַגֵּט אֶפְּתִי
בנ"ד יֵשׁ לְהַקְלִי לוֹמַר שְׁלֵא בִּיטָל הַגֵּט: וְרָא' לְדְבָרֵינוּ מִמ"ש רש"י בד"ה לְצַעֲוֵרָה
קְמַכּוּוֹן וּפְרַש"י דֵּאֵין בְּדַעְתּוֹ לְבִטְלוֹ רַק לְצַעֲרָה חוֹדֵשׁ או חֲדָשִׁים וְהַקְשָׁה הָרִשְׁב"א מֵאֵי
נ"מ אֶף אִם כִּינֵן שְׁלֵא יֵהָי הַגֵּט רַק עַד אַחַר שְׁיִצְוֶה הַבַּעַל לִיתָן כּו' ע"ש וּבְשִׁלְמָא לר'
שְׁשֵׁת דס"ל אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְגַרְשׁ אֵי לֹא אֶמְרִינֵן לְצַעֲוֵרָה בְּטָל הַגֵּט לְגַמְרֵי כּו' ע"ש וְלַעֲנַד
יֵשׁ לִינְשֵׁב דַּעַת רש"י דס"ל בְּשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה צְרִיף לְהַחֲזִיקוֹ בְּעֵדִים א"כ
נ"מ אִם כִּינֵן לְצַעֲוֵרָה א"צ שׁוּב עֵדִים כִּינֵן דְּלֹא בִּיטָל הַשְּׁלִיחוֹת לְגַמְרֵי, וְהִנֵּה אֶף לְפִי
הַמְּסַקְנָא דְלֹא תְּלִינֵן לְצַעֲוֵרָה אִם אָמַר סְתָם גֵּט שְׁנַתִּי לָהּ בְּטָל הוּא אֲבָל אִם פִּירֵשׁ בְּהִדְיָא
שְׁאֵינוֹ מְבִטָּל רַק לְחוֹדֵשׁ או עַד אַח"כ י"ל שְׁמַכּוּוֹן לְצַעֲוֵרָה וְלֹא בִּיטָל הַגֵּט לְגַמְרֵי אֶף
לר' שְׁשֵׁת דס"ל דְּכּוֹנְנָתוֹ עַל בִּיטוּל הַגֵּט מ"מ כָּל שְׁאוּמְרֵי שְׁמַבְטָלוּ עַד אַח"כ וְדֵאֵי לֹא כִּינֵן

רק לצערה דאם הי' פוננתו לביטל הגט א"כ היאך אומר עד אח"כ הלא גט זה לעולם בטל, וא"כ אם לרב ששית פן הוא כ"ש לדידן דהלקתא כר"נ דמן הסתם לא אמרינו דביטל הגט רק תלינו דביטל השליחות כ"ש היכא שביאר דבריו בפירוש שלא ביטלו לאחר זמן אמרינו דלא ביטל רק הנתינה של עכשיו ומכנין לצעורה שהרי משמעות לשונו שאח"כ רוצה לגרש ואף שהתוס' והרשב"א כתבו דאף לפי הס"ד לא אמרינו לצעורה רק לחומרא י"ל דהיינו דוקא במבטל בסתם אבל אומר בפירוש עד אח"כ מודו, אמנם לכאורה אף דכוננתו הי' על ביטול הנתינה א"כ עכ"פ צריך אח"כ לביטול מודעא על הביטול שעשה על הנתינה וכאן לא ביטל מודעה אף לענ"ד נראה דכל שלא ביטל רק הנתינה שאח"כ שלא יהי' בתורת גירושין מעשה הנתינה שנותן אח"כ בתורת גירושין מבטל את הדיבור וכן מבואר בהד"א בריב"ש סי' רל"ב, וא"ל דהריב"ש פתב פן לשיטת הרשב"א והרמב"ן דאינו יכול לבטל הגט קודם שנקתב משום דאינו יכול לבטל שליחות הסופר והעדים דכשחזר ונעשאן שלוחים אתי דיבור ומבטל דיבור ולכך גם הנתינה מבטל הדיבור אבל הרמב"ם דס"ל דיכול לבטל קודם שנקתב וצריך ביטול מודעא בפירוש ע"ז א"כ ה"ה הנתינה אינו מבטל הדיבור רק צריך ביטול מודעא בפירוש די"ל דגם הרמב"ם ס"ל דאתי דיבור צווי העדים ומבטל דיבור וכמו שאכריח לקמן וכ"ש מעשה הנתינה והא דס"ל דיכול לבטל קודם הפתיכה וצריך ביטול מודעא היינו טעמא דהרמב"ם ס"ל דהביטול הוא שמבטל הגט עצתו קודם שנקתב מעכשיו ולאחר שנקתב ולא שמבטל צווי הסופר והעדים דהא הריב"ש והרמב"ן חולקים על הרמב"ם היינו מטעם דלשטתייהו אי אפשר לומר שמבטל הגט מעכשיו ולאחר שיכתב שהרי אפילו אחר שנקתב אינו יכול לבטל גופו של גט א"כ אי אפשר לומר רק שמבטל שליחות הסופר והעדים וע"ז אתי דיבור ומבטל דיבור והיינו לשיטתם דאינו יכול לבטל גוף הגט א"כ י"ל דהביטול הוא שמבטל מעכשיו ולאחר הפתיכה ובזה לא שייך לומר לא אתי דיבור אבל בביטול הנתינה מעשה הנתינה מבטל הדיבור של ביטול וכן מבואר בהד"א בריב"ש שזה פוננת הרמב"ם ועוד אומר לרונתא דמלתא דאף אם נימא דכוננת הרמב"ם דהביטול קודם הפתיכה היינו שליחות הסופר ועדים מ"מ הנתינה מבטל הדיבור דביטול שליחות הסופר ועדים מה שאומר אח"כ לכתוב י"ל פוננתו כתובו מדעתיתכם כמו שכתבו הרמב"ן והריב"ש א"כ אין הדיבור מבטל מה שפטר קודם לכו, אבל במעשה הנתינה שנותן בפ"י לשם גירושין מודה הרמב"ם דמבטל הדיבור פניו דנותן בפירוש לשם גירושין, ועוד אני אומר לרונתא דמילתא דאף אם נניח חילוק זה יש לחלק בענין אחר דמבטל שליחות הסופר והעדים, א"כ בביטול זה הוא מוסר מודעא ומבטל האמירה שאח"כ שאומר לכתוב לשמה אבל בנ"ד מה"ת נימא שביטל האמירה ומסר מודעא כל שאמר אח"כ הא גיטיה והתגרשי בו פניו דבנתינה בלא אמירה מתגרשת אף להרמב"ם בעסוקין באותו ענין א"כ י"ל דלא ביטל המסירת מודעא רק הנתינה שהנתינה לא יהי' בתורת גירושין אבל כשאומר אח"כ שנותן בתורת גירושין מבטל דיבור הראשון פניו שדיבור הראשון לא מסר מודעא וביטל דיבור האחרון א"כ אתי דיבור האחרון ומבטל דיבור הראשון אבל במבטל שליחות סופר ועדים ע"כ בדיבור זה מבטל ומסר מודעא על דיבור האחרון פניו דלא סגי בלא אמירה האחרונה שיכתוב גט א"כ תיקף בדיבור הראשון ע"כ מסר מודע' וביטל דיבור האחרון אבל התם במאי נתבטל דיבור

האחרון פּינן שְׁלֵא מְסַר מוֹדְעָא בְּבִטּוּלוֹ רַק עַל הַנְּתִינָה וַיֵּשׁ לְהִבְיָא רַאִי מִמָּה שְׁפִירִישְׁתִּי דְּבַרִּי הֶרְמֵב"ם פֶּרֶק ד' מָה' אִישׁוּת (עֵינָן זֶה לְעֵיל בְּסוּגְיָא דְרוּצָה אֲנִי בְּחִידוּשֵׁי עַל קְדוּשִׁין).

תְּבָנָא לְדִינָא דְמוֹכַח עכ"פ מְדַבְּרִי הֶרְמֵב"ם שְׁפִירִישְׁתִּי דְעִיקָר טַעַם דְּבַעֲיָנָן רוּצָה אֲנִי מְשׁוּם, בְּיִטּוּל מוֹדְעָא הוּא הָא לֹא"ה הָוֵי סְגִי בְּנְתִינָה לְחוּד, וְצָרִיף לְהִבִּין דְמֵאֵי עֵנָן רוּצָה אֲנִי לְבִיטּוּל מוֹדְעָא דְרוּצָה אֲנִי לֹא מְשַׁמַּע שְׁמַבְטַל דִּיבּוּר הֶרְאִישׁוֹן וְאֲנִי צָרִיכִים שְׂיִבְטַל מוֹדְעָא שְׁעֵשָׂה תְּחִלָּה וְעַל זֶה לְשׁוֹן רוּצָה אֲנִי אֵינִי מַעְלָה וּמוֹרִיד כְּלָל אֲמַנְם י"ל דְּכֻנְתַּת הַגְּמָרָא דְחִיּוּשֵׁינָן שְׁמָא מְסַר מוֹדְעָא עַל הַפְּתִיבָה אוֹ עַל הַנְּתִינָה וּכְתִיבָה וְאָמַר שְׁהוּא אָנוּס וְאִף אִם יִתְּנוּ לֹא יִתְּנוּ בְּרַצוֹן וְלִזָּה מְהֵי אִם חִזַּר וְאָמַר אַח"כ רוּצָה אֲנִי רַק שְׁצָרִיף בְּיִטּוּל מוֹדְעָא הוּא מְשׁוּם שְׁמָא בְּיִטַל אִף אִם יֹאמַר אַח"כ רוּצָה אֲנִי לְכַף צָרִיף בְּיִטּוּל מוֹדְעָא, וְאֵעֵפ"כ מְדַיִיק הֶר"ן שְׁפִיר דְּבִיטּוּל מוֹדְעָא מוֹעִיל לְכָל הַבִּיטּוּלִים מְשׁוּם דְּהוּלְכִין אַחַר דִּיבּוּר הָאֲחֵרוֹן דֹּא"כ מֵאֵי מוֹעִיל רוּצָה אֲנִי שְׁמָא בְּיִטַל גַּם דִּיבּוּר רוּצָה אֲנִי פִּינָן דְּאֲנִי חוּשְׁשִׁין שְׁמָא מְסַר מוֹדְעָא וְהַגְּמָרָא לֹא נִקַּט אֲלָא דְבַר הַמְּבַטַל מוֹדְעָא הֶרְאִישׁוֹנָה דְּהֵינָנו רוּצָה אֲנִי מְבַטַל דִּיבּוּר שְׁלֵא יִתְּנוּ בְּרַצוֹן וּמִמִּילָא יְדַעֲיָנָן דְּגַם לְמוֹדְעָא דְּמוֹדְעָא עַד סוּף הָעוֹלָם מְהֵי דִיבּוּר הָאֲחֵרוֹן לְבַטַל דִּיבּוּר הֶרְאִישׁוֹן וְא"כ ה"ה בנ"ד אִף אִם אָמַר תְּחִלָּה שְׁלֵא יִתְּנֵהוּ בְּתוֹרַת גִּירוּשִׁין פִּינָן שְׁאָמַר אַח"כ הָא גִּיטָף בְּטִיל לְדִיבּוּרָא קָמָא שְׁאָמַר שְׁלֵא יִתְּנֵהוּ בְּתוֹרַת גִּירוּשִׁין: אֲמַנְם עֵדִינָן יֵשׁ לְפַקְפַק לְכַמ"ש הַפּוֹסְקִים וְהֶר"ן בְּפ' הַשּׁוֹלַח בְּפִי דַעַת הֶרְמֵב"ם דְּבִיטּוּל קוֹדֵם שְׁנִכְתַּב מְהֵי אִף בְּלֹא אֲנוּס מְשׁוּם דְּגִילָה בְּדַעַתוֹ שְׁאֵינִי חִפִּץ לְגַרְשׁ וְזֶה הָוֵי מוֹדְעָא א"כ ה"ה הָא י"ל אִף דְּלִיכָא אֲנוּס הוּא מְבַטַל הַגַּט דְּהֵינָנו שְׁאָמַר שְׁאִף אִם יִתְּנֵהוּ עִכְשָׁיו לֹא יִתֵּן בְּרַצוֹן עַד אַח"כ אִף דְּלִיכָא אֲנוּס כְּלָל וְעַל זֶה לֹא מְהֵי מֵה שְׁאָמַר הָא גִּיטָף וְהַתְּגַרְשִׁי בּוֹ פִּינָן שְׁאֵינִי הִיפָף הַדְּבַר הֶרְאִישׁוֹן שְׁלֵא יִתֵּן בְּרַצוֹן, בְּשִׁלְמָא אִם אָנוּ אוּמְרִים דְּכֻנְתַּתוֹ בְּבִיטּוּלוֹ שְׁלֵא יִתְּנֵהוּ בְּתוֹרַת גִּירוּשִׁין ע"ז מְהֵי מֵה שְׁיֹאמַר הָא גִּיטָף אָבַל אִם אָנוּ אוּמְרִים דְּבִיטַל קוֹדֵם הַפְּתִיבָה מְהֵי אִף בְּלֹא אֲנוּס א"כ אִף בְּמְבַטַל אַחַר הַפְּתִיבָה אֲפָשֶׁר לומר שְׁכֻנְתוֹ שְׁלֵא יִתְּנוּ בְּרַצוֹן אִף דְּלִיכָא אֲנוּס וְעַל זֶה לֹא מְהֵי רַק עַד שְׁיֹאמַר רוּצָה אֲנִי הָא לֹא"ה אֲמַרִּינָן שְׁלֵא נְתַנוּ בְּרַצוֹן כַּמְש"ל דְּאִם אֲמַרִּינָן שְׁכֻנְתוֹ שְׁלֵא יִתְּנוּ בְּרַצוֹן צ"ל אַח"כ רוּצָה אֲנִי אִף בנ"ד י"ל פִּינָן שְׁנַתְּנוּ לוֹ מְעוֹת לְגַרְשׁ וּכְבַר כְּתָבוּ הֶרִיב"ש וְהַרְשֵׁב"ץ וְהָאֲחֵרוֹנִים דְּכָל שְׁקִיבַל מְעוֹת מוֹדָה דְּבַעֲיָנָן אֲנוּס, אִף דַּהֲמַש"ל פֶּרֶק ו' כְּתַב דְּלִמָּאן דַּס"ל דְּאִף בְּלֹא אֲנוּס הָוֵי מוֹדְעָא לֹא מְהֵי מֵה שְׁקִיבַל מְעוֹת דְּאִף דְּלֹא אֲנִיס בְּטַל הַגַּט, אִף אֲנִי הֵייתִי סוּבַר כְּף בְּתַחֲלָה אָבַל אַחַר הָעֵינָן נִרְאָה דו"א וְדַרְי הַרְשֵׁב"א פִּירֵשׁ בְּגִיטִין הַטַּעַם דְּהַמוֹדְעָא מְהֵי אִף שְׁהָאֲנוּס שְׁבִשְׁבִילוֹ מְסַר מוֹדְעָא הוּא שְׁקַר מְשׁוּם דְּנֹדַי יֵשׁ לוֹ אֲנוּס אַחַר שְׁמַתִּירָא לְגִלוֹת וְתוֹלָה אוֹתוֹ בְּדַבְּרָא אַחַר א"כ הֵיכָא שְׁנוֹתָן מְעוֹת הִדְרָא לְסַבְרָא קַמִּיתָא דְּמַסְתַּמָּא אִין לוֹ אֲנוּס כְּמוֹ שְׁכ' הֶרִיב"ש אִף לֹא אֲנוּס בְּסַתַּר וּכְשָׁאִין לוֹ אֲנוּס וְנֹדַי לֹא הָוֵי מוֹדְעָא פִּינָן דְּכָל עִיקָר טַעַם דְּמְהֵי מוֹדְעָא הוּא מְטַעַם אֲנוּס וְהֵיכָא דְּנַתְּנוּ מְעוֹת וְנֹדַי דְּלֹא אָנוּס כְּלָל א"כ הַמוֹדְעָא בְּטִילָה וְאֲפִי לְפִי מְשַׁמְעוֹת הֶרְא"ש וְהַטּוֹר דְּאִף שְׁאִם יְדוּעַ בְּבִירוֹר שְׁאִין לוֹ שׁוּם מוֹדְעָא אֲפִי הֵכִי בְּטַל הַגַּט דְּהֶרְא"ש כְּתַב בַּב"ב בְּפֶרֶק ת"ה וְאֲפִי אִם יְדוּעַ הַדְּבַר שְׁאֵוְתָהּ מוֹדְעָא שְׁמַסַּר בְּפִנֵי הָעֵדִים דְּבַרִּי שְׁקַר הֵם הָוִיָא מוֹדְעָא לְבַטַל הַמַּתְּנָה הָרִי מְבֹאָר מְדַבְּרִי הֶרְא"ש דְּאִף אִם יְדוּעַ בְּבִירוֹר שְׁאִין לוֹ שׁוּם אֲנוּס אֲפִי הֵכִי בְּטַל הַמַּתְּנָה וְכֵן בְּגַט מ"מ הָרִי כְּתַב הֶרְא"ש שְׁם אַח"כ וְלֹא

דמִיָּא לזְבִינֵי כִּינּוֹן דְּמִקְבֵּל זִוְי גָּמֵר וּמִקְנָה וּמָה שְׁמֹסֵר מוֹדְעָא כְּדֵי שְׂיֻכַּל לְבַטַּל הַמְּקַח כְּשֵׁיִהְיֵי לֹו מְעוֹת נִרְאָה מְדַבְּרִי שְׂבָא לְתַקּוֹן הַחִילּוּק בֵּין מַתְּנָה לְמַכִּירָה מִשּׁוּם דְּהוּי ק"ל דְּגַם בְּמַכִּירָה נְמִי נִימָא דְכִינּוֹן שְׁמֹסֵר מוֹדְעָא וְגַלִּי דְעַתְּלִי שְׂאִינוּ רוּצָה בְּמַכִּירָה אֲמַאי לֹא מְהֵי הַמְּסִירַת מוֹדְעָא אַף בְּלֹא אֲנֹנְס ע"ז הַשִּׁיב דְּבַמַּכִּירָה כִּינּוֹן דְּמִקְבֵּל מְעוֹת אֲמַרִּינוּ דְּנֹדְאֵי מְרוּצָה כִּינּוֹן שְׂאִין לֹו שׁוּם אֲנֹנְס וּמָה שְׂאֹמֵר שְׂאִינוּ מְרוּצָה הוּא מְשַׁקֵּר כְּדֵי שְׂיֻכַּל לְבַטַּל הַמְּכָר, וּלְפִי"ז ה"ה בְּמַתְּנָה וְגַט כֹּל שְׁמִקְבֵּל מְעוֹת אֲמַרִּינוּ דְּהַגִּילּוּי דַּעַת הוּא שְׁקֵר כִּינּוֹן דְּאִין לֹו שׁוּם אֲנֹנְס וְאִם אִינוּ רוּצָה לְגַרְשָׁה לְמָה הוּא מְגַרְשָׁה א"ו שְׂהוּא נוֹתֵן הַגֵּט בְּרִצּוֹנוֹ מִשּׁוּם הַמְּעוֹת וּמָה שְׁמֹסֵר מוֹדְעָא כְּדֵי לְהוֹצִיא לַעֲזוֹ לֹאח"כ: סִימָן מִם לַק"ק דְּרִאָבוּטִין ע"ד הָאִשָּׁה אֲשֶׁר חָלְתָה חוּלֵי הוֹנְעֵנְעָרִיעַ חוּלֵי אַרְוֹה וְנִימּוֹק בְּשָׂרָה וּכְבָר עֶסְקָה בְּרַפּוּאוֹת וְרַפּוּאוֹת תַּעֲלָה אִין לָהּ וּכְבָר נְתִיבָא שׁוּ הַרּוּפָאִים מִמְּנָה אִם יָכוֹל הַבַּעַל לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת אִם אִינָה רְנוּצִית לְקַבֵּל ג"פ וּכְתוּבָה: תְּשׁוּבָה דְּכָר זֶה מִתּוֹרַת רַבִּינוּ גְּדוֹל הָאֲחֵרוּנִים מִהֲרִי"ט לְמַדְנֹו שְׁפֵן הַכְּרִיעַ בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִי' ר"ד חֶלֶק אַה"ע שְׁכּוֹפִין אֶת הַבַּעַל לְהוֹצִיא אִם יֵשׁ לֹו חוּלֵי זֹו מְשַׁלְּשָׁה טְעָמִים אֶחָד מִצַּד הַסְּרַחוֹן וְשְׁנִית מִצַּד שְׂהַתְּשַׁמִּישׁ קִשָּׁה לֹו וְהַשְּׁלִישִׁית מִצַּד הַסְּפָנָה שְׂהוּא חוּלֵי הַמְּתַדְּבַק, וּכְבָר כְּתַב רַבִּינוּ הָרָא"ש שְׂרַגְמ"ה לֹא יִיפָה כַּח הָאִשָּׁה מִכַּח הָאִישׁ וְכֹל שְׂבָאִישׁ כּוֹפִין ק"ו בְּאִשָּׁה וְאַף הַחוֹלְקִים לֹא חִלְקוּ זֹולַת בְּנִכְפָּה שְׂלֹא נְשִׁיית בְּמִשְׁנֵתִינוּ בֵּין אֵלוֹ שְׁכּוֹפִין לְהוֹצִיא וְא"כ י"ל אוֹלֵי גַם בְּאִישׁ אִין כּוֹפִין אֲבָל מְנַפְּה שְׁחִין הַשְּׁנוּי' בְּמִשְׁנֵתִינוּ דְּכּוֹפִין בְּאִישׁ ק"ו בְּאִשָּׁה.

לְזֹאת אֲנִי לְהִתִּיר לֹו ע"פ מֵאָה רַבָּנִים בְּתַנְאֵי שְׂיִשְׁלִישׁ הַכְּתוּבָה וְאִם לֹא תִרְצָה לְקַבֵּל ג"פ אֲזִי יִתִּירוּ לֹו לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת אִם יִהְיֵי לֹו רְשִׁיוֹן מִהַמְּמוֹנִים מִהַקִּיר"ה. הַכ"ד הַק' אֲלַפְסִנְדָּר סִימָן מֵא ב"ה פ"ק בְּרֵאד נְשִׂאֲלֵתִי לְחַוּוֹת דַּעַתִּי בְּאֶחָד שְׂגִירֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ וְאח"ז בְּיִטַּל הַגֵּט בְּעוֹד שְׂהִי בְּיַד הַמְּסִדֵּר כְּדָרְוֹ שְׁמִקְפִּלִין הַגֵּט.

וְזֶה תְּנַרְף דְּבָרֵי הַעֲדִים אֶחָד אֲמַר שְׁחֹזֵר פְּנִיֹו אֵלָיו וְאֲמַר הַרִּינֵי מְבַטַּל הַגֵּט בְּיַד שְׂפַעֲטִיר וְהַב' הַעִיד שְׂשִׁמַּע הַרִּינֵי מְבַטַּל וְקַפִּץ הַעֵד מִמְּנוֹ וְלֹא שְׂמַע יוֹתֵר עַכ"ל הַשְּׂאֵלָה: תְּשׁוּבָה יְדוּעַ מְחַלְקֵת הַפּוֹסְקִים הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן וְהַרְשִׁב"א וְהַר"ן אִם יָכוֹל לְבַטַּל גּוֹפּוֹ שְׂל גֵּט אִם לֹאוֹ דְּהַרְמַב"ם ס"ל דִּיכּוֹל לְבַטַּל וְאִינָהוּ ס"ל דְּאִין יָכוֹל לְבַטַּל, וְדָבָר זֶה תְּלוּי בְּחִילּוּף הַגִּירָסָאוֹת ר"פ הַשּׁוֹלְחַן דָּף ל"ב בְּפִלּוּגְתָא דר"נ וְרַב שְׂשֵׁת כּו' גֵּט גּוֹפָא מִי קָא בְּטִיל יַעוּי"ש.

וּלְהַרְמַב"ם תַּצָּא וְהַגֵּלֵד מְמוֹזֵר, וְהַה"מ כְּתַב דְּשׁוּמֵר נְפִשׁוֹ יְרַחֵק מִמְּנָה, וְהָרָא"ש לֹא הַכְּרִיעַ וּבִש"ע פָּסֵק דְּהִיא סְפָק מְגַנְרִשָׁת, וְגַם הַחוֹלְקִים עַל הַרְמַב"ם כְּתַבוּ דְּאִין לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה לְכַתְּחֵלָה אֲמָנָם הַסְּמ"ג וְהַתְּרוּמָה הַבִּיאָם הַמְּרַדְּכֵי כְּתַבוּ דְּאַף לְגִירָסָא דִּיכּוֹל לְבַטַּל הַגֵּט צָרִיף לְבַטַּל בְּפְנֵי הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים, וְנִרְאָה מְדַבְּרֵי הַסְּמ"ג וְהַתְּרוּמָה דַּעֲיָקֵר בְּיִטּוּל גּוֹפּוֹ שְׂל גֵּט הוּא שְׂלִיחוֹת הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים, וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שְׂם בְּפִלּוּגְתָא דר"נ וְרַב שְׂשֵׁת רַק דְּאֶפְשָׁר לְחַלֵּק דְּלַתְּנֹס' הוּא בְּיִטּוּל מַעֲשֵׂה הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים דְּהֵינּוּ הַפְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה לְשִׁמָּה וּמוֹכַח מִהַסְּמ"ג דס"ל לְחַלֵּק בֵּין בְּיִטּוּל הַשְּׁלִיחוֹת דס"ל כְּרַבִּי דְּבַטְלוּ מְבוֹטָל אַף שְׂלֹא בְּפְנֵי אֲבָל בְּיִטּוּל סוֹפֵר וְעַדִּים שְׂצוּנָה לְהֵם לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה אִינוּ מְבוֹטָל אַף בְּדִיעְבַּד כִּי אִם בְּפְנִיָהם.

אָמַנְם דְּבָרֵי הַסֵּמ"ג וְהַתְרוּמָה לְכַאוּרָה אֵינָם מוּבְנִים כָּלֵל מֵהַשְׁהוּכִיחַ שְׂאִינוּ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶף לְרַבֵּי לְסוּפֵר וְעֵדִים שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם מָהָא דַּס"ל לְרַבֵּי עֲדוּת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּהּ לֹא בְּטָלָה כְּנֹלָה דְּהָא הָתָם לֹא מִיֵּירֵי שְׁבִיטְלָה הָאֲחֵרִים, וְכִבֵּר הַתְּעוֹרֵר בְּזֵה הַר"מ מִטִּיקֶטִין.

וּלְעַנ"ד נִרְאֶה לְפָרֵשׁ דַּס"ל דְּפִלְגִּינְיָהּ דְּרַבֵּי וְרַשְׁב"ג מִיֵּירֵי בְּבִיטוּלָה כְּנֹלָם וְכִמוּ שְׁהִבִּין הַה"מ וְהַלַּח"מ בְּדַעַת הַרְמַב"ם פ"ו מֵהַל' גִּירוּשִׁין וּמֵה שְׁהַכְרִיחָם לְפָרֵשׁ כֵּן נִלְע"ד דְּהוּי קַשְׂיָא לְהוּי לְכַאוּרָה מ"ט דְּרַשְׁב"ג דְּסִבֵּר בְּטָלָה כְּנֹלָה הָא לֹא בְּטָלָם לְכֵן מְפָרֵשׁ פִּלְגִּינְיָהּ דְּמִיֵּירֵי בְּבִיטוּלָה כְּנֹלָם בְּפִנְיָ שְׁנַיִם שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם וְאִפ"ה ס"ל לְרַבֵּי שְׁלֵא נִתְבַּטְּלוּ פִּינּוּן שְׁהוּא שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם דַּס"ל דְּאִין כָּל הָעֲשָׂרָה כְּגוּף אֶחָד וְהוּי שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם וְזֵה כְּנִנְתּוּ עֲדוּת שְׁבִיטְלָה מְקַצְתָּהּ בְּפִנְיָהֶם לֹא נִתְבַּטְּלָה כְּנֹלָה הֵינּוּ אוֹתָם שְׁלֵא בִּיטְלָם בְּפִנְיָהֶם דְּהוּא לֹא בִּיטְלָה הַשְּׁלִיחוֹת לְהוֹלְכָה רַק הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה וְזֵה אֵינוּ יָכוֹל לְבַטֵּל שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם פִּינּוּן שְׂצוּנָה לְהֵם לְעֲשׂוֹת כְּמִבְּנֹאֵר בְּמֶרְדְּכִי בְּשֵׁם הַתְרוּמָה דְּזֵהוּ טַעְמוֹ (וְאִין לְהַקְשׁוֹת לַפ"ז מֵאִי קִאָּמַר אִי כְּרַשְׁב"ג לְבַדּוֹר אִיבְדוּרֵי וּפִירְשׁוּ בְּתוֹס' דְּקִאִי גַם עַל אוֹקִימָתָא דְּבְטָלָה מְקַצְתָּהּ ע"ש, וְלְדַבְרֵי הַתְרוּמָה לֹא יִתְיַשֵּׁב זֶה דִּיכּוֹל לְבַטֵּל כָּל אֶחָד בְּפִנְיָ עֲצָמוֹ וְלֹא יִבְטֵל כְּנֹלָם בְּפִנְיָ אֶחָד, אָמַנְם נִרְאֶה לִי דְּהַתְרוּמָה ס"ל בְּאַמַּת כְּדַעַת הַרְשָׁב"א דְּהָא דְּקִאָּמַר אִי כְּרַשְׁב"ג לְבַדּוֹר אִיבְדוּרֵי קִאִי עַל אוֹקִימָתָא דְּצָרִיכָה בִּי עֲשָׂרָה לְמַשְׁלָפָה) וְעִי"ל דַּס"ל פִּינּוּן דְּבִשְׁלִיחוֹת אֶחָד הוּי הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה וְאִיכָּא בְּצוּרֵי הַזֹּאת מַעֲשֵׂה הַכְּתִיבָה וְהַחֲתִימָה שׁוּב אֵינוּ יָכוֹל לְבַטֵּל גַּם הַחֲתִימָה שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם (וְעִינּוּ בְּרַש"י שֵׁם דְּהַבִּיטוּלָה הוּא אֵל תַּכְתְּבוּהוּ וְהָא דְּאָמַר רַבֵּי בְּטָלוּ מִבְּנֹטְלָה קִאִי עַל שְׁלִיחוֹת נִתְיָנָה בְּלֹא צוּרֵי כְּתִיבָה וְרַשְׁב"ג סִבֵּר דְּהוּי כְּנֹלָם כְּגוּף אֶחָד וַא"כ אִי אִם בִּיטְלָה כְּנֹלָם בְּפִנְיָ שְׁנַיִם הוּי כְּאִילוּ בִּיטְלָה כְּנֹלָם בְּפִנְיָהֶם וְהֵינּוּ עֲדוּת שְׁבִיטְלָה מְקַצְתָּהּ בְּטָלָה כְּנֹלָה, וּמִצְאָתֵי טַעְמִים אֵלוּ בַּלַּח"מ לְדַעַת הַרְמַב"ם, אָמַנְם נ"ל עֵיקָר כְּתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן דְּלְתִירוּץ הַשְּׁנִי תַקְשָׁה הָא דְּקִאָּמַר בְּגִמְרָא דְּאִי כְּרַבֵּי כִי מִשְׁמְרוּ מֵאִי הוּי הָא לְתִירוּץ ב' גַּם לְרַבֵּי אֵינוּ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶף שְׁלִיחוֹת הַחֲתִימָה שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם פִּינּוּן שְׁעֲשָׂאן שְׁלֹוּחִים אֶף לְכְתִיבָה וְחֲתִימָה, אֲבָל לְתִירוּץ הָרֵאשׁוֹן נִיחָא דְּאִפְתִּי הִי יָכוֹל לְבַטֵּל שְׁלִיחוֹת הַחֲתִימָה דִּיכּוֹל לְבַטֵּל שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם.

אָמַנְם בְּלִימוּד יְשִׁיבָה י"ל גַּם לְתִירוּץ הַב' דְּלִפִּי מ"ש בְּסִמוּךְ דְּלְדַעַת הַתְרוּמָה צ"ל דְּהוּכַחַת הַגְּמָרָא הוּא לְהַךְ אוֹקִימָתָא דְּצָרִיכָה בִּי עֲשָׂרָה לְמַשְׁלָפָא א"כ י"ל דְּלְהַךְ אוֹקִימָתָא ס"ל לְרַבֵּי דִּיכּוֹל לְבַטֵּל אֶף שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם דְּאוּלֵי לִי הַהוּכַחַת שְׁפַתְבְּתִי לְמַעְלָה לְדַעַת הַתְרוּמָה דְּהוּי קַשְׂיָא לִי דַּא"כ מ"ט דְּרַשְׁב"ג וַא"כ י"ל דְּפִלְגִּינְיָהּ מִיֵּירֵי בְּלֹא בִּיטְלָה כְּנֹלָם וְעוֹד דַּע"כ מוּכַח כֵּן דְּהִנֵּה לְכַאוּרָה קַשְׂיָא לְשִׁיטַת הַתְרוּמָה וְהַה"מ וְהַלַּח"מ בְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּמְפָרְשִׁים דְּמִיֵּירֵי בְּבִיטְלָה כְּנֹלָם בְּפִנְיָ ב' דַּא"כ לְמָה לִי לְמִימַר דְּרַשְׁב"ג סִבֵּר דְּבְטָלָה כְּנֹלָה ת"ל דְּאִי דְּלֹא בְּטָלָה פִּינּוּן שְׁבִיטְלָה כְּנֹלָם שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם א"כ עֲבַר תַּקְנַת ר"ג וְלֹא נִתְבַּטְּלוּ, וִי"ל דְּתוֹס' הַקְשׁוּ בְּאַמַּת אִמְאֵי אוֹתָם שְׁבִיטְלָה בְּפִנְיָהֶם לֹא נִתְבַּטְּלוּ וְחִינְרָצוּ שְׁכִינּוּן שְׁהִי צָרִיךְ לְתַקֵּן שְׁלֵא יִתְבַּטְּלוּ אוֹתָן שְׁבִיטְלָה שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם תִּיקְנוּ שְׁלֵא יוֹעִיל הַבִּיטוּלָה גַּם לְאוֹתָם שְׁבִיטְלָה בְּפִנְיָהֶם.

וְהִנֵּה אִם נִימָא דְּלֹא בְּטָלָה כְּנֹלָה מִשׁוּם דְּאֵינָם כְּגוּף אֶחָד וְהוּי שְׁלֵא בְּפִנְיָהֶם וּמִדִּינָא אֵינוּ יָכוֹל לְבַטֵּל א"כ תַּקְשָׁה קוֹשְׁיַת הַתוֹס' דְּהַרֵּי לֹא הִי צָרִיךְ לְתַקֵּן בְּשִׁבִיל הָאֲחֵרִי דְּהַרֵּי מִדִּינָא אֶף לְרַבֵּי אֵין הַבִּיטוּלָה מוֹעִיל לְגַבֵּי אֲחֵרִים לְכַךְ הוּצָרָה לומר לְרַשְׁב"ג דְּבְטָלָה כְּנֹלָה

מדינא משום דהוי פגוץ אַחַד וְהוּי בְּפִינְיָהֶם, וּלפ"ז לְהַךְ לִישָׁנָא דכ"ע ס"ל דְּלֹא בְּטָלָה פְּוֹלָה אִי צָרִיךְ בִּי עֲשָׂרָה לְמַשְׁלָפָא קִשָּׁה ג"כ קְוִשְׁתִּית הַתּוֹס' (וְעֵינֵי פִנְיָ יְהוֹשֻׁעַ) וְצָרִיךְ לִזְמַר פְּתִירוֹן הַתּוֹס', וּלפ"ז ע"כ מוֹכַח לְהִפְךָ דִּיכּוֹל לְבַטֵּל שְׁלֹא בְּפִינְיָהֶם דְּמִיָּרִי בְּלֹא בִיטֵל פְּוֹלָה דאל"ה הַדְרִי קְוִשְׁתִּית הַתּוֹס' לְדוֹכְתָא דְהָא הַשְׁתָּא ס"ל דְּאִינָם פְּגוּץ אַחַד וְאִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל מְדִינָא אַע"כ דִּיכּוֹל לְבַטֵּל שְׁלֹא בְּפִינְיָהֶם (או עכ"פ בְּלֹא בִיטֵל פְּוֹלָה).

וְדוּק הֵיטֵב: וְאִין לְהַקְשׁוֹת מֵהָא דְמַסִּיק הָתָם בְּבְרִינְתָא אָמַר מִיָּרִי בְּבִיטֵל פְּוֹלָה וּבְזָה אַף בְּעַל הַתְּרוּמָה מוֹדָה שְׁיִכּוֹל לְבַטֵּל שְׁלֹא בְּפִנְיָו וּא"כ אֲמַאי ס"ל לְרַבִּי דִּיכּוֹל לְבַטֵּל לְכַתְחִילָה הָרִי יְכוּל לְבֹא לִידֵי תַקְלָה ז"א דס"ל פְּסֻכְרַת הַתּוֹס' דְּבַעֲיָנָן שְׁנַיִם בְּיַחַד וְהָכָא פִּינּוּן דְּלִיכָא אֲלֵא שְׁנַיִם וְאִם מְבַטֵּל זֶה שְׁלֹא בְּפִנְיָ זֶה מִמִּילָא לֹא בִיטֵל רַק בְּפִנְיָ אַחַד וְלִכְךָ אִין הַבִּיטוּל מוֹעִיל אַף ק"ל לְדַעַת הַתְּרוּמָה דְהָא לְהַךְ גִּירְסָא דְגָט גוּפָא מִי קָא בְּטִיל לְשְׁנַיִם דְּמִיָּרִי בְּעִידֵי הוֹלְכָה וְע"כ גַּם שָׁם דְּמַשְׁמַע דְּלֹא פְּלִיגִי רַק בְּכּוֹנֵנַת הַמְּבַטֵּל וּפְשָׁטָא דְּלִישָׁנָא מַשְׁמַע דְּפְלִגְתִּינָהּ קָאִי אֲמַתְנִי וּמַתְנִי מִיָּרִי שְׁרַדְף אַחַר הַשְּׁלִיחַ או שְׁקָדַם אֲצֵל הָאִשָּׁה וְלֹא הִי בְּפִנְיָ הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים וּא"כ מ"ט דְּרַב שְׁשֵׁת דְּסִבְרָא דִּיכּוֹל לְבַטֵּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט וְצ"ע: וְהִנֵּה [כ"ז] לְדַעַת הַפּוֹסְקִים שְׁאִינוּ יְכוּל לְבַטֵּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט אֲמָנָם לְדַעַת הַרְמַב"ם דִּיכּוֹל לְבַטֵּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט נִרְאֶה דִּיכּוֹל לְבַטֵּל אַף שְׁלֹא בְּפִנְיָ הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים, חָדָא דְּלֹא דְּלֹא הַזְכִּיר הַרְמַב"ם כָּלֵל סוֹפֵר וְעִידִים, וְעוֹד נִרְאֶה דְּמוֹכַח כּוֹן מִדְּבַרִי הַרְמַב"ם פ"ו מֵה' גִּירוּשֵׁין הַלְכָה י' שְׁכַתָּב וְאִפְּי' הִי עֲשָׂרָה וּבְטָלוּ בְּפִנְיָ א' מֵהֶם בְּטֵל הֵגַט וְחִלְקוּ עֲלֵיו הַבָּאִים אַחֲרָיו, וְלַעֲנִי"ד אִין פְּנִינַת הַרְמַב"ם עַל בִּיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת רַק עַל בִּיטוּל הֵגַט עֲצָמוֹ שְׁאֲמַר בְּפִנְיָ א' מֵהֶם גֵּט וְהַ בְּטֵל מִלְּהִיּוֹת גֵּט וּס"ל דְּבִיטוּל הֵגַט לֹא בַעֲיָנָן שְׁנַיִם וְהַטַּעַם נִלְע"ד דס"ל כַּמ"ש הַרְמַב"ן בְּחֻדוֹשֵׁיו דְּהָא דְּפִלִּיגִי ר"נ וּר' שְׁשֵׁת בְּפִנְיָ כַּמָּה מְבַטְלוּ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּלֹא אֲתִי דִּיבּוּר שְׁלֹא בְּפִנְיָו הִגְרוּעַ וּמְבַטֵּל לְמִינּוּי הַשְּׁלִיחוֹת וּס"ל לְרַמְב"ם דְּזָה שְׁיָיָה דְּוָקָא בְּמְבַטֵּל שְׁלִיחוֹת אֲבָל בְּמְבַטֵּל גּוּף הֵגַט שְׁיָיָהא כְּחֵרַס לֹא שְׁיָיָה זֶה וְלִכְךָ בְּאַמַּת א"צ שְׁנַיִם או י"ל דס"ל לְהַרְמַב"ם פְּסֻכְרַת הַרִיב"ש דְּהָא דְּבַעֲיָנָן דְּוָקָא שְׁנַיִם בְּמְבַטֵּל לְעִבְרָא אֲבָל לֹא בְּמְבַטֵּל לְעִתִּיד, וּא"ל דא"כ לְרַב שְׁשֵׁת דס"ל דְּגוּף הֵגַט בְּטֵל א"כ לְמָה צָרִיךְ ב"ד דס"ל דְּלְרַב שְׁשֵׁת הַטַּעַם מְשׁוּם מְמַזְרוֹת אֲבָל לר"נ דס"ל דְּבִיטֵל בְּפִנְיָ ב' א"א לִזְמַר מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ מְמַזְרוֹת דְּהָא אֲפִתִי אִיכָא חֲשֵׁשׁ מְמַזְרוֹת אַע"כ הַטַּעַם כַּמ"ש הַרְמַב"ן או הַרִיב"ש וּס"ל דְּמַתְנִיתִין מִיָּרִי דְּוָקָא בְּבִיטוּל הַשְּׁלִיחוֹת וּקמ"ל דְּבַעֲיָנָן בְּפִנְיָ ב"ד או בְּפִנְיָ הַשְּׁלִיחַ, וּבַמ"ש מְבִנְיָר דְּהַרְמַב"ם לֹא ס"ל דְּבִיטוּל הֵגַט הוּא בִיטוּל שְׁלִיחוֹת או מַעֲשֵׂה סוֹפֵר וְעִידִים רַק גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט כַּמ"ש לְקַמְן דאל"ה הִי צָרִיךְ שְׁנַיִם: (מְפָאן הַתְּחִלְתִּי לְשִׁמּוֹן בַּק"א וְכַתְבִּתִּי בְּנוֹסַח אַחַר) אֲמָנָם נִלְעַנ"ד דִּישׁ מְקוּם לִזְמַר דְּאִף לְדַעַת הַרְמַב"ם י"ל דְּבִנְיָדוֹן דִּינּוּ אִין פָּאן בִּיטוּל הֵגַט כָּלֵל מֵהָא דכ' הַרִיב"ש בסי' קכ"ז וְז"ל עוֹד נִרְאֶה בְּרוּר דְּאִפְּי' הַרְמַב"ם דס"ל אִינוּ חוֹזֵר וּמְגַרֵּשׁ הִיָּנוּ פְּשָׁאוֹמֵר בְּפִי שְׁמְבַטֵּל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט וְאָמַר יְהֵא כְּחֵרַס או יְהֵא בְּטֵל כו' אֲבָל זֶה שְׁלֹא אָמַר רַק עַל הַנְּתִינָה שְׁהוּא נוֹתֵן בְּכַת אַף אִם הִי אוֹמֵר בְּפִירוּשׁ שְׁאוּנְסִין אוֹתוֹ עַל הַנְּתִינָה אִין זֶה בִיטוּל עַל הֵגַט עֲצָתוֹ שְׁלֹא יוֹכֵל לְחַזֵּר וּלְגַרֵּשׁ בּוֹ אֲלֵא מְסִירַת מוֹדְעָא עַל הַנְּתִינָה וּגּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט אִינוּ בְּטֵל שְׁכָמוֹ שְׁאִם הֵגַט בִּיד הַשְּׁלִיחַ וְאָמַר יְהֵא כְּחֵרַס יְהֵא בְּטֵל אָנוּ תוֹלִין שְׁלֹא בִיטֵל הֵגַט עֲצָמוֹ רַק הַשְּׁלִיחוֹת וְיְכוּל לְחַזֵּר וּלְגַרֵּשׁ בּוֹ ה"נ פְּשָׁאִינוּ בִּיד הַשְּׁלִיחַ אִין הֵגַט בְּטֵל אַא"כ בְּטָלוּ בְּפִירוּשׁ בְּלִשׁוֹן שְׁיָיָה מְבִנְיָר פְּנִינְתוֹ עַל הֵגַט עֲצָמוֹ אֲבָל כָּל הֵיכָא דְּאִיכָא לְמַתְלִי שְׁלֹא בִיטֵל גּוּפּוֹ שֶׁל גֵּט

כלום תלינו ולכאורה יש תור לשון דמאחר דביאר דבריו דבמעשה ההוא לא דיבר על גופו של גט כלום דק שביטל הנתינה מה צורך לתת טעם דכל היכא דאיכא למתלי תלינו לקולא אמנם י"ל דכוננתו ליישב קושני' המש"ל שהקשה עליו שכתב אולי פונת הרב לצאת י"ח האומרים שאפי' האונס אינו אמת המודעא קיימת ונ"ל דלא הועיל כלום דלסברא זו אף אחר הפתיכה אם אומר שהוא אונס ה"ל פאלו ביטל עכ"ל.

ודבריו אינם מובני' לענ"ד מלבד פי לענ"ד דאף לסברא זו יש בלשון ביטול גילוי דעת שאינו חפץ לגרש והוי מודעא אף בלא אונס וזה פונת הרמב"ם דיכול לבטל קודם פתיכה מ"מ אין בלשון שהוא אונס ואינו חפץ לגרש ביטול על גוף הגס ואף אם נימא דדא ודא אחת ויש בלשון אונס ביטול שאינו חפץ לגרש וכן נראה מפי' מ"מ פיון שפירר דבריושהוא אונס על הנתינה יש לתלות לקולא ולא הוי רק ביטול נתינה, וא"ל למ"ש הריב"ש בסי' תפ"ב דביטול גופו של גט להרמב"ם שמבטלו מלתתו בתורת גירושין לעולם וא"כ כל שבכלל לשון אונס הוא ביטול גם כן ממילא אף ביטול נתינה הוי ביטול גופו של גט אבל באמת דעדיין יש לחלק ולומר דתלינו לקולא שלא ביטל רק נתינה של עכשיו אבל לא בטלו לעולם, ואולי לזה הארי' הריב"ש לומר דתלינו לקולא שלא בטלו לעולם רק נתינה זו ולא מקרי ביטול הגט רק ביטול נתינה אמנם בתשובת מהרי"ט ח"א סי' ס"ו מוכח דבביטול הנתינה הגט בטל לעולם וא"י לחזור ולגרש בו) א"כ י"ל ק"ו בנ"ד שביאר דבריו בפירוש שאינו מבטלו לעולם רק עד שפעטיר דתלינו לקולא דלא ביטל גופו של גט רק הנתינה של עכשיו, ואין לחלק דבגידון דהריב"ש הזכיר הנתינה וקאן הזכיר הגט דהרי לשיטת הריב"ש ביטול הגט סתם הוא ביטול הנתינה רק שמחלק בין עכשיו למבטלו לעולם (שוב ראיתי בח"ר מבואר בהדני' להיפך וצ"ע) מ"מ הרי הריב"ש תלי עיקר טעמו דתלינו לקולא אף באמר בפירוש גט זה בטל דתלינו בשליחות וכ"ש ה"א דביאר דבריו בפירוש עד שפעטיר דיש לתלות דכוננתו על הנתינה ועוד נלע"ד בנ"ד יש להקל ולומר דקאן הי' הפונה על הנתינה כמ"ש הריב"ש, ורא' לדברינו ממ"ש רש"י ר"פ השולח לצעורה קא מכונן דאין בדעתו לביטול רק לצעורה חודש או חדשים והק' הרשב"א מאי נ"מ אף אם נתכוין שלא יתן גט עד אחר זמן שיצונה הבעל כו' ע"ש, ובשלקמא לר' ששת דס"ל אינו חוזר ומגרש איכא נ"מ דלצעורה לא בטל לגמרי כו' ע"ש.

ולענ"ד יש ליישב שיטת רש"י דס"ל פשיטת הפוסקים דשליח הולכה צריף להחזיקו בעדים וא"כ איכא נ"מ דלא ביטל השליחות לגמרי וא"צ להחזיקו שנית בעדים. והנה אף לפי המסקנא דלא אמרינו לצעורה י"ל דדוקא אם ביטלו סתם אבל אם אמר בפירוש לחודש או לחודשים או עד אס"פ נראה דנדאי לא פינון אלא לצעורה ולא ביטל הגט לגמרי אף לר"ש דס"ל דביטול הגט ממש קאמר פמו לסברת המקשן אליבא דר' ששת וכמ"ש הרשב"א דע"כ לא פליג המסקנא על הס"ד רק באומר בטל סתם ואף דמתני' מייירי בגט ביר השליח וקאן ליכא שליח מ"מ מדרב ששת דס"ל דאף דגט בידי שליח אפ"ה סתם ביטול גט הוא גופו של גט דוקא ותלינו לחומרא אפ"ה מודה ה"א נשמע לדרב נחמן דאף בגט בידי הבעל פינון דס"ל דתלינו לקולא וכיון שאמר לחודש או לחודשים ודאי פינון לצעורה ולא ביטל גופו של גט רק הנתינה פינון שפירש בהדיא שלא בטלו רק עד אס"פ ואני רואה הדברים ק"ו ומה אם אמר סתם גט זה בטל דאין שום משמעות בלשונו על ביטול השליחות אפ"ה כל שרוצה לחזור ולגרש בו תלינו לקולא נגד משמעות הלשון

אף שלא גילה דעתו בשעת מעשה הביטול שרוצה לגרש בו אח"כ כ"ש פשיאר דבריו בשעת הביטול בפירוש שרוצה לגרש בו אח"כ דתלינו לקולא שלא ביטל רק הנתינה, ועוד דאפי' לר' שש"ת דס"ל דאין המשמעות כ"ל על ביטול שליחות בכה"ג שפשיאר דבריו בשעת הביטול מודה דאנו מפרשין דבריו נגד הלשון לשיטתו לגמרי ואמרנו לצעורה קא מפנין ותלינו בביטול השליחות מכ"ש לדין דקיימא לן פרב נחמן דיש לתלות בביטול הנתינה: ועוד נלענ"ד להקל בנידון דידן לפי מה שתירץ הרשב"א בקושיא הנ"ל דהא דלצעורה קא מכנין פלומר אין פיו ולבו שוין ורוצה לצחק קמ"ל דמבטלו ביטול גמור.

והנה נלענ"ד ברור דהרשב"א לא יחלוק על רש"י דכל שאומר שמבטלו לחודש או לחודשים אף דנימא דלפי המסקנא לא אמרינו לצעורה קא מפנין מפל מקום פשיאר לחודש או לחודשים אף לפי המסקנא יש לומר דלא פליג ואיכא למימר לצעורי קא מכנין דהרי אף אי אמרינו שפונתו לבטל ביטול גמור מפל מקום פנין שאומר לחודש או לחודשים לא פנין רק לעכב הגט ולצערה ואם פן ממילא פנין דצריכין לומר שפנין לצערה ממילא איכא למימר שלא פנין כלל לבטל רק לצערה, ואף דסבירא לי' להרשב"א דאף להס"ד לא אמרינו לצעורה רק לחומרא ואינו רק ספק היינו בלא אומר לחודש כו' רק ביטל סתם אבל היכא דאמר בהדיא עד אח"כ על פרוח פונתו עכ"פ רק לצערה שדרי רוצה לגרשה אחר כך ואם פן יש לומר דאף הרשב"א מודה דאמרנו לצעורה קא מפנין ואין פיו ולבו שוין ואף אם נאמר שעדיין הוא ספק שפנין ביטול ממש הא בספיקא יש לתלות להקל כמו שאכתוב לקמן אליבא דר"נ דתולין להקל שלא ביטל רק השליחות ומכ"ש לפי מה שאכתוב לקמן בשם הר"ן שפליג שיצאה לחזקת גרושה אין מוציאין אותה מחזקתה מספק ומכ"ש ה"כ דאיכא למימר פנין שפשיאר תיכף שרוצה לגרשה אחר כך ודאי לא ביטל הגט והוא ק"ו מהא דר"נ דסבירא לי' פשיאר ומגרש אח"כ תולין להקל מכ"ש דאם ביטל הגט שוב לא יוכל לגרש אח"כ דבטל לעולם אלא ודאי שלא הנה פונתו לביטול ממש, אמנם עדיין לא יצאנו מידי ספק שפנין הנה פונתו לביטול ממש וע"ז אין הכרע ממה שאמר עד אחר כך ואעפ"י שצדדנו להקל בספק וכי מפנין שאנו מדמין נעשה מעשה, ועיין בפנין הושע ריש פרק השולח במה שפירש בדברי התוספות דכל דרהיט בתרי' לבטולי' איכא רגלים לדבר ונאמן להוציאה מחזקתה, ואף על גב דהכא ליכא רגלים לדבר.

מ"מ קשה להקל כ"כ ולומר דמספיקא לא הוי ביטול כלל רק לצעורה. אבל עכ"פ לענ"ד פשוט דתולין להקל דאין כאן רק ביטול נתינה: ולכאורה יש לפקפק במש"ל דאית לן למתלי לקולא שלא ביטל רק הנתינה מהא דר"נ תלינו לקולא שלא ביטל רק השליחות דיש לומר דלא דמי דבדר"נ דוקא איכא למתלי לקולא משום דכיון דבתחלה נתרצה לגרשה וגם עכשיו מגרשה מהיכא תיתי נימא דנתפייס בינתיים ואחר זה חזר ונתקוטט ומגרש דהרי אף בפיוס לחוד פתבו התוספות דף י"ח דאין אנו חוששין שפנין פייס ואינו אלא לעז מכ"ש דאין לחוש שנתפייס וחזר ונתקוטט, להכי תולין שפיר בביטול שליחות דאינו רוצה לגרש ע"י זה השליח אבל בנידון דידן על פרוח צריכין אנו לומר שחזר מלגרשה עכשיו וחזר ונתרצה אח"כ לגרשה אם פן יש לחשוש שפנין ביטול לגמרי.

אָמַנְם זֶה אֵינוֹ תָּדָא דְגַם בְּחִזְר מְלַגְרָשָׁה עֲכָשְׁיוֹ אַפְתִּי אֵין פֶּאן חֲזָרָה מְגִירוּשִׁין לְגַמְרִי דְהָרִי אָמַר בְּהֶדְיָא עַד אַחַר פֶּה, וְעוּד דְעַל פְּרָחָה אֵין לְחַלְק בְּכַף דְאִם פֶּן תִּקְשָׁה גַם לְהָרִיב"ש דְתוּלִין מַה שְׁאָמַר שְׁנוּתָנוּ בְּכַח הֵינְנוּ עַל הַנְּתִינָה וּמְבִיא רֵא"ל מִדְר"נ וְאִם פֶּן אֵיפֹא גַם פֶּן חֲזָרָה וְאִפְי' הֵכִי יְלִיף לָהּ מִדְר"נ אֲלֵא עַל פְּרָחָה דְסְבִירָא לִי דְהֵינְנוּ טַעֲמָא דְר"נ דְכִינּוֹן דְמַגְרָשָׁה מְרֻצוֹנוּ וְדֵאִי אֵינָהּ מְכַשִּׁילָה לְגַרְשָׁה בְּגִט בְּטַל כַּמ"ש רַש"י לְעֵיל דְף ב' ד"ה מִיְדָק דְיִיק וְתוֹסְפוֹת ד"ה דְאֵיתְנָהוּ בִי תְרִי וְהָר"ן שָׁם, וְאִם פֶּן הוּא הֵדִין בְּנִידוֹן דְהָרִיב"ש שְׁבִיטַל הַמוֹדְעָא וְגַרְשָׁה מְרֻצוֹנוּ וְכֵן בְּנִידוֹן דִּידוֹן פֶּאָשֶׁר יִתְבָּאָר לְקַמֵּן וּכ"ש הוּא כַּמְש"ל פִּינּוֹן דְבִיָּאָר בְּפִירוּשׁ שְׁרוּצָה לְגַרְשָׁה אַח"כ אָמַנְם פְּבָר פְּתַבְתִּי דְמוֹכַח מִמֵּהֲרִי"ט ח"א ס'ו וּח"ב ס'ימָן ט' דְבַתוּלָה תְנֵאִי בְּנִתְיָנָה וְלֹא נִתְקַיְיַם ג"כ הַגִּט בְּטַל לְעוֹלָם.

שׁוּב רֵאִיתִי בַח"ר דְמְבֹנָאָר שָׁם לְהֶדְיָא לְהִפְיָהּ וְדו"ק אָמַנְם לְכֹאֲרָה אַף אִם נִימָא דְכּוֹנְנָתוֹ עַל הַנְּתִינָה אַפְתִּי צָרִיף לְבִטַל אַח"כ הַמוֹדְעָא עַל הַנְּתִינָה וְכֵאֵן לֹא הִי אַח"כ שׁוּם בְּיִטוּל מוֹדְעָא אַף נִלְעַנ"ד דְכָל שְׁלֵא בְיִטַל רַק הַנְּתִינָה שְׁלֵא יְהִי בְתוֹרַת גְּרוּשִׁין מְהֵנִי מַעֲשֵׂה הַנְּתִינָה שְׁנוּתָן אַח"כ בְּתוֹרַת גְּרוּשִׁין לְהֶדְיָא לְבִטַל אֶת הַדִּיבּוּר הֶרְאִשׁוֹן וְכֵן מְבֹנָאָר בְּהֶדְיָא בְּרִיב"ש ס'ימָן רל"ב וּא"ל דְהָרִיב"ש כ"כ לְשִׁיטַת הֶרְמֵב"ן וְרַשְׁבָּ"א דַס"ל דְאֵינוּ יְכוּל לְבִטַל הַגִּט קוֹדֵם הַפְּתִיבָה מִשׁוּם דְאֵינוּ יְכוּל לְבִטַל פְּתִיבַת הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים לְהַבָּא מִשׁוּם שְׁפָשְׁחוֹר וְעֲשָׂאָן שְׁלוּחִים מְהֵנִי דְאֵתִי דִיבּוּר וּמְבִטַל דִּיבּוּר לְהֵכִי גַם הַנְּתִינָה לְדַעֲתָם מְבִטַל הַדִּיבּוּר הֶרְאִשׁוֹן שְׁבִיטַל לְהַבָּא אֶבֶל הֶרְמֵב"ם דַס"ל דְיְכוּל לְבִטַל קוֹדֵם שְׁנֹכְתֵב וְצָרִיף בְּיִטוּל מוֹדְעָא קוֹדֵם פְּתִיבָה בְּפִירוּשׁ א"כ י"ל דְגַם מַעֲשֵׂה הַנְּתִינָה אֵינָּה מְבִטַל הַדִּיבּוּר הֶרְאִשׁוֹן אַעפ"י שְׁהִיא לְהַבָּא וְצָרִיף בְּפִירוּשׁ בְּיִטוּל מוֹדְעָא אָמַנְם נִלְעַנ"ד דְכּוֹנְנָדֵא גַם הֶרְמֵב"ם מוֹדָה דְהַנְּתִינָה שֶׁאֵח"כ מְבִטַל הַדִּיבּוּר הֶרְאִשׁוֹן דְהֵא דְפִסְק מְבִטַל קוֹדֵם פְּתִיבָה דְצָרִיף לְבִטַלוֹ בְּפִירוּשׁ הֵינְנוּ מִשׁוּם דַס"ל דְמְבִטַל גִּט סְתָם קוֹדֵם שְׁנֹכְתֵב פְּנוּנָתוֹ שְׁיֵהֵא כְּחֶרֶס מַעֲכָשְׁיוֹ אַחַר שְׁיֹכְתֵב וְלֹא הִזָּה פְּנוּנָתוֹ כְּלָל בְּבִיטוּל מִיְנוּי סוֹפֵר וְעֲדִים וְכֵן מְבֹנָאָר בְּהֶדְיָא שְׁזָה פְּנוּנַת הֶרְמֵב"ם וְהֶרְמֵב"ן וְהַרְשָׁב"א וְלְשִׁיטַתִּיהוּ דַס"ל דְאַחַר שְׁנֹכְתֵב אֵין מוֹעִיל בְּיִטוּל לְגִט כְּלָל אֶבֶל בְּאַמַּת י"ל דְבְּבִיטוּל מִיְנוּי שְׁלִיחוֹת סוֹפֵר וְעֲדִים אַף הֶרְמֵב"ם מוֹדָה דְמְהֵנִי אַח"כ הַצּוּרִי לְבִטַל דְאֵתִי דִיבּוּר וּמְבִטַל דִּיבּוּר וּכ"ש נְתִינָה.

וְעוּד אֲנִי מְרַוּחָא דְמִלְתָּא דְאֵף אִם נִימָא דְאֵף בְּמִיְנוּי סוֹפֵר וְעֲדִים ס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְצָרִיף בְּיִטוּל בְּפִירוּשׁ אַפְתִּי אֵין רֵאִי לַנ"ד דִּי"ל דְטַעַם הֶרְמֵב"ם כַּמ"ש הֶרְמֵב"ן וְהָרִיב"ש דְכּוֹנְנָתוֹ בְּמִיְנוּי הַסּוֹפֵר וְעֲדִים פְּתוּבּוּ מְדַעֲתִיכֶם מִשֶּׁא"כ בְּנִתְיָנָה לְשֵׁם גְּרוּשִׁין אַח"כ י"ל דְמוֹדָה דְמְבִטַל דִּיבּוּר וּכַמְש"ל דְנִדְאִי לֹא פְּלִיג הֶרְמֵב"ם אֵהֵא דְאֵתִי דִיבּוּר הָאֲחֵרוֹן וּמְבִטַל הֶרְאִשׁוֹן וְאַדְרָבָה בְּעֵנִין בְּיִטוּל מוֹדְעָא בִיָּאָר הָר"ן פֶּרֶק הַשּׁוֹלֵחַ דְזָנָה עֵיקַר טַעַם הֶרְמֵב"ם דְלְעוֹלָם הַדִּיבּוּר הָאֲחֵרוֹן מְבִטַל הֶרְאִשׁוֹן, וְעוּד אֲוֹמַר אֲנִי לְרוּחָא דְמִלְתָּא דִינֵשׁ לְחַלְק בְּעֵנִין אַחַר בֵּין בְּיִטוּל לְמִיְנוּי סוֹפֵר וְעֲדִים לַנ"ד דְבִשְׁלָמָא הֵתָם כָּל שְׁמְבִטַל הַגִּט לְעֵתִיד הוּי פֶּאֱלוּ אָמַר בְּפִירוּשׁ שְׁמְבִטַל הַדִּיבּוּר שְׁיִצְנָה לְהַסּוֹפֵר וְלְעֲדִים דְהֵא לֹא סָגִי בְלֵא"ה עַד שְׁיִאֲמַר לְסוֹפֵר וְלְעֲדִים וּא"כ כָּל שְׁאֲוֹמַר שְׁמְבִטַל הַגִּט פְּנוּנָתוֹ שְׁמְבִטַל הַדִּיבּוּר שְׁיִצְנָה לְסוֹפֵר וְעֲדִים וְלְכַף צָרִיף לְבִטַל הַמוֹדְעָא בְּפִירוּשׁ אֶבֶל בְּבִיטוּל הַנְּתִינָה לֹא בְטִיל רַק גּוּף הַנְּתִינָה שְׁלֵא יִתְנָהוּ בְתוֹרַת גְּרוּשִׁין וּמֵהִיכָא תִיִתִי נִימָא שְׁבִיטוּל הַדִּיבּוּר שְׁאֲוֹמַר הֵא גִיטָהּ וְהַתְּגַרְשִׁי בּוֹ שְׁהָרִי בְּעַסּוּקִין בְּאוֹתוֹ עֵנִין אֲפִילוּ נָתַן לָהּ בְּשִׁתְיָקָה מְהֵנִי א"כ י"ל דְלֹא בְיִטַל

רק הנתניה וא"כ פשחור ואמר הרי זה גיטף ביטל הדיבור הראשון, וראי' לדברינו ממ"ש הרמב"ם פ"ד מהלכות אישות מי שאנסוהו לקדש קדושי קדושי וכתב הרמב"ם דאמר רוצה אני והה"מ כתב דהרמב"ם ס"ל דלא בעינן רוצה אני וכבר הארכתי בזה ליישב בכל המקומות שהקשה הלח"מ וכאן אבאר דנלענ"ד טעם הרמב"ם דמוכח מהגמרא דערכין דקאמר התם אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעתי מודעא וקאמר פשיטא ומשני לא צריכא דעשויהו ונאצי' מ"ד בטולי בטלי' פי' בנתניה קמ"ל ופריף ואימא ה"נ ומשני א"כ לתני עד שיתן מאי עד שיאמר רוצה אני עד דמיבטל למודעא הרי מבואר בהדיא דאי לאו משום חשש שמא מסר מודעא לא הי' בעינן רוצה וסגי בנתניה רק משום חשש מודעא בעינן רוצה אני וכן מוכח בהדיא מדברי הר"ן פ"ק השולח ונהגה לכאורה אין לשון רוצה ענין לביטול מודעא פלל והול"ל שיבטל למודעא ודחוק לומר שבלשון רוצה אני דקאמר בגמרא נכלל כל ביטולי מודעא ונהפוגה שיבטל כל המודעא ויאמר רוצה אני שאחר שיבטל כל המודעא א"צ רוצה אני, וגם דחוק לפרש דלשון רוצה ני היינו שיבטל כל המודעא אמנם צ"ל דכונת הגמרא דבמסר מודעא לחוד כגון שאמר שאף שיכתוב ויתן לא יהי' ברצון סגי באומר רוצה אני וזה גופא הוא ביטול המודעא שמבטל דיבורו הראשון, אמנם במודעא פללי צריף ביטול מודעא פללי, שוב מצאתי פן בתשובת תשב"ץ ח"ר סי' ל"ה ונארכתי במקום אחר לפרש דברי הר"ן פ"ק השולח, עכ"פ מופת דבאומר שלא יתנהו ברצון סגי באומר אח"כ היפף דבריו וא"כ ה"ה באמר תחלה שלא יתנהו בתורת גירושין דאיתי דיבור האחרון שאמר הא גיטף ומבטל לדיבורו הראשון.

ואמנם ע"ז יש לפקפק כיון דהמנהג עכשיו לומר הא גיטף אם פן יש לומר דנדאי כונתו גם על אמירת הא גיטף): אף אמנם יש לפקפק עדיין לפמ"ש הפוסקים (ובכללם הר"ן לדעת הרמב"ם דכל שאומר הגט בטל נראה, מדבריו שאינו חפץ לגרשה ואף בלא אונס קני מודעא יעו"ש) וא"כ ממילא גם כאן איכא גילוי דעת שאינו חפץ לגרש ולזה הי' צריף ביטול מודעא או שיאמר רוצה אני ולא מהני מה שאומר הא גיטף כיון שאינו ברצון ואין אמירת הא גיטף היפף גילוי דעת הראשון (ע"כ השמטתי בק"א לגמרי וכתבתי בנפסח אחר מכאן ואילף כתבתי בקצרה) אבל לענ"ד אי משום הא לא תברא דבגידון דידן דנתפשו עמו ליתן לו מעות עבור הגט וכבר כתב הריב"ש סי' רל"ב והרשב"ץ חלק א' סימן א' וח"ר סימן צ"ה ומ"ב ומשאית משה ושאר אחרונים דכל שמקבל מעות עבורו הוי לי' כזביני וצריף שיפירו העדים אונסו אמנם המש"ל שדי בי' נרגא ומחו לה אמוחא דדוקא לדעת הסוברים דצריף אונס במתנה וגט רק דלא בעינן שיידעו העדים באונסו ומאמינים לו על האונס הוא דיש לחלק בזה דבקיבל מעות אין מאמינין לו שיש לו אונס וצריף שיפירו העדים באונסו אבל לדעת הסוברים דבמתנה וגט אף בלא אונס הוי מודעא שוב אין לחלק בין קיבל מעות אם לאו וסברא זו ראוי, למי שאמרה ואף אני קיימתיה מסברא קודם שראיתי' אבל מה נעשה דהרי ריב"ש בסי' קד"ז חשש לסברת האומרים דבגט מהני מודעא בלא אונס וכן בסי' רל"ב הביא דעת הטור והרמב"ם ואפ"ה חילק דבמקבל מעות בעינן שיידעו אונסו וכן התשב"ץ הביא תחלה דעת הרא"ש והרמב"ם והטור דלא בעינן אונס בגיטין ותיכף אח"כ כתב דיש להקל בקיבל מעות לומר דבעינן שיידעו באונסו וכן בתשב"ץ ח"ד אחר שהביא דעת

הרא"ש פתב לחלק פנ"ל וכן מ"ב וישאר אחרונים והקילו יותר מהריב"ש דאף בגירוש מאונס מהני זויז לכן נלענ"ד דלא מבעיא לדעת הרשב"א דאין מקום לדברי המש"ל דהרי הרשב"א פתב בגיטין פרק השולח דהא דמודעא מהני אף שהאונס שאומר הוא שקר משום דאמרינן דנדאי יש לו אונס אחר שאינו רוצה לגלותו ותולה אותו בדבר אחר שהוא שקר וכן נראה מסוף לשון הר"ן שם וכיון דהדר תלי טעמא באונס א"כ ממילא יש לחלק דבקיבל מעות יש לומר דאין לו אונס כלל אמנם אף לפי פשטן של דברים במשמעות לשון הרא"ש והטור דמשמע אף דבברור דאין לו שום אונס אפ"ה בטל הגט פיון דגילה דעתו שאינו חפץ לגרש וכן פתבתי למעלה ואף אם נדחוק לחלק לדעת הרא"ש ג"כ דבקיבל מעות גמר ומגרש ומוסר מודעא ללעז בעלמא לשנאתה ואין לו שום אונס ואומר שקר מחמת איזה טעם פן הוא גם לדעת הרא"ש ועוד נלענ"ד דאפתי לא דמי לנ"ד דנדאי מ"מ בנ"ד לא שנייה כלל בחילוק זה משום דמה שביטל הנתינה אם לא היא מתבטל אח"כ הי' הגט בטל א"כ הרי אנו רואין באמת שפיון לבטלו היכא דאומר בפירוש שאינו נותן הגט ברצון אף שאין לו אונס י"ל פגונא דמזיירי הרא"ש ואף דקרי לי גילוי דעתא הפונה שלפי שאין אומר שום אונס וזה פשוט בכונת הרא"ש וכ"כ בתשוב' גאוני בתראי להגאון הסמ"ע ובגידון פזה נדאי צריה ביטול בפירוש אבל בנ"ד שלא הזכיר כלום שאינו נותנו ברצון רק שהוא הכרח נמשך ממה שביטל הנתינה מוכחא מלתא שאין חפץ לגרש א"כ אף אם נימא דנה עדיף מגילוי דעת בגיטין דלאו מלתא היא רק הוא כמו דיבור ממש דכיון שמבטל הנתינה הרי הוא מגלה דעתו שאינו חפץ לגרש דנדאי א"א להעמיס ממש בלשון ביטול שאינו חפץ לגרש רק דמוכחא מלתא פן שאינו מגרש מרצונו הטוב א"כ פשחזר ואמר הא גיטך וחזר מדיבורו הראשון ונותנו בתורת גירושין ממילא איכא גילוי דעת ממש ומוכחא שמגרש מרצונו הטוב א"כ אף אם נחשוב גילוי דעת לדיבור ממש גם גילוי דעת דמוכחא השני הוא ג"כ פדיבור ומבטל גילוי דעת הראשון אבל באומר כל גט שאכתוב יהי בטל הרי גילה דעתו אף שייכתבנו לא יהי ברצון ודוק פי לדעתי הוא נכון מאוד אבל עדיין לפי מהסס אם יש לבנות יסוד ע"ז דאולי פיון דהשתא המנהג פשוט לומר הא גיטך לעולם אף בעסוקין באותו ענין ממילא י"ל דכונתו דמבטל אף הדיבור הא גיטך ועכ"פ הוי מודעא בשלא יתגנו ברצון, עוד נלענ"ד פיון דאין פאן רק ע"א ששמע ביטול הגט והשני לא שמע רק הריני מבטל ולא כלום לא מבעי' לדעת התוס' דס"ל דאף קודם תקנת ר"ג אם בטלו בפני אהד אינו מבטל כמ"ש בסוגיא שם וכ"כ הרמב"ן והר"ן מטעם אחר דאין דבר שבערונה פתות משנים (אמנם לכאורה דברי הר"ן אינם מובנים במ"ש דהא דאמרינן אותיבו קרי באנדניכו ואע"ג דמוכחא מלתא שבודאי מבטלו פיון דליכא עדים לא הוי ביטול דאין דבר שבערונה פתות משנים והנה לכאורה קשה א"כ איך הוכיח אב"י מכאן דגילוי דעתא בגיטא לאו כלום דלמא היינו טעמא משום דליכא עדים כמ"ש הר"ן, אמנם ז"א קושיא דאפתי מוכיח שפיר דאי ס"ד דגילוי דעת מלתא א"כ פיון שראו העדים הגילוי דעת הוי כמו ששמעו בפירוש הביטול אף הא קשיא דמנ"ל להר"ן הטעם משום דבר שבערונה דלמא משום דגילוי מלתא לאו כלום הוא ונראה דיש חילוק בין גילוי מלתא למוכחא מלתא דגילוי מלתא היינו שאומר לשון שאין משמעותו כלל הביטול רק שמתוך דבריו מגלה דעתו שחפץ בביטול הגט וזה לאו מלתא שצריה שיאמר בפירוש הביטול ומוכחא מלתא היינו

שמוכח עכ"פ שמבטל בפירושו רק שהעדים לא שמעו גוף הביטול ולזה אף אם גילוי דעת לאו מלתא מ"מ הוי מועיל פאן הביטול פנין דמוכחא מלתא שאומר לשון ביטול בפירושו ולכה הוצרה הר"ן לתת טעם פנין דהעדים לא שמעו הביטול אין דבר שבפערונה פחות משנים אבל אפתי הלא רואין המוכחא מלתא דרטיט בתרייהו וא"כ אף שלא שמעו הביטול ואין יכולין להעיד עליו ואין דבר שבפערונה פחות מב' וצריף שישמעו הביטול מפיו ממש מ"מ הרי ראו מלתא ואיפא עכ"פ גילוי דעת על הביטול ויכולין להעיד על הגילוי דעת אע"כ דגילוי דעתא בגיטין לאו מלתא הוא (ועיין בסי' מ"ב בא"ע איפא פלוגתא אי ידיעה בלא ראי' מהני גבי דבר שבפערונה) איברא אף לדעת הרמב"ם שהבאתי למעלה דביטול גט מהני אף בפני אחד וצ"ל לדידן דלא הוי דבר שבפערונה מ"מ ודאי דאם לא העיד העד עד אחר נתינת הגט שהיא בחזקת גרושה דאינו נאמן וצריף שנים לבטל חזקתה כמ"ש הר"ן בתשובה הביאו הב"י סי' קל"ד וכ"כ בש"ע ומהרמב"ם לא מייירי רק במעיד קודם שנתגרשה וקמ"ל כט ח"ג ש ת דהביטול מהני בפני אחד ואין להקשות דא"כ מנ"ל לחלק בין ביטול שליחות לביטול הגט דלמא גם ביטול השליחות בחד סגי והא דקאמר במתני' דמבטלו בפני ב"ד דהיינו שני' לר"נ דלמא טעמא פדי שיוכלו להעיד אח"כ ז"א דס"ל פהריב"ש בסי' רל"ב דמדקרי לי' ב"ד ע"כ דבעינן שנים יחד ואי מטעם דבר שבפערונה לא הי' צריכים שנים יחד אע"כ דטעמו של ר"נ כמ"ש"ל ולכה מחלק שפיר בין ביטול שליחות לביטול הגט אמנם הר"ן לשיטתו' שפכת לקמן בגיטין גבי לא תתייחד עמו דגם בדבר שבפערונה בעינן שנים יחד ולכה פתב הטעם לר"נ משום דבר שבפערונה ואין לומר פנין ששמע העד השני לשון הריני מבטל מוכחא מלתא דכוננתו על הגט וזה עדיף מגילוי דעת פנין שאמר בפירושו לשון ביטול הוי גילוי דעת ומוכחא מילתא דקאי על הגט ואפשר דאפי' לשיטת הר"ן דס"ל דבעינן שנים משום דבר שבפערונה וכל שלא שמעו אף דמוכחא מלתא ועדיף מגילוי דעת לא מהני י"ל דבגידון דידן מודה פנין ששמע הדברים שאמר הריני מבטל ובדאי מוכחא מלתא דכוננתו על הגט וגם ודאי סיים דבריו בגט והוי ידים מוכיחות דהויין ידים (מפאן פתבתי במהדורא בתרא נוסח אחר) מ"מ נלענ"ד דלא שייף הקא מוכחא מלתא דכוננתו על הגט דאפתי איפא לספוקא אם פונתו על ביטול גופו של גט או מעשה לשמה או מינוי שליחות סופר ועדים כמו שבארתי למעלה או נתינת הגט והנה פכר פתבנו מחלוקת הפוסקים בזה די"א דאין ביטול לגט שנכתב ולדעת הרמב"ם ביטול הגט הוא דוקא גופו של גט ולדעת תוס' הוא ביטול לשמה ולדעת התרומה הוא ביטול המינוי והנה לכל אחד מהפוסקים אין פאן אלא ע"א דדלמא פונתו לבטל דבר דלא מהני לי' ביטול וא"ל פנין דרצונו לבטל מסתמא לישנא דמהני קאמר פדאיתא ר"פ השולח באומר בטל סתם דמשמע לעבר כו' ואמרין דבכל דונקתא לישנא דמהני קאמר וע"ש בתוס' דלענ"ד יש לחלק דבשלמא התם אין מחלוקת בדבר והכל יודעין דאם אומר בטל הוא על לעבר ודאי אין פאן ביטול פלל שיהי לא בטלו קודם ולכה אמר שפיר דכוננתו שמבטלו עכשיו אבל הקא פונתו אינו יודע הדין דנימא לישנא דמהני קאמר דאין פאן מוכחא מילתא פלל דאי משום שהיו עסוקין בענין הגט א"כ אדרבה הרי הי' עסוקין לבטל המודעות וא"כ מנ"ל לומר שנתפנין לביטול הגט דלמא לביטול דברים שדבר תחלה שפוסלין הגט נתפנין והרי אדרבה העד השני מעיד שלא ביטל רק עד אח"כ וא"כ הרי לא רצה לבטל הגט לגמרי ולא שייף

לומר לישנא דמהני קאמר פמבואר שם בתוס' י"ל דאעג"ב דאין עדים על הביטול מ"מ יש שני עדים שגילה דעתו שאין רצונו לגרש אבל י"ל להיפך כיון שהיו עסוקין בביטול מודעא נתפגון לבטל מודעא ואף שפבר ביטל מ"מ שפא ביטל אח"כ בינו לבין עצמו דמהני לדעת הרמב"ם והריב"ש והרמב"ן שפתיבתי למעלה ורצה לצאת י"ש וקור וביטל המודעא או שביטל איזה דו"ד שבינו לבינה או הפתובה ועכ"פ אין פאן מוכחא מלתא: אחר כמה שבועות שגמרתי תשובה זו מצאתי דאתי לידי ספר כתב איש רב תנא דבי אליהו לאחד מגאוני ספרדים בספר מכתב מאליהו חיבור נורא על הלכות גיטין ומצאתי שם כמה ענינים הנוגעים לנ"ד ראשונה שהסקים בפירוש דהיכא דאיכא קבלת ממון צריף העדים להפיר אונסו אף לדעת הפוסקים דא"צ אונס בגיטין ואתא ואיתי מתני' בידן' תשובה' הרא"ש מרא דהאי פסקא דלא בעינן אונס בגיטין שכתב בתשובה הביאו ר' ירוחם ונ"ל אעפ"י שמדין התלמוד נראה כפ' דא"צ העדים להפיר אונסו חלילה כי לא נעשה כפשע הזה מימות השופטים דא"כ לא שבקתחיי לכל ברי' דכל אדם שאומר לאשתו הרי זה גיטיך ע"מ שתתני לי מאתים וזו וכשתתן לו יביא עדים שקודם לכן ביטל הגט בפניהם וחלילה מעשות זאת אם לא יתן אמתלא לדבריו מאחר שלא ידעו העדים האונס.

והנה נידון הרא"ש הוא ממש נידון דידן ונהגם שאין בידינו תשובה זו בשלימות ויש לעיין קצת בעיקר פוננתו מ"מ מבואר שדעת הרא"ש להקל בנידון כזה ואף דאיכא למימר דהרא"ש בתשובה הי' סובר דבעינן אונס בגט ובפסקיו קור בו מ"מ רי"ו הוא מהסוברים דלא בעינן אונס והעתיק התם להלכה, וגם מצאנו עוד תנא דמסייע שיש בו ממש המחבר עצמו.

אמנם לכאן יש לי מקום עיון כמה שכתב אח"כ בדף קל"א דבהתחלת הסימן מבואר שאם אנסוהו על דבר אחר כגון שנתפס במאסר מחמת חוב ופרעו קרוב האשה עבורו פדי שיגרש מהני מודעא אף למ"ד בעינן אונס ובסוף מבואר להיפך, ונראה לחלק לכאורה דכונתו אם אמר האונס על התפיסה דלאו פלום הוא ובין אם אמר האונס על הממון דמהני מודעא, אף לכאורה דהא בקיבל מעות עדיף טפי דבעינן שידעו האונס וצריף לחלק בין קיבל מעות לתועלת ואינו דחוק ובין אם הנה דחוק למעות וצ"ע, וכזה יש ליישב ג"כ מהאי דמתנתא טמירתא למקבל מעות ודוק.

דהוי קשיא לי אהא דהריב"ש דמקבל מעות ומסר מודעא נימא דהוי כמתנתא טמירתא אע"כ דיש לחלק כמ"ש. עוד ראיתי שהאריף להוכיח בדעת הרמב"ם פל שאינו אונס אף שאומר שהוא אונס אינו פלום אם לא שבטל הגט ומטעם ביטול הגט בטל אבל לא מטעם אונס וזה קולא לנ"ד: ובסי' יו"ד דף קי"ס ע"א נראה דאשתמיטתי דהר"ן ס"ל דבדבר שבפירושה בעינן שנים יחד, ולענ"ד יש להכריח פדעת הרמב"ם דיכול לבטל גופו של גט אחר החתימה וגם דעיקר הביטול הוא שיהא פתור ולא יועיל לענין גירושיין מהא דס"ל דאין להזכיר שום תנאי עד שעת נתינה וא"כ כשמתנה בשעת נתינה כגון אם לא מתי לא יהא גט ובמה יכול להתבטל מתורת גט אחר החתימה וגם לדעת הסמ"ג והתרומה הי' צריף ביטול בפני הסופר והעדים, ואין לומר דקאי על נתינה, קדא דלכאורה אין

ה'לשון לא י'הא ג'ט ס'ובל ד'קאי על ה'ג'ת'י'נה ו'כן מ'צ'את'י כ'עת ב'ס'פ'ר ד'ב'ר'י א'מת ל'ה'ג'א'ון ח'כ'ם י'צ'ח'ק ב'כ"ר ד'וד מ'ק'ו'ס'ט'ו'ט'י'נ'א.

ו'ע'וד ד'ל'פ'י ז'ה ד'ל'א ב'י'ט'ל ר'ק ה'ג'ת'י'נ'ה ז'ו ו'ה'ג'ט נ'ש'אר כ'ש'ר א"כ ג'ם ק'ו'ד'ם כ'ת'י'ב'ת ה'ג'ט ה'י י'כ'ו'ל ל'ה'ז'פ'יר ש'י'ט'יל ת'נ'אי ב'נ'ת'י'נ'ה כ'י'נ'ן ש'ה'ג'ט נ'ש'אר כ'ש'ר ו'י'כ'ו'ל ל'ג'ר'ש כ'ע'ם א'ח'ר'ת ב'נ'ה ה'ג'ט כ'מ"ש מ'ה'ר'י"ט ח'ל'ק א' ס'י ס'ו ו'ח'ל'ק ב' ס'י יו"ד י'ע'ו"ש, ו'א'ף ש'כ'ת'ב ג'ם ב'מ'ט'יל ת'נ'אי ב'נ'ת'י'נ'ה א'י'נו י'כ'ו'ל ל'ג'ר'ש כ'ע'ם א'ח'ר'ת ה'א מ'י'ל'ת'א ט'ע'מ'א כ'ע'י כ'י'נ'ן ש'א'י'נו י'כ'ו'ל ל'ב'ט'ל ג'ו'פ'ו ש'ל ג'ט א"כ א'י'נו מ'ב'ט'ל ר'ק ה'ג'ת'י'נ'ה ו'כ'י'נ'ן ד'י'כ'ו'ל ל'ב'ט'ל ה'ג'ת'י'נ'ה א'ף ש'א'י'נו מ'ת'ב'ט'ל ג'ו'פ'ו ש'ל ג'ט א"כ ג'ם ק'ו'ד'ם ה'כ'ת'י'ב'ה י'כ'ו'ל ל'ע'ש'ו'ת כ'ן ל'ז'מ'ר ב'פ'י'ר'ו'ש ש'ל'א י'ת'ב'ט'ל ר'ק ה'ג'ת'י'נ'ה ו'א'ל'א ע"ב דס"ל למהרי"ט דהג'ת'י'נ'ה א'י'נו י'כ'ו'ל ל'ב'ט'ל ר'ק ד'ג'ו'ף ה'ג'ט מ'ת'ב'ט'ל ו'א"כ מ'ו'כ'ח כ'ד'ע'ת ה'ר'מ'ב"ם.

ש'ו'ב ר'א'י'ת'י ב'מ'ה'ר'י"ט ח"ר ס'י מ"ח ד'ס'ת'ם ת'נ'אי ה'ו'א ר'ק ע'ל ה'ג'ת'י'נ'ה ו'צ"ע, ו'י'ו'ת'ר נ'ר'א'ה ד'ג'ם ב'מ'ת'נ'ה ע'ל ה'ג'ת'י'נ'ה כ'ל ש'ה'ת'נ'אי ב'ע'י'ק'ר ה'ג'ט א'ף ש'י'כ'ו'ל ל'ג'ר'ש כ'ע'ם א'ח'ר'ת א'פ"ה ש'י'י'ך ל'ז'מ'ר א'י'ן ב'ר'י'ר'ה ד'א'ו'ל'י ל'א י'ת'ק'י'י'ם ה'ת'נ'אי ו'ל'א י'נ'ת'ן ל'ש'ם ג'ר'ו'ש'י'ן ר'ק ב'מ'ת'נ'ה ע'ל ה'ש'ל'י'ח'ו'ת א'י'ן ז'ה ע'נ'ן ל'ת'נ'אי ה'ג'ט ד'א'ם ה'ו'א ל'א י'ה'י ש'ל'י'ח י'כ'ו'ל ל'ע'ש'ו'ת ש'ל'י'ח ו'א'י'ן ה'ש'ל'י'ח'ו'ת ש'י'י'ך ל'ג'ט ע"ש ב'מ'ה'ר'י"ט ס'י ס'ו ו'ח"ב ס'ימ'ן יו"ד: ס'ימ'ן מ'ב ל'ק"ק ז'ל'א'ז'י'ץ א'ש'ה ש'י'ל'ד'ה ל'י'ו"ד ח'ד'ש'י'ם ו'ט"ו י'ו'ם ו'ק'ל'א ד'ל'א פ'ס'י'ק ק'ו'ד'ם ד'א'י'ש'ת'ה'י ו'ג'ם ע'ל ק'ו'ד'ם נ'י'ש'ו'א'י'ן: מ'ה ד'פ'ש'י'ט'א ל'י' ד'י'כ'ו'ל ל'ג'ר'ש'ה ב'ע"כ ל'ד'י'ד'י פ'ש'י'ט'א א'י'פ'כ'א ד'א'י'נו י'כ'ו'ל ל'ג'ר'ש'ה כ'י'נ'ן ד'מ'כ'ח'י'ש'ת'ו ש'כ'א ע'ל'י' ב'ל'ב'ו'ב ו'י'ע'י'ן ר'ו'מ'ע"ל ב'א'ה"ע ס'י ק'ע"ח ב'ה'ג'ה"ה ס'ע'י'ף ה'.

ו'מ"ש ר'ו'מ'ע"ל מ'ט'ע'ם מ'ו'מ'י'ן מ'ה ש'י'ש ע'ל'י'ה ק'ו'ל ע'כ"פ מ'ק'ו'ד'ם נ'י'ש'ו'א'י'ן ל'א י'ר'ד'ת'י ל'ס'ו'ף ד'ע'ת'ו, ח'ד'א ד'מ'א'ן י'י'מ'ר ד'ה'נ'י מ'ו'ם מ'ח'מ'ת ק'ו'ל ו'ע'וד מ'א'ן י'י'מ'ר ד'ה'ק'ו'ל א'מת, ו'ע'וד ד'א"כ ה'נ'י מ'ו'מ'י'ן ש'ב'ג'לו'י ו'ג'ם א'ח'ר נ'י'ש'ו'א'י'ן א'י'ן א'ד'ם ש'ו'ת'ה א'א"כ ב'ו'ד'ק'ו, ו'ע'וד ה'ר'י מ'ב'נ'א'ר ב'ש"ע ס'י ד' א'ף ש'ר'א'י'נו ש'ה'י'ת'ה פ'רו'צ'ה כ'ש'ה'י'א פ'נו'י' א'י'ן ר'א'י' ע'ל א'ח'ר נ'י'ש'ו'א'י'ן ו'ל'כ'ך ג'ם ה'נ'ל'ד כ'ש'ר ל'ע"ד ד'י'ש ל'ח'ל'ק ב'י'ן ע'י'ד'י כ'י'ע'ו'ר ל'ק'ל'א ד'ל'א פ'ס'י'ק ד'ק'י'ל'א כ'מ'ב'נ'א'ר ב'ס'י י"א ו'ד'ו'ק ש'ם ו'ג'ם י'ש ל'ה'ב'י'א ר'א'י' ל'ז'ה ד'ה'ר'י ע'י'ק'ר מ'ו'צ'א ה'ד'י'ן ה'ו'א מ'ת'ש'ו'ב'ו'ת ה'ג"מ ו'ב'מ'ה'ר'י"ק ס'ימ'ן ס"א ו'ב'ת'ש'ו'ב'ו'ת ר'מ"א ס'י י"ב מ'ב'נ'א'ר ד'ש'ם ה'י' ק'ל'א ד'ל'א פ'ס'י'ק ו'א'פ"ה ל'א א'ס'ר'ה מ'ו'ה'ר"ם ר'ק מ'ט'ע'ם ע'י'ד'י כ'י'ע'ו'ר ו'ב'א'מת כ'י' י'ש ל'י מ'ק'ו'ם ע'י'ו'ן ב'ד'ב'ר'י'ה'ם ו'א'כ"מ"ל ו'ב'ת'ש'ו' מ'ה'ר'י'ב"ל ח"ד נ'ס'ת'פ'ק ב'ק'ל'א ד'ל'א פ'ס'י'ק ו'ע"א ב'כ'י'ע'ו'ר מ'ש'מ'ע ב'ק'ל'א ד'ל'א פ'ס'י'ק ל'ח'ו'ד ל'א נ'ס'ת'פ'ק כ'ל'ל א'ף ב'א'י'ש'ת'ה'י.

א'מ'נ'ם ל'ע'נ"ד ב'ז'מ'י'נו ב'ל'א"ה ק'ש'ה ל'ה'ע'מ'י'ד י'ס'ו'ד ע'ל ק'ל'א ד'ל'א פ'ס'י'ק ד'נ'פ'י'ש'י א'ו'י'ב'י'ם ד'מ'פ'ק'י ל'ק'ל'א ו'ג'ם א'ו'ל'י ה'ו'א ק'ו'ל ע'ל פ'ר'י'צ'ו'ת. ל'ז'א'ת ב'ע'נ'ן ה'מ'י'ל'ה א'י'ן ל'ה'ר'ע'י'ש ע'ו'ל'ם ח'ל'י'ל'ה ב'ח'נ'ם ה'ל'א ה'ו'א ד'ק מ'נ'ה'ג ב'ע'ל'מ'א ו'ע'וד ד'א'פ'י' ס'פ'ק מ'מ'ז'ר א'י'נו א'ל'א ד'ר'ב'נ'ן ו'מ'כ"ש ד'ל'ע'נ"ד א'י'ן כ'א'ן ס'פ'ק כ'ל'ל א'כ'ל ר'א'ו'י ל'ח'ק'ו'ר א'ח'ר ה'ק'ו'ל א'ו'ל'י י'ה'י ע'ד'י'ם ב'ד'ב'ר' כ'ר'ו'ר ר'ק ב'ד'ר'י'ש'ה ו'ח'ק'י'ר'ה ו'ב'פ'נ'י ה'ב'ע'ל ו'ה'א'ש'ה ו'א'ז נ'ד'ע כ'ד'ת מ'ה ל'ה'ש'י'ב: ו'א'י'ן ל'ה'ב'י'א ר'א'י' ד'ה'נ'י מ'ו'ם ו'ק'י'ד'ו'ש'י ט'ע'ו'ת מ'ת'ש'ו'ב'ת מ'ו'ה'ר"ם מ'רו'ט'נ'ב'ו'ר'ג ה'ק'ט'נ'י' ס'י ק'ס"א ש'כ'ת'ב ב'מ'י ש'ק'י'ד'ש א'ש'ה ו'א'ח"כ נ'ד'ע ש'ה'י'ת'ה ה'ר'ה ל'ז'נ'ו'נ'י'ם ו'פ'ס'ק ד'ע'כ"פ י'כ'ו'ל ל'י'ש'א ע'ל א'ש'ת'ו ו'צ'ד'ד ד'ב'כ'ג'ו'ן ז'ה ל'א ת'ק'ו'ן ר"ג ו'א'ף צ'ד'ד ד'ה'נ'י ק'י'ד'ו'ש'י ט'ע'ו'ת ד'ה'ר'ו'א'ה י'ר'א'ה ש'ם ד'כ'ת'ב ה'ר'ב'ה צ'ד'ד'י'ם ד'ל'א ש'י'י'ך כ'א'ן ח'ד'א ע'י'ק'ר ס'מו'כ'ו'ת'י' ד'ה'ק'ד'ו'ש'י'ן ע'צ'מ'ם ה'י' ב'א'י'ס'ו'ר מ'ש'ו'ם ד'א'ס'ו'ר ל'ק'ד'ש

מעופרת חבירו, ועוד כתב שם דגרוע מדומה שאינו אלא שם רע והקא פריסה בין שיני' וא"כ אדברא מוכח להיפך דמטעם דומה וקלא לא הוי מום, ועוד כתב שם פיון שהיא קרה לזנונים היא מתבזית לפני כל ועוד דהתם הי' קודם נישואין ועוד דהקא שמא אין קול אמת וגם מחמת הקול הוי מום שבגלוי וגם שמא הוא רק קול פריצות וזה ברור כמש"ל, ועיין בתשובות מהרי"ט חלק אה"ע סימן ט"ז.

ובדבר העברה ראיתי בתשו' הגאון הרב דפ"ק שהביא ראוי שאין זה מום מפני שהוא בחזקת בתולה ונמצאת בעולה, ואין זה ראוי דהתם באונס ודוק. ועיין בתשובת מהרי"ט: סימן מג להרב מו"ה חיים רב דק"ק טשערנאויץ. עיין בתשובה להרב מפודקאמין בדף ".

וראיתי בצמח צדק שפי' ג"כ דברי הרא"ש שהי' ידוע שמכלוף בן מלול הלך לפי"ס. ונהה מלבד כי כבר דחיתי פי' זה.

אמנם מה שפי' הרא"י שהביא הרא"ש מהרמב"ם הוא תמוה ונדא דעל הרמב"ם גופא מנ"ל להרמב"ם זה כמו שהקשה הרא"ש אנפשי' ועוד היאך מביא הרא"ש ראוי מהעידו על מקום הליכה כמו בעובדא דהרמב"ם דמודה הצ"צ דהפנונה פיון ששלחו לשם הוי כמעידו בהדיא שיצא משם דזה הוי פשם עירו דנדאי מהני משא"כ בלא העיד רק על מקום הביאה דאולי אחר הוא מסוף העולם ומה בכך שאנו יודעין שזה הלך לשם פיון ששיירות מצויות שמא גם אחר הלך שם וכמש"ל.

וכבר עלה בלבי כמה פירושים שונים בדברי הרא"ש לפי נוסח שאלה זו שהובא ברבינו ירוחם שמבואר שהעד העיד שמכלוף בן מלול הי' דר זמן מה בפ"ס ובזה הי' מקום לפרש לשון הרא"ש שכתב פיון שלא הוחזק מכלוף בן מלול אחר בעיר דלכאורה הו"ל למימר בעולם דהרי העד לא העיד על שום עיר.

אמנם לפי הגנוסח בר' ירוחם י"ל דקאי על עיר פי"ס דבפי"ס לא הוחזק עוד אחר וא"כ אף דשיירות מצויות לפי"ס שלא הוחזקו שנים בפ"ס ממילא לא חיישינן שמא בא אחר מסוף העולם לפי"ס והוא נהרג אף שפנדאי יש בכל העולם עוד מכלוף בן מלול פיון שנה הי' ידוע לנו שהלך לפי"ס, ועיקר ראית הרא"ש דבשכיחי שיירות ולא הוחזקו לא חיישינן ובאמת גם כאן הי' ידוע לנו רק שהלך לפי"ס להתעכב שם, וזה נראה יותר נכון מכל מה שראיתי שפירשו בדברי הרא"ש אמנם מה נעשה לדברי התוס' בב"מ שמבואר להדיא דלרבא לעולם לא חיישינן ליוב"ש אחר אע"פ שלא ידענו כלל אם הלך באשר כתבתי למעלה.

אמנם אני רואה הפרש בין שיטת תוס' דב"מ לשיטת הרא"ש בעובדא דיצחק ר"ג דלשיטת התו' בב"מ אין חילוק בעובדא דיצחק ר"ג בין שיירות מצויות. או לא ולשיטת הרא"ש מבואר שם בתשובה דיש חילוק והוא שיטת התוס' ביבמות וכ"כ הרא"ש בגיטין בהדי' וא"כ ע"כ צריכין אנו לפרש דעת הרא"ש שהי' ידוע לנו שהלך לשם דאז יש לחלק בין שיירות מצויות או לא ונלע"ד לפרש פנונת הרא"ש בעובדא דיצחק ר"ג שהעידו על אותו שהלך מקורטבא לאספמא פדמשמע פשטא דלישנא דגמרא אף שלא העידו על מקומו מ"מ שוב יש לחלק בין שיירות מצויות או לא דאפי"ס"ל פיון ששיי"מ לטורטבא ומקורטבא לאספמא חיישינן ורבא ס"ל דלא חיישינן פיון דלא הוחזק אין

לומר דבנדאי יש אַחַד בְּסוּף הָעוֹלָם פִּינּוֹן דְּלֵא הַחֲזוֹק לְפִינּוֹ לֵא חֲזִינְשִׁינּוּ וּמְזָה מְבִיא רֵאזִי לְנִ"ד אַף שְׁלֵא הֶעִידוּ עַל מְקוֹמוֹ מ"מ פִּינּוֹן דְּרַבָּא לֵא חֲזִינְשִׁי אַף בְּשִׁי"מ דְּאִיכָא לְמִימַר שְׁמָא בָּא אַחַר מְסוּף הָעוֹלָם אַפ"ה לֵא חֲזִינְשִׁי מְשׁוּם דְּמִיקְרִי לֵא הַחֲזוֹק א"כ מְמִילָא אִין לְחַלְק בְּלֵא הֶעִידוּ אַף עַל מְקוֹם שְׁיָבֵא מְשִׁם פִּינּוֹן דְּלֵא הַחֲזוֹק.

וְעוֹד נִלְע"ד לְהוֹסִיף נוֹפֵךְ וְלִיתֵן טַעַם לְדַעַת הָרֵא"ש וְלְהַצִּילוֹ מְדַעַת הָאֲחֲרוּנִים דַּס"ל דְּבִנְדַאי בְּעוֹבְדָא דִּי צָחַק ר"ג יֵשׁ לְחַלְק בֵּין שִׁי"מ אוֹ לֵא דָאִם אִין שְׁיִירוֹת מְצוּיִו' מְמִילָא פִּינּוֹן שְׁהֶעִידוּ שְׁיָבֵא מְקוֹרְטָבָא וְלֵא הַחֲזוֹק שְׁם אַחַר אַף אַבְיִי מוֹדָה מִשָּׂא"כ בְּלֵא יִדְעֵנוּ כָּלֵל אִם הֵלֵךְ לְשִׁם כְּאֲשֶׁר אָבָאָר.

דְּהִנֵּה הַת"ה כְּתִב דְּמֵאֲשַׁכְּנֵז לְלִיטָא הָוִי אִין שְׁיִירוֹת מְצוּיִוֹת לְמַדְנֵוּ מְדַבְּרִיו דְּגַם לְעַנְיֵן שִׁי"מ יֵשׁ לְחַלְק דְּמְמִקוֹמוֹת שְׁאִינֵם רְחוּקִים מְאֹד יְהִי שְׁיִירוֹת מְצוּיִוֹת אַבְל מְמִקוֹמוֹת רְחוּקוֹת אִין שִׁי"מ לְכָאן שְׁיָבוֹאוּ בְּנֵי אָדָם הַדְרִים בְּמְקוֹם רְחוּק לְכָאן.

וּלפ"ז י"ל דְּנָה טַעַם הָרֵא"ש פִּינּוֹן שְׁלֵא הַחֲזוֹק לְפִינּוֹן אִין לְחוּשׁ לְמַכְלוּף אַחַר מְמִקוֹמוֹת קְרוּבִים וְאַף דְּבִנְדַאי יֵשׁ אַחַר בְּעוֹלָם י"ל דְּמְשִׁם אִין שִׁי"מ לְכָאן וּבְחֻדָּא לְרִיעוּתָא לֵא חֲזִינְשִׁינּוּ. שׁוּב מְצִאתִי סְבָרָא כְּזוֹ בְּרִיטְב"א ב"מ, אָמְנָם לַפ"ז הִי' מְקוֹם לֹמַר דְּגַרְעֵ אִין שִׁי"מ מְשִׁי"מ דְּבִשְׁלָמָא בְּשְׁיִירוֹת מְצוּיִוֹת יֵשׁ לֹמַר הַטַּעַם כְּמוֹ שְׁכַתְבְּתִי לְעִיל מִשָּׂא"כ בְּאִין שְׁיִירוֹת מְצוּיִוֹת א"כ לְעוֹלָם יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּמַכְלוּף מְעִיר אַחֲרָת כַּמ"ש הַתּוֹס' פִּינּוֹן דְּגַם זֶה לֵא יִדְעֵנוּ אִם הֵלֵךְ לְשִׁם, אָמְנָם אִין זֶה קוֹנְשִׁיא עַל תְּשׁוּבֹו' הָרֵא"ש דְּאֲפִשֶׁר בְּאַמַּת כֵּן הוּא לְדַעַתוֹ וְעוֹד דְּבִלֵא"ה דְּבְרִי הָרֵא"ש בְּעַנְיֵן זֶה צַע"ג בְּמַה שְׁפִינִים שְׁם וְכְמוֹ שְׁהַקְשָׁה הַח"ץ בְּתִשׁוּבָה, וּלְפַמ"ש יֵשׁ לִינְשִׁבוּ דַס"ל דְּמְמִקוֹמוֹת הַקְרוּבִים שְׁכִיחָא אִינְשִׁי וּמְמִקוֹם רְחוּק אִין שְׁיִירוֹת מְצוּיִוֹת אַבְל אַכְתִּי תַקְשָׁה דְּהִיאָף כְּתִב דְּהוּא תְּרַתִּי לְטִיבוּתָא דְּבְרִי מְמִקוֹם רְחוּק לִיכָא רַק חֻדָּא לְטִיבוּתָא דְּאִין שְׁיִירוֹת מְצוּיִוֹת אַבְל הַחֲזוֹקוּ אִיכָא דְּבִנְדַאי בְּכָל הָעוֹלָם אִיכָא כְּמַה מְכָלוּף: נְחֻזְרֵ לְעַנְיֵנּוּ וְהִנֵּה אַף דְּנִרְאָה דַעַת הָרֵא"ש וְתוֹס' דַּב"מ וְכֵן ת"ה וּמַהֲרִי"ו כֵּן מ"מ כְּבָר הַסְפִימוּ כָּל הָאֲחֲרוּנִים שְׁחַלִּילָה לְהַקְל בְּשָׂמוּ וְשִׁם אָבִיו וְאַפְי' הַזְכִּיר שִׁם מְדִינָה דְּגַם בְּמְדִינָה שְׁיִיף לֹמַר דַּא"א דְּאִיכָא עוֹד שְׁשָׂמוּ כְּשָׂמוּ בְּפִרְט הַשְּׂמוֹת הַשְּׁכִיחִים וְכֵן מְבִנְיָר בְּשׁו"ת הָרִיב"ש בְּעוֹבְדָא דְּאַבְרָם פְּאַרְח וּמַה שְׁהַזְכִּיר הַח"מ מְדִינָה וְעִיר הוּא דַּק לְהַגְדִּיל הַקְוִשִׁיא וְגַם נ"מ לְמְדִינָה קְטַנָּה וְאַנְשִׁים מְבַנִּי יִשְׂרָאֵל בְּהַ מְעַט מִשָּׂא"כ מְדִינַתְנֵנוּ בְּלִי סְפַק דְּשְׁכִיחִי בְּהַ טוּבָא צְבִי כֵּן אַבְרָהָם וּבְנְדַאי מְמִדִּינַתְנֵנוּ לְמְדִינַתְנֵנוּ הַגֵּר שְׁכִיחָא שְׁיִירְתָא וּמַה בְּכָף שְׁיִדְעֵנוּ שְׁהֵלֵךְ לְהַגֵּר פִּינּוֹן דְּשְׁכִיחִי שְׁיִירוֹת מְמִדִּינַתְנֵנוּ לְהַגֵּר וְשְׁכִיחִי יִצְחָק כֵּן אַבְרָהָם טוּבָא וַא"כ אַף אִם הֶעִיד בְּפִירוּשׁ שְׁהִי' מְמִדִּינָה זֹו לֵא מְהַנִּי (ק"ו לְפִי דְּבְרִי מַע"ל שְׁכָל הַנּוֹסְעִים מְשִׁם נּוֹסְעִים תְּחַלָּה) וּמ"ש שְׁדַרְךָ הַנּוֹסְעִים מְכָאן לְהַגֵּר אוֹ לוּוֹאֲלִכִיִּי נּוֹסְעִים תְּחַלָּה לְוִינֵן לִינֵן וְהוּוּ כְּאִילוּ יָדוּעַ שְׁנִסְעַ לְשִׁם כְּבִד כְּתַבְתִּי דְּזֶה לֵא מְהַנִּי ק"ו לְפִי דְּבְרִי מַע"ל שְׁכָל הַנּוֹסְעִים לְשִׁם נּוֹסְעִים תְּחַלָּה וַא"כ הָנִי לִי ג"כ שְׁיִירוֹת מְצוּיִוֹת דְּמַה בְּכָף שְׁאִין הַוִּינֵן לִינֵן שְׁיִירוֹת מְצוּיִוֹת מ"מ לְהַגֵּר שְׁיִירוֹת מְצוּיִוֹת וּבְתוֹף הַשְּׁיִירוֹת בְּאִים בְּנֵי אָדָם הַנּוֹסְעִים תְּחַלָּה לְוִינֵן לִינֵן דְּלְעוֹלָם אִין חֲשָׁשׁ רַק שְׁמָא הִי' א' בְּתוֹף הַשְּׁיִירוֹת שְׁשָׂמוּ כְּשָׂמוּ, וּמְלַבֵּד זֶה אֲנִי תְּמַה עַל רומע"ל הָיִוֹת שְׁלֵא נִזְכָּר שׁוּם זְמַן בְּדְבְרִי הָעֵד מְתִי רְאָה אוֹתוֹ בּוִינֵן לִינֵן וְכַפִּי הַמְבִנְיָר בַּגְב"ע שְׁזָה י"ג שְׁנִים שְׁהֵלֵךְ מֵאַתָּה וַא"כ אִם לֵא רְאָה אוֹתוֹ זֶה י"ג שְׁנָה בּוִינֵן לִינֵן וַא"כ אִין זֶה רֵאזִי כָּלֵל,

ומ"ש שְׁהֵרַמְ"א הַקָּל בְּאִנְיָן דְּמוּכַח וְזֶה לֹא גֵרַע דְּבָרֵי הָאִשָּׁה מֵאִנְיָן לֹא נִתְרַא דָּאם נִימָא שְׁאִין דְּבָרֵי הָאִשָּׁה מוֹעִילִין לְהַתִּיר לֹא שְׁיִיךְ לְקֵרוֹתוֹ אִנְיָן לְעִנְיָן זֶה דַּע"כ לֹא הַתִּיר הֵרַמְ"א בְּאִנְיָן זוֹלַת בְּעִנְיָן דְּהָרָא"ש וּמַהֲרִי"ק שְׂמֵהֶם הוֹצִיא הַדִּין דְּמִינְרֵי שְׂמֵדְבָרֵי אוֹתָם הָעֵדִים גּוֹפֵא מוּכַח שְׂעֵל בְּעֵלָה שְׁל זוּ הֵמָּה מְעִידִים כְּמוֹ בְּעִנְיָן דְּהָרָא"ש שְׂהַעִידוּ שְׂלֵמַד לְפָנֵי הָרָא"ש וְהָעֵתִיק תּוֹס' הָרָא"ש וְכֵן בְּעִנְיָן דְּמַהֲרִי"ק פְּמִבְּנָאָר בְּב"י שְׂהַעֵתִיק תְּשׁוּבַת מַהֲרִי"ק אֲבָל הָאִנְיָן מְדַבְּרֵי הָאִשָּׁה אֵינוֹ מוֹעִיל לְהַחֲזִיק עֲדוֹת הָעֵד וְזֶה בְּרוּר: אֲמָנָם לַעֲנ"ד הַפְּתַח פְּתוּחַ כְּפִתְחוֹ שְׁל אוֹלָם לְהַתִּיר ע"י דְּבָרֵי הָאִשָּׁה וְאִם אֲמָנָם מ"ש דַּמַּעַכ"ת מְטַעַם מִיגוֹ לֹא נִהְיָא לִי דְּנֻדָּאִי אִם אָמַר אֵין לִי עֵדִים אֵין לִי רָא' וְאִתְ"כּ הוֹצִיא מִתּוֹךְ אֲפִנְדָּתוֹ תּוֹ לֹא מְהִי דְּאָפִי מִיגוֹ בְּמָקוֹם חֲזָקָה אֵיבְעִי' דְּלֹא אֵיפְשָׁטָא וְכ"ש זֶה דְּהוּי פְּאֲנָן סְהִדֵי דְּהוּדָּאֵת בַּע"ד כְּמָאָה עֵדִים דְּמִי וְהוּחֲזַק כְּפָרָן ע"י הוּדָּאֵתוֹ וְאָפִי' עֵדִים לֹא מְהִי פְּמִבְּנָאָר בְּסִימָן ע"ט, אֲמָנָם בְּכָאן לְפִי הַנְּרָאָה מְלִשׁוֹן מַעַכ"ת מְעוֹלָם לֹא אָמְרָה לֹא שְׂמַעְתִּי מִבְּעָלֵי כְּלוּם וְאָפִי' אָמְרָה אֵין לִי עֵדִים יוֹתֵר ל"ד לְאוֹמֵר אֵין לִי עֵדִים וְרָא' וְהוֹצִיא מִתּוֹךְ אֲפִנְדָּתוֹ דְּמְלִשׁוֹן שְׂכַתְב רומעכ"ת נְרָאָה שְׂגָם עֵתָה שְׂהַגִּידָה לְפָנֵי רומעכ"ת הַיְתָה מְסַתְפָּקָת אִם הוּא מוֹעִיל לְהַתִּירָה וְלֹא עוֹד שְׂהֵרִי גַם רומעכ"ת נְסַתְפָּק אִם הוּא מוֹעִיל כִּינֵן שְׂנְרָאָה שְׂלֹא גְמַר עֲדוּתוֹ וְמִי אֵיפָא מִיַּדִּי דְּאֲנָן לֹא יְדַעִינוּ וְאִיהוּ יְדַעָה וְאָף לְדַעַת הַב"ח בַּח"מ סִימָן ד' דְּבִאָמְרוּ יֵשׁ לָהּ רָא' וְאָמַר לֹא וְהוֹצִיא מִתּוֹךְ אֲפִנְדָּתוֹ דְּאָפִילוֹ אֲמַתְלָא לֹא מְהִי מְלַבַּד שְׁאִין דְּבָרֵי מְוִכְרָחִים וְלֹא עוֹד אֲלָא שְׂלַעַנ"ד שְׂגָם הַב"ח מוֹדָה שְׁאִינָה סוֹתְרַת דְּבָרֵי הָרָאשׁוּנִים כְּלָל כַּמְש"ל דְּבִאָמְתָּגַם עֵתָה לְפִי דַּעַתָּה הִי שְׁאִין זוֹ עֲדוֹת זוֹלַת מְסַתְפָּקָת וְשׁוֹאֲלַת אוֹלֵי יְהִי לָהּ מְעַט עֲזָר מְזָה כְּמוֹ שְׂגָם רומעכ"ת רְצָה לְהַתִּיר בְּצִירוּף שְׂנִיָּהֶם אֲמָנָם מְלַבַּד זֶה עוֹד נְלַעַנ"ד דְּגָגָד זֶה מְהִי מִיגוֹ דְּאֲמַתְלָא אָמַת, אֲמָנָם נְלַעַנ"ד דַּעַכ"פ צָרִיף דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה אֲצֵל הָאִשָּׁה מְדוּעַ לֹא הִגִּידָה תִּיכְיָף מְזָה כְּמוֹ שְׂכַתְב מַהֲרִי"ו וְהַבִּיאוּ: הַש"ע סַעִי' כ"א וְכֵן חָשַׁשׁ מַהֲרָא"י בְּסִי' רַכ"ד אֲמָנָם אִם תּוֹצִיא הָאֲמַתְלָא שׁוֹב אֵין כְּאֵן חָשַׁשׁ: וְמָה שְׂחֻכְיָ מְעַלְתוֹ שְׂלֹא פָסַק הָעֵד דְּבָרֵי לְפָנֵי גִיסָה שְׂהֵרִי אָמַר כְּשִׁתְּבָא יְגִיד לָהּ כֹּל הַדְּבָרִים לַעֲנ"ד אֵין כְּאֵן חָשַׁשׁ כְּלָל דְּלַעוֹלָם אֲנּוּ תוֹפְסִין דְּבָרֵי הָעֵד כְּפִשׁוּטָן, וְאֲשֶׁר שְׂהַגִּיד שְׂמַת אֵין לְנוּ לְחִשׁוּשׁ כְּלָל, וְמָה שְׂאָמַר שְׂיִגִיד לָהּ כֹּל הַדְּבָרִים מְסַתְמָא יְגִיד לָהּ סִיבַת מִיתָתוֹ וְאֵיף שְׂמַע וְמִמֵּי שְׂמַע וְאֵיף הַתְּאַמֵּץ בְּחֻקִּירוֹת וְשְׂאָר עֲנִינִים אֲבָל גּוֹף הַמִּיתָה כְּבָר הִגִּיד הָעֵד שְׂמַת וּבְפִרְט בְּעַד מְפִי עַד שְׂמֻקְלִים בְּעִנְיָנִים כְּאֵלוֹ וְאֵין דוֹרְשִׁין וְחוֹקְרִין כִּינֵן שְׂאֵינוֹ לְפָנֵינוּ וְכֵן נְרָאָה מְשׁוֹ"ת מַהֲרִי"ט ח"ב אַה"ע סִי' לְמַ"ד ע"ש בְּעִנְיָן דִּידְל' יַעוּי"ש וְאַעַפ"כּ כְּתַב דְּבַעֲדוֹת אִשָּׁה בֵּין מְתַכְּוִין בֵּין אֵינוֹ מְתַכְּוִין מְהִי הוֹאִיל וְאֲנּוּ מְבִינִים מְדַבְּרֵי שְׂמַת וְמָה לְנוּ אִם הוּא תְּלָה הַדְּבָר בְּכַתְב חֻכְמִים וְה"ה בְּנ"ד כִּינֵן שְׂאָמַר שְׂמַת וְמָה לְנוּ אִם הוֹסִיף וְאָמַר שְׂתְּבָא אֵלָיו וְיִגִּיד לָהּ כֹּל הַדְּבָרִים אַחַר שְׂאָמַר בְּפִירוּשׁ שְׂנוֹדַע לוֹ שְׂמַת בְּעֵלָה שְׁל זוֹ אֲמָנָם כְּבָר כְּתִבְתִּי שְׂצָרִיף דְּרִישָׁה וְחֻקִּירָה אֲצֵלָה וְאִם אַחַר הַדְּרִישָׁה וְהַחֻקִּירָה לֹא יְהִי נְרָאָה רַמִּי בְּדְבָר נֹכַח לְהַתִּירָה וְאֵין לְדַיְוִן אֲלָא מָה שְׂעִינֵי רוֹאוֹת וְמָה גַם שַׁעַכ"פ נֹכַח לְעֲשׂוֹת סְנִיף דְּכְדָאִי הֵם הַתּוֹס' וְהָרָא"ש וְמַהֲרָא"י וְהַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם הַמַּתִּירִים בְּשִׂמּוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְמָה טוֹב שְׂיִסְכִּים עוֹד אַחַד מִבְּעָלֵי הוֹרָאָה אַתְּנוּ כִּי הִכִּי דְּנִמְטִי' שְׂיָבָא מְכְשׁוּרָא וְאֵז וְתִירָה בְּב"ד שְׁל שְׂלִישָׁה כְּדִין הַנִּישְׂאָת בְּרִשׁוֹת ב"ד פְּמִבְּנָאָר בַּש"ע: וְנִיגְדוֹן הַשׁוֹחֲט, לֹא יְדַעְתִּי מָה זוֹ שְׂאֵלָה וְאֵין הַדְּבָר צָרִיף לְפָנֵים דְּנֻדָּאִי כִּינֵן שְׂהֶם נוֹגְעִים אֵין בְּדְבָרֵי הָעֵדִים וְהַדְּיָנִים כְּלוּם וְכֹל דְּבָרֵיהֶם הֵמָּה מְהַבֵּל יַחַד

וגם עדות הנער אין בו ממש מלבד פי לדעתי אין לקבל עדות מנער פנה לפסול אדם ולהוציא פשר מחוקת פשרותו דבלי ספק הוא מע"ה שאין יודעים כלל מה היא עונש עדות שקר וגם הוא עד אחד וגם צריף בדיקה אם הביא שפירו' ובמקום אחר הארכתי בדין זה יותר טעמים שפתיב מעכ"ת כולם נכונים וישרים למביני דעת וכל הפוסל במומו פוסל: סימן מד תשובה להרב דק"ק ראדוויל בן הגאון דק"ק לבוב זצ"ל א) הנה מה שהקשה על הב"ש מאי חילוק יש בין השליש לזמן קצוב להשליש סתם, לענ"ד היטב אשר דיבר אמנם בתירוץ לא הועיל כלום דאף לפי טעם מעכ"ת משום ראוי אפתי תקשה אמאי בשליש סתם יחלקו ומאי חילוק יש בין זמן קצוב או סתם ואע"ב דבסי' ק' לענין פתובה מחלק הב"ש בין סתם לזמן קצוב הלא פתיב שם מלתא בטעמא דמייירי בדבר שיקנה תיקף אבל הכא קשה ממ"נ אם השליש הוא לנה א"כ אף אם נקנה תיקף לאשה אפתי הוי לי' ראוי ואם הוא בתורת פקדון אצלו א"כ מה בכך שנתן זמן קצוב שלא יתן להחתן אין פאן ראוי כיון שהוא בתורת פקדון וכבר נקנה להאשה והכי הוי לי' לפלוגי שנתן זמן קצוב שלא ינתן להאשה אבל מה שהתנה שלא ינתן להחתן לא מהני מידי, ולא דמי להא דסי' ק' דהתם מייירי שנתן זמן קצוב שלא ינתן לבנו עד זמן קצוב ולכך אין האשה גובה פתובה ממנו משום דהוי ראוי: ב) אמנם באמת גם בעיני דברי הב"ש תמוהים ומה שהביא השלש חילוקים בשם מהרי"ל אני בעיני לא מצאתי רמז לחילוק בין זמן קצוב לסתם בדברי מהרי"ל ואפשר דגם מהרי"ל סובר דפליגי אהדדי כמו שפובר הת"ה רק שהביא דברי שניהם לחלק בין נידון דידהו לנידון דידן' ומה שנמצא במהרי"ל שפתיב על דברי ר"ב שבמרדכי דמייירי בשליש סתם הרי בצידו תברא דאחי לאפוקי בשליש לטובת הזוג, וז"ל דהתם מייירי בכה"ג דהוי שלישי סתמא ולא הוברר לטובת זוג ואם באנו לחלק בין הג"מ להמרדכי לומר דלא פליגי יותר נכון לחלק לפי טבע הלשון דהג"מ מייירי דהאב נתן מידו ליד הנאמן מבלי צורך הספמת החתן על אותו נאמן ולא הוברר מדעת שניהם ור"ב במרדכי ובהג"א דכתב לשון שלישי דמשמע שהוא שלישי משניהם והוברר מדעת שניהם לכך ס"ל דיתלקו דהוי מוחזק, ובזה מיושב מה שהקשה הח"מ על הרמ"א דלענ"ד פונת רמ"א מדס"ל לבעת"ה דהג"מ והמרדכי פליגי ע"כ דס"ל דאין לחלק בכך, אמנם נראה שהח"מ הבין בדברי רמ"א דאייירי בהשליש לטובת הזוג דאל"ה הו"ל לרמ"א למימר דיש אומרים דחולקין והרמ"א פתיב דזכה סתם ומטעם זה הקשה ג"כ על הערבות, אמנם מסתימת לשון רמ"א לא משמע כן ואף אם היינו נוחקין לפרש לשון שלישי שפתיב הרמ"א מייירי שפירוש לטובת הזוג מ"מ לשון ערבות אינו סובל שיהי' פנתו שהפעות יהי' בידי האב לטובת הזוג, וגם מדברי הב"ש מוכח דפירשו כפשוטו דאל"ה לא הוי תקשה מידי מתשובת הרמ"א לכן נלע"ד דיותר נכון לפרש כפשוטו ומה שלא פתיב רמ"א די"א יחלקו משום דס"ל דהגהות מרדכי ס"ל דקנה לגמרי וס"ל דע"כ אין עיקר הטעם של הגמ"ר דמשום דהאב מרויח לטובת הזוג דלא דמי כלל לעובדא דמהרי"ל דהתם ניתן להשליש שהשליש ירויח לצורך הזוג וא"כ יד השליש כיד הזוג אבל מה שהאב מרויח לצורך הזוג לא מהני כלל כיון שהפעות צדיין תחת ידו ואוקי ממונא בחוקת מרי' כמ"ש הגמ"ר בריש התשובה רק עיקר הטעם משום שהוציא האב הפעות המושפנות מת"י ליד השליש או שהעמיד ערבות ומ"ש דנתרצו שניהם שיהי' הפעות בידי האב להרויח לטובת הזוג לא אתי אלא

לאפוקי בכגון עובדא דתשובת רמ"א שְהָאב הַחֲזִיק הַמְעוֹת ת"י וְנָתַן רִינּוּחַ לְהַזִּיג בַּע"כ שֶׁל הַחֲתָן וְלֹא בְּרִצּוֹנוֹ דְּבַכְּגוֹן זֶה עֲדִינֵין לֹא הִקְנָה לוֹ לְגַמְרֵי לְכָף דְּקִדְקָה הַגְּמ"ר וְכַתּוּב דְּכָאן שְׂאֵנִי פִּינּוֹן שְׁהַמְעוֹת נִשְׁאָר ת"י הָאָב בְּרִצּוֹן שְׁנִיָּהֶם לְטוֹבַת הַזּוּג אֲבָל וְדַאי עֵיקַר הַטַּעַם פִּינּוֹן שְׂבָא לִיד הַשְּׁלִישׁ מִדַּעַת שְׁנִיָּהֶם אוֹ שְׁהַעֲמִיד עַרְבוּת פְּכָר נִקְנָה לְהַחֲתוּן, תַּדַּע דְּדַאי סְלֵקָא דַּעֲתָהּ דַּעֲיָקָר הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּמַרְוִיחַ לְטוֹבַת הַזּוּג תִּקְשָׁה ל"ל לְמַהֲרֵי"ל לְהַאֲרִיף בְּסִבְרוֹת מִדַּעֲתָא דְּנַפְשֵׁי' לְחַלֵּק בֵּין שְׁלִישׁ סְתָם לְשְׁלִישׁ לְטוֹבַת הַזּוּג וּמִדּוּעַ לֹא הִבִּיא רַא"י מְפֻרָשֵׁת מִדְּבַרֵי הַגְּמ"ר, וְהַדְּבָרִים ק"ו מָה הֵתָם שְׁלֵא הַשְּׁלִישׁ רַק מִשְׁפָּנוֹת וְגוּף הַמְעוֹת ת"י הָאָב לְטוֹבַת הַזּוּג אַפ"ה ס"ל לְהַגְמ"ר דְּזָכָה בּוֹ הַבַּעַל ק"ו בְּעוֹבְדָא דְּמַהֲרֵי"ל דְּמַיְרֵי שְׁהַוְשֵׁלֵשׁ גּוּף הַמְעוֹת ת"י הַשְּׁלִישׁ וְהוֹצִיא אוֹ מִת"י וְהַשְּׁלִישׁ מִתַּעֲסֵק לְטוֹבַת הַזּוּג ק"ו דְּזָכָה הַבַּעַל א"ו פְּדַכְתִּיבְנָא דַּס"ל לְמַהֲרֵי"ל דְּמָה שְׁהָאָב מִתַּעֲסֵק לְטוֹבַת הַזּוּג לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד רַק עֵיקַר הַטַּעַם מִחֲמַת שְׁהַשְּׁלִישׁ הַמְשַׁפְּנוֹת אוֹ הַעֲמִיד עַרְבוּת וְנָה לֹא הִי אֲרִיף לְהִבִּיא מִשּׁוּם דַּר"ב בְּמַרְדְּכֵי חוֹלֵק ע"ז וְס"ל דִּיחְלֹקוּ אֲמָנָה אַפְתִּי קַשְׂיָא לִי שְׁלֵא הִבִּיא תְּשׁוּבוֹת מַהֲרֵי"ל.

ולילא דמסתפינא ה"א דחסר חלוקה אחת בדברי רמ"א: ג) ומה שהקשה על דברי הרמב"ן בכוננת ר"ת דמשמע לעולם אינו מוכן לי דמאי קאמר גדולה מזו הו"ל להקשות דהרי כוננת הרמב"ן דראוי ה"ל לומר אף שפא ליד הבעל כל שעדיין לא נהנית ממנו בתו פלום עדיין הוא ברשות האב אבל כל שנהנית ממנו דבר מה פעם אחת שוב הוא ברשות הבעל ונדאי לא ה"ל פונתם שהיא תאכל הפל וחד"י דא"כ היאך הוא נכסי צ"ב ועוד שהרי נותן לה פתובה נגד צ"ב.

אמנם מלבד זה לא ידענא מאי קאמר דמאי מתנה על מ"ש בתורה איפא הרי לא גרע מאמר לנשואה נכסי לה ואחריה לפלוני או לי דאין הבעל יורש כמבואר סי' רמ"ח ובא"ע סי' צ"א והוא גמ' ערוכה בכתובות דף צ"ה ק"ו פאן שאינו מקנה כלל עד שתהנה בתו: ד) וכמ"ש דכוננת ר"ת הוא משום דהוי ראוי, אם כי פינון בזה לדעת הראשונים והאחרונים ושפתים יושק משיב דברים נכוחים אבל מה אעשה שר"ת בעצמו פתב בהיקף בתשובה שהביא הג"מ פ' כ"ב מהלכות אישות וגם מהרי"ל הביאו בתשובה זו דר"ת ס"ל דלא הוי ראוי דאף בעודו ביד האב הו"ל הבעל מוחזק רק דפטר לי מטעם אומדנא: ה) ומ"ש לפירוש הקונטרס וכו' דהחוב הוא לחתנו הנה בלשון רמ"א מבואר לחתנו או לבתו אמנם הדבר ברור דבנצ"ב לא שייך כלל ראוי ולא מבעיא בפסיקת האב אלא אפי' במכנסת שט"ח לבעלה לא שייך ראוי וזה שלא מצאנו בשום מקום דין ראוי בנצ"ב זילת בנ"מ או במה ששייך לעצמה והטעם פשוט מאוד משום דדוקא בנ"מ שהוא בא מטעם ירושה דבחי' הקרן שלה ורק הפירות שלו לכה אינו יורש דהוי ראוי אבל נצ"ב דבחי' הגוף שלו כמבואר בסוגיא דתקנות אנושא אם אמרו בנצ"ב יאמרו בנכסי מלוג וכו', וכיון דנשאה ומה ששנה אשה קנה בעלה ותיכף נקנה החוב להבעל וידו עדיפא מידה וא"כ משנשאה קנה החוב מהאב או מהבע"ח ואין לה להאשה עם האב והבע"ח פלום ואם פחתו פחתו לו והוא פותב לה פתובה וכותב ודין גדוניה דהיינו הצ"ב והבעל הוא הבע"ח של האשה נמצא באב או הבע"ח נעשה בע"ח בחיי האשה להבעל והבעל נעשה בע"ח של האשה תדע דאפילו גבי גרושה איפליגי ביבמות אי כולה לומר פלי אני נוטל ואפי' למאן דס"ל דהדין עמה הוא רק מטעם שבת בית אביה גם פתבו

מקצת אחרונים דביורשים שלה לא שינה שבח בית אביה ונהדין עמו, וכן נמי לשיטת רש"י דמייירי בארוסה פונתו פיון דס"ל דכמת הוא גובה פתובה ותוס' א"כ ע"כ פיון דגם הגדוניה פתיכה בכתובה וגופית אם מת הוא א"כ ממילא ע"כ קנה הבעל הנצ"ב והן הדברים הנקנין באמירה כ"ש פתב, וכ"כ המרדכי ואין פאן ראוי שפבר נעשה האב בע"ח של הבעל ולמסקנא ברש"י ד"ה מדידני' לדידה דקדק רש"י וכתב מה שהתחן פוסק משום דנצ"ב נדאי נוטלתן והא דהבעל יורש נצ"ב לאו היינו גוף הנכסים דנדאי, גוף הנכסים אין צורף ליורשן דכבר זכה בהן בחיי האשה וזלת דירוש החוב שהיא חייב לה כמו שיורש חוב של הכתובה מנה ומאתים כמבואר בכתובות דף נ"ג אעג"ב דבמלנה דידי' פלגי זה לא חשיב מלנה כלל רק דמתחלה לא נתחייב רק ע"ת אם ימות בחי' ועוד דגם שם פתבו התוס' דמדינא המע"ה רק דשם נראה לחכמים לעשות פן אכל הקא אדרבא הי' נראה לחכמים לתמן נדוניתא תחת קבורתה שייירש לגמרי ודוק, אבל בנכסי מלוג הוא יורש ממש הקרן לאחר מיתה ואף מתקנת אושא ואילה לא מבעי' לשיטת הרמב"ם דגוף הקרן אין הבעל מוציא אלא אף לשיטת הרא"ש והרשב"א חדא דהרי פתבו דהקנין תלוי ועומד ועיין ב"ש סי' צ"ו ס"ק ל"ו מבואר דכ"ע מודה דגוף הקרקע בחזקת האשה וזה פשוט מאוד בכל מקום רק דאין לה פת למכרם ועיין בית מאיר סי' צ"א סעיף ג' ועוד הרי מבואר בב"ב דלא עשאוהו פלוקח אלא משום דהלקוחות אפסידו אנפשי' או בשומא דאינו רק משום הטוב והישר או בלנותה ונשאת דאפסיד אנפשי' משא"כ במקום אחר דאיכא פסידא דאחרניני לא עשאוהו פלוקח והכא איכא פסידא דאב ואעג"ב דלענין שדה החוזרות ביוכל דאיכא פסידא דירוששים אפ"ה חשו לטובתו היינו שיהי' פירוש שהיא מדינא ולא תקנו לעשותו פלוקח כדי להפסידו אבל לתמן לעשותו פלוקח להפסיד לירששים לא תיקנו כמבואר שם כ"ש בנצ"ב דאפילו במקום פסידא הוא פלוקח ואף שראיתי בספר בית מאיר ששהות יאיר פסק להיפך העיקר כמו שכתבתי: (ו גם מ"ש דלמנהגינו מותר להשתמש לצרכו לענ"ד ז"א דלהכי קרינו לי' עסקא כמבואר ביו"ד סי' קע"ו סעיף ל' והוא גמ' ערוכה בב"מ וגובה פולה מיתומים בלי שבועה כמבואר סי' ק"ח ס"ד ודברי הכנה"ג שם תמוהים למענין ברי"ף פרק המקבל: ז) ומ"ש רומעכ"ת מאחר שיש לאב שטר שלישיית תמיהני מה פח השטר יפה ומידי ממשא אית בי' הלא פתוב על שם הזוג והגע בעצמה אם האב אינו רוצה להחזיר השטר והזוג כותבין שובר נמצא השטר שבידו חספא בעלמא הוא: (אכן כל זה רק אם רוצים שני הצדדים לנהוג עפ"י דיני התורה ואף אם באו לדון ביניהם אז הפל נוהג ע"פ דיני המלכות בארץ ההוא): סימן מה ליערסלאב פתב מע"ל ליישב דברי הרמב"ם דהוי קשיא לי' לפי המסקנא לתני סתם פרסיים כמו שדקדק הת"ה והוי רבותא טפי אף ללישנא בתרא שאין אנו צריכין לחדש סברא דעבידי לאחזוקי שיקריהו מ"מ פיון דללישנא קמא הוי ס"ד למימר הכי הו"ל למיתני רבותא לאפוקי מלישנא קמא עכ"ל לענ"ד אין זה נכון דאיכא למימר להיפך דקונטרסין הוי רבותא טפי לפי מ"ש התוס' הסברא בלישנא דפרסי טעה ביוצא ליהרג וצ"ל דטעה בין יוצא ליהרג אם לא וס"ד דקונטרסין גופייהו נדאי ידעו ולא טעו קמ"ל דגם בדידהו שינה טעות או דלא רצו חכמים לחלק ונהגה גם אליבא דמסקנא דעת הרא"ש לחלק בין ישראל לפרסי משום דפרסי טעה וא"כ נדאי קונטרסין הוא רבותא טפי ונהגה אף אם נימא דהרמב"ם לא ס"ל סברא זו וס"ל פתרוץ הראשון של תוס' אפתי לא ידענא

מנ"ל דגם ב'יוצא ליהרג שיניך עבידי לאחזוקי שקרנייהו דלא מצינו בגמרא זולת בנהרג ממש וביותר לפירוש הרמב"ם דפירוש לדמירמי אימתא קאמרי ודאי שיניך יותר בהרגנוהו מיוצא ליהרג ואדרבא מדקאמרי יוצא ליהרג נראה דלא פונו להטיל אימה דאי למירמי אימתא הו"ל למימר הרגנוהו דאיפא אימתא טפי וכיוצא בזה מצינו לרש"ך הביאו הב"ש בק"ע ויש להביא ראי' דבהרגנוהו איפא אימא טפי דאל"ה רק דעיקר אימה הוא במה שפסקו דינא להריגה א"כ קשיא אמאי אין נאמני' בהרגנוהו פיון דאמרי מלתא יתירא כמו שפכת הפנסת יחזקאל לענין קברתיו אע"כ דבהרגנוהו איפא אימא יתירה וא"כ י"ל להיפך דבאומרים יוצא ליהרג ודאי לא פיון להטיל אימא דאם הי' פונתם להטיל אימה הו"ל למימר הרגנוהו דאיפא אימה טפי, אמנם מלבד כל זה אני תמה שמעלתו אגב חורפני' לא ענין בשאלתו כל הצורך דהנה הת"ה ודאי שפיר דקדק לתני שמע מפרסי שנהרג בב"ד של פרסים אמנם אם נימא דבריינתא מיירי ב'יוצא להרג א"כ היאך ליתני שמע מפרסי שפלוני יצא להרג בב"ד של פרסים ממ"נ איך ידע הפרסי שיצא להרג שפא הוציאו לעונש אחר וצ"ל או ששמע מהב"ד של פרסיים או שהי' אצל הפסק שפסקו דינו להוציאו להריגה ואם שמע הראשון מקונטרמסין של פרסיים א"כ היינו קונטרמסין ואם הפרסי הי' אצל הפסק ושמע בעצמו שפסקו דינו להוציאו להריגה ואי להכי אתי עדיפא טפי הני לי' לאקשוני' דליתני ישראל הרואה יוצא ליהרג בב"ד של פרסיים כגונא דמתניתין ונדאי הוא רבותא טפי דליתשנא קמא ודאי מהימן אע"כ דבאמת ליתשנא בתרא זה בעצמו פירושא דבריינתא דהיינו ששמע מקונטרמסין שפסקו להוציאו להריגה כגונא דמתניתין ממש זולת ליתשנא קמא כתבו תוס' דליכא לאקשוני' דיש לדחות שלא העיד שהי' אצל הפסק רק ששמע מהם ופרסי לא מהימן ב'יוצא ליהרג דטעי וכל זה ברור כשמש אמנם באמת קושיות הלח"מ לק"מ ונדאי פיון דבריינתא סתמא קתני מת נקטינו לי' כפשטא דמת ממש קתני וע"כ לא קס"ד דמקשן להוציא הבריינתא מפשטי' ולפרשו יוצא למות משום דהני קשיא לי' והא קי"ל דמסל"ת מהימן אבל אחרי שהשיב התרצן דעבידי לאחזוקי שקרנייהו הדר נקטינו הבריינתא כפשטי', ומה שפלפל בדברי הח"מ שפכת דדברי ר' יוסף לענין תרומה אתמר פשוט בעיני דעת הרמב"ם פן הוא ולקף לא הביא דין זה זולת לענין תרומה ודעת התוס' אינו פן וכבר כתב כל זה הפני יהושיע שם אמנם מה שהקשה על התוס' מה מקשה הש"ס בליתשנא קמא דלמא שם מיירי בהניחיהו בבית הסקילה תמהני גברא אגברא קרמית הרמב"ם מחלק בכך בלא הניחיהו שכיח דלמא ילפא לי' זכותא וילאחר שהניחיהו בבית הסקילה מלתא דלא שכיחא היא ללמוד עליו זכות ותוס' ס"ל דאין חילוק ביניהם או דבין כף וכף חיישינו דילמא אגמרי עלי' זכות או דבין כף וכף לא חיישינו משום דלא שכיחא ואין חילוק בין הניחיהו בבית הסקילה או לא: גם מה שיישב דברי הרמב"ם משום דבריינתא סתמא קתני ולא פירשו דבהניחיהו בבית הסקילה הנה האמורא צריף יותר לפרש דבריו ואעפ"כ לא הנפיר הניחיהו בבית הסקילה והרמב"ם פירש כן.

מה שהביא מדין ערכין ומדברי המש"ל אני תמה על שכלו הוה איך מדמה ענינים שאין שום יחס ביניהם ורחוקים זה מזה פרחוק מנרח ממערב (במש"ל) דכיון דבדין מקטל אין לו ערך פיון שעומד למות וגמר דתו בדין דינו לענין ערכין כמת אבל לענין חזקת חי לענין א"א דחיישינו דלמא ילמדו עליו זכות אע"ג דלא שכיחא חיישינו ומה בכך

שהוא חייב מיתה ע"פ דין אפתי יש לו חזקת חי ואולי ילמדו עליו זכות ומה חילוק יש בין דיני ישראל לדיני פרסיים לענין חזקת חי פלא גדול בעיני איה על דעתו לדמות החזקה לדיו ערכיו.

ומה שרצה לחלוק על הח"מ ורוצה לחלק דמגויד וצ'וב איפא למימר שאין זה הריגה ממש ואולי עדיין חי הוא משא"כ בשמע. מקונטרסין דיוצא ליהרג פיון דעליהו רמי מילתא ודאי הרגוהו פראוי, זה יותר פלא בעיני אטו טעם הח"מ דחיישינן שפא לא הרגוהו פראוי, ת"ו מעולם לא עלה זה ע"ד הח"מ, זולת סברתו פי היכי דמגויד וצ'וב ומשאל"ס חיישינן אע"ג דלא שכיח שיח' דרובן למיתה ק"ו ביוצא ליהרג דיש לחוש שפא לא נהרג פגון בב"ד של ישראל דאולי למדו עליו זכות וכן בב"ד של פרסי' אולי קבלו שונדא אע"ג דלבתר דחתם פורסי שמנג לא מקבלי שונדא אפ"ה בא"א יש לחוש כמו במשאל"ס דחיישינן למיעוטא דמיעוטא ולכך מדמי לה גם למשאל"ס וכן דעת הפני הושע והוא לא הזכיר זולת משאל"ס: הסברא שפכת לדעת הריב"ש הוא דקה מן הדקה ולא עמדתי עליו אבל הקושיא אינה פלום וכמ"ש.

ענין בתשובה להגאון מוהר"ר משנלם דף כ"ד ע"ב: סימן מו תשובה שנית לסלאפקוויץ פתב מעכ"ת שהטור בסי' קי"ח בשם הרא"ש וכן הספיק הש"ע והרמ"א שאינה יכולה ליתנה לבעל ולא לאחר וכן הוא בש"ע סעיף ח'.

עוד הביא תשובות מור"ם אלשי"ך שיפה פח הבעל מאחר ואיך עשה רומעכ"ת ק"ו מאחר לבעל הנה תמהתי איך לא שפיל לסיפא ונ"ל הרא"ש והטור ודאי אם נתנה הנכסים מעכשיו לבעלה היתה המתנה קנימת אבל אם נתנה מעכשיו ולאחר מיתה אין המתנה פלום וכן הוא תחלת לשון התשובה ונ"ל אם האשה יכולה ליתן לבעלה או לאחר למי שתראה שיזפה לאחר מיתה וכן מבואר בש"ע חילוק זה, ומה שלא פתב הטור בתשובה בנותן לאחר מעכשיו דמתנה קנימת משום דזה א"א מפני תקנת אושא אא"כ הוא ברצון הבעל וא"כ הוא ק"ו אם יכולה ליתן לבעל עצמו ק"ו לאחר ברשות הבעל וכמ"ש בראשונה ויתבאר עוד לקמן וכן הוא בגוף תשו' הרא"ש ונ"ל אבל בחיינו לא השליטו בנכסין ליתנם למי שתראה פי זה אינו מוכיח מלשון התקנה שירדו לזה להפקיע תקנת אושא שתקנו שהאשה שמכרה בנכסי מלוג הבעל מוציא מיד הלקוחות כו' הרי מבואר בהדיא דברשות בעלה שאינו נגד תקנות אושא יכולין ליתן למי שירצו, וכל הדברים סובבים על קוטב אחד דכל שנותנת מתנה החלטית מחיים מעכשיו מהני אפי' לבעל כ"ש לאחר ברשות בעלה או הבעל ברשות אשתו אם נותנים מחיים מתנה החלטית וכן מבואר בתשו' הרא"ש הביאו הטור ס"ס קי"ח שאם נעלם איזה חפצים ונשבע הבעל שלא העלימם ושללא הוציאם בלי רשותה מבואר דכל מה שהוציא ברשותה קיים ובה לא נסתפק אדם מעולם, ומי שיש לו מוח בקדקדו יבין שאף למנהג טולטולא לא מהני מתנה מעכשיו לבעלה וכ"ש לאחרים ברשות בעלה זולת באנו לדון על הספק שנסתפק הב"ש בסי' קי"ח שפכת לכאורה לפי מנהג שלנו וכו', ואף פי דבריו צ"ע פאשר אבאר אעפ"כ פתבתי אף לפי דבריו אינו רק לענין מתנה להבעל אבל לא במקרה ונתנה וממשפן לאחרים ברשות הבעל.

ומ"ש מעכ"ת לעינין בְּמִהְדוּרָא קָמָא וְכַתְּבִי שְׁבָלִי סִפְקֵי לְכַאוּרָה הוּא לְשׁוֹן מִהְדוּרָא קָמָא
ובמ"ש בסי' צ' הוּא מִהְדוּרָא בְּתַרְא, הִנֵּה פַח הַמְדָמָה בְּרוּב פְּעָמִים כּוֹזֵב דְּבִאֲמַת
דְּבִמִּהְדוּרָא קָמָא לֹא נִזְכָּר כָּלֵל שׁוּם דְּיָבוּר לֹא בְּסִי' צ' וְלֹא בְּסִימָן ק"ח וְכָל דְּבָרָיו הֵם רַק
בְּמִהְדוּרָא בְּתַרְא, וְנִרְאֶה שְׁבָסִי קי"ח חֲזוֹר מִמָּה שְׁהִחְלִיט בְּסִי' צ' וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ סִפְקֵי וְיָפָה
עָשָׂה כְּמִבְּנָאָר בְּתַשׁוּבוֹת ב"י וּמְבִי"ט לְהִיפָּךְ וְז"ל בְּקִצְרָה אַחַר שְׁכַתְּבִי דְּאִין חִילּוּק בֵּין
נָתַן אֲבִיו נְדוּנָיָא אִם לֹא לְתַקְנַת דְּמִשְׁקָא פְּתַב וְאִפִּי' הִי' מְפֹרָשׁ בְּכַתְּוֵבָה לְתַקְנֹת טוֹלְטוּלָא
ע"כ לֹא קָאָמַר אֲלֵא בְּמוֹחֲלַת לְאַחַר מִיתָה אֲבָל נִוְתַנְתָּ אוֹ מוֹחֲלַת מְחִיִּים קִיָּים וְכֵן פְּתַב
הָרַא"ש בְּכָלֵל נ"ה דְּבִנְוִתְנָת מְחִיִּים קִיָּים וּבְנִוְתַנְתָּ מְעַכְשָׁיו וְלְאַחַר מִיתָה בְּטַל לְפִי
שְׁעוּקֵי הַתַּקְנָה, וְכ"כ הָרַא"ש ס' ג' דְּבִמוֹחֲלַת מְעַכְשָׁיו אִינוּ נִוְגַע בְּתַקְנָה וּמְסַתְמָא מִיָּרִי
אִפִּי' בְּנָתַן הָאֵב נְדוּנָיָא עכ"ל, וְכֵן מְבִנְאָר בְּב"י סִימָן קי"ח וְגִדּוּלָה מְזוּ פְּתַבְבֵּד"ה בְּשֵׁם
הַרְמ"ה יְעוּי"ש.

וְאִנִּי תָמָה עַל שְׁכָלוֹ הַזֶּה אַחַר שְׁהָרַב מִיֵּאֲרָשׁוּב פְּתַח לוֹ הַפְּתַח אִיךְ לֹא נִכְנַס בָּהּ וְהַדְּבָרִים
פְּשׁוּטִים דִּישׁ חִילּוּק בֵּין מְעַכְשָׁיו וְלְאַחַר מִיתָה וּבֵין מְחִיִּים בְּהַחֲלִט. אֲמַנָּם מֵה שְׁתִּירָץ
הוּא עַל תְּשׁו' ב"י שְׁלֵא לְסַתּוֹר דְּבָרָיו שְׁבַש"ע הִיּוֹת דְּבִתְשׁוּבָה מִיָּרִי בְּתַקְנֹת דְּמִשְׁקָא
וּבְש"ע מִיָּרִי בְּתַקְנַת טוֹלְטוּלָא וְהִבִּיא בְּשֵׁם מוֹר"ם אֲלֵשִׁיךְ הִנֵּה סַתַּר דְּבָרֵי עֲצָמוֹ וְסַתַּר
דְּבָרֵי מְהָר"ם אֲלֵשִׁיךְ שְׁהָרִי מוֹר"ם אֲלֵשִׁיךְ פְּתַב דְּדוּקָא לְגַבִּי בְּעַל דְּשִׁיךְ יִרְוֹשָׁה
דְּאוֹרֵייתָא, ס"ל לְהַב"י לְחַלֵּק בֵּין דְּמִשְׁקָא לְטוֹלְטוּלָא אֲבָל לֹא לְגַבִּי אַחֲרִים וּפְסַק כֵּן הִלְכָה
לְמַעֲשָׂה.

אֲמַנָּם הָאֲמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ דִּישׁ חִילּוּק בֵּין נִוְתַנְתָּ לְאַחַר מִיתָה וּבֵין נִוְתַנְתָּ מְחִיִּים וְנֵה בְּרוּר
בְּאֲמַת. וְגַם מְנַהֵג דְּמִשְׁקָא הוּא מְמַשׁ תַּקְנֹת טוֹלְטוּלָא בְּכָל הָאוֹפְנִים וְכֵן פְּתַב מוֹהַר"ר
בְּצִלְאֵל אֲשֶׁכְּנִזִּי וְז"ל קִבְּלֵנוּ מִרְבוּתֵינוּ שְׁמַנְהֵג דְּמִשְׁקָא הוּא מְנַהֵג טוֹלְטוּלָא וְאִין בִּינִיָּהֶם
אֲלֵא קִמְעָא זוּלַת לְעַנְיָן נְתִיבָה לְהַבְעֵל לְאַחַר מִיתָה ס"ל לְמַקְצַת מְחַבְּרִים אַחַר שְׁהָרַא"ש
הוֹצִיא כֵּן מִלְשׁוֹן הַתַּקְנָה אִין לְלַמּוֹד מִמֶּנָּה לְאוֹתָהּ שְׁאִינָה פְּתוּבָה בְּאוֹתוֹ סִגְנוֹן.

וּמַעֲתָה מֵה שְׁהִבִּיא מְעַכ"ת תְּשׁו' מְהָר"ם אֲלֵשִׁיךְ שְׁעָשָׂה ק"ו הִיפָּךְ מִהַק"ו שְׁכַתְּבִי לֹא
עֵינִי רומע"ל יָפָה דַע"כ לֹא פְּתַב מוֹר"ם אֲלֵשִׁיךְ דְּאִיךְ פַּח לְתַת אִפִּי' לְבַעַל כ"ש לְאֲמָה
הֵינּוּ בְּנוֹתָן לְאַחַר מִיתָה וְאִכָּא שְׁפִיר ק"ו מְבַעַל לְאַחֲרִים כַּמ"ש מוֹר"ם אֲלֵשִׁיךְ בְּעֲצָמוֹ
מִיְלַתָּא בְּטַעֲמָא דְּאִם אִין הַמְתָּנָה קִיָּים בְּנוֹתְנָת לְבַעַל לְאַחַר מִיתָה שְׁהוּא הַיּוֹרֵשׁ מִן הַדִּין
ק"ו לְאֲמָה שְׁאִינָה יוֹרֵשֶׁת לֹא מִן הַדִּין וְלֹא מִן הַתַּקְנָה, וּבְנִוְדָאֵי בְּלְאַחַר מִיתָה עֲדִיף פַּח
הַבְעֵל כִּי לוֹ מְשַׁפֵּט הַיִּרְוֹשָׁה מִן הַדִּין וְכַמ"ש הַתְּשׁוּב"ץ דְּכָל טַעֲדָקֵי דְּאִית לָן לְמִיְעַבְד
לְהַעֲמִיד יִרְוֹשָׁה עֲבָדִין מִשָּׂא"כ אַחַר שְׁאִין לוֹ יִרְוֹשָׁה מִן הַדִּין, אֲבָל לְעַנְיָן נְתִיבָה מְחִיִּים
שְׁאִינוּ עֵנִין לְהַתַּקְנָה וְהַיִּרְוֹשָׁה כַּמ"ש"ל וְדָאֵי עֲדִיף טְפִי בְּנוֹתְנָת לְאַחַר בְּרִשׁוֹת בְּעֵלָה מִמָּה
שְׁנוֹתְנָת לְבַעַל דְּאָרְזָה דְּהַב"ש בְּסִימָן ק"ז נָתַן טַעַם בְּנוֹתְנָת מְחִיִּים לְבַעַל לֹא חִיִּישִׁין
שְׁתַּעֲקַר הַתַּקְנָה מִחֲמַת הַפְּצָרַת הַבְעֵל דְּחִיִּישָׂא דְּלָמָּא תַּתְּאַלְמֵן אוֹ תַּתְּגַרְשׁ מ"מ עכ"פ
יִתֵּר יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁאֵעַפ"כ יִפְצַר בָּהּ הַבְעֵל וּמִחֲמַת קְטֻטָּה תַּצְטַרְךָ לִיתָן לוֹ מִמָּה דְּנִיחוּשׁ
שְׁמָא תַתָּן לְאַחֲרִים.

ומ"ש מעכ"ת דְּבִאֲלֵשִׁיךְ מְבִנְאָר דְּעֲדִיף פַּח הַבְעֵל וְלֹא מְצָא בְּשׁוּם מְקוּם שְׁיִאֲמָרוּ דְּעֲדִיף
פַּח אַחֲרִים מְהַבְעֵל לֹא רְאִינוּ אִינוּ רִאִי וְאִין אוֹמְרִים לְמִי שְׁלֵא רְאָה וְכו', וְהַדְּבָרִים

מבוארים בתשובות מהרי"ט חלק ח"מ סימן נ"ה וכתב על מוהר"ם אלשיך וכתב דאין חילוק בין תקנה לתקנה ולכל התקנות אינה יכולה ליטן לבעלה מעכשיו ולאחר מיתה דאל"כ לא הועילו חכמים בתקנתו.

ומה שהוצרך הרא"ש לדקדק מתקנות טולטולא הוא רק לענין מתנה לאחרים דבנה לא שייך מה הועילו חכמים בתקנתו ובנה יש חילוק בין טולטולא לשאר תקנות ולזאת העלה דבשאר תקנות אינה יכולה ליטן להבעל אבל לאחרים יכולה ליטן הרי רב מובהק הגאון המחוּדד בתשובותיו כתב דאין פח אחרים מפת הבעל ואף דהוא ו"ל הפריז על המידה אפילו בנותנת לאתר מיתה והאלשיך חולק עליו מ"מ בנותנת מחיים לא מצינו שיחלוך וכבר כתבתי דעכ"פ יותר שייך הפצרת הבעל לעקור התקנה ליטן לו מנתינה לאחרים, ועוד בלא"ה מי שיש לו שכל ישר יבחין דאם יכולה ליטן לבעל ק"ו לאחרים בהסכמת הבעל דכיון שהבעל מסכים ג"כ, ואף לדבריו שהבין ששנים הם אפתי קשה מדוע כתב הב"ש בלשון לכאורה אחרי שבסי"ב נ"ב הכריע הרמ"א לגמרי בפשיטות דהיורשים יכולים למחות אלא ודאי פדכתיבנא, ולא ידעתי מדוע הבין מעכ"ת דקושניתי היא מסימן צ' על סי' קמ"ח ושפתי ברור מללו דקושניתי מסי' נ"ב מדברי רמ"א על הב"ש בסי' קי"ח דכתב כמסתפק: ומעתה מ"ש מעלתו על מה שכתבתי הואיל ובדודו לבלותו דמדברי הפוסקים לא נראה כן, כבר נתבאר שאינו כן.

ומ"ש מעכ"ת שאם תמכור ותהי' בעין ביד אחרים שייך ג"כ ותם לריק פחכם כמבואר בכל הפוסקים עכ"ל. הנה נה שגיאה גדולה פאשר כתבתי דכל התשובות מיירי בבאין לזכות לאחר מיתה בשעה שאלו באין לירש דנדאי שייך ותם לריק פחכם דמי שלא עמל ולא נתן עבורו כלום יאכלנו ועיני היורשים רואות וכלות אבל הקונה מחיים ונתן מעות עבורם וזכה מחיים מה ותם לריק פחכם שייך בו, תדע שהרי כבר כתבתי שהספימו כל הפוסקים דאפי' לבעל יכולה ליטן במתנה מחיים וזה מוסכם כמש"ל ובאמת אפי' מתנה כל שזכו בו מחיים לא שייך ותם לריק פחכם דמתנה כמכר דאי לא דעביד לה גניח נפשא לא הוי יתבא והוי להו כמכר, אמנם דוקא בנתינה מחיים דלא שייך ותם לריק פינן שזכו בעוד שלא נפלה הירושה וע"ד כן נותן ומה לי לבלותו שנהגית ומה לי הנאה אחרת ק"ו למכרו או למשכנו להסתחר במעות וכן מבואר בהדיא בלשון רבינו הגדול הרמב"ם הביאו מהר"ב אשפנזי בתשובה י"ח שפסק שהמתנה שנתנה לאחר מאיים ברשות הבעל קיים אף אם האב נתן הנדוניה והתקנה שכל אשה שתמות בלא ולד יחזרו חצי הנכסים כתב ו"ל לפי שהוא ידוע שאין לו למחות מלעשות רצונה בנדוניה ואין הפרש בין אם האשה לובשת מלבוש ע"ד שתקרע או שתתן אותו או שתמכרו שלא נתחייב אלא במקום שהנדוניה תחזור לבית אבי' וכיון שמכרה או נתנה לא ישאר לה דבר ע"ש שהאריף, הרי מבואר שאין חילוק בין בלתי או מכרה או נתנה כל שהי' במעכשיו מחיים ברשות בעלה קיים ואני כתבתי בתשו' הראשונה דלפי דברי הב"ש צריך לחלק בין בעלה לאחרים דעכ"פ מודה דלאחר מכרה קיים דלענין אחרים לא הי' שום תנאי שהיא יכולה למכור כמבואר למעלה וגם יש לחלק בין מחילה לבעלה דליכא האי סברא דאי לא דעביד לה גניחא נפשא כמו בנותנת לאחרים דנדאי איכא האי סברא דאי לא דעביד לה גניחא נפשא, ודוגמא לזה מבואר להדיא במהרי"ט ח"ד סי' נ"ח ע"ש

ודוק: ומה שפכתב מעכ"ת על מה שפכתבתי שלא הי' תנאי עם האשה פכתב מעכ"ת ישפתקע הדבר ולא אמר דודאי וכו' כמבואר בתשובה הנ"ל ובתשובת הרא"ש עכ"ל.

הנה דברים אלו לא נתבארו ולא יתבארו לעולם זולת אבאר ההיפך וכבר פכתבתי דאינהו מיירי לאחר מיתה וכתב הרא"ש דכוננת המתקנים פה הי' שלא תוכל להוריש לאחרים אבל אין פאן תנאי פלל זולת הב"ש רצה לחדש דבר זה ולחלק בין מנהג שלנו.

ומה שפכתב ישפתקע הדבר, חלילה וחסלילה שישפתקע האמת ח"ו כי הוא פתונכת וחרוטה בעט ברזל ועופרת לרבינו הגדול המבי"ט זלה"ה בתשובה סי' של"ד ובלשון זה אמרה אחר שפכתב דדוקא מלשון תקנות טלטולא, דקדק הרא"ש שאינה יכולה ליתן לבעלה לאחר מיתה אבל לא בשאר תקנות אבל באלו המקומות היא פשאר מורישים שיכולין ליתן מה שימצו מנכסיהם דרף מתנה כי תנאי התקנה עם הבעל וע"ת זה הכניסה לו האשה אבל האשה לא התנו עמה אביה ואמה שלא תוכל לתת מן החצי לשום אדם אלא ממילא חוזר החצי ליורשים כו' כי התנאי אינה עמה אלא עם הבעל כו' ע"ש, העתקתי לשונו למען ישמור פיו ולשונו אמנם אני לא פאתי לידי מדה זו וכוננתי מבוארת שפכתבתי שאין פאן שום תנאי עם האשה שהרי היא לא צריכה לקיים פלל רק עם הבעל שהוא מחוייב לקיים תקנות שו"ם ותקנות שו"ם עצמו לא הי' רק על פועין ונהרי הבעל עצמו מקיים התקנה, והנה פנונתי מבוארת לכל רואי שמש דעל האשה אין פאן שום תקנה ולא שום תנאי שתצטרף לקיים דהרי גוף הנכסים שלה לגמרי פל ימי חייה ואם ימות הבעל תוף שני שנים הם ג"כ שלה ורשות בידה לעשות עמהם פאות נפשה בעודה אלמנה ולא מציינו בשום מקום לא תקנה ולא תנאי שאם תתאלמן תוף ב' שנים שאינה יכולה לעשות עמהם פרוונה וגם יכולה להנשא לבעל ולהתנות עמו תנאים אחרים פינון שהוא בעצמה מכנסת הנדוניה ומעשים בכל יום, וכן אם יהי' לה זרע מבעלה הראשון אף תוף ב' שנים הבעל יורשה הרי דאין עלי' ולא על זרעה שום תקנה או תנאי שתצטרף לקיים זולת שחל על הבעל לקיים תקנות שו"ם ותקנות שו"ם הי' על הבעל להחזיר החצי ונהרי תקנות שו"ם עדיף מתקנות טלטולא דבתקנות טלטולא אם בנבז הבעל שלא ברשות אשתו צריף להחזיר כמ"ש למעלה בשם הטור שפכתב בשם אביו שמחוייב הבעל לישבע ע"ז אם נחסרו מקצת נכסים ובתקנות שו"ם אפי' בנבז הבעל הנכסים ובגדים שלא ברשותה אפי"ה פטור מלשלם כמ"ש בתשובה הראשונה בשם הב"ח וכנסת יחזקאל שאפי' בנבז לפרוע הקפותיו ולא עוד שאפי' בתקנות טלטולא אם בנבז הבעל ברשותה פטור ק"ו לתקנות שו"ם ק"ו שאין מוציאין מיד הלוקח או הממשכן שלא מצאנו בשום מקום ובשום ספר ואדרבא פכתבתי ובהאתי ראיות להיפך ואף לפי מ"ש הב"ש שמתנה הנותן פבר פכתבתי שאין פאן תנאי זולת שיתקיים תקנות שו"ם ותקנות שו"ם מתקיים ע"י הבעל שמחזיר מה שנשאר פועין ת"י הבעל, וגם מדברי תשובת ב"י שהעתקתי למעלה מבואר סתירות לדבריו וכן מדברי המבי"ט, וכבר פכתבתי בתשובה הראשונה הנראה לענ"ד בדברי הש"ג ובדברי מעדני יו"ט ובלא"ה פבר הבהאתי דברי הב"ח והפנסת יחזקאל ואינהו הוו בקיאי בתקנו' שו"ם טפי מינן ואיף ימצא פוצה פה ומצפצף להוציא מיד הלוקח או הממשכן: קצרו של דבר לא שמעתי מעולם משפט מעוקל פנה ועל משמתי אעמודה דמי שהורה פן טועה בדבר משנה וחוזר.

והנה הגיעני תשובה מב"א הרב הגדול הקריף ובקי מוהר"ר זלמן נ"י והאריף למעניתי וגם הביא דברי כנה"ג שכתב נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי ולא שמעתי שיקחו היו"רשים בבעל ואשתו מלמכור בנכסים וכתב עוד ששאל במושב זקנים והרב דשם ופי הזקנים אם ראו או שמעו מעשה כזה והי' הדבר ללעג ולקלס בעיניהם וידוע כי היא עיר ואם בישראל ומעשים בכל יום ויש מהם שישובו על פסא הוראה זה ארבעים או חמשים שנה ושמשו גדולי הדור וראו כמה פעמים הלכה למעשה וכולם ראו כן תמהו.

ומעתה אבקש מאת רומעכ"ת אם ישרו דברי בעיניו מה טוב ואם לאו יהי לו אשר לו ולא יכתוב אלי עוד בענין זה היות לדעתי היא שיחה בטילה וביטול דברי תורה לדבר עוד מענין זה: שוב עיניתי היטב בלשון הב"ש סי' צ' ולכאורה דבריו תמוהין מאד דו"ל ועיין סימן קי"ח דבב"י וד"מ מבואר שם לדין יכולה למחול אלא שם פותבין לפי תקנת טלטולא אינה יכולה למחול מיהו בתנאים שלנו כו' ולכאורה תימא דאדברא מבואר שם דיכולה למחול מעכשיו לפי תקנת טלטולא ולפענ"ד פונת הב"ש אינה על מחילה מעכשיו רק על לאחר מיתה, ובזה יש חילוק בין תקנת טלטולא שדקדק הרא"ש ממנה שאינה יכולה ליתן לאחר מיתה ואף שהלשון דחוק וגם מה שכתב או למפור דצריכין לומר דקאי על לאחר מיתה מ"מ ע"כ צריכין אנו לפרש כן דאל"ה דבריו תמוהין, וכיון שבאנו למדה זו ממילא גם פוננתו בסי' קי"ח ג"כ בלא מעכשיו ובזה ודאי יפה כתב כמו שהארכתי למעלה והמענין ומדקדק היטב בלשון הגה"ה סי' קי"ח יראה דגם מיי"ר בלא מעכשיו שמזה מיי"ר הב"י שכתב כן על דברי הרא"ש וכן התשב"ץ יש שפירשו כן, ומה שסיים הב"ש לדין דכותבין הפתובה על סף כו' היינו שמחלה אחר שנה או שנתים ולא כתב דמיי"ר מעכשיו אפשר משום דבגדוניה וצ"ב לא שייך כ"כ מעכשיו כמ"ש הח"מ ס"ק נ"ד אבל במחילה מעכשיו אף למנהגינו מהני ודוק היטב: (ויכר כתבנו כמה פעמים שכל הדברים אמורים רק אם הצדדים מתרצים להתנהג ע"פ דיני ותקנות שהיו מלפנים בישראל אף אם באו לדון ביניהם אזי אין בזה רק דיני המלכות בארץ ההוא וכלל גדול נקוט בידי דיןא דמלכותא דינא.

(סימן מז תשובה להרב מו"ה יהודה גי"ק הגיעני ושאלת חכם חצי תשובה, והדברים פשוטים והתקנה לא שייקא לענין מורדת דדוקא לענין אם הגדוניה עדיין ביד האב דהוא מדינא דגמרא לדעת ר"ת דלא נמן אא"כ תהנה בתו וכיון דסופה לצאת אפי' אחר כמה שנים אומדנא דלא נמן על אופן שלא תהנה בתו אבל התקנה שלא הי' רק משום ותם לריק פתחם שלא נעמד בתוכה זו ואין זה ענין למורדת שבא ע"י פשיעות בתו ואולי שרפה או איבדה מה ותם לריק פתחם שייך בזה ואף אם לדברי הב"ש בסימן צ' ובסימן קי"ח יש מקום לפקפק בזה כבר כתבנו בשנה העברה תשובה בארנקה שאין דברי הב"ש מחנורים לדינא והספימו עמנו גדולי הדור וגם כבר כתבנו שם דהב"ש מיי"ר בלא מעכשיו וגם דבריו נכונים דבמילתא דלא שכיחא לא תקנו אמנם גם טעם זה אינו מספיק לדעת הב"ש, אמנם כבר כתבתי שאין דבריו עיקר במקום הזה.

ולדינא הלכה למעשה שאבדה גדוניהה אם יגרשנה מתוך מרדה וכבר בא פעם א' לידי החתן. וקצת יש להביא ראי' דלענין מורדת לא שייך התקנה שהרי למנהגינו פותבין מחמת עידור וקטט יעמוד פתקנות שו"ם והקשה הנחלת שבועה שהרי לא מציינו שום

תקנה לענן קטט בתקנת שו"ם ומפרש דקאי על מהרי"ק שכתב שיש תקנה שאם הבעל מתקוטט ומרגיל קטטה עם אשתו שיתן לה מעות לפיזור סף קצוב ויעמוד לדין בתוך ב' שבועות ואם איתא דלענן מורדת שינה תקנות שו"ם הו"ל לנחלת שבועה לפרושי דהפוננה דמחמת קטט היינו שהיא מרגלת קטטה ומורדת על בעלה אלא ודאי פדכתיבנא (ושמור, הכלל שכתבתי בתשובה הקודמת).

סימן מח לדוננויץ לאחי הרב נ"י הנה פתבתי לה בקצרה ועתה אבאר במ"ש הח"מ דביד שלישי לא הוי כתפסה היא והוא של של הבעל באמת הח"מ לא אסיק אדעתיה סברת הב"ש דביד שלישי הדין כמו בסימן נו"ן אמנם בנ"ד אף לדעת הב"ש לכאורה הוי של הבעל ולא הוי כתפסה היא כיון שהושלש לטובת הזוג כמו כל השלישות שלנו והארבתי בזה בקיץ העבר להרב מראדוויץ אמנם לענ"ד לא לגמרי דמי לסימן נו"ן משום דהתם דוקא דעיקרהטעם דלא נתן האב א"כ תהנה בתו ולא אסח דעתיה מהמעוות לכו כל שהושלש לטובת הזוג אסח דעתיה מינה והוי פאלו בא ליד הזוג וכל שבא ליד האשה בעל יורש אותה אבל הטעם דתפיסה דידה מהני וא"כ אף אם נימא דהשלישי הוי מוחזק בכת שניהם והוי פאלו בא ליד שניהם א"כ הדין דיחלוקו ואף דמדברי הח"מ ופשוטא דלישנא דידי' משמע דביד השלישי הוי פאלו אין אחד תפיס הנה הבית מאיר חלק עליו וכתב דהוי כתפוס מכת שניהם ואם אמנם הראי' שהביא מתשובת הר"ן שהביא הב"י אין ראי' לענ"ד דיש לומר דהר"ן רבותא קמ"ל אפילו תפשה מיד השלישי לא מהני מ"מ ראי' שני' דאל"ה אמאי לא מוקמינו לה בסימן נו"ן בחזקת מרא קמא למאי דס"ל לרוב הפוסקים דלא פסומכס אע"כ דהשלישי הוי מוחזק מכת שניהם וכן הלשון במהרי"ל ומהרא"י ואף דבמ"ב סימן י"א מבואר אף דהוא ביד השלישי מוקמינו לה בחזקת מרא קמא נראה לחלק דדוקא דאין הספק בין אלו שהשלישו המעוות דלא הוי פאלו מוחזק מכת שניהם לכוף הוי שניהם אינם מוחזקים אבל היכא ששניהם השלישו תחלה שכ"א יעכב על חבריו וביניהם נולד הספק הוי מוחזק מכת שניהם ואף דהכא השלישי האב מ"מ כפר פתבתי דהשלישי לטובת הזוג כפר זכו בהן הזוג והוי פאלו הזוג השלישו וכיון שביניהם נולד הספק הוי השלישי מוחזק מכת שניהם ובזה יש ליישב גם דברי הח"מ מקושיות הבית מאיר כיון דכפר פתבנו דהח"מ לא נחית לסברת הב"ש דדמיא לדינים המבוארים בסימן נו"ן ומסתמא שהוא עדיין ביד שלישי שהשלישי האב וא"כ ממילא אין הספק בין אותו שהשלישו וליכא תפיסה דידה כיון דאין השלישי מפחה ואף דהוא שלישי מכת האב הרי תפיסת האב גופא לא תהני ק"ו תפיסת השלישי רק אם האב עדיין לא נתן דעת הח"מ דא"צ ליתן.

(ושמור הכלל שכתבנו בתשובות הקודמות) סימן מט לק"ק שארובקי ע"ד הגט שלא נכתב מקום עמיד' האשה מחמת שהסופר העתיק מגט הניתן ע"י שליח ובאמת לכאורה יש להכשירו כמש"ל רומעכ"ת, אמנם אחר העיון יש לפקפק להצריך גט אחר לכתחלה כאשר אבאר.

והנה עיקרא דהאי מתוס' פרק הזורק דף פ' ד"ה ושם עירו והרא"ש ביאר יותר דבשינוי מקום הלידה אין לפסול מטעם לעז משום דאין לידת אדם ידוע ואין נקרא על מקום לידה ואין לפסולו מטעם דעדים חתמו אשיקרא משום דכיון דא"צ לכותבו לא קיימי

עדים עלי' כדאמרינו בכתובות וכו' ע"ש ובעל גט פשוט כתב דלשיטת הפוסקים שהביא הש"ך בסי' מ"ט ס"ק ט"ו דעכ"פ מעידין שהוא מוחזק בכהן אין ראיות התוס' והרא"ש ראי' ולא נהירא לענ"ד דהרי עיקר דברי הש"ך לקוחים מהר"ן בכתובות והר"ן גופא נראה שהסכים בגיטין לדעת התוס' מרא' זו אמנם אף דברי הש"ך שם נלענ"ד תמוהין ונדעתי קצרה להבינם חדא מה שפירש אמנה שבשטר מעידין כלומר שפלוגי שהוא מוחזק בכהן לנה וכו' אין לשון הגמרא סובלו דפשטי' דלישנא אמנה שבשטר מסהדי משמע שאין מעידין לעננו פהננה כלל ומ"ש אבל לא מסתבר דהעדים חתמו על דבר שאינו דנדאי אין חותמין עד שיקראו כל מה שכתוב בשטר גם זה תמוה מאד ולא ידענא מאי קשיא לי' דנדאי העדים קוראין כל מה שכתוב בשטר כמו שיתבאר עוד לקמן אמנם אפתי י"ל דהעדים לא ידעו אם הוא פהן אם לאו רק שסמכו עצמן על הלנה שכתב על עצמו שהוא פהן וכינון שהם אין מעידין ע"ז יכולין לחתום ולא הוי דבר שאינו דהרי הוא נאמן אף לענן תרומה במסל"ת מכ"ש שיכולין לחתום עליו כיון שהם אין מעידין ע"ז ולא הוי חתימתן על דבר שקר ומ"ש עוד דליכא למימר דטעמא דמהימן משום מסל"ת דפשטא דלישנא לא משמע הכי ועוד דמשמע דבגנונא דמבעיא לי' ליוחסין פשיטא לי' לענן תרומה וכו' הם דברים תמוהין מאוד דבגמרא לא הוזכר כלל תרומה רק הש"ך גופא מדייק כן מהאיבעיא ואיך שייך לומר דפשטא דלישנא או דבהה גנונא דמבעיא לי' וכו' כיון דלא הוזכר כלל תרומה בגמרא ומה שהביא ראי' מדברי הר"ן וכתב דבזה מתורץ קושיות התוס' גם זה לענ"ד אינו מוכרח דאין פונת הר"ן שמעידין ממש שהוא מוחזק לכהן זולת פננתו דבעיני העדים לא מקרי זה שקר כיון שהוא מוחזק בעיר לכהן והנה לשיטת הרשב"א דס"ל דבלשון.

העדים מעידים שהוא פהן ממש ונדאי אין העדים סומכין על דברי הלנה אמנם אחר שלמדנו הר"ן שבעיניהם אין זה שקר אם כותבין על מי שהחזיק לכהן באכילת תרומה א"כ יכולין לסמוך על הלנה אם אומר להם שהוא פהן ולחתום ולא מקרי חתמי אשיקרא כיון שאין מעידים ע"ז ואינו שקר דהרי הוא נאמן במסלפ"ת להחזיק עצמו באכילת תרומה ועוד דעד כאן לא כתב הר"ן רק בלשון העדים אבל בלשון הלנה בנדאי יכולין לסמוך עליו ולחתום אף דהב"ש סימן ד' לא כתב כן אינו מוכרח.

והעיקר פחו שכתבתי ולמ"ש קושיות התוס' קשה גם להר"ן דכבר כתבתי דגם להר"ן יכולין לסמוך על דברי הלנה, אמנם בתירוץ התוס' יש סילוק בין תוספת והרשב"א והר"ן דלשיטת התוספות לעולם בשני יוב"ש מדקדקין היטב אף אם כתב אני פלוגי כהן ומעלין אפילו ליוחסין והיכא דליכא ב' יוב"ש אפי' בלשון עדים נראה דאין מעלין ולשיטת הרשב"א אין חילוק בין הוחזקו ב' יוב"ש אם לאו רק בין לשון הלנה ללשון העדים ולשיטת הר"ן ג"כ אין חילוק בין לשון הלנה ללשון העדים ולעולם אין מעלין, אמנם אי איכא ב' יוב"ש אינו מוכרח דעת הר"ן אם הוא לשון העדים די"ל דיסבור פתוס' דבב' יוב"ש מדקדקין היטב ואפ"ה איכא למימר דמדקדקין היטב שיהי' סימן בזה שהחזיק לכהן דבב' יוב"ש אין סומכין על דברי הלנה שלא יערים לחוקרין אם הוא מוחזק לכהן והשני אינו מוחזק משום דצריכין לכתוב סי' ולפ"ז אפ"ה אין מעלין ליוחסין אפי' בלשון עדים והוחזקו ב' יוב"ש אמנם לפ"ז לכאורה יש לעיין על הרמ"א דבב"מ מחלק בין לשון הלנה ללשון העדים היכא דהוחזקו ב' יוב"ש וזה נראה דלא פשיטת

התוס' דאין מחלקין רק פשיטת הרשב"א ובאה"ע סימן ג' פתב דאפי' בלשון עדים אין מעלין ליוחסין וצ"ל דס"ל פדעת הר"ן דבב' יוסף ב"ש מדקדקין ואפ"ה אין מעלין ליוחסין כנ"ל וכמ"ש הב"ש והח"מ אמןם לכאורה אין ראי' דהר"ן חולק עם התוס' דאולי מודה דאף בלשון לנה ג"כ תהני בשני יוב"ש ואדרבה אי ס"ל דבב' יוב"ש מדקדקין ממילא אין לחלק בין לשון לנה ללשון העדים והרמ"א פתב דבלשון לנה אף בשני יוב"ש לא מהני וצ"ל דרמ"א הכריע מדעתו דבלשון עדים ואיפא שני יוב"ש ממ"נ מהני לשיטת הרשב"א מטעם דהוא לשון העדים ולשיטת תוס' והר"ן הטעם דמדקדקין היטב אבל בלשון לנה חשש לדעת הרשב"א ואין מוציאין ממוזן וכן לענין יוחסין חשש לדעת הר"ן דאף דאיפא ב' יוב"ש אין מעלין אמןם מה שפסק הרב בסי' קל"ו גבי גט דכותבין פהו לסימן היינו משום דשם ליפא למיחוש להערמה והני סימן דהרי אין נותנין גט אלא זה בפני זה רק לענין מוכח מתוכו כותבין ועכ"פ פינון דבאמת הוא פהו הרי מוכח מתוכו מי הוא המגרש ובזה הי' מקום ליישב קושניית התוס' בגיטין דף ד"ד ע"ב ד"ה בעידי מסירה שהקשו דלר"מ לא בעינו שיגרשו זה בפני זה פינון דצריף שיהא מופת מתוכו וצריף לכתוב פהו ולשיטת הרשב"א דס"ל דאף ביהונזקו ב' יוב"ש לא מהני אם הוא לשון הלנה וא"כ בגט דהוא לשון הלנה לא מהני פהו לענין הערמה כמבואר בב"י בשם הרשב"א ולקף צריף זה בפני זה דליפא למיחש להערמה ואז הני סימן ומוכח מתוכו אמןם תוספות לשיטתיהו דס"ל דבהונזקו מדקדקין אף בלשון הלנה ודוק: נחזור לענינינו דנראה דראיות התוס' בגיטין ראי' גמורה אף לדעת הר"ן לא מבציא אם נימא דבלשון הלנה מודה הר"ן דפשוט דראי' גמורה אלא אף אם נימא דאין חילוק בין לשון הלנה ללשון העדים מ"מ כב' פתבתי דעיקר פונתם דהסופרים אין מדקדקין ואין זה שקר בעיניהם מה שפותבין עליו פהו אע"פ שאינו פהו ברור רק בשביל שהוא מוחזק לאכילת תרומה ואף שאינו ראוי לעשות פן מ"מ פינון שבעיניהם נראה שיכולין לכתוב עליו פהו השטר פשר א"כ זה בעצמו הראי' שכתבו התוס' דהרי שם פינון שא"צ לכתוב פהו אפי' אם כתבו פהו אמרו דטעו וכתבו משום דנדמה להם שהוא נדאי פינון שאוכל תרומה או שהלנה הגיד להם במסל"ת שהוא פהו א"כ ה"ה בשנינו מקום הלנידה לא מפסלי פינון שלא הי' צריכים לכתוב א"כ לא הי' צריכין לחקור ולעמוד על ברור הדבר וטעו וכתבו מקום הלנידה כפי שהי' מוחזק בעיניהם וכינון דאין מקום הלנידה דוע כ"כ הטעות מצוי ומלתא דאיפא למטעי תלינו בטעות העדים ולא פסלינו להעדים או שהסופר טעה וכתב מקום הלנידה כפי מה שהי' מוחזק בעיניו וסמכו העדים עליו פי לא הי' צריכין לחקור על אמתת הדבר פינון שאינם מעידים ע"ז, מזה הטעם עצמו נלע"ד פתב הרא"ש דליפא לעז בשנינו מקום הלנידה משום דאין מקום הלנידה דוע דלכאורה אפתי תקשה דאיפא לעז מאותן היודעים מקום לנידה אמןם לפי מ"ש אתי שפיר דגם היודעים לא יוציאו לעז פי יתלו בטעות מחמת שאינו דוע כ"כ אמןם כב' פתבו האחרונים והספימו דכל דבר דצריף לכתוב לכתחלה עכ"פ אם שינו פסול משום דאיפא לעז דדוקא בדבר שאפילו לכתחלה א"צ לכתוב אז אם שינו פשר דליפא לעז אבל אם צריף לכתוב לכתחלה פסול ויש לכונן ע"פ מש"ל דכינון דצריף לכתוב לכתחלה נדאי חקרו העדים ולא תלינו בטעות פינון דצריף להעיד ע"ז לכתחלה ולפ"ז נלענ"ד לפי מה שנהגו האידנא במדינות אלו לכתוב לעולם מקום העמידה לכתחלה אם הפעל והאשה פאן ולא פתבו

מקום העמידה של הבעל או האשה גרע טפי משינוי מקום הלידה או העמידה אם אינם בכאן דאלו אינם בכאן ושינוי מקום העמידה לדעת המכשירים אין פאן לעז משום דיתלו בטעות העדים וכן אם לא כתבו מקום הלידה ליפא לעז דהא אף אם אחר הוא המגרש או המתגרשת אפתי הי' להם לכתוב מקום הלידה של האחר אעפ"י שלא נודע להם בירור הדבר ולכך לא כתבו אכל אם הבעל והאשה פאן ולא כתבו מקום העמידה פיון שנהגו לכתבו א"א לתלות בטעות או שלא נודע שהרי הי' בכאן ואיפא לעז שיאמרו שהי' גט ע"י שליח ולא הי' בכאן כ"ש בלא כתבו מקום עמידת האשה דשכיח טובא גט ע"י שליח שאין פותבין מקום עמידת האשה ויתלו שהאחרת היתה שנתגרשה ע"י שליח והנה התוס' והרא"ש הוכרחו לתת טעם בדבר שא"צ לכתוב אפי' לכתחלה אם שינה פשר משום דליפא לעז הא אילו הי' לעז הי' פסול אף שא"צ לכתבו כלל, ומה לי אם לא כתבו או שינה בליפא לעז רק דהוצרכו ליתן טעם אמאי ליפא לעז בשינה, אמנם בלא נכתב כלל לא הוצרכו ליתן טעם אמאי ליפא לעז פדכתובנא דבלא כתבו מקום הלידה לא שינו לעז אמנם למנהגינו י"ל להיפך דאף המכשירים בשינוי מקום העמידה אם אינו בביתו משום דליפא לעז אכל בלא נכתב כלל והוא פאן איפא לעז יותר, וראי' לדברינו ממ"ש הש"ע בסי' קכ"ט בהגהה סעיף ז' דאם לא כתבו פהן על מי שהוא פהן יש פוסלין מאחר שנהגו לכתבו איפא לעז וזה עיקר הטעם למעיין היטב וה"ה הכא, אחר כמה שנים מצאתי בסדר גיטין כ"י שלי אותו עובדא ממש בא בפראג לפני מהר"ן מאיגרא ויצא הדבר בהיתר אף שלא נשאת עדיין וצ"ע ולדינא אם אי אפשר להשיג בקל גט אחר שיש להקל מכמה טעמים אמנם באפשר להשיג בקל גט אחר לפי חומר הנושא יש להחמיר להצריף גט אחר ואין פאן חוששין ללעז כי הטעות מצוי בסוגי בני אדם: סימן מט תשובה לק"ק בראד אד"ש כמשפט האמור למעלה, הנה זה כמה שבועות הגיעני מכתב פיתוחי חותם קודש מרומעכ"ת נידון קידושי בתולה, והיותי טרוד מאוד בעתים הללו טרדא דצערא ולא יכולתי ליתובא דעתא קשה עלי מאוד להשיב בענינים חמורים פאלה אמנם לאהבתו מצורף לזה היות לדעתי הדברים פשוטים וכלי ספק שפך היא בעיניו זולת דבעי דלימטי' שייבא מפשורא אמרתי להשיבו מפני הכבוד בקיצור גמרן והנה לענ"ד לדינא לית דין צריף בשש ואין פאן חשש קידושין אף לדעת רא"ם שהביא המרדכי דאף הוא לא החמיר אא"כ יש איזה דבר מוכיח וכוונת ה"א"ם דאם יש דבר המוכיח דומיא דעדי יחוד לשם קידושין דיש דבר המוכיח דאש בנעורת ה"י בכה"ג בקידושי פספס אם יש איזה דבר המוכיח בענין אחר וכמו בעובדא הקודמת שראו החפץ הקידושין יוצאה מתחת ידי האשה וכן בעובדא דמרדכי ס"פ המגרש אכל הכא אין פאן דבר המוכיח כלל שהרי לא ראה ונדע אם הגיעו הקידושין באשר באמת לא הגיע כלל לידה אטו אותו שלא ראה כלל עדיף מאותו שראה שלא הגיעו הקידושין לידה ועובדא דידן גרוע אפי' מגמל האחר בין הגמלים דעכ"פ נמצא הרוג בצידו משא"כ פאן דליפא שום הוכחה שהגיע הקידושין לידה ועוד דכאן לא שינו כלל דבר המוכיח דע"כ לא קאמר הרא"ם אלא היכא דידוע שנתרצו לקידושין אכל פאן פיון שהי' דרף שחוק א"כ אף דבמקום אחר היכא שראו הקידושין לא מהני מה.

שאומרים שהי' דרף שחוק משום דהוי דברים שבלב מ"מ פאן אין כלל דבר המוכיח ואדרבא פיון שבלבם הי' לשחוק בעלמא ולכך לא קיבלה הקידושין ומטעם זה בעצמו

לא דמי לזרק לה קידושין וע"א אומר קרוב לה דהכא לא נתרצית מעולם ולא איתרע חזקתה, ועוד איך אותו שלא ראה יכחיש אותו שראה וזה פשוט מאוד, וע"ו בלבד יש לסמוך בפשיטות להקל אפילו לכחלה.

ומה שרצה מעכ"ת לומר דלשיטת מור"ם פדנא אף ביש דבר המוכיח לדעת רא"ם יכולה לומר לשחוק פונתי לא נהירא לי והעיקר פמסקנת רומעכ"ת דאם נימא דדבר המוכיח הוי כמו ראי' ממילא אינה נאמנת לומר דלא אסקא אדעתה, ומה שרצה רומעכ"ת להוכיח שיטת מוהרי"ט דלשיטת מור"ם פאדנא אמאי לא משני הגמרא דטוענת שלא ראתה העדים, לענ"ד בלי ספק לחדודי בעלמא כתב רומעכ"ת פן לפענ"ד אילוהי' משני הגמרא דדברי מעכ"ת יותר הי' ראוי להקשות אמאי לא משני בפשיטות כגון שהלכו העדים למד"ה בשנויא רנוחא דלדבריו צריכין אנו לומר כגון שטוענת שלא ראתה העדים והוא טוען פרי שראתה וגם לאיזה צורך קאמר דטוענת לא קדשתני הו"ל למיתני דטוענת שלא ראתה העדים ולשחוק נתפונתי ואי אחי לאשמועינו דטענינו עבודה משום דמילי דכדי ניהו אין ענין רבויתא זו לכאן לפי מה שמדמה רומעכ"ת לד"מ וכבר שמענו זה בד"מ, ועוד דלדבריו סיפא לא קדשתני אלא בתי תצטרף לפרש בדרך רחוק לפי תירץ הגמ' אתיא פולהו כבי דמתניתין בחד גונא ואדרבא לדברי מעכ"ת יותר הי' ראוי להקשות על מהרי"ט דהו"ל להגמ' לשנויא מאי לא קדשתני לא קדשתני בעדים שלא ראיתי עדים בשעת קידושין וזה דרף מורגל בש"ס ועיין בכריתות במאי דקאמרינו דאף יחיד יכול לתרץ דיבורא בכה"ג וגדולה מזו ק"ו דמצינו לשנויא הכא במאי עסקינו בכה"ג, אמןם אינו קושא פלל דתירץ הגמרא הוא מרנוח ופשוט מאוד, ובענין קידושין בלא עדים הארכנו במקום אחר וקשה עלי להעתיק פעת וגם אינו נוגע לנ"ד זולת באמת דעת רוב הפוסקים דלא בעינן רק שהעדים יראו קבלת הקידושין ודברי המקדש אבל יתר הדברים אין שייך להעדים זולת להב"ד שהם ישפטו הענין ואכמ"ל ומה שהביא בשם נודע ביהודא תמהתי לאיזה צורך הביאו בשם נודע ביהודא הלא בגוף תשובת מוהר"ם מבואר פן וכן הוא בקצרה בהגהת מרדכי ודברי מעכ"ת אמת דכל שלא ראתה העדים אין פאן דברים שבלב משום דדרך לעשות מעשה כזה לשחוק בלא עדים פיון דהפל יודעים שאין קדושין בלא עדים.

ומה שפלפל עוד לפי דברי העד השני הדבר פשוט מאד שפיון שהי' עדיין ביד המקדש ולא יצא מידו פלל ולא הגיע לרשותה וגם הוא יכול לשמרו והיא אינה יכולה לשמרו פיון שהוא בידו עדיין אין פאן התחלה על חשש קדושין פלל והדברים פשוטים כמ"ש רומעכ"ת שאין פאן חשש קדושין פלל.

מפל הטעמים שכתב רומעכ"ת סימן נון ב"ה ע"ד מחזיק כפר אחד שרצה לישא מינקת אלמנה תוף ד"ד חודש ושלחנו להזהירו והודענו לי' חנוך איסורו. והנה קודם שבת העבר הגיע לידי אגרת היות חכם א' רוצה להתיר וגבב פמה סניפין מהאחרונים מלבד מה שהוסיף מדעתו ועשה יסוד נופל ובנה בגין רעוע וטיח תפל להתירה אחר גמינת בנה למינקת ג' חדשים ואחר ט"ו חודש למיתת בעלה.

וראיתי הטעמים שסמך עליהם. (א) על הפני הושע לאחר ט"ו חודש.

ב) על השבות יעקב אחרי שהוא תועלת תומים שהיא אחות המטה ומרחמת על הבנים הנותרים. ג) הוסיף מדעתו ונשא ק"ו בעצמו ז"ל אם תועלת תומים דוחה אבילות יום ראשון דאורייתא פמבוא' ברי"ף במ"ק פ' ואלו מגלחין ק"ו לאיסור מיניקת דרבנן עכ"ל.

ובפתיחי עמדותי מרעיד דלדבריו מותר לעבור על פל איסורי דרבנן לתועלת תומי' מק"ו הנ"ל ופשוט דמות' לחלל י"ט ב' בשביל תועלת תומים דהרי למ"ד אבילות יום ראשון דאו' דוחה יו"ט שני דרבנן ואפ"י י"ט שני של ר"ה לדעת מקצת פוסקים ק"ו שתדחה מפני תועלת תומים שדוחה אבילות יום ראשון וכן נוכל למילף במה מציינו שיהיו פל איסורי דאו' נדחין מפני תועלת תומים כמו שדוחה אבילות דאורייתא.

עוד לדבריו גם מי שאין לו מי שישמשנו איתנהו לכל הני מילי שדוחה איסורי דרבנן ודאורייתא דהרי הירושלמי שהביאו הרי"ף מדמי להדדי אין לו מי שישמשנו ומי שיש לבנים קטנים וכן מבואר בש"ע סי' שצ"ב.

ואני תמה איך נעלם ממנו דברי הר"ן במקומו ודברי התוס' ביבמות וכתובות ומ"ק ודברי הריטב"א בכתובות ומ"ק ודברי הרא"ש במ"ק וביבמות פ"ק החולץ וכן מבואר בש"ע דלא לתר לאו דוקא ויש שפירשו תוך ז ויש שפירשו תוך למ"ד יום וכן פירש הכ"מ דברי הרמב"ם שכתב ביש לו בנים נושאי מיד היינו תוך ז וכן מוכרת מל' הרמב"ם גופא דלהתיר אירוסין כתב בהדיא אפי' ביום המיתה ובאין לו מי שישמשנו או בנים קטנים כתב סתם.

ואף לפי מה שרצו התוס' לפרש בפ"ק החולץ דמשמע לאלתר דוקא פנונתם תוך ז ועוד אפי' הי' פנונתם לאלתר יום ראשון אין ראי' דאינהו ס"ל דליכא שום אבילות דאורייתא ועוד דכבר פירש הרא"ש דכנסה היינו שידוכין בעלמא אבל לומר דמאן דס"ל אבילות דאורייתא מותר מפני שהוא תועלת תומים ישמקע הדבר ולא עלה ולא יעלה על לב אדם מעולם ונהרי לא התירו ביאה פל ז מפני מצות פ"ו שהיא דאו' ובמטה אשתו פל למ"ד אסור ונעמידו דבריהם במקום מצנה דאורייתא ואיך יתירו למי שאין לו מי שישמשנו או לתועלת הבנים אבילות יום ראשון דאו' וכל הפוסקים שוין לאסור לכנס פל ז' אע"פ שלכ"ע הוא דרבנן וכמה דחק עצמו הר"ן ריש כתובות במה שנוהג תחילה ז' ימי המשטה ואינו נוהג אבילות יום ראשון ותירץ דב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה בשב ווא"ת משא"כ לישא לכתחילה בקום ועשה ועוד איך יעלה על לב מי שיש לו מוח בקדקדו לומר דמעשה דיוסף הפכהו ור"ט הי' ביום מיתה וקבורה אף למ"ד אבילות דאורייתא הרי אף לדעת הסוברים דיום ראשון דאורייתא מודה דאינו תופס לילו כמ"ש הרי"ף בבבבכות.

והנה בנדאי לא הי' הפניסה בבית הקברות דנדאי לא הי' חנפה ותיחוד על הקברות רק אחר שפא לבייתו פניסה ומדוע לא נימא שפניסה לערב דאז הוא מדרבנן. ועוד איך אפשר שפניסה מבע"י אף שהוא דאורייתא וכי לא יכול יוסף להתאפק עד הלילה שיהי' איסור דרבנן וכי בשביל שתים או שלש שעות נתיר לו איסור דאורייתא וכי מעולם לא הלכה אשתו לישוק ונהניחה בני' בביתה ב' או ג' שעות ואפ"י אם נימא פדעת הריצב"א דמעשה דיוסף הפכהו הי' בע"פ ונימא דלמאן דס"ל אבילות יום ראשון דאורייתא אפילו לענין נשואין אסור עד הערב ואין הרגל מבטל עד הלילה אפתי הי' לו להמתין עד הערב

דגשוואין בלא סעודה ביו"ט דרבנן כמ"ש מוהרש"א בכתובות דף י"ז וכן הספדים הא"ר בא"ח סימן תקמ"ב.

ואף אם נעלם ממנו כל זה אני מתפלא הפלא ופלא מי הגיד לו ואיך ראה דגשוואין בלא בעילה וסעודה הוא דאורייתא, והדבר ברור דאף למאן דס"ל אבילות דאורייתא יום ראשון היינו דוקא תשמיש דיש לו רמז בדברי קבלה אבל גשוואין לחוד הדבר ברור שהוא דרבנן שאין לו רמז בדברי קבלה, וכן הרמב"ם פשמנה י"א דברים שהם מן התורה לא מנה רק תשמיש ונהביא על כל אחד הרמז מדברי קבלה אבל גשוואין לחוד אין לו שום רמז בדברי קבלה, והרואה יראה מסידור לשון הרמב"ם שכתב דין גילות שהוא מן התורה וכתב גבי דדמי לי נטילת צפרנים ובדין תשמיש כתב דדמי לי דין גשוואין ובדין פיבוס כתב דין לבישת לבגדים ובדין מלאכה משא ומתן ובדין שאלת שלום הליכה לבית המשטה והנה פולהו דרבנן ואין להם רמז בדברי קבלה וכן יש להוכיח מתשובות הרשב"א סימן קנ"ה שהוכיח דאף לשיטת הרי"ף והגאונים דוקא יום מיתה וקבורה הוא דאורייתא אבל יום מיתה לחוד או קבורה לחוד הוא דרבנן דאי ס"ד מיתה לחוד הוא דאורייתא איך התירו בעילת מצנה במת אביו של חתן ואמה של פלה ולא הוקשה לו איך התירו לו תחלה החנפה אלא נדאי דחנפה לחוד הוא דרבנן ולכך התירו למי שאין לו מי שישמשנו או מי שיש לו בנים קטנים לישא תוך ז' לדעת מקצת פוסקים מפני שאין לו שום רמז בדברי קבלה ולא התירו בעילה תוך שבועה למי שאין לו בנים והעמידו דבריהם במקום פ"ו דאורייתא, ועוד היאך אפשר לומר דהחנפה הי' ביום מיתה וקבורה הרי הרמב"ם פסק דחנפת נדה אינו קונה וכן הוא דעת הרי"ף לשיטת הר"ן פ"ק אע"פ וכבר כתב הלח"מ לחלק בין חייבי לאוין לנדה משום דבחיובי לאוין לעולם אינו ראוי לביאה ואעפ"כ פנסה ורוצה לבא עלי' באיסור לכה החנפה קונה משא"כ חנפת נדה דאין פנונתו לבא עליה באיסור רק לבא עלי' אחר שתטהר לכה אינו קונה החנפה וא"כ ה"א דלא התירו רק החנפה אבל הביאה נשאר באיסור דאורייתא א"כ גם החנפה אינו פלוס פיון דעכשיו היא חנפה שאינה ראוי' לביאה, ועוד נראה מדברי הר"ן ריש פתובות דקודם קבורה אף תשמיש הוא דרבנן אע"ג דהקבורה הי' אס"פ בו ביום וא"כ אמאי לא פנסה קודם הקבורה דאז הי' דרבנן והמתין עד אחר קבורה שהוא דאורייתא.

אמנם האמת יורה דרכו כמ"ל דשיטת כל הפוסקים דלא לתר לאו דוקא ולא פנסה בו ביום וא"כ אדרבא יש ראי' להיפך דאפילו באבילות דרבנן דקילא ואף גשוואין לחוד בלא תשמיש שאין לו רמז בדברי קבלה אפ"ה לא התירו עד אחר ז' אף לתועלת יתומים ואפ"י לשיטת הפוסקים הסוברים דמותר לכנס תוך ז' אין ראי' למינקת חזא דכניסה בלא בעילה תוך ז' קילא טובא ועוד דאין למדין דברי סופרים מדברי סופרים ק"ו למינקת משום סכנת הולד נגעו בה וגם לרביית דרבנן לא דמי דהתם מטעם אחר נגעו בה כמ"ש רש"י שם (ועיין ברש"י ב"ת דף ע"ז ד"ה קרוב לשכר ובד"ה בבי דינא) ולשיטת הרשב"א הם אמרו והם אמרו ג"כ דמתחלה לא גזרו באבק ריבית גבי יתומים משא"כ במניקת שלא מצאנו שום חילוק לא בש"ם ולא בפוסקים איך ניקום אנחנו לחלק מה שלא חלקו הם מלבד שפבר פתבתי דאין למדין דברי סופרים כו' ונפלאות בעיני איך יצאו הדברים מפי בעל הוראה לומר דדחינו מצוה דאורייתא משום תועלת יתומים

מה שלא נמצא בשום מקום בש"ם ופוסקים ואף אם נעלם ממנו מה שפיתחנו למעלה הי' לו לעשות קושא היאך דחינו מצוה דאורייתא משום תועלת יתומים ולהניח בצ"ע ולא לעשות ממנו יסוד ולבנות עליו בגנו ולהוסיף עליו ועוד איה יעלה על לב בן דעת יודע ספר לדחות איסור מיניקת לתועלת יתומין דהרי פל עצמו של איסור מיניקת הוא בשביל ספנת הולד והיאך נסכן תינוק זה לתועלת שאר הבנים ומאי תזית ואף בנתנה בנה למיניקת דלמא הדרא בה וזו תשובה גדולה גם על הרב בעל שבות יעקב שרצה לעשות תועלת יתומים סניף להתיר ואף דדברי השבות יעקב הי' מקום לנישב בדוחק דעיקר כוונתו שיש תועלת לאותו ולד עצמו, אמנם גם זה אינו מספיק דאטו אומרים לתמור נחתוה ראשה וטול כור חטים, ועוד המעיין במ"ש אף שאין להתיר מטעם מצוה לקנים דברי המת להפקיע זכות הולד מ"מ כאן דאיכא תועלת כל היתומים כו' משמע דמשום תועלת גם שאר היתומים אתי עלה, ועוד דהרי עיקר הגזירה דגם שאר נשים יעשו כן לכתחילה וא"כ היאך נתיר משום תועלת יתום זה שיבואו לידי סכנה יתומים אחרים.

אמנם הוא לא עשאו רק לסניף בעלמא וסמו עצמו על כמה צדדי היתר שלא התחילה להניק ונתנה תחלה למיניקת והי' תקיפים גדולים ומדמי להו לדבי ריש גלותא ושכרו שתי מיניקות ונשבעו ע"ד רבים וכולה האי ואולי אלו הי' בא מעשה לידי לא הייתי סומך אם לא בכנופיא גדולה של תלמידי חכמים אם היו מסכימים להתיר, ולדעתי בכל צדדי ההיתר קשה להתיר.

ואף שפכת שהגאונים חותנו וגיסו הסכימו להתיר והאריכו בתשובותיהם אתרי שלא ראינו תשובותיהם מי יודע על איזה טעם סמכו להתיר והבו דלא להוסיף עלה. ועכ"פ אין להתיר אם לא בכל צדדי ההיתר שהי' שם.

ועיקר ראייית השבות יעקב שפכת וז"ל מ"מ פיון דאיכא פאן תועלת כל היתומים וכבר מבואר פשוט בסי"ר צ סעיף י"ט אצל אפוטרופסין שאין רשאים להוציא עבדים לחירות וכתב הרמ"ה דכ"ו לא מייירי רק בלא רשות ב"ד אבל ברשות ב"ד הי' רשאים לעשות כל מה שיראו בעיניהם שהיא תועלת יתומים, הרי להדיא דמשום תועלת יתומים עקרינו עשה דלעולם בהם תעבדו ומינה דמשום תועלת יתומים עקרינו תקנות חכמים לגבי מיניקת עכ"ל הנה מלבד שהשגתי עליו למעלה אני תמה על גאון כמותו לומר דבר זר ובלי ספק הוא כשגגה היוצא מלפני השליט דשם מבואר בהדיא דמייירי שהעבד נותן דמי עצמו כמבואר ברש"י ור"ן וש"פ ובזה לא חלק אדם מעולם דבנותן דמי עצמו הוי כמכרו לו דליכא עשה דלעולם בהם תעבדו כצל רק דלשיטת רש"י אין רשאים לשחרר משום דגופן קנוי להן ולשיטת הרשב"א והר"ן והה"מ משום דנראה כשחרור ושמא יולזלו במקחן יעו"ש אבל עשה דלעולם בהם תעבדו לא שייך פלל פיון שלקחו דמי העבודה וה"ה מה שפכת הרמ"ה דע"פ ב"ד הי' מותר לשחרר לתועלת יתומים עכ"פ מייירי שהתועלת יותר שנה מדמי העבד וזה ברור ופשוט.

וגדולה חזוה נראה בדעת הרשב"א דאפי' עשה העבד איזה טובה להרב ומשחררו בשביל גמולו שעשה לו ליכא עשה דלעולם בהם תעבדו משום דהוי כמכרו לו, וא דהרשב"א פכת בלשון שמא, פשוט דקאי על מ"ש דאומדין דעת המשחרר שבנדאי לא עבר על עשה ובנדאי עשה לו טובה אבל אם באמת עשה לו טובה נראה דעת הרשב"א בפשיטות

דליפא עשה ויכול לשחררו ומכ"ש בנותן דמי עצמו דפשיט לי' להרשב"א טובא דליפא עשה דלעולם בהם תעבדו כמבואר מלשונו שפכת שפל שעשה עמו טובה הוי כמכרו לו משמע בנותן דמי עצמו פשוט לי' טובא דמותר לשחררו.

גם מה שהקשה השבות יעקב על הרשב"א דא"כ למה הוצרכה הגמרא לתרץ מצנה שאני למה לא משגי דעבדו עשה לו אינה טובה אני תמה איך עשה עצמו כלא ידע דהרשב"א עמד ע"ז ותירץ דמשום מעשה ולא משום גמילות חסד שחררו ואיך נתעקש אנהו נגד הרשב"א לומר דתירוצו אינו עולה יפה ולדחוק ולהקשות דלמא הא והא גרמי, ועוד תימה גדולה עליו שהשיא דעת הרשב"א לכוננה אחרת מה שלא עלה על לבו מעולם ורצה להשוות דעתו עם דעת הרמב"ן בטעם העשה דלעולם בהם תעבדו כו' ותימה איך חשד למאורן של ישראל אסרי שבעצמו באותו מקום דחה דברי הרמב"ן בשתי ידיים מחמת קושיא ואיך חזר וקרבו ולא חש למה שהקשה תחלה בעצמו והדברים פשוטים שרחוקים וה מזה כרחוק מזרח ממערב דהרי לשיטת הרמב"ן לק"מ מדר"א ששחררו לצורף מצנה דלצורף מצנה או לצורף אינה דבר לא שניף לא תחנם אמנם לדעת הרשב"א אף לצורף מצנה איפא עשה דלעולם בהם תעבדו רק דמצנה דרבים דחה לי' או להפרישו מאיסורא דוחה העשה וקרוב הדבר דס"ל כדעת הר"ן שאינו עשה גמור רק דס"ל דאעפ"כ אין לדחותו משום מצנה לקיים דברי המת וע"ז תירץ דכל שעשה לו טובה הוי כמכרו לו ובמכרו לו פשוט דליפא עשה כדכתובנא וזה ברור ופשוט.

ומה שסמך עצמו על הפני יהושע אין צריך להשיב דהמעשה הי' בלא התחילה להניק ואחר שפיצא להיתר ע"פ שגגותהוראה בשעת הדחק ובקנשי התיר וכתב בעצמו שאין לסמוך ע"ז אם לא בדאיפא עוד צדדי היתר אבל לעשות מעשה לכתחילה במקום שיש עוררין ואוסרין לצוות ליתן בנה למינקת אחר שהכירה בכדי להתירה להשתדף לכתחילה ולהנשא לא עלה על לב אדם מעולם: סימן נא אם נתחזק פאן שיש לו עוד שם אחר הדבר ברור בכוננת רש"י כל שנתחזק פאן שיש לו עוד שם אחר אף באותו מקום צריך לכתוב שניהם.

אמנם יש חילוק לענ"ד כל שנודע לנו בבירור שיש לו שם אחר במקום אחר אף דלא אתחזק פאן ל' יום אפ"ה בעינן וכל שום פיון שידוע שנתחזק בשם אחר במקום אחר ומכ"ש דאם כתב השם שלא נתחזק פאן ל' פשיטא דפסול רק דאין עגין לכאן באם נודע לנו בבירור שיש לו שם אחר במקום הנתינה אפ"ה בלא אתחזק ל' צריך לכתוב מקום הנתינה וכל שום ואינו למ"ש בב"ב והוא דאתחזק למ"ד, דהתם הוא משום רמאות אבל כל היכא דליפא רמאות א"צ ללמ"ד יום דהרי עכ"פ במקום נתינה אתחזק ומקום הנתינה הוא עיקר וכל שנודע שיש לו שם אחר במקום הנתינה חל תקנת ר"ג וצריך לכתוב וכל שום: עוד נלענ"ד דהא נוהגים לשלוח גט לדבר רחוקה אף שאין פאן מי שיפיר שם האשה משום דסמכינן על השליח שלא תן הגט עד שיעידו עדים לפני השליח שזה שם האשה אשת יוב"ש וכיון שלא הוחזק עוד יוב"ש נותנין.

ולפ"ז ברור כשלא הוחזק ל' יום חיישינן דלמא במתכוין משנה שמו ושם האשה כשם יוב"ש ואשתו ושלח הגט לאתתא דלאו דילג' וזה ברור. ודברי השב יעקב סי' ל"ג תמוהין מאד דבגידון דידי' נדאי אין ראוי הי' לכתוב ע"כ שמו כל שלא נתחזק אמנם בגמרא

נראה דנגידון המשנה ע"כ מיירי שהיו יודעין בבירור שהאשה זאת היא אשת פלוני דהרי מתחילה היו כותבין שם הכתיבה והיאף היו נותנין הגט שהרי בגט הי' פתוב שם אחר שלא במקום הנתינה אלא ודאי שהי' עדים שזו היא אשת פלוני שהלה למקום הכתיבה או השליח עצמו הי' מפירה אמנם לפמ"ש הר"ן שהב"ד שבמקום הנתינה היו מקבלין עדים שפה היא נקראת במדינת הי'ם וא"כ אפתי דברי השב יעקב תמוהין: ולכאורה דברי השב יעקב תמוהין במ"ש להוכיח מרש"י דאתחזק לאו היינו ל' יום דאל"ה אמאי לא פירש"י כן.

ודבריו תמוהין דאדרבא לפמ"ש השב יעקב באתחזק לא בעינן וכל שום, ואולי פוננתו לחלק משום דלא אתחזק בפני י' אבל זה דרף רחוק מאד. אמנם נוכל ליישב דכבר כתבתי דלשיטת הש"י דאף דאתחזק במקום א' בב' שמות בעינן וכל שום אבל עדיין אין הרא' ברורה לענ"ד אף דלענן שם מקום נתינה אף דלא הוחזק ל' יום מקרי הוחזק משום דבמקום הנתינה הרי זה השם הוא שם העיקרי והוחזק בו כמה ואין אנו צריכין רק לידיעה שהוא נקרא במקום הנתינה פה אבל לענן שנחויש למוחזק בשני שמות במקום הכתיב' אפשר דבעינן ל' יום וכ"נ בתשו' פנסת חזקאל (וכ"נ מתשו' פנ"י וט"ז) אף דודאי דנגידון דידהו מיירי בהוחזק בפני י'), אבל ממ"ש הפוסקים גבי גט שנשפתנה מחמת חולי וכתבו הגט באותו יום דכותבין אותו השם לעיקר הרי מבואר פדעת השב יעקב דכל שנפתרסם שמו לא בעינן ל' יום אבל עדיין יש לעיין אולי יש לחלק בין פירסום שינוי מחמת חולי שהוא ידוע לכל העולם שהוא אמת לפירסום שהגיד בפני י' דמה בכך שאומר בפעם אחד שמחזיק לו שם חדש דאולי כמו רגע יעקרו וישתקע ממנו.

ומ"ש אף צריף פירוש לפירוש, דבריו קשין להולמן דהאף כתב הטור דכתוב שם מקום הנתינה פיון דאינו ידוע: סימן נב העתק תשובתי על תשובת הגאון מפראג על תשובת בני הרבני הרריף מ"ו שמואל וכן אחי הרבני הרריף מ"ו ולמן נ"י פתח דבריו יאיר לפרש דברי הרמב"ם העתיקו הש"ע ריש סי' ד"ח שפירשו הח"מ ובעינן שנודע היאוש קודם הקדושין משום דאל"ה הוי מקדש בלא עדים.

ולא כן אנכי עמדי דעד כאן לא מצינו להר"ם מרוטנבורג רק בספק קרוב לו או לה שלא תברר פלל לעולם אבל כל שמדדו אח"כ ומצאו קרוב לה ודאי הוי קדושין פיון דאיגלאי מילתא למפרע דקרוב לה הוי מה בכך שטעו העדים בשעת קדושין פיון שאח"כ נתגלה הדבר ויודעים בבירור שקידשה, ומדע דהרי עיקרא דמילתא דבעינן: עדים לקדושין משום דילפינן דבר דבר מממון שחב לאחרי (עי' בחדושי רשב"א) ובממון ודאי מהני גילוי מילתא למפרע ומנא לן להקל בקדושין יותר מממון וגם לעשות פלוגתא רחוקה בין הר"ם מרוטנבורג לר"ת והרשב"א ועי' ביבמו' דף ל"א) ויותר מזה פלא בעיני לפי מה שמחלק עוד דאם לא ידעו העדים שהוא גט הוי קדושין אתמהה אטו במחשבת העדים תליא מילתא זה לא נראה ולא נשמע מעולם ומה לנו למחשבות וטעות העדים.

ויש לי להביא ראי' דהיא דנתברר הדבר הוי קדושין למפרע חדא מהאי סרסיא דקדיש בפירושא דשכרא ומבואר ברש"י דאי לאו משום פיסופא הוי מקודשת למפרע אף דקודם שבה בעל הבית היתה בחזקת גזולה.

והנה עיקר ראיות מור"ם דבספק קרוב לו וְלֵה לֹא הָיָה קְדוּשֵׁי מְשׁוּם לְשׁוֹן רַש"י שפ"י
אָחָד אֹמֵר קְרוֹב לוֹ וְלֹא פ"י הַכֹּת עֲצָמָם מְסֻפָּקִים וּמִפְּאֵן מוֹכַח דְּרַש"י גּוֹפֵא ס"ל
דְּמִקְוֵדָשֵׁת לְמִפְרַע וְאֵף דְּבְרִיטְב"א מְבִנְאָר דְּבִלֵּא"ה מְקוֹדְשֵׁת מִפְּאֵן וְלִהְבֵּא אָמְנָם מְרַש"י
מוֹכַח דְּמִקְוֵדָשֵׁת לְמִפְרַע כַּמ"ש הַב"ש בְּעֲצָמוֹ, וְעוֹד לְשִׁיטַת רַש"י ע"כ לִיכָא לְמִימַר דְּקֵאֵי
מִפְּאֵן וְלִהְבֵּא מְבִנְאָר לְהִדְנָ' בַּב"ש ס' ל"א סְעִיף א' וְגַם בִּלֵּא"ה קִשִׁי דָּאֵי מִפְּאֵן וְלִהְבֵּא
הָיָה שְׁתִּיקָה דְּלֵאחֵר מִתַּן מְעוֹת וְאֵף אִם אָמְרוּ הֵן צָרִיף לְחִזּוֹר וְלִקְדָּשׁ כַּמ"ש הַט"ז וְהִשְׁיֵג
עַל הַש"ג וְאֵף שֶׁהַב"ש חִילַק בְּסִי' ד"ח בֵּין פ"י הָרֵא"ש וְהָר"ן אָמְנָם הַמְעִינִין בְּתוֹס' ר"י ד'
יִרְאֶה שְׁפִירֵשׁ פְּהָר"ן וְאֵפ"ה פֶּתַב בְּפִירוּשׁ שְׁצָרִיף לְחִזּוֹר וְלִקְדָּשׁ וְלַעֲנ"ד הַדְּבָר בְּרוּר
שְׁכֵן דַּעַת הַרְמַב"ם וְכֹאשֶׁר אָבָאָר, דִּהְנֵה הַב"ש הִקְשָׁה אִיף אֲפֹשֶׁר לֹמַר דְּמִקְוֵדָשֵׁת
לְמִפְרַע הָא ס"ל גְּבִי יֵאוּשׁ דְּלֵא אָמְרִינֵן כָּל דְּאִינְיֵאשׁ הִשְׁתָּא אִינְיֵאשׁ מְעִיקְרָא, וְלַעֲנ"ד בְּאֵמַת
לְק"מ לֹא מְבַעֲנִי לְדַעַת הַש"ף בְּבִי' שֵׁנ"ח שְׁהִבִּיאוּ הַגָּאוֹן מִפְּרָאָג דְּלִק"מ אָבָל בִּלֵּא"ה
לְק"מ דְּאֵטוּ אָנֹן אָמְרִינֵן (שׁוֹב רְאִיתִי דְּזָה אִינוּ דָּאֵף אִם הִי יוֹדַע הִי מִינְיֵאשׁ אֲפ"ה הָיָה
יֵאוּשׁ שְׁלֵא מְדַעַת דְּנֵדָאֵי לֹא נִיחָא לִי מְעִיקְרָא אָנֹן הִכִּי קְאָמְרִינֵן דָּאִין רֵאִי מִמָּה דְּנִיחָא
לִי הִשְׁתָּא דְּלֵמָא מְעִיקְרָא לֹא נִיחָא לִי וְא"כ פְּשִׁטָּא אִי לֹא מְשׁוּם פְּסוּפָא ע"כ הָיָה ס'
קְדוּשֵׁי דְּלֵמָא פִּינֵן דְּחִיזְנֵן דִּהְשְׁתָּא נִיחָא לִי דְּלֵמָא גַּם מְעִיקְרָא הָיָה נִיחָא לִי לְכֵן קְאָמְרִינֵן
מְשׁוּם פְּסוּפָא קְאָמַר וְגַם הִשְׁתָּא לֹא נִיחָא לִי וּבְזָה מִינְשֵׁב הֵיטֵב מ"ש הַרְמַב"ם בְּאוֹתוֹ
בְּבָא וְאִם קְדָשָׁה בְּדָבָר שְׁאִין בַּעַל הַבֵּית מִקְפִּיד עָלָיו מְקוֹדְשֵׁת מְסַפֵּק שְׁנִדְחָקוּ הָאֲחֵרוֹנִים
בְּזָה הַסְּפֵק וְגַם תִּימָה דָּאִין דִּין זֶה שְׁיִיף לְכָאֵן וְיוֹתֵר תִּימָא שְׁכַתֵּב וְאִם בְּנָא"ו כְּאִילוּ הוּא
סִיפָא דְּרִישָׁא וְגַם אִין דְּרָכּוּ שְׁל הַרְמַב"ם לְכַתּוּב דִּין מְדַעַתוֹ שְׁלֵא נִמְצָא בְּפִירוּשׁ בַּגְמ'
וִירוּש' וְתוֹסֵפ' שְׁהָרִי לֹא פֶתְבוּ נוֹשְׂאֵי פְלִי מְרָאָה מְקוּם הַדִּין.

אָבָל הָאֵמַת הַבְּרוּר דְּקֵאֵי אֲדַלְעִיל מְנִי וְי"ו מוֹסִיף עַל עֲנִינֵן רֵאשׁוֹן דָּאֵם קְדָשָׁה בְּדָבָר
שְׁאִינוּ מִקְפִּיד וְאֵח"פ בָּא בַּעַל הַבֵּית וְאָמַר פְּלֵף אָצֵל יְפוֹת א"כ וְדָאֵי לֹא תִלִּינֵן בְּכִיפּוּפָא
פִּינוּדָאִין דְּרָף לְהַקְפִּיד א"ו בְּנִיחּוּתָא קְאָמַר לְכָף מְקוֹדְשֵׁת מְסַפֵּק שְׁמָא גַּם מִתְחַלְלָה לֹא הִי
מִקְפִּיד וּבְזָה מִינְשֵׁב מַה שֶׁהָק' הָרַב מְפָרָאָג דְּמָה בְּכָף דְּאִינוּ מִקְפִּיד אֲפִתִי בְּמָה זָכָה
וּלְפַמ"ש אֲתִי שְׁפִיר וְזָה בְּרוּר וּמ"ש הוּא דְּקִנְיָה בְּיֵאוּשׁ א לְכֹאֹרָה הָיָה יֵאוּשׁ שְׁלֵא מְדַעַת
אָבָל מַה שְׁכַתֵּב עוֹד לְקַמֵּן דְּבַעֲינֵן שְׁיִנּוּי רֵשׁוֹת וְאֵפ"י בְּדַרְבְּנֵן לֹא קִנְיָה בְּיֵאוּשׁ לְחֻדָּא מְשׁוּם
דְּבִהִיתִירָא אֲתִי לִידְל' אֲנִי תִמָּה מְאוּד דְּאֲדַרְבָּא לְהִנְפֵף אִי מִקְרִי בְּהִיתִירָא אֲתִי לִידְל' הִנְהוּ
קִנְיָה בְּיֵאוּשׁ לְחֻד אֲפִי מְדֹאֹרִינְיָתָא פְּמִבְּנֹאָר בְּהִדְיָא בַּב"ק דָּף ס"ו, נְחִזּוֹר לְעַגְיִנְיָנוּ עַכ"פ
מְבִנְאָר דְּלְהַרְמַב"ם אִי לֹא מְשׁוּם פְּסוּפָא הָיָה מְקוֹדְשֵׁת לְמִפְרַע וְלֹא אָמְרִינֵן דְּהָיָה מְקוֹדְשׁ
בִּלֵּא עֲדִים, עוֹד נִלְעַנ"ד לְהִבִּיא רֵאִי מִקְדָּשָׁה אֲבִי בְּפִוּקָר בְּתוּף ו"ח דְּמִשְׁמַע מְרַש"י
דְּהָיָה קְדוּשֵׁי סְפֵק וְכֵן פְּסֵק בַּש"ע וְגַם מְשַׁמַּע מְרַש"י אֵלוּ נוֹדַע בְּבִירוּר שֶׁהִי הַסִּימָנִים
מְבַעוֹד יוֹם הִי קְדוּשֵׁי הָאֲחֵרוֹנִים קְדוּשֵׁי נְדָאֵי וְלֹא אָמְרִינֵן דְּתוּף ו' חֲדָשִׁים הִיא בְּחֻזְקַת
קִטְנָה וְהָיָה קְדוּשֵׁי בִלֵּא עֲדִים דְּהַעֲדִים הִיוּ סוֹבְרִים שְׁהִיא קִטְנָה עַדִּין.

עוֹד יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי מְהָא דְּפִסְק הַרְמַב"ם קְדָשָׁה בְּחֻזְרָא שְׁל שְׁנִינְיָהם מְדַעַתָּה מְקוֹדְשֵׁת
מְסַפֵּק וְכַתֵּב הַמ"מ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּחִיזְיָשִׁין שְׁמָא הַשְּׂאִיל לָהּ מְקוּם וְנִרְאֶה מְדְבָרִיו הַסְּפֵק
הוּא אִם הַשְּׂאִיל אִם לֹא הַשְּׂאִיל וְהַדִּין עֲמוּ אֵף דַּב"ש מְשַׁמַּע קֶצֶת דְּהַסְּפֵק הוּא דַּס"ל
דְּדַח"ל בְּעִלְמָא קְאָמְרָה וְכֵן פ"י הָר"ן אָמְנָם בְּרַמְב"ם א"א לְפָרֵשׁ כֵּן דְּהָרִי פֶתַב מְדַעַתָּה אֵף
שְׁיָדוּעַ שֶׁהִי מְדַעַתָּה כְּגוֹן שְׁאֲמָרָה תְּחַלְלָה הַנַּח בְּחֻזְרָא הַשְּׁוֹתְפִין וְאֲתַקְדָּשׁ עֲיִין בַּח"מ וּבַב"ש

סי' ל"א ס"ק י"ג וכ"מ סוף לשון הרמב"ם שפתי נאפלי אמרה ודוק אע"כ דהספק אם השאיל אם לאו וא"כ הוי ממש כספק קרוב לו ספק קרוב לה אע"כ דרמב"ם ס"ל פהרשב"א ור"ח ומ"ש הב"ש גבי פחות מש"פ צריף ישוב (וגם דברי הר"ן במ"ש דאם אין העדים יודעים שדרכו להתגר הוי קידושין בלא עדים וצ"ע לפמ"ש) במ"ש דהספק הוא לעדים (עיין מ"ש בתשובתי מאוסטרראה) ובאמת על כל הספיקות והאבטיות הרגיש הפני יהושע דלשיטת הר"ם מרוטנבורק הוי מקדש בלא עדים (והנה מדברי מורם גופא מוכח להיפך שהרי פתב בתו' ומוכא במרדכי ספ"ק דקדושין ומוכא בש"ע סי' כ"ו דאם נתן בשתיקה ושניהם מודים שפוננו לשם קידושין מהני וא"כ תקשה הא שניהם מודים לא מהני א"ו דלא בעינן עדים רק בעיקר הגתינה) והנה ידעתי שערי תירוצים לא ננעלו פי יש מקום לדחות ולחלק בין ספק אם הגיע המזון לידה או ספיקא דדינא או ספק קטנה יותר הספיקות או דנוכל לאוקמא לשיטת הגאון מפדאג דהעדים לא ידעו מזה אבל האמת הפרור כמ"ש דגם מוהר"ם מרוטנבורק מודה היכא דנתפרר או דיכול להתפרר ונתפרר דהוי קידושין ואם לא נתפרר הוי ספק קידושין וזה ברור בעיני פשמש אף שראיתי להמבי"ט שמהפריז על המדה וכתב אף באם שפני הפלה מכוסין בשעת קידושין ואח"כ הפירוה העדים דלא הוי קידושין אבל ג"כ לא הביא ראי' לדבריו ואין דבריו נראין.

שוב ראיתי לבאר היטב שהרדב"ז חלק עליו באמת אבל אני תמה על פולם דלענ"ד הדבר פשוט דהא דבעינן שנודע היאוש קודם הקדושין משום המקדש ומתקדשת דאי לא"ה יכולין לומר משטים היינו ולשחוק נתפוננו פינון שידענו שהוא גזל של אחרים ואין מקדשין בגזל וסתם גזילה לאו יאוש בעלים ולענן גניבה יתבאר לקמן [ובגני הערף מו"ה שמואל נ"י וב"א מו"ה זלמן תירצו אח"כ דאל"ה איכא למימר דלא סמכה דעת האשה דדילמא יבואו הבעלים עדים שהי' מרדפין אחריהם ואפ"ל בגניבה דסתמא הוי יאוש איכא למימר הכי] במה שכתב דאינו יכול להפקיר הואיל ואינו ברשותו יפה פתב דאף דיכול ליתן במתנה או למחול מ"מ א"י להפקיר דהפקר הוא לכל העולם וכ"כ הרשב"א בב"ק בשם הראב"ד.

מ"ש שלא מצא לשון נתיאשתי בגיטין אשתמיטתי גמרא צרוכה פמה פעמים שם. ומ"ש על מה שהקשיתי על הב"ש שכתב דבלא גילה לה שהוא גנוב יכולה לומר לא ניחא לי כמבואר בקדושין דף ר"ז והקשיתי דהתם הוא אלפיא דר"מ ואנן קי"ל כר"י והוא תירץ דלא פליגי ר"מ ור"י בהא והאריף בזה ואין דבריו ברורין לענ"ד פאשר אבאר, ותחילה אני אומר דלשון הגמרא בהא דאשה אינה מתקדשת ומכ"ש המדקדק בל' רש"י יראה לעין שפירש היפך פירושו ואיף יתכן שהב"ש יפרש פירוש אחר מדעתו ולא יביא שום רמז מזה, גם הדין שכתב דאע"ג דהקדושין הי' בטעות פינון דבאמת אעפ"כ נתחלל ניחא לה ומקודשת מבואר בתוס' רי"ד להיפך ולא מציינו עליו חולק בזה, ומלבד פל הג"ל לא יתכנו דבריו פאשר אבאר דהנה הדבר ברור שא"א לומר גזירת הכתוב אם לא מצד ההכרח אבל פל שאינו מוכרח לומר שהוא גזה"כ אין אנו יכולין לומר שהוא גזה"כ, והנה גם הוא מודה דבאמת המקח קיים והקדושין קדושין א"כ מנ"ל לומר דאף אם לא היו הקדושין קיימין אעפ"כ יצא הפעות לחולין פינון דבאמת הקדושין קיימין והמקח קיים דלמא הגזה"כ עצמו הוא שיהא המקח קיים כדמשמע פשטא דלישנא דגמ' אין מעילה אלא לשון שינוי דהיינו שינוי רשות כמבואר במעילה דף י"ח וכמו שבאמת פתב

הפני יהושע דהגזה"כ שיהא המקח קינים וכמבואר ברש"י אשה אינה מתקדשת מעות היא יצאו לחולין אבל עדיין מוכרח דברי הב"ש דכאן אינו רק גזירת הכתוב, אבל אחר העיון גם ז"א דאי ס"ד דטעמא דר"י הוא רק מטעם גזה"כ א"כ תקשה הא תינח לגבי מוכר איפא גזירת הכתוב דבשגגה פתיב אבל גבי לוקח מנ"ל דהוא גזירת הכתוב דלמא קרא איברי דהלוקח הוא מזיד והמוכר הוא שוגג או שפדקו ללוקח ואינו מקפיד וא"כ אמאי קידש פניו דאיהי לא ניחא לה אע"כ דטעמא דר"י לאו מגזירת הכתוב רק מסברא דלא אמרינן איהי לא ניחא לה אבל באמת דעכ"פ יש הכרח אחר דנגד המוכר הוא נדאי גזירת הכתוב דאי ס"ד דהוא מצד הסברא תקשה ממ"נ לא משפחת קרבן מעילה אליפא דר"י דאי לא ניחא לי א"כ לא יצא לחולין ואינו חייב קרבן מעילה ואי ניחא לי אף במזיד א"כ אינו שוב מדיעתו ואינו מביא קרבן על שגגתו והסברא זו מוכרחת דאל"ה מאי מקשה לר"מ מהא דחננני מעל וגם הא דאמרינן אין מעילה לר"מ אלא באוכל הא משפחת לה דבדקנוהו ואמר דניחא לי ותחלה הי' שוגג א"ו דא"כ אינו שוב מדיעתו (וצ"ע במש"ל הלכות שגגות שדעתו נוטה דגם לענין שוב מדיעתו בפעם אחד מביא קרבן, ודבריו צ"ע דנראה בכמה מקומות להקפיד), ואין לומר דא"כ ממילא מוכרח דגם לענין לוקח הוא גזירת הכתוב דאי ס"ד דס"ל גבי לוקח דניחא לי א"כ כ"ש גבי מוכר דניחא כמבואר בגמרא איהו ניחא לי דנקני אתתא ממילא זהו טעות גמור דנדאי אין הפנונה דנדאי ניחא דלמעול בהקדש כדי לקדש אשה או לקנות חפץ ח"ו לא נחשדו ישראל על כף רק הפנונה דבשביל ניחא דידי' לא הוי אומר ר"מ דלא קידש דאולי ניחא לי לפעמים והוי ספק מקודשת.

וגם זה בעצמו הכרח לומר שהיא גזירת הכתוב דמסתמא נדאי לא ניחא לה ואפ"ה חייב קרבן מעילה רק דר' מאיר ס"ל דלא קידש דאיהי לעולם לא ניחא לה, ור"י ס"ל דלגבי דידי' איפא גזירת הכתוב אף דמסתמא לא ניחא לי ולגבי דידיה ס"ל דניחא לה דהרי אין ההכרח גזירת הכתוב ע"ז ודברים אלו ברורים בס"ד: ואני חדשתי בשמועה זו ענין נכון בקושיות התוס' על רש"י שפי' דקדושין לא חיילי עד ירושלים מהא דבכורות דמשמע דהקדושין חיילי בגבוליה ולזאת פירשו התוס' באמת דהקדושין חיילי בגבולין והב"ש הקשה בסי' ל"א סק"ו דאם הקדושין שוין ש"פ במקום אחר אינה מקודשת מדאורייתא דאין להקדש אלא מקומו ושעתו וא"כ אמאי מקודשת בגבולין ובבכורות משמע שהיא דאורייתא ולענ"ד לק"מ דהנה להתו' בריש קדושין הא דאין הקדושין בפחות מש"פ משום דאינו דבר חשוב לקנות על ידו שום קנין ולא גרסי מקנני נפשה.

והנה זה שייך דנקא היכא דבאמת אינו שו"פ אבל המעשר הזה נדאי שנה כמה פרוטות שיהי הלוקח יתן כמה פרוטות רק שהמעות שיהיו ת"י המוכר יתפסו בקדושת מעשר ולא יתנה ממנו עד ירושלים ומה לנו להמעות שביד המוכר אם עכ"פ הפירות הם דבר חשוב וראוי לקנות על ידו ממילא הקדושין קיימים ונתינה נדאי מקרי פניו שמתן לה דבר שיכולה להעלותן לירושלים ולהנות ממנו וגם יכול להיות דגם בכאן עכ"פ שנה פרוטה שאין פחות מש"פ נתפס בקדושת פדיון.

אמנם רש"י פי' שם הטעם דגנאי הוא לאשה למקני נפשה בפחות מש"פ, וכבר כתבתי שם דגם רש"י מודה דאין קונין בפמש"פ משום דאינו דבר חשוב רק דכוננת רש"י ליתן

טעם על חליפין בכלי דחשוב אף דאינו ש"פ וכן מבואר בר"ן, ולפ"ז איפא טעמא אחריןא
בשיטת רש"י דאין אשה מתקדשת בפמש"פ משום דגנאי לאשה אבל לטעם זה מהני
פשוטה ידה וקבלה כמבואר בתוס' שם וא"כ לק"מ קושית התו' דבכורות מקשה ממזיד
דפשוטה ידה וקבלה ודאי מהני אבל הקא פתב רש"י לענן שוגג ליפא למימר פשוטה ידה
ודוק.

ועיין בב"ש בעצמו שם סי' ל"א ס"ק ו' וכ"ז הוא פפתור נפרח: גם מ"ש הרב על מה
שפתבתי דטעמא דיאוש ושינוי רשות הוא משום דבהתיקרא אתי לידן' שלא נמצא בשנה
קדמון פן מבואר בתשו' הרשב"א סי' יעו"ש ומ"ש בדברי המרדכי אם בא להחזיר מחזיר
לבועלים הראשונים והוא ממש לשון הגמרא.

ומ"ש בכוננתו לענ"ד אינו נכון דאיה סק"ד להיות קנוי להגזלן אם אין הלוקח רוצה
לקנותו וליפא שינוי רשות כלל אבל אני אומר דהכונה הוא אף שהוא ממדת חסידות אינו
רוצה בשל אחרים אעפ"כ פיון שאומר שלא הי' דעתו מתחלה לקנות של אחרים ממילא
מחויב הוא מן הדין להחזיר לבועלים הראשונים ואם לא החזיר חייב לשלם להם משום
השבת אבידה כמבואר בש"ע סי' שס"ח וס"ח ודוק היטב, אבל אין ראי' מכאן
לקידושין דאיפא למימר מסתמא ניקח לה.

ולענן אם יש חילוק בין ישראל לעובד כוכבים האריה לפלפל. והיות לענ"ד בחנם השיג
הש"ך על הטור ויש מקום להצילו מכל קושיות הש"ך אמרתי לבאר לה דהנה מבעני לן
אי רבי כגזלן דר"ש או דרבנן ובעי למיפשט ממתניתין ומתרומה וקש' לכאורה אמאי
לא קאמר דלעולא ליפא למפשט דאיפא למימר דמייירי ביזוע וצ"ל דנדאי דוחק לאוקמא
מתני' ביזוע פיון דקתני מפני שנתניאשו הבעלים שוב מצאתי פן בחידושי הרשב"א
ויותר נכון למפשט האבעיא ולא לאוקמא ביזוע והא דבעי לאוקמא לעיל ביזוע היינו
משום דאפתי לא ידעינן משום אוקימתא לשנויי מתניתין וא"כ ע"כ מוכרח מדמשני
הגמרא בליסטים מזונין וליפא למפשט האביעיא א"כ מבואר דעדף טפי לאוקמא מתניתין
בליסטים מזונין מלאוקמא ביזוע, והנה הש"ך הקשה בשם יש"ש דמאי מקשה הגמרא
ארבה ממתניתין דלמא מתניתין דעורות מייירי בעובד כוכבים ומתניתין דהקא בישראל
וכן הקשה הרב מפראג דלמה לי לאוקמי הא שפיר מציינן לאוקמא מתניתין דהקא
בתרומה בישראל, ולענ"ד פשוט ליישב דלס"ד דהמקשן דלא הוי ידע מליסטים מזונין
ע"כ איצטריה לאוקמא ביזוע דאל"ה תקשה רישא לסיפא ונצטרך לומר רישא בישראל
סיפא בעובד כוכבים וא"כ תקשה סיפא אי רבנן קשי' גנב אי ר"ש קשיא גזלן וזה ברור
מאד אבל אי מוקמינן ביזוע לא קשי' רישא לסיפא אבל לפי האמת דמוקמינן לרבה
בליסטים מזונין ואלפיא דר"ש אין צורך לדחוקי לעולא למוקמא ביזוע דמציינן שפיר
למימר דמתניתין דעורות מייירי בעובד כוכבים וסיפא דמתני' לא קשי' דמוקמינן לה
בליסטים מזונין ובעובד כוכבים ורישא בישראל ואתיא פרבנן, וכן המקשן שהקשה
מתרומה לא אסיק אדעתא דסתם ליסטים היינו מזונין וא"כ ע"כ דמתני' ביזוע א"כ ע"כ
גם מתני' דתרומה איירי ביזוע פי היכי דלא תקשה ממתני' דהקא אתרומה ולפמ"ש
נמצא אליפא דאמת אתיא מתניתין דהקא אליפא דעולא פרבנן ולא מייירי ביזוע רק
רישא בישראל וסיפא בעובד כוכבים ומתני' דעורות מייירי בעובד כוכבים, אבל לרבה

ע"כ צ"ל דמתני' דעורות מניירי בישראל דאל"ה תקשה סיפא דמניירי בעובד פוכבים ומחלק בין סתם לידוע ודוק היטב: ועתה אבא לבאר ההכרח שהביא להטור לפרש פן דעת אביו הרא"ש ושפן נראה דעת הרי"ף והרמב"ם דהנה פינון שיקרי"ף והרא"ש הביאו לשון המשנה כצורתה ואי ס"ל דמתני' רבי היא הוי להו לכתוב דלית הלכתא פהאי מתני' דיחידא היא ואי ס"ל דמניירי בידוע הו"ל להביא ההיא אוקימתא דמניירי בידוע פינון דסתמא דלישנא מפני שנתניאשו הבעלים משמע דאף בסתמא הוי יאוש חלא דס"ל פחילוק רב אשי דסיפא בעובד פוכבים ורישא בישראל וכנראה מרש"י ונ"י שרב אשי חילק פן פי היכא דלא תקשה רישא לסיפא ומתני' אתיא כרבנן וליסטים היינו מזניין והיינו ממש דעת הטור וכדכתבנא ועתה אבוא ליישב קושלי' הש"ך והרב מפראג, והנה מלבד פי לענ"ד לולי שאיני פדאי הייתי אומר דפשוט' דגמרא ודסברא יותר מרנוח לחלק בין עובד פוכבים לישראל בגזלן מנגב חדא דאי אמרינו בגנב עובד פוכבים לא שייך מי ימר ובישראל שייך מי ימר א"כ אף בגזלן ישראל שייך מי ימר וראוי שיהי' שנה לגנב ישראל.

ודחוק לומר דגזלן דעשה בפרהסיא לא מתניאש משא"כ גנב, ועוד דא"כ קשה קצת למה לי לאוקמי מתני' דתרומה כר"ש וגנב היינו ליסטים מזניין לוקמא כרבנן וגזלן היינו ליסטים מזניין כמו מתני' דהכא דבליסטים מזניין אף רבנן מודו פינון דמטמרי מאינשי ואי משום דאפתי תקשי מאנס נראה דאין הכרע כ"כ דאנס עושה מעשה בפרהסיא ולכאורה נראה להיפך דעושה בצניעא פי היכי דלא למסור מודעא וצריך ישוב בדחוק דבעינו שני טעמים ליאוש חדא דלא ידע מי גנב ואידך טעמא דמי ימר ונה דחוק גדול, ועוד דמה לנו לחלק בין גנב עובד פוכבים לישראל דמה בכך דעכשוו נמצא בידי ישראל פינון דמתחלה לא ידע מהגנב וכן להיפך ויותר ה"ל לחלק בין מקום דרום גנבי עובדי פוכבים יבין מקום דרום גנבי ישראל.

ויותר נראה דמעולם לא עלה ע"ד לחלק בגנב בין א"י לישראל ולומר דגזלן אין חילוק ולא מייאש פדכתבנא למעלה, דהנה לפי מה דמוקמינו בידוע א"כ א"צ לחלק בין עובד פוכבים לישראל דהרי ברש"י ונ"י משמע דרב אשי מחלק פן מפח קושלי' מרישא לסיפא ולרבה דמוקי בליסטים מזניין א"כ עיקר החילוק בין עובד פוכבים לישראל היינו בגזלן ולמאי דמסיק הא מתני' רבי היא וכן לפי מה דבעי למיפשט האיבעיא פשיטא דאין לומר דבגזלן אף בישראל לא מייאש דהרי רבי ס"ל בגזלן דר"ש וא"כ ממ"נ אם נימא דרבי מחלק בין עובד פוכבים לישראל או דנימא דמחלק בשניהם בין בגנב בין בגזלן ובשניהם ס"ל דישראל דוקא הוי יאוש, ואי נימא דאין הכרח מפח קושלי' רישא לסיפא לחלק בין עובד פוכבים לישראל רק בגנב דהיינו ליסטים אבל מוכס בלתי רשיון הממשלה לא קתני בסיפא א"כ אדרבא איכא למימר להיפך דבגזלן אף בעובד פוכבי' מייאש דס"ל לגמרי כר"ש ומטעמי' ודוק היטב, אבל מעולם לא מציינו ראי' דבשום אוקימתא ס"ל דאף דבגנב יש חילוק אפ"ה בגזלן אף בישראל לא מייאש ולפום מה דמוקמינו לה כרבי י"ל דלרבנן אין חילוק פלל בין א"י לישראל דלעולם בגנב הי' מייאש ובגזלן לא מייאש: ועתה אבא ליישב פל קושיות הש"ך והרב מפראג מ"ש דסתם ליסטים בגמרא היינו גנב אינו מוכרח דאדרבה מצינו הרבה פעמים בגמרא סתם ליסטים גזלן כמו בב"מ דקאמר ידע ליסטאה בלסטיותי' ובפ' חלק כד קטל יתי' פנחס ליסטאה ובע"ז מה בין גנבי א"י

לליקסטים שפבבכל ועוד בהרבה מקומות, ובת"ח פאן משמע ג"כ דסתם ליקסטים גזלן אכל לענ"ד לשון ליקסטים נופל על אדם פריץ בין גנב בין גזלן.

ומ"ש עוד בדעת הרמב"ם לענ"ד ברור דגם דעת הרמב"ם פן הוא: קדא דכן הוא מבואר שם ברמב"ם בסופו שאין שם עדים שגזלו וכמו שהעתיק הש"ע, ועוד שהרי הביא הדין בהלכות גזילה ולא בהלכות גניבה ועוד דהרי הרמב"ם פתב מוכס והוא גזלן, ומ"ש הסמ"ע לחלק דמוכס בלתי רשיון הממשלה גרע מגזלן ומתיאשי הפעלים טפי (ובזה מיושב דהרמב"ם לא העתיק הדין דנטלו ליקסטים כסותו משום דאליבא דאמת ליקסטים הוא גזלן ומזניין ואם פן היינו מוכס בלתי רשיון הממשלה).

ועוד חילק לדעת הרמב"ם דכל שנתן המוכס בלי רשיון הפסות לאחר לקח מתיאשו טפי קשה טובא דא"כ מאי מקשה הגמרא אי רבנן קשיא גזלן פירוש דבמתני' קתני מוכס בלי רשיון והיינו גזלן ומאי קושיא דלמא מוכס בלי רשיון אף רבנן מודו דגרע מגזלן, וכן לחילוק השני יש לחלק דשאני הכא גבי מוכס בלי רשיון דמכרו לאחר אכל בעורות עדיין לא מכרו לאחר: אמנם פשוט וברור דרמב"ם בפ"ד מייירי במוכס ישראל ולק"מ קושית הסמ"ע שם כדמשמע בכל הפרק, ואף דכתב אח"ז בד"א שהמוכס פליקסטים במוכס כו' העומד מאליו לא קאי רק אמ"ש למעלה שמוכס ע"ג בלתי רשיון פליקסין לענ"ן דאסור להנות מהם וכ"כ הלח"מ וסמ"ע ע"ז בפ"ו דמוכס ע"ג בלתי רשיון אינו מייאש וע"כ מייירי הכא בישראל.

אמנם קושיות הלח"מ והה"מ הלכות פלים קשיא טובא על הרמב"ם. והנלע"ד ליישב עפ"י מה דאיתא בב"מ דף כ"ד גבי סלע דנפל משנים דפירש"י שם פל דיכול להשביע היסת לא מייאש וכתב האגודה הביאו הש"ך בסי' ע"ה דמפאן משמע אדם שטוען על חבירו גניבה יכול להשביעו וכ"פ הרמ"א סימן פ"ז דאע"ג דלדברי התובע הוא חשוד על השבועה אפ"ה נשבע לו ולפי זה קשה לכאורה אמאי ס"ל דבישראל מייאש משום מי ימר ללשון שני של רש"י וכ"פ הרמב"ם משום דבישראל אומרים הבא עדים דהא אף דליבא עדים מ"מ לא מייאש משום דהי' סבר נקיטנא לי' בדינא ומשבעינא לי' היסת ולא מבעי' לשיטות הסוברים דלא אמרינן מיגזו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא דנדאי לא מייאש אלא אפי' לדעת הסמ"ע דמשום ספק מלנה ישנה לא לא הוי חשוד אפתי יש לומר דלא מייאש מהאי טעמא גופא דסבור דתופסו בשביל ספק מלנה ישנה ולענ"ד לכאורה הדבר מוכרח דאי הנגזל טוען שידע בבירור שאין עליו אפילו ספק מלנה ישנה תקשה באמת אמאי באמת משביעין לי' פיון שלפי דברי התובע הוא חשוד ואף אם נדחוק ליישב מ"מ אפתי עכ"פ אין הכרע דלמא לא מייאש וחושדו בספק מלנה ישנה אמנם באמת במשנה בלא"ה לא קשה מידי דאפתי לא נתקנה היסת אמנם אף על הרמב"ם לק"מ דהרמב"ם מייירי במוכס בלתי רשיון הממשלה שהוא פסול לשבועה או בלקסטים שהם מפורסמים בגזילה ופסולים.

ולפ"ז י"ל דבהלכות פלים מייירי הרמב"ם דלא הי' גזלן מפורסם מעולם ולכן אינו מייאש דסבר משבעינא לי' וכן משמע קצת לשון הרמב"ם שהתחיל תחלה וכן מי שגנב או גזל ואף שאח"כ פתב וכן הגנב שגנב אכל הגזלן נראה דקרי לי' גזלן מחמת שגזל עכשיו וקצת ראי' ממה שפתב תחלה אכל הגנב שגנב וסיים אכל הגזלן ולא פתב אכל הגזלן

שְׁגוּל וְהָא דְכָתַב בְּגִבּוֹ אֲבָל הַגִּבּוֹ שְׁגִיב מִשּׁוּם דְּכָגֵב לִיפָא רְבוּתָא בֵּין גִּבּוֹ מְפִוּרָס אִו
לֹא דְקָא יְהֵב טַעְמָא מִשּׁוּם דְּלֹא יָדַע לִי אֲבָל לְפִי מ"ש צָרִיף עִיּוֹן מִמָּה שֶׁכ' הַרְמַב"ם גִּבִּי
תְרוּמָה הַגִּבּוֹ וְהַגְזֵלָן וְהַאֲנָס תְרוּמָתוֹן תְרוּמָ' וְדַבְרֵי הַכ"מ שֶׁמ' צ"ע וְצָרִיף לִינִישְׁב בְּדוּחַק
דְּשֶׁם מִיָּרִי בְּמִפְּוּרָסִים שְׁהֵם פְּסוּלִים, וּבִזְהָ מִיָּוֶשֶׁב ג"כ עֹבְדָא דְרַבָּא דְקָאֵמֵר לִית דְּחָשׁ
לְהָא דַר"ש וְהֵתֵם בִּישְׁרָאֵל מִיָּרִי מִשּׁוּם דְּטַעְמָא דְלַרְבֵּנּוּ לֹא מִיָּאֵשׁ דִּיכּוּל לְהַשְׁבִּיעוּ הִסְתָּ
וּבַלֵּא"ה לִק"מ מִשֶׁם שְׁהִיו עֲדִים בְּדַבְרֵי שְׁהִיו הַקְדוּשִׁין בְּפִנְיָהֶם: נְחֻזָר לְעִנְיָנֵינוּ לִינִישְׁב
קְוִשׁוֹת הַש"ף וְהֵרַב מְפָרָאג, דַּמ"ש מִמָּה שְׁהִבִּיא הָרָא"ש רֵאִי דְלִית הַלְכָתָא פְּרַבָּה
דַּל"כ לֹא מִשְׁפַּחַת יָאוּשׁ אֲלִיפָא דְרַבֵּנּוּ וְהַקְשָׁה דְהָרִי מִשְׁפַּחַת לָהּ בִּישְׁרָאֵל, וְהִנֵּה מ"ש
הֵרַב מְפָרָאג לִינִישְׁב ע"פ סְבֵרַת הַש"ף לֹא שְׁמִיעַ לִי דְנוֹדָי גַּם לְרַבָּה יֵשׁ לְחֻלְק בֵּין עוֹבֵד
כּוֹכְבִים לִישְׁרָאֵל דְהָרִי טַעַם רַבָּה דְאִינוּ מִיָּאֵשׁ בְּלֵב שְׁלָם וַא"כ יֵשׁ לְחֻלְק בֵּין עוֹבֵד כּוֹכְבִי
לִישְׁרָאֵל אֲבָל לְפַמ"ש בְּלָאו הֵכִי לִק"מ דְהָרָא"ש ה"ק דְלַרְבָּה הַדְבָר מְוַכְרַח דְמַתְנִי
דְעוֹרוֹת אִיָּרִי בִּישְׁרָאֵל כַּמ"ש וַא"כ לִדִּינָי לֹא מִשְׁפַּחַת יָאוּשׁ בְּגִזְלָן אֲלִיפָא דְרַבֵּנּוּ וְדוּק
הֵיטֵב: וּבִזְהָ מִיָּוֶשֶׁב ג"כ מ"ש הֵרַב מְפָרָאג דְמָאִי מִקְשָׁה מִתְרוּמָה אַרְבָּה, וּמ"ש הַש"ף
הֵיטֵב מְצִינוּ לְאוּקְמָא מַתְנִי דְעוֹרוֹת בְּעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים דְהָרִי לְעִנְיָן טְוִמָּאָה פְּלִיגִי, לְעַנְד
לְעִנְיָן מַחְשָׁבָה אִין חִילוּק בֵּין עוֹבֵד כּוֹכְבִים לִישְׁרָאֵל וּמ"ש עוֹד הֵיטֵב בְּעֵי לְמִפְשֵׁט דְגִזְלָן
דְרַבֵּי הִיָּנוּ גִזְלָן דַּר"ש כּו' תְּמַהֲתִי דָאֵף לְפִי שִׁיטְתוּ אִין פָּאן רֵאִי דְהָרִי הַפְּשִׁיטוֹת דְהַגְזוּל
וּמֵאֲכִיל הוּא לְרַבָּה כְּמַבְוֹאֵר בְּגַמְרָא א"ל רַב אֲשֵׁי לְרַבָּה וַע"כ צ"ל פִּן דְלַעְוֵלָא אִין רֵאִי
מִהַגְזוּל וּמֵאֲכִיל דְדַלְמָא מִיָּרִי הֵתֵם בִּידוּעַ אֲלָא וְדָאִי הַפְּשִׁיטוֹת הוּא רַק לְרַבָּה דַּס"ל אָף
בִּידוּעַ וְלַרְבָּה כָּתַב בְּעַצְמוֹ דְאִין חִילוּק אֲבָל גַּם לְפַמ"ש אִין רֵאִי פְּלֵל מְפַל הַפְּשִׁיטוֹת
דְכָבֵר כְּתַבְתִּי דְלַרְבָּה מְוַכְרַח מַחְלוּקַת דְמַתְנִי דְעוֹרוֹת מִיָּרִי בִּישְׁרָאֵל וּמִמָּאִי דְבְּעֵי
לְמִפְשֵׁט מַתְנִי דְהָכָא וּמִתְרוּמָה אִין רֵאִי פְּלֵל דְלַרְבָּה כְּבָר כְּתַבְתִּי וְלַעְוֵלָא ג"כ אִין רֵאִי
דְכִינּוּ דְלֹא מוּקְמִינוּ לָהּ בִּידוּעַ רַק פְּרַבִּי וַצ"ל דְרִישָׁא בִּישְׁרָאֵל וְסִיפָא בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים פִּי
הֵכִי דְלֹא תַקְשָׁה רִישָׁא לְסִיפָא וַא"כ אִי מוּקְמִית מַתְנִי דְעוֹרוֹת בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים ע"כ רַבִּי
בְּגִזְלָן דְרַבֵּנּוּ קָאֵמֵר פִּי הֵכִי דְלֹא תַקְשָׁה סִיפָא וְאִי מוּקְמִית מַתְנִי דְעוֹרוֹת בִּישְׁרָאֵל ע"כ
רַבִּי בְּגִזְלָן דַּר"ש קָאֵמֵר פִּי הֵכִי דְלֹא תַקְשָׁה רִישָׁא וְלִדִּינָא לִיפָא נ"מ דוּק וְתַשְׁכַּח וַא"כ
אִין צוּרָף לְדוּחוֹן וְלְאוּקְמִי מַתְנִי דְעוֹרוֹת בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְתַקְשָׁה עֲדִינּוּ לְרַבָּה וּבְפְשִׁיטוֹת
מְצִינוּ לְאוּקְמִי בִּישְׁרָאֵל וְרַבִּי בְּגִזְלָן דַּר"ש פִּינוּ דְלִיפָא שׁוּם נ"מ לִדִּינָא וְדוּק הֵיטֵב.

וּמָה דְפְשִׁיט מִתְרוּמָה נְמִי לִק"מ לְפַמ"ש לְוּדוּק הֵיטֵב, וּמ"ש מִהֵוּא דְסוּפָה אִין רֵאִי
דְמְצִינוּ לְפַרְשׁ קַמ"ל דְלָאו כְּדִינָי דְמִי דִיאֹשׁ כְּדִי לֹא קִנָּה אֲבָל לְרַבָּה וְדָאִי קִשְׂיָא. גַּם מָה
שְׁדַקְדַק אַמָּאִי לֹא הִבִּיא הָרִי"ף דְסוּתֵם גְּנִיבָה יָאוּשׁ בְּעֵלִים אָף דְאִין קְוִשְׂיָא כ"כ מ"מ יֵשׁ
לוּמֵר דְסוּמָה אַהָא דְקְדוּשִׁין דְקְדוּשָׁה בְּגִזְלָן וּבְגִיבָה נְכַתֵּב הָרִי"ף שֶׁמ' דְכָגֵזֵל דְאַחֲרִים אִינָה
מְקוּדָשֶׁת רַק לְאַחַר יָאוּשׁ וְלֹא בְּגִיבָה מִשּׁוּם דְבְּגִיבָה הוּי יָאוּשׁ וּמָה שְׁהֵאָרִיף עוֹד דְשָׂאֵל
לְגִזְלָן, הִנֵּה בְּדִין ע"א בְּדַבְרֵי שְׁבַעְרוּהָ הָאַרְכְּתִי בְּתַשׁוּבָה לְבָאֵר הֵיכָא דְלֹא אַתְחִזֵק לֹא
אִיסוּרָא וְלֹא הִתִּירָא אִינוּ נְאָמֵן אֲבָל הֵכָא הוּי קִצַּת אַתְחִזֵק הִיתְרָא אֲבָל י"ל דְאַתְרַע הַחִזְקָה
מִשּׁוּם דְסוּתֵם גְּנִיבָה יָאוּשׁ בְּעֵלִים וְהוּי פְּרוּפָא דְעֲדִיף מַחְזָקָה אָמְנָם זוּלַת זֶה לְכַאוּרָה יֵשׁ
מְקוּם לְתַמּוּנָה דְלְדַעְתִּי פְּשׁוּט אָף אִם עַד אֲחָד הִי מְעִיד דְלֹא נְתִיבָאֵשׁ לֹא מְהִימֵן פִּינוּ דְעֵיקָר
הַעֲדוּת עַל הַמָּמוֹן וּמַזְהָ נְמַשְׁכוּ הַקְדוּשִׁין וְכִינוּ דְאִינוּ נְאָמֵן עַל הַמָּמוֹן מִמִּילָא הַקְדוּשִׁין
בְּחִזְקַת הָאֲשָׁה הֵם קִיָּמִים וַאֲע"ג דְהָאֲשָׁה רוּצָה לְהַחְזִיר מָה בְּכַף מַתְנָה בְּעַלְמָא הִיא

דינהא אַבל העד אינו נאמן להוציא ממון מחזקת האשה, והגע בעצמה ע"א המעיד שחפץ זה גזול הוא ואח"כ קידוש בו אשה ודאי מקודשת אמנם לשיטתו דאם האשה אינה חוששת לא הני קדושין רק אי יאוש לחוד קני לחומרא א"כ אין אנו דנין רק על היאוש שביד המקדש לענן קדושין ובה שפיר קאמר: שוב נלענ"ד לנישב לשון הש"ע שהוא לשון הרמב"ם במה שהקשו דהא סתם גזילה הוי יאוש בעלים דהנה ע"כ מוכרח שיש עדים שדבר זה הוא גזילה או גניבה דאל"ה לאו כל פמינא לומר שהוא גזול לבטל הקדושין ואף אם מודה א"א משים עצמו רשע אלא ע"כ דאיפא עדים וא"כ היכא דאיפא כפר כתבתי דליפא יאוש וא"ל דמשפחת לה שהוא לא ידע מהעדים וא"כ ע"כ דהעדים מעידים כף וא"כ זה בעצמו פוננת הרמב"ם ונודע שקנה אותו דבר ביאוש ולא כתב ונודע שנתיאש רק דה"ק שנודע שלא ידע מהעדים וא"כ אמרינן מסתמא נתיאש דהא אלו ידע מהעדים ודאי לא נתיאש ודוק היטב: הגה"ה מן המחבר והנה עמ"ש א"א הגאון נ"י לעיל לנישב קושיות הרש"ל דא"א לתרץ אליפא דרבה דמיירי מתני' דעורות בעובד פוכבים דא"כ רישא דמתני' מיירי בישראל ע"כ דאל"כ אמאי הוי סתמא יאוש וא"כ קשיא סיפא ע"ש הקשה לי למדן א' דלמא קושית הרש"ל הכי הוא דלתרץ לרבה ג"כ הרישא ביודע כמו לעולא וא"כ רישא וסיפא שוין ומיירי ביודע ומתני' דעורות בעובד פוכבים ולא מהני לרבנן בגזלן ולר"ש בגנב אפי' ביודע משא"כ מתני' איירי בישראל ובישראל אף רבה מודה דלכ"ע מהני ידוע עכ"פ רק הוא ניפא וא"י מה ניפא דלכאורה אין זה קושני' כלל מ"ל לעשות חילוק חדש דליהני בישראל ידוע וסתם לא דהא לרבה אין חילוק בין ידוע לסתם ומ"ל להשוות חילוק בישראל בין סתם ליודע או דנימא דאפי' סתם ליהני או דליהני אפי' ידוע רק אני חזקתי קושיותו יותר דא"כ לרבה דמוקים בליסטים גזלן ור"ש א"כ אמאי צריף במתניתין ידוע דהא לר"ש סתם גזילה יאוש הוא אע"כ מתני' מיירי בעובד פוכבים ועורות בישראל להכי צריף ידוע וא"כ קשיא ג"כ דהא לרבה ליפא חילוק בין ידוע לסתם אע"כ ב"ל דדוקא במאי דפליגי פגון בישראל ליפא חילוק אכל כמאי דלא פליגי פגון בעובד פוכבים איפא למימר חילוק א"כ גם בה"א נימא חילוק בין סתם ליודע להיפך רק באמת דברי א"א נ"י נכונים, דא"כ אמאי צריף ידוע במתני' גבי גנב לרבנן או גזלן לר"ש דכ"ש הוא מה בעובד פוכבים א"צ ידוע בזה מכ"ש בישראל רק דא"כ גם לעולא תקשה היכי מוקים מתני' ביודע דא"כ גנב לרבנן גזלן לר"ש תקשה דאפי' סתם מהני לג והיורשים בשיטה מקונצת תירצו בדוחק דאידי גזלן לרבנן וגנב לר"ש נקט ודוחק רק באמת לעולא לא קשה דעולא מוקי מתני' דעורות בישראל ומתני' דהכא בעובד פוכבים וביודע להכי צריף ידוע אף בגנב ובגזלן ג"כ מהני אפי' בעובד פוכבים דאין אחר ידוע פלום לעולא משא"כ לרבה אי חוקי הכי א"כ גזלן לרבנן וגנב לר"ש קשיא מה בישראל לא מהני ידוע אליפא כ"ש בעובד פוכבים ודוק (ודע דכל הפלפול הזה הוא רק לנישב סוגי' הגמ' ושיטות הראשונים בענין קידושי אשה אבל אין ללמוד ממנו שום דבר חוץ מזה, ושמוך הפלל שפתבנו בתשובות הקודמות): הק' נפתלי צבי בהגאון המפורסם מו"ה אלכסנדר סענדר נ"י אח"כ הראתי זאת לא"א הגאון נ"י והספיק לדברי סימן נג להרב לק"ק טרעבוולא מה שהקשה ביבמות דף ל"א דחיישינן בקידושין שמה יחסה ותוס' ריש פתובות כתבו דלא חיישינן שתשב כל ימי' באיסור נפלאות בעיני דביבמות הפונה שיחסה על ב"א שלא תהרג ולמחר

יגְרָשְׁנָה פִּינּוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּבִירוֹר וְאֵין לוֹ הוֹרָאת הַיֵּתֵר מִשָּׂא"כ בְּכַתְּנוּבוֹת דְּחִיּוּשֵׁינוּ
לְאֶקְרוּרֵי דַעְתָּא וְיוֹרְה הוֹרָאת הַיֵּתֵר פִּינּוֹן שֶׁאֵינוֹ בְּרוּר יוֹרְה הַיֵּתֵר בְּאַשְׁתּוּ יִשְׂרָאֵל אֲנוֹס
וּבְאַשְׁתּוּ פִּהּוּ שֶׁאֵינוֹ תַחְתּוֹ אוֹ בְּפֶתַח פְּתוּחַ דְּלֹא קִים לִי וְכִיוֹצֵא בְּזֶה: וּמָה שֶׁהִקְשָׁה בְּב"ק
דְּרַב פֶּפְא מוּקֵי בְּזָרוּק לְחֻצְיָרֵי וְתַקְנָה לִי הָא רַב פֶּפְא ס"ל חִידוּשׁ חִידוּשָׁה תוֹרָה בְּקַנְס
תְּמַתִּי דְּזֶה אֲלִיבָא דְר"מ וְהָא דְלֹא כֹר"מ פְּמַבְּנָאָר בְּתוֹס' דְּף ע"א בְּד"ה טוֹבֵת ע"י אַחֵר:
וּבַעֲנֵן תְּפִירַת כְּלָאִים לְיִשְׂרָאֵל עֲבַרְיָן בְּמַקּוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵיט א"י רְאֵינָהּ מִהַש"ךְ וְכוֹנֵה
אַבְל לֹא נִתְחַוְרוּ לִי דְבָרֵי הַש"ךְ בְּזֶה דְלֹא מִיבְעִיָא בְּיִשְׂרָאֵל עֲבַרְיָן דְּנֹדָאֵי מְחַנְיָבִין הַב"ד
לְהַפְרִישׁוֹ דַּעַפ"י שֶׁחֻטָּא יִשְׂרָאֵל הוּא וְאַף שֶׁאֵין סִיפֵק בְּיַדְנוּ מ"מ אֵין לְהַאֲכִילוֹ אִיסוּר
אַתְנָם אִסֵּי א"י בְּמָה שֶׁמְצַנָּה עֲלֵיהֶם חֲלִילָה לָנוּ לְסַיַּע יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה כַּאֲשֶׁר אֲבָאָר
וְעוֹד דַּע"כ הֵיכָא דְלֹא קָאֵי בְּתָרֵי עֲבָרֵי נִהְרָא דְמוֹתֵר ע"כ מְיִירֵי שֶׁאֵין בְּיַדְנוּ לְמַנְעוֹ מְלִיקְחָ
בְּעֻמּוֹ דָּאֵי יֵשׁ בְּיַדְנוּ לְמַנְעוֹ הֵדֵר אִיכָא אִיסוּר מְשוּם לְפָנֵי עוֹר וְדוּק אַע"כ שֶׁאֵין בְּיַדְנוּ
לְמַנְעוֹ וְאַפ"ה פְּתַב הֵר"ן דְּאִיסוּר וַא"כ ה"ה בְּיִשְׂרָאֵל עֲבַרְיָן אֲמַנְם לְכַאוּרָה מְמַקּוֹמוֹ הוּא
מְוֹכְרֵעַ דְּהָרֵי הַגְּמָרָא מְקַשָּׁה אֵהָא דְב"נ הֵיכָא דָּאֵית לִי לְדִידְנָי מוֹתֵר לְמַפְנֹר לוֹ וּמְקַשָּׁה
הַגְּמָרָא מֵהָא דְלֹא יוֹשִׁיט כּוֹס יֵין וּמְשַׁנֵּי דְקָאֵי בְּתָרֵי עֲבָרֵי נִהְרָא וְע"ו כ' הֵר"ן אַף דְלֹא
קָאֵי בְּתָרֵי עֲבָרֵי דְנִהְרָא אַפ"ה אִיסוּר וַא"כ הֵדֵרָא קוּשְׁנֵי הַגְּמָרָא לְדוֹכְתָא אַמְאֵי מוֹתֵר
לְמַפְנֹר בְּדָאֵית לִי אַע"כ דֵּינֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין יִשְׂרָאֵל לֹא"י אֲמַנְם כְּכַר כְּתַבְתִּי דָּאֵין טַעַם לְדַבֵּר
אֲמַנְם לוֹלֵי שֶׁאֵינִי כְּדָאֵי לְהַשִּׁי' עַל זְקֵי הַרְמָ"א הֵינִי מְחַלֵּק בְּחִילוּק אַחֵר שֶׁהוּא בְּרוּר
לְעַנ"ד הֵינִי הַדְּבָר בְּרוּר שֶׁאִיסוּר לְסַיַּע יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה פְּמַבְּנָאָר בְּגִיטִין דְּף ס"א וְאַפְּלֵי
לֹא"י לֹא שָׂרֵי רַק לְאַחְזוּקֵי וַא"כ מֵהֵרָא"ש פ"ק דְּשַׁבַּת לְק"מ.

דְּהָרֵי הוּא מְסַיַּע מִמֶּשׁ לְעוֹבְרֵי עֲבִירָה בְּשַׁעַת עֲבִירָה אֲמַנְם אַף אִם נִימָא דְמוֹשִׁיט יֵין הוּי
מְסַיַּע בְּשַׁעַת עֲבִירָה דְלֹא גֵרַע מִנְפָּה וּכְבָרָה כִּמְש"ל מ"מ הַדְּבָר בְּרוּר דְלֹא מְקַרֵי מְסַיַּע
יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה רַק אִם מְסַיַּע בְּגוּפּוֹ אוֹ בְּמַמּוֹנוֹ מְשַׁלוֹ דְרָךְ שֶׁאַלְהָ אַבְל בְּמוֹכְרוֹ לְגַמְרֵי
לֹא מְקַרֵי מְסַיַּע דְּהָרֵי קִיבֵל דְמֵי וּמוֹכְרוֹ: לְגַמְרֵי וּבְרִשׁוֹתוֹ דְלִוְקַחַת קָאֵי דְהָרֵי לֹא אֲמָרוּ
לֹא תִמְכּוֹר נְפֶה וּכְבָרָה רַק לֹא תִשְׁאֵיל וּבְכָל מְקוֹם שֶׁאֲסָרוּ מְשוּם לְפָנֵי עוֹר קִתְּנֵי לֹא
יִמְכּוֹר פְּרָה חוֹרְשַׁת וּכְדוּמָה וּבְכָל מְקוֹם שֶׁאֲסָרוּ מְשוּם מְסַיַּע קִתְּנֵי לֹא תִשְׁאֵיל וַא"ל דַּא"כ
לֹא מְקַשָּׁה הַתוֹס' בְּגִיטִין עַל הָא דְלֹא תִשְׁאֵיל מֵהָא דְמוֹכְרַת פְּרָה חוֹרְשַׁת דְּבְּאַמַּת קוּשְׁיִוֹת
הַתוֹסְפוֹת מִק"ו דְּפְרָה חוֹרְשַׁת אִיסוּר מְשוּם לְפָנֵי עוֹר כ"ש בְּנְפָה וּכְבָרָה דָּאֵינוֹ אִיסוּר רַק
מְשוּם מְסַיַּע וּלפ"ז בְּנִידוֹן דִּידָן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אוֹלֵי תְּפִירוֹת בְּגָדִים אַף בְּשֶׁכֶר גְּרִיעֵי
מְמַכִּירָה דְהוּי מְסַיַּע בְּגוּפּוֹ אַף שְׁנוּטֵל שְׁכָר וְגַם לְהִלְוָאָה לֹא דְמֵי מְפָמָה טַעְמִים וְגַם
בְּהִלְוָה מְעוֹת לִיכָא לְפָנֵי עוֹר דָּאֵין תְּקַרְוֵת עֻצְמוֹ וְהָאִיסוּר מְשוּם אֲזִיל וּמוֹדָה וּלְכַף אִם
יְכוֹל לְהִלוֹת בְּמַקּוֹם אַחֵר לֹא שִׁיךְ אֲזִיל וּמוֹדָה פְּתַבְנוּ מְזֶה בְּמַקּוֹם אַחֵר וּמְלַבֵּד זֶה יֵשׁ
לְחַשׁוֹשׁ שְׁדָרָךְ הָאֲנִינִין כְּשֶׁמְבִיאִין הַבְּגָדִים לְבַעַה"ב בְּעַל הַבְּגָדִים לוֹבְשָׁן וְהַחֵיט מְסַיַּע
בְּלִבִּישְׁתּוֹ לְפִנְשׁוֹן מֵהַקְמָטִים וְזֶה וְדָאֵי מְסַיַּעוֹ וְאַסוּר: סִימָן נַד מְצַאֲתֵי רְשׁוּם אֲצִלֵי
בְּקַצְרָה קְטַנָּה שְׁנִתְקַדְשָׁה שְׁלֹא לְדַעַת אֲבִי יֵשׁ לְעֵינֵין בְּדַבֵּר זֶה תַחֲלָה טַעַם הַדְּבָר אַמְאֵי
מֵהֵינִי רִיצוּי הָאֵב וְהֵנָּה לְפִי שִׁיטַת הָרָא"ש שֶׁכְּתַב הַטַּעַם דְּבְּאַמְרַ צָאֵי וּקְבִלֵי קְדוּשִׁיף הַטַּעַם
מְשוּם שְׁלִיחוֹת וּיְכוּלָה לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ בְּדַבֵּר שֶׁהוּא לְטוֹבָתָהּ א"כ י"ל כָּל שְׁנִתְרַצָּה אֲגִלֵּאֵי
מְלַתָּא דְזָכוֹת הוּא לוֹ וְזָכִין לְאָדָם שְׁלֹא בְּפָנֵינוּ כִּמְ"ש הֵר"ן וְנַעֲשִׂית לוֹ שְׁלִיחַ לְטוֹבָתָהּ,
וּלפ"ז יֵשׁ לִיתֵן טַעַם בְּמָה שֶׁהִיא יְכוּלָה לְעַכֵּב אַבְל עֲדִינֵין הִי מְקוֹם לְעֵינֵין דַּא"כ גַּם אִם

קדושה אחר ולא קבלה היא הקידושין רק האחר קבל הקידושין נימא ג"כ זכות הוא לו וזכין לו שלא בפניו וצ"ל בדונסק דדוקא מדעפסה שייך לומר אגלאי מלתא דניחא לי שיהא תקדש עצמה למי שתראה אבל אפתי תקשה לדעת הרא"ש היא נאסרת למפרע פניו דאבי לא הקנה אותה לבעלה כמ"ש הרא"ש גבי אומר אדם לבתו ועוד קשיא לי טובא לפי מה שפירש הרשב"א למעלה גבי צאי וקבלי קדושיך דהא דמקודשת אעג"ב דלא אתי המעות לרשות זוכה משום דס"ל דקטן יש לו זכי לאחרים מדאורייתא אם דעת אחרת מקנה אותו וכן פתבו התוס' בדף י"ט א"כ תקשה לשמואל דס"ל בפירוש דאין לו זכי מדאורייתא לאחרים מאי מהני הריצוי ואף אם נימא מדרבנן אית לה זכי לאחרים א"כ מדוע ניהויש לה דספיקא דרבנן היא ומכ"ש לשיטת רש"י דאפילו מדרבנן אין לו זכי לאחרים (עיין בגיטין) ואף לעצמו אין זכי אלא מדרבנן כמבואר ברש"י בסופה והנה לשיטות הראב"ד והרמב"ן והרשב"א גבי בין ע"י עצמה מדעתו ופירשו דמייבירי באומר צאי וקבלי קדושיך דמהני כמו באומר חן כפר לכלב דמקודשת בהנאה זו א"כ פשיטא דקשה טובא דא"כ מה מהני נתרצה אח"כ אטו אם נתן כפר לכלב ואמר בת פלוני מקודשת לי במה שנאתי הכפר לכלב שלו ואח"כ שמע האב ונתרצה מהני ואולי מחמת זה הטעם כתב הראב"ד הכא הטעם שפא נתרצה קודם הקידושין ואמר צאי וקבלי וכו' כמ"ש הרשב"א בשמו אבל על הר"ן קשה טובא דהסכים למעלה לשיטות הראב"ד והרמב"ן בטעם הדבר צאי וקבלי קדושיך דהוי כמו תן כפר לכלב והכא כתב דריצוי מהני לבסוף לשמואל וצ"ל כמש"ל בדעת הרא"ש דדוקא דהיא דהיא מקבלת ולפ"ז בפשיטות י"ל דזה טעם עולא וטעם האלפסי דאפילו בנתרצה לא חיישינן: ולשיטת הרשב"א שכתב הטעם דהוי כמירק רשותו ולפירוש י"ל דהוי כמירק רשותו בנתרצה אבל מה שכתב פאן דהוי בע"מ שירצה אבא ומהני אפי' נתאכלו המעות קשיא לי דהתם טעמא דתחייבה בתורת קידושין אתי לידה ונתחייבה במעות אבל הכא פניו דקטנה היא ולא נתחייבה במעות במאי מתקדשת עכשיו דהרי האב אינו חייב לשלם כסף קידושי בתו וכ"ש לסברתו דצנוח ולבסוף שמתק מהני קשה טובא איברא דעת הרמ"ה צ"ע דס"ל דקידושין חלו משעת שמיעה אפילו נתאכלו המעות וכתב הב"ש בשם מהרי"ק דהוי כמו לאחר למ"ד יום וכבר פתבנו דצ"ע, ועוד דא"כ.

בנתן לכלב ונתרצה אח"כ גם פן נימא דמהני מכ"ש לדעת הח"מ שם קשה טובא ודוק שם: עוד יש לדקדק לשיטת הרא"ש שהוא מטעם שליחות הא אפרינן מה אתם לדעתיתם אף שלוחתם לדעתיתם ואמנם לפמ"ש"ל בשם הר"ן דהוי זכי יש ליישב גם לפי מ"ש הט"ז ביו"ד גבי תרומה לדעת הרמב"ם דבמצוה לא בעינן לדעתיתם והר"ן כתב דהכא הוי מצוה.

עוד יש להקשות לשיטת הרמב"ן גבי בריה פמבואר אצלי בגיטין ריש פירק פל הגט. אמנם אם נימא דהקידושין אינם חלים רק משעת ריצוי לא שייך בריה עיין בתשובת מוהרי"ט ודעת הריטב"א בקידושין דבקטנה בעינן שיהא המעות בעין ובמה שפניח המעות בריצוי האב אבל בנערה דאית לה לזכות לאחרים אף באין המעות בעין מקודשת וכן נראה דעת המרדכי וזו שיטה מחונורת מאד: (ב) כתב הרב המגיד בשם רשב"א פירק ג' מהל' אישות דין ח' דנתן לה כסף סתם אפי' חזר ואמר הרי את מקודשת לי אינה מקודשת עד שייחזר ויטלנה הימנה ויחזור ויתננו לה והקשה המש"ל ממה שכתב הר"ן

בשם הרשב"א דכל המפרנס סתם לאו בתורת מתנה מפרנסו אלא בתורת הלואה והביא ראיה מירוד לתוך שדה חבירו שלא ברשות וקר"ן הסכים עם הרשב"א ומ"ש מהרמ"ט ראיה מההיא דשבועות במנה לי בידך לא ידעתי מאי זו סמיכה דהתם הלה טוען ברי דלמתנה נתן עיי"ש וכו' עכ"ל והנה פאן גבי תן מנה לפלוני הביא קר"ן גופא האי ראיה משבועות וצ"ל דס"ל דמייירי התם אף בהעדים אומרים שיודעים שלא דיבר עמו פלוס, ומה שהקשה מהא דהרשב"א וכן הסכים עמו קר"ן גם בנדירים לפ"ד אין זו ראיה פלל דנדאי אמרינן כל שאחד נותן לחבירו בסתם בנדאי רוצה לעשות עמו טובה ולא אמרינן דנתנו לפקדון דנדאי אילו הי' רצונו לפקדון הי' מחוייב לומר לו דדילמא אינו רוצה לקבל אתריות והנה בנוטע שלא ברשות או במפרנס או בנותן רשות לדור בביתו יש לומר דזה בעצמו הוא הטובה אבל בנותן לו מעות לא שייך לומר דעושה עמו טובה אם נתנו לפקדון וגבי מקדש אחרתו או מוכר שאינו שלו מלבד מה שתיקן המהרי"ט דגילה דעתו שאינו נותנו במתנה הרי כבר כתב הנ"י שרשות ביד המוכר להוציא ונמצא גבי קדושין אף אם נימא דרשות בידו להוציא הרי הוא מלנה ודוק וזה ברור דעכ"פ הני מלנה לכה צריף לחזור וליטלו וכה מנישב קושית הב"ש ס"ק י"ג: סימן נה תשובה לק"ק דינוויץ לאחי הרב המאוה"ג הרב דק"ק הנ"ל ע"ד שדן הדיין דינא דפרסאי באיש ואשתו טרם פלות שנתים אחר הנשואין חודש או חדשים נתנו שניהם בגדי האשה לידי סרסור להשפינם בכדי לישא וליתן במו"מ להחיות נפשם.

ופסק דיין אחד מדייני דחצצתא שהסרסור מחוייב להחזיר הבגדים בלי תשלומי המעות שלוו עליהם ונתן טעם משום דכתב בהגהת ש"ע באה"ע סי' נ"ג דירדשי האשה יכולין למחות שלא למכורמהרי"ט חלק אבן העזר סימן מ"ד שמנהג ווינציאה שכל שתמות האשה בחיי בעלה בלי זרע קיימא מחוייב הבעל להחזיר לעולם הנדונא בשלימות אפי' אם אינה בעין והוא חייב עליו וכיין שהוא חוב גמור על הבעל הרי הקרקעות משונעבדים לחוב הנ"ל כמו שהם משונעבדי לכתובת האשה ועכ"פ אף הש"ג לא אמרו אלא על הקרקעות ולא במטלטלין וזה פשוט וברור מאד למעיין בש"ג ובאופן זה מייירי מהרי"ט חלק ראשון סי' ל"ח ולכה מדמי אותה להאי דהגהת אלפסי.

אמנם לשונו שם צ"ע טובא במה שנתן טעם לדברי הש"ג דאין להבעל והאשה זכות בנכסים ובאמת המעיין בשה"ג יראה בהדיא דכונתו כמ"ש למעלה שהרי כתב דאף בשדה שכתב לה משלו המשונעבד לכתובתה אינו יכולין למכור וכלל שדה המשונעבד עם מה שהכניסה משלה הרי מבואר דמטעם שיעבוד אתי עלה כמבואר למעיין היטב בלשון שה"ג וצ"ע.

וגם לשון הרמ"א לפי מה שפירא מדברי המרשי"ם שהוציא פן מהגהת אלפסי צריף ישוב, ואולי הרב בהגה"ה מדמה מילתא למילתא דעכ"פ לפי מנהגינו הי' יכולין היורשים למחות לכתחלה וכל מה שכתבנו הוא לאחור מיתת האשה ק"ו בחיי וק"ו בשנה שני' שאין להיורשים רק המחצית שיכולין הבעל והאשה למכור או להשפין מקצת הנכסים שהרי עכ"פ המחצית הוא שלהם, וכ"ש לדעת מהר"י בן לב והוא העיקר דבירשי הנדונא לא שייך שבח בית אבי ויכול לסלק במעות.

ואף מהרשד"ם החולק עם פי אין הרשד"ם ת"י בלי ספק דטעם הרשד"ם הוא רק בתקנות דמשק שמבואר בהתקנה שיהיו היו"רשים במקום אשר עצמה כמו שהיתה בחיים דטעם זה פקפק גם מהר"י ב"ל תחלה דאל"ה ודאי יש לפסוק במהר"י בן לב וכן מבואר בהקדמה בתשובה תשב"ץ חלק ב' סי' רס"ה ובלי ספק אם הי' הרשד"ם רואה דבריו הי' מבטל דעתו נגד התשב"ץ זולת דביתו עדיין לא יצא לאור תשובת התשב"ץ זולת העתק שהעתיק מהר"י בן לב מקצת תשובותיו כתיבת יד וממנו העתיקו הב"י והמבי"ט (אמנם בזה יש לחלק בין נכסי צ"ב ובין נכסי מלוג).

אמנם לפי מ"ש הב"ש בסי' צ' ס"ק י"א לחלק בין מלוג לקרקע ה"נ יש לחלק בין מטלטלין לקרקע לדעת הרמב"ם): אמנם עכ"פ אם נשאר עוד פדי דמיהם של המשכנות או המטלטלין שנמכרו ת"י הבעל מנכסי צ"ב או מנכסי מלוג פשיטא ופשיטא דיכולין למפור או למשכן בשנה פני' פיון שנשאר מתצית המשועבד להיו"רשים אף לפי הבנת הטועה הנ"ל כ"ש שפבר כתבתי והארכתי בלא"ה שהעיקר בכוננת רמ"א רק לענין לכתחלה ומכ"ש לחייב הסרסור וע"ז ידו פל הדוניים על דור פנה שרבו המטים עקלקלותם מסלפים דברי צדיקים ועי"כ תפוג תורה ונתענותו הדינין אוי לדור שפך עלתה ביקו, המקום ירחם על דור עני להשיב שופטינו כבראשונה.

(ודע שפל מש"ל הוא נוהג רק אם הצדדים חפצים לדונם עפ"י דין תורה כמו שהי' לפנים בישראל ובאם לאו הכל נוהג כפי חוקי הממשלה בארץ שהוא ודינא דמלכותא דינא): סימן נו ראיתי לכתוב לי הדברים בבואור יותר בעניני אמתלא כבר כתבתי דהח"מ והב"ש הקשו מטוען וחוזר וטוען דלא מהני פשיטא מב"ד דחיישינו דאלפיה שקרא וכבר כתבתי דהיא דמודה מעצמו נדאי מהני אמתלא אפי' פשהודה בב"ד כמבואר בש"ך סימן פ"א ס"ק נ"ז שהאריף שם.

גם מ"ש הב"ח בתשובה סי' נ"ח דבב"ד הודית לא מהני אמתלא. כתבתי שמבואר בתשובה מהר"י בן לב בשם בעל העיטור להקפיד ונ"ל אם אמר בב"ד קדשתי וחזר ואמר לא אמרתי בפניהם הרי היא בחוקת מקודשת.

אבל לא כפר באמירתו אלא אמר לא קדשתי אם נתן אמתלא לדבריו נאמן ואם לא אינו נאמן ובנדאי מייירי לאחר פדי דבבור דאי בתכ"ד אף בלא אמתלא נאמן פחו אשרה שאמרה אשת איש אני.

ודוסק לחלק בענין זה בין בב"ד דלא מהני רק שניהם אמתלא ותכ"ד וכן נראה שהבין מהריב"ל, ועוד נ"ל להביא ראי' מיבמות דף קי"ח שהבאתי לעיל דע"כ האשה שאמרה מת בנה מייירי בב"ד חדא דאי שלא בב"ד נראה דיכולה לחזור בה.

ועוד דנדאי סתמא דמילתא מייירי שאמרה בב"ד שיתירוה לינשא, ואף דבש"ך שם ס"ק הנ"ל מבואר דלדעת בעל העיטור אינו יכול לטעון משטה בב"ד. דבריו תמוהין שם לענ"ד ובחנם השיג שם אבעל העיטור והטור והב"י.

ונלע"ד דבריהם נכונים וברורים ודעת בעל העיטור הוא דבהודה מעצמו לפני עדים ולא אמר אתם עדי יכול לחזור בו ולומר איני חייב לה פלוס ופטור אף דלא טען משטה אנו

טענינו לי דהשטה או שלא להשביע, אבל בתבעו והודה אף דלא אמר אתם עדי אינו יכול לחזור בו ולומר איני חייב לה פנין דהודה לתביעתו אא"כ טוען בפ' משטה וזה ברור פשמש: אבל בפני ב"ד אף דהודה מעצמו אינו יכול לחזור רק תכ"ד יכול לומר איני חייב אבל אם טען בפירוש משטה או שלא להשביע אף בב"ד בלא תבעו והודה פטור וזה ברור.

ומשמע לי לבעל העיטור דמירי באינו טוען משטה דלישנא דיכול לחזור בו משמע דחוזר בו ואינו טוען פלום ונותן אמתלא לדבריו, דהרי לא הוזכר בתוספת' לא אמתלא ולא משטה ולא שלא להשביע וגם לישנא דהפה שאסר משמע בלא אמתלא כמבואר גבי האשה שאמרה אשת איש אני.

ומעתה דברי בעל העיטור אינם סותרים לדברים שכתבתי למעלה בשמו שהביאם מהרי"ן לב. ובמה שהעתיק הש"ך דברי בעל העיטור יש שם חקרון הנזכר שהוא ט"ס.

ולפמ"ש לדינא לא פליג אמ"ש רב האי במשפטי שבועות רק בפ' התוספתא וזה נראה כונת הראב"ד בבירור מה שהשיג על בעל המאור שהביאו בעה"ת דנראה דבעל המאור ס"ל דאעפ"י שלא חזר כלל רק שתק טענינו לי שלא להשביע היכא דהודה מעצמו וכן מבואר בחידושי הר"ן בפסקה דין ונראה דעתו דזה כונת התוס' וס"ל דבתבעו והודה קאמר דאינו יכול לחזור ע"כ בשתק מירי ולא טען פלום.

ובהודה מעצמו יכול לחזור אף שאין טוען עכשיו פלום וכן נראה בטור שהוא דעת בעל המאור. אמנם הראב"ד השיג עליו וס"ל דחזרה עכ"פ בעינו שיאמר איני חייב לה.

אמנם הא תילתא לא ברירא לי שפיר אי בעינו שיאמר בפירוש שלא להשביע נתפונתי או לא רק שיאמר איני חייב לה. וזה הפירוש מבואר למי שמעיין בבעה"ת וכתב דעכ"פ חזרה בעינו נמצא מבואר דבעל התרומות פי' בפ' דחזרה היינו בלא אמתלא וכן הראב"ד נראה כמסתפק בזה.

ומשמע שם שיותר נח לפרש דהתוספתא מירי בחזרה בלא אמתלא כלל וכן נראה מהטור שהראב"ד הסכים שאם אמר איני חייב לו פלום אנו טוענין. מבואר דס"ל דהראב"ד תפס דבהודה מעצמו בחזרה בעלמא שטוען אינו חייב סגי אף שלא טען שלא להשביע טענינו, וזה פי' התוספתא לדעת הראב"ד.

נמצא שהראב"ד ובעה"ע שוין בפ' התוספתא במ"ש יכול לחזור או שבעל העיטור מפרש כבעל המאור. אמנם יש חילוק בין בעל העיטור שהוא תפרש בלא אמר אתם עידי והראב"ד מפרש באמר אתם עידי אגב גררא ראיתי מ"ש הש"ך לתרץ דברי הרמב"ם דנראה כסותרים זא"ז נלע"ד פשוט דס"ל להרמב"ם דהנה עובדא מירי שלא אמר אתם עדי בפני עדים, וא"ל דמאי קמ"ל הא יש לו מגו, ז"א דס"א דהודאת בע"ד כמאה עדים וא"נ במגו קמ"ל דטענינו לי שלא להשביע, וזה הכריח הרמב"ם אחר דס"ל דשלא להשביע לא טען לא טענינו לי ואיך טען ר"נ אלא ודאי פאן שלא הודה רק לפני בני ביתו ולא בפני עדים או דס"ל לחלק בין הודה לפני התובע או לא ושם מירי שהודה שלא בפני התובע, וחילוק הראשון נראה יותר נכון ומזוקק.

גם ת"ש הש"ף ישם בלשון הרע"ד פבר נתבאר דז"א דגם הרע"ד ס"ל דטענינו לי שלא להשביע רק דהדין עם הלח"מ ולא מטעמי' רק דהרע"ד סובר פי' דהש"ס מייירי שלא תבעו התובע שתייב לו רק שתבעו הרי הודית בפני עדים ובזה א"צ שבועה גבי שנה להשביע כמבואר לעיל בשם הר"א"ש, וכן נראה מלשונו שהביא בעה"ת דאל"ה מוכרח שטען איני תייב לה ולא שתק ודוק היטב.

ומ"ש על בעל המאור הוא דוחק. אמנם פשוט דגם לדידהו לא ק"מ דהרע"ד הרי ס"ל דאע"ג דלא טען רק איני תייב לה טענינו לי'.

ועוד יש לפרש דגם הרמב"ם ס"ל שאם אינו טוען רק אתה הודית טענינו לי' פנין דאין התובע טוען ברי רק ע"פ הודאתו וזה מעשה דקב רשו לדעת הרמב"ם ולפ"ז הקשה הרע"ד ממ"נ או דלא טענינו לי' או דשבועה א"צ: נחזור לענינינו דמ"ש דאף לבעל העיטור אם הודה בלא תביעה בב"ד הי' יכול לחזור באמתלא דהשבועה או בהשטאה למאן דס"ל דשייף אף בלא תביעה וזה דעת רב האי גאון שהביאו בסעף שאח"ז שהודה בב"ד שהחפץ הוא של אחרים שאין בכוף פלוס וכן נראה שם בבעה"ת.

ואף למאן דס"ל דבהודה מעצמו לא טענינו לי' השבועה י"ל דמפרשין יכול לחזור בלא אמתלא וס"ל דסתמא דמלתא בלא תבעוהו והודה גם עכשיו אינו תובעו רק ע"פ הודאתו ובזה מודה דטענינו לי' השבועה.

נחזור לענין ראשון דס"ל לבעל העיטור דאף בב"ד אם נתן אמתלא לדבריו נאמן, ולפ"ז אין חילוק בין ממונא לאיסורא רק דבאיסור לא שייף בסתמא דתבעו והודה דהרי אינו מודה לגבי אחרים לכוף מהני אמתלא אף בב"ד וכ"ש לפני עדים.

ואף דבאתם עדי ס"ל לקצת פוסקים מלבד הרע"ד דלא מצי טפין להשביע י"ל דאמתלא אחרת מהני פגון עיני' נתנה באחר אי לא טעמא דמחילה שכתבתי דהרבה יש לחלק בין אמתלא זו לשלא להשביע אם אמר אתם עידי ודוק בזה.

ואף אם נימא דלא מהני עכ"פ בלא אתם עידי מהני אף במקום פטור פגון פאן, אף דס"ל דבמודה נתקבלתי על השטר לא שייף השטאה והשבועה פאן בנדאי יש לחלק, עיין שם בש"ף דהשטאה והשבועה לא שייף בזה, ועוד דהי' לו להודות לאחרים שאינם תופסין ועומדין אבל באמתלא אחרת לא שייף זה ואף בתבעה והודית דרף הודאה גמורה בלא אתם עידי אף דליכא אמתלא דדרף שחוק אמרתי והשטתי בך.

מ"מ נראה דאמתלא דעיני' נתנה באחר מהני ואין חילוק בין איסור' לממונ, ואף דהר"א"ה חילק היינו משום דאינה יכולה ליתן אמתלא דלמה הודית לפלוני ועכ"פ בעינינו שיהי' ניכר איזה אמתלא שנוכל לטעון עבורה ודוק.

אף לדעת בעל העיטור, ודעת הר"א"ה ברור וגם הר"ן בכתובות הביאו, ובחנם חלק עליו מהר"י בן לב. ואין ראי' מהשבועה דהכא היתה יכולה, לומר סתם נתקדשתי.

ומהתשובה מפריבונצי"א אין ראי' דשם מייירי שהי' מודה הבע"ד שלא קדשה ואפי' בתבעו בספק י"ל דהוי פלא תבעו ויכול לחזור, דהרי עיקר טעמי' דהוי פמשיב אבידה וכל שתבעו בספק הוי ג"כ פמשיב אבידה.

ולכאורה יש להביא ראיה מבב"ב דף קכ"ח וש"ע סי' רמ"ט מהעונף על בית המקדש, אמנם שם נראה הטעם דמוכחא מלתא טובא ולכן א"צ להוציא אמתלא מפיו: (שלא להוציא הנזיר חלק הדפסנו פה מה שהשיב הגאון המחבר לק"ק זאמושטין) סימן נז תשובה לק"ק זאמושטין הנה במה דסיים אפתח, הקשה אדם פברזל על דברי רבינו הפסוף משנה במה שהביא והוציא מקום דינו של רבינו הגדול הרמב"ם מגמרא דפרק מי שהי' טמא דקאמר בטמאים הלוך אחר הרוב העומדים בעזרה, ובאמת היא ראיה לסתור דברי אמרו שם דאתיא כר' יוסי ב"ר יהודה אליבא דר"א דסבירא לי' דדרף רחוקה הוא מאסקופת העזרה ולחוי, ובאמת היא קושטא ויותר קשה דהכ"מ סותר דברי עצמו שהרי תוכ"ד הביא דברי הירושלמי דמשערין פשהם עומדים בחוץ ואיך לא הרגיש דהם שני הפכים דבגמרא משמע דדונקא פשעומדין משערין, ודחוק לומר דזה באמת פנונת דהירושלמי חולץ על הגמ' ופסק פירושלמי דהגמרא אזלא אליבא דר"א דכל כה"ג הוי לי' לפרושי, אמנם להליץ בעד רבינו אשר כל בית ישראל ניוזנים משלקנו הטור בריוף אני לבאר פנונת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל בענין שנטה מפירש"י ותוס'.

והנה באמת במה שפירש"י ותוס' בדברי רבא דקאמר תנאי היא נדחקו הרבה רש"י ותוס' ופירשו דברייתא דערל שלא מל"ס ל אליבא דר"א דדרף רחוקה הוא חן המודיעים ולחוי, וצ"ל דמעולם לא נחלקו ר"פ ור"א בדבר זה לזה תימא דהרי בפרייתא שהביא רבא לא תני רק תרי תנאי ואליבא דר"א ח"א מאסקופת העזרה ולחוי וח"א מפתח ירושלים ולחוי, אבל מן המודיעים ולחוי לא שמענו, עוד נדחקו התוס' הרבה בדברי אב"י דשני דרף רחוקה לטהור ואין דרף רחוקה לטמא דאיך יתכן דערל שלא מל חייב פרת משום דחל עליו חובת פסח וכשימול יפטור וזה תימא.

גם בל' הגמ' נדחק רש"י מאוד במה שאמר דרף רחוקה וכו' דדונקא בדרף רחוקה פטר הפתוב אבל לא בערל וא"כ מה ענין דרף רחוקה לערל ובקצרה הול"ל שאני דרף רחוקה דפטר רחמנא, ולא דמי להא דמשני עולא דרף רחוקה לטהור ואין דרף רחוקה לטמא משום דהתם הוי סק"ד דרבה ליפטר טמא שרץ מטעם דהנה דרף רחוקה, ומשני שפיר דטמא שרץ אינו בכלל דרף רחוקה אבל הכא דלא פוי סק"ד דמקשה ליפטר הערל מטעם דרף רחוקה זולת משום ערילות וא"כ מאי משני ואין דרף רחוקה לטמא ומאי שיאטיי' דדרף רחוקה לטמא לכאן כל זה ראיה עינו של רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל, לזאת תפס לו דרף אחרת בכוננת הגמרא והנה רש"י פי' דפלוגתא דר"א ור"ע דר"ע ס"ל דדרף רחוקה.

הוא אם הוא מן המודיעים ולחוי בתחילת שחיטת הפסח שאינו יכול ליכנס עד שיעבור הזמן שחיטת הפסח, והרמב"ם ס"ל פשהוא ביום י"ד שחרית מן המודיעים ולחוי שאינו יכול ליכנס לירושלים בתחילת שחיטה, ולר"א ס"ל לרש"י כל שעומד מאסקופת העזרה ולחוי אעפ"י שאין לו שום סיבה פלל המונעת אותו מליכנס לעזרה אפ"ה מיקרי דרף רחוקה ופטר מליכנס בעזרה לעשות הפסח והרמב"ם מניין בזה היותו זר לדעתו שאין חייב פלל לשום איש מאנשי ישראל לעשות הפסח זולת אם פבר נכנס לעזרה אבח כ"ז שלא נכנס לעזרה לא חל עליהם חובת פסח ופטורים מלעשות ואילו פן אילו לא נכנסו ישראל לעזרה לא הביאו פסח לעולם וזהו זר לדעתו, לזה פי' בפירוש המשניות דברי

ר"א בענין אחר' דונדאי אם אין לו שום סיבה אשר בגללה א"א לו ליפנס לעזרה ואי בעי עייל מצי עייל לא מיקרי דרף רחוקה שהרי הוא במקום קרוב ויכול ליפנס בלי מונע ומעכב לעזרה, אמנם ס"ל דמם שאמרה תורה דרף רחוקה אין הפנונה שהקפידה התורה דונקא על ריחוק מקום זולת הפנונה כל שיש לו איזה סיבה המונעות אותו מליפנס לעזרה אף אם הוא עומד באסקופת העזרה פניו שאינו יכול ליפנס הקרובים נעשו רחוקים (זולת טמא פאשר אבאר) ולקף פ"ה הרמב"ם בדעת ר"א דמיירי בקלה או נשתפש הילוכו ולא הגיע לפתח עד שעבר זמן שחיטת הפסח וזה מיקרי דרף רחוקה פניו דלדידן נתרסק הדרף ומה לי אם אינו יכול לבא מצד רוחק הדרף או מסיבה אחרת המקום רחוק ממנו וכן פ"ה הרב ברטנורא ור"ע ס"ל דדונקא על ריחוק מקום הקפידה התורה, אמנם אם המקום קרוב לו זולת מצד שקלה או נשתפש הילוכו לא הגיע לעזרה אינו בכלל דרף רחוקה זולת שוגג או נאנס יקרא לו: אמנם אוסיפת מצי ואוסיף קימחא דלפ"ז תגדל התימא על פירושו דא"כ מאי מקשה הגמ' על ר"א ואע"ג דאי בעי עייל מצי עייל והתניא יהודי ערל שלא חל וכו' דהרי לפ"ה הרמב"ם מודה ר"א דאי בעי עייל מצי עייל ואין לו שום סיבה דלא מקרי דרף רחוקה וא"כ י"ל דמודה אע"ג דהוא ערל פניו דסמיא בידו ויכול למול עצמו דענוש פרת דהווי מזיד וכבר עלה בפדוניה תוף שנתים אף אם האשה מתרצית והנה אם באנו להשיב על דבריו קשה לבלות הזמן להשיב על דברי הקבל ולהשחית גייר ודיו.

אמנם לא ידעתי מה אידן בי' אם ממיעוט ידיעתו יצא ממנו משפט מעוקל כזה או מאיזה טעם אחר. היות אף לפי טעותו בהבנת לשון הרמ"א לא ידעתי מה עשה לו העניי הזה הסרסור ומה שלא הי' יכול לשפוף חמתו על המלנה מטעם פי הוא בע"ד של הסרסור לזה התמרמר על העניי הזה ושפף חמתו עליו ולא ידעתי מה חטאו ומה פשעו שהי' שליח ועשה שליחתו ולא נתפנין להזיק או לסייע בגניבה.

העבודה מעולם לא שמעתי ולא ראיתי פסק כזה מיושבי קרנות וערפאות שבסוריא. ואף לפי טעותו ונדעתו השפלה עכ"פ הי' לו לפסוק להמתין חודש או חדשים ואם תחיל' ולא תמות עכ"פ מחויבים הזוג לשלם מה שלוו וגם כל נכסי מלוג שלה משועבדים לחוב זה לגבות הימנו אחרי שהי' בהסקמת שניהם.

אמנם טעה בדבר משנה בהבנת לשון הרב דע"כ ל"ק הרב דיכולין למחות זולת לכתחלה אבל בדיעבד בלי ספק דאין היורש מוציא מהלקוחות ולא מבעי' מחיים בתוף שנתיים אלא אפי' מתה בתוף שנתיים אין היורשים מוציאין מיד הלקוחות או מיד הממשכן דהתקנה לא הי' רק על הבעל שיחזיר מה שנשאאר בעין ת"י משום עגמת נפש אבל מה שפבר נמכר או נתמשכן בחיי האשה אף הבעל אינו מחויב לשלם כ"ש הלוקח והממשכן דמה להיורשים עליהם והבעל פטור פניו שאינו יורש וליכא עגמת נפש ומטעם זה בעצמו יכולין למחות דאם ימכרו שוב לא יוכלו להוציא מיד הלקוחות לקף יכולין למחות לכתחלה וזה פונת הרמ"א במה שפייים יכולין למחות מהאי טעמא דנראה דקאי אדסמיה לי שפכת דמה שאינו בעין אינו צריך להחזיר ע"ו פתב דמהאי טעמא יכולין למחות אבל אי הוי קאי אשל מעלה שהביא תקנות שו"ם לא הוי שייף שפיר לשון מהאי טעמא, וכן מבואר בהדיא בתשובות רבינו ב"י בסמ"ט בסופו, וז"ל מי שמתה אשתו בלא זרע

קנימא ובא לחלוק עם היורשים במנהג דמשק (והוא מנהג טלטולא) פי כן פתב בתנאי פתובה ולא נמצא מהנדוניא פי אם חלק מיעוט והשאר נמכר או נמכר או נתמשכן ברשותה, ויש מי שהורה שחייב הבעל לפדות אם השכינה ולפרעם אם מכרם ולחלוק בהם עם היורשים אפי' אם מכרם ברשות האשה.

תמה אני אם יש מי שיורה פן ומעולם לא נשמע שיחלקו כ"א כמה שנמצא מנדוניתא בעין כו' ולענין חפצים הממושפנים מה שהו שונון יותר יחלקו וכנגד החוב יש מקום לומר דהוי בעין ומחויב הבעל לפדותם וי"ל פיון דחייב עליהם הוי פנאבד וזה נראה יותר נאפי' הוי שקיל יד בעל התקנה על התחונה הרי מבואר בהדל' דע"כ לא הי' השאלה רק על הבעל אם מחויב לפדותן אבל להוציא מיד הלוקח או מיד הממושכן מעולם לא עלה על דעת מי שיש לו מוח בקדקדו ואף הבעל פסק רבינו דפטור לפדותן אפי' אחר מיתת אשתו ק"ו בחייו דאין היורשין מוציאים מיד הלוקח או מהממשכן וידוע דאין חילוק בין תקנת טלטולא ובין תקנת שו"ם לענין זה דאין הבעל מחויב להחזיר, רק מה שנשאר בעין ת"י וכמבואר בהגהת רמ"א שם, ואין לחלק פפי מ"ש הב"ש בסי' צ' ס"ק כ"ח ובסי' קי"ח ס"ק ח' דאף דלתקנות טלטולא יכולה האשה למחול לבעלה מעכשיו למנהגינו אין האשה יכולה למחול לבעלה דאדרבא משם ראי' לדברינו דהרי הב"ש בסי' קי"ח לא החליט הדבר וכתב לכאורה נראה למנהג שלנו כו' ואם לפי הבנת הדין בהגהת רמ"א הנ"ל מה נסתפק הב"ש ומדוע לא למדו בק"ו ממ"ש הרב דהיורשים יכולין למחות שלא ימכרו והדברים ק"ו אם היורשין יכולין להוציא מיד הלוקחות אף בחי' ק"ו דאינה יכולה למפור ולמחול לבעלה והיורשין מוציאים מהבעל לאחר מיתה דהדבר ברור ומבואר בכל הפוסקים דמחילה להבעל גרע ממכירה לאחרים דמיעקרה התקנה לגמרי דכל בעל יפציר באשתו ועוד דעיקר התקנה משום ותם לריק פתכם וזה לא שייך במכירה לאחרים.

אמנם האמת יורה דרכו דנדאי במוכרת ומוחלת לבעלה נוטה דעת הב"ש דלא מהני למנהגינו פיון דהנזותן מתנה עם הבעל עצמו שיקיים תקנות שו"ם שיחזיר חצי נדוניא שישאר ת"י בעין ועל תנאי זה נותן הנדוניא ממילא מחויב הבעל להחזיר ולא.

מהני מחילת אשתו אף במעכשיו פיון שהחויב הוא מהבעל להנזותן וע"ת זה נתן להאשה. אמנם אם נתנו או מכרו שניהם לאחרים ולא נשאר בידי הבעל כלום שוב אין הבעל מחויב להחזיר כלום שהרי התנאי לא הי' רק שהבעל יקיים תקנת שו"ם והתקנה עצמה לא נתקנה רק שמה שישאר בעין ת"י יתחייב להחזיר משום עגמת נפש וכיון שלא נשאר ת"י אין להיורשים על הבעל כלום והלוקח כ"ש שאין מחויב להחזיר שעל הלוקח לא הי' שום תקנה וגם לא הי' להלוקח שום תנאי ובמה יתחייב הלוקח להחזיר וגם עם האשה לא הי' שום תנאי זולת עם הבעל שיקיים תקנת שו"ם ואילו אם הי' מתנה עם האשה בפירוש שאינו נותן לה רק ע"ת שיחזירו הנכסים לידו הי' מקום לפלפל אבל אחרי שלא הי' תנאי עם האשה זולת עם הבעל שיקיים תקנות שונים איך יעלה על הדעת שהיורשים יכולין להוציא מטלטלין מיד הלוקחות שהרי בחי' כל הנכסים שלא לכלותן ולבלותן ולא הי' התנאי רק שהבעל לא ירש מחצית הנשאר בעין ולא נגד אחרים וכיון שהבעל מקיים התקנה נתקיימה נתינת הנזותן למפרע שהרי לא הי' שינוי בהתנאי והתנאי

נתקיימים, וגדולה מזו נתבאר ב"ש"ו"ת ב"ח סי' ב' דאף לכתחילה יכולין היורשים למחות
בבעל שלא יבזבז אעפ"כ אם בזבז הבעל בחי' פטור פנין שלא נשאר ת"י ליכא עגמת
נפש.

וגדולה מזו אפי'. הי' לו מעות משלו והוא הלה ופרע בנדוניא שלה חובות שלו שהי'
חייב מקודם הנשואין אפ"ה פטור דהתקנה לא הי' רק על מה שנשאר ת"י הבעל בעינין.

ועוד גדולה מזו כתב הפנסת יחזקאל בתשובה סי' ע"ט אחרי שהי' קשה בעיניו לומר
דאף שהי' לו ממון משלו ובזבז מנדוניתה וכ"ש שפרע חובותיו לפטרו לנה הסייע דעת
הב"ח שפנתו שפרע חובותיו בבגדי' ותכשיטין לכך הבעל פטור פנין שלא נשאר ת"י
בעין וכתב שפן פנת הרמ"א והנ"ש שכתבו דוקא בעין קאי על הבגדים ותכשיטין יע"ש,
הרי מבואר בהדיא דעכ"פ אין מי שיעלה על דעתו להוציא מן הלוקח או הממשכן דאפ"י
אם נתן לבע"ח שהי' חייב מקודם הנשואין בלי רשות אשתו לא פלפלו רק אם הבעל
חייב לשלם וגם בזה הספימו דהבעל פטור ק"ו אם משפנו שניהם אחר הנשואין והי'
ברשותה והסכמתה דאין היורשים יכולים להוציא.

ועוד מבואר שם בפנסת יחזקאל דאף לפי דעתו דבזבז והי' לו משלו דחייב ואפ"ה דאם
הי' הפסד בהמו"מ דמנפין לפי ערף וכתב הטעם דמתחלה ניתן שיתפרנסו ולישא וליתן
בהם.

וא"כ בטעם זה בעצמו לבד די לומר שרשות בידם למשפן כדי לישא וליתן במעות
להתפרנס מהם (ק"ו דהאחרונים הספימו דלא ככנ"י אלא אפי' הי' לו מעות משלו ופרע
מהנדוניא דפטור כפשוטא דלישא דהב"ח).

עוד יש מקום אתי להאריך בעיקר הדין במקר הבעל בנכסי צ"ב ובמכרה האשה בנכסי
מלוג ובדברי הב"ש סי' קי"ח והשמטתיו מטעם פן יראה בעיני הדיין שהנדין צריך
שאלה ותשובה ופלפול אמנם בהגהת אלפסי פירק מציאות האשה שנראה מהמרשי"ם
שהוציא הרב בהג"ה דין זה נראה לענ"ד פונה אחרת שהיא מדבר לפי מנהג מדינתנו
שהיא הי' סמוך למדינת ויניצאה, ומבואר בתשובת בלבי ליישב זה ולא נתחונרו הדברים
ויותר קשה היא דמקשה רבה אדעולא דס"ל כל שאינו יכול לכנס בשעת שחיטה דהרי
ס"ל שוחטין וזורקין על טמא שרץ אע"ג דאינו יכול לכנס בשעת שחיטה ולשיטת
הרמב"ם מאי קושיא הרי דברים ק"ו ומה לר"א דס"ל מאסקופת העזרה וכל שחלה או
נשתמש הילוכו מקרי דרף רחוקה אפ"ה מודה בטמא שרץ או טמא מת בשביעי שלו
דשוחטין וזורקין עליו ולא קשיא לרבה על ר"א ק"ו לר"ע דס"ל אף בחלה ונשתמש
הילוכו דאינו בכלל דרף רחוקה פנין שהוא בקירוב מקום כ"ש דטמא שרץ אינו בכלל
דרף רחוקה, אמנם מה דלא קשיא לרבה על ר"א יש ליישב דאזיל לשיטתו דס"ל בדרף
ס"ט אליבא דר"א דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ (כמו שנראה שם בפרש"י דרבה
גרסינן ואולי מהאי טעמא גרס רש"י שם פן) אמנם אפתי היא גופא קשיא מאי מקשה
לעולא אליבא דר"ע היא לשיטת הרמב"ם אליבא דר"ע הקפידה התורה דווקא על ריחוק
מקום, ומה שנלפענ"ד בבואור דעת רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל דס"ל דוודאי ס"ד דרבה
אליבא דר"ע דלא הקפידה התורה על ריחוק מקום זולת כל שיש לו איזה סיבה שאינו
יכול ליכנס בגללה לעזרה מקרי דרף רחוקה ובאמת היינו צריכים לדחוק בדעת ר"א

דס"ל אפי' בלא סיבה מקרי דרף רחוקה אבל למאי דמשני עולא דרף רחוקה לטהור ואין דרף רחוקה לטמא וס"ל לרמב"ם דלאו דווקא טמא דה"ה לכל הסיבות שבעולם פל שאינו מחמת ריחוק מקום ודלא כפירש"י ותוס' דכתבו דווקא טמא משום דתלי רחמנא באכילה מדכתב רחמנא טמא נפש ולא כ' טמא שרץ דהרי הרמב"ם אע"ג דפסק דשוחטין וזורקין על טמא שרץ אפ"ה אין שוחטין וזורקין על טמא מח בשביעי שלו, וא"כ בטמא חת לא הקפידה התורה על אכילה, ואף אם נדחק ליישב ולדחות זה מ"מ הכריח רבינו שיטתו מהא דתניא לקחון הי' לפניו מן המודיעים וגחלים וקרונות מעפבים אותו יכול יהא חייב ח"ל ובדרף לא הי' נהרי לא הי' נרש"י ז"ל הוצרך לדחוק לשיטתו דהפוננה והטעם משום דהא דעכבוהו גמלים וקרונות משום שהלך עם ב"ב ולכך חייב דהי' יכול לילך יחידי וזה דוחק גדול אבל לפירוש הרמב"ם ז"ל יבא על נכון בפשיטות דאע"ג דעכבוהו גמלים וקרונות לא מיקרי דרף רחוקה פניו שאינו מצד ריחוק מקום ושוגג או אנוס יקרא, ולפ"ז א"צ לדחוק ג"כ בדעת ר"א ונוכל לומר דבדבועי לעייל מצי עייל לא מקרי דרף רחוקה זולת דווקא בחלה שעיקב הגילוכו או נשתמש הגילוכו ומעתה נבא לבאר גם הסוגיא השנית דגם המקשן הזה הוי סק"ד דלר"א אע"ג דאי בעי לעייל מצי לעייל הוי דרף רחוקה משמי דשני אבני דרף רחוקה לטהור, וכו' פאשר אבאר, אמנם לשיטת הרמב"ם מעולם לא היתה פנונת המקשן ליפטר הערל מפסח מטעם ערלות דוודאי ידע דיש לחלק בין דרף רחוקה דפטר רחמנא לערלות דלא פטרו רחמנא וכמ"ש רש"י בשנינויא דאבני, אמנם קושית המקשן לשיטת הרמב"ם היינו דהרמב"ם אזיל לשיטתו שפסק בפ"ב מה' חגיגה סוף הלכה א' דערל אסור בביאת מקדש אליבא דכ"ע משום דמאיס ועיין שם בלח"מ ולכך מקשה שפיר באותו סוגיון שהקשה רבה לעולא דהרי ערלות מונעתו מליכנס למקדש והוי דרף רחוקה ועומד מאסקופת העזרה ולחויז ואף ד יכול לתקוני הרי אע"ג דמצי עייל פטור ועל זה שני אבני שפיר ומדוקדק דרף רחוקה לטהור ואין דרף רחוקה לטמא באותו סוגיון דשני.

לי עולא לרבה דסיבת הערלות אע"ג דמונעתו מליכנס לעזרה אינו מכניסו לכלל דרף רחוקה: אמנם ע"ז קשה קושית התוס' דאיך יתכן כשהוא ערל יתחייב וכשימול יפטר לכך צ"ל דכוננתו דוודאי אין דרף רחוקה לטמא ולערל אף כשהוא אנוס ואין יכול לתקן עצמו פניו דאין הסיבה גורמת לו ריחוק מקום זולת פי ביאתו לעזרה מנועה מצד האיסור ובאמת ס"ל לר"א דאי בעי עייל מצי עייל חייב ודווקא ביש לו סיבה המונעת הגילוכו העצמיות פגון שחלה או נשתמש הגילוכו דאע"ג דלאחרים הוא מקום קרוב מ"מ לדידן הוא רחוק פניו שהמניעה הוא לפי ערך הריחוק.

משא"כ בטומאה וערלות שאין המניעה בריחוק מקום לקורבתו זולת מחמת איסור וה"ק אבני דרף רחוקה לטהור דלא פטרה התורה אלא כשהוא טהור ואפ"ה הוא בדרף רחוק שאינו יכול ליכנס פגון שחלה או נשתמש הגילוכו ואין דרף רחוקה לטמא וערל פניו שהוא במקום קרוב ויכול ליכנס אין סיבת הטומאה והערלות פוטרותו, ואע"ג דהוי מני לשנויי בפשיטות דבעינן סיבה דלא מצי לתקוני נפש' משא"כ ערלות דמצי לתקוני זה אינו קושיא פלל דאבני קושטא קא משני דאפילו אם נאנס ולא חל איקרי אנוס ולא דרף רחוקה דאין דרף רחוקה לטמא (ובזה מדוקדק היטב מאי דקאמר אבני ואין דרף רחוקה לטמא דמאי שיאט' דטמא הקא והל"ל דאין דרף רחוקה לערל ולפמ"ש אתי שפיר

דה"ק דאפילו לטמא דאין סמיא בידו ולא מצוי לתקוני נפש' ואינו יכול ליפנס לעזרה
אפ"ה לא מקרי דרף רחוקה דהרי אליבא דאחת ס"ל לר"א דשוחטין וזורקין על טמא
שרץ מכ"ש ערל דמצוי לתקוני נפש' הלא חקרי דרף רחוקה) ובזה נבא פמין חומר הא
דקאמר תנאי היא ואיפא מאן דס"ל דדרף רחוקה היינו חוץ לירושלים וא"כ בלא"ה לא
קשיא מערל דערל לא חקרי דרף רחוקה פנין דיכול ליפנס לירושלים ומשום ערילות
פבר פתבנו דלק"מ דערילות לא פטרה תורה ודרף רחוקה פטרה תורה, ואין צריף לדחוק
דתנאי דערילות ס"ל אליבא דר"א מן המודיעים ולחויץ פמו שנדחק רש"י ותוספת
והשתא בין אם נימא דרבא לא פליג על אביו רק דס"ל דבלא"ה לק"מ מפרייטא דערל
דתנאי היא ובין אם נימא דפליג ח"מ הא חזינא דהרמב"ם תפס לו בפירוש פלוגתא דר"א
שינויות אביו ואין קושיא דהא הלכתא פרבא לגבו אביו דכבר פתבו מפרשי הרמב"ם
פהרבה מקומות דכל הכללות לא אתאמרו זולת היכא דנחלקו בהלכה למעשה משא"כ
היכא דנחלק בפירושא דתנאי דאינו להלכתא ואפילו בהלכתא למשיחא ליתא להנה זולת
היכא דמסתבר טעמין והכא נדאי מסתבר טעמין כמש"ל דרחוק מאוד לומר דכל ישראל
פטורין לעשות הפסח אם לא ירצו לפנס לעזרה וגם עליהם לא יחול חיוב הפסח פלל
לקה יותר מסתבר אוקמתין ומה גם אחרי דשני עולא לרבה אליבא דרף דרע"ק דמחלק
ג"כ דדרף רחוקה לטהור אפוישי פלוגתא לא מפשינו ודוחק לומר דפליגי היכא דאיפא
אונס והשתא הא דאמרינו פמאן אזלא הא דאמר ר' יצחק בר ר' יוסף בטמאין הלה אחר
הרוב העומדים בעזרה לרבא אתי' כפושטא: אמנם לאביו גם לרבא אם ניחא דלא פליג
על אביו כמש"ל ולשיטת הרמב"ם דגם ר"א מודה דאי בעי עייל מצוי עייל חייב וא"כ
פל העומדים אפי' חוץ לירושלים חל עליהם חובת פסח וא"כ אמאי משערין דווקא
בעומדים בעזרה וצ"ל הטעם דלא נוכל לשער בעומדים חוץ לעזרה אולי יהי' לו איזו
סיבה שלא יוכל לכנס לעזרה ולכה משערין דווקא בשפבר עומדים בעזרה, ומעתה
זכינו לדון דיפה הביא רבינו הב"י בכ"ח ראי' מהגמרא דהרי לשיטת הרמב"ם פל שאין
לו שום סיבה ויכול ליפנס בעזרה חל עליו חובת פסח ולא מקרי דרף רחוקה ואמאי לא
משערין בכל המנוין על הפסח עכ"פ העומדים בירושלים שפבר נמנו ואין להם שום
סיבה וא"א לחוש שפל המנויים יהי' להם סיבה שלא יוכלו לכנס לעזרה אע"כ דלא
משערין בןאכלין אלא בנכנסין לעזרה ולכה, אליבא דר"א משערין בעומדים בעזרה
דממ"נ אם נכנסו בןלן הרי יפה שיערנו ואם אח"כ איבע סיבה שנושאר א' בחוץ ולא
יכול לכנס כ"ש דיפה שיערנו דהרי נפטר מחמת הסיבה ומדר"א נשמע לדידן דס"ל
כר"פ דאף דאיבע איזה סיבה לא, מקרי דרף רחוקה בשביל זה משערין פשהם עומדין
בחויץ ולא משערין בןאכלין כ"ו טרחנו עד פה ליישב דברי רבינו הב"י, אמנם קשיא
לי על שיטת הרמב"ם דפסק דמשערין בנכנסין לעזרה דווקא ולא במנויים לאכול מסוגיא
ד' פ' דקאמר עולא במוחצה טמאים ומוחצה טהורים דצשלחין א' דרף רחוקה וקאמר שם
דמדחהו מפסחו ולשיט' הרמב"ם א"צ לדחותו מפסקו וגם מאי דקאמר ר"נ מאן צניית
לעולא דעקר סיכין ומשכונין וכו' דהרי לשיטת הרמב"ם די פמה שלא יפנס לעזרה ויעשה
שליח לפסחו וגם לשיטתו נראה דצריכין אנו לשלחו קודם הגיץ החמה שיהי' בדרף
רחוקה פיום י"ד בהגן החמה וצ"ע.

גם התו"ט במשנה דתן המודיעים ולחוי' צ"ע קצת שהעתיק כל לשון רש"י שפי' שהי' מן המודיעים ולחוי' בתחלת זמן השחיטה על לשון הרב שפי' פדעת הרמב"ם וכמש"ל גם לכאורה הוי קשיא לי על שיטת הרמב"ם לפ"מ שפי' הכ"מ ברפ"ו דהרמב"ם גרים בכריתות דר"ע ס"ל מגדף לאו היינו מברך השם וא"כ לא סבירא לי' פרבי ולפ"ז אף שגג בראשון והזיד בשני פטור וא"כ אין חילוק פנו דרוך רחוקה לשוגג ואנוס.

אמנם י"ל דלרע"ק יש חילוק לענן אם זרק לא הנרצה ולר"א דס"ל שוחטין וזרקין אף אי ס"ל דזרק הנרצה י"ל דס"ל פרבי ואף דלחד שינויא בתוס' דף ס"ט צ"ל דמאן דס"ל שוחטין וזרקין על טמא מת בפביעי שלו ע"כ ס"ל דשני תשלומין דראשון כר' נתן י"ל דהרמב"ם ס"ל עיקר פאידי' שינויא בתוס' דאצטריף לאיש נדחה ואין ציבור נידחין: ובענן ברפת הטוב והמטיב מה שכ' רומכ"ת דלשיטת ר' ק מנישב קושית התוספות והרא"ש שפתיים יושק מד"ן, אמנם עדיין צריף תיקון דונדאי גם ר"ק מודה דלא נתקן בינו דווקא לאחרי זולת בדיעבד אם לא בירף תחלה יכול לברך אח"כ אבל לתחלה צריף לברך בראשונה תדע דהרי צריף לברך על כל יין ויין אפי' ג' או ד' פעמים כמבואר בירושלמי דרבי בירף על כל חביות וחביות ואילו בפת בתחלה לא תיקנוהו זולת לאחר ברפת המזון אמנם זה יש ליישב קצת אבל מה שתלה מעכ"ת דלדעת ר"ק בעינן שיעור כזית לא ידעתי על מה דדוקא בברכה מעין שלש דאסמוכהו אקרא דכתוב ואכלת משא"כ בברפת הטוב והמטיב שהוא מדרבנן.

תדע דאפילו בורא נפשות סברוהו דלא בעינן שיעורא זולת דהר"י דחה פינון שתקנוהו במקום מעין שלש דאסמוכהו אקרא דואכלת משא"כ הטוב והמטיב שהוא דרבנן ואף אינו במקום הטוב והמטיב דברפת המזון דלעצמו תקנוהו על היין מטעם התוס' והרא"ש ואף לשיטת ר"ק פבר פתבתי שיעקרו הוא לפניו ועכ"פ לא תקנוהו במקום ברפת המזון שאילו פן הי' מתקנים אוחו דווקא לאחרי: תם ונשלם חלק אבן העזר